Cristian Andrei Scăiceanu

Istoria mişcării filatelice din România

Cristian Andrei Scăiceanu

ISTORIA MIŞCĂRII FILATELICE DIN ROMÂNIA

Colecția Patrimoniul Cultural

Editura Oscar Print
Bucureşti, 2011

Coperta: Răzvan Bălaşa
Tehnoredactare şi machetare computerizată: Răzvan Bălaşa
Coperta I: Postes aux chevaux, de Auguste Raffet
Coperta IV: Relais Moldave, de Auguste Raffet

Colecţia „Patrimoniu Cultural" este coordonată
de prof. univ. dr. Ioan Opriş

Editura *„Oscar Print"*
B-dul Regina Elisabeta nr. 71, sector 5, Bucureşti
Tel./Fax. 315.48.74; M**obil:** 0722.308.859
E-mail: *contact@oscarprint.ro*
Comenzi online: *www.oscarprint.ro*
Editura este acreditată de CNCSIS cu nr. 227
Editura şi Tipografia OSCAR PRINT este acreditată ISO
ISO 9001:2000; ISO 14001:2004; ISO 18001:2007; ISO 9001:2008

Copyright © ***OSCAR PRINT*** pentru prezenta ediţie.
Bucureşti, 2011

ISBN 978-973-668-272-8

CUPRINS

Summary **8**
Sommaire **11**
Inhalt **14**
Abrevieri **17**
Cuvânt înainte - Acad. Mugur Isărescu **21**
Prefață - Prof.univ.dr. Ioan Opriş **23**

Introducere **29**

I. Geneza filateliei **35**

II. Originea filateliei în România **44**

III. Dezvoltarea filateliei în România **50**
III. 1. Filatelia, o pasiune prin excelență individuală 50
III. 2. Înființarea primei asociații filatelice în România 52
III. 3. Societăți filatelice până la Primul Război Mondial 64
III. 4. Activitatea organizațiilor filatelice în perioada interbelică 70
III. 5. Renaşterea asociațiilor filatelice după război 80
III. 6. Organizațiile filatelice în perioada 1948 – 1958 87
III. 7. Activitatea filatelică între 1959 – 1989 106
III. 8. Activitatea filatelică după 1990 116

IV. Mari filateliști din România **126**

V. Confiscarea colecției baronului von Witzleben **144**

VI. Pasiunea pentru filatelie a regelui Carol al II-lea **221**
VI.1. Debutul filatelic al principelui 221
VI. 2. Activitatea filatelică a lui Carol Caraiman 223
VI. 3. Restaurația filatelică 229
VI. 4. Filatelia, o tradiție a Casei Regale române 235
VI. 5. Rolul lui Eugeniu Buchman în activitatea filatelică a regelui Carol al II-lea 239
VI. 6. Rolul Poştei în formarea colecției regale 240
VI. 7. Implicarea regelui Carol al II-lea în emiterea unor timbre 245
VI. 8. Achizițiile filatelice ale suveranului 255

VI. 9. Activitatea filatelică a regelui în exil....266
VI. 10. Colecția filatelică a regelui Carol al II-lea....268

VII. Fenomenul expozițional în filatelie....293
VII. 1. Considerații generale....293
VII. 2. Filatelia în muzee şi colecții publice....295
Colecția filatelică a Academiei Române....295
Colecțiile Al. G. Cantacuzino....302
Muzeul Saint-Georges....308
Colecția filatelică a Băncii Naționale a României....322
Muzeul Poştei şi Conservatorul de Timbre P.T.T....324
Muzeul „Poşta în Bucureştii de altădată"....336
Muzeul Național Filatelic....341
Alte muzee şi colecții publice....343
VII. 3. Participarea filateliei la expozițiile cu caracter general....345
VII. 4. Expoziții filatelice....356

VIII. Comerțul filatelic....416
VIII. 1. Negustori de mărci poştale până la 1948....416
VIII. 2. Rolul B.N.R. în exportul de mărci poştale....425
VIII. 3. Comerțul filatelic în perioada comunistă....428
VIII. 4. Activitatea de comerț filatelic după 1990....437

IX. Filatelia sub supravegherea serviciilor secrete....440

X. Mărcile poştale, mijloace eficiente de propagandă....473
X. 1. Propaganda prin mărci poştale până la 1920....473
X. 2. Propaganda prin timbre în perioada interbelică....476
X. 3. Propaganda filatelică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial....480
X. 4. Propaganda prin mărci poştale în perioada 1945 – 1948....482
X. 5. Propaganda filatelică în perioada R. P. R. 486
X. 6. Epoca Ceauşescu 504
X. 7. Cenzura, latura defensivă a propagandei 512
X. 8. Propaganda prin mărci poştale după 1990 516

XI. Artişti plastici, realizatori de mărci poştale 530
XI. 1. Clasificări ale mărcilor poştale 530
XI. 2. Machetele în procesul de realizare a timbrelor 531

XI. 3. Artişti care au realizat mărci poştale româneşti 534
XI. 4. Detalii din viața şi activitatea unor machetatori 553
XI. 5. Greşeli de machetare la mărcile poştale româneşti 558
XI. 6. Contribuții la stabilirea autorilor unor machete de mărci poştale 563

Concluzii 592
Rezumat (engleză, franceză, germană) 595
În loc de postfață.....601
Complexitatea filateliei şi contactele sale interdisciplinare, Acad. Ionel Haiduc 601
Un inedit frapant..., Prof.univ.dr. Ion Bulei.....603
O lucrare de sinteză, Prof.univ.dr. Ion Calafeteanu.....605
Glosar de termeni filatelici 606
Bibliografie.....610
Indici de nume 638

SUMMARY

Abbreviations list **17**
Foreword - Acad. Mugur Isărescu **21**
Preface - Prof.univ.dr. Ioan Opriş **23**

Introduction **29**

I. The genesis of philately **35**

II. The origin of philately in Romania **44**

III. The development of philately in Romania **50**
III.1. Philately, a particularly individual passion 50
III.2. The founding of the first philatelic association in Romania 52
III.3. Philatelic societies until World War I 64
III.4. The activity of the philatelic organisations during the interwar period 70
III.5. The rebirth of the philatelic associations after the war 80
III.6. Philatelic organisations during the period 1948-1958 87
III.7. The philatelic activity between 1959 – 1989 106
III.8. The philatelic activity after 1990 116

IV. Great Romanian philatelists **126**

V. The confiscation of Baron von Witzleben's collection **144**

VI. King Carol II's passion for philately **221**
VI.1. The prince's philatelic debut 221
VI.2. Carol Caraiman's philatelic activity 223
VI.3. Philatelic restoration 229
VI.4. Philately, a tradition of Romania's Royal House 235
VI.5. The role of Eugeniu Buchman in the philatelic activity of King Carol II 239
VI.6. The role of the Post in the creation of the royal collection 240
VI.7. King Carol II's involvement in the issuing of various stamps 245
VI.8. The sovereign's philatelic acquisitions 255

VI.9. The philatelic activity of the king in exile....266
VI.10. King Carol II's philatelic collection 268

VII. The exhibition phenomenon in philately 293
VII.1. General considerations 293
VII.2. Philately in museums and public collections 295
The philatelic collection of the Romanian Academy 295
The Al.G.Cantacuzino collections 302
Saint-Georges Museum 308
The philatelic collection of the National Bank of Romania 322
The Post Museum and the Stamps Conservatory of the PTT ...324
"The old-times Bucharest Post" Museum....336
The National Philatelic Museum....341
Other museums and public collections....343
VII.3. The participation of philately in general exhibitions 345
VII.4. Philatelic exhibitions 356

VIII. Philatelic trade....416
VIII. 1. Dealers of postage stamps until 1948 416
VIII. 2. The role of the National Bank of Romania in postage stamps export 425
VIII. 3. Philatelic trade during the communist period 428
VIII. 4. The activity of philatelic trade after 1990....437

IX. The philately under the supervision of the secret services 440

X. The postage stamps, efficient means of propaganda 473
X.1. Propaganda through postage stamps until 1920 473
X.2. Propaganda through postage stamps during the interwar period 476
X.3. Philatelic propaganda during WWII 480
X.4. Propaganda through postage stamps during 1945-1948 482
X.5. Philatelic propaganda during the P.R.R. (Popular Republic of Romania)....486
X.6. Ceausescu's era 504
X.7. Censorship, the defensive part of the propaganda....512
X.8. Propaganda through postage stamps after 1990....516

XI. Plastic artists, designers of postage stamps.....530
XI. 1. Postage stamps classifications.....530
XI .2. Designs during the stamp-issuing process.....531
XI. 3. Artists who made Romanian postage stamps.....534
XI. 4. Details from the life and activity of some designers.....553
XI. 5. Design mistakes of the Romanian postage stamps.....558
XI. 6. Contributions for determinining the authors of some postage stamps designs.....563

Conclusions.....592
Abstract (English, French, German).....595
Afterword.....601
The complexity of philately and its inter-disciplinarity connections, Acad. Ionel Haiduc.....601
A striking novelty..., Prof.univ.dr. Ion Bulei.....603
A synthesis book, Prof.univ.dr. Ion Calafeteanu.....605
Glossary of philatelic terms.....606
Bibliography.....610
Index of names.....638

SOMMAIRE

Liste des abréviations **17**
Avant-propos - Acad. Mugur Isărescu **21**
Préface - Prof.univ.dr. Ioan Opriş **23**

Introduction **29**

I. La genèse de la philatélie **35**

II. L'origine de la philatélie en Roumanie **44**

III. Le développement de la philatélie en Roumanie **50**
III. 1. La philatélie, une passion individuelle par excellence 50
III. 2. La fondation de la première association philatélique en Roumanie 52
III. 3. Sociétés philatéliques jusqu'à la Première Guerre Mondiale 64
III. 4. L'activité des organisations philatéliques entre les deux guerres 70
III. 5. La renaissance des associations philatéliques après la guerre 80
III. 6. Les organisations philatéliques durant la période 1948 - 1958 87
III. 7. L'activité philatélique entre 1959 - 1989 106
III. 8. L'activité philatélique après 1990 116

IV. Grands philatélistes en Roumanie **126**

V. Confiscation de la collection du baron von Witzleben **144**

VI. La passion pour la philatélie du roi Carol II **221**
VI. 1. Le début philatélique du prince 221
VI. 2. L'activité philatélique de Carol Caraiman 223
VI. 3. La restauration philatélique 229
VI. 4. La philatélie, une tradition de la Maison Royale roumaine 235
VI. 5. Le rôle d'Eugeniu Buchman dans l'activité philatélique du roi Carol II 239
VI. 6. Le rôle de La Poste dans l'établissement de la collection royale 240

VI. 7. L'implication du roi Carol II dans l'émission de certains timbres 245
VI. 8. Les acquisitions philatéliques du souverain....255
VI. 9. L'activité philatélique du roi en exil 266
VI.10. La collection philatélique du roi Carol II 268

VII. Le phénomène des expositions en philatélie 293
VII. 1. Considérations générales 293
VII. 2. La philatélie dans les musées et les collections publiques 295
La collection philatélique de l'Académie Roumaine 295
Les collections Al. G. Cantacuzino 302
Le Musée Saint-Georges....308
La collection philatélique de la Banque Nationale de Roumanie (B.N.R.) 322
Le Musée de la Poste et le Conservatoire des Timbres P. T. T. 324
Le Musée "La Poste dans le Bucarest d'autrefois" 336
Le Musée National Philatélique....341
Autres musées et collections philatéliques....343
VII. 3. La participation de la philatélie aux expositions à caractère général 345
VII. 4. Expositions philatéliques 356

VIII. Le commerce philatélique 416
VIII. 1. Négociants de timbres-poste jusqu'en 1948 416
VIII. 2. Le rôle de la Banque Nationale de Roumanie dans l'export des timbres-poste 425
VIII. 3. Le commerce philatélique pendant la période communiste....428
VIII. 4. L'activité du commerce philatélique après 1990 437

IX. La philatélie sous la surveillance des services secrets 440

X. Les timbres-poste, moyens efficaces de propagande 473
X. 1. La propagande par les timbres-poste jusqu'en 1920....473
X. 2. La propagande par les timbres-poste entre les deux guerres ..476
X. 3. La propagande philatélique durant la Deuxième Guerre Mondiale....480
X. 4. La propagande par les timbres-poste durant la période 1945 – 1948....482

X. 5. La propagande philatélique durant la période de la R. P. R....486
X. 6. L'époque "Ceauşescu" 504
X. 7. La censure, le coté défensif de la propagande 512
X. 8. La propagande par les timbres-poste après 1990 516

XI. Artistes plasticiens, réalisateurs de timbres-poste.....530
XI. 1. Classifications des timbres-poste.....530
XI. 2. Les maquettes dans le processus de réalisation des timbres..531
XI. 3. Des artistes ayant réalisé des timbres-poste roumains.....534
XI. 4. Des détails de la vie et de l'activité des maquettistes.....553
XI. 5. Erreurs de maquettisme sur les timbres-poste roumains 558
XI. 6. Contributions à l'établissement des auteurs de certaines maquettes de timbres-poste.....563

Conclusions 592
Sommaire (Roumain, Anglaise, Français, Allemand).....595
Épilogue 601
La complexité de la philatélie et ses contacts inter-disciplinaires, Acad. Ionel Haiduc.....601
Une frappante nouveauté..., Prof.univ.dr. Ion Bulei.....603
Un ouvrage de synthèse, Prof.univ.dr. Ion Calafeteanu.....605
Glossaire des termes philatéliques 606
Bibliographie.....610
Index des noms.....638

INHALT

Abkürzungen **17**
Vorwort - Acad. Mugur Isărescu **21**
Vorwort - Prof.univ.dr. Ioan Opriş **23**

Einleitung **29**

I. Die Genese der Philatelie **35**

II. Die Herkunft der Philatelie in Rumänien **44**

III. Die Entwicklung der Philatelie in Rumänien **50**
III. 1. Die Philatelie, eine anspruchsvolle individuelle Leidenschaft 50
III. 2. Die Gründung des ersten philatelistischen Verbandes in Rumänien 52
III. 3. Die philatelistischen Gesellschaften bis zum 1. Weltkrieg 64
III. 4. Die Betätigungsfelder der philatelistischen Organisationen zwischen den Weltkriegen 70
III. 5. Die Wiederentstehung der philatelistischen Verbände nach dem 2. Weltkrieg 80
III. 6. Die philatelistischen Organisationen in der Zeit zwischen 1948 – 1958 87
III. 7. Die philatelistischen Aktivitäten zwischen 1959 und 1989 106
III. 8. Die philatelistischen Aktivitäten nach 1990 116

IV. Namhafte Philatelisten in Rumänien **126**

V. Beschlagnahme der Briefmarkensammlung des Barons von Witzleben **144**

VI. Die Leidenschaft für Philatelie des Königs Carol II. **221**
VI. 1. Die philatelistischen Anfänge von Carl II. 221
VI. 2. Die philatelistischen Tätigkeiten von Carol Caraiman 223
VI. 3. Die Restauration der Philatelie 229
VI. 4. Die Philatelie, eine Tradition des rumänischen Königshauses 235
VI. 5. Die Rolle von Eugeniu Buchman in den philatelistischen Aktivitäten des Königs Carol II. 239

VI. 6. Die Rolle der Post bei der Bildung der königlichen Briefmarkensammlung 240
VI. 7. Die Mitarbeit des Königs Carol II. bei der Herausgabe von Briefmarken 245
VI. 8. Die philatelistischen Erwerbungen des Herrschers....255
VI. 9. Die philatelistischen Aktivitäten des Königs im Exil 266
VI. 10. Die philatelistischen Sammlungen des Königs Carol II.....268

VII. Die bedeutende Rolle der Ausstellungen in der Philatelie 293
VII. 1. Grundsätzliche Betrachtungen....293
VII. 2. Die Philatelie in Museen und Öffentlichen Sammlungen....295
Die philatelistische Sammlung der rumänischen Akademie 295
Die Sammlungen von Al. G. Cantacuzino....302
Museum Saint-Georges 308
Die philatelistische Sammlung der Nationalbank von Rumänien 322
Postmuseum und Asservatenkammer des P. T. T. 324
Museum "Die Post im alten Bukarest" 336
Philatelistisches Nationalmuseum 341
Andere Museen und öffentliche Sammlungen....343
VII. 3. Die Teilnahme der rumänischen Philatelie an allgemeinen Ausstellungen....345
VII. 4. Philatelistische Ausstellungen....356

VIII. Der Handel mit Briefmarken....416
VIII. 1. Die Briefmarkenhändler bis 1948....416
VIII. 2. Die Rolle der Nationalbank Rumäniens beim Export von Briefmarken 425
VIII. 3. Der Handel mit Briefmarken in der Zeit des Kommunismus 428
VIII. 4. Der Briefmarkenhandel nach 1990 437

IX. Die Philatelie unter Überwachung durch den Geheimdienst....440

X. Die Briefmarken, wirksame Mittel der Propaganda....473
X. 1. Die Propaganda mit Briefmarken bis 1920....473
X. 2. Die Propaganda mit Briefmarken zwischen den zwei Weltkriegen....476
X. 3. Die philatelistische Propaganda im 2. Weltkrieg 480

X. 4. Die Propaganda mit Briefmarken zwischen 1945 – 1948.....482
X. 5. Die philatelistische Propaganda in der Volksrepublik Rumänien, ...486
X. 6. Die Ära Ceauşescu 504
X. 7. Die Zensur, die defensive Seite der Propaganda.....512
X. 8. Die Propaganda mit Briefmarken nach 1990.....516

XI. Bildende Künstler, Schöpfer der Briefmarken.....530
XI. 1. Die Klassifizierung der Briefmarken.....530
XI. 2. Die Entwürfe im Prozess der Herstellung von Briefmarken 531
XI. 3. Die Künstler, die rumänische Briefmarken entworfen haben 534
XI. 4. Die Einzelheiten über das Leben und Wirken dieser Künstler 553
XI. 5. Die Fehler in den Entwürfen von rumänischen Briefmarken 558
XI. 6. Der Beitrag zur Ermittlung von rumänischen Briefmarkendesignern.....563

Schlusswort.....592
Zusammenfassung (Englisch, Französisch, Deutsch).....595
Nachwort.....601
Die Komplexität der Philatelie und ihne interdisziplinäre Verbindungen, Acad. Ionel Haiduc.....601
Bahnbrechende Erkenntnisse in der Forschung, Prof.univ.dr. Ion Bulei 603
Synthese der Diszciplin Philatelie, Prof.univ.dr. Ion Calafeteanu 605
Fachbegriffe in der Philatelie.....606
Bibliografie 610
Index der Nachnamen.....638

LISTA ABREVIERILOR

A. E. P. – Academia Europeană de Filatelie
A. F. R. – Asociaţia Filateliştilor din România
A. I. E. P. – Asociaţia Internaţională a Experţilor Filatelici
A. I. J. P. – Asociaţia Internaţională a Jurnaliştilor Filatelici
A. M. N. A. R.- Arhiva Muzeului Naţional de Artă al României
A. M. N. F. – Arhiva Muzeului Naţional Filatelic
A. M. R. – Arhivele Militare ale României
A. N. R. – A.N. I. C. – Arhivele Naţionale ale României - Arhivele Naţionale Istorice Centrale
A. R. L. U. S. – Asociaţia Română pentru Legături cu Uniunea Sovietică
A. R. P. A. – Asociaţia Română pentru Propaganda Aviaţiei
A. S. – Alteţa Sa
AA. SS. – Alteţele Lor
A. S. C. A. T- Asociaţia Internaţională a Editorilor de Cataloage Filatelice
B. A. R. – Biblioteca Academiei Române
B. N. R. – Banca Naţională a României
B. T. – Bun de tipar
C. A. C. – Comisia Aliată de Control
C. A. S. B. I. – Casa de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice
C. C. – Comitetul Central
C. C. A. – Casa Centrală a Armatei
C. F. R. – Căile Ferate Române
C. I. D. – Centrul de Informatică şi Documentare
C. L. D. C. – Centrul de Librării şi Difuzarea Cărţii
C. S. – colecţia filatelică Cristian Scăiceanu
D. C. I. – Direcţia Cadre şi Învăţământ (în Ministerul Apărării Naţionale).
D. D. – colecţia filatelică Dan N. Dobrescu
D. G. P. T. T. – Direcţia Generală de Poştă Telegraf Telefon
D. G. P. Tc.- Direcţia Generală de Poştă şi Telecomunicaţii
D. U. I. – Dosar de urmărire informativă
EFIRO – Expoziţia Filatelică Română
F. E. P. A. – Federaţia Asociaţiilor Europene Filatelice
F. F. R. – Federaţia Filatelică Română
F. I. P. – Federaţia Internaţională de Filatelie

F. I. S. A. – Federația Internațională a Societăților de Aerofilatelie
G. A. C. – Gospodărie Agricolă Colectivă
G. A. S. – Gospodărie Agricolă de Stat
H. C. M. – Hotărâre a Consiliului de Miniştri
I. C. A. R. – Institutul de Cercetări Agronomice din România
I. C. S. – Întreprinderea Comercială de Stat
I. F. S. D. A. – Federația Internațională a Asociațiilor Comercianților Filatelici
I. M. G. B. – Întreprinderea de Maşini Grele Bucureşti
L. N. F. R. – Liga Națională a Femeilor din România
M. A. E. – Ministerul Afacerilor Externe
M. A. I. – Ministerul Afacerilor Interne
M. I. – Ministerul de Interne
M. N. F. – Muzeul Național Filatelic
M. N. I. R. – Muzeul Național de Istorie a României
M. T. Tc. – Ministerul Transporturilor şi Telecomunicațiilor
M. S. – Majestatea Sa
NATO – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
O. B. I. – Oficiul Bunurilor Inamice
O. E. T. R. – Oficiul pentru Educarea Tineretului din România
O. S. E. T. – Oficiul Special pentru Editarea Timbrelor
O. S. P. – Organizația Sportului Popular
O. S. T. C. M. – Oficiul Special pentru Timbre şi Controlul Mandatelor
OFIL – Oficiul Filatelic
P. C. R. – Partidul Comunist Român
P. M. R.- Partidul Muncitoresc Român
P. T. T. – Poştă Telegraf Telefon
P. T. T. R.- Poştă Telegraf Telefon Radio
RM – Reich Mark, denumirea oficială a monedei naționale germane în perioada 1924-1948.
R. P. R. – Republica Populară Română
R. S. R. – Republica Socialistă România
S. A. – Societate pe Acțiuni
S. C. – Societate Comercială
S. Fr.- franci elvețieni
S. I. – Supraveghere informativă
S. I. G. – Supraveghere informativă generalizată
S. S. I. – Serviciul Special de Informații
S. U. A. – Statele Unite ale Americii

T. C. V. – Timbre Côté Vue
U. F. D. R. – Uniunea Femeilor Democrate din România
U. F. S. R. – Uniunea Federațiilor Sportive din România
U. M. – Unitatea Militară
U. P. U. – Uniunea Poştală Universală
U. R. S. S. – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
U. S. L. A. – Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă
U. T. C. – Uniunea Tineretului Comunist
U. T. M. – Uniunea Tineretului Muncitoresc
UNESCO – Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Ştiință şi Cultură.
W. A. D. P. – Asociația Mondială pentru Dezvoltarea Filateliei
Y. M. C. A. – Young Mens's Christian Association

CUVÂNT ÎNAINTE

Opinia publică, în măsura în care e interesată de filatelie, consideră această activitate mai mult un hobby, socotind-o mai mult o preocupare ce a marcat copilăria multor generații oferind prin contemplația timbrelor – momente agreabile filateliştilor. Merită reținute informațiile din acest volum despre pasiunea pentru filatelie a regilor Carol al II-lea al României sau Faruk al Egiptului, precum şi a preşedinților F.D. Roosevelt sau Nicolas Sarkozy. De altfel, cunoscând pasiunea pentru filatelie a preşedintelui american F.D. Roosevelt care a marcat finalul primei jumătăți a secolului al XX-lea, Stalin i-a oferit în timpul Conferinței de la Yalta un timbru sovietic deosebit de rar.

Dar filatelia este abordată şi cu rigurozitatea metodelor ştiințifice. Din această perspectivă, poate în mod surprinzător pentru mulți, rezultă faptul că filatelia este considerată, în anumite circumstanțe, o ştiință auxiliară a istoriei. Sau, mai exact, o ramură a istoriei cu adânci implicații în viața economică.

Remarc cu plăcere că tocmai acest gen de abordare, ştiințifică, a ales autorul acestui volum pentru a demonstra un fapt ce era întrevăzut de mulți, dar care niciodată, până acum, nu a fost pus în evidență: şi anume, că între filatelie şi istorie există o complexă legătură. Cum altfel s-ar putea interpreta decizia luată, în anii '80, de a se forma, în cadrul Băncii Naționale a României, „Tezaurul Național Filatelic"? Cum altfel ar putea fi interpretată decât ca un act ce pune în evidență rolul şi contribuția BNR în asigurarea integrității patrimoniului cultural național?! În această ordine de idei aş integra şi controlul asupra exportului de mărci poştale româneşti, pe care l-a efectuat Banca Națională, discret dar eficient, timp de aproximativ două decenii, între 1930 şi 1950, fapt ce exprimă o asimilare a timbrelor cu devize libere şi implicațiile scoaterii din țară a unor mari cantități de mărci în acea perioadă.

Apreciez că volumul „Istoria mişcării filatelice din România", lucrare cu un caracter inedit inconstestabil, va fi primită cu mult interes de cei interesați în mod direct – istorici, muzeografi, istorici de artă etc. –, de reprezentanții instituțiilor evocate în paginile cărții şi, nu în ultimul rând, de publicul larg. Mai cu seamă că în lucrare se demonstrează, o dată în plus, că filatelia poate fi şi un act de cultură.

Volumul acoperă unele pete albe din istoria activității filatelice româneşti, corectează unele interpretări, dar mai important decât orice mi se pare faptul că lucrarea deschide noi direcții de cercetare în domeniu, nebănuite până acum. Şi tocmai prin acest aspect îşi demonstrează caracterul ştiințific, adresându-se în egală măsură profesioniştilor şi amatorilor.

Academician Mugur Isărescu
Guvernatorul Băncii Naționale a României

PREFAȚĂ

Ieşind din „tiparele“ obişnuite istoricilor, filatelia părea că aparţine - până la această lucrare — unui onorabil hobby, respectiv unei pasiuni împărtăşită de colecţionari care nu o circumscriu regulilor ştiinţifice. Conotaţiile economice, interesele lucrative rezultate din colecţionarea şi schimburile filatelice se întrevedeau dominante faţă de racordurile cu istoria, de care, în mod direct, filatelia apărea mai puţin interesată.

Lecturat cu atenţie, citind deci timbrele, ni se revelează o capacitate plină de multiple sensuri de a reflecta istoria şi de a participa totodată la cursul ei. Aşadar domnul Cristian Scăiceanu, beneficiind de o situaţie privilegiată de colecţionar şi muzeograf, are meritul de a propune o monografie domenială de calitate, fundamentată în principal pe documente inedite şi - foarte important - redactată în baza unei viziuni istorice recuperatorii.

Geneza lucrării este dealtminteri un proiect doctoral, încheiat cu succes, care împlineşte prin inedit şi contribuţie ştiinţifică rostul de pionierat într-un domeniu neabordat până acum. Uzufructul cărţii de faţă va fi deosebit, beneficiind în primul rând istoricii dar şi diferite sectoare culturale şi economice, muzeele fiind printre cele care vor atrage atenţia ca tezaurizatori, iar Poşta Română, respectiv statul român, ca reali potenţatori şi beneficiari financiari.

Logic organizată şi fluidă ca desfăşurare argumentată de aspecte ce atrag prin unicitate: destine de mari filatelişti, filatelia „regală", filatelia comercială, filatelia supravegheată, filatelia ca propagandă şi artiştii care au servit domeniul, *Istoria mişcării filatelice din România* ne arată o lucrare aşteptată şi care trebuia de mult să vadă lumina tiparului. Şi-a asumat-o aşadar domnul Cristian Scăiceanu, cu acribie, care urmăreşte sinuozităţile – inclusiv cele terminologice –, documentarea sa demonstrându-i calităţile de bun documentarist şi de evaluator al contextului istoric. Integrând România în acest vast tablou, autorul operează ştiinţific, permiţându-ne comparaţii şi analogii în ceea ce priveşte formula organizaţională pe care au adoptat-o diferite ţări şi asociaţii de colecţionari. Susţinerea şi individualizarea organizaţională, inclusiv în ceea ce priveşte colaborarea internaţională, (la noi prima Asociaţie ia naştere în 1891) sunt urmărite prin prisma factorilor de dezvoltare şi a energiei iniţiativelor superioare.

Prezenţa colecţionismului şi animarea sa de „voci“ autorizate, inclusiv interesul Academiei Române - beneficiară, în 1879, a donaţiei

Dimitrie C. Sturdza - Şcheianu - şi al unor case filatelice străine au impulsionat filatelia în toate marile centre urbane şi chiar în unele sate ale micului regat român. Cele 64 de nume de filatelişti din 1891 arată fără tăgadă că acest domeniu s-a bucurat de o apreciere remarcabilă. Iar zecile de mii de filatelişti amatori din ultimele decenii o confirmă.

Dezvoltarea filateliei în România porneşte de la pasiunile indivizilor, explicând apetenţa copiilor şi a adolescenţilor pentru colecţiile specializate. Vedem aici o caracteristică naţională: curiozitatea dublată/animată de interesul colecţionării care a stimulat imaginaţia mai multor generaţii, compensând lipsuri şi îngrădiri, susţinând autoeducaţia.

Apare spectaculoasă de-a dreptul acţiunea de înfiinţare a primei asociaţii filatelice, Societatea Philatelică Română, cu tribulaţii şi căutări, cu importante personalităţi interesate de o mişcare de larg succes public. Implicarea masoneriei în acest domeniu este de asemenea revelată, la fel şi a unor lideri care aparţineau unor curente politice importante în epocă. Rolul lui Dimitrie C. Butculescu trebuie reţinut ca unul de mare susţinător al colecţionismului filatelic, determinând un larg curent favorizant. Cercuri, cluburi, societăţi şi centre implicate în numeroase conferinţe, congrese, reuniuni, expoziţii şi publicaţii, în paralel cu schimburi şi comercializare caracterizează de la început mişcarea, care s-a concentrat în mai multe oraşe. Meritorie este viziunea de a trata ansamblul acesteia, astfel încât rezultă o unitate culturală ce poate fi urmărită pe întreg spaţiul românesc şi la cele mai diverse grupuri, niveluri sociale sau profesionale din toate provinciile istorice. Tratând diacronic şi, totodată, sincronic o aşa de interesantă temă, cartea oferă un tablou veridic al numeroaselor organizaţii filatelice din România pe parcursul unui veac şi jumătate.

În formele de Asociaţia Generală a Filateliştilor din România (1927), Societatea Filatelică Română (1934), Uniunea Filatelică Română (1938), mişcarea a atins o cotă de susţinere foarte înaltă, care n-a fost afectată în mod substanţial de război. Oricum, conflagraţia a atenuat unele aspecte, iar schimbările politice au determinat noi forme de activitate identificate în numeroase demersuri postbelice. Politica şi ideologia comunistă au impus desigur adaptări la noile realităţi, etatizarea filateliei fiind urmărită cu insistenţă. I.C.S. Filatelia, fiind reprezentativă pentru respectiva epocă, a gestionat filatelia ca o „problemă de stat". Implicarea P.M.R., respectiv a P.C.R., în acest domeniu rezultă cu prisosinţă, Asociaţia Filateliştilor din R.P.R. (A.F.R. – 1958), ducând la împlinire politica de stat. Meritorie apare prezentarea întregului sistem filatelic, atât organizaţional cât şi funcţional, argumentată de numeroase date inedite, cât şi efortul de a aduce analiza la zi,

prin prezentarea F.F.R. şi a noilor condiţii de activitate postdecembristă.

Prezentând *Mari filateliști din România* reținem valențele unei mişcări animate de peste 40 de personalități care, în decursul timpului, au susținut colecționismul filatelic. Biografiile acestora completează un gol de informație, devenind acum bun public. Prezentate cu acribie şi fundamentate pe o riguroasă documentație, aceste biografii vor putea fi continuate pentru a încheia în viitor un eventual dicționar.

Confiscarea colecției filatelice a baronului von Witzleben completează grupul de mai sus, autorul detaliind condițiile excepționale în care o colecție de excepție, a dispărut în contextul turbure al evenimentelor din anii 1945 - 1947. Aici el deschide un drum interesant, cel al refacerii unor itinerarii ale unor colecții filatelice de anvergură internațională. Cititorul va citi cu mult interes despre *pasiunea pentru filatelie a regelui Carol al II-lea,* iar unele fac lumină în ce priveşte preocuparea filatelică a fostului monarh. Datele noi pe care le aduce sunt deosebite şi vin să susțină o preocupare constantă pe care Carol al II-lea a cultivat-o şi de pe urma căreia a beneficiat enorm. Cunoaştem acum mai bine şi rolul lui Eugeniu Buhman, factor esențial în dezvoltarea colecției regale.

Politica şi efectele ei asupra filateliei româneşti se pot urmări chiar de la revenirea în țară a regelui. Astfel, relațiile acestuia cu alți colecționari, valoarea colecțiilor, schimburile, legătura cu Fabrica de Timbre, preferințele şi deciziile sale ni-l arată implicat direct în emiterea de timbre, cu preferințe aparte pentru designul acestora şi chiar pentru anume artişti. Marile manifestări care au ilustrat prezența publică regală – de la parăzi militare la Luna Bucureştiului, de la reuniunea Micii Antante la stemele țărilor Înțelegerii Balcanice, de la Federația Română de Atletism la Înzestrarea Armatei şi Aviației, centenarul Grigorescu, expozițiile internaționale etc. – sunt direct reflectate în filatelie, de unde se deduce o grijă deosebită față de o politică culturală exprimată în evenimente. Aşadar, filatelia sprijină afirmația că monarhul a fost un protector al culturii, domeniu în care a excelat mai mult decât în treburile publice, poate şi din simplul raționament că aici şi-a valorificat cel mai bine puterea şi talentul.

Evaluând *Fenomenul expozițional în filatelie,* pe de o parte se înregistrează dinamica prezentării la expoziții interne şi externe, iar pe de altă parte sunt documentate cele mai de seamă colecții filatelice publice din muzee, respectiv ale Băncii Naționale a României şi Academiei Române. Îndeosebi interesează descifrarea fie şi în parte a traseelor încâlcite ale colecției filatelice a Muzeului Al. Saint-Georges, care poate oferi nenumărate informații celor ce studiază istoria culturală. Nu mai puțin interesează Muzeul Poştei şi Conservatorul de Timbre P.T.T., ce are debutul instituțional în 1891 şi o rezolvare aproape definitivă în 2004. Ni se confirmă astfel, încă odată

specificul național, prin prisma căruia vedem tribulațiile suferite de proiectele unor instituții moderne care trebuiau să sistematizeze deopotrivă colecționarea, tezaurizarea, să educe şi să apere interesul economic al statului român. Abia după 1977 acest interes pare mai bine protejat, domeniul filatelic intrând în atenția oficialităților din perspectiva unei modernizări absolut necesare, dar şi a cerinței absurde de a-l controla întru-totul. Târzie față de alte locuri, înființarea Muzeului Național Filatelic a finalizat aşadar un demers care se impunea ca o prioritate națională. Şirul impresionant de expoziții – cele interne începute în 1894 - marchează însă un fenomen european la care sunt racordați şi românii. Acestea pot fi urmărite acum mai coerent, ca parte a efortului de modernizare. Acest fenomen chiar dacă suferă mutații şi este afectat de ideologic, are meritul de a fi servit, în general, mai bine cunoaşterii României. Prin Institutul Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea, prin Controlul de Stat pentru Cultură şi Artă, apoi prin organisme specializate, filatelia românească a trimis în lume simboluri – multe durabile — ce au făcut propagandă pozitivă valorilor perene.

Analizând *comerțul filatelic* autorul completează ceea ce a dominat în mentalul multor neavizați, dar acoperă o realitate ce s-a dezvoltat odată cu domeniul. Achiziția unei excepționale colecții numismatice (1644 piese) – aparținând lui C.F. Nuber, arheolog şi colecționar din Essele (Slovenia), stabilit la Viena – considerată de Academia Română „incontestabil cea mai însemnată colecție de monete româneşti" (vezi ANIC, fond M.C.A., dosar 155, f. 2) – surprinde sub raport filatelic. Oferită de arheolog statului român, contra sumei de 30.000 lei, la 4 august 1906, ministrul C. Dissescu a aprobat achiziționarea ei printr-un credit extraordinar, dându-se la schimb mărci poştale româneşti obliterate. Recomandarea lui M. Sutzu, Gr. Tocilescu şi N. Docan, membri ai Comisiei speciale de evaluare, şi decizia ministerială de a atribui colecția Academiei Române - fapt deja realizat la 21 octombrie 1906 – confirmă politica oficială de dezvoltare culturală. Sesizarea relației dintre colecționarea de bunuri culturale şi artistice odată cu cele numismatice, specifică începuturilor, arată capacitatea de înțelegere a unor autorități față de rolul avuției publice. Or tezaurul filatelic este parte însemnată a acesteia! Certă este însă şi demonstrația că mulți – comercianți, negustori – au colportat bunurile de interes strict economic, o pleiadă de anticari situându-se în frunte. Doar din anul 1933 statul – prin Banca Națională a României – s-a implicat direct în comerțul specializat, iar din 1949 a devenit unica instanță economică decizională, sprijinindu-se pe legi speciale. I.C.S. Filatelia exprimă aşadar o emanație de acest tip. Reținem însă şi analiza interesantă pe care o face autorul asupra situației filateliei după 1990, când şi acest domeniu a „căzut".

Tratând *Filatelia sub supravegherea serviciilor secrete*, avem surprinderea descoperirii unor importante date necesare înțelegerii istoriei recente, aproape în totalitate inedite. Este acum mai bine receptată supravegherea pe care Securitatea a efectuat-o îndeosebi asupra filateliştilor, dar este drept să recunoaştem că aceştia erau şi în vizorul Serviciilor Speciale încă din anii războiului. De ce s-a manifestat acest interes ni se explică acum: cenzura cuvântului scris şi apoi controlul populației au fost obiective importante pe care serviciile secrete nu le-au trecut cu vederea. Cercetarea asiduă pe care Securitatea a operat-o dealtminteri nu miră, doar că surprinde amploarea acesteia, ceea ce dovedeşte că filatelia şi filateliştii constituiau „obiective" prioritare, oferind celor ce utilizau bani publici justificarea eforturilor. Fie că era vorba despre emisiuni speciale (cele legionare sau maghiare, de exemplu), de relații cu străinătatea şi străini, dar şi de traficarea ilegală a unor valori filatelice, Securitatea a întreprins sistematice măsuri de urmărire organizând numeroase rețele de informatori, utilizând tehnici speciale şi raportând rezultate ce păreau spectaculoase. Lecturând acest capitol ai o imagine mai clară asupra mecanismelor de urmărire a populației, unde nu se făcea nici o economie pentru a-i controla orice reacție.

Această prețioasă lucrare demonstrează că *Mărcile poştale constituie mijloace eficiente de propagandă,* arătând implicarea filateliei în acțiunea de propagandă dirijată indiferent de regimul politic şi care a cuprins toate sectoarele activității umane. Ce altceva ar putea reprezenta mai bine o idee şi un fapt istoric decât „Capul de Bour"? Ce putea susține, ca popularizare, cultul regal decât efigiile lui Carol al II-lea puse pe toate timbrele? Accentele pe perioadele interbelice şi postbelice sunt dealtminteri excelent alese, confirmând folosirea timbrelor ca mijloc de propagandă indiferent de natura regimului politic. Desigur că perioadele „democrat-populară" şi socialistă s-au caracterizat prin cele mai crase excese şi ca număr şi ca teme, descifrând mai clar țintele pe care le-a urmărit regimul inclusiv în făurirea personalității „omului nou". Aşa că, nicio decizie politică nu a rămas fără o reprezentare filatelică, partidul confiscând orice eveniment, astfel că, istoria recentă a României poate fi convingător restituită apelând şi la aceste mărturii. Totodată, trebuie remarcat că cele mai importante evenimente internaționale au fost receptate pozitiv, filatelia națională răspunzând la acestea, dar fiind net dominate de comanda politică specifică diferitelor etape din epocile respective. Interesantă este iconografia epocii Ceauşescu pe mărcile poştale: doar în 1985 figura acestuia apare pe marca inaugurării Canalului Dunăre — Marea Neagră, continuând apoi cu evidența intensificării cultului ceauşist. Aşa că varietatea iconografiei poştale postdecembriste compensează, parcă, aberațiile

şi abuzurile perioadei comuniste.

O mare, mare noutate, o reprezintă cei mai importanți creatori de timbre *Artiştii plastici realizatori de mărci poştale*. Graficienii şi machetatorii au avut un câmp larg de creație, îndeobşte necunoscut, evidențiindu-se câteva personalități de excepție. De la Ludovic Bassarab la Aurel Bordenache, de la Gabriel Popescu (acesta trimis chiar la specializare în Franța) la Costin Petrescu, Ary Murnu, Dimitrie Ştiubei ori Şerban Zainea, asemenea artişti au ilustrat timbrele comemorative sau obişnuite. În anii din urmă, Ioan Octavian Penda s-a situat ca fiind cel mai talentat grafician preocupat de filatelie. În opera graficienilor răzbat diverse influențe, stiluri şi motive, tematica lor fiind angajată, naturalistă sau realistă - chiar realist socialistă. Decoratismul, avangardismul, cu ale sale curente, stilurile popular şi neoromânesc etc. răzbat în proiecte. Lucrările lor trebuie privite deopotrivă sub unghiul realizării artistice, dar şi sub cel al serviciului adus unor ideologii. Opera lor se cere însă reevaluată, asumată şi restituită istoriei artei din România. Lectura cărții ne face mai bine cunoscute machetele unor importante emisiuni poştale, remarcând viziunea creatorilor dar şi influența ori puterea. Ştim mai bine care artişti s-au specializat în acest sensibil şi dificil domeniu, începând cu arhitecți, pictori, gravori sau chiar amatori realizatori de machete. Cunoaştem, de asemenea, şi motivațiile care i-au determinat pe artişti să conlucreze la timbrele regale, legionare ori comuniste, iar prin aceasta înțelegem mai aproape de adevăr istoriile recente. Fascinante ne apar detaliile biografice ale acestor artişti, (re)stabilindu-se autoratul unora, identificându-se greşeli de machetare, corectându-se atribuiri greşite. Prin timbre şi artişti, prin opera filatelică, adevărul istoric – atât de divers şi de complex – este relevat sub ipostazele cele mai neaşteptate.

Filatelia din România este parte a unei mişcări, largi, populare, un adevărat fenomen cultural, un complex fenomen deopotrivă social şi economic. Prin lucrarea pe care o recomandăm, istoria recentă îndeosebi, cea românească, este mult mai bine surprinsă în funcție de factori determinanți şi generatori de fapte, decizii şi evenimente. Această istorie apare chiar ca o reflexie a situației economice, politice şi sociale româneşti, ea fiind conexată şi supusă presiunilor externe atât de puternice în cazul României.

Carte de certă valoare, novatoare ca subiect, *Istoria mişcării filatelice din România*, a recuperat, în folosul bunei şi corectei cunoaşteri, un subiect spectaculos prin conotație şi semnificație pe care îl propune cititorilor şi iubitorilor deopotrivă ai istorie şi filateliei.

Prof. univ. dr. **Ioan Opriş**

INTRODUCERE

Filatelia este una din cele mai răspândite pasiuni de pe glob. În literatura filatelică ea este definită ca o „disciplină cu caracter istoric-cultural-educativ, care se ocupă cu determinarea, colecționarea şi studierea pieselor filatelice, cercetarea împrejurărilor şi condițiilor în care acestea au apărut şi au fost folosite, cu stabilirea procedeelor tipografice de realizare (stabilirea caracteristicilor desenului, hârtiei, danteluriii, gumei, culorii, a erorilor, varietăților, falsurilor), cu studiul ştampilelor utilizate şi al documentelor privitoare la această activitate, precum şi cu stabilirea unei terminologii specifice şi a regulilor după care se desfăşoară activitatea filatelică”[1]. *Noul dicționar explicativ al limbii române* menționează două definiții ale filateliei: „ocupație constând în colecționarea timbrelor poştale” şi „disciplină care studiază timbrele poştale”[2]. Inițial ea s-a rezumat doar la colecționarea mărcilor poştale, dar rapid s-a extins şi asupra cărților poştale, a ştampilelor, a plicurilor, a telegramelor, în general asupra a tot ceea ce au emis sau folosit administrațiile poştale în legătură cu transmiterea corespondențelor. Nicolae Tripcovici remarca trei tendințe fundamentale ale filateliei: pasiunea, studiul şi competiția[3].

Ca în orice pasiune, regulile şi rigurozitatea îşi fac cu greu loc în activitatea filatelică, care în esență lasă libertatea fiecărui individ de a colecționa mărcile poştale aşa cum crede el că este mai bine. Acest lucru este normal, dacă ne situăm în domeniul unei pasiuni, considerată în general o modalitate plăcută şi instructivă de petrecere a timpului liber.

Plecând de la faptul, necontestat de nimeni, că filatelia se circumscrie fenomenului cultural-istoric, scopul demersului nostru este acela de a vedea dacă filatelia este o disciplină auxiliară a istoriei. Ne-am propus, în cele ce urmează, să analizăm fenomenul pe care l-am numit *mişcarea filatelică din România*, dintr-o altă perspectivă, nu din cea de *hobby*, cum este percepută în general filatelia. Am ales să abordăm filatelia în mod ştiințific, luând în considerare conexitățile ei cu societatea în care s-a dezvoltat, pentru că, dacă pe bună dreptate se spune că mărcile poştale

---

[1] Marcel Dănescu, *Filatelia de la A la Z*, Editura Sport - Turism, 1987.

[2] * * *, *Noul dicționar explicativ al limbii române*, Editura Litera Internațional, Bucureşti, 2002.

[3] Nicolae Tripcovici, *Filatelia, pasiune, competiție, studiu*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1987.

sunt o fidelă oglindă a vremurilor în care au fost emise, atunci şi mişcarea filatelică reflectă parcursul societății. De aceea ne-am propus să realizăm o lucrare interdisciplinară, situată între preocupări de filatelie, cultură şi istorie. Dorim să lămurim ce a însemnat fenomenul filatelic pentru societatea românească timp de aproape 150 de ani, cine au fost actorii care au urcat pe scena filatelică şi cum a fost filatelia percepută de societate.

În alegerea temei am fost animați de dorința constantă de cunoaştere, de cercetare, dublată de o veche şi statornică pasiune pentru mărcile poştale.

Orice lucrare îşi propune să aducă ceva nou în domeniul pe care-l tratează. În cazul nostru noutatea constă într-o abordare diferită a filateliei, față de entuziasmul cu care este ea în general prezentată, generat în mare măsură de caracterul de *hobby* al filateliei. Abordarea noastră pune accentul pe studiul interdisciplinar, datorită interferențelor filateliei cu toate domeniile societății. Dintre toate, legătura dintre filatelie şi istorie este cea mai puternică. Din acest motiv se poate spune că evoluția mişcării filatelice este prezentată dintr-o perspectivă istorică. De exemplu, timbrele clasice româneşti, emise între 1858 şi 1872, sunt apreciate din punct de vedere filatelic datorită rarității şi valorii lor. Despre importanța lor documentar-istorică s-a scris însă prea puțin. Astfel, timbrele emise în 1858, cu stema Moldovei, capul de bour, au apărut înaintea celor din Turcia (1863), care era puterea suzerană, şi la numai un an după cele din Rusia (1857), care era una din puterile protectoare, şi, din acest motiv, pot fi considerate ca primi paşi către afirmarea națională. Tratatul de pace de la Paris din 1856 şi Convenția de la Paris din 1858 stipulau dreptul țărilor române la autonomie[4]. În acest context trebuie văzută apariția celor două serii de timbre „Cap de Bour" în Moldova, în iulie şi noiembrie 1858. Mai mult decât atât, luând în considerare că timbrele, alături de monede, sunt simboluri naționale, apreciem că emiterea mărcilor poştale a făcut parte din tactica mişcării unioniste, pusă în evidență de academicianul Dan Berindei, de „a se prezenta autonomia în strânsă corelare cu neatârnarea"[5]. Timbrele Principatelor Unite, care atestă şi trecerea la grafia latină, sunt, ca şi paşapoartele Principatelor Unite[6], etape semnificative ale afirmării suzeranității naționale. Mărcile poştale litografiate apărute în 1869, cu

[4] Pentru înțelegerea contextului istoric în care au apărut primele mărci poştale româneşti vezi pe larg la Dan Berindei, *Epoca Unirii*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1979.
[5] *Ibidem*, p. 190.
[6] *Ibidem*, p. 227.

valori nominale în lei – bani, sunt importante şi prin faptul că au fost recunoscute în traficul poştal internaţional, ele fiind emise odată cu încetarea activităţii oficiilor poştale ruseşti şi austriece pe teritoriul României[7]. Aceste timbre au fost emise aplicând politica faptului împlinit, pentru că altfel Imperiul Otoman dorea să-şi afirme suzeranitatea asupra Principatelor Unite, aşa cum a încercat prin firmanul care dădea dreptul, printre altele, de a bate monedă domnitorului Carol I, cu condiţia ca pe acestea să existe simboluri otomane. Pe timbrele româneşti emise în acei ani nu există însă niciun însemn al suzeranităţii otomane. S-a apreciat că, iniţial, turcii nu cunoşteau semnificaţia mărcilor poştale, şi că din acest motiv nu au reacţionat la apariţia timbrelor[8]. Dar, nici după apariţia primelor timbre turceşti, în 1863, situaţia nu s-a schimbat.

Mărcile poştale emise în 1896, cu supratiparul „Poşta Română la Constantinopol", au căzut pe nedrept într-un con de umbră în filatelia românească. Ele au însă o importanţă deosebită deoarece atestă funcţionarea în capitala Turciei a unui oficiu poştal românesc, aşa cum aveau în epocă doar marile puteri europene Rusia, Austria, Franţa, Marea Britanie sau Germania.

Un alt element de noutate al lucrării este dat de punerea în valoare, în premieră, a unor documente de arhivă, ce scot în evidenţă episoade necunoscute ale filateliei din România, şi care conferă evenimentelor istorice o altă perspectivă. Cercetarea unor fonduri arhivistice a relevat faţete necunoscute până acum ale activităţii filatelice. Informaţiile dobândite în acest mod evidenţiază documente ce dau noi dimensiuni fenomenului filatelic şi modului cum filatelia captează informaţia istorică. Ne gândim în primul rând la pasiunea pentru filatelie a regelui Carol al II-lea, dar şi la confiscarea colecţiei baronului von Witzleben de către autorităţile sovietice în 1945 sau la supravegherea informativă a filateliştilor în *epoca* Ceauşescu. Cercetările noastre au vizat şi prezenţa filateliei în muzeele şi colecţiile publice româneşti, a căror soartă a urmat cursul istoriei. Muzeul Alexandru Saint-Georges, Colecţiile Alexandru Gh. Cantacuzino, colecţia filatelică a Academiei Române sau Conservatorul de Timbre al Poştei Române au avut, fiecare, un important patrimoniu filatelic.

---

[7] Vezi pe larg la Cristian Scăiceanu, *Încetarea activităţii poştelor străine în România – 1869*, în * * *, „România în timpul lui Carol I", catalog de expoziţie, Muzeul Naţional de Istorie a României, Bucureşti, 2006, pp.135-142.

[8] Cornel Spineanu; Ernest Morgenstern; George Florescu, *Studii de filatelie*, Editura Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Bucureşti, 1965, p. 13.

Lucrarea este structurată în 11 capitole. Primele două capitole ale lucrării tratează apariția pasiunii pentru marca poştală în lume, filierele pe care filatelia a ajuns în țara noastră şi primii colecționari de timbre din România. Trecerea de la activitatea individuală la formarea primelor asociații filatelice şi dezvoltarea lor în timp, prin toate etapele parcurse de România de la sfârşitul secolului al XIX-lea până în primul deceniu al mileniului III, este subiectul capitolului III.

Urmează apoi trei capitole dedicate unor mari colecționari ai mărcilor poştale româneşti, români şi străini deopotrivă, dintre care se detaşează regele Carol al II-lea, cel mai mare filatelist român al tuturor timpurilor. Fenomenul expozițional în filatelie este analizat în capitolul VII şi cuprinde o istorie a filateliei în muzeele şi colecțiile publice din România, expunerea unor colecții filatelice la expozițiile generale, cât şi expozițiile filatelice organizate în țara noastră.

În capitolul VIII este prezentat comerțul cu mărci poştale, practicat deopotrivă de negustori şi colecționari încă din secolul al XIX-lea. Supravegherea fenomenului filatelic de către serviciile secrete este arătată în capitolul următor, iar propagandei pe care autoritățile din toate timpurile au încercat să o inducă prin mărcile poştale pe care le emiteau îi este alocat capitolul X. Ultimul capitol este dedicat artiştilor care au realizat machetele mărcilor poştale şi maniera cum au făcut acest lucru. Pentru explicarea unor termeni filatelici, folosiți pe parcursul lucrării, am ataşat un glosar. Dintre documentele inedite întâlnite pe parcursul cercetării în arhive, am selectat pe cele pe care le-am considerat importante şi relevante, şi le-am prezentat în anexe.

Istoria mişcării filatelice din România nu a mai fost abordată până acum. Istoria filateliei, sub aspecte secvențiale şi cu un pronunțat caracter faptic, a mai fost tratată şi de alți autori. Literatura filatelică, deşi aparent bogată, nu este neapărat şi generoasă în informații despre istoria filateliei, subiect abordat rar în mediile filatelice. O contribuție însemnată a avut Silviu N. Dragomir, care a publicat într-o ediție manufacturieră „Istoria filateliei româneşti", în patru volume. Lucrarea oferă informații utile, inclusiv prin reproducerea unor articole publicate anterior în presa filatelică. Contribuții la cunoaşterea istoriei filateliei româneşti au avut şi dr. Valeriu S. Neaga sau Leonard Paşcanu, autori ai unor serii de articole ce tratează în special perioada de pionierat a filateliei din România. Pe plan regional au apărut lucrări consacrate istoriei filateliei din Banat (Tiron Martin, *Istoria filateliei din Timişoara şi împrejurimi*, Editura Eurobit, Timişoara, 2003) şi Oltenia (Valentin Berezovschi, *Evocări din istoria filateliei*

craiovene, Editura Sitech, 2005). Presa filatelică a fost de asemenea o sursă importantă de documentare, mai ales pentru relatarea evenimentelor filatelice ce au avut loc de-a lungul timpului. Literatura filatelică are meritul de a fi pus în circulație piese şi documente filatelice din colecții private, care altfel ar fi fost mai greu accesibile publicului larg. În aceste situații însă, verificarea surselor invocate de unii autori în sprijinul ideilor lor nu este posibilă întotdeauna din cauza faptului că documentele respective nu fac parte din colecții publice. Sursele în general sunt o problemă în literatura filatelică pentru că autorii de multe ori nu le indică, sau fac acest lucru foarte vag. Ca urmare, studiile şi lucrările publicate trebuie privite cu prudență, pentru că în lipsa unor surse clare ele nu pot fi considerate decât interpretări personale ale autorilor, care necesită confirmare documentară.

La redactarea lucrării am încercat să ne detaşăm de faptul că mişcarea filatelică din România ne este foarte bine cunoscută din interior, de peste patru decenii. Astfel, am încercat să fim obiectivi în relatarea faptelor, în analizele făcute şi la interpretarea documentelor. Autorii filatelici au prezentat deseori, cu entuziasmul pasiunii, doar aspectele pozitive ale evenimentelor filatelice, omițându-le pe cele negative. Noi am preferat o atitudine critică, căutând întotdeauna adevărul şi încercând să prezentăm faptele aşa cum au fost, cu părțile bune dar şi cu cele mai puțin reuşite, şi mai ales să evităm exagerările şi prezentările triumfaliste, care abundă câteodată.

Documentele de arhivă au fost însă cele mai importante surse. Un fond documentar interesant, necercetat până în prezent se găseşte la Muzeul Național Filatelic. Este vorba despre documente ale Poştei Române care se referă la diverse aspecte sau etape din viața filatelică românească, din perioada interbelică şi până la începutul anilor '90. Cabinetul Numismatic al B.A.R. şi Muzeul Național de Artă al României, dețin de asemenea importante documente referitoare la unele colecții filatelice. Nici acestea nu au fost puse în valoare până acum. Foarte utile cercetării sunt fondurile arhivistice de la Arhivele Statului, în special cele legate de *Casa Regală* şi de *Casa de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice* (C.A.S.B.I.), dar şi fondurile *Muzeul Saint-Georges* şi *Consiliul de Miniştri*, precum şi fondurile de documente de la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (C.N.S.A.S.). Fondurile menționate, deşi cuprind numeroase documente legate de mişcarea filatelică românească, nu au fost niciodată cercetate din punct de vedere filatelic.

Atunci când nu am găsit documente, am apelat la mărturiile unor oameni care, prin implicarea lor în mişcarea filatelică, deţineau informaţii importante. Prin mărturiile lui Titus Orădean şi Teodor Melnic am reuşit să elucidăm unele aspecte privind înfiinţarea A.F.R., în urmă cu peste 50 de ani, iar Gilda Roşca ne-a desluşit multe aspecte ale vieţii filatelice de după 1989. Octavian Iliescu a fost o sursă de informaţii importantă privind colecţia filatelică a Academiei Române. Unele aspecte ale vieţii artistice de la începuturile anilor '50 ne-au fost lămurite de istoricul de artă Petre Oprea.

Nu am ocolit, în documentarea noastră, nici sursele moderne de informaţii, precum internetul, prin utilizarea unor site-uri.

Sursele documentelor anexate se regăsesc, siglate, la sfârşitul documentelor. Pentru o mai bună identificare fiecare capitol al bibliografiei a fost divizat în surse generale şi filatelice.

Capitolul I

GENEZA FILATELIEI

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, în diverse colțuri ale lumii, au început să se manifeste tendințe de modernizare a sistemului poştal existent. Ideile reformatoare vizau la început modernizarea şi eficientizarea, iar mai târziu interconectarea sistemelor poştale din lume. În 1837 Rowland Hill a realizat un studiu privind reformarea sistemului poştal din Imperiul Britanic, intitulat *„Post Office Reform: Its Importance and Practicability"*. După dezbateri publice, s-a pus în circulație, la 6 mai 1840, prima marcă poştală din lume. Ea avea valoarea nominală de 1 penny şi era tipărită în culoarea neagră, iar desenul reprezenta efigia reginei Victoria. De aceea, ea a rămas cunoscută până azi sub numele de „Penny Black".

Mica *vinietă* de hârtie avea rolul să fie lipită pe scrisorile expediate prin poştă pentru a atesta faptul că taxele poştale au fost plătite de către expeditor şi că destinatarul nu avea nimic de plătit. Legenda spune că ideea de a folosi un timbru pentru atestarea plății taxelor poştale de către expeditor i-a venit lui Rowland Hill atunci când, aflându-se în nordul Scoției, a asistat la scena primirii unei scrisori de către o tânără. Poştaşul i-a înmânat acesteia un plic, expediat de iubitul ei din Londra, pe care tânăra, după ce l-a studiat bine, l-a refuzat, spunând că nu are bani pentru achitarea taxelor poştale ce trebuiau plătite de destinatar. Impresionat de gestul fetei, Rowland Hill s-a oferit să-i plătească el taxele poştale, pentru a-i da posibilitatea să afle conținutul scrisorii. Fata l-a refuzat, spunându-i că a aflat deja veştile, deoarece convenise cu iubitul ei nişte semne, care erau scrise pe plic, şi astfel nu mai era nevoie de plata taxelor poştale pentru a transmite scurte veşti. Ideea de a franca scrisorile cu mărci poştale a fost deosebit de apreciată, iar autorul ei a fost înnobilat. Practica trimiterii unor scrisori, pe anvelopa cărora erau trecute diverse însemnări convenționale, care facilitau refuzarea scrisorii după ce destinatarul lua cunoştință de mesajele transmise, fără a mai plăti taxele cuvenite, este semnalată şi în Moldova, înainte de introducerea mărcilor poştale în 1858.

Modelul britanic, propus de Sir Rowland Hill, s-a dovedit eficient şi practic în exploatarea poştală, astfel încât tot mai multe state l-au adoptat.

Astfel, Brazilia emite primele timbre, celebrele „Ochi de Bou" în 1843, Franța şi Bavaria în 1849, Austria în 1850, Danemarca şi Sardinia în 1851, Suedia în 1855, Mexic în 1856 şi aşa mai departe.

În România primele timbre au apărut în 1858. Timbrele au fost imprimate manual, bucată cu bucată, cu matrițe din oțel, care se păstrează şi astăzi, fiind expuse la Muzeul Național Filatelic.

Introducerea timbrelor poştale în Moldova, în timpul căimăcămiei lui Nicolae Vogoride, a fost o acțiune firească, care marca nivelul la care ajunsese societatea românească la acel timp, dar şi o mişcare politică împotriva suzeranității otomane, care era în general ostilă oricărei forme de autonomie instituțională sau economică. Datorită perioadei scurte de utilizare şi a tirajului redus, timbrele româneşti „Cap de Bour" sunt mari rarități mondiale, visul oricărui colecționar de mărci poştale româneşti, devenind în timp subiect de filme şi cărți[1]. Primele timbre româneşti au fost numite mult timp şi „Cap de Zimbru". Denumirea a fost folosită în special în perioada interbelică, chiar în mediile filatelice. Confuzia dintre zimbru şi bour a fost preluată în filatelie din mediile istorice[2].

În afară de revoluționarea sistemului poştal, apariția timbrelor a creat o nouă pasiune: colecționarea mărcilor poştale. Acest nou *hobby* a fost numit deseori „pasiunea regilor şi regina pasiunilor". Pasiunea regilor pentru că mulți suverani au colecționat timbre. Printre cei mai cunoscuți se numără regele George al V-lea al Marii Britanii, regele Carol al II-lea al României şi regele Faruk al Egiptului. Sunt de asemenea binecunoscuți ca

---

[1] Regizorul Lucian Pintilie a realizat în 2006 un film intitulat „Capul de Zimbru", după nuvela cu acelaşi nume a lui Vasile Voiculescu, dar în cinematografia şi literatura universală exemplele sunt numeroase.

[2] Legenda spune că Dragoş şi maramureşenii, în cursul unei vânători, au trecut munții în urmărirea unui animal, care este numit în unele lucrări *zimbru*, în altele *bour*. Este greu de spus cu exactitate ce au vânat maramureşenii atunci, dar s-a convenit că simbolul din stema Moldovei reprezintă un bour. Animalul a dispărut încă din secolul XV. Subliniem valoarea convențională a acestui simbol, pentru că altfel este greu de crezut că meşterii pecetari din Moldova ar fi fost în stare să redea corect amănuntele care diferențiază un zimbru de un bour. Acelaşi lucru se poate spune şi despre timbre, ale căror ilustrații nu oferă suficiente elemente de identificare a animalului reprodus. Cu toate că inițial se vorbea despre bour, au fost şi perioade când acesta a fost înlocuit cu zimbrul. Astfel, în secolul XVII, Misail Călugărul, într-un pasaj adăugat la cronica lui Ureche, povesteşte despre o vânătoare de *dzimbru*, iar Dimitrie Cantemir, în „Descrierea Moldovei" vorbeşte despre *zimbru* referindu-se la descălecatul Moldovei. Confuzia a persistat până la sfârşitul secolului al XIX-lea când la traducerile din slavă se folosea termenul *zimbru* chiar dacă în textul originar era *bour* (vezi pe larg la M. Berza, *Originile heraldice ale mărcilor „Cap de Bour" - în amintirea acad. Const. Moisil* -, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie 1958, p. 18).

filatelişti preşedinţii F.D. Roosevelt şi Nicolas Sarkozy. A fost numită regina pasiunilor pentru că impactul social al acestei pasiuni a fost formidabil. Înainte de Primul Război Mondial erau deja în jur de un milion şi jumătate de filatelişti în toată lumea.

Georges Hérpin a utilizat în 1864 pentru prima dată termenul de *philatélie* într-un articol publicat în „Le Collectionneur de Timbres-Poste"[3]. Din franceză cuvântul a fost preluat şi în alte limbi: *philately* în engleză, *Philatelie* în germană, *filatelia* în italiană, *filatelie* în română. Această denumire a rămas cea mai des folosită desemnare a pasiunii pentru colecționarea mărcilor poştale, cu toate că au circulat mai multe variante: *timbrofilie*, *timbrologie* (variantă ce ar sugera un caracter ştiinţific), *timbromanie* (sens uşor peiorativ) sau mai rar *filotelie*. Disputa între *filatelie* şi *timbrologie* a generat controverse aprinse în presa filatelică occidentală de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Partizanii fiecărui termen, mulți din ei personalități marcante ale vieții filatelice, au căutat să aducă cât mai multe argumente în favoarea propriilor opinii. În România disputa s-a manifestat prin utilizarea alternativă a termenilor *filatelică* şi *timbrologică* în denumirea asociațiilor sau societăților înființate, fără a avea în presă luări de poziții clare în favoarea unuia sau altuia dintre cuvinte. În final s-a impus termenul *filatelie*, cu toate că până în perioada interbelică se mai folosea, rar, şi *timbrologie*.

Cuvântul, creat în Franța, la mijlocul secolului al XIX-lea, avea două componente greceşti: φίλος (prieten) şi ατέλεία (scutit de taxe). Există opinii conform cărora această compunere nu este logică, sau cel puțin nu reprezintă esența cuvântului *filatelie*. Astfel, se consideră că cele două componente din limba greacă ar fi trebuit să fie φιλος şi τελος (taxă). Ca urmare, pasiunea pentru colecționarea şi studierea timbrelor ar fi trebuit să fie *filotelie* şi nu *filatelie*. Termenul *filotelie* a fost folosit sporadic în secolul al XIX-lea, în câteva țări din America Latină, Germania, Italia şi Spania. În 1924, dr. Stefan Macrymichalos publică o serie de trei articole într-o revistă filatelică din Grecia, în care reia dezbaterea privind denumirea pasiunii pentru colecționarea timbrelor, arătând că denumirea corectă ar trebui să fie *filotelie*[4]. Articolele au fost preluate în presa de specialitate din Occident, dar era deja prea târziu să se mai schimbe ceva, lucrurile fuseseră tranşate

[3] *Apud* L.N. Williams, *Fundamentals of Philately*, American Philatelic Society, State College, Pennsylvania, 1990, p.7.

[4] Vezi pe larg la Anthony Virvilis, *The use of the term philotely in the 19th century*, în „OPUS IX", Académie Europeénne de Philatélie, 2009, pp 145-158.

în Europa încă din secolul al XIX-lea. La Congresul al II-lea al Filateliştilor Germani, care a avut loc la Lübeck, în 14 iulie 1872, cei 37 de participanți au votat pentru utilizarea termenului *filotelie*, dar în ciuda acestei hotărâri termenul care s-a folosit după aceea a fost tot *filatelie*[5]. În România, ecourile despre reluarea dezbaterilor ajung târziu, abia în 1937, şi nu stârnesc niciun interes[6]. Doar numele revistei elene ΦΙΛΟΤΕΛΙΑ mai aminteşte astăzi de teoriile lui Stefan Macrymichalos. Întreaga dispută era determinată de utilizarea greşită a cuvântului ατέλεια în locul lui τελος, pentru că folosirea prefixului *filo*, derivând din grecescul φιλος, nu a fost pusă în discuție.

Referindu-se la etimologia cuvântului filatelie, academicianul Marius Sala sintetizează: „a fost creat în franceză cu elemente greceşti"[7].

Mărcile poştale au trezit atenția oamenilor încă de la apariția lor. La început, când nu erau decât faimoasele „Penny Black", a existat interes doar pentru strângerea lor. Este celebrul anunțul publicat în presa londoneză din 1841, când o excentrică lady căuta cantități mari de mărci poştale pentru tapisarea budoarului. De altfel, într-un discurs ținut la banchetul expoziției filatelice mondiale de la Londra din 1950, Robson Lowe, un cunoscut comerciant filatelic, relata opinia lui sir Rowland Hill, creatorul primei mărci poştale din lume, potrivit căruia, colecționarea timbrelor este o pierdere de timp, *pentru femei care nu au ce face*[8].

Prezența femeilor în filatelie a fost semnalată încă de la începuturi, dar evoluția pasiunii pentru colecționarea timbrelor nu consemnează decât apariții sporadice. Rolul femeilor în filatelie a fost întotdeauna nesemnificativ. Această părere datează încă din secolul al XIX-lea, când Dostoievski se afla cu soția la Dresda şi, admirând într-o vitrină câteva albume filatelice, i-a reproşat faptul că femeile nu sunt capabile de a colecționa timbre. Anna Grigorievna, pentru a-i demonstra contrariul, a început să colecționeze mărci poştale, ajungând să dețină o colecție impresionantă de timbre ruseşti şi germane[9]. Cu toate acestea, ea nu a fost decât una din puținele excepții care întăresc regula. Se remarcă o slabă implicare a femeilor în tot

---

[5] Anthony Virvilis, *op. cit*., p. 150.

[6] A. Kurzberg, *Filatelie sau Filotelie*, în „Revista Filatelică Română", nr. 3, martie 1937, p. 13; vezi şi scrisoarea lui Alexandru Negruzzi publicată în *loc. cit*., nr. 4-5, aprilie-mai 1937, pp. 18-19.

[7] E-mail trimis autorului la 18 martie 2010.

[8] Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune-însemnări zilnice vol. VI (1949-1951*), Editura „Curtea Veche", Bucureşti, 2002, p. 211.

[9] *Apud* O. Gross şi K. Gryżewski, *Incursiune în lumea timbrelor*, traducere de Eugenia Vişinoiu şi Eugenia Dănescu, Editura „Albatros", Bucureşti, 1983, p. 46.

ceea ce înseamnă o activitate colecționistică, indiferent că este vorba despre numismatică, antichități, opere de artă etc. Această stare de lucruri datează din secolul al XIX-lea, a fost semnalată de nenumărate ori, dar niciodată nu a fost explicată. Sunt femei care pictează, care sculptează, dar nu sunt femei care colecționează opere de artă. S-a vorbit despre lipsa capacității de a sintetiza, despre incapacitatea de a persevera în ideilor lor, despre faptul că sunt prea lucide pentru a avea o pasiune, dar toate acestea sunt infirmate de rezultatele remarcabile pe care femeile le-au avut în sport, ştiință sau politică. Apariția femeii în diverse activități sociale este de dată relativ recentă, afirmarea acestora fiind cu precădere specifică secolului al XX-lea. Întârzierea cu care femeile se afirmă în domeniul colecționistic îşi poate avea cauzele în chestiuni de psihologie feminină, legate de tenacitate, generozitate sau pur şi simplu de o abordare diferită de cea a bărbaților privind cheltuirea banilor şi a timpului liber.

În țările Europei primii filatelişti au apărut odată cu mărcile poştale. Printre pionierii filateliei de pe bătrânul continent se numărau gravorii timbrelor şi librarii, care se îndeletniceau şi cu comerțul filatelic. Apariția mărcilor poştale în întreaga lume şi înmulțirea varietății acestora a sporit numărul colecționarilor de timbre. Inițial se colecționau timbrele din toată lumea, dar când numărul acestora a devenit foarte mare colecționarea lor a devenit imposibil de realizat, aşa încât au apărut colecțiile „pe țări". Diversificarea obiectelor şi a criteriilor de colecție a condus la o specializare a filateliei, apărând noi ramuri ale acestei pasiuni. De-a lungul timpului, au apărut colecțiile de timbre ştampilate sau neştampilate, cele de istorie poştală (ordonate după rutele şi tarifele poştale), de marcofilie (studiul amprentelor lăsate de ştampilele poştale pe scrisori), tematice, aerofilatelie (corespondența transportată prin avion), de timbre fiscale şi multe altele.

De la activitatea filatelică individuală s-a trecut treptat la activitatea organizată, în cadrul unor asociații. Pentru a situa evoluția mişcării filatelice din România în contextul european, vom trece pe scurt în revistă, în cele ce urmează, apariția primilor filatelişti şi a primelor organizații filatelice din Europa.

Primul club filatelic britanic a apărut pe lângă biserica „All Hallows Staining", descrisă şi de Charles Dickens în romanul său „Dombay şi fiul". Acolo, în parohia pastorului F.J. Stainforth, s-au adunat mai mulți colecționari de mărci poştale, formând primul club filatelic britanic.

Unul din membrii acestui club, sir Daniel Cooper, a fost ales în 1869 preşedintele asociației filateliştilor englezi, „The Philatelic Society", transformată în 1906, cu aprobarea regelui Eduard al VII-lea, în „Royal Philatelic

Society", cea mai prestigioasă asociație filatelică din lume. Eduard Pemberton, membru al acestei asociații, a constituit o colecție formată din mari rarități mondiale, printre care un loc de frunte îl ocupau celebrele, încă de pe atunci, mărci poştale „Cap de Bour". Colecția a fost prezentată în primul număr al revistei filatelice „The Monthly Advertiser" din decembrie 1864. Revista a fost prima publicație filatelică din lume. Printre pionierii filateliei britanice mai sunt menționați în diverse publicații filatelice John Edward Grey de la British Museum, John Tomlynson, Frederick Booty şi Mont Brown[10].

În 1865, la Paris, ia ființă prima asociație filatelică franceză, „Société Française de Timbrologie", avându-l ca preşedinte pe Georges Hérpin. Trebuie observat că societatea al cărei preşedinte era, folosea în titulatură termenul *timbrologie*. Dualismul *timbrologie-filatelie* a încetat să mai existe după Primul Război Mondial, dar şi astăzi există o importantă revistă filatelică franțuzească care evocă termenul de *timbrologie*[11]. Francezul Mancen a strâns aproape toate timbrele apărute în lume timp de 15 ani şi le-a vândut librarului Edouard de Laplante, în 1855. Un alt filatelist francez, care a început să colecționeze încă din 1840, a fost Victor Wetzel din Lille. Oscar Berger Levrault din Strasbourg a editat primul catalog neoficial al timbrelor poştale cunoscute de el. Catalogul, o listă de oferte de fapt, era destinat clienților lui şi cuprindea 1080 de poziții. Dr. Jacques Amable Legrand a publicat sub pseudonimul *dr. Magnus* în revista „Le Timbrophile" o suită de articole despre dantelarea timbrelor, numerotarea colilor, filigrane şi hârtie. El este şi inventatorul odontometrului[12].

În Belgia bazele primei asociații filatelice s-au pus în 1850. Louis Hanciau şi Jean Moëns sunt editorii revistei „Le Timbre-Poste", apărută fără întrerupere între 1863 şi 1900. Activitatea comercială a lui Jean Moëns este cunoscută încă din 1852. A fost autorul unui cunoscut catalog de mărci poştale.

În Germania primul club filatelic a luat ființă în 1869 la Heidelberg şi se numea „Süddeutsche Philatelistischen Verein", iar doi ani mai târziu a apărut „Verein Deutscher Philatelisten zu Dresden". Dr. Alfred Moschkau a fost autorul primelor manuale şi cataloage editate în Germania. Alți pionieri ai filateliei germane au fost Paul Lietzow, dr. Paul Kloss, Karl

---

[10] *Ibidem*, p. 40; în continuare datele despre perioada de pionierat a activității filatelice internaționale sunt preluate din această lucrare.

[11] În Franța se editează şi în zilele noastre o revistă filatelică numită „L'Echo de la Timbrologie".

[12] Instrument care serveşte la determinarea dantelurii mărcilor poştale, prin măsurarea numărului de dinți pe distanța de 2 cm.

Lindenberg, dr. Franz Kalchkoff şi H. J. Dauth. Tot lui Alfred Moschkau i se datorează expoziția filatelică de la Dresda din 1870 şi congresul din 1872 de la Lübeck.

Şi în Austria a fost o viață filatelică activă în a doua jumătate a secolului XIX. Karl von Kardon este fondatorul primei publicații filatelice din această țară, „Der Briefmarken Anzeiger", apărută în 1866. Alți mari filateliști austrieci au fost Siegmund Friedl, Leo Ehrentheil şi H. Koch. Viktor Suppantschitsch a publicat în 1901 o istorie a presei filatelice intitulată „Die Entstehung und Entwicklung der Philatelistischen Literatur", o raritate bibliofilă, deoarece a avut un tiraj de numai 150 de exemplare.

Către sfârşitul secolului al XIX-lea valul organizării în asociații al colecționarilor de timbre ajunge şi în Europa de est. În Rusia prima societate filatelică a fost înființată în 1883, sub numele de „Moskovskoie obşcestvo sobiratelei pocitovîh marok" (Asociația moscovită a colecționarilor de timbre poştale). În 1891 apare la Petersburg primul manual rusesc dedicat colecționarilor de timbre elaborat de M.N. Vasilievski şi intitulat „Sobiratel Marok" (Colecționarul de timbre). Revista kieveană „Marki" (Timbrele) a apărut în 1896, fiind urmată un an mai târziu de „Vsemirnaia pocita" (Poşta Mondială) ce a apărut la Petersburg şi Moscova. Dintre pionierii filateliei ruseşti se pot aminti F.L. Breitffuss, N.S. Şcerbinski, A. Ilin, P. Solomko, M. Modestov, K.K. Schmidt şi P. Liadov. La Praga s-a fondat în 1887 primul club al filateliştilor cehi, urmat de apariția în 1896 a primei publicații filatelice din Cehia, revista „Ceski Filatelista". În România prima societate filatelică s-a format în 1891, la o jumătate de secol de la apariția primului timbru din lume.

Un nume de legendă în istoria filateliei mondiale este Philippe de la Renotière de Ferrary (1848-1917). A fost fiul prințului Rafael Gallière de Ferrary şi al marchizei Amélie Brignon-Sale. Tatăl său provenea dintr-o bogată familie de bancheri genovezi. Se spune că a început să colecționeze timbre încă de când avea 10 ani. Având la dispoziție o avere considerabilă, a reuşit să adune la un moment dat toate timbrele apărute în lume, iar valoarea colecției era cunoscută numai unui cerc restrâns de apropiați. În colecția sa existau toate raritățile mondiale ale timpului. Amintim timbrul de 1 cent emis de Guyana Britanică în 1856, cumpărat în 1878 cu suma de 150 lire sterline şi care a fost vândut după moartea sa, în 1924, cu fabuloasa sumă de 36.000 dolari. A avut de asemenea marca cu celebra eroare de culoare suedeză de „3 skilling banco", care a fost ulterior şi în colecția regelui Carol al II-lea. A avut nu mai puțin de 7 exemplare din vestita marcă „Post Office", emisă în insula Mauritius. Este celebră tranzacția sa cu

baronul Rotschild, un alt faimos filatelist, în valoare de 20.000 lire sterline, sumă fabuloasă pentru acele vremuri. Se spune că suma pe care o aloca pentru filatelie, săptămânal, era de 50.000 franci francezi. Colecția era îngrijită de un negustor parizian, Pierre Mahe. La izbucnirea Primului Război Mondial Ferrary a părăsit Parisul şi s-a stabilit în Elveția. Nu a luat cu el decât o mică parte din colecție, aceea de timbre greceşti. Restul a rămas în clădirea ambasadei austriece din Paris, pentru că prin adopția sa, la vârsta de 40 de ani (!) de către prietenul mamei sale, ofițerul austriac Ritter von Kriegsfeld, devenise cetățean austriac. Prin testamentul lăsat, întreaga colecție era donată „Muzeului Poştal" din Berlin. Colecția a devenit astfel proprietatea unui stat învins. După terminarea războiului, guvernul francez a confiscat colecția, fiind „bun inamic". A fost vândută prin mai multe licitații publice, sumele rezultate din vânzarea timbrelor urmând să fie scăzute din datoria de război a Germaniei. Au avut loc 14 licitații, prima în 1921 şi ultima în 1925. Marile rarități pe care le conținea colecția au făcut să atragă interesul marelui public. Suma rezultată din vânzări a fost fantastică: 1.632.524 de dolari ! Au participat la licitație chiar guverne, precum cel al U.R.S.S., care a cumpărat colecția de „zemstve"[13] pentru „Muzeul A. S. Popov" din Leningrad. Şi azi piesele filatelice care au făcut parte din această colecție, atunci când sunt prezentate în public, poartă mențiunea *ex-Ferrary*. Dintre timbrele româneşti trebuie remarcate cele 13 timbre „Cap de Bour", dintre care se detaşează perechea de mărci de 27 de parale *tête-bêche*[14]. Această piesă unicat a ajuns ulterior în colecția regelui Carol al II-lea şi de atunci nu se mai ştie nimic despre ea !

De la organizarea națională la colaborarea internațională nu a mai fost decât un pas. Acest lucru s-a realizat în 1896, când se constituie „Bund Deutscher und Ősterreichischer-Vereine" (Uniunea asociațiilor filatelice austriece şi germane). În 1926 se înființează „Federația Internațională de Filatelie" (F.I.P.) care a ajuns astăzi la 87 de membri, reprezentând federații naționale din toată lumea. Aceasta are rolul de a organiza activitatea expozițională filatelică la nivel mondial şi de a coordona activitatea

---

[13] În filatelie prin *zemstve* se înțeleg mărcile de poştă locală emise în diverse uyezd-uri (districte) din guberniile Imperiului Țarist; mari colecționari de astfel de mărci au fost Agathon Fabergé, celebrul bijutier al țarului Nicolae al II-lea, şi fiul său, Oleg Agathonovici Fabergé; în Basarabia au fost emise astfel de timbre pentru Soroca, Orhei, şi… Yassi, deoarece fostul județ se întindea şi peste Prut, unde s-a păstrat denumirea chiar dacă reşedința a fost la Bălți.

[14] Prin *tête-bêche* în limbajul filatelic se înțelege o pereche de timbre din care unul este imprimat ranversat.

federațiilor naționale în acest sector. Concret, ea elaborează liniile directoare şi regulamentele pentru toate clasele de expunere: filatelie tradițională, istorie poştală, aerofilatelie, filatelie fiscală, întreguri poştale[15], maximafilie[16], filatelie tematică, astrofilatelie, filatelie pentru tineret, literatură filatelică. Din 1989 există şi „Federația Asociațiilor Filatelice Europene" (F.E.P.A.), care dirijează activitatea filatelică la nivel european. În mod similar s-au creat şi alte federații filatelice continentale, pentru Asia şi America. Activitatea filatelică s-a dezvoltat în timp pe mai multe direcții: expoziții filatelice, presă filatelică, comerț etc. Fiecare din acest sector are organizarea sa proprie. S-au format organisme internaționale care dirijează activitatea respectivă. Există astfel „Asociația Internațională a Experților Filatelici" (A.I.E.P.), „Asociația Internațională a Jurnaliştilor Filatelici" (A.I.J.P), „Asociația Internațională a Editorilor de Cataloage Filatelice" (ASCAT), „Federația Internațională a Societăților de Aerofilatelie" (F.I.S.A.), „Federația Internațională a Asociațiilor Comercianților Filatelici" (I.F.S.D.A), „Asociația Mondială pentru Dezvoltarea Filateliei" (W.A.D.P.), „Academia Europeană de Filatelie" (A.E.P.) etc.

[15] Prin *întreg poştal* se înțeleg cărțile poştale, plicurile şi ilustratele care au deja tipărită marca poştală pe ele, în vederea expedierii prin poştă. Denumirea românească este o traducere a termenului franțuzesc *entiers postaux*, britanicii utilizând forma *postal stationery*, iar germanii *Ganzsachen*.

[16] Maximafilia este ramura filateliei ce se ocupă cu colecționarea şi studierea *ilustratelor maxime*; acestea sunt cărți poştale ilustrate care au lipită pe fața lor un timbru cu aceeaşi imagine care este reprezentată pe ilustrată şi ştampilat într-o localitate în directă legătură cu subiectul timbrului.

Capitolul II

ORIGINEA FILATELIEI ÎN ROMÂNIA

Despre legăturile filateliştilor din România cu străinătatea, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, există relativ puține date certe, mai ales pentru deceniile 6, 7 şi 8. Totuşi, câteva mărturii ne permit să întrezărim căile de acces ale filateliei în România. Prima mențiune despre preocupările filatelice ale unui român datează din anul 1860, când un copil de 15 ani, Dimitrie C. Butculescu, elev al Colegiului Saint-Barbe din Paris, îi cerea mamei sale să-i aducă „...dacă sînt tembru post la Bucureşti din țara *Rumânească* sau din țara Ungurească sau din alte *părți* să'mi aduci când vei veni la Paris căci fac o colecție..." (s.n.) şi probabil că îi trimitea şi un model din timbrele pe care le căuta, pentru că mai departe scrie „...mamițo *îți* rog ca tembru post ca ăsta decît din *Ruseia din* Ungaria Nemția"[1] (s.n.).

Cea de a doua mențiune este legată de numele lui Petre Câncea, din Craiova. Pe carnetul de student al acestuia, din perioada studiilor sale la München, între 1861 şi 1862, s-a găsit notat cu creionul numele lui Justin Lallier. Acesta a fost editorul primului album filatelic din lume ce conținea şi imaginea timbrelor. Albumul a apărut în 1860[2]. Nu mai există alte semnalări despre preocupările filatelice ale lui Petre Câncea. Dacă admitem că nu există o simplă coincidență de nume între adnotarea de pe carnetul de student al lui Petre Câncea şi editorul albumului filatelic, se poate spune că avem o dovadă a interesului pentru filatelie manifestat de studentul oltean[3].

Fratele lui Petre Câncea, Costică, a fost însă în mod cert filatelist. Pe un exemplar din volumul publicat în 1866 la Leipzig, „Zweiter Nachtrag zu

---

[1] Leonard Paşcanu, *Cine a fost primul filatelist român?*, în „Filatelia", nr. 3, martie 2003, p. 1; autorul face câteva mici greşeli de transcriere din scrierea de tranziție, în care a fost redactat documentul, căci citează astfel „Mamițo dacă sunt timbre-post la Bucureşti, din Țara *Romînească*, sau din Țara Ungurească, sau din alte *țări*, să-mi aduci când vei veni la Paris, căci fac o colecție..." şi „Mamițo *te* rog *nu uita* timbru-post ca ăsta, decât din *Russia*, Ungaria, Nemția" (s.n.).

[2] * * *, *Strămoşul albumului filatelic*, în „Almanahul Filatelic" 1987, p. 100.

[3] *Apud* Ion Pătraşcu, *Începuturile filateliei în Oltenia*, în „Filatelia", nr. 3, 1967, p. 8.

Dr. Moschkau Handbuch für Postmarken-Sammler", sunt notate mai multe nume de filateliști, cu care filatelistul craiovean făcea schimburi: Alfred Glavany din Constantinopol, Jules Orlaf din Viena, Berta Klei din München, Edouard Samson din Geneva, J.D. Toplicescu din Bruxelles, Miltiadis Simonidis din Constantinopol, A. Bedig din Hanovra şi Gifko Ravinojevits din Belgrad. Pe ultima pagină a manualului mai sus menționat, este notată lista mărcilor poştale achiziționate de Costică Cîncea în 1876[4]. În 1882, Oscar László din Turnu Măgurele, îi propunea lui Costică Cîncea cumpărarea cîtorva mărci „Cap de Bour" din prima şi a doua emisiune, la prețul de 5-10 lei bucata, precum şi a albumului său cu peste 2000 de timbre pentru suma de 200 lei[5]. Numele aceluiaşi Oscar László poate fi întâlnit, în 1888, în paginile revistei „Illustriertes Briefmarken Journal", care se edita la Leipzig, alături de alți filatelişti din România precum Josef Rainer din Iaşi, M.D.H. (?) din Buzău, K. v. Ritter din Galați şi Carl Bottuschan din Bucureşti[6].

Anunțurile de schimb filatelic publicate în revista germană sau răspunsurile care li se dau la diverse întrebări, prin poşta redacției, probează legăturile care existau între filateliştii din România şi filatelia germană la acea dată.

Din 1874 datează intenția unui elev bârlădean, Lazăr Elefant, de a-şi vinde colecția de mărci româneşti negustorului bucureştean Jacques Worthmann[7], iar din 1876 există o carte poştală expediată din Iaşi de către frații Şragăr[8] unui funcționar superior al Poştei Centrale, George Bascovici, care oferise spre cumpărare un lot de timbre româneşti şi sârbeşti. Conținutul corespondenței este interesant prin referirile la posibilitățile de a vinde în străinătate anumite timbre clasice româneşti şi, în acelaşi timp, de vânzarea pe piața românească a unor mărci din țările Europei[9]. Dr. L. N. Cristea a semnalat existența unei corespondențe din 1875, prin care acelaşi George Bascovici oferea unor negustori din străinătate 12.000 timbre

---

[4] *Ibidem.*

[5] *Apud* Silviu N. Dragomir, *Din istoria filateliei româneşti*, în „Almanahul Filatelic" 1987, p. 115.

[6] *Ibidem*, p. 35.

[7] *Ibidem*, p. 33.

[8] Frații Şragăr, probabil transcrierea fonetică a numelui Schrager, aveau la Iaşi un anticariat care prin secția de „mărci poştale pentru colecțiuni" comercializa timbre; ulterior anticarii ieşeni îşi vor schimba numele în Şaraga, se vor muta la Bucureşti, iar unul dintre frați, Elias Şaraga va deveni decanul de vârstă al negustorilor filatelici din România.

[9] *Ibidem*, p. 34.

neuzate pentru care cerea între 25.000 şi 30.000 franci. Trebuie precizat că pe vremea aceea era francul-aur[10]. Toate aceste informaţii demonstrează legăturile filatelice dintre România şi străinătate. Vânzările între anticarii ieşeni Şragăr şi oficiantul poştal superior George Bascovici continuă în ambele sensuri, pentru că în 1878 ieşenii ofereau bucureşteanului o marcă „Cap de Bour" de 81 de parale, ştampilată, la preţul de 125 franci[11].

În 1879 s-a petrecut un fapt deosebit de important pentru istoria mişcării filatelice din România. Este vorba despre donarea unei colecţii filatelice Academiei Române, de către Dimitrie C. Sturdza-Şcheianu. Colecţia, ce cuprindea şi timbre „Cap de Bour", alături de multe mărci clasice româneşti, a făcut parte ulterior din tezaurul României transferat în Rusia în timpul Primului Război Mondial[12]. Este pentru prima dată când o colecţie filatelică trece din patrimoniul privat în patrimoniul public şi această donaţie a constituit baza colecţiei filatelice a Academiei Române.

După 1880 atestările despre activitatea filatelică în România se înmulţesc. Herman Hornstein, din Bucureşti, contactează în 1882 o casă filatelică britanică din Ipswich[13] iar în acelaşi an, Alex. Chardinal din Botoşani îi oferea lui M. Alcalay din Bucureşti o marcă „Cap de Bour" din emisiunea a doua, de 40 de parale[14]. La puţin timp după anul 1890, un grup de elevi de liceu din Turnu-Severin au încercat să editeze o revistă filatelică şi chiar să înfiinţeze o societate[15]. Ambele încercări au eşuat, dar episodul merită reţinut, poate şi datorită actorilor implicaţi în această acţiune. Printre elevi era Richard Franasovici, viitor ministru, şi Leontin Iliescu, ulterior ziarist la „Universul". Proprietarul tipografiei unde elevii doreau să tipărească revista „L'Echo de la Timbrologie Roumaine" era Ignat Samitca, cel care peste câţiva ani va fonda la Craiova binecunoscutul „Institut de Arte Grafice Samitca". Influenţa filatelică franceză era vizibilă prin adaptarea numelui celebrei reviste franţuzeşti la realităţile României. În 1895, dr. George Macarovici din Câmpulung publica în revista „La Circulaire Philatélique" din Le Hâvre un articol prin care

---

[10] Dr. L.N. Cristea, *Colecţie de 12.000 de mărci poştale româneşti*, în „Curierul filatelic", nr. 43, octombrie 1993, p. 5.

[11] *Apud* Silviu N. Dragomir, *op. cit*, p. 33.

[12] Octavian Iliescu, *Cabinetul numismatic al Bibliotecii Academiei R.P.R. în pragul celui de-al X-lea deceniu de la întemeierea colecţiilor sale*, în „Studii şi Cercetări de Bibliologie", vol. V, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1963, p. 180.

[13] *Apud* Silviu N. Dragomir, *op.cit.*, p. 33.

[14] Silviu N. Dragomir, *op.cit.*, p. 35.

[15] A.D. Levy, *Amintiri de demult*, în „Filatelia", nr. 66, 1947, pp. 6-7.

semnalează apariția unei erori de tipar la o carte poştală românească, vestita *Carte Posaltă* în loc de *Carte Poştală*.

Corespondența unor craioveni din deceniul 9 al secolului al XIX-lea atestă preocupările filatelice ale acestora. În marea lor majoritate ei sunt cetățeni importanți ai oraşului: Ioniță Pleşea, librar şi negustor filatelic, Sandu Eschenasy, dintr-o cunoscută familie craioveană de evrei safarzi, Ernst Arnold, întemeietorul „Institutului Arnold", cunoscută şcoală particulară craioveană, Edmond Vincenz, arhitectul oraşului, Dr. Savopol, Jules Javet, fondatorul „Institutului Javet", o altă importantă şcoală privată din Craiova, Jean Porubschi şi Traian Turtureanu, care în perioada interbelică vor avea remarcabile realizări pe plan filatelic[16]. Tot din Oltenia sunt câteva cărți poştale[17] cu conținut filatelic, expediate din Craiova, Tr. Severin şi Hunia (localitate lângă Calafat) către casa filatelică Arthur Maury din Paris[18]. Prima revistă filatelică românească a apărut la 1/13 ianuarie 1881[19]. Într-o notiță care motivează apariția publicației se afirma că se manifesta în România, în special printre „*junii studenți*", un mare interes pentru colecționarea mărcilor poştale. O semnalare deosebit de importantă este cea care menționează o conferință ținută de V.A. Urechia, la 18 iunie 1889, la Universitatea din Iaşi, despre mărcile Țărilor Române. Din taxa de intrare la conferință urma să se sporească fondul bibliotecii Facultății de Medicină din Iaşi[20]. Faptul că un cărturar de talia lui V.A. Urechia a ținut o conferință publică, în mediul universitar, despre timbrele româneşti, nu a trezit interesul filateliştilor care au scris despre istoria filateliei româneşti, astfel încât, după semnalarea ei, informația nu mai este menționată niciodată.

În 1891 este publicată o listă a filateliştilor din România[21]. Din cele 64 de nume, se aprecia că 26 sunt colecționari serioşi, 10-15 colecționari şi negustori în acelaşi timp, iar restul, „câțiva tineri, majoritatea evrei, fără

---

[16] *Apud* Ion Pătraşcu, *op.cit*.

[17] Cărțile poştale fac parte din colecția Cristian Scăiceanu.

[18] Arthur Maury (1844-1907) a fost un mare comerciant filatelic francez, editorul primei reviste filatelice din Franța „Le Collectionneur de Timbres-Poste" (1863), autorul unei importante lucrări „Catalogue Descriptive Illustré de toutes les Marques Postales de France" (1898) şi al unei alte interesante lucrări „Histoire des Timbres-Poste Français" (1907); a rămas în istoria filateliei şi prin implicarea sa în timpul „Comunei din Paris" în emiterea unor mărci de poştă locală destinate să francheze corespondența parizienilor asediați, care au fost în circulație doar 20 de zile şi astăzi sunt considerate mari rarități.

[19] „Timbrophilo", nr. 1, 1881.

[20] *Apud* Silviu N. Dragomir, *op.cit*., p. 66.

[21] „Timbrofilul", an II, nr. 5, ianuarie 1891.

nicio importanță"(s. r.)[22]. Dintre colecționarii considerați serioşi, se remarcă nume ca: Dimitrie C. Butculescu, I. Oteteleşanu, Gustav Huch[23], Ion Cesianu, George Bascovici, D.I. Costescu[24], J.P. Cristu[25], V. Săulescu[26], A. Petruțiu[27], C. Elefterescu[28], V. Lascăr [29], G. Giuvara[30], E. Winkler, C.M. Moroiu, A. Klenk, Arthur Rotschild[31], T. Basiliad[32], M. Leyendecker junior[33], colonel J. Logadi din Craiova[34], colonelul Josef Thorand, G. Gr. Pascu din Codăeşti, T. Cerne din Iaşi[35], I. Purcăreanu din Piteşti[36]. Dintre negustorii de mărci poştale din lista publicată la 1891 merită reținute

---

[22] Interesantă este evoluția acestui citat, des invocat în unele lucrări filatelice. La început forma sa era „...câțiva tineri băieți... fără nici o importanță" (la Silviu N. Dragomir, *op.cit.*, p. 68), iar după 1989 același autor utilizează forma „...câțiva tineri băieți fără nici o importanță", atât în anul 2000 cât şi în 2003 (idem, *Istoria Filateliei Româneşti*, vol. I, Bucureşti 2003, ediție manufacturieră, p. 39; *ibidem*, vol. II, Bucureşti 2000, ediție manufacturieră, p. 223), omițând, fără nicio explicație, sau fără a folosi punctele de suspensie cum a făcut în 1987, cuvântul *evrei.*

[23] Gustav Huch era proprietar de băi, locuia pe str. Poliției nr. 6 (* * *, *Anuarul național al României, almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte 1891/1892*, editor Ch. Delattre, Bucuresci, p. 242).

[24] Dimitrie Costescu, librar, locuia pe Calea Victoriei nr. 21 (*ibidem*, p. 220).

[25] Ion P. Cristu, funcționar la Banca Națională, avea domiciliul pe str. Udricani nr. 33 (*ibidem*, p. 222).

[26] Victor Săulescu, registrator la divizia *comptabilității telegrafului*, domicilia pe Calea Moşilor nr. 136 (*ibidem*, p. 281).

[27] Numele corect este A. Petruțiu, şef de birou şi arhivar clasa a II-a la Arhivele Statului, locuia pe str. Berzei nr. 49 (*ibidem*, p. 271).

[28] Christea D. Elefterescu era bancher şi domicilia pe Calea Moşilor 126 (*ibidem*, p. 230).

[29] Vasile Lascăr, avocat, locuia pe str. Teilor nr. 55 (*ibidem* p. 250).

[30] G. Giuvara, proprietar, domicilia pe str. Calea Rahovei nr. 58 (*ibidem*, p. 238).

[31] Poate fi Alfred Rotschild, funcționar la Consulatul Statelor Unite ale Americii, cu domiciliul pe str. Smârdan nr. 7 (*ibidem*, p. 279).

[32] Poate fi Alex. Vasiliad, oficiant gradul I telegrafist, ce locuia pe str. Vulturului nr. 3 (* * *, *Anuarul național al României*, an III, 1893, p. 330).

[33] M. Leyendecker jun., era inginer şi locuia pe str. Cazărmii nr. 77 (* * *, *Anuarul național... 1891/1892*, editor Ch. Delattre, p. 251).

[34] Colonelul I. Logadi, era senator de Dolj şi locuia pe str. Apollo (* * *, *Anuarul României, almanach de adrese*, editor Ch. Delattre, 1890, p. 32); este considerat „unul din ofițerii superiori marcanți ai epocii" lui Al.I. Cuza, fiind trimis de acesta în Franța pentru documentare în ceea ce priveşte industria de armament şi evidențiindu-se prin traducerile tehnice din limba franceză (vezi pe larg la Dan Berindei, *op. cit.*, pp. 174 şi 178).

[35] Titus Teodor Cerne (1859-1910), compozitor, muzicolog şi profesor ieşean (Olga Rusu, *Patrimoniul cultural ieşean, Cimitirul Eternitatea*, Editura Alfa, Iaşi, 2008, p. 93).

[36] Ion Purcăreanu, proprietar de cafenea în Piteşti (* * *, *Anuarul... 1891/1892*, editor Ch. Delattre, p. 215).

numele lui Alecu Pancu, M. Alcalay[37] şi B. Margarethe[38]. În anul 1891, o parte din aceşti colecționari au înființat prima societate filatelică din România, după modelul celei *francese*[39].

Analizând datele de care dispunem din perioada de pionierat a filateliei din România, se pot trage câteva concluzii interesante:

- Introducerea filateliei în România s-a făcut pe filieră franceză şi germană. Cazurile Butculescu, Petre şi Costică Cância, elevii de la Tr. Severin, George Macarovici, corespondenții lui Arthur Maury, modelul după care s-a înființat prima societate filatelică din România, probează această proveniență.
- Primii filatelişti din România au fost tinerii. Dimitrie C. Butculescu era *elev* la Paris când a trimis scrisoarea „mamiței" să-i ceară „tembre-post", Petrache Cância era *student* la München când era interesat de catalogul Lallier, Lazăr Elefant era *elev* de liceu când încerca să-şi vândă colecția negustorului Worthmann, colecționarii din 1881 erau în special *junii studenți*, conferința lui V.A. Urechia era ținută la *Universitatea din Iaşi* etc.
- Alături de nume autentic româneşti, printre primii filatelişti din România se întâlnesc evrei, francezi, austrieci, germani şi greci, adică cam toate națiile ce trăiau în această țară.
- Comerțul filatelic a contribuit mult la răspândirea filateliei în România, prin reclama insistentă, mai ales în rândul elevilor şi studenților, dar şi la dezvoltarea ei, prin febra pe care a declanşat-o, de căutare şi găsire prin poduri sau arhive a vechilor scrisori francate cu mărci „Cap de Bour", oferind prețuri foarte mari pentru astfel de timbre.
- contribuție importantă la introducerea filateliei în țara noastră a avut-o presa filatelică externă. Revistele „L'Echo de la Timbrologie" de la Amiens şi „Illustriertes Briefmarken Jurnal" din Leipzig sunt doar două exemple care susțin această idee.
- În răspândirea filateliei în rândurile elevilor, dar nu numai printre ei, un rol important l-au avut librarii, precum Ioniță Pleşea din Craiova, Elias Şaraga din Iaşi, sau M. Alcalay din Bucureşti.
- Fenomenul filatelic ajunsese şi în mediul rural, fiind semnalați filatelişti la Hunia în județul Dolj şi Codăeşti, județul Vaslui.

---

[37] M. Alcalay, toptangiu, locuia pe str. Lipscani nr. 57 (*ibidem*, p. 196).
[38] B. Margarethe, librar, avea domiciliu pe str. Clemenței nr. 29 (*ibidem*, p. 255).
[39] „Timbrofilul", an II, nr. 3, 1891.

Capitolul III

DEZVOLTAREA FILATELIEI ÎN ROMÂNIA

III.1. Filatelia, o pasiune prin excelență individuală

Pasiunea pentru timbre şi tot ce este legat de producerea, tipărirea şi utilizarea acestora în circuitul poştal este cea care defineşte un filatelist. El poate activa individual sau poate adera la o societate filatelică. Apartenența unei persoane la o societate filatelică nu este o condiție *sine qua non* pentru a desfăşura o activitate filatelică. Înregimentarea într-o societate filatelică implică, în afară de plata unei cotizații, acceptarea unui statut, adică recunoaşterea unor reguli.

În general, numărul filateliştilor care nu sunt înscrişi într-o asociație filatelică este mult mai mare decât al celor înscrişi. În Belgia, numărul celor care se ocupă cu filatelia în afara unei societăți filatelice este cel puțin de două ori mai mare decât cel al membrilor societăților filatelice. În Franța, numărul clienților fideli ai Serviciului Filatelic al Poştei Franceze, membri ai unor societăți filatelice, este nesemnificativ în comparație cu cei care cumpără mărci poştale constant şi nu sunt membri ai diverselor societăți filatelice din Hexagon.

În urma unor studii efectuate în Germania, s-a determinat profilul ideal pentru debutul filatelic: bărbat, în jur de 35-40 de ani, starea civilă şi pregătirea profesională rezolvate, cu venituri cel puțin medii. Mulți dintre oamenii care încep să se preocupe de filatelie în Germania îndeplinesc aceste cerințe ce se consideră că definesc momentul optim pentru începerea unei activități filatelice în mod serios. Şi tot în Germania, pentru a ajuta cumva abordarea filateliei la acel moment optim, de la 35-40 de ani, se investeşte masiv în filatelia de tineret. Se contează pe faptul că după ce au făcut deja cunoştință cu filatelia în copilărie, oamenilor maturi le este mai uşor să ia decizia colecționării mărcilor poştale mai târziu.

În general, în perioada copilăriei şi adolescenței, foarte mulți oameni au fost atraşi de filatelie. Astăzi, numărul lor a scăzut mult, datorită unor schimbări petrecute la nivelul întregii societăți omeneşti. Informațiile şi bucuriile pe care tinerii le descopereau prin timbre, le sunt acum oferite de alte lucruri, precum televiziunea sau internetul. În România, astăzi sunt sub 1.000 de filatelişti înscrişi în asociațiile filatelice. Dar, numărul oamenilor pasionați de filatelie poate fi estimat la câteva mii. Raportul dintre numărul de filatelişti care sunt membri ai unor societăți filatelice şi numărul celor care nu au o astfel de apartenență variază de la o țară la alta, funcție de diverse cauze.

Faptul că filatelia a fost o pasiune a multor generații de tineri este unanim acceptat. Corneliu Vadim Tudor spunea în 1987 că nu-şi poate imagina copilăria fără timbre[1]. Dintre sutele de mii de anonimi a căror adolescență a fost bucurată de pasiunea pentru timbre, se remarcă câteva personalități ale vieții publice româneşti, care, surprinzător sau nu, au fost filatelişti. Există o listă lungă a personalităților româneşti care în copilărie sau la maturitate, o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp, au fost atraşi de mărcile poştale. Dintre aceştia enumerăm pe: Emil Racoviță, Henri Coandă, Ştefan Milcu, George Enescu, Constantin Silvestri, Elly Roman[2], Aurel Giroveanu, Zenaida Pally, Magda Ianculescu, Constanța Câmpeanu, Horia Căciulescu, Sică Alexandrescu, Radu Beligan, Fory Eterle, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Petre Vintilă şi Francisc Munteanu[3]. Este de asemenea cunoscută pasiunea pentru filatelie a lui Alexandru Arşinel, iar dramaturgul Puşi Dinulescu a publicat un articol care trădează cunoştințe filatelice aprofundate şi o abordare superioară a filateliei [4].

Adrian Marino, el însuşi un pasionat filatelist[5], semnala interesul pentru filatelie al lui Mircea Eliade[6]. Comentând asimilarea filateliei cu cercetarea literară pozitivistă pe care o făcea un filozof german din secolul XIX, Adrian Marino afirmă că acumularea faptelor neinterpretate şi neintegrate în serii şi contexte este asemănătoare colecționarului de mărci

---

[1] Corneliu Vadim Tudor, *Gânduri despre timbre*, în „Almanahul Filatelic", 1987, pp. 37-38.

[2] Compozitorul Elly Roman a compus un cântec dedicat filateliştilor, publicat în „Filatelia", nr. 6, noiembrie-decembrie 1957.

[3] Dr. T. Cutlic, *Şi ei au fost..., si ei sunt filatelişti*, în „Almanahul Filatelic", 1978, pp. 74-75.

[4] Puşi Dinulescu, *Defecte de tipar*, în „Almanahul Filatelic", 1981, pp. 190-191.

[5] În memoriile culturale publicate postum, se găsesc nenumărate exemple ce demonstrează constanta pasiune pentru filatelie a criticului (Adrian Marino,*Viața unui om singur*, Editura Polirom, 2010).

[6] Adrian Marino, *Sensul filatelic*, în „Almanahul Filatelic", 1987, p. 118.

care se rezumă doar la a strânge mărci poştale şi nu încearcă integrarea lor într-un context cultural-istoric[7]. Tot Adrian Marino spunea că semnificaţia culturală a filateliei este aşa de evidentă încât ea nici nu mai trebuie dovedită şi că realizarea unei colecţii sau a unui exponat este un act de creaţie, care marchează saltul de la acumulare la construcţie şi chiar la cercetarea ştiinţifică[8]. O altă mare personalitate, academicianul Ionel Haiduc, afirma într-un articol că o conferinţă cu tema istoria chimiei ilustrată filatelic a avut poate un succes mai mare decât unele din conferinţele de specialitate[9]. S-a emis şi părerea că marele nostru diplomat Nicolae Titulescu a fost filatelist[10]. Această ipoteză trebuie verificată, cu atât mai mult cu cât documentul care o atestă pare a fi controversat[11].

III.2. Înfiinţarea primei asociaţii filatelice în România

S-a evocat încercarea unor elevi severineni de a organiza o societate filatelică la Turnu-Severin în jurul anului 1890. Acţiunea lor a eşuat, dar evenimentul demonstrează pasiunea copiilor pentru filatelie şi ideea formării unei asociaţii filatelice[12].

Trebuie semnalat faptul că, în anul 1889, cu doi ani înainte de înfiinţarea primei societăţi filatelice din România, căpitanul C.M. Moroiu, ale cărui preocupări filatelice sunt atestate încă de la 1881[13], a fost implicat într-un mare scandal filatelic privind realizarea unor mărci poştale false. De fapt era vorba despre retipărirea unor mărci utilizând clişee confecţionate pe comandă, ce imitau timbrele originale. În occident, de unde preluase Moroiu ideea, asemenea practici erau destul de răspândite în epocă. Acţiunile împotriva lui Moroiu au fost spectaculoase: descinderi ale

---

[7] *Ibidem*, p. 117.

[8] Idem, *Gânduri despre timbre*, în „Almanahul Filatelic", 1987, p. 27.

[9] Acad. Ionel Haiduc, *Filatelia şi istoria chimiei*, în „Romfilatelia", nr. 1, august 2006, pp. 30-31.

[10] Leonard Paşcanu, *Diplomatul Nicolae Titulescu - pasionat filatelist*, în „Filatelia", nr. 6, iunie 2005, pp. 1-3.

[11] Eugen Cristescu, *Un misterios carnet filatelic elveţian este suspect de plastografiere*, în „Atac", nr. 685, 18 august 2006, p. 3.

[12] Ion Pătraşcu, *op. cit.*; vezi şi la Silviu N. Dragomir, *Din istoria filateliei româneşti*, în „Almanahul Filatelic", 1987, p. 69; idem, *Istoria filateliei româneşti*, ..., p. 43; cei doi autori se bazează pe relatarea lui A.D. Levy, *op. cit.*

[13] „Timbrophilo", nr. 1-3, ianuarie-martie 1881.

poliției, reclamații la parchet, reținerea lui la închisoarea Văcăreşti, toate culminând cu un şir de procese[14]. Rezultatul a fost achitarea lui Moroiu. Unii au spus că şi-a demonstrat nevinovăția, alții că a scăpat datorită unor lacune ale legislației. Cert este că pe termen scurt imaginea sa nu a avut de suferit, deoarece va fi activ implicat în următorii ani în organizarea vieții filatelice din România, deținând funcții importante în cele două organizații filatelice înființate în 1891 şi 1892.

Este posibil ca disensiunile dintre Butculescu şi Moroiu, din anii următori, să fi fost alimentate şi de acest episod. Aceasta este doar o presupunere, deoarece niciunde nu se vorbeşte despre această posibilitate. Pe termen lung însă, asocierea numelui lui Moroiu cu falsurile a rămas o certitudine. Mai mult decât atât, meritele sale privind formarea primei asociații filatelice din România şi derularea activităților filatelice în cadrul organizat din acei ani de începuturi, par să fie umbrite, dacă nu chiar uitate, de implicarea sa în scandalul timbrelor false.

Prima mențiune a unei societăți filatelice în România datează din februarie 1891, când, probabil Constantin Moroiu, publica nota conform căreia, ca urmare a înțelegerii avute cu Dimitrie C. Butculescu şi alți doi colecționari, a hotărât să formeze o societate filatelică şi invita pe cei interesați să se înscrie. Până în martie 1891 se primiseră deja adeziuni pentru „Societatea Philatelică Română" de la şapte filateliști. Se căutau în continuare aderenți pentru a ajunge la numărul de 15 înscrişi, necesar probabil formării oficiale a societății.

Primii filateliști înscrişi au fost: Dimitrie C. Butculescu, C.M. Moroiu, E. Wincler[15], H.C. Moroiu, Grigore G. Pascu din Codăeşti, Christian Malhasovici din Botoşani şi N.D. Potamiano din Focşani[16]. Trebuie remarcată menționarea în martie 1891, pentru prima dată, a unei societăți filatelice. Numele acesteia era „Societatea Philatelică Română". În aprilie acelaşi an este anunțată formarea „Societății Române de Timbrologie" şi a comitetului de conducere, format din „preşedinte: D. Dem. C. Butculescu; vicepreşedinte: D. Col. I. Thorand; membri fondatori: Gr.G. Pasco, N.D. Potamiano, Chr. Malhasovici, C. Livadas; secretar: C.M. Moroiu"[17].

---

[14] Vezi pe larg la Grigore Racoviceanu şi Eduard Konya, *Falsurile „Moroiu"*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie 1968, pp. 8-9.

[15] E. Winkler era arhitect şi locuia pe str. Israelită nr. 15 (* * *, *Anuarul Național al României, almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte, 1891-1892*, editor Ch. Delattre, Bucureşti, p. 297).

[16] „Timbrofilul", nr. 7, martie 1891, p. 1.

[17] Idem, nr. 8, aprilie 1891, p. 2.

Odată cu anunțarea comitetului de conducere se publicau şi primele 15 articole ale „Regulamentului Societății Române de Timbrologie”[18]. Următoarele 8 articole ale regulamentului, care avea în total 23 de articole, au fost publicate în luna mai a aceluiaşi an[19]. Dintre prevederile regulamentului se remarcă articolele 13-19, care „tratează“ achizițiile filatelice prin intermediul carnetelor de schimb şi articolul 10 privind condițiile de admitere în societate, conform căruia nimeni nu putea fi admis decât dacă era „un colecționar serios şi om cu posițiune în societate”[20].

În luna noiembrie 1891, societatea s-a reorganizat, astfel încât în şedința din 19 noiembrie/1 decembrie a fost ales un nou comitet, compus din: preşedinte Dimitrie C. Butculescu, vicepreşedinte col. I. Thorand[21], G. Bascovici[22], Al.S. Klenk[23], D. Antoniu[24] membri şi secretar C.M. Moroiu. Membrii fondatori erau considerați I. Odobescu[25], Th. Ionescu[26], G. Gorănescu, Cr. Săndulescu, G. Mihăilescu[27], R. Biscarbon[28], toți din

---

[18] *Ibidem*, pp. 2-3.

[19] Idem, nr. 9, mai 1891, pp. 2-3.

[20] Idem, nr. 8, aprilie 1891, p. 3.

[21] Colonelul Iosef Thorand locuia pe str. Ştirbei Vodă, nr. 55 (* * *, *Anuarul Național al României*, anul III, 1893, p. 327).

[22] Gheorghe (George) Bascovici (Bascowits, Bascowitz) era şeful Diviziei Tehnice din Poşta Română şi locuia pe Calea Moşilor nr. 77 (*ibidem*, p. 204).

[23] Alexandru Klenck era „proprietar” şi locuia pe str. Şelari nr. 13 (*ibidem*, p. 270).

[24] D. Antoniu era oficiant superior gradul III, telegrafist, locuia pe Calea Văcăreşti nr. 117 (*ibidem*, p. 211).

[25] I. Odobescu, „casier material” la Ministerul de Finanțe, locuia pe str. Verde nr. 5 (*Ibidem*, p. 290); a existat şi Jean Odobesco, care apare în elita societății bucureştene (* * *, *Almanach Highlife de l'Indépendance Roumaine*", Editura Socec, Bucureşti, 1894, p. 109) sau printre membrii „Clubului Regal”, societate fondată în 1881, odată cu proclamarea Regatului, care plăteau o cotizație anuală de 160 franci (* * *, *Tout Bucarest. Almanach du High Life*, édité par l'Indépendance Roumaine, XIII–ème année, Imprimerie de l'Indépendance Roumaine, 1897", p. 103), dar este puțin probabil că I. Odobescu este aceiaşi persoană cu Jean Odobesco.

[26] Este vorba, probabil, despre studentul Theodor Ionescu, care locuia pe str. Negustori, nr. 23, pentru că mai era un zugrav care purta acelaşi nume şi locuia pe str. Dorobanților nr. 65 (* * *, *Anuarul Național al României*, anul III, 1893, p. 266).

[27] Filatelistul G. Mihăilescu poate fi unul din cele 7 persoane care purtau acest nume în acea perioadă: un funcționar, pe str. Brezoianu nr. 3, un căpitan, pe str. Armaş nr. 17, un proprietar, pe str. Brutari, nr. 18, un alt proprietar, pe str. Saturn, nr. 12, un şef de depozit la Monitorul Oficial, pe str. 13 Septembrie nr. 38, un locotenent, pe str. Plevnei nr. 55 şi un „țiitor de registre” la Ministerul de Interne, pe str. Toamnei (*ibidem*, pp. 281-282).

[28] Este posibil să fie vorba despre R. Bisckarborn, ceasornicar, care locuia pe str. Smârdan nr. 25 (*ibidem*, p. 218).

Bucureşti, C. Dessila, Gr.G. Pascu[29] şi Saxemberg din Codăeşti, P. Hette[30] din Iaşi, C.D. Livadas din Brăila, N.D. Potamiano din Focşani, Cristian Malhasovici din Botoşani şi A. Mateescu din Sinaia; surprinde numele lui A. Mateescu din Sinaia, probabil a fost o greşeală de tipar şi numele corect ar fi trebuit să fie George Mateescu. Se făcea precizarea că vânzătorii de timbre nu erau admişi în societate, cu toate că o astfel de menţiune nu era trecută în regulament[31]. Se menţiona că „Societatea Română de Timbrologie" îşi ţinea şedinţele în mod regulat marţi seara în localul propriu, din strada Bateriilor nr. 41, dar că pe timpul iernii şedinţele se desfăşurau tot marţi seara, dar la cafeneaua Strőbel din strada Academiei. După o săptămână, la 26 noiembrie, a avut loc o nouă şedinţă, în cadrul căreia s-a votat statutul şi s-a schimbat denumirea societăţii, care a devenit „Societatea Filatelică Română"[32]. Odată cu schimbarea denumirii, apar şi câteva schimbări faţă de comitetul publicat în decembrie. Astfel, în noul comitet nu mai apar Th. Ionescu şi I. Odobescu, în schimb este prezent C.J. Vidrighin[33].

La sediul declarat al societăţii, din strada Bateriilor[34] nr. 41, funcţionau, mai multe instituţii masonice: „Loja Naţională Română, fondată la 5/17 august 1880 (preşedinte C.M. Moroiu)", „Loja Steaua

---

[29] Grigore Gh. Pascu (1854-1927), telegrafist (vezi pe larg la Olga Rusu, „*Patrimoniul cultural ieşean, Cimitirul Eternitatea*", Editura Alfa, Iaşi, 2008, p. 192).

[30] Ar putea fi compozitorul Ernest-Paul Hette (*ibidem*, p. 140) sau sculptorul Richard Paul Hette (Horia Nestorescu-Bălceşti, *Enciclopedia ilustrată a francmasoneriei din România*, Centrul Naţional de Studii Francmasonice, Bucureşti, 2005, vol. 2, p. 105).

[31] „Timbrofilul", nr. 13, noiembrie-decembrie 1891, p. 1; această menţiune vine oarecum în contradicţie cu faptul că majoritatea colecţionarilor încă de pe atunci practicau, într-o măsură mai mare sau mai mică, un gen de comerţ cu timbre, dar prin formula „vânzători de timbre" trebuie înţeleşi doar cei care aveau în mod oficial îndeletnicirea de comercianţi de timbre. Această restricţie a funcţionat la faimoasa societate britanică Royal Philatelic Society până acum câţiva ani, iar în România, deşi a fost cuprinsă uneori în statutele diverselor societăţi, a fost contestată mereu, cu toate că ea ar fi trebuit aplicată cu stricteţe tot timpul, deoarece interesele negustorilor de timbre sunt diferite de cele ale colecţionarilor iar activitatea lor în cadrul aceleiaşi organizaţii nu este nici corectă şi nici normală.

[32] Statutele care au fost aprobate în această şedinţă nu au mai fost publicate în organul de presă al societăţii, revista „Timbrofilul" şi nici nu au fost descoperite până acum sub formă de broşură. De aceea nu se poate preciza dacă ele diferă sau nu de „Regulamentul Societăţii Române de Timbrologie" semnalat mai sus.

[33] „Timbrofilul" nr. 13, noiembrie-decembrie 1891, p. 1.

[34] Strada Bateriilor era în zona Arsenalului, începea din str. Sf. Apostoli şi se termina în str. Cazărmii; la numărul 41 locuiau Iosef Mănescu, un oarecare Adameţei şi Al. Presman (* * *, *Anuarul General al României, adrese din Bucuresci şi districte, 1897-1898*, editor ziarul l'Indépendance Roumaine, Bucuresci, p. 113); străzile din acea parte a Capitalei au fost demolate pentru construirea Casei Poporului.

Dunării, fondată în iunie 1859 (preşedinte G. Stănică)", „Suveranul Capitol de Cavaleri Steaua Dunării (preşedinte Moroiu)", „Loja Masonică (Mare Maestru C.M. Moroiu)"[35] şi „Şcoala masonică de seară, de adulți"[36]. Faptul că „Societatea Filatelică Română" avea sediul declarat la o adresă unde funcționau diverse organizații masonice poate fi explicat prin funcțiile deținute de Constantin M. Moroiu în masoneria românească, el fiind unul din pionierii acestei mişcări în țara noastră[37]. În afară de C.M. Moroiu, dintre membrii fondatori ai „Societății Filatelice Române", mai erau masoni: Hélène Moroiu[38] (fiica Marelui Maestru), Cristea (Christian) Malhasovici[39], colonelul Josef Thorand[40] şi P. Hette[41]. Este posibil ca şi R. Biscarbon[42] şi J. Finkelstein[43] să fi fost masoni. Cu toate că s-a avansat şi ideea apartenenței la masonerie a lui Dimitrie C. Butculescu, acest fapt nu este confirmat de Horia Nestorescu-Bălceşti, care a realizat un inventar al masonilor din România pe baza documentelor care atestă inițierea respectivelor persoane în masonerie. Chiar dacă sediul primei societăți filatelice din România a fost într-o clădire în care funcționau mai multe organizații masonice şi câțiva dintre membri ei au fost masoni, nu putem afirma că masoneria a avut un rol determinant în formarea primei structuri organizate a filateliştilor din România, ci doar să constatăm că personalitatea lui C.M. Moroiu s-a afirmat puternic şi în filatelie[44].

---

[35] * * *, *Anuarul Național al României, almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte, 1891-1892*, editor Ch. Delattre, Bucuresci, p. 346.

[36] Cursurile se predau gratuit, seara, de două ori pe săptămână; profesorii erau: C.M. Moroiu, director şi profesor de geografie şi istorie, C. Demetrian, contabilitate şi aritmetică, C.I. Ciocan, limba română şi P. Păltineanu, elemente de drept (*ibidem*, p. 365).

[37] Despre activitatea masonică a lui Constantin M. Moroiu vezi pe larg la Horia Nestorescu-Bălceşti, *Enciclopedia ilustrată a francmasoneriei din România*, vol. II, Centrul Național de Studii Francmasonice, Bucureşti, 2005, pp. 372-375.

[38] *Ibidem*, p. 261.

[39] *Ibidem*, p. 375.

[40] Idem, vol. III, p. 340.

[41] Idem, vol. II, p. 103.

[42] Idem, vol. I, p. 148.

[43] *Ibidem*, p. 436.

[44] Legat de C.M. Moroiu trebuie spus că în majoritatea cazurilor adresa acestuia apare ca fiind pe str. Morfeu nr. 27; în câteva cazuri mai apare o adresă, pe aceeaşi stradă, dar la numărul 6, fapt ce ne determină să luăm în considerare că Moroiu a mai avut un imobil la această adresă, eventual al unchiului său, profesorul Constantin R. Moroiu; supoziția se bazează pe faptul că în 1911 strada a primit numele Constantin Moroiu, astfel încât căpitanul pensionar Constantin Moroiu locuia pe str. Constantin Moroiu (* * *, *Anuarul Socec. România şi Capitala Bucureşti*, anul II, 1911, partea a II-a, p. 255); cum este greu de crezut că fiind încă în viață numele său a fost dat unei străzi, ne raliem la părerea lui Horia

Referitor la insistența cu care unii autori încearcă să acrediteze ideea că masoneria a avut un rol important în apariția mişcării filatelice din România, şi chiar în dezvoltarea ei ulterioară, trebuie spus că părerea nu este împărtăşită de istoriografii masoneriei, şi avem în vedere în primul rând pe Horia Nestorescu-Bălceşti, care niciodată nu a semnalat o astfel de ipoteză. Chiar dacă Dimitrie C. Butculescu ar fi fost mason, aşa cum în mod cert putem afirma că a fost C.M. Moroiu, asta nu înseamnă că şi societățile filatelice conduse de cei doi mari filateliști au fost societăți masonice. În lipsa unor documente credibile, ideea originii masonice a filateliei din România nu este decât o simplă presupunere, izvorâtă poate dintr-o atracție către lucrurile neînțelese şi misterioase.

Un fapt care ulterior a generat controverse printre diverşi autori este data înființării primei societăți filatelice din România. S-au vehiculat mai multe variante: Pompiliu Voiculeț-Lemeny opinia pentru ianuarie 1891[45], dată când s-a publicat celebrul *Avis* către colecționari, dr. Valeriu Neaga opta pentru aprilie 1891[46], iar Silviu Dragomir pleda pentru 24 decembrie 1891, când a avut loc prima şedință[47]. Toți au plecat de la datele primare care se găsesc în colecția revistei „Timbrofilul" pe anii 1891 şi 1892. În numărul din luna ianuarie s-a publicat un apel către colecționarii de timbre pentru formarea unei societăți, în numărul din aprilie 1891 s-a comunicat că „Societatea Română de Timbrologie" s-a format, dându-se şi componența comitetului de conducere, iar în numărul din decembrie 1891 s-a anunțat constituirea definitivă a societății, ocazie cu care s-au votat statutele şi s-a schimbat denumirea în „Societatea Filatelică Română". Faptul că în luna decembrie 1891 s-a schimbat denumirea societății implică existența anterioară a acesteia şi de aceea părerea noastră este că data înființării primei organizații filatelice din România trebuie considerată aprilie 1891.

Şedințele societății au început să se țină în mod regulat. În cadrul reuniunii din 24 decembrie 1891 colonelul I. Thorand şi Al.S. Klenk au

---

Nestorescu-Bălceşti, care afirmă că numele străzii vine de la profesorul Constantin Moroiu, unchiul filatelistului, care a fost profesor la Colegiul Sf. Sava (Horia Nestorescu-Bălceşti, *op. cit.*, vol. II, pp. 372-374); trebuie semnalat şi faptul că numele străzii nu s-a schimbat direct din Morfeu în Constantin Moroiu, ci a avut cel puțin o fază intermediară, pentru că în 1906 adresa lui Constantin M. Moroiu era pe str. Schitul Maicelor nr. 6 (* * *, *Anuarul național...*, anul VII, Tipografia Societății Anonime pe Acțiuni „Adevărul", Bucureşti, 1906, p. 187).

[45] Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *Prime expoziții şi muzee filatelice*, în „Almanahul Filatelic", 1983, p. 49.

[46] Dr. Valeriu Neaga, *Începuturile vieții filatelice în România*, în „Filatelia" nr. 7-8, 1998, pp. 3-4.

[47] Silviu N. Dragomir, *Din istoria filateliei româneşti*, în „Almanahul Filatelic", 1987, p. 69.

prezentat o parte din colecțiile lor, iar C.M. Moroiu a ținut o conferință despre mărcile poştale din Hamburg. Pe 2 ianuarie 1892 Dimitrie C. Butculescu a prezentat mărcile din Toscana, Parma şi Modena, iar pe 7 ianuarie s-a discutat despre primirea a trei noi membri: Mihai Mărgăritescu[48], David Kohn[49] şi Jacques Schwartz. În şedința din 14 ianuarie acelaşi an s-a hotărât admiterea lui M. Matheescu cu condiția să se prezinte personal şi s-a respins cererea lui J. Schwartz, nefiind un cunoscut colecționar, iar cererea lui D. Kohn a fost retrasă de Al.S. Klenk şi G. Bascovici. La următoarea întâlnire, din 14 februarie, s-au făcut diverse comunicări filatelice şi s-au primit noi cereri de înscriere în societate[50].

Se poate observa că din februarie şi până în noiembrie 1891, societatea şi-a schimbat numele de trei ori. Anunțată inițial ca „Societatea Philatelică Română", s-a înființat sub numele de „Societatea Română de Timbrologie" şi din noiembrie 1891[51] a devenit „Societatea Filatelică Română". Se pare că existau două tabere printre membrii primei societăți filatelice româneşti, una condusă de căpitanul C.M. Moroiu şi alta care îl avea în frunte pe Dimitrie C. Butculescu. Prima grupare agrea denumirea de „Societatea Română de Timbrologie", iar a doua numele de „Societatea Filatelică Română". Funcție de influența pe care o aveau printre membri la un moment dat, cele două grupări au încercat să-şi impună punctul de vedere privind denumirea societății.

Între societari existau unele tensiuni, vizibile prin desele schimbări în comitetul dirigent, dar şi prin unele comentarii acide din presă[52]. Conflictele s-au acutizat către sfârşitul lunii iunie 1892, iar la 8 iulie 1892 căpitanul

---

[48] Locotenentul Mihai Mărgăritescu locuia pe bulevardul Elisabeta nr. 111 (* * *, *Anuarul Național al României*, anul III, 1893, p. 277).

[49] David Kohn, anticar de timbre, locuia pe str. Dionisie nr. 14 (*ibidem*, p. 270).

[50] Solicitanții erau: Alecu Pancu din Bucureşti, L. Delon din Paris, Luca Pierides din Cipru, Paul Schmitt din Bordeaux şi François Coppier din Annecy (Franța); membrii din străinătate aveau o activitate simbolică, ei neparticipând efectiv la şedințele societății, fiind de fapt membrii corespondenți, aşa cum îi considerau de altfel alte societăți similare; surprinde într-o oarecare măsură admiterea lui Alecu Pancu, un debitant de tutun, care făcea în mod oficial comerț cu mărci poştale, fapt ce era interzis membrilor societății (în „Timbrofilul", nr. 14, martie 1892, p. 1).

[51] * * *, *Istoricul Societății*, în „Monitorul Societății Filatelice Române", nr. 1, septembrie 1892, p. 3.

[52] Se făcea anunțul cumpărării de către Al.S. Klenk a colecției, inclusiv dubletele, unui serios colecționar bucureştean, A. Petruțiu. Se afirma că Al.S. Klenk, de câțiva ani, a cumpărat toate timbrele româneşti, oriunde le-a găsit, având intenția să fie singurul lor posesor şi să le monopolizeze. Autorul comentariului, pe care-l bănuim a fi C.M. Moroiu, spunea că şi el a făcut acelaşi lucru de la 1860 încoace, ajungând la peste 5 milioane de timbre pe care nu a mai putut să le vândă pentru a-şi recupera banii („Timbrofilul", nr. 10, iunie 1891, p. 2).

C.M. Moroiu şi vicepreşedintele I. Thorand demisionează[53]. Ulterior, I. Thorand revine asupra demisiei, dar C.M. Moroiu formează o societate nouă, sub vechea denumire de „Societatea Română de Timbrologie". Organul de presă al acesteia rămâne tot revista „Timbrofilul". Ca urmare a acestui fapt, „Societatea Filatelică Română", sub preşedinţia lui Dimitrie C. Butculescu, înfiinţează o nouă revistă filatelică, numită „Monitorul Societăţii Filatelice Române".

Din iulie 1892 în mişcarea filatelică românească existau două societăţi filatelice, una condusă de C.M. Moroiu şi alta condusă de Dimitrie C. Butculescu. De aceea, nu putem fi de acord cu afirmaţia conform căreia denumirea „Societatea Filatelică Română" era cea curent utilizată în epocă şi că numele „Societatea Română de Timbrologie" era doar o denumire de circumstanţă[54]. Erau pur şi simplu două societăţi distincte, cu două conduceri separate, care-şi disputau membrii, ce treceau de la una la alta sau se înscriau intenţionat în ambele[55].

În noiembrie 1892 C.M. Moroiu a oferit unele explicaţii privind divizarea societăţii[56]. El afirma că scopul principal al societăţii a fost acela de a procura membrilor săi timbrele care le lipseau, fie prin cumpărare, fie prin schimb, şi că acest lucru nu s-a întâmplat. De aceea, către sfârşitul lunii iunie 1892, societatea s-a reconstituit sub vechiul nume, cu o parte a membrilor, a stabilit statutele şi a imprimat legitimaţii de membru. La acea dată „Societatea Română de Timbrologie" avea 23 de membri[57]. Activitatea societăţii a continuat în lunile ianuarie şi februarie 1893[58]. Şedinţele s-au ţinut sub preşedinţia lui C. Moroiu la Café Colaro[59]. Au fost primiţi noi membri în societate. Unii membri ai societăţii, printre care şi Gr.G. Pascu

---

[53] *Ibidem.*

[54] Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p.127.

[55] Comparând lista celor două societăţi remarcăm următoarele persoane care figurează în ambele asociaţii: Gr.G. Pascu, N.D. Potamiano, C. Dessila, Ch. Malhasovici, C.D. Livadas, C. Vidrighin, P. Hette, G. Mihăilescu, G. Matheescu, W. Beck, Pierides din Larnaca - Cipru, L. Delon din Paris şi Paul Schmitt din Bordeaux.

[56] * * *, *La Société Roumaine de Timbrologie*, în „Timbrofilul", nr.16, noiembrie 1892, pp.1-2.

[57] Cei 23 de membri erau: C.M. Moroiu, C.I. Vidrighin, G. Mihailesco, S. Heskia, C. Mateesco, J. Schwartz, J. Finchelstein şi G. Cantemir, din Bucureşti, P. Hette din Iaşi, Gr.G. Pasco din Codăeşti, C.D. Livada din Brăila, Ch. Malhasovici din Botoşani, C.D. Dessila din Pungeşti, Ef. Istrate din Tecuci, N.D. Potamiano din Focşani, W. Beck din Slatina, G. Mateesco din Sinaia, Dem. Albu din Nucet, L. Dellon din Paris, P. Schmitt din Bordeaux, L.Z. Pierides din Larnaca, H. Lindberg din Norrköping şi H. Lendecker din Smichow.

[58] * * *, *Societatea Română de Timbrologie*, în „Timbrofilul", nr. 18, martie, 1893, p. 1.

[59] De fapt este vorba despre cafeneaua Callaro, de pe str. Smârdan nr. 5 (* * *, *„Anuarul... 1893"*, p. 348), proprietatea lui N. Callaro (* * *, *„Anuarul Bucureştilor"*, editor Tipografia „Românul", Carol Göbl, Bucureşti, 1885, p. 144).

din Codăeşti, au oferit timbre disponibile din colecțiile lor, pentru a fi luate de societari, care puteau oferi alte timbre la schimb sau le puteau cumpăra.

Dintr-o carte poştală, care convoca pe toți membrii societății să participe la adunarea generală programată la 17 februarie 1893, în casele preşedintelui, din str. Clemenței nr. 13, pentru a discuta chestiunile descrise în „Monitorul Societății Filatelice Române" nr. 5, din 1893, rezultă că activitatea „Societății Filatelice Române" a continuat şi în cursul lunii februarie din acelaşi an.

Se pare că încercările anterioare de a strânge numărul statutar de membri pentru a lua unele hotărâri nu au avut succes, astfel încât la acest al treilea şi ultim apel, se punea în vedere membrilor că hotărârile se vor lua de către cei prezenți, indiferent cât de mic ar fi numărul lor[60]. Acest document este important din mai multe motive: este singurul document cunoscut care precizează că adunarea generală a societății se va ține în casele Butculescu din str. Clemenței nr. 13, face referire la numărul 5 al revistei „Monitorul Societății Filatelice Române"[61] şi arată cel puțin o lipsă de interes a membrilor pentru adunarea generală care trebuia să aibă loc. Mai este semnalat un plic adresat „Societății Filatelice Române, Palatul preşedintelui C.D. Butculescu, str. Clemenței nr. 11"[62], expediat în iulie 1893 din S.U.A.[63].

Printre avantajele de care beneficiau membrii unei societăți filatelice era şi consultarea revistelor filatelice, majoritatea străine, pe care le puteau studia la sediul societății, unde soseau ca urmare a schimburilor de publicații practicat. Astfel, în cursul lunii octombrie 1892 la „Societatea Filatelică Română" soseau 12 titluri[64], iar în decembrie 29 de titluri[65]. Aceste reviste erau foarte importante pentru informarea colecționarilor asupra diverselor emisiuni poştale ce apăreau în întreaga lume şi pentru stabilirea unor relații de schimb filatelic, de vânzare sau cumpărare a timbrelor.

O altă problemă cu care se confruntau colecționarii era aceea a falsurilor, de care societățile filatelice şi-au propus să-i protejeze. Astfel, în decembrie 1892 „Societatea Filatelică Română" anunța că mai mulți debitanți de tutun

---

[60] Ing. Silviu N. Dragomir, *Remember*, în „Almanahul Filatelic" 1981, p. 211.

[61] Nu sunt cunoscute decât primele patru numere din „Monitorul Societății Filatelice Române".

[62] Palatul Butculescu din strada Clemenței apare în unele corespondențe la nr. 11, pe altele la 13 sau la 13 bis.

[63] Silviu N. Dragomir, *Istoria filateliei în România*, vol. III, Bucureşti 2007, p. 108.

[64] „Monitorul Societății Filatelice Române", nr. 2, octombrie 1892, p. 3.

[65] Idem, nr. 4, decembrie 1892, p. 3.

vând timbre străine şi româneşti false. Anunțul se adresa în egală măsură colecționarilor cât şi autorităților, pentru a lua măsurile ce se impuneau[66].

După divizarea din 1892, „Societatea Filatelică Română" a reuşit să atragă printre membri săi câteva personalități cunoscute ale vieții publice româneşti: I. Oteteleşanu[67], P. Obedenar[68], I. Cesianu[69], Şt. I. Nicolau[70], care devin cu toții membri ai comitetului de conducere.

Între august şi noiembrie 1894, la Bucureşti, s-a desfăşurat „Expoziția Cooperatorilor", organizată de „Societatea Cooperatorilor" al cărei preşedinte de onoare era Dimitrie. C. Butculescu. Intenția membrilor „Societății Române de Timbrologie", condusă de C.M. Moroiu, de a participa la această manifestare expozițională este demonstrată de conținutul a două documente. Primul, o carte poştală datată 10/22 februarie 1894, era adresată preşedintelui *onorar* Dimitrie C. Butculescu, care era invitat să participe la întâlnirile societății, fără a fi specificat numele acesteia, ce aveau loc la Café Caze din Pasajul Român, sâmbăta, între orele 21 şi 23.30[71]. Cartea poştală este semnată de director (?) C. Moroiu[72]. S-a considerat că textul acestei corespondențe este o dovadă a ingerințelor secretarului C.M. Moroiu în atribuțiile preşedintelui Dimitrie C. Butculescu[73]. Nu putem fi de acord cu această interpretare pentru că ea pleacă de la premiza

---

66 *Ibidem,* p. 4.

67 I. Oteteleşanu a locuit inițial pe Calea Victorie nr. 158 (* * *, *Anuarul... 1891/1892*, p. 267), iar apoi s-a mutat pe str. Biserica Amzei nr. 17, când era deputat de Mehedinți (* * *, *Anuarul național al României,* anul III, 1893, p. 80); a fost membru al unor societăți ale elitei bucureştene, precum „Jockey - Club", fondat în 1875, unde cotizația anuală era de 300 franci (* * *, *Tout - Bucarest...*, p. 102), „Clubul Tinerimii", fondat în 1870, cu o cotizație anuală de 160 franci (*ibidem*, p. 106); a fost căsătorit cu Lelia Oteteleşanu, născută Cesianu, şi aveau o reşedință de vară la Sinaia (* * *, *Almanach Highlife...* p. 109).

68 Pantelie Obedenar locuia pe Calea Călăraşilor nr. 61 (* * *, *Anuarul Național al României*, anul III, 1893, p. 290) şi era judecător la Tribunalul Ilfov, Secția Comercială (*ibidem*, p. 87); a fost membru al „Clubului Tinerimii" (* * *, *Tout - Bucarest...*, p. 106).

69 Ion Ştefan Cesianu, moşier, locuia pe str. Columb nr. 8 (* * *, *Anuarul... 1891/1892*, p. 214); * * *, *Anuarul Național al României*, anul III, 1893, p. 226); a fost membru al „Clubului Tinerimii", perioadă în care domicilia pe str. Polonă nr. 63 (* * *, *Tout – Bucarest...*, p. 105); a deținut funcția de supraveghetor de tir la „Societatea de tir" (*ibidem*, p. 112) şi a fost vicepreşedintele „Societății Vânătorilor" (*ibidem*); căsătorit cu Maria Cesianu, născută Ghermani, aveau o reşedință de vară la Sinaia (*ibidem*, p. 132).

70 Inginerul Ştefan I. Nicolau locuia pe str. Ştirbei Vodă nr. 1 (* * *, *Anuarul...*, 1893, p. 287).

71 Numele cafenelei apare şi sub forma „Gazès, café français" (* * *, *Anuarul… 1893*, p. 348) iar proprietarul era Henri Cazes (* * *, *Anuarul Bucureştilor,… 1885*, p. 144).

72 Emanoil Săvoiu, *Din viața filatelică de la sfârşitul secolului trecut*, în „Almanahul Filatelic", 1985, pp. 160-161.

73 Silviu N. Dragomir, *Constantin M. Moroiu - un filatelist veşnic controversat*, în „Filatelia", nr. 3, 2002, p.6.

falsă că cei doi erau membri aceleiaşi societăţi filatelice şi că relaţia dintre C.M. Moroiu şi Dimitrie C. Butculescu ar fi trebuit să fie una de subordonare. În realitate, cei doi făceau parte din societăţi diferite, C.M. Moroiu trimitea cartea poştală în calitate de conducător al „Societăţii Române de Timbrologie", iar adresantul era preşedinte de onoare al „Societăţii Cooperatorilor din România"[74]. Din textul corespondenţei nu reiese de ce a fost invitat Butculescu de către Moroiu, dar, având în vedere data, credem că motivul întâlnirii putea fi participarea filateliştilor la expoziţia din Cişmigiu. După 1894 se pare că Moroiu s-a retras din activitatea publică filatelică, numele lui nu mai apare consemnat cu niciun prilej, cu toate că a trăit până în 1918[75]. A continuat în schimb activitatea masonică, publicând mai multe lucrări[76].

Al doilea document este tot o carte poştală, datată 12/24 martie acelaşi an şi este un convocator pentru participarea la adunarea „Societăţii Române de Timbrologie", care urma să aibă loc la Café Cazes din Pasajul Român, pentru a discuta despre participarea la expoziţia şi congresul timbrologic din luna august. Cartea poştală a fost adresată redacţiei revistei „Cooperatorul Român", care avea sediul tot la Dimitrie C. Butculescu acasă, pe str. Clemenţei nr. 11[77]. Din această corespondenţă reiese în mod evident interesul „Societăţii Române de Timbrologie" pentru participarea la expoziţia din 1894 şi se vorbeşte chiar de un congres filatelic care, din lipsa altor informaţii ulterioare, se poate considera că a rămas doar la stadiul de intenţie[78].

---

[74] Se poate deduce că Butculescu a fost invitat în calitate de preşedinte de onoare al „Societăţii Cooperatorilor" pentru că la acea societate era preşedinte „*onorar*" şi nu la cea filatelică.

[75] Gheorghe Bezviconi, *Necropola Capitalei*, dicţionar enciclopedic, (ediţia a II-a, revăzută şi completată), Editura Museum, Chişinău, 1997, p. 152.

[76] La Biblioteca Academiei Române există următoarele lucrări apărute după 1894 şi al căror autor este Constantin M. Moroiu: *Marea Logie Naţională Română. Cestiunea românilor subjugaţi în facia Congresului Masonic din Bruxelles şi Congresul liberei cugetări din Roma*, Tipografia „Modernă", Grigorie Luis, 1904, 22 pagini, *Instrucţiune pentru gradul simbolic de companion*, Bucureşti, Tipografia „Modernă" Cultura, 1910, 16 pagini, *Instrucţiune pentru gradul simbolic de Discipol*, ediţia a VI-a, Bucureşti, 1912, 31 pagini, *Amica noastră Austria şi pangermanismul în România*, Bucureşti, 1915, 16 pagini.

[77] Casele Butculescu de pe str. Clemenţei (astăzi C.A. Rosetti), erau foarte cunoscute în epocă: „*str. Clemenţei - o stradă cu mare viitor când municipalitatea va decide să comunice direct cu Calea Victoriei şi să o prelungească în partea opusă până la str. Teilor sau chiar Calea Moşilor, pentru a se evita labirintul micilor străduţe de unde se iese greu. De notat pe această stradă: redacţia ziarului l'Indépendance Roumaine, Şcoala Comunală de galben şi câteva case importante: Gr Pencescu, Dem. Butculescu,...*" (* * *, *Annuaire de Roumanie. Annonces de Bucarest. Guide de Commerce*, 1885, Editor Frederic Damé, str. Clemenţei 1, Bucureşti, 1885).

[78] Pompiliu Voiculeţ-Lemeny, *1894: Prima expoziţie filatelică din Bucureşti*, în „Filatelia", nr. 6, 1971, p. 14.

Prin faptul că la expoziția din Cişmigiu au participat trei membri ai „Societății Filatelice Române" se poate lua în considerare participarea societății la expoziție[79]. Nu se cunoaşte motivul pentru care niciunul dintre membrii cunoscuți ai „Societății Române de Timbrologie" nu a participat la expoziția cooperatorilor din 1894. După această dată nu mai întâlnim menționate numele celor două societăți filatelice. Cu toate că în documentele vremii singura mențiune despre sediul Societății Filatelice Române este anunțul în care acesta apare ca fiind pe str. Bateriilor nr. 41, ulterior a fost considerat ca prim sediu al asociației casa lui Dimitrie C. Butculescu din str. Clemenței nr. 11, datorită faptului că aici s-au desfăşurat mai multe şedințe ale societății, dar nu a fost semnalat niciun document care să ateste acest lucru în mod explicit. Trebuie remarcat faptul că la adresa din str. Clemenței nr. 11 bis a fost declarat sediul „Societății cooperative a meseriaşilor şi constructorilor români"[80]. Datorită unor schimbări a numerotării caselor, Palatul Butculescu apare ca fiind la numărul 11[81], 11 bis[82] sau 13[83].

În concluzie, perioada formării primei societăți filatelice din România poate fi caracterizată prin următoarele idei :

- rolul deosebit pe care l-au avut Dimitrie C. Butculescu şi C.M. Moroiu în organizarea vieții filatelice româneşti;
- societatea prezidată de Dimitrie C. Butculescu a avut un caracter elitist, fapt demonstrat atât prin prevederile statutare, „*oameni cu o anumită poziționare în societate*", dar şi prin personalitățile care au fost în comitetul dirigent;

---

[79] Dintre participanții la expoziția din Cişmigiu numai pentru Dimitrie C. Butculescu, Spiridon Niculescu şi G.D. Diamandopol s-a putut determina apartenența la o organizație filatelică, şi anume la „Societatea Filatelică Română"; este curios faptul că în afara lui Butculescu nu a participat la expoziție niciunul din numele sonore ale societății, pentru că nici G.D. Diamantopol şi nici Spiridon Niculescu nu erau dintre membrii marcanți, iar despre I. Brăneanu şi Scarlat Vasilescu nu deținem date privind apartenența lor la o societate filatelică.

[80] * * *, *Anuarul Național..., 1891/1892*, p. 372; * * *, *Anuarul Național al României*, anul III, 1893, p. 399.

[81] * * *, *Anuarul Bucurescilor pe anul 1887/1888*, Tipografia Carol Göbl, p. 102; * * *, *Anuarul Național... 1891/1892*, p. 211.

[82] * * *, *Anuarul Național al României*, anul III, 1893, pp. 78 şi 222; * * *, *Anuarul Național al României, al comerciului, industriei şi administrațiunii*, întocmit de Emille Melbert, 1903, Institutul de Arte Grafice „Eminescu", Bucureşti, 1903, anul III, 1903, *passim*.

[83] Idem, 1902, p. 44.

- societatea condusă de C.M. Moroiu a fost foarte activă, în sensul că membrii ei au fost implicați în schimburi filatelice, în achiziții şi în vânzări;
- starea conflictuală ce a domnit în permanență printre membrii societății, materializată prin desele schimbări ale denumirii societății şi repetatele schimbări ale comitetului dirigent, totul culminând cu scindarea societății.

III.3. Societățile filatelice până la Primul Război Mondial

Şi în alte oraşe au început să apară cluburi şi asociații filatelice. Unele au avut o existență efemeră, iar despre altele nu au ajuns până la noi prea multe informații. Majoritatea au apărut în jurul unor reviste filatelice, care trăiau din reclamele negustorilor şi din anunțurile de schimb ale colecționarilor.

Al doilea oraş al României unde activitatea filatelică s-a organizat la sfârşitul secolului XIX a fost Iaşiul. Din 1893 „Societatea Filatelică Iaşi" a editat revista „România Filatelică", sub conducerea lui Alfred A. Rosenberg, iar în 1897 revista este preluată de I. Şaraga care îi transformă titlul în „Anunciatorul mărcilor"[84].

În octombrie 1909 s-a reorganizat la Iaşi „Societatea Filatelică Română" sau poate s-a înființat o societate nouă, dar având denumirea vechii societăți din 1893, avându-l ca preşedinte pe deja cunoscutul filatelist Grigore Pascu din Codăeşti. Acesta făcuse parte din prima societate filatelică românească înființată în 1891 la Bucureşti. Secretarul asociației era Ion Bogdan. Statutul societății prevedea întâlniri ale membrilor la fiecare 10 zile. Printre membrii comitetului de conducere figura şi un bibliotecar-arhivist. Comitetul era compus din preşedinte, secretar, casier, responsabilul cu schimburile şi bibliotecarul. Cotizația era fixată în franci francezi, ceea ce denotă că se miza şi pe membri străini, fapt întărit şi de existența unui responsabil cu schimburile[85].

---

[84] Dr. Valeriu Neaga, *Începuturile activității filatelice româneşti,* în „Filatelia", nr. 7-8, iulie–august 1998, p. 4.

[85] Leonard Paşcanu, *Statutele Societății Filatelice Române din Iaşi-1903*, în „Filatelia", nr. 10, octombrie 2007, pp. 1-3; în cuprinsul articolului autorul face o confuzie când descrie „*c*[artes]-*vues*" drept cărți poştale ilustrate având aplicate mărcile pe fața ilustrată; acestea se

La Focşani a existat în 1895 o societate filatelică intitulată „Societatea Filatelică Moldova" care împreună cu „Societatea Mercur" edita o publicație filatelică în limba franceză, intitulată „Ecoul Mărcilor"[86]. În acelaşi oraş, Garabet Aslan edita o altă publicație filatelică, intitulată „Poşta Română".

La Caransebeş s-a constituit, tot în 1895, o societate filatelică formată inițial din inginerii şi tehnicienii întreprinderilor metalurgice şi miniere din Reşița, Oțelul Roşu, Ruşchița şi Rusca Montană, care au constituit la început o filială a unei societăți filatelice germane. Peste câteva luni au hotărât transformarea filialei într-o societate independentă, cu numele „Südungarische Postwerzeichen Sammler Verein" (Societatea Colecționarilor de Însemne Poştale din Ungaria de Sud). Societatea s-a dezvoltat spectaculos, astfel că în trei ani a ajuns să aibă 150 membri, din mai multe țări, fiind considerată cea mai mare asociație filatelică din sud-estul Europei, Zagrebul având numai 83 de membri, iar Budapesta 72. Societatea a editat şi prima revistă filatelică din Banat, „Südungarische Briefmarken Zeitung"[87].

În 1903 a apărut la Bucureşti o altă societate filatelică, intitulată „Societatea Timbrofilă", şi care era condusă de Şt. I. Nicolau, fost membru în comitetul de conducere al „Societății Filatelice Române" din 1892. Statutul acestei societăți prevedea utilizarea carnetelor de schimb între membrii societății, o practică care s-a menținut mult timp la unele cluburi filatelice, facilitând schimburile între membrii ce aveau reşedința în localități diferite. Consiliul de administrație al societății era compus din: deputatul V.G. Morțun (preşedinte), Şt. I. Nicolau (administrator delegat), I.C. Panaitescu (director), dr. Sylva (secretar), Ghiță Michăilescu (casier), lt. col. Raşianu, A. Pancu şi C. Litzika (censori)[88].

Remarcăm printre membri consiliului de administrație cinci filateliști implicați în organizarea primei societăți filatelice din România la 1891: Şt. I. Nicolau, G. Michăilescu, Raşianu, A. Pancu şi C. Litzika. Această a treia societate filatelică bucureşteană a avut o activitate relativ îndelungată, fiind semnalată între 1903 şi 1913. De-a lungul existenței s-au

numesc *timbres côté-vue* (T.C.V) şi diferă de *cartes-vue* (cărți poştale ilustrate) care sunt evocate în statutele asociației ieşene.

[86] Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.*

[87] *Apud* Tiron Martin, *Istoria filateliei în Timişoara şi împrejurimi*, Editura Eurobit, Timişoara, 2003, p. 2.

[88] Leonard Paşcanu, *Societatea Timbrophilă din Bucureşti-1903*, în „Filatelia", nr. 12, decembrie 2004, pp. 1-3.

produs unele modificări în structura conducerii, a sediului şi chiar a denumirii. Astfel, în 1906 societatea avea sediul pe Calea Victoriei la nr. 31 şi purta tot numele de „Societatea Timbrofilă”[89]. Comitetul de conducere era compus din Ion C. Panaitescu[90] (preşedinte), dr. Silva[91] (secretar), Ghiță Mihăilescu[92] (casier), C. Litzika[93], A. Pancu[94], lt. col. I. Raşianu (membri). Începând din anul 1911 numele s-a schimbat în „Societatea Timbrologică”[95]. În 1913 societatea avea un nou sediu, la domiciliul vicepreşedintelui Ion C. Panaitescu, pe str. Cazărmii nr. 31[96]. Conducerea era formată din V.G. Morțun[97] (preşedinte), Ion C. Panaitescu (vicepreşedinte), G. Mihăilescu

---

[89] * * *, *Anuarul Național...*, an VII, 1906, p. 145; * * *, *Anuarul Bucurescilor*, editor Carol Göbl, Bucureşti, 1906, p. 186.

[90] Ion C. Panaitescu era şef de birou la Eforia Spitalelor Civile şi locuia pe str. Cazărmii nr. 31 (* * *, *Anuarul General al României, indicator al Agriculturei, Comerțului, Industriei, Magistraturei şi Administrației, lucrare patronată de Onor. Camera de Comerț şi Industrie Bucureşti, ediție revăzută şi completată cu binevoitorul concurs al Autorităților Române de Societatea nume colectiv „Anuarul General al României C.I. Brăiloiu*, Atelierele Grafice ale „Societății în nume colectiv Anuarul General al României C.I. Brăiloiu, Bucureşti, 1908, p. 523; * * *, *Anuarul Socec. România şi Capitala Bucureşti*, an II, 1911, partea a III-a, p. 285; *idem*, an IV, 1913, partea a III-a, p.346).

[91] Dr. Pandele Silva (uneori apare ortografiat Sylva), era şeful serviciului medical sanitar din Direcția Generală a Sănătății, care aparținea în acea vreme de Ministerul de Interne (* * *, *Anuarul Socec... 1911*, partea I-a, p. 29) şi locuia pe Bulevardul Neatârnării nr. 44 (* * *, *Anuarul Național...*, an IV, 1906, p. 249; * * *, *Anuarul Socec,* an II, 1911, partea a II-a, p. 356; * * *, *Anuarul Socec...*, an IV, 1913, partea a III-a, p. 468).

[92] Ar putea fi Ghiță Mihăilescu, proprietar, Calea Victoriei 70 (* * *, *Anuarul Socec...*, an IV, 1913, partea a III-a, p. 300).

[93] C. Litzika locuia pe str. Lüger (fost Clemenței) nr. 23 şi a fost director al Liceului Sf. Sava (* * *, *Anuarul Socec...*, an II, 1911, partea a II-a, p. 220), apoi director al învățământului superior şi secundar la Ministerul Cultelor (* * *, *Anuarul Socec..*, an IV, 1913, partea a III-a, p. 268); ultima funcție este neclară deoarece în acelaşi anuar, Directorul Direcțiunei Învățământului Secundar şi Superior este A. Colorian, str. Tunsului nr. 11 (*ibidem*, partea I-a, p. 60).

[94] Alecu G. Pancu, tutungiu, se ocupa cu comerțul de mărci poştale, locuia pe Calea Victoriei nr. 22 (* * *, *Anuarul...*, an III, 1893, p. 293); persoana lui este o excepție printre membrii conducerii societăților filatelice din epocă, care aveau de regulă o *„posițiune socială*” mult mai înaltă şi chiar faptul că se îndeletnicea în mod oficial cu comerțul cu mărci poştale nu-l recomanda pentru o funcție în conducerea societății.

[95] * * *, *Anuarul Socec...*, an II, 1911, partea I-a, p. 148.

[96] * * *, *Anuarul Socec...*, an IV, 1913, partea a II-a, p. 148.

[97] Vasile Gh. Morțun (Mortzun), fost vicepreşedinte al Camerei Deputaților, fost ministru, a locuit pe str. Sf. Constantin nr. 6 (* * *, *Anuarul ...,* an IV, 1903, p. 172; * * *, *Anuarul...*, an VII, 1906, p. 187), apoi pe Pitar Moş nr. 7 (* * *, *Anuarul Socec...,* an II, 1911, partea a II-a, 256; ***, *Anuarul Socec...*, an IV, 1913, partea a III-a, p. 311); pe lângă preocupările filatelice, V.G. Morțun a fost şi un cunoscut colecționar de artă (vezi pe larg la Ioan Opriş, *Istoria muzeelor din România*, Editura Museion, Bucureşti, 1994, p. 34).

(casier), D. Zissu[98], D. Nicolau, C. Litzika, Al. Cantacuzino[99], Dimitrie Butculescu[100], Alex. Suțu[101], Nic. Mavrocordat (membri). Câțiva dintre filateliştii ce se aflau în conducerea „Societății Timbrologice" au fost şi numismați şi au făcut parte şi din „Societatea Numismatică", care a luat ființă în 1903. Printre membrii fondatori ai acesteia se numărau Alexandru G. Cantacuzino (Alca)[102], care a fost chiar vicepreşedinte al societății şi Ion C. Panaitescu[103]. Acesta din urmă a fost pe nedrept ignorat de studiile apărute până acum. Dacă despre Dem. C. Butculescu şi C.M. Moroiu s-a scris foarte mult, numele lui I.C. Panaitescu este aproape inexistent în articolele filatelice care tratează activitatea societăților filatelice româneşti la începutul secolului XX, cu toate că el a fost timp de peste un deceniu în conducerea asociației filatelice bucureştene, în calitate de director, preşedinte sau vicepreşedinte, iar la domiciliul său a fost declarat, o perioadă de timp, sediul societății.

---

98 D.N. Zissu a fost director la Eforia Kretzulescu şi locuia pe str. Sculpturei nr. 6 (* * *, *Anuarul Socec...*, an II, 1911, partea a II-a, p. 425; * * *, *Anuarul Socec...,* an IV, 1913, partea a III-a, p. 516).

99 Cu toate că pasiunea pentru filatelie a lui Alexandru Cantacuzino (Alca) datează de la sfârşitul secolului XIX, este pentru prima dată când îi întâlnim numele printre membrii unei societăți filatelice; la acea vreme era deja pensionar şi locuia pe str. Manea Brutaru nr. 26 (* * *, *Anuarul Socec...*, an IV, 1913, partea a III-a, p. 64); ulterior, strada a primit numele General Budişteanu pentru că acolo a locuit, la numărul 20, colonelul Alexandru Budişteanu (* * *, *Anuarul național...,* an III, 1893, p. 354).

100 Este singura apariție a lui Dimitrie C. Butculescu printre membrii unei societăți filatelice după anul 1894; în 1913 era rentier şi locuia pe str. Puțu cu apă rece nr. 2 (* * *, *Anuarul Socec...,* an IV, partea a III-a, p. 61); din acea perioadă datează o carte de vizită a lui Dimitrie C. Butculescu, care menționa că era *„Fondatorul şi Preşedintele Societăților şi Expozițiunilor Cooperatiste, etc.*"; cartea de vizită nu aminteşte cu nimic de contribuția lui la înființarea primei societăți filatelice din România, aceasta putând fi inclusă, eventual, la „etc."; pe carte este trecută noua adresă: *„2, strada Puțu cu apă rece*" (A.N.R. - A.N.I.C., fond *Butculescu familial, inv. 1138*, dosar nr. nr. II/62); Dimitire C. Butculescu a murit în 1916, fiind înmormântat la cimitirul Bellu (Gheorghe Bezviconi, *op. cit*., p. 63).

101 Poate fi prof. univ. dr. Alexandru Suțu (1837-1919), medic legist, care locuia pe str. Plantelor nr. 15 (* * *, *Anuarul Socec...*, an IV, 1913, partea a III-a, p. 311); a fost medic psihiatru legist, membru corespondent al Academiei din 1888 (Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române*, dicționar, ediția a III-a, revăzută şi adăugită cu un cuvânt înainte de Academician Eugen Simion, Editura Enciclopedică/Editura Academiei Române, Bucureşti, 2003, p. 797); a mai existat un medic, dr. Alexandru Suțu, care a trăit între 1876 şi 1925 (Gheorghe Bezviconi, *op. cit*., p. 205).

102 * * *, *Anuarul...,* 1904, an IV, p. 139.

103 * * *, *Membrii Societății Numismatice Române la 1 ianuarie 1925*, în „Buletinul Societății Numismatice Române, nr. 53-54, ianuarie-iunie, 1925, p. 30.

Cu notabila excepţie a persoanelor din conducere, activitatea filatelică bucureşteană de la începutul secolului al XX-lea nu apare consemnată în documentele epocii decât rareori. Printre acestea sunt corespondenţele filatelice, care oferă amănunte semnificative despre filateliştii de atunci şi preocupările lor. Astfel, Ştefan Ionescu, care locuia pe Calea Moşilor nr. 2, îi scrie la 7 decembrie 1905 lui Rudolf Zoscsak că *„aflând din sorginte sigură că mărcile de 20 de parale nu sunt originale vă înştiinţez să nu le cumpăraţi. Chiar persoana care le-a adus mi-a spus aseară să mă feresc de acele mărci"*[104]. Filateliştii bucureşteni aveau legături cu colegii lor de pasiune din restul ţării, după cum dovedeşte corespondenţa lui Georg Vogt din Iaşi cu Rudolf Zoscsak din 1906[105]. Dintr-o altă carte poştală, trimisă de Carol Schafhütl lui Rudolf Zoscsak, în iunie 1906, rezultă că întâlnirile filatelice aveau loc sâmbătă seara, începând cu ora 21, la Café Bulevard[106].

Trebuie remarcat faptul că Alexandru Cantacuzino, pasionat numismat şi filatelist, a aderat mult mai târziu la o societate filatelică, în care s-a implicat cu mult mai puţin decât în mişcarea numismatică. În 1911, pe când „Societatea Numismatică Română" îşi avea sediul în Palatul Universul, alături de cei doi membri fondatori amintiţi mai sus, apar alţi doi filatelişti în conducerea numismaţilor: Dimitrie C. Butculescu şi D. Zissu[107]. În 1913 nu s-a schimbat componenţa „filatelică" a conducerii societăţii numismatice, doar sediul s-a mutat la Muzeul de Antichităţi[108].

La Brăila, în anul 1903, s-a înfiinţat „Uniunea Filatelică Română" sub conducerea lui Victor Goutman, care edita şi revista „Filatelia", iar în 1910 apare o altă societate filatelică, „Uniunea Filatelică Orientală", condusă de Leo Jacobsohn, care avea ca organ de presă revista „L'Annonce philatélique d'Orient"[109].

Prima societate filatelică timişoreană a apărut în 1903, datorită fraţilor Ürmenyi, Alexandru şi Dezideriu, sub numele de „Egesült Nemzetközi Level Belyegyüjtök Cseretarsulat" (Asociaţia Internaţională Unită de Schimb a Colecţionarilor de Mărci Poştale). Preşedintele societăţii era Stefan Berey. Activitatea principală a asociaţiei, la care cotizaţia era de 3 mărci, era organizarea unor licitaţii filatelice la care participau membrii societăţii[110].

---

104 Cartea poştală se află în colecţia Cristian Scăiceanu.
105 Cartea poştală se află în colecţia Cristian Scăiceanu.
106 Cartea poştală se află în colecţia Cristian Scăiceanu
107 * * *, *Anuarul Socec...*, 1911, an II, partea I-a, p. 148.
108 Idem,1913, an IV, partea a II-a, p. 148.
109 Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.*
110 Nu este clar de ce cotizaţia se plătea în mărci germane şi nu în coroane ungureşti, probabil este o confuzie (*apud* Tiron Martin, *op. cit.*, p. 5).

În 1906 s-a înființat la Timişoara o altă societate filatelică, denumită „Hunnia", sub preşedinția lui Béla Fiatska. Obiectivele societății erau similare cu cele din Vechiul Regat: organizarea luptei împotriva falsificatorilor, schimburile între membri prin intermediul caietelor de schimb, organizarea bibliotecii asociației etc. Statutul avea câteva prevederi foarte interesante. Membrii societății trebuiau să aibă minimum 18 ani şi să nu aibă cazier; după depunerea şi aprobarea statutului la Ministerul de Interne, orice hotărâre privind modificarea statutului, dizolvarea asociației, atribuirea patrimoniului, necesita aprobarea acestui minister[111]. În anul 1907, cele două societăți filatelice timişorene s-au unit şi astfel s-a format cea mai mare societate filatelică de pe teritoriul României, ajungând în 1909 la aproximativ 200 de membri. Societatea a propus de două ori organelor competente din Budapesta emiterea unei serii de mărci poştale cu ocazia jubileului Poştei Maghiare, membrii ei au participat la expoziția filatelică națională de la Budapesta din 1909 şi Stefan Berey, fostul preşedinte al societății înființate în 1903, a editat în 1910 revista „Humoristische Markenzeitung".

În 1907 societatea filatelică „Hunnia" a lansat o chemare pentru realizarea unei federații a asociațiilor filatelice din Banat, rămasă din păcate fără rezultat[112]. După anul 1900 în Transilvania mai sunt semnalate cercuri filatelice la Sibiu în 1903[113], la Târgu Mureş, concomitent cu apariția revistei „Revue philatélique" şi la Reşița[114].

Aşa cum se poate observa, unele asociații filatelice erau constituie în jurul unor reviste filatelice, care publicau în principal anunțuri de schimb. Numărul membrilor era compus din numărul abonaților revistei. Astfel de asociații nu aveau o viață proprie de societate, legătura pur formală cu membrii ținându-se numai prin corespondență. Faptul că o societate dintr-un oraş oarecare avea membri din Estonia sau Singapore nu înseamnă decât că acele persoane au făcut un abonament la revista editată de societatea filatelică din urbea respectivă pentru a intra în legături de schimb filatelic cu alți colecționari prin intermediul anunțurilor publicate. Mai curând s-ar potrivi termenul de abonat la revistă decât cel de membru al societății pentru astfel de cazuri.

---

111 *Ibidem*, p. 7.

112 *Ibidem,* p. 12.

113 Cercul din Sibiu, care grupa în jur de 20 de filatelişti, majoritatea ofițeri, funcționa pe lângă Cercul Militar şi era afiliat la o societate filatelică vieneză. Primul preşedinte a fost Geza von Jakots, un foarte cunoscut filatelist (*ibidem*).

114 Cercul din Târgu Mureş este semnalat în perioada 1912-1914, iar gruparea filatelică reşițeană avea 26 de membri (*ibidem).*

III.4. Activitatea organizațiilor filatelice în perioada interbelică

După Primul Război Mondial a continuat organizarea vieții filatelice din țară, formându-se asociații în localitățile în care nu se realizase acest lucru până atunci, iar societățile existente şi-au continuat activitatea, uneori transformându-se sau apărând alte organizații filatelice noi, câteodată ca urmare a unor dispute între membrii comitetului de conducere al respectivei societăți.

La 19 august 1919 a avut loc la Timişoara adunarea de constituire a „Clubului Filatelic Timişoara". Societatea avea din mai 1920 ca organ de presă revista „Der Banater Philatelist", iar în 23-24 mai 1920 a organizat prima expoziție exclusiv filatelică din România. Trebuie subliniat acest lucru, deoarece Expoziția Cooperatorilor din 1894, din Cişmigiu, nu a avut decât o mică secțiune filatelică. Timişorenii au editat atunci şi primul catalog al unei expoziții de acest gen. Din dorința de a contribui la unirea tuturor asociațiilor filatelice din România, filateliştii timişoreni, după mai multe încercări nereuşite, în 1938 au aderat la „Societatea Filatelică Română", aceasta fiind prima tentativă de realizare a unei asociații unice pe țară[115]. În perioada războiului, la Timişoara a funcționat o grupă a „Asociației Filatelice din Sibiu" compusă din 98 de membri[116], iar la 1 decembrie 1943 „Asociația Filateliştilor din Banat" hotărăşte desprinderea din „Societatea Filatelică Română"[117].

La Ploieşti au fost semnalate mai multe societăți filatelice. Prima, „Clubul Orientul Timbrologic", s-a transformat în 1921 în „Orientul Filatelic", unde au activat I.A. Georgescu, George Georgescu şi C. Alexiu, care au editat o publicație filatelică cu numele inițial „L'Orient Timbrologique", devenit ulterior „Orientul Filatelic"[118].

Despre a doua societate, „Uniunea Carto-Filatelică Română", s-a afirmat că ar fi activat între 1922 şi 1924. Organul său de presă era revista

---

[115] Comitetul de conducere era compus din: Anton Lovás, preşedinte; Bela Fiatska şi Friedrich Liechti, vicepreşedinți; Moritz Schönberg, secretar; Emerich Darvas, casier; Eugen Sebestyen, jurist; Emil Bertalanfy, Alfred Heiduschka, Desieriu Ürmenyi, Sigmund Kálmán, Arpad Bardocz, Arthur Weisz şi Stefan Berey membri (*ibidem*, p.16).

[116] *Ibidem*, p. 52.

[117] *Ibidem*, p. 53 şi următoarele.

[118] Dr. Valeriu Neaga, *Activitatea filatelică românească în perioada interbelică (1918-1941*), în „Filatelia", nr. 9, septembrie 1998, p. 3.

„Curierul Filatelic”[119]. Din 1924 numele societății s-a transformat în „Uniunea Cartofilatelică Balcanică”, iar numele revistei a devenit „Le Philatéliste Mondial”[120].

În 1932 s-a înființat un puternic club filatelic cu numele „Cercul Filatelic Ploieşti”. Reuniunile se țineau în fiecare vineri seara, între orele 19 şi 22, la celebrul restaurant „Berbec”. „Cercul Filatelic Ploieşti” a dus o campanie de popularizare a filateliei în toată țara, făcând un apel public de înființarea de noi asociații filatelice în vederea constituirii unei federații naționale. Acest lucru s-a întâmplat în anul 1932. Chiar dacă scopul final nu a fost atins, au fost înființate, ca urmare a apelului ploieştean, noi societăți filatelice în: Bălți, Câmpina, Călăraşi, Huşi, Mărculeşti, Piteşti, Praid, Satu Mare, Secuieni şi Turnu Măgurele[121].

La Brăila exista în 1924 „Societatea Filatelică Brăila” care edita revista „România Filatelică[122]. Cei mai cunoscuți filateliști brăileni erau Anghel I. Sterian şi Victor Gutman. Existența societății este consemnată până în 1926[123]. În februarie 1933 este semnalat „Cercul Filatelic Brăila”, condus de maiorul Petrovici[124].

Aradul a fost un important centru filatelic al României. Din păcate, mărturiile despre organizarea vieții filatelice din Arad nu sunt prea numeroase. În 1922 este menționat „Clubul Filatelic din Arad”[125], care în 1932 apare sub denumirea de „Asociația Filatelică Arad”.

La Craiova, prima societate filatelică a apărut în 1922 sub numele de „Association Timbrophile et Cartophile de Roumanie”, iar între 1925-1928 întâlnim societatea „Schimbul Român”, înființată de avocatul Traian Turtureanu. După 1929 societatea şi-a schimbat numele în „Schimb Club Român”. În paralel cu aceasta a activat şi „Asociația Filatelică Română”, înființată în 1928 de I.B. Stoiculescu[126]. Toate cele trei societăți craiovene au avut propriile reviste: „La Revue Cartophile et Timbrophile”, „La Revue

---

[119] Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 105.
[120] Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.*, p. 3.
[121] Comitetul de conducere era compus din ing. Christian Georgescu, preşedinte, J. van Bree, vicepreşedinte, ing. C. Vergotti, expert, Toma Comănescu, secretar; preşedinte de onoare era G. Matheescu-Sinaia, care a sprijinit mult, moral şi material, societatea filatelică (Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 106).
[122] Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.*, p. 3.
[123] Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 106.
[124] *Ibidem*, p. 108.
[125] Inițiatorii înființării cercului filatelic arădean au fost ing. M.P. Zamfirescu, funcționarul P.T.T. N. Ioanovici şi Ignatie Hermann („Filatelia”, nr. 3, 1 februarie 1945, p. 2).
[126] Silviu N. Dragomir, *op. cit*., p.106.

Pour Tous" şi „La Roumanie"[127]. La 28 februarie 1932 s-a înfiinţat „Cercul Filatelic Oltean"[128].

În 1922 se semnalează existenţa la Caracal a unei societăţi intitulate „Réunion Cartophilatélique Internationale" care avea 130 de membri din care 24 din alte ţări şi care edita revista „Roumanie Echange"[129].

Clujul a fost un alt centru important filatelic. La 1 iunie 1921 s-a înfiinţat, după modelul englezesc, „Clubul Elite", unde erau admişi cei ce practicau un sport nobil. Preponderent era practicat tenisul, aşa încât clubul s-a transformat în „Tenis Club Cluj", având 350 de membri. Clubul a avut şi o secţie filatelică, condusă, conform unui proces verbal din 10 decembrie 1930, de un comitet având în frunte un preşedinte. Şedinţele aveau loc vinerea. Putea fi membru al secţiei filatelice orice adult, cu o conduită corectă în societate şi care nu avea condamnări penale. Se estimează un număr de 350-400 membri pentru perioada 1930-1940. La 24 decembrie 1933 clujenii au organizat prima expoziţie filatelică. Au fost expuse 100 de panouri în patru camere din sediul aflat pe calea Victoriei nr. 10. Deoarece în cadrul clubului era interzis comerţul, preşedintele a deschis, în 1935, un magazin filatelic, numit „Casa Timbrelor", pe str. Memorandumului nr. 2. În 1940 filateliştii se întâlneau în sala „Caritas" din str. I.G. Duca nr. 7[130].

La Sibiu este atestată în 1921 o asociaţie filatelică sub numele de „Sammelsport Sibiu". Evidenţele celor 27 de membri cuprind adresa completă, profesiunea, cotizaţia plătită şi tema colecţionată. Printre ei se află nume celebre ale filateliei sibiene: Geza von Jakots, dr. Adalbert Szallay şi Ludwig Dengel.

În anul 1922 se definitivează şi statutele societăţii[131], dar din motive necunoscute societatea se desfiinţează şi la 4 ianuarie 1924 apare o nouă asociaţie filatelică, cu numele „Timbrophilia", al cărei statut a fost aprobat

---

[127] Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.* p. 3.

[128] Comitetul de conducere era compus din Jean Porubski, preşedinte, Gheorghe Manciu, vicepreşedinte, Teodor Simniceanu, casier , Constantin Ţenovici, secretar, Constantin Ionescu, dr. Savopol şi cpt. Columbeanu membri (vezi pe larg la Valentin Berezovschi, *Evocări din istoria filateliei craiovene*, Editura Sitech, Craiova 2005, p. 16); Constantin Ionescu, care locuia pe str. Doinei, astăzi strada arh. Dan Nicolae, este bunicul istoricului de artă dr. Adrian Silvan Ionescu.

[129] Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.*, p. 3.

[130] George Arghir, *Asociaţia Filatelică din judeţul Cluj*, în „Curierul filatelic", nr. 31-32, octombrie-noiembrie 1992, p. 6.

[131] Tiron Martin, Ion Opriş, *Contribuţii la istoria filatelică a Sibiului şi împrejurimilor*, în „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina", nr. 1, februarie 1995, pp. 23-26.

de Ministerul de Interne cu adresa nr. 021453 din 14 martie 1924[132]. Preşedintele noii societăți a fost ales Geza von Jakots. În 1924 societatea s-a format cu 32 de membri, iar la sfârşitul anului numărul lor a ajuns la 44. Printre ei am întâlnit un singur nume românesc: Octavian Moga[133]. Chiar dacă acesta nu mai apare printre conducătorii filateliştilor sibieni după această dată, o corespondență adresată 15 ani mai târziu, în august 1939, de către Georg Perdy din Sighişoara, lui Rudolf Zoscsak, evocă numele farmacistului Octavian Moga, ceea ce dovedeşte că acesta era o persoană de referință a filateliei ardelene[134].

În 1926 Geza von Jakots este ales preşedinte pentru un nou mandat de doi ani, iar Ludwig Dengel devine secretarul cercului. Legat de apariția ultimei emisiuni de poştă locală Păltiniş, se creează o dispută între grupul majoritar al filateliştilor saşi, condus de Ludwig Dengel şi Geza von Jakots, în urma căreia acesta din urmă demisionează în 1927 din funcția de preşedinte.

Următorii preşedinți ai societății au fost dr. Hans Weprich şi dr. Karl Egon Gunthard. Consemnăm în această perioadă o apariție meteorică a unui alt nume românesc printre filateliştii sibieni, Şerban, care este ales chiar vicepreşedinte, dar care demisionează în 1931 din societate, după ce şi-a vândut colecția şi a încetat să mai colecționeze timbre. Filateliştii sibieni păstrează contacte strânse cu cei din Viena, iar periodicele filatelice, la care sunt abonați, sunt majoritar austriece şi germane, singurele publicații româneşti fiind „Tribuna Filatelică" şi „Filatelia pentru Toți"[135].

În 1930 societatea şi-a schimbat numele în „Philatelistenverein in Hermannstadt" (Societatea Filateliştilor din Sibiu). Chiar şi în 1932 se punea problema aderării la o societate filatelică austriacă. În 1935 a fost ales preşedinte Viktor Jelinek şi numărul membrilor a crescut de la 17 la 36[136]. În anul 1938 preşedinte al cercului a fost ales Norbert Schuster[137], iar în 1939 s-a hotărât formarea unei „Asociații Naționale a Filateliştilor Germani", care să grupeze toți filateliştii de origine germană din țară. S-au format astfel de grupe filatelice la Sebeş, Agnita, Făgăraş, Braşov şi Timişoara. O propunere

---

[132] *Ibidem*, p. 27; aici este reprodus şi un document interesant, procesul-verbal de constituire a societății.
[133] Idem, în *loc. cit.*, nr. 2, iunie 1995, pp. 31-35.
[134] Cartea poştală se află în colecția Cristian Scăiceanu.
[135] Idem, în *loc. cit.*, nr. 3, septembrie 1995, pp. 23-30.
[136] Idem, în *loc. cit.*, nr. 4, noiembrie 1995, pp. 27-33.
[137] Idem, în *loc. cit.*, nr. 1, februarie 1996, p. 19.

interesantă a fost aceea de a se uni toate societățile filatelice din țară, dar nu s-a ajuns la o înțelegere în acest sens cu societatea filatelică din Bucureşti.

Primul Congres al Filateliştilor Germani din România a avut loc la Mediaş în 1939[138]. În 1940 a fost exclus din asociație dr. Karl Egon Gundhardt care inițiase o acțiune contra societății. Filateliştii sibieni Ludwig Dengel, Aladar Öszy şi H. Zeibg au demisionat în 1940 din „Asociația Filateliştilor din România", care funcționa la Bucureşti. S-a inițiat publicarea unei reviste filatelice în limba germană, „Der Biefmarken-Bote"[139].

În 1942 societatea a aderat la „Asociația Filateliştilor din Germania", al cărei conducător devenea automat membru de onoare al societății sibiene şi la „Federația Asociațiilor Europene Filatelice", cu sediul la Viena. În 1942 în cadrul şedințelor asociației s-au ținut 11 conferințe filatelice[140]. Sibiul a fost un puternic centru filatelic, atât prin realizările individuale ale filateliştilor săi, cât şi prin cele colective ale societăților filatelice din oraş.

În 1943 „Asociația Filatelică din Sibiu" avea 100 de membri în Sibiu, dar şi multe grupe în țară: Braşov (39 membri), Mediaş (29 membri), Sighişoara (13 membri), Timişoara (98 membri), Lugoj (7 membri), Reşița (26 membri), alte localități (22 membri)[141]. Începând cu anul 1940 şi până în 1943, filateliştii germani din România au sărbătorit anual, în luna ianuarie, „Tag der Briefmarke"(Ziua Mărcii Poştale). Cu aceste ocazii s-au editat diferite viniete şi cărți poştale, confecționate cu aprobarea Poştei şi ştampile speciale. Au fost organizate, cu acelaşi prilej, mici expoziții filatelice. Astfel de evenimente au avut loc la Mediaş, Timişoara şi Sibiu.

Colecțiile realizate de filateliştii ardeleni în perioada interbelică au demonstrat cunoştințe filatelice serioase. Au fost realizate multe colecții de obliterări poştale, de studiu comparativ al falsurilor cu originalele sau de istorie poştală locală. Chiar şi atunci când au abordat colecțiile clasice, „după catalog", nu s-au rezumat doar la Austria, Ungaria sau România, ci s-au îndreptat spre multe țări europene şi chiar de pe alte continente. Acest spirit de largă deschidere spre filatelia mondială şi de seriozitate, a dăinuit peste timp şi a fost regăsit de dr. Liviu Nicolae Cristea, jurnalist la postul de radio B.B.C., sibian la origine, care cu ocazia unei vizite făcute la Braşov

---

138 Idem, în *loc. cit*., nr. 2, iunie 1996, pp. 25-31.

139 Tiron Martin, Ion Opriş, *Activitatea filatelică la Sibiu şi o serie de localități din Ardeal şi Banat în perioada 1940-1941*, în *loc. cit*., pp. 30-35.

140 Tiron Martin, Ion Opriş, *Activitatea filatelică la Sibiu şi o serie de localități din Ardeal şi Banat în anii 1942-1943*, în *loc. cit.*, pp. 30-34.

141 Vezi lista tuturor membrilor publicată de Tiron Martin în „Buletinul Ardeal Banat Bucovina", nr. 1, 1997.

în 1974, a „găsit filatelişti mult mai cunoscători şi mai iniţiaţi decât cei din Bucureşti, care sunt în posesia unor materiale mai valoroase”[142].

În anul 1933 s-au împlinit 75 de ani de la emiterea primei mărci poştale româneşti. Cu un an înainte începuse o campanie susţinută pentru organizarea unor manifestări filatelice care să aniverseze acest eveniment. În acest context s-a înfiinţat la Râmnicu Vâlcea un cerc filatelic în 1932. Iniţiatorii acţiunii au fost lt. col. Mihail Virgil şi ing. M. Secăreanu[143]. La Vaslui primul cerc filatelic se semnalează în 1932[144], la Bacău în august 1932[145], iar la Sascut este menţionat un club filatelic în 1928 care edita revista „La Roumanie”[146]. La 27 aprilie 1932 este semnalată „Societatea Filatelică Dorohoi”, cu sediul în str. Matei Basarab nr. 6, iar în 1938 a apărut „Asociaţia Filatelică Moldova” cu sediul în strada N. Titulescu nr. 74[147].

Cu toate că o activitate filatelică este semnalată la Braşov încă înainte de 1918, date despre înfiinţarea unei asociaţii filatelice nu apar decât în 1933, când s-a înfiinţat „Cercul Filatelic Braşov” condus de dr. Karl Gebauer[148]. Mai sunt semnalate asociaţii filatelice la Galaţi în 1925 şi Băicoi în 1928[149]. La Iaşi funcţiona încă din 1924[150] „Societatea Junilor Filatelişti”, iar în 1933 exista „Cercul Filatelic Iaşi”[151].

În Bucureşti s-a desfăşurat totuşi cea mai importantă activitate filatelică din ţară. Aici viaţa filatelică era tumultoasă. Au apărut şi dispărut societăţi filatelice, unele cu o activitate redusă, altele cu remarcabile realizări. În general, actorii erau aceeaşi, doar funcţiile lor şi numele societăţilor se schimbau. Astfel, în 1921 exista „Societatea Timbrofilă Română”, având ca preşedinte de onoare pe G. Matheescu-Sinaia şi preşedinte executiv pe avocatul Al. Massaci, iar ca secretar pe Titu Stingheanu, cu sediul în str. Dionisie nr. 64. Societatea edita revista „Filatelistul”, unde a apărut şi o dezminţire privind existenţa unei societăţi cu nume foarte asemănător, „Societatea Timbrologică din România”, având

---

142 A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 256624, vol. 10, f. 214.
143 Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 107.
144 Cercul a fost înfiinţat la 27 aprilie 1932 şi avea un comitetul de conducere compus din: I.G. Teodorescu, C. Mihăilescu, maior Ciuhodariu, căpitan C. Novotny şi locotenent V. Docan (*ibidem*).
145 *Ibidem*
146 Dr. Valeriu Neaga, *op. cit*., p. 3.
147 Silviu N. Dragomir, *op. cit*., p. 108.
148 *Ibidem.*
149 Dr. Valeriu Neaga, *op. cit*., p. 3.
150 *Ibidem.*
151 Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 108.

ca organ de presă revista „Philatelia" şi al cărei preşedinte ar fi fost controversatul filatelist Ioan Odor[152].

Imediat după Primul Război Mondial este semnalată apariția „Clubului Carto-Filatelic Român", animat de Trajan Ciobanu, cu sediul pe str. Trifoiului 11, Bucureşti[153]. Colecționarea ilustratelor luase un mare avânt după 1900, iar constituirea acestui club este foarte importantă prin asocierea cartofiliei, adică colecționarea ilustratelor, cu filatelia, chiar dacă nu este o premieră, pentru că în statutul „Societății Filatelice Române de la Iaşi" era prevăzută şi colecționarea acestora[154]. Mai multe societăți au avut în statutele, obiectivele şi chiar în denumirea lor referiri la colecționarea cărților poştale ilustrate, care devenise o foarte populară pasiune în primul sfert al secolului XX.

În 1923 este semnalată existența unei asociații filatelice cu numele „Societatea Filatelică Română - Romanian Exchange", organul său de presă fiind „Filatelia Română", printre inițiatori numărându-se Solo Galery şi J. Negrea, cu sediul în str. Uranus nr. 21[155], iar „Echange Club Roumain" edita revista cu acelaşi titlu[156].

O prezență foarte discretă în peisajul filatelic românesc a avut-o „Cercul Intim". Există opinia conform căreia această asociație ar fi fost un cerc filatelic, înființat în 1925, la inițiativa cunoscutului negustor filatelic Samuel Lupovici[157]. Activitatea acestui cerc trebuie să fi început mai devreme, deoarece el a fost implicat în organizarea expoziției filatelice din 1924 din Bucureşti şi se pare că un rol important în activitatea cercului l-a avut generalul Karl Ressel[158], care, după unele surse, în 1924 era preşedintele cercului[159].

---

[152] Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.*, p. 3.

[153] Silviu N. Dragomir, *Din istoria filateliei româneşti*, în „Almanahul Filatelic", 1989, p. 105.

[154] Leonard Paşcanu, *Statutele Societății Filatelice Române din Iaşi-1903*, în „Filatelia", nr. 10, octombrie 2007, pp. 1-3.

[155] Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 105.

[156] Dr. Valeriu Neaga, *op. cit.*

[157] *Ibidem*.

[158] Carol Ressel (1874, București – ?), ofițer de stat major, fost şef de cabinet al generalului Alexandru Averescu, şeful Marelui Stat Major în campania din 1913, înălțat la gradul de general de brigadă la 1 ianuarie 1924 (Arhivele Militare Române, fond *Memorii Bătrâni, lit. „R"*, dosar nr. 16, f. 1, 14, 15); a locuit la mai multe adrese în Bucureşti: pe str. Carol nr. 14 (*ibidem.*), pe str. Al. Poenaru nr.3 (* * *, *Anuarul Socec ...,* 1913, partea a III-a, p. 400) şi pe str. Pictor Grigorescu nr. 11 (***, *Almanach du High Life*, 1924, p. 268).

[159] În revista „Der Banater Philatelist" nr. 8-9, număr festiv, din 1924 la pagina 100 există fotografia generalului Ressel cu mențiunea „Präsident des Intim-Klub"; informația a fost preluată şi de Tiron Martin, *op. cit.* , p.34.

Din păcate informaţiile despre „Cercul Intim" sunt foarte puţine. A existat un cerc literar artistic care purta acest nume, înfiinţat în februarie 1883 la Bucureşti, din iniţiativa unor tineri artişti reîntorşi în ţară după studii în străinătate. Acest cerc îşi avea sediul în casa dr. Kalinderu şi era conceput după modelul englezesc, fiind destinat elitelor. Accesul publicului larg era limitat printr-o cotizaţie foarte mare. Preşedinte de onoare a fost Vasile Alecsandri iar preşedinte executiv N. Kalinderu[160]. Nu putem aprecia, din datele pe care le deţinem, ce legătură există între clubul englezesc înfiinţat în 1885 şi organizatorii expoziţiei filatelice din 1924. Discreţia care înconjoară acest club, neobişnuită pentru o asociaţie filatelică, ne face să bănuim că este vorba despre aceeaşi organizaţie. Dintr-o ilustrată aflată în colecţiile Cabinetului de Stampe al B.A.R. aflăm că în anii de dinaintea Primului Război Mondial sediul clubului era pe Calea Victoriei.

Un moment foarte important în viaţa filatelică românească l-a constituit înfiinţarea în 1927 a „Asociaţiei Generale a Filateliştilor din România". Sediul iniţial a fost pe Calea Victoriei la cafeneaua „Elysée". Reuniunile s-au ţinut ulterior în sala „Eintracht" din str. Dionisie nr. 64, unde fusese şi sediul „Societăţii Timbrofile Române" şi la restaurantul „Monte Carlo" din Cişmigiu[161].

Statutele asociaţiei şi numele celor 40 de membri fondatori au fost publicate în presa filatelică în 1933[162]. Preşedinţii asociaţiei au fost succesiv: dr. Boian, dr. Simion Baroncea[163] (1931), Rudolf Zoscsak (1935), dr. Simion Baroncea (1938), Matei Stematiu şi generalul D. Simici[164]. Din comitetul de conducere al asociaţiei au făcut parte multe nume sonore ale filateliei româneşti[165] şi chiar negustori filatelici[166].

---

160 Petre Dan, *Asociaţii, cluburi, ligi, societăţi*, dicţionar cronologic, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985, pp. 180-181.

161 Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p.106.

162 * * *, *Dela Asociaţia filateliştilor din România*, în „Filatelia pentru toţi", nr. 19, iulie 1933, pp. 376-380.

163 Dr. Simion Baroncea (1874, comuna Gropile, jud. Bacău- ?), absolvent al Facultăţii de Medicină din Bucureşti, obţine titlul de doctor în 1899, medic de laborator şi bacteriolog (Theodor Cornel, *Figuri contimporane din România*, dicţionar biografic, Bucureşti, 1909, p. 173).

164 Dumitru P. Simici (1884, Bucureşti - ?), absolvent al Institutului Medico-Militar, promovat general la 1 iunie 1938 (Arhivele Militare Române, fond *Memorii Bătrâni, lit. „S"*, dosar nr. 8, f. 5 şi 6).

165 Printre cele mai cunoscute nume au fost: I. Simu, ing. Kosch, N. Stancovici, Carol Schafhütl, Constantin Minescu, Eduard Cohen, Nicolae Georgescu (vezi la Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 106).

166 Doi dintre cei mai mari comercianţi filatelici bucureşteni au făcut parte din comitetul de conducere al asociaţiei: Samuel Lupovici şi Willy Nathansohn (vezi la dr. Valeriu Neaga, *op.*

Din procesul verbal al Adunării Generale ținute în 22 ianuarie 1933[167], aflăm că în şedința din 24 ianuarie 1932 unul din membri a fost exclus pentru că se ocupa cu vânzarea de timbre false, iar societatea a pus la dispoziția organizatorilor expoziției filatelice din Austria, WIPA 1933, o medalie şi a cumpărat cataloage şi reviste filatelice pentru uzul membrilor săi în valoare de 2.065 lei. Pe atunci exista tradiția ca anual să se organizeze un banchet al societății. Cel din anul 1933 a avut loc la 23 ianuarie şi s-a desfăşurat la restaurantul Elysée, unde participanții au petrecut într-o atmosferă de „cordială colegialitate" până după miezul nopții[168].

O altă premieră filatelică bucureşteană a avut loc în 1928, când G. Hohler şi D. Stoenescu au organizat prima licitație filatelică publică, cu catalog ilustrat, din România[169]. „Societatea Filatelică Română" din Bucureşti obține la 12 mai 1934 statutul de persoană juridică[170], avându-l ca preşedinte pe arh. Ernest Doneaud[171]. Din 1936 funcția a fost ocupată de generalul Pompiliu Paplica[172], iar din 1938 preşedinte a fost ales ing. I. Fundățeanu.

La sfârşitul anului 1940 societatea avea 253 membri, iar sediul era la „Casa de Credit P.T.T." din str. Sf. Dumitru nr. 2. În 1942 sediul era acelaşi, doar numele străzii se schimbase din Sf. Dumitru în Bălăceanu, iar comitetul de conducere era condus de generalul D. Pappazoglu în calitate de preşedinte[173]. Membrii acestei societăți au fost nume binecunoscute în activitatea filatelică bucureşteană din perioada interbelică, unii dintre ei fiind autorii unor articole de referință în filatelia românească. Dintre aceştia

---

cit., p. 28); alți negustori au fost membrii fondatori: Carol Schafhűtl, dr. Arnold Jaslowitz, Hermann Birner, Onig Tulbendjian şi Franz Secsi (* * *, *De la Asociația filateliştilor*..., p. 380).

167 * * *, *Asociația Filateliştilor din România*, în „Filatelia pentru toți", nr. 14, februarie 1933, p. 266.

168 *Ibidem*.

169 * * *, *De la Asociația filateliştilor*..., p. 380.

170 Dr. Valeriu Neaga, *Incursiuni în istoricul filateliei bucureştene*, în „Filatelia", nr.7 - 8, iulie - august 2001, p.28.

171 Ernest Doneaud (1879, Bucureşti - 1959, ?), arhitect român, absolvent al Şcolii de Arte Frumoase din Paris în 1902, printre realizările sale se numără clădirea Senatului (pe cheiul Dâmboviței, în dreptul Căii Victoriei, azi dispărută), Palatul de Justiție din Ploieşti, Hotelul Lido, Hotelul Călimăneşti etc. (Paul Constantin, *Dicționarul universal al arhitecților*, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, p. 94).

172 Pompiliu Paplica (1877, Dărăşti, jud. Vlaşca - ?), artilerist, ofițer de stat major, general de brigadă de la 1 ianuarie 1924 (A.M.R., fond *Memorii Bătrâni lit. „P"*, dosar nr. 19, f. 1-3).

173 Restul comitetului de conducere era compus din: lt.col. Eduard Konya şi avocat Traian Popescu vicepreşedinți, secretar general avocat Valeriu Martin şi casier arhitect Octav Doicescu. Membrii comitetului erau: C. Minescu, A. Sava, G. Noska, cpt. Emilian Costescu, ing. Ilie Demetrescu, I. Ionescu, G. Popescu Negrea şi I. Dumitraşcu.

merită amintiți căpitanul Emilian Costescu[174], fost colaborator al Muzeului Al. Saint-Georges pentru secțiunea filatelică, lt. col. Eduard Konya[175], arhitectul Octav Doicescu[176] şi Traian Popescu, care va edita peste ani, la Madrid, cunoscutele vignete ale exilului românesc[177]. La 14 martie 1943 s-a ales un nou comitet de conducere[178].

La 20 februarie 1938 s-a constituit „Uniunea Filatelică Română" a cărei conducere era compusă din directorul Alexandru Negruzzi şi secretarul Constantin Gheorghiu. Sediul era în casele preşedintelui, din str. Bateriilor nr. 7. Şedințele societății se țineau la berăria „Helvetia" din str. Câmpineanu nr. 8. În 1940 „Societatea Filatelică Română" a fuzionat cu „Uniunea Filatelică Română" păstrându-şi denumirea[179]. În luna aprilie

---

174 Emilian A. Costescu (1913, Cozmeşti, jud. Vaslui- ?, Bucureşti), după o activitate în perioada interbelică la regimentele de vânători de gardă din Bucureşti, a fost trecut în 1948 la trupele M.A.I. (A.M.R., fond *D.C.I. /1974*, dosar Ofițeri Activi Infanterie, vol. 19, f. 10).

175 Eduard S. Konya (19/2. 06.1893, Iaşi-3.12.1967, Bucureşti), a fost magistrat militar până în 1940 când a părăsit armata, devenind avocat; după 1948 a ajuns om de serviciu la Editura „Slova" (informațiile ne-au fost oferite de Dana Petrişor Konya, fiica filatelistului); familia Konya este originară din Braşov, unde i-a fost maghiarizat numele românesc Conea şi a ajuns în a doua jumătate a secolului al XIX-lea la Iaşi de unde vine la Bucureşti în primul sfert al secolului XX (Horia Nestorescu-Bălceşti, *op. cit*., vol. 2, p. 202); despre familia Konya, Miza Popeea afirmă că a venit în țară pe vremea lui Carol I şi că locuia în perioada interbelică pe str. Lügger, actuala Gen. Berthlot (vezi la Victoria Dragu Dimitriu, *Doamne şi domni la răspântii bucureştene*, Editura „Vremea", Bucureşti, 2008, p. 343).

176 Octav Doicescu (1902, Brăila-1981, Bucureşti), mare arhitect, realizator al unor remarcabile ansambluri arhitectonice, membru al Academiei Române din 1974 (dr. Dorina N. Rusu, *op. cit*., p. 266).

177 Traian Popescu s-a născut la Craiova la 21 iunie 1910, având origini gorjene. A absolvit Facultatea de Drept din Bucureşti în 1932, iar un an mai târziu aderă la mişcarea legionară. În 1941 a funcționat cu diferite însărcinări pe lângă Legația României din Turcia iar între 1943 şi 1945 la cea din Slovacia. În 1945 se refugiază în Germania, punându-se la dispoziția guvernului condus de Horia Sima. Din 1954 se stabileşte la Madrid unde înființează editura „Carpații". A fost un neobosit colaborator al revistelor şi ziarelor legionare din exil. Pe plan filatelic trebuie remarcată contribuția sa la apariția mărcilor legionare apărute în perioada 1940-1941 şi a vinietelor editate în exil (vezi pe larg la http://pages.prodigy.net/nnita/biblio.htm, accesat în 15 ianuarie 2010).

178 Componența noului comitet de conducere era următoarea: general Dr. Simici preşedinte, Eugen Papiniu, Gr. Racoviceanu vicepreşedinți, secretar Valeriu Martin şi membrii: general Traian Cocorăscu, A. Sava, I. Bogdan, Z. Florian, dr. ing. I. Demetrescu, dr. Oancea şi Gustav Noska; Traian Cocorăscu (1888, Ostrov, jud. Constanța - ?), cavalerist, a luat parte la campaniile din al doilea război balcanic, Primul Război Mondial şi al Doilea Război Mondial, general de brigadă de la 25 octombrie 1939 (A.M.R., fond *D.C.I./1974,* dosar nr. 3049, f. 1-2).

179 Ca urmare a fuzionării, noul comitet de conducere era compus din: preşedinte general dr. D. Simici, secretar general Valeriu Martin, iar membrii erau G. Mateescu-Sinaia, E. Papiniu,

1945 s-a schimbat conducerea societății[180]. Din noul comitet de conducere făcea parte şi prof. univ. dr. Ion Plăcințeanu[181], care se mutase de curând în Bucureşti, venind de la Iaşi. În 1946 societatea şi-a desfăşurat activitatea în str. Episcopiei nr. 2, la „Societatea Arhitecților", iar în 1947 îşi ținea şedințele la „Sfatul Negustorilor" din Pasajul Macca.

Asociațiile şi societățile filatelice ce au funcționat în România interbelică au atins un stadiu de dezvoltare care le-a permis să ducă o activitate susținută, reprezentând interesele membrilor lor pe lângă autorități, în mod special pe lângă Poştă, în legătură cu emiterea şi mai ales cu distribuirea unor serii de mărci poştale. În această perioadă au fost încercări eşuate de a uni mişcarea filatelică din toată țara într-o federație a societăților existente. Trebuie notat faptul că societățile filatelice româneşti au dus o activitate normală chiar şi în timpul celui de al Doilea Război Mondial.

III.5. Renaşterea asociațiilor filatelice după război

După război a existat o tendință de renaştere a mişcării filatelice din România. S-au reorganizat unele asociații şi societăți filatelice vechi şi s-au înființat altele noi. S-a încercat reluarea vieții filatelice afectată şi ea, firesc, de război. Rezultatele au fost, cu mici excepții, nesemnificative. Condițiile sociale, economice şi politice ale perioadei 1945-1947 au influențat negativ

---

dr. N. Oancea, ing. Ion S. Antoniu şi doi reprezentanți ai „Uniunii Filatelice Române", ing. Alexandru Negruzzi şi avocat I. Bogdan.

[180] Generalul dr. Simici este reales preşedinte, iar vicepreşedinți erau generalul C. Celăreanu şi avocatul Grigore Racoviceanu, secretar era G. Noska, iar membrii în comitet erau ing. Demetrescu, Petre Murea şi prof. univ. dr. Ion Plăcințeanu; Constantin C. Celăreanu (1890, Bucureşti - ?, Bucureşti), general de aviație de la 1 ianuarie 1940, comandant al Comandamentului Aviației de la 20 decembrie 1944, trecut în rezervă la 28 martie 1945, decorat cu „Crucea de Fier" clasa I-a şi a II-a (A.M.R., fond *Memorii Bătrâni lit. „C"*, dosar nr. 57, f. 1-3).

[181] Ion Plăcințeanu (1893, Dorohoi - 1960, închisoarea Gherla), fizician şi matematician, absolvent al Facultății de Ştiințe din Iaşi (1914), doctor în fizică la Göttingen (1926), cadru didactic universitar din 1919, director al Observatorului Astronomic din Iaşi; a fost arestat în 1959 împreună cu nepotul său dr. Gheorghe (Ginel) Plăcințeanu şi alți intelectuali de marcă (Vasile Voiculescu, Dinu Pillat, Constantin Noica şi Păstorel Teodoreanu) şi asasinat în ajunul Crăciunului din 1960 în închisoarea de la Gherla (informațiile ne-au fost puse la dispoziție de nepotul filatelistului, Radu Coroamă, director la Muzeul Național de Istorie a României, căruia îi mulțumim pentru cele semnalate).

dezvoltarea mişcării filatelice din țară, în ciuda entuziasmului manifestat de filateliști, care visau la reluarea vieții filatelice de dinainte de război.

La Arad, activitatea filatelică s-a relansat după război[182]. La 18 martie 1945 s-a desfăşurat a 23-a adunare generală a „Clubului Filatelic" care a ales un nou comitet[183]. La 3 februarie 1946 clubul, ce avea 136 de membri, a avut o nouă adunare generală, când G. Miloi a devenit notarul societății, iar dr. A. Aron secretar[184]. Trebuie remarcată existența unor funcții inedite în comitetul arădean, ce nu se mai regăsesc la alte asociații: notar, majordom, controlor, jurist-consult. Cu ocazia inaugurării noului sediu din strada Gheorghe Popa nr. 10[185], format din 4 încăperi, arădenii au organizat o expoziție filatelică şi numismatică cu colecții care atestau nivelul ridicat al acestor filateliști. Şedințele de schimb se țineau miercuri după masă şi duminica dimineața. Duminica după masă se organiza un ceai dansant cu „bufet asortat"[186]. În 1947 este semnalat un cerc filatelic arădean al poştaşilor[187]

Activitatea filatelică se reorganizează şi la Galați prin alegerea unui comitet de conducere al „Cercului Filatelic Galați" la 20 mai 1945[188].

În aprilie 1945 se înființează la Giurgiu „Cercul Vlăscean", ai cărui membrii se întâlneau la magazinul de instrumente muzicale „Cobzaru"[189]. În mai 1946 cercul filatelic şi-a ales o nouă conducere[190].

---

182 Printre cei mai activi filateliști menționăm pe ing. V. Moşoiu, dr. C. Vladislav, prof. Traian Orădean, T. Ganea, I. Hermann, arh. Z. Szömörkenyi („Filatelia", nr. 3, 1 februarie 1945, p. 2).

183 Compunerea noului comitet era următoarea: V. Moşoiu, preşedinte; Traian Orădean, preşedinte executiv; Gh. Miloi, secretar şi Z. Hegedus, casier („Filatelia", nr. 10, 15 mai 1945, p. 12).

184 Idem, nr. 29, 1 martie 1946, p. 11.

185 Sediul filateliştilor arădeni era în „Palatul Neumann" şi le fusese pus la dispoziție de baronul Neumann, patronul fabricii textile din oraş (după relatarea ing. Titus Orădean, fiul preşedintelui prof. Traian Orădean).

186 Iosif Wohlberg, „*Momente din viața filatelică a Aradului*", în „Filatelia", nr. 26, 15 decembrie 1945, p. 14.

187 Cercul P.T.T. era condus de preşedinte Ion Horga, alături de vicepreşedintele V. Supuran şi secretarul Gh. Samoilă („Filatelia", nr. 55, 1 aprilie 1947, p. 4).

188 Au fost aleşi ing. C. Apostolide (preşedinte de onoare), ing. Grigore Vasilescu (preşedinte), Etiénne Thielly (vicepreşedinte), dr. Marcel Goldstein (casier), Georges Papadache (secretar), Carol Cappelan de la CED, Alexandru Solomon, Paul Economides, Dan Gheorghe şi Emil Rozenberg (membri) („Filatelia", nr. 12, 15 iunie 1945, p. 8).

189 Conducerea cercului era formată din prim-procuror Nicolaide (preşedinte), dr. C. Horciung (vicepreşedinte), prof. G. Rădulescu (secretar), Constantin Ionescu (casier), H. Nuri şi G. Vladimir (cenzori) şi N. Macaraciuc (custode) („Filatelia", nr. 8, 15 aprilie 1945, p. 5).

190 Conducerea era compusă din: Al. Stegărescu (preşedinte), C. Vladimir (vicepreşedinte), prof. G. Rădulescu (secretar), I. Dănescu şi H. Nuri (cenzori), M. Dumitrescu şi M. Semo (membri), iar custode era tot N. Macaraciuc („Filatelia", nr. 35, 1 iunie 1946, p. 14).

La Constanța s-a înființat la 14 oct.1945 „Cercul Filatelic”[191], iar la Sibiu, în noiembrie 1945, în adunarea de constituire ținută la redacția ziarului „Vestea”, s-a ales comitetul de conducere al noului cerc filatelic „Filatelia”[192].

„Cercul Filatelic Unirea” din Focşani s-a înființat la 17 noiembrie 1945. Sediul provizoriu, unde urmau să se țină şi şedințele de schimb, era în localul dr. Gh. Costescu, din str. Maior Romano, nr. 4[193]. La Iaşi s-a anunțat o adunare pentru constituirea unui cerc filatelic în duminica din 26 mai 1946, orele 11, la localul „Jokey Club” din str. Păcurari nr. 2[194]. Adunarea s-a ținut însă mai devreme, la 19 mai 1946, când s-a ales conducerea cercului şi s-a stabilit sediul provizoriu în localul Primăriei[195]. „Cercul Filatelic Moldova” din Iaşi şi-a schimbat conducerea de două ori în cursul anului 1947, prima dată în mai[196] şi apoi în noiembrie 1947[197]. În martie 1946 sunt semnalate două organizații filatelice la Ploieşti: „Cercul Filatelic Ploieşti” şi „Cercul Filatelic Prahova”. Acesta din urmă era condus de inițiatorul său, Bibi Vasilescu, iar secretar era Mihai Florescu. Înscrierile pentru cerc se primeau la biroul filatelic „Reprezentanța”, din str. Tomoroveanu nr. 14[198]. Un cerc filatelic al tineretului ploieştean activa în noiembrie 1946[199]. „Cercul Filatelic Ploieşti”, în adunarea

---

191 Comitetul de conducere era format din: Teodorescu Ion, preşedinte, Ady Singuriadis, vicepreşedinte, Nubar Seritgian, secretar şi cpt. Valeriu Andrei, casier (idem, nr. 21, noiembrie 1945, p. 6).

192 Conducerea cercului era formată din: col. rez. Darie Rădulescu, Purece Eremia, secretar şi Mihai Vlădoianu, bibliotecar (idem, nr. 23, decembrie 1945, p. 14).

193 Conducerea cercului era asigurată de: col. Al. Botez, preşedinte, dr. Gh. Costescu, vicepreşedinte şi Vasile Nanu, casier-secretar, Stanislau Damianovici, Iacob Vartan şi Iuliu Marcu, membri (idem, nr. 49, 1 ianuarie 1947, p. 11).

194 Inițiatorii acțiunii au fost dr. Kapri, Zborover şi Florin Modreanu (idem, nr.34, 15 mai 1946, p. 11).

195 Conducerea era formată din prof. dr. Marcel Kapri, preşedinte, I. Zborover, vicepreşedinte, dr. Lionel Herdan şi dr. Dumitru Dorogan, cenzori, dr. Martin Ochs, secretar şi Gh. Ghemiş, supleant („Filatelia”, nr. 36, 15 iunie 1946, p. 14).

196 La 18 mai 1947 au fost aleşi: col. N. Ştefănescu, preşedinte, prof. dr. M. Kapri şi prof. N. Zaharia, vicepreşedinți, prof. Mazilu şi magistrat Paladi, cenzori („Filatelia”, nr. 60, 15 iunie, 1947, p. 8).

197 Noul comitet era compus din: preşedinte prof. N. Zaharia, vicepreşedinți prof. univ. dr. Kapri şi Zborover, secretar M. Gheorghiu şi casier dr. Lionel Herdan (idem, nr. 72-73, 15 decembrie 1947, p. 25).

198 * * *, *Filateliştii Ploeşteni*, în „Filatelia”, nr. 32, 15 aprilie 1946, p.14.

199 Comitetul de conducere era compus din A. Dumitraşcu, preşedinte, Paul Diaconescu, secretar, Ivoraş Cavadia, casier, E. Brăileanu, cenzor şi Niki Ranter, *resortul negustoresc*; reuniunile cercului aveau loc duminica, în str. Soarelui nr. 1, iar cercul edita o publicație numită „Curierul Filatelic” („Filatelia”, nr. 45, 1 noiembrie 1946, p.12).

generală ținută în 24 noiembrie 1946, în localul „Y.M.C.A."[200] din str. Gh. Lazăr nr. 3, a ales noua conducere. Şedinţele cercului aveau loc în localul asociației marţea şi vinerea, între orele 17 şi 19, iar duminica între 10 şi 12[201].

În mai 1946 are loc în sala „Reduta" din Braşov constituirea cercului filatelic care avea la înființare 54 de membri. Tot atunci s-a ales şi un comitet de conducere[202]. În 1947 este semnalat un cerc filatelic la Braşov numit „Andrei Şaguna" care îşi propunea să înființeze un muzeu filatelic propriu[203].

La Timişoara activitatea filatelică postbelică a continuat. La 25 martie 1945 cercul timişorean şi-a ales comitetul de conducere[204]. Peste un an s-au făcut noi alegeri şi la 22 septembrie 1946 adunarea generală a societății filatelice timişorene, prezidată de generalul de divizie C. Constantinescu, a ales un nou comitet de conducere[205]. La Mediaş cele două cercuri filatelice existente s-au unit datorită inițiativei ing. Boeriu, în „Asociația Filatelică Română Mediaş". Şedinţele se țineau luni seara în localul „Casinei Române"[206]. „Cercul Filatelic Pucioasa" s-a format la 1 februarie 1947 din inițiativa unui pasionat filatelist, farmacistul Maximilian Zielinski. Sediul cercului era la „Farmacia Maximilian Zielinski", din str. Regală nr. 61. Şedinţele de schimb aveau loc duminica între orele 15 şi 20[207].

---

200 Y.M.C.A. este abrevierea de la „Young Mens' Christian Association", organizație fondată în 1864 în Marea Britanie care dorea inițial să pună în aplicare principiile creştine. Ulterior s-a dezvoltat, în special în Marea Britanie şi S.U.A., ca societate umanitară.

201 Aceasta era formată din Toma Comănescu, preşedinte, ing. N. Drăgotescu, vicepreşedinte, I. Lulude, secretar, N. Armenopol, casier („Filatelia", nr. 47, 1 decembrie 1946, p. 17).

202 Comitetul era compus din: dr. V. Lazarovici, preşedinte, C. Topciu, vicepreşedinte, I. Merzianov, R. Ciuchină şi M. Szábo, membri, Şt. Ţuchel, secretar şi P. Goldfinger casier („Filatelia", nr. 37-38, 1 iulie 1946, p. 27).

203 „Filatelia", nr. 60, 15 iunie 1947, p. 8.

204 Preşedinte: prof. dr. M. Ghermănescu; vicepreşedinte: Neumann; secretar: Ion Marcvişiu; casier: Luca Gheorghe; casier adjunct: Toader Adalbert; expert: Kardas („Filatelia", nr. 7-8, 15 aprilie 1945).

205 Comitetul de conducere era format din: prof. dr. M. Ghermănescu, preşedinte, Sigmund Deutsch, vicepreşedinte, ing. Mircea Teleguț, secretar, Petre Murea, expert, K. Bacony, membru şi alții. Toți cei enumerați vor desfăşura şi în viitor o activitate filatelică susținută, chiar la nivel național (idem, nr. 45, 1 noiembrie, 1946, p. 12).

206 Preşedintele asociației este ales Szilagy, vicepreşedinte dr. Kornfeld şi Auer Bostner membru (*ibidem*).

207 Conducerea cercului era formată din farmacist Maximilian Zielinski, preşedinte, N. Mateescu, proprietar şi Ion Diaconescu, dirigintele oficiului poştal, vicepreşedinți, Valeria Ringheanu, Grigore Polisciuc, Gh. Popescu, Dinu Mateescu, Petre Seinfurt, lt. Corneliu Cercel, membri, Aurel Zielinski, casier şi Vladimir Nicolaescu, secretar (idem, nr. 52, 15 februarie 1947, p. 5).

Cercurile filatelice au început să apară şi în mediul rural. Astfel, în 1947 s-a înfiinţat „Cercul Filatelic Hodoşana Ciuc", strângând în jurul ideii filatelice pe „dirigintele P.T.T., preotul paroh, învăţători, funcţionari particulari, medicul, notarul, lăcătuşul, studenţi, şeful gării, jandarmul, mecanicii fabricilor, picherii C.F.R."[208]. Un alt cerc filatelic s-a înfiinţat la Novaci, în Gorj[209].

Şi la Craiova mişcarea filatelică s-a relansat. La 22 februarie 1947 exista un cerc filatelic compus din 93 de membri[210]. La 28 iulie 1947, are loc o reorganizare a cercului pe fondul înjumătăţirii numărului de membri. Cei 44 de filatelişti au ales un nou comitet de conducere[211]. La Reşiţa, „Cercul Filatelic al Sindicatului Metalo-Chimic" avea intenţia de a organiza o expoziţie filatelică în perioada 28 dec 1947 – 6 ianuarie 1948. Dr. Răzvan Panaitescu, vicepreşedintele de atunci al filateliştilor reşiţeni, avea să devină peste ani preşedintele „Filialei A.F.R. Banat" şi să desfăşoare o activitate filatelică intensă[212].

La Cluj cercul filatelic ce îşi avea sediul pe Calea Victoriei nr. 1 şi-a ales un nou comitet de conducere în adunarea generală care a avut loc la 3 martie 1946[213].

Au început să apară şi cercurile filatelice şcolare, precum cel iniţiat de prof. Giuseppe Sabbarese de la „Gimnaziul Unic" din Băneasa. Acesta a înfiinţat sub supravegherea sa un cerc filatelic compus din elevii clasei I-a de gimnaziu [214]. Şi la Suceava a apărut un cerc filatelic înfiinţat pe lângă

---

208 Conducerea cercului era asigurată de: László Zoltán, preşedinte, dr. M. Burmuz, vicepreşedinte, G. Antoniu, vicepreşedinte, Puia Alexandru, secretar şi V. Dumitrescu casier (idem, nr. 72-73, 15 decembrie 1947, p. 25).

209 „Filatelia", nr. 74, 15 ianuarie 1948, p. 7.

210 Cercul era condus de lt. col. C. Brezoescu, preşedinte, comandor Şt. Voinea, secretar şi Constantin Ţenovici, responsabil financiar (Ioan Popa, *Din viaţa filatelică olteană*, în „Filatelia", nr. 12, 15 noiembrie 1948, pp. 10 - 12).

211 Acesta era format din vechii filatelişti Jean Porubski, preşedinte, C. Ţenovici, secretar, Constantin Ionescu, membru, cărora li se alătură şi unele nume noi în filatelia craioveană, precum Ioan Constantinescu (vezi pe larg la Valentin Berezovschi, *op. cit.*, p. 19).

212 Conducerea era asigurată de: C. Lindner, preşedinte, dr. Răzvan Panaitescu, vicepreşedinte, H. Liesenfeld, secretar („Filatelia", nr. 72-73, 15 decembrie 1947, p. 25).

213 Comitetul era compus din: colonel G.V. Constantinescu (preşedinte), ing. Ion Păcuraru (vicepreşedinte), dr. Francisc Daroczi şi Ioan Fărăianu (membri), Ludovic Sternberg şi ing. Constantin Soltischi (cenzori), Ştefan Varga (secretar), Alexandru Eftimie (casier); Alexandru Eftimie era comerciant de mărci poştale şi locuia pe str. N. Iorga nr. 5 („Filatelia", nr. 30, 15 martie 1946, p. 13).

214 Cercul era condus de un comitet de elevi, compus din: Romeo Popa, preşedinte, I. Ştirbu, vicepreşedinte, N. Stoiu, casier, N. Tănăsescu, secretar (*ibidem*).

„Societatea Culturală Simion Florea Marian" a liceului „Ştefan cel Mare"[215], iar la liceul „Mihai Viteazul" din Bucureşti s-a înfiinţat un cerc filatelic în decembrie 1947[216].

La Oraviţa filateliştii se întâlneau miercurea, între orele 18 şi 20, la restaurantul „Coroana"[217]. În cursul anului 1947 s-au înfiinţat mai multe ceruri filatelice în ţară, la Târgovişte[218], Sf. Gheorghe[219], Satu-Mare[220], Buzău[221], Vaslui[222], Blaj[223].

În martie 1946 este anunţată constituirea unui comitet de lucru pentru formarea cercurilor filatelice P.T.T. în întreaga ţară. Iniţiativa a aparţinut unui cunoscut filatelist, Celion Nămoloiu, care publicase în perioada interbelică multe studii filatelice despre mărcile poştale româneşti. El făcea parte în 1946 din comitetul de conducere al „Uniunii Sindicatelor P.T.T.". Şedinţele cercului din Bucureşti urmau să se ţină în sala de consiliu din „Palatul Poştei", duminica dimineaţa[224]. În toamnă şedinţele de schimb se ţineau în sala de festivităţi a Poştei Centrale şi aveau loc, în afară de duminică, şi miercurea şi sâmbăta după-amiaza. Prin 1947 locul de

---

[215] Preşedintele cercului era Gheorghe Muşat, iar îndrumător prof. I.R. Sbiera („Filatelia", nr. 60, 15 iunie 1947, p. 8).

[216] Preşedinte de onoare al cercului era directorul liceului, prof. Virgil Claudian, preşedinte prof. Iacob Granirer, iar vicepreşedinte dr. Ştefan Şt. Anghel („Filatelia", nr. 74, 15 ianuarie 1948, p. 7).

[217] Conducea cercului era formată din general Al. Ianculovici, preşedinte, Tiberiu Belgrader, vicepreşedinte, R. Pupu, secretar şi Iacob Marin, casier („Filatelia", nr. 69, 1 noiembrie 1947, p. 13).

[218] Cercul filatelic „Matei Basarab" era condus preşedintele P. Teodoru, alături de vicepreşedinţii maior I. Răut şi Macsai şi cenzorii Vasinca şi Georgescu („Filatelia", nr. 55, 1 aprilie 1947, p. 4).

[219] Cercul filatelic „Textila" era condus de directorul Eugen Kovacs (preşedinte), Ştefan Antalffy (vicepreşedinte) şi Ladislau Biró (secretar) (*ibidem*).

[220] Conducerea era formată din I. Cristescu (preşedinte), J. Árpád Ludmann (vicepreşedinte), prof. Huzoiu (secretar) (*ibidem*).

[221] Cercul P.T.T. din Buzău era condus de O. Dumitrescu, preşedinte şi Gh. Crantea, secretar (*ibidem*).

[222] Preşedintele cercului era un vechi filatelist vasluian, lt. col. V. Docan; din conducere mai făceau parte D. Andreescu, vicepreşedinte şi Costică Ionescu, secretar (*ibidem*).

[223] La 3 noiembrie 1947 s-a constituit cercul filatelic „Filatelia Târnavei" de către fondatorii dr. Geza Grün, prof. Petre Suciu, dr. Emil Pascu şi dr. Carol Sziesel; comitetul de conducere era format din judecător Ioan Mihail, preşedinte, preot Iosif Nagy, vicepreşedinte, avocat Aurel Oltean, secretar, Ioan C. Tănase, casier („Filatelia", nr. 74, 15 ianuarie 1948, p. 6).

[224] Din comitetul de iniţiativă pentru formarea cercurilor P.T.T. mai făceau parte: I. S. Pitar, redactor la ziarul „Finanţe şi Industrie", Al. Zănescu, Vasile Chiperi, M. Antoniu, Gh. Todiraşcu, Gh. Bălţăţescu, dirigintele „Oficiului Poştal Central", Teodor Cutlic, şeful „Oficiului Filatelic" şi Aurel Grozea de la revista „Filatelia" (* * *, *Se deschid orizonturi largi prin cercul P.T.T. - 20.000 de filatelişti noi!*, în „Filatelia", nr. 30, 15 martie 1946, p. 3).

desfăşurare a şedinţelor se mută în localul „Casei de Credit P.T.T.”, în spatele clădirii Poştei Centrale, şi aveau loc tot duminica dimineaţa[225].

„Societatea Filatelică Română” şi-a continuat activitatea şi după război, încercând să-şi creeze filiale în ţară. Printre acestea a fost şi filiala de la Câmpulung Muscel, înfiinţată la 24 martie 1946, de cei 12 membri fondatori. Reuniunile clubului, constituit ca filială a „Societăţii Filatelice Române”, se ţineau duminica dimineaţa în localul din str. Negru Vodă nr.196, iar şedinţele comitetului de conducere, vineri seara, în str. Negru Vodă nr. 2[226]. În 1946 „Societatea Filatelică Română” îşi avea sediul pe str. Pitar Moş nr. 17, iar şedinţele săptămânale se ţineau duminica dimineaţa. Preşedintele societăţii era general dr. D. Simici. În noiembrie 1946 este semnalată la Bucureşti convocarea unei adunări generale a „Societăţii Filatelice Române”. Adunarea urma să se ţină în str. Xenopol nr. 5. Convocatorul era semnat de preşedintele general dr. D. Simici şi secretarul G. Noska[227].

Asociaţia Generală a Filateliştilor din România, înfiinţată în anii interbelici, a continuat să funcţioneze, sub preşedinţia lui M. Stematiu, având şedinţe în fiecare duminică dimineaţa la „Terasa Brătianu”. În martie 1945 a avut loc o adunare generală, dar din cauza unor divergenţe nu s-a putut alege un comitet de conducere. Se remarcă o prezenţă semnificativă a negustorilor de mărci poştale printre membrii acestei asociaţii[228] În Bucureşti, la iniţiativa ing. C. Vergotti şi a avocatului N. Ulianu, membrii asociaţiei „Y.M.C.A”. au înfiinţat „Cercul Filatelic Central Y.M.C.A.”. Conducerea cercului era asigurată de cei doi iniţiatori[229].

Prin 1947 se manifesta o tendinţă, ce se va dezvolta mult în anii următori, de a organiza cercuri pe lângă sindicate. În Bucureşti încep să apară cercuri formate din filatelişti având aceeaşi profesie. Se semnalează

---

[225] „ Filatelia”, nr. 68, 15 octombrie 1947, p. 13.

[226] Conducerea filialei era asigurată de: general Ştefan Costescu, preşedinte; col. Petre Cristescu, vicepreşedinte, Al. Zanglidis, casier, şi judecător Mihai Negreanu, secretar (* * *, *Prima filială*, în „Filatelia”, nr. 32, 15 aprilie 1946, p. 14); Ştefan Costescu (1886, Găeşti - ?), a luat parte la campaniile din al doilea război balcanic şi Primul Război Mondial, general de brigadă de la 10 mai 1937, trecut în retragere la 21 iulie 1941 (A.M.R., fond *Memorii Bătrâni lit. „C”*, dosar nr. 39, f. 1-2).

[227] „Filatelia”, nr. 45, 1 noiembrie 1946, p. 12.

[228] În urma alegerilor Samuel Lupovici a primit 63 de voturi, M. Stematiu 56, colonel Triandafil 54, G. Georgescu 48, Raul Anastasiu 39 („Filatelia”, nr. 6, 15 martie 1945, pp. 6-7).

[229] „Filatelia”, nr. 62, 15 iulie 1947, p. 15.

existența unui cerc ce avea 27 de membri, numit „O.B.I.C."[230]. Un alt cerc, al avocaților, numit „A.F.A.R." avea sediul în Bucureşti, str. Popa Tatu nr. 4. A fost un cerc cu adevărat elitist, deoarece membrii activi nu puteau fi decât avocații şi magistrații, iar membri aderenți „o*rice liber profesionist titrat*"[231].

Multe din asociațiile filatelice au editat o publicație filatelică, ca organ de presă. Există un caz când lucrurile s-au petrecut invers, existând publicația, s-a decis crearea unei societăți filatelice în jurul ei. La 11 noiembrie 1947 s-a format cercul filatelic al revistei „Filatelia", cea care a susținut mişcarea filatelică în perioada 1945-1947. Sediul cercului era în str. Doamnei nr. 11, la redacția revistei. Plecând de la o idee enunțată de George Călinescu în articolul „Bunuri comunale", în care criticul literar laudă marile tezaure artistice şi bibliofile puse la dispoziția cetățenilor din Apus, membrii cercului filatelic al revistei „Filatelia" au propus donarea de bani sau de piese filatelice pentru constituirea unui muzeu unde să fie expusă o colecție completă a timbrelor româneşti[232]. Cercul a reuşit rapid să ajungă la 100 de membri, care erau de fapt abonații revistei, dar odată cu dispariția revistei, în 1948, şi-a încetat şi cercul activitatea[233]. Un alt cerc filatelic format în jurul unei publicații a fost cercul „Semnalul", sediul fiind la redacția ziarului din Calea Victoriei nr. 18, sc. C[234]. Tot în 1947, se înființează şi „Cercul Filatelic al Casei Asigurărilor Sociale nr. 2"[235].

III.6. Organizațiile filatelice în perioada 1948-1958

După 1948 asociațiile şi societățile filatelice şi-au diminuat considerabil activitatea. Mulți dintre membrii lor, personalități ale vieții social-politice

---

[230] Nu am reuşit să identificăm inițialele care formează numele cercului a cărui conducere era formată din avocat P. Roşu, preşedinte, I. Rădulescu, vicepreşedinte, O. Orban, secretar, Moldoveanu şi Crussman, cenzori (idem, nr. 68, 15 octombrie 1947, p. 13).

[231] Conducerea era formată din C. Vicol, preşedinte, Gh. Savopol, secretar, Gh. Mihăescu, director schimb, Şt. Brătăşanu, casier (*ibidem*).

[232] Lucian Ruga, *Un muzeu al filateliei*, în „Filatelia", nr. 2, 15 octombrie 1944, pp. 10-11).

[233] Conducerea era formată din: preşedinte Aurel Grozea, directorul revistei, vicepreşedinte dr. doc. Emil Daraban, secretar avocat Ionel Schiffer, membrii ing. C. Silişteanu, arh. Dan Iovănescu, ing. Bănărescu, tipograf Constantin Gaspar, redactorul-şef al revistei Constantin Balmuş şi publicistul Maur Săveanu („Filatelia", nr. 70, 15 noiembrie 1947, p. 6).

[234] Idem, nr. 69, 1 noiembrie 1947, p. 13.

[235] Conducerea era compusă din: preşedinte D. Donos, vicepreşedinte C. Oprescu, secretar E. Meiltz şi casier A. Georgescu (*ibidem*).

interbelice, au avut mult de suferit prin instaurarea regimului comunist în România. Au fost unele încercări de a asigura continuitatea activității filatelice organizate, prin afilierea la A.R.L.U.S. sau la diverse organizații sindicale, dar nu se mai putea face mare lucru. Majoritatea asociațiilor, societăților, cluburilor şi cercurilor filatelice şi-au încetat activitatea.

S-a încercat asigurarea supraviețuirii filateliei prin adaptarea la noile condiții sociale, politice şi economice, dar la nivelul organizațiilor filatelice rezultatele au fost minime. Pe plan individual s-a reuşit conservarea pasiunii pentru filatelie şi în majoritatea cazurilor şi a colecțiilor filatelice. Această reuşită va avea mare importanță pentru renaşterea vieții filatelice din România, care va avea loc peste aproximativ un deceniu.

La 21 ianuarie 1948, la Timişoara s-a înființat primul club filatelic muncitoresc din România. Şedința de constituire a avut loc în localul „Bentriu", iar numele clubului era „13 aprilie 1946". Clubul era format numai din muncitori[236]. La Craiova, după ce mişcarea filatelică se reorganizase în 1947, cercul avea, în februarie 1948, 89 de membri (9 avocați, 7 ofițeri, 2 medici, 3 comisari de poliție, 3 farmacişti, 2 profesori, 15 funcționari, 7 comercianți, 1 subofițer, 16 elevi etc.). La 21 martie 1948 s-a înființat pe lângă secția locală A.R.L.U.S. un cerc filatelic. Se pare că este vorba despre aderarea cercului existent la A.R.L.U.S, pentru că altfel este puțin probabil să fi existat două cercuri filatelice în acea perioadă[237]. În comitetul noului cerc se regăsesc şi filatelişti din vechea generație, alături de unii noi. Numărul abonaților la emisiunile poştale se ridica la 220[238].

Şi la Galați s-a înființat un cerc filatelic pe lângă filiala A.R.L.U.S. din localitate, la 19 septembrie 1948. Şedințele cercului aveau loc duminica la sediul filialei A.R.L.U.S., între orele 11 şi 13[239]. Cercul filatelic din Cluj

---

[236] Conducerea era formată din Emil Schneider, preşedinte, T. Nüssbaum, secretar şi Emil Schöder, casier; restul comitetului era format din: Francisc Schneider, Ioan Novac, Laurențiu Jiglău, Mihai Mihailovici, Ferencz Bedö, Franz Grain, Ioan Mureşan, Ioan Minea şi Emerich Pateschanbidem („Filatelia", nr. 76 , 1 februarie 1948, p. 9).

[237] Filialele A.R.L.U.S. au avut cercuri filatelice la Craiova, Cluj, Galați, Ploieşti şi Bacău.

[238] Preşedintele noului cerc era lt. col. Brezoescu, secretar comandorul Stelian Voinea, iar casier Constantin Țenovici (Valentin Berezovschi, *op. cit.*, pp. 19-20).

[239] Comitetul cercului era compus din preşedinte, ing. Grigore Vasilescu, vicepreşedinte, Felix Schrehter, secretar general, Ovidiu Sîndulecu, secretar adjunct şi casier Izi Bercovici, membri Julius Selig, Mircea Gervescu, Laurențiu Scorpan, Linos Evanghelis, dr. Marcel Goldstein, Karlo Capelaro, D. Sonbrand, Arghira Manole (Ovidiu Săndulescu, *Activitatea cercului filatelic ARLUS din Galați*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 4, 15 februarie 1949, p. 16); acelaşi autor oferă şi o altă variantă a conducerii cercului, în care erau ca vicepreşedinți Sandu Teodorescu şi Felix Schrehter, iar printre membri figurau şi Ion

activa în cadrul A.R.L.U.S., care-i pusese la dispoziție „o sală luminoasă şi încăpătoare, unde filateliştii se întâlneau duminica între orele 10 şi 13". Pe lângă schimburi aveau loc şi conferințe filatelice. În 1951 programul acestora a fost următorul: la 7 ianuarie, I. Moga, *Filatelia şi lupta pentru pace*; la 14 ianuarie, Ioan Fărăianu, *Filatelia în URSS*; la 21 ianuarie, Gh. Isacu, *Rolul OFIL-ului în filatelia R.P.R.*; la 11 februarie, Victor Popovici, *Noul regulament al schimbului cu străinătatea*[240]. Cercul filatelic clujean a fost condus de-a lungul anilor de Vasile Potcoavă, dr. Titus Crişan, Ioan Constantinescu şi Ioan Jecan[241].

La începuturile anilor '50 scara valorilor se schimbase în întreaga societate românească. Evident că şi în filatelie s-a întâmplat acest lucru. Evocările din presa timpului, despre activitatea filatelică, sunt făcute într-o manieră inconfundabilă, proprie perioadei staliniste. Astfel, pe lângă „Comitetul de Întreprindere Industria Sârmei Câmpia Turzii" luase ființă o secție filatelică încă din 1947. În 1951 aceasta îşi desfăşura activitatea în fiecare miercuri între orele 16 şi 20 la „Clubul Muncitoresc din Palatul Cultural" în „prezența a 60-70 la sută din membri". În cadrul şedințelor „se execută spălarea, sortarea, împachetarea şi clasarea pe serii, fiecare operațiune fiind însoțită de un instructaj practic", iar activitatea cercului se desfăşura sub supravegherea unui responsabil căruia *Comitetul de Întreprindere* îi acorda tot sprijinul moral şi material[242].

Apar din ce în ce mai multe cercuri şcolare. La „Şcoala Elementară Mixtă nr. 1" din Găeşti s-a înființat în ianuarie 1951 cercul „Filatelistul Începător", care avea 15 membri. Conducătorul cercului era prof. Tiberiu Georgescu, un pasionat filatelist[243]. Cercul filatelic „Filatelia Nouă" de la „Liceul Mixt din Paşcani" a fost înființat în decembrie 1950 şi avea deja 52 de membri în 1951. Preşedintele cercului era directorul liceului, *Tov. Mitroiu*. În cadrul şedințelor săptămânale ale cercului era programat un ciclu de conferințe filatelice susținut de *Tov. Sturzu, Pantelimon şi Cazacu Constantin* iar „de două ori pe lună se dau dări de seamă asupra activității"[244].

Neguşin (inspector B.N.R.), Alexandru Ionescu (director B.N.R.), prof. Emanoil Constantinescu , Etiénne Thielly şi preşedintele de onoare ing. C. Apostolide (vezi la Ovidiu Săndulescu, *Filateliştii gălățeni s-au constituit în cerc filatelic sub auspiciile filialei A.R.L.U.S.*, în „Filatelia", nr. 10, 15 octombrie 1948, pp. 4-5).

240 * * *, *Despre cercurile filatelice*, în „Filatelie", nr. 6, martie 1951, p. 4.

241 George Arghir, *op.cit*.

242 * * *, *Din viața cercurilor filatelice*, în „ Filatelie", nr. 7-8, aprilie-mai 1951, p. 11.

243 *Ibidem.*

244 *Ibidem.*

Ideologia comunistă se regăseşte în diverse articole publicate în acea perioadă, care descriu noile cercuri filatelice muncitoreşti[245]. În afara prezentărilor festiviste şi a *măreţelor realizări*, sunt şi articole cu accente critice şi *autocritice,* ce semnalează neajunsurile din comerţul filatelic de stat şi lipsa de iniţiativă a cercurilor filatelice[246]. Acestora li se reproşează lipsa de activitate şi slaba preocupare pentru atragerea de noi membri, mai ales din rândul muncitorimii şi tineretului.

Librarii au fost un factor important de răspândire a filateliei în România în perioada de pionierat, în secolul XIX. Şi în deceniul cinci al secolului al XX-lea ei au avut un rol important în menţinerea interesului pentru filatelie la noi în ţară. Multe din expoziţiile organizate în acea perioadă se făceau de către grupuri izolate de filatelişti, prin intermediul „Centrelor de Librării şi Difuzarea Cărţii" (C.L.D.C.). Astfel de expoziţii s-au organizat în cursul anului 1954 la Cluj, în februarie, Deva şi Craiova în martie[247], Oraşul Stalin şi Alba Iulia în mai[248] şi Hunedoara în iunie[249]. Acţiunea era favorizată şi de faptul că întreprinderea de stat specializată în comercializarea mărcilor poştale trecuse de la Poştă în subordinea Ministerului Culturii, de care aparţinea şi C.L.D.C.

La 15 martie 1954 s-a înfiinţat cercul filatelic „Prietenii Filateliei". Iniţiativa organizării cercului aparţine directorului Teodor Cutlic de la „Întreprinderea Comercială de Stat Filatelia" (I.C.S. „Filatelia"). Cercul trebuia să coordoneze activitatea filatelică din România şi să pregătească înfiinţarea „Asociaţiei Filateliştilor din R.P. Română".

---

245 M[arius] Mircu, *La fabrica „Electromagnetica" din Bucureşti s-a născut un cerc filatelic muncitoresc*, în „Filatelia", nr. 2, martie-aprilie 1956, p. 12.

246 ***, *Printre filateliştii din Oradea*, în „Filatelia", nr. 3, mai-iunie, 1956, p. 14.

247 ***, *Expoziţii*, în „Filatelie", nr. 3, martie-aprilie 1954, p. 16.

248 În august 1950, un grup de *oameni ai muncii* din Braşov, la iniţiativa ceferiştilor, a trimis o scrisoare Comitetului Central al Partidului Comunist Român, cerând ca oraşul lor să poarte numele de „Oraşul Stalin" (A.N.R.-A.N.I.C., fond *C.C. al P.C.R.*, dosar nr. 179/1950, f. 1.); este evident că în spatele acestei cereri era chiar C.C. al P.M.R., care se alinia astfel unei practici largi răspândite în lagărul socialist, când şi alte oraşe din ţările comuniste şi-au schimbat numele în „Oraşul Stalin"; la rândul lor, autorităţile comuniste au trimis o scrisoare ambasadorului U.R.S.S. la Bucureşti, S.I. Kavtaradze, prin care-l informau că la cererea muncitorilor braşoveni C.C. al P.M.R., Consiliul de Miniştri şi Prezidiul Marii Adunări Naţionale au hotărât schimbarea numelui oraşului (*ibidem*, f. 6). Astfel, Braşovul a purtat numele Oraşul Stalin în perioada 1950-1960; pentru a reda cât mai fidel atmosfera epocii am optat pentru acest nume ori de câte ori a fost vorba despre acţiuni desfăşurate în acest oraş în perioada respectivă.

249 „Filatelie", nr. 4, mai-iunie, 1954, p. 16.

Încă din 1951 Poşta era preocupată de înfiinţarea unei asociaţii filatelice în ţară. Preocuparea a fost făcută publică chiar de directorul general al „Administraţiei Poştelor şi Telecomunicaţiilor", M. Fârşirotul, care afirma că „…se studiază înfiinţarea Asociaţiei Filatelice Populare, care să îndrumeze filatelia spre masele largi ale oamenilor muncii, după pilda minunatei filatelii sovietice"[250]. Conform declaraţiilor oficialilor din Administraţia Poştelor şi Telecomunicaţiilor, „...prin crearea Asociaţiei Filatelice problema filateliei va putea fi rezolvată în ţara noastră". Situaţia cercurilor filatelice era incertă în 1951. Filatelistului Arthur Weichherz i se răspundea prin rubrica „poşta redacţiei" dintr-o publicaţie cu caracter filatelic, că „decretul de înfiinţarea Asociaţiei Filatelice Populare nu a apărut *încă*" (s.n.). Răspunsul redacţiei era confuz, deoarece se afirma că „odată cu apariţia acestui decret se va reglementa situaţia actualelor cercuri filatelice", dar şi că nu se cunoaşte „existenţa unui cerc filatelic în Bucureşti"[251]. După ce cercurile filatelice bucureştene au fost desfiinţate sau obligate să se autodizolve, cu cinism, tot acestora propaganda oficială le reproşa întârzierea organizării unor expoziţii filatelice[252].

Intenţia Poştei de a forma o asociaţie filatelică la nivel naţional s-a concretizat prin dispoziţiile date diriginţilor de oficii poştale de a sprijini înfiinţarea unor cercuri filatelice în toată ţara şi de a acorda o atenţie sporită comerţului filatelic, care se desfăşura mai ales la ghişeele din incinta unităţilor de poştă. În afara acestui scop, declarat în mod oficial, mai exista unul, de ordin politic, care urmărea instituirea unui control asupra mişcării filatelice.

Dincolo de comandamentele politice ale timpului, care au influenţat în permanenţă mişcarea filatelică românească în perioada comunistă, implicarea Poştei în organizarea vieţii filatelice în acea perioadă a avut şi o latură benefică pentru filatelie[253]. O iniţiativă lăudabilă a oficialităţilor

---

[250] *Apud* Teodor Cutlic, *Prietenii Filateliei*, în „Almanahul Filatelic", 1990, p. 46; vezi şi * * *, *O asociaţie filatelică populară*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 5, 1 martie 1950, p. 9.

[251] „Filatelie", nr. 5, februarie 1951.

[252] Cu ocazia organizării expoziţiei filatelice din 1950 s-a afirmat că „lipsa unor asociaţii sau cercuri filatelice în Capitală a întârziat această manifestare atât de necesară pentru propagarea filateliei în masele largi ale oamenilor muncii" (* * *, *Prima expoziţie filatelică în R.P.R.*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 3, 1 februarie 1950, p. 5).

[253] În revista „Filatelie", care era la acea vreme organ al OFIL, deci a Poştei, au apărut câteva articole nesemnate, dar care avem motive să credem că erau scrise de Teodor Cutlic. Acestea consemnau diverse manifestări organizate de cercurile filatelice existente în ţară în acea perioadă şi conţineau referiri la necesitatea înfiinţării „asociaţiilor filatelice populare" (* * *,

vremii a fost înființarea unei rubrici filatelice la radio. Meritul acestei acțiuni îi revine tot lui Teodor Cutlic, care la acea vreme era şeful Serviciului Filatelic al Poştei[254]. Buletinele filatelice P.T.T. se transmiteau la radio prin posturile „Radio Bucureşti" şi „Radio România", la ora 19.10, după emisiunea „Carnet cultural"[255].

Teodor Cutlic estima numărul filateliştilor din România din acea perioadă la aproximativ 9.000, iar activitatea cercurilor filatelice nu era coordonată de nimeni[256]. Cifra avansată de Teodor Cutlic este discutabilă, deoarece în 1948, unul din directorii revistei „Filatelia" afirma că numărul estimat al filateliştilor din România este de 5.000[257]. După alte surse numărul filateliştilor existenți la acea dată în România ar fi fost de 90.000[258]. Demersul inițiat de Poştă pentru formarea unei asociații filatelice la nivel național nu s-a materializat. Între timp s-au produs schimbări de ordin administrativ prin trecerea întreprinderii specializate în comerțul filatelic, „I.C.S. Filatelia", de la Poştă la Ministerul Culturii. Acest transfer s-a simțit şi prin întreruperea apariției singurei reviste cu specific filatelic. Ultimul număr al revistei „Filatelie", organ al Oficiului Filatelic (OFIL) din cadrul Administrației Poştelor şi Telecomunicațiilor, a apărut în luna mai a anului 1952, după care şi-a încetat apariția. În perioada mai 1952 – ianuarie 1954 nu a apărut nicio revistă cu caracter filatelic în România.

În 1953 „I.C.S. Filatelia" era subordonată „Direcției Generale a Editurilor şi Difuzării Cărții" din cadrul Ministerului Culturii. În acel an conducerea „I.C.S. Filatelia" a înaintat Ministerului Culturii şi Ministerului Poştelor şi Telecomunicațiilor un proiect de organizare a mişcării filatelice din țară. Proiectul, avizat de cele două ministere, a fost trimis ulterior spre aprobare Consiliului de Miniştri, în vederea emiterii unei hotărâri ce „urmăreşte statornicirea bazelor organizatorice legale ale filateliei în țara

---

Despre cercurile filatelice, în „Filatelie", nr. 6, martie 1951, p. 4; * * *, *Din viața cercurilor filatelice*, în „Filatelie", nr. 7-8, aprilie-mai , 1951, p. 11).

[254] Aurel Grozea, *S-a înființat ora filatelică la radio*, în „Filatelia", nr. 75, 1 februarie 1948, p. 3.

[255] „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 4, 15 februarie 1949, p. 12; idem, nr. 6, 15 martie 1949, p. 4.

[256] Teodor Cutlic, *op. cit*.

[257] Aurel Grozea, *op. cit*., p. 4.

[258] Estimarea de 90.000 de filateliști este o exagerare evidentă, dar şi aşa numărul era considerat nemulțumitor de mic în comparație cu numărul populației României; se comparau cele câteva zeci de cercuri filatelice care au existat în România cu cele 1112 cercuri filatelice care existau în 1923 în URSS (* * *, *Despre cercurile filatelice*, în „Filatelie", nr. 6, martie 1951, p. 4).

noastră, îndrumarea ei pe un făgaş luminos şi întărirea bazei materiale a filateliei în Republica Populară Română”[259].

În aşteptarea aprobărilor oficiale, Teodor Cutlic, directorul „I.C.S. Filatelia”, a început acțiunea de organizare a mişcării filatelice din țară. Astfel, a convocat încă din luna decembrie 1953 o serie de filateliști la sediul întreprinderii din str. Lipscani nr. 7, pentru consultări în vederea formării unui nou cerc filatelic[260]. La 3 ianuarie 1954 a avut loc o întâlnire a filateliştilor cu conducerea „I.C.S. Filatelia”, ocazie cu care s-a constituit un comitet de inițiativă numit „Comisiune Obştească”, care avea menirea de a se consulta cu conducerea „I.C.S. Filatelia” şi cu reprezentanții Comitetului Central al Uniunii Tineretului Muncitoresc (C.C. al U.T.M.) şi ai Consiliului Central al Sindicatelor pentru „a găsi forma cea mai potrivită de funcționare a cercului filatelic”, care urma să funcționeze pe lângă „I.C.S. Filatelia” şi „să facă legătura între marea massă a filateliştilor bucureşteni şi instituțiile chemate să îndrumeze mersul filateliei în Republica Populară Română”[261].

Componența comitetului de inițiativă era următoarea: prof. univ. dr. ing. Ion S. Antoniu, Fuchs (?), ing. Mişu (Moritz), Herşcovici, ing. Titus Orădean, compozitorul Elly Roman, Ionel Schiffer şi maiorul Ion F. Zlate. La 7 ianuarie a avut loc o nouă şedință a grupului de lucru cu participarea lui Constantin Dan din partea C.C. al U.T.M., Stelian (?) din partea Consiliului Central al Sindicatelor, Teodor Cutlic şi W. Kleinberg din partea „I.C.S. Filatelia”. În această şedință s-a hotărât ca cercul să se numească „Prietenii Filateliei”[262] şi „să grupeze un larg colectiv de filateliști dornici de luminoase înfăptuiri pe tărâmul filateliei şi care să depună toate sforțările pentru propagarea filateliei în massa clasei muncitoare din țara noastră, socotind-o ca un minunat mijloc de culturalizare şi propagandă vizuală”.

Cercul se dorea a fi un model pentru alte grupări filatelice care urmau să se înființeze în toată țara. Putea deveni membru al cercului

---

[259] „Filatelia”, nr. 4, mai-iunie 1954, p. 16.

[260] La Muzeul Național Filatelic este expusă adresa nr. 3124/19.12.1953 prin care ing. Titus Orădean era invitat în data de 22 decembrie 1953 ora 18.30 la sediul „I.C.S. Filatelia” pentru „o discuție cu caracter filatelic”.

[261] Datele privind înființarea cercului „Prietenii Filateliei” sunt preluate dintr-un document aflat la Muzeul Național Filatelic, intitulat „Înființarea cercului *Prietenii Filateliei*” şi donat de unul dintre participanții la această acțiune, ing. Titus Orădean; documentul, dactilografiat, conține 3 pagini, nu este datat şi nici semnat.

[262] Denumirea „Prietenii Filateliei” nu era o noutate, pentru că în perioada 1945–1950 funcționase Sindicatul filatelic „Prietenii Filateliei”, al cărui preşedinte fusese Jacques Wertheimer-Ghika.

„Prietenii Filateliei" orice filatelist „cetățean cinstit al Republicii Populare Române, care vede în filatelie un mijloc de culturalizare şi agitație vizuală pentru popularizarea prin emisiunile de timbre poştale a principalelor înfăptuiri din țara noastră, din țările vecine şi prietene, de democrație populară şi din Marea Uniune Sovietică, primul stat socialist din lume care a păşit cu succes la construirea socialismului". Membrii cercului trebuiau să fie „animați de dorința fierbinte de a ridica filatelia la nivelul sarcinilor ce i se încredințează într-un stat cu orânduire socialistă".

Nu se tolerau manifestările nesănătoase, precum: „neprincipialitatea, conduita nefilatelică, spiritul de separatism netovărăşesc, mercantilismul, sau oricare altă manifestare dăunătoare filateliei de tip nou". Nu erau admişi printre membri foştii comercianți-patroni de magazine filatelice, speculanții de timbre şi cei care cu bună ştiință au transmis pe piața filatelică falsuri. Şedințele cercului urmau să se țină la sediul „I.C.S. Filatelia" duminica dimineața începând cu ora 10.30. În cadrul reuniunilor se prevedea expunerea unui referat pe teme filatelice, de 15-20 minute, urmat de întrebări şi răspunsuri, apoi schimburi, prezentări de colecții şi noutăți filatelice.

Programul referatelor pe perioada 17 ianuarie – 8 martie prevedea următoarele teme: „Construcția Comunismului în U.R.S.S. oglindită în filatelie", „Lenin în filatelie", „Stalingradul, oraşul erou, oglindit în filatelie", „Lupta pentru pace reflectată în timbrele U.R.S.S. şi a (sic!) țărilor de democrație populară", „Eroii şi martirii clasei muncitoare din R.P.R. în filatelie", „Anul Karl Marx în filatelie", „Ziua Armatei Sovietice în filatelie", „Femeia în filatelie". Temele alese erau inspirate de evenimentele aniversate în mod oficial în epocă: 21 ianuarie – 30 de ani de la moartea lui Lenin, 2 februarie – 11 ani de la memorabila victorie a armatei sovietice la Stalingrad, 21 februarie – ziua solidarității internaționale cu lupta tineretului din colonii, 23 februarie – ziua Armatei Sovietice, 27 februarie – 106 ani de la apariția la Londra a Manifestului Partidului Comunist, redactat de Karl Marx şi Friedrich Engels, 8 martie – Ziua Internațională a Femeii.

Merită subliniat faptul că pe 24 ianuarie era prevăzută conferința despre Lenin şi nu se aniversa, cum ar fi fost firesc, Unirea Principatelor Române. Prin cooptarea a încă doi filatelişti, comitetul de inițiativă s-a transformat în comitet de conducere al cercului[263]. La 30

[263] Comitetul de conducere al cercului „Prietenii Filateliei" era compus din: prof. dr. ing. Ion S. Antoniu, compozitorul Elly Roman, maiorul Ion Zlate, ing. Titus Orădean, dr. Nicolae Tripcovici, ing. Moritz (Mişu) Herşcovici, expertul Ionel Schiffer şi Vladimir Bobeică (* * *, *Cercul Prietenii Filateliei*, în „Filatelia", nr. 3, martie-aprilie, 1954, p. 16).

mai 1954 s-a inaugurat sediul de vară al cercului, în „Parcul de Cultură şi Odihnă I.V. Stalin" (denumirea din epocă a parcului Herăstrău, inaugurat de Carol al II-lea în perioada interbelică), în „umbrarul bibliotecii B". Întâlnirile filatelice aveau loc duminica între orele 9 şi 21. Inaugurarea sediului s-a transmis în direct la posturile de radio[264]. În cadrul cercului „Prietenii Filateliei" s-a înfiinţat un colectiv de expertiză pentru timbrele româneşti. Expertizele se realizau gratuit[265].

După înfiinţarea cercului din Bucureşti încep să se înfiinţeze şi alte cercuri similare în ţară: la Deva în martie[266], în Oraşul Stalin, Hunedoara şi Sebeş în mai[267], Sibiu şi Bacău în iulie[268]. Paralel cu aceste acţiuni, continuă înfiinţarea unor cercuri filatelice obişnuite, care nu erau filiale ale cercului „Prietenii Filateliei". La Botoşani se înfiinţează la 16 decembrie 1954 „Cercul Filatelic Botoşani"[269]. Alte noi cercuri filatelice au fost înfiinţate la uzinele „Ernst Thälmann"din Oraşul Stalin, „Întreprinderea Poligrafică nr. 4" din Sibiu şi fabrica „Nicovala" din Sighişoara[270] .

A existat o colaborare între cercul „Prietenii Filateliei" şi C.L.D.C., care au realizat împreună expoziţiile de la Oraşul Stalin, Hunedoara şi Deva. Cu toate că ideile din cuprinsul programului de activitate al cercului corespundeau pe deplin noilor orientări politice din ţară, excluzând fără echivoc orice atitudine „neprincipială" şi „netovărăşească", iar limbajul în care erau ele exprimate era inspirat de propaganda oficială comunistă, demersul filateliştilor nu s-a bucurat de succesul scontat şi proiectele de înfiinţare a unei asociaţii filatelice nu au primit aprobarea organelor de partid şi de stat. Ca urmare a acestui fapt, după un debut în forţă, cercul „Prietenii Filateliei" îşi diminuează activitatea şi după 1954 nu mai există nici o semnalare privind existenţa acestuia.

În 1956 a fost creată în cadrul „Direcţiei Generale a Presei şi Difuzării Cărţii" din Ministerul Culturii o secţie de popularizare a filateliei, care era condusă de ziaristul Marius Mircu[271]. Secţia s-a ocupat în continuare de editarea revistei „Filatelia", în paginile căreia a dus o campanie de organizare a mişcării filatelice, ajutând la înfiinţarea de noi

---

264 *Ibidem.*

265 Idem, nr. 4, mai-iunie, 1954, p. 16.

266 * * *, *Expoziţii*, în „Filatelia", nr. 3, martie-aprilie 1954, p. 16.

267 Idem, nr. 4, mai-iunie 1954, p. 16.

268 Idem, nr. 5, iulie-august, 1954, p. 14.

269 „Filatelia", nr. 1, ianuarie-februarie 1957, p. 15.

270 Idem, nr. 2, martie-aprilie, 1957, p. 6.

271 Marius Mircu, *1957 Cercul filatelic Bucureşti*, în „Îndrumătorul filatelistului", 1968, p. 68.

cercuri în țară. În cursul anului 1957 sunt semnalate diverse activități organizate de cercurile deja constituite, precum unele expoziții sau întâlniri ale colecționarilor la Sighișoara, Botoşani şi Cluj[272]. Marius Mircu a reluat demersurile anterioare, informând conducerea Ministerului Culturii despre starea de fapt a mişcării filatelice din țară şi propunând înființarea unei asociații filatelice la nivel central. Din păcate, conducerea ministerului nu a luat nici de această dată o decizie.

Între timp „I.C.S. Filatelia" a trecut din nou în subordinea Poştei, în cadrul Ministerului Transporturilor şi Telecomunicațiilor. În iunie 1957 şi în aprilie 1958 Marius Mircu l-a însoțit pe directorul „I.C.S. Filatelia" în călătorii de documentare în Cehoslovacia şi Polonia, cu scopul de a studia organizarea mişcării filatelice din cele două țări socialiste[273] .

Ca şi în 1953, conducerea „I.C.S. Filatelia" a inițiat consultări cu cei mai cunoscuți filateliști bucureşteni privind înființarea unei asociații centrale a filateliştilor. Prima întâlnire a avut loc pe 23 decembrie 1957, iar a doua zi o delegație a filateliştilor, compusă din profesorii universitari M. Ghermănescu, Ştefan Ralescu, Sergiu Raşeev, Ilie Demetrescu, Ion S. Antoniu, generalul dr. D. Simici, avocatul Nicolae Tripcovici şi ing. Titus Orădean, a fost primită în audiență de directorul general al Poştelor pentru a discuta problema înființării unei asociații centrale a filateliştilor[274].

Printre cei mai activi filateliști din acea perioadă, inclusiv prin preocupări pe linia organizării unei asociații filatelice la nivel național, erau: prof. univ. dr. Ion S. Antoniu, prof. univ. dr. Mihai Ghermănescu, avocat Ştefan Ralescu, dr. Nicolae Tripcovici, prof. univ. dr. I. Plăcințeanu, ing. Titus Orădean, lector univ. Vsevolod Surjicov, general dr. D. Simici, M. Baron, V. Tebeica, prof. Ion Gheorghiu, Aurora Stoicescu, Teodor Melnic, Emil Radu, ing. Gh. Necula, prof. univ. dr. ing. Ilie Demetrescu, prof. univ. dr. ing. Sergiu Raşeev, W. Jarosiewicz, Tiberiu Belgrader şi Marius Mircu, care îndeplinea funcția neoficială de secretar[275].

La 30 decembrie 1957, din acest nucleu de filateliști, s-a constituit cercul filatelic „Bucureşti" care avea scopul de „a sprijini organele centrale în activitatea cărora intrau problemele filatelice, de a sprijini cercurile filatelice din întreaga țară în ceea ce priveşte organizarea şi activitatea lor, de a sprijini revista „Filatelia", de a sprijini studiile şi documentarea în filatelie, de a

[272] *Ibidem.*
[273] *Ibidem*, p. 69.
[274] *Ibidem*, p. 70.
[275] *Ibidem.*

acționa pentru înființarea „Asociației Filateliștilor din R.P.R.". Sediul provizoriu era în Bucureşti, str. Biserica Enei nr. 16, în fostul sediu al „I.C.S. Filatelia", care se mutase în localul Poştei Centrale, din Calea Victoriei nr. 12. Se făcea precizarea că până la înființarea Asociației Filateliștilor din R.P.R., cercul filatelic „Bucureşti" va căuta să-i suplinească lipsa[276].

Din acest moment organizarea mişcării filatelice din România a devenit *„o problemă de stat"*. Directorul general al Poştelor a intervenit pe cale ierarhică la ministru, iar acesta a cerut aprobarea Partidului. Marea şansă a filateliştilor a fost că în anul 1958 se împlinea un secol de când au apărut primele mărci poştale româneşti. Înființarea asociației a putut fi inclusă într-un program mai amplu, de sărbătorire a centenarului primelor timbre poştale româneşti, care a fost supus aprobării oficialităților.

La 13 martie 1958 a avut loc un eveniment foarte important pentru istoria filateliei româneşti. Atunci, în cadrul şedinței Secretariatului Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, s-au analizat, la punctul 3 al ordinii de zi, propunerile privind organizarea sărbătoririi centenarului primelor mărci poştale româneşti.

Au participat la şedință nume importante din ierarhia comunistă: Nicolae Ceauşescu, Iosif Fazekas şi V. Gheorghiu[277]. Şedința a fost prezidată de Gheorghe Gheorghiu-Dej, iar ca invitat a participat Leonte Răutu. Documentul supus aprobării în această şedință se intitula „Raport nr. 2/315 din 6 martie 1958 pentru Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român cu privire la ORGANIZAREA SĂRBĂTORIRII CENTENARULUI PRIMELOR MĂRCI POŞTALE ROMÎNEŞTI"[278] şi era semnat de ministrul Transporturilor şi Telecomunicațiilor, Emil Bodnăraş. În partea introductivă se preciza că la 12 iulie 1858 s-au emis primele timbre româneşti, vestitele mărci poştale „Cap de Bour", care sunt cunoscute şi apreciate în toată lumea, fiind considerate printre cele mai mari rarități mondiale.

În partea a II-a se enumerau succesele înregistrate până atunci la diverse expoziții internaționale de către colecțiile româneşti (de fapt era vorba numai de exponatele prezentate de către „I.C.S. Filatelia"), se amintea că sărbătorirea centenarului primelor mărci poştale avusese loc sau

---

[276] *Ibidem*, p. 71.

[277] Vladimir Gheorghiu (1924, Bucureşti), membru al C.C. al P.M.R. din 28 decembrie 1955 până la 25 iunie 1960, fost prim-secretar al Regiunii de Partid Craiova, profesia de bază lăcătuş ajustor (* * *, *Membrii C.C. al P.C.R. 1945-1989*, dicționar, coordonator Florica Dobre, cu un studiu introductiv de Nicoleta Ionescu-Gură, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2004, p. 293).

[278] A.N.R. - A.N.I.C., fond *C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 7/1958, f. 1.

era în curs de desfăşurare şi în alte ţări (U.R.S.S. în primul rând, dar şi Franţa, Anglia, Elveţia şi Suedia), se viza afirmarea României pe plan internaţional şi se lua în considerare sporirea veniturilor prin valorificarea timbrelor româneşti datorită faptului că la acel moment existau aproximativ 40 de milioane de filatelişti pe tot globul.

După evocarea acestor argumente, se propunea formarea „unui comitet de organizare sub preşedinţia Ministerului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, având ca preşedinte de onoare pe Preşedintele Prezidiului Marii Adunări Naţionale (aşa s-a procedat şi în Republica Cehoslovacă şi Republica Populară Federativă Jugoslavia)”[279]. Comitetul urma să fie compus din Şeful Departamentului Poştelor şi Telecomunicaţiilor, Directorul General al Poştelor şi Difuzării Presei, Directorul Exploatării Poştale, Directorul I.C.S. Filatelia, câte un delegat de la Academia R.P.R., Ministerul Învăţământului şi Culturii, Ministerul Comerţului, Camera de Comerţ, Consiliul Central al Sindicatelor, Institutul Român pentru Relaţii Culturale cu Străinătatea şi Uniunea Artiştilor Plastici. Componenţa comitetului de organizare trebuia să fie o garanţie a bunei organizări a evenimentului, din toate punctele de vedere, politic, economic şi tehnic.

Urmau apoi, în cuprinsul documentului, propunerile pentru organizarea unei expoziţii filatelice internaţionale, unde să fie expuse „pe lângă mărcile româneşti de valoare şi colecţia de timbre străine aparţinând Departamentului Poştelor şi Telecomunicaţiilor, ale marilor muzee din străinătate şi ale particularilor români şi străini”[280]. Se aprecia că la acea dată în România existau mulţi filatelişti, al căror număr era în continuă creştere, şi care nu activau organizat, nu erau îndrumaţi din punct de vedere politic şi economic. Având în vedere aceste considerente, se propunea înfiinţarea unei „Asociaţii a Filateliştilor”, făcându-se menţiunea că alte ţări de democraţie populară au deja astfel de asociaţii. Exemplificările se refereau la Polonia, Ungaria, Cehoslovacia şi Iugoslavia. Pe lângă propunerea de înfiinţare a unui „muzeu permanent” al Poştei, raportul mai prevedea realizarea unui film documentar de scurt metraj privind istoria poştei române şi a timbrelor româneşti, organizarea de expoziţii filatelice în străinătate, dar şi în oraşele şi centrele muncitoreşti din ţară, emiterea unei serii de 8 timbre cu subiectul aniversării centenarului mărcilor poştale româneşti împreună cu unele „accesorii (colițe, albume, plachete etc.)”[281].

---

[279] *Ibidem,* f. 2.
[280] *Ibidem*, f. 3.
[281] *Ibidem*, f. 4.

Se propunea de asemenea ca la 12 iulie să se sărbătorească „Ziua Timbrului Românesc". În încheiere, Emil Bodnăraş făcea precizarea că sumele necesare organizării centenarului şi înfiinţării muzeului vor fi acoperite din vânzările de timbre ce vor fi emise cu ocazia centenarului primelor mărci poştale româneşti şi din taxa de intrare la expoziţie.

Raportul, semnat de ministrul Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Emil Bodnăraş, care deţinea şi funcţia de viceprim-ministru al guvernului, înaintat Biroului Politic al C.C. al P.M.R. a fost aprobat cu observaţiile făcute în timpul şedinţei. Surprinde, oarecum, redactarea raportului, care nu adoptă limbajul propagandistic întâlnit în presa vremii. Nu întâlnim în cuprinsul raportului niciun exces de acest fel şi chiar trebuie subliniată maniera clară, concisă şi logică în care au fost expuse problemele.

Pe raportul analizat în cadrul şedinţei de Birou Politic sunt făcute unele adnotări şi sublinieri, cu creion negru. Scrisul îi aparţine lui Gheorghe Gheorghiu-Dej şi în câteva situaţii remarcile făcute sunt surprinzătoare. Astfel, sunt subliniate de către secretarul general al Partidului Muncitoresc Român rândurile din document care precizează că sărbătoriri ale centenarului primelor timbre au avut loc şi în U.R.S.S., Franţa, Anglia, Elveţia şi Suedia. Se urmărea deja în 1958 afirmarea României pe plan internaţional şi Dej putea să vadă în organizarea unui astfel de eveniment o posibilitate de alăturare a României unor state care sărbătoriseră un centenar, chiar şi acela al mărcilor poştale. Este subliniată şi ideea obţinerii unor venituri în devize libere din vânzarea timbrelor ce se vor emite cu acest prilej.

Chestiunea economică, de a obţine venituri şi de a nu face mari cheltuieli a fost dominantă în analiza raportului. Aşa se explică adnotările lui Dej „*Da, fără cheltuieli, fără sediu*" (paragraful în care se propunea înfiinţarea unei asociaţii filatelice), „*Da, să aducă bani, câştiguri*" (acolo unde se propunea emiterea unei serii formate din 8 timbre) şi „*să aducă câştig*" (ultimul paragraf al raportului, care preciza că veniturile realizate prin vânzarea timbrelor şi taxele de intrare vor acoperi toate cheltuielile necesare organizării centenarului şi înfiinţării muzeului).

Referitor la aprobarea unor puncte din raport, Gheorghiu-Dej a avut iniţial unele rezerve, materializate prin semnele de întrebare puse. Aşa a procedat la paragraful care propunea înfiinţarea unui muzeu sau la cel privind organizarea unor expoziţii filatelice în mai multe oraşe din ţară şi chiar în străinătate.

Propunerea lui Bodnăraş privind sărbătorirea „Zilei timbrului românesc" la 12 iulie în fiecare an a determinat o adnotare ironică din

partea prim-secretarului P.M.R.: „*De ce nu în fiecare lună ?*". Cu toate acestea, propunerea s-a aprobat, căci începând din 1959 se vor emite anual timbre cu ocazia „Zilei mărcii poştale româneşti".

Apropierea centenarului primelor mărci poştale româneşti a creat o stare de emulație în rândul filateliştilor din întreaga țară. Paralel cu eforturile pentru obținerea aprobărilor din partea autorităților, s-a intensificat acțiunea de formare a cât mai multor cercuri filatelice pe tot teritoriul țării. Aşa a apărut cercul filatelic de la Buzău, constituit pe lângă „Casa Raională de Cultură", având ca „responsabil" pe Stelică Tăchescu de la „Cooperativa 7 Noiembrie" şi cel de la Craiova, care funcționa pe lângă „Trustul 6 Construcții"[282].

Diverse manifestări filatelice au fost organizate în cursul anului 1957 de cercurile filatelice din Botoşani, Cluj, Oraşul Stalin şi Sighişoara[283]. La Piatra Neamț s-a înființat la 31 octombrie 1957 un cerc filatelic[284], iar la Petroşani s-a reorganizat cercul existent[285]. Sunt semnalate manifestări filatelice la Botoşani, Arad, Bacău, Iaşi, Oraşul Stalin, Sighişoara şi Buzău[286].

În lunile noiembrie-decembrie 1957 a continuat înființarea de noi cercuri filatelice la: Arad, cercul „Clubului muncitoresc 9 Mai – Poligrafie", Ploieşti, cercul muncitorilor şi salariaților din întreprinderile şi instituțiile Sfaturilor Populare şi cercul C.L.D.C. şi Timişoara[287]. Au fost organizate expoziții filatelice la Constanța, Oradea şi Oraşul Stalin[288]. La 6 aprilie 1958 s-a înființat primul cerc filatelic din Făgăraş[289], iar la Focşani a apărut un nou cerc filatelic „Unirea", la 30 martie[290]. Alte cercuri filatelice au luat ființă la Sanatoriul T.B.C. din Moroeni, la Vatra Dornei, Dej, Reşița[291], Târnăveni şi Piteşti[292].

---

[282] „Revista Filatelia", nr. 5, septembrie-octombrie 1957, p. 16.

[283] *Ibidem.*

[284] Cercul era condus de dr. N. Pavlidis, care va deține această funcție peste trei decenii, alături de N. Şerbănescu, M. Iancu, C. Bălănescu, Gr. Kirileanu şi I. Mircea (*ibidem*); Grigore Kirileanu a fost nepotul lui G.T. Kirileanu.

[285] Noua conducere era formată din: G. Tărăntuş, preşedinte, A. Vinaş, secretar, E. Goldstein, N. Şchiopu şi Igor Canaly membri (*ibidem*).

[286] *Ibidem.*

[287] Cercul de la Timişoara era condus de vechii filateliști Koloman Bakony, Stelian Voinea şi Teodor Bojin (idem, nr. 1, ianuarie 1958, p. 16).

[288] *Ibidem.*

[289] Comitetul de conducere era alcătuit din: dr. Rodislav Zberea, preşedinte, Alexandru Toth, Arpad Dombi, ing. M. Hertescu şi Volkmar Teutsch (idem, nr. 6, iunie 1958, p. 16).

[290] Comitetul de conducere era compus din: Alex. Botez, V. Nanu, N. Ioneanu, Tr. Dumitrescu (*ibidem*).

[291] Idem, nr. 3, martie 1958, p. 16.

[292] Idem, nr. 5, mai 1958, p. 16.

Şi în Bucureşti s-au înfiinţat numeroase cercuri filatelice. La 21 august 1954 s-a înfiinţat cercul filatelic de la „Casa de Cultură a Sindicatelor", ce prin transformări succesive activează şi astăzi. Programul cercului, deschis tuturor bucureştenilor, era zilnic între orele 9 şi 13 şi de la 17 la 20[293]. Un cerc foarte important, cel de la „Casa Centrală a Armatei" (C.C.A.), va avea o bogată şi lungă activitate. În 1957 s-a format „Cercul Filatelic al medicilor, farmaciştilor, chimiştilor şi personalului mediu sanitar", din iniţiativa dr. Al. Dumitrescu. Şedinţele se ţineau duminica dimineaţa, la „Policlinica Gh. Coşbuc"[294]. Diverse manifestări filatelice, precum expoziţii, dezbateri, întâlniri, au fost organizate în 1957 de cercurile filatelice de la „Casa Centrală a Armatei" şi „Şcoala Medie Gh. Lazăr" din Bucureşti[295]. La „Clubul Lucrătorilor din Consiliul Central al Sindicatelor", din strada Calomfirescu nr.16, s-a înfiinţat un cerc filatelic, iar la „Casa Universitarilor", de pe str. Dionisie Lupu nr. 46, fosta casă a lui Cezar Librecht, primul director general al „Poştelor şi Telegrafelor din Principatele Unite", a luat fiinţă cercul filatelic al corpului didactic din învăţământul superior[296].

În noiembrie 1957 s-a constituit cercul „Institutului de Cercetări Agronomice din România" (I.C.A.R.), iar în primele luni ale anului 1958 s-a format cercul „Petrol - Export". Cu ocazia inaugurării cercului filatelic din cadrul „Ministerului Construcţiilor şi Materialelor de Construcţii şi din institutele de cercetări şi proiectări", dr. ing. Ilie C. Demetrescu a ţinut o conferinţă intitulată „Eseurile de mărci poştale şi colecţionarea lor, cu aplicaţie în cazul românesc", însoţită de o exemplificare cu piese din colecţia sa. Acţiunea dovedeşte că limbajul impus de ideologia comunistă, adoptat de nevoie de conducerile cercurilor filatelice, nu a avut decât un caracter pur formal, el neîmpiedicând desfăşurarea unor manifestări filatelice de un nivel foarte ridicat[297].

Alegerea conducerii la cercul filatelic Casa Universitarilor a avut loc la 2 martie 1958. Preşedinte a fost ales C. Arginteanu, iar secretar, lector univ. Vsevolod Surjicov[298], ce va fi animatorul filateliei de tineret din

---

293 Idem, nr. 5, iulie-august 1954, p. 14.
294 Idem, nr. 3, mai-iunie, 1957, p. 7.
295 Idem, nr. 5, septembrie-octombrie 1957, p. 16.
296 Idem, nr. 6, noiembrie-decembrie 1957, p. 16.
297 *Ibidem.*
298 Vsevolod Surjicov (1925, Vâlcov, jud. Tulcea – 1976, Bucureşti), absolvent al Facultăţii de Litere şi Filosofie şi al Facultăţii de Limba şi Literatură Rusă, filatelist încă din studenţie, a activat din 1949 şi până în 1976 la catedra de limbi străine de la A.S.E.; a fost şeful Comisiei

România timp de peste două decenii. Printre membrii cercului se numărau mari personalități ale filateliei româneşti: prof. dr. ing. Ion S. Antoniu[299], prof. dr. ing. M. Ghermănescu, prof. dr. I. Plăcinţeanu şi prof. dr. ing. Sergiu Raşeev[300]. În cursul anului 1958, în Bucureşti a continuat acțiunea de formare a unor noi cercuri filatelice.

La 23 mai s-a constituit, din inițiativa deputatului de circumscripție Petre Iosifescu, primul cerc filatelic de cartier, numit „Tudor Vladimirescu". Sediul era în Şcoala „Kreţulescu", de pe bulevardul Hristo Botev[301]. Un alt cerc filatelic s-a format în luna aprilie la „Institutul de Cercetări Textile", sub preşedinția ing. Coloman Müller, iar în luna mai ia ființă cercul „Centrocoop", condus de Iosif Micu, pe atunci redactor şef la „Gazeta Cooperației", ulterior membru al colegiului de redacție la revista „Filatelia"[302].

După ce Biroul Politic al C.C. al P.M.R. a aprobat raportul întocmit de Emil Bodnăraş, a fost emisă Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 833 din 18 iunie 1958, care stabilea programul manifestărilor ocazionate de sărbătorirea centenarului primelor mărci poştale româneşti.

A fost constituit un comitet de inițiativă pentru organizarea „Asociației Filateliştilor din R.P.R." (A.F.R.). În data de 26 iunie 1958 un grup de filateliști care activaseră în cadrul „Comitetului de Inițiativă pentru Constituirea A.F.R.", s-au întrunit într-o şedință la sediul Ministerului Transportului şi Telecomunicațiilor, şi au stabilit componența conducerii provizorii a A.F.R., planul de măsuri pentru realizarea expoziției din noiembrie şi a constituirii A.F.R., precum şi sarcinile ce revin fiecărui membru al comitetului din acest program[303].

A doua zi, pe 27 iunie, a avut loc o şedință la Departamentul Poştelor şi Telecomunicațiilor, cu participarea ministrului adjunct al Transporturilor şi Telecomunicațiilor, Dumitru Simulescu şi a directorului general al Poştelor şi Difuzării Presei, ing. Vasile Horvath, unde s-au

---

de Filatelie pentru Tineret a A.F.R. (dr. Valeriu Neaga, *Vsevolod Surjicov 1925–1976*, în „Filatelia", nr. 3, martie 2000, p. 15).

[299] Ion S. Antoniu (1905, Roman – 1987, Bucureşti), inginer electromecanic, cadru didactic universitar, membru corespondent al Academiei Române din 1963 (dr. Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 49).

[300] „Filatelia" nr. 6, noiembrie-decembrie 1957, p. 16.

[301] Comitetul de conducere era compus din Petre Iosifescu, preşedinte, Mihai Rubănescu, vicepreşedinte şi Vladimir Suciu, secretar (*ibidem*).

[302] *Ibidem.*

[303] O ciornă a procesului verbal al şedinței, unul din puținele documente originale care atestă formarea A.F.R., a fost donat Muzeului Național Filatelic de unul din participanții activi la acele evenimente, Teodor Melnic.

aprobat hotărârile luate cu o zi mai devreme. Au fost stabilite obiectivele comitetului de inițiativă: organizarea înscrierii de membri în A.F.R., constituirea filialelor regionale, afilierea A.F.R. la „Federația Internațională de Filatelie" şi pregătirea primului congres al A.F.R.[304].

În şedința din 1 iulie a fost format biroul provizoriu al A.F.R.: academician Ştefan Milcu[305], preşedinte, secretara Comitetului Central al Uniunii Tineretului Muncitoresc (C.C. al U.T.M), ing. Cornelia Mateescu, prof. univ. M. Ghermănescu şi prof. univ. I. Antoniu, vicepreşedinți, preşedinte-locțiitor al „Tribunalului Capitalei" Ştefan Ralescu, secretar general, dr. Nicolae Tripcovici şi directorul exploatării poştale, Laurențiu Botez, secretari. Sediul a fost stabilit în Bucureşti, str. Biserica Enei nr. 16[306]. Cu o zi înainte avusese loc constituirea grupei de partid din A.F.R. În prima sa şedință, pe 30 iunie 1958, a fost ales ca secretar al grupei de partid Teodor Melnic, calitate în care a şi condus prima şedință a grupei. A fost criticată activitatea academicianului Ştefan Milcu, a secretarei C.C. al U.T.C. ing. Cornelia Mateescu şi a directorului din Poştă, Laurențiu Botez, privind munca acestora depusă până atunci pentru organizarea A.F.R. şi s-a propus ca ei să nu facă parte din viitorul comitet executiv al A.F.R., deoarece au fost inactivi. Propunerea de neincludere pe lista viitorului comitet executiv nu a întrunit majoritatea necesară şi astfel, a doua zi, s-a aprobat biroul provizoriu al A.F.R. în vechea componență[307].

În iunie 1958 s-au înființat alte două cercuri filatelice în țară. Un număr de filatelişti din Bârlad s-au întrunit la „Colțul Roşu" al oficiului poştal, constituindu-se într-un cerc filatelic[308]. La Timişoara s-a înființat cercul filatelic „C.F.R.", cu peste 50 de membri[309]. În mai 1958 a luat ființă la Caracal „Cercul Filateliştilor din Caracal"[310], iar la Giurgiu s-a format „Cercul filatelic al spitalului"[311].

---

[304] „Filatelia", nr. 7, iulie 1958, p. 1.

[305] Ştefan Marius Milcu (1903, Craiova – 1997, Bucureşti), medic, biolog, antropolog; membru al Academiei Române din 1948, prim secretar al acesteia în perioada 1955–1963 şi vicepreşedinte între 1963 şi 1974 (dr. Dorina N. Rusu, *op. cit*., p. 538).

[306] „Filatelia", nr. 7, iulie 1958, p. 1.

[307] Procesul verbal al şedinței grupei de partid, semnat de secretarul ei, Teodor Melnic a fost donat de asemenea Muzeului Național Filatelic.

[308] Cercul condus de un comitet format din I. Crețu, Gh. Popovici, prof. George Popescu, Gh. Pleşu şi ing. I. Marin („Filatelia", nr. 7, iulie 1958, p.16).

[309] Comitetul de conducere era format din: dr. E. Ionuțaş, preşedinte, ing. Gh. Cicirean, secretar, ing. Ştefan Cara, Stelian Voinea, Petre Murea şi Velisar Pavlovici, membri (*ibidem.*).

[310] Cercul era condus de prof. Crăciun Petre, directorul „Muzeului de Artă" din localitate („Filatelia", nr. 9, septembrie 1958, p. 16).

S-au constituit filiale A.F.R. în fiecare regiune a țării. La rândul lor, filialele erau compuse din cercuri filatelice care funcționau în diverse orașe și comune ale regiunii. Primele filiale au fost constituite în regiunile: Bucureşti, Bacău, Baia-Mare, Constanța, Galați, Hunedoara, Iaşi, Oradea, Ploieşti, Piteşti, Regiunea Autonomă Maghiară, Regiunea Stalin, Suceava şi Timişoara[312]. Ulterior au aderat şi filialele din regiunile Cluj, preşedinte Ivan Simion, şi Craiova, preşedinte Marin Popescu, „muncitor pietrar"[313].

Teodor Melnic, unul din participanții activi la evenimentele din 1958, relatează câteva amănunte interesante despre organizarea comitetului provizoriu al A.F.R., din care rezultă amestecul politic al autorităților în formarea acestui comitet. El spune că a fost obligat sa-l propună, la 1 iulie 1958, preşedinte al biroului provizoriu pe prim-secretarul Academiei R.P.R., academicianul Ştefan Milcu, în detrimentul prof. dr. M. Ghermănescu, pe care-l considera mult mai potrivit[314]. Cu toate că în şedința comitetului de inițiativă fusese numit academicianul Ştefan Milcu în funcția de preşedinte provizoriu al A.F.R., în „Comitetul de Organizare al Centenarului Mărcii Poştale Româneşti", preşedintele A.F.R. este trecut prof. dr. Mihai Ghermănescu[315]. Comitetul provizoriu al A.F.R. a reuşit la 7 iulie 1958 recunoaşterea juridică a asociației, prin înscrierea acesteia la tribunal. Procesul verbal nr. 5212 din 7 iulie 1958 este actul de constituire al „Asociației Filateliştilor din R.P.R"[316].

Cu prilejul sărbătorii centenarului primelor mărci poştale româneşti, în 1958, au venit la Bucureşti oficialități ale unor administrații poştale şi reprezentanți ai unor asociații filatelice din alte țări, care au vizitat sediul

---

311 Cercul avea un comitet de conducere compus din: dr. Traian Negru, preşedinte, dr. Şerban Iliescu, dr. M. Chiriacescu şi Gh. Preda, membri (idem, nr. 10, octombrie 1958, p. 16).

312 Primii preşedinți ai filialelor A.F.R, votați în urma şedințelor de alegeri făcute la fiecare filială, au fost: prof. ing. Victor Coman, la Bucureşti, dr. Valeriu Neaga la Bacău, Vasile Cristescu la Baia Mare, Ion Zaharia la Constanța, Ilie Cuțăr la Galați, dr. Alexandru Chirmiciu la Hunedoara, dr. Tiberiu Vlad la Iaşi, Otto Bereczky la Oradea, dr. Ştefan Popescu la Ploieşti, Gh. Andreanu la Piteşti, Zoltan Naszoda la Regiunea Autonomă Maghiară, Anastasie Zamfirescu la Regiunea Stalin, Vlad Pogorevici la Suceava şi prof. univ. Kálmán Bakony la Timişoara (*ibidem*).

313 Idem, nr. 1, decembrie 1958, p. 9.

314 Teodor Melnic, *Remember*, în „ Filatelia", nr. 9, septembrie 2002, p. 22.

315 * * *, *Sărbătorirea Centenarului*, în „Filatelia", nr. 12, decembrie 1958, p. 1.

316 Din dorința de a afişa o vechime mare, actuala Federație Filatelică Română (F.F.R.) se consideră fondată în 1891. Credem că nu este întemeiată această datare, deoarece în 1891 a fost înființată prima societate filatelică din România, care, cu toate că avea membri în mai multe orașe ale țării, nu reprezenta interesele tuturor filateliştilor din România. Acest lucru s-a întâmplat abia în 1958, şi de aceea, considerăm că acesta este anul real al fondării F.F.R., ca structură administrativă a filateliştilor din România.

asociației din strada Biserica Enei nr.16. Dintre aceştia, enumerăm pe: Lun Ken Cin, directorul general al Poştelor din R.P. Chineză, Van An Go, director al „Întreprinderii Comerciale de Stat a R.P. Chineză", Maximilian Herwich, directorul emisiunilor poştale în R.P. Polonă, Alexander Smizko, directorul „Muzeului Poştal din Varşovia", Friedrich Mirow, secretarul general al secției filatelice din „Uniunea Culturală" din R.D. Germană, D.N. Mincev, delegatul „Uniunii Filateliştilor" din R.P. Bulgaria, S. Ciaraciev, delegatul „Cooperativei Filatelice Serdica" din Sofia, Streda Janos şi Szepes Aladar, din „Asociația Filateliştilor din R.P. Ungară"[317].

Se remarcă lipsa delegaților sovietici dintre vizitatorii sediului A.F.R. şi prezența delegaților din China în fruntea listei vizitatorilor. Acest fapt se poate pune pe seama conflictul dintre comuniştii chinezi şi cei sovietici, declanşat ca urmare a criticilor stalinismului, şi care va lua forme acute în deceniul următor.

În concluzie, cel mai important eveniment din viața mişcării filatelice româneşti în perioada 1948-1958 şi poate chiar din întreaga sa istorie, a fost înființarea „Asociației Filateliştilor din R.P. Română". Au fost mai multe încercări de a realiza această unire a tuturor filateliştilor într-o singură asociație, dar până la 1958 niciuna nu s-a realizat.

Cauzele pot fi multiple, de la orgoliile personale până la dificultatea de a impune nişte reguli şi o disciplină într-o activitate prin excelență individuală, unde lipsesc relațiile de subordonare şi care a fost privită întotdeauna ca un hobby. Un merit important în înființarea A.F.R l-a avut Poşta, care având această sarcină de serviciu, a avut la dispoziție resursele materiale şi umane necesare şi, deloc de neglijat, a beneficiat şi de sprijinul politic şi administrativ al autorităților statului[318]. Obținerea recunoaşterii juridice pentru asociație este un alt fapt important, pentru că nu au existat înainte decât două sau trei societăți filatelice care să fi reuşit acest lucru.

---

317 * * *, *De la Asociația Filateliştilor din R.P.R.*, în „Filatelia", nr. 12, decembrie 1958, p. 9.

318 În A.N.M.F. se găseşte proiectul unei circulare care a fost trimisă direcțiilor regionale de poştă, prin care directorul general al Poştei spunea că asociația centrală de la Bucureşti a A.F.R. a fost organizată de Departamentul Poştelor şi Telecomunicațiilor şi ca urmare a acestui fapt acțiunea de organizare a cercurilor filatelice din regiuni va fi făcută sub directa conducere şi răspundere a direcțiilor regionale de poştă. Acestea vor lua legătura cu cercurile filatelice şi vor forma comitete de conducere provizorii ale filialelor A.F.R. Din aceste comitete trebuie să facă parte şi un număr de funcționari P.T.T. Propunerile pentru comitetele provizorii ale filialelor A.F.R. trebuie să fie făcute cu consultarea organelor de partid şi obşteşti. Vor fi evitați din conduceri foştii negustori şi „cei care prin comportamentul lor nu aduc un aport constructiv filateliei". Propunerile trebuiau să ajungă la Departamentul Poştelor şi Telecomunicațiilor până la 15 august 1958. Din acest document rezultă în mod clar rolul Poştei în formarea A.F.R. din 1958.

III. 7. Activitatea filatelică între 1959 şi 1989

Nu există date certe care să ateste cine a fost de fapt primul preşedinte, chiar dacă provizoriu, al A.F.R. în perioada iulie 1958 - februarie 1959. Aşa cum am arătat mai sus, academicianul Ştefan Milcu a fost desemnat preşedintele comitetului provizoriu al A.F.R. de către un comitet de iniţiativă, dar în organismul numit „Comitetul de Organizare al Centenarului Mărcii Poştale Româneşti", a cărui componenţă a fost publicată în presă, prof. dr. Mihai Ghermănescu era cel nominalizat în funcţia de preşedinte al A.F.R. În acelaşi comitet era şi Ştefan Milcu, dar în calitate de prim-secretar al Academiei R.P.R. Prin prisma acestor date considerăm că prof. dr. Mihai Ghermănescu[319] a fost primul preşedinte al A.F.R.

În continuare, funcţia de preşedinte al A.F.R. a fost deţinută pe rând de: magistratul Ştefan Ralescu, în perioada 1959–1960, prof. dr. ing. Sergiu Raşeev între 1960 şi 1963, Emanoil Ţiulescu din 1963 până în 1968, general-col. (rez.) Constantin Smirnov[320] între 1968 şi 1978, prof. univ. Constantin Danciu din 1976 până în 1980 şi dr. Apostol Turbatu între 1980 şi 1989[321].

În 1958 s-a stabilit că taxa de înscriere în asociaţie este de 5 lei, iar cotizaţia de 2 lei pe lună. Aceste sume, deşi au rămas neschimbate până în 1989, au permis colectarea unor fonduri care să permită desfăşurarea în condiţii mai mult decât rezonabile a activităţii administrative a A.F.R., inclusiv cumpărarea unui imobil în 1971, situat în plin centrul Capitalei, pe str. Boteanu nr. 6. Între 1958 şi 1971 sediul A.F.R. a fost în strada Biserica Enei, nr. 16, într-un local pus la dispoziţie de către Poştă, iar din 1971 sediul s-a mutat pe str. Boteanu nr. 6. S-a implementat un sistem eficient şi clar de evidenţă a tuturor membrilor asociaţiei, care consta dintr-un formular ce era păstrat la sediile filialelor, conţinând datele personale şi un carnet de membru pe care se aplicau viniete care atestau plata cotizaţiei semestrial.

---

[319] Prof. dr. Mihai Ghermănescu (1899-1962), doctor în matematici la Universitatea din Cluj (1923), cu realizări ştiinţifice importante, s-a remarcat şi pe plan filatelic prin implicarea în organizarea activităţii filatelice din Banat, dar şi pe plan naţional, fiind primul preşedinte al A.F.R.

[320] Constantin L. Smirnov (1901, Turnu-Severin, ?, Bucureşti), artilerist, a luptat în al Doilea Război Mondial, a fost luat prizonier şi s-a întors cu Divizia „Tudor Vladimirescu", înaintat general maior la 23 august 1949 (A.M.R., fond *D.C.I./1974*, dosar „Ofiţeri Activi Artilerie", vol. 5, f. 47); din toamna anului 1946 şi până în februarie 1947, pe când era colonel şi comandant al Regimentului 36 Artilerie, a condus dispozitivul de pază al tezaurului B.N.R. depozitat la Tismana (cf. Cristian Păunescu; Marian Ştefan, *Legendele Bătrânei Doamne, oameni şi întâmplări din trecutul Băncii Naţionale a României*, ediţia a III-a, Editura Oscar Print, 2009, pp. 161 şi 165).

[321] Silviu N. Dragomir, *op. cit*., vol. I, Bucureşti, 2003, p. 135.

Filialele A.F.R., constituite pe regiuni inițial, s-au transformat în 1968, odată cu reforma adminstrativ-teritorială, în filiale județene.

A crescut în permanență numărul cercurilor filatelice şi implicit cel al persoanelor fizice, membre ale asociației. Nu există date certe privind numărul membrilor A.F.R., pentru că arhivele filialelor, ca şi arhiva centrală A.F.R, nu s-au păstrat. Totuşi, se poate estima că numărul filateliştilor din România înscrişi în A.F.R. era în 1989 în jur de 100.000. În raportul nr. 317/OD/-D/001784 din 3 noiembrie 1987 al Direcției a III-a a Securității Statului se preciza că numărul filateliştilor înscrişi în A.F.R. era de 78.678[322]. Acest număr nu este totuşi relevant pentru aprecierea dezvoltării pe care a avut-o mişcarea filatelică românească. Nu ne referim la latura calitativă, ci la faptul că numărul de membri A.F.R. era sporit în mod artificial, atât din dorința de a raporta, conform obiceiului vremii, un număr cât mai mare de membri, cât şi din înscrierea fictivă a unor persoane în A.F.R.

Prin anii '70–'80 Poşta a emis unele serii de timbre, colițe nedantelate în mod special, cu un tiraj redus față de cel obişnuit. În aceste condiții, s-a distribuit câte un exemplar pentru fiecare persoană. Membrii A.F.R., constatând acest lucru, şi-au înscris în asociație prietenii, rudele, chiar dacă nu erau filatelişti, pentru a obține un număr mai mare de timbre cu tiraj redus. Preferau să plătească taxa de înscriere şi cotizația pentru a avea câteva serii rare în plus. Aşa s-a ajuns la creşterea artificială a numărului de membri A.F.R. Situația a fost semnalată şi de organele de securitate din diverse județe. Astfel, Securitatea județului Ialomița menționa în actul nr. 303/SI/002960 din 14 octombrie 1987, trimis Direcției a III-a a Securității, că filiala A.F.R. Ialomița avea scriptic 180 de membri, dar că în realitate numărul era mult mai mic, fiind identificate doar 22 persoane preocupate de colecționarea timbrelor. Se concluziona că *„pe raza noastră de competență nu se desfăşoară o activitate filatelică susținută"*[323]. Securitatea județului Botoşani, în urma unei atente analize a fenomenului filatelic, menționa în raportul nr. 3/008011 din 17 septembrie 1987 trimis Direcției a III-a, că în evidențele filialei A.F.R. Botoşani sunt înscrise 398 de persoane din care au fost identificate doar 62 de persoane care au preocupări filatelice, „restul fiind membri de familie, rude şi cunoştințe, înscrise formal în asociație de cei 62 de filatelişti activi"[324]. Cei mai mulți filatelişti înscrişi în A.F.R. erau la Bucureşti, 17580[325] şi la Timişoara, 5600[326].

---

[322] A.C.N.S.A.S., fond *Documentar*, dosar nr. 013502, vol. 29, f. 316-318.
[323] *Ibidem*, f. 294.
[324] Idem, dosar nr. 013502, volum 27, f. 64.
[325] Idem, dosar nr. 013502, volum 29, f. 316-318.

În 1959, la Congresul de la Hamburg, A.F.R. a fost primită în Federația Filatelică Internațională (F.I.P.), care activa încă din 1926. Primirea asociației în F.I.P. fusese îndelung discutată la Bucureşti, în timpul Expoziției Centenarului Mărcii Poştale Româneşti din 1958, cu Lucien Berthelot, preşedintele F.I.P. Ca urmare a acestor discuții, admiterea A.F.R. în F.I.P. s-a făcut nu cu majoritate de voturi, ci în unanimitate. Pentru a recompensa sprijinul pe care Lucien Berthelot l-a acordat admiterii României în F.I.P., cu ocazia sărbătorilor care aniversau 500 de ani de la prima menționare a oraşului Bucureşti, Lucien Berthelot a fost inclus pe lista invitaților oficiali ai Ministerului Transporturilor şi Telecomunicațiilor şi a venit din nou la Bucureşti[327]. Doi filateliști români au deținut funcții importante în cadrul organismelor F.I.P. ing. Titus Orădean, preşedintele comisiei pentru conservarea colecțiilor şi dr. Valeriu Neaga, preşedintele comisiei de maximafilie.

Către sfârşitul anilor '80 însă, A.F.R. a fost exclusă din F.I.P. pentru că nu a mai putut plăti cotizația. Plățile externe, în valută, erau dirijate de conducerea de partid, pentru că România avea de plătit o datorie externă importantă. A.F.R. a intervenit la M.T.Tc., prin adresele nr. 1112/1988 şi 1171/1988, pentru a i se asigura plata cotizației restante la F.I.P., anexând şi actul sosit de la F.I.P., prin care i se comunică, în conformitate cu prevederile statutare, că neplata cotizației doi ani consecutiv atrage excluderea din organizație. În 1985 plata cotizației fusese aprobată de Cancelaria C.C. al P.C.R., care prin comunicarea nr. H/1123/1985 a dispus plata cotizației pe anii 1984 şi 1985. După 1985 M.T.Tc. nu a mai plătit cotizația, deoarece Ministerul Afacerilor Externe (M.A.E.) a comunicat, prin adresa nr. 6/3780/1985, că „s-a dat dispoziție din partea Guvernului ca A.F.R. să-şi desfăşoare activitatea la F.I.P. fără plata cotizației"[328]. Pericolul excluderii asociației filatelice naționale din cadrul F.I.P. din cauza neplății cotizației apărea şi în rapoartele Securității. Astfel, Securitatea județului Caraş-Severin semnala, prin actul nr. 313/00144671 din 3 mai 1989, că din informațiile primite de la sursa „PLOP", A.F.R. nu a plătit la F.I.P. cotizația de 500 franci elvețieni timp de trei ani consecutiv, motiv pentru care va fi exclusă din F.I.P. Mai mult decât atât, sursa afirma că dr. Valeriu Neaga a reuşit să obțină aprobarea pentru tipărirea în țară a unor cataloage

---

[326] *Ibidem*, f. 261.

[327] Informație furnizată de Titus Orădean, director tehnic al Expoziției Centenarului Mărcii Poştale Româneşti din 1958.

[328] A.M.N.F., dosar „Materiale documentare Statut F.I.P.", nenumerotat.

internaționale de filatelie, în urma cărora în contul A.F.R. au intrat banii necesari plății cotizației, şi totuşi aceasta nu a fost plătită[329]. Neplata cotizației către F.I.P., ca şi consecințele acestui fapt, au fost semnalate Securității şi de o altă sursă, „VALERICĂ", care menționa că la Congresul F.I.P. desfăşurat la Copenhaga în 1987, România nu a fost admisă să participe deoarece nu avea plătită cotizația, situație în care se găsea şi Vietnamul. Conform sursei respective, dacă nu se plăteşte cotizația doi ani la rând, țara respectivă este exclusă din cadrul organizației, aşa cum s-a întâmplat cu Peru[330].

Cheltuielile privind taxele de participare şi de deplasare ale delegației oficiale A.F.R. la diverse manifestări filatelice internaționale se suportau de către Direcția Generală de Poştă şi Telecomunicații (D.G.P.Tc.). De multe ori, în delegația filatelică erau incluşi şi salariați ai Poştei, care nu aveau nicio legătură cu filatelia.

Filatelia pentru tineret nu a existat doar la nivel declarativ, ci au existat realizări concrete. Au fost organizate expoziții filatelice la care participau exclusiv pionierii, expozițiile tip „Cravatele Roşii", sau studenții, la cele de tip „Studentfila". Se urmărea prin realizarea acestor expoziții atragerea tineretului spre filatelie şi chiar spre o treaptă superioară, aceea de expozant. Majoritatea colecțiilor expuse însă erau ale maturilor, ce le expuneau sub numele tinerilor din familie. Totuşi, mişcarea filatelică de tineret exista şi mulți dintre filateliştii importanți de astăzi şi-au început activitatea în acei ani. Legat de promovarea filateliei în rândul tineretului trebuie să consemnăm eforturile lui Vsevolod Surjicov, un mare entuziast, de îndrumare şi organizare a concursurilor filatelice de tineret, cu faze locale, județene şi naționale. Cei clasați pe primele două locuri participau la faza internațională. Reprezentanții României au participat la trei astfel de concursuri internaționale: în 1972 şi 1973 în Polonia, iar în 1974 în Ungaria, după ce au parcurs toate fazele interne. De aceea aceste concursuri s-au numit „Maratoane filatelice".

În perioada 1958-1989 au fost publicate mai multe cataloage ale mărcilor poştale româneşti, volume de studii şi cercetări filatelice, almanahuri filatelice, îndrumare filatelice, enciclopedii şi dicționare filatelice etc. Majoritatea publicațiilor cu caracter filatelic erau cuprinse în planul de tipărituri al D.G.P.Tc. Revista „Filatelia" a avut o apariție lunară şi a fost un util instrument de informare al filateliştilor. Au devenit o

[329] A.C.N.S.A.S., fond *Documentar*, dosar nr. 013502, vol. 28, f. 240.
[330] Idem, dosar nr. 013502, vol. 30, f. 139.

tradiție simpozioanele organizate cu ocazia diverselor expoziții. La sediul central s-a înființat un cerc de studii şi cercetări filatelice, unde au prezentat comunicări deosebit de interesante filateliști din țară şi chiar din străinătate.

Legat de filatelia românească trebuie amintită o organizație filatelică înființată în R.F. a Germaniei care grupa filateliști ce colecționau timbre româneşti. Această grupare, numită „Arbeitsgemeinschaft Rumänien" (ARGE Rumänien) a fost fondată în 1969 de Horst Scherrer şi a avut în continuare o activitate prodigioasă sub conducerea lui Fritz Heimbüchler, cel mai mare expert în timbre clasice româneşti din lume. Gruparea a editat un buletin intitulat „Der Rumäniensammler", în care au fost publicate multe articole remarcabile despre filatelia românească. Dr. Liviu Cristea, alias Radu Pârvan, originar din Sibiu, avea la postul de radio „Europa Liberă" o emisiune despre filatelia românească prin care informa filateliştii despre evenimentele filatelice de dincolo de „cortina de fier", în special despre cele ce priveau filatelia românească.

Un alt nucleu de filateliști români a activat în Australia, unde au popularizat filatelia românească prin articole, comunicări şi chiar prin exponatele prezentate la diverse expoziții.

În S.U.A. a fost editată o revistă, prin grija lui George Pataki, originar din România, intitulată „Romanian Philatelic Studies", unde au publicat şi mulți filateliști din țară. Şi această revistă a găzduit articole interesante, utile, care nu ar fi fost posibil să fie publicate în țară.

Activitatea filatelică din perioada A.F.R. a avut şi părți pozitive şi părți negative. Dintre părțile bune trebuie remarcat numărul mare de filateliști înscrişi în asociație, dezvoltarea structurilor organizatorice în toate județele țării, expozițiile filatelice organizate, literatura filatelică publicată, sediul central al asociației şi asigurarea unor sedii filialelor județene, dezvoltarea filateliei în rândul tineretului.

Din punct de vedere social, filatelia a pătruns aproape peste tot. Printre filateliştii înscrişi în A.F.R. erau medici, ingineri, economişti, profesori, elevi, militari, muncitori, funcționari, studenți, jurişti. Un alt aspect interesant al activității asociațiilor filatelice din perioada comunistă se referă la o chestiune de ordin civic. În cadrul asociațiilor filatelice, atât la nivel local cât şi la nivel central, activitatea era benevolă, nu existau relații de subordonare. Conducerile asociațiilor nu puteau lua decizii pe care alții să le ducă la îndeplinire şi nici nu puteau lua măsuri disciplinare împotriva celor care nu executau sarcinile primite. De aceea, toată activitatea se baza pe colaborare, pe o disciplină liber consimțită şi pe voluntariat. Numai aşa s-a putut derula activitatea cercurilor şi cluburilor filatelice, deoarece

cotizațiile, principala sursă de venit, nu puteau acoperi cheltuielile care s-ar fi impus. De la evidența membrilor şi a patrimoniului material şi până la organizarea diferitelor evenimente, totul se făcea în mod benevol de către filatelişti. De multe ori se recurgea la utilizarea unor relații personale pentru rezolvarea diferitelor probleme, pentru că pe atunci noțiunea de „sponsorizare" nu exista.

Părțile negative sunt generate în mod particular de amestecul politicului în viața asociației. Poşta a reuşit în mare măsură să controleze A.F.R. după 1976, prin impunerea la nivel central a unui preşedinte, dar şi la nivelul filialelor, unde au fost înlocuiți preşedinții prin directorii județenelor de poştă[331]. Ingerințele de ordin politic s-au manifestat în mai multe direcții. Preşedinții filialelor regionale şi apoi județene, trebuiau confirmați de organele de partid, care puteau impune persoanele dorite. Avizele se luau înainte de ținerea adunărilor generale de alegeri, astfel încât în cadrul acestora nu se propuneau decât candidații acceptați anterior de organele de partid. Astfel, la 9 octombrie 1981 M.T.Tc. a trimis secretarului C.C. al P.C.R., Petru Enache, prin actul nr. 137/3505, propunerile pentru candidații în organele de conducere ale A.F.R.[332]. În 1987, cu actul nr. 137/1775, s-a transmis sub semnătura ministrului Pavel Aron, secretarului C.C. al P.C.R., Emil Bobu, propunerile pentru conducerile filialelor județene şi ale A.F.R. central. Pentru că nu s-a primit niciun răspuns, la 31 martie 1988 propunerile au fost reînoite. Nici de această dată C.C. al P.C.R. nu a validat propunerile primite, aşa încât în mai 1989, ministrul Pavel Aron revine cu un alt act, nr. 137/1471, la Emil Bobu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., solicitând aprobarea planului adunărilor generale şi conferințelor de dare de seamă şi alegerea organelor conducătoare la cercurile filatelice, filialele județene şi A.F.R. central[333].

Un eveniment important a fost controlul efectuat în 1980 de către „Consiliul Central de Control Muncitoresc al Activității Economice şi Sociale" la cercurile filatelice din Bucureşti şi A.F.R. central. Controlul a evidențiat unele abateri şi a constatat un prejudiciu, aşa încât a sesizat Procuratura Generală, de unde prin declinare de competență, deoarece

---

[331] Este puțin probabil ca directorii direcțiilor județene de poştă, care au fost propulsați în funcțiile de preşedinți ai filialelor A.F.R., să fi dorit ei acest lucru, dar ordinul se execută şi nu se discută. Ar fi interesant de stabilit motivația acestei acțiuni, decisă de directorul general adjunct al Poştei din acea perioadă, dr. Virgil Şchiopârlan.

[332] A.M.N.F., dosar *Circulare şi decizii privind activitatea A.F.R. filiala Bucureşti*, *1978 - 1984*, nenumerotat.

[333] Idem, dosar *Plenara A.F.R.din 1987*, nenumerotat.

patru dintre cei inculpați erau colonei de armată iar al cincilea era colonel de miliție, dosarul a fost trimis „Direcției Procuraturilor Militare". Aceasta, prin rezoluția din 6 septembrie 1983, a dispus scoaterea de sub urmărirea penală a celor 38 de filatelişti, membri ai conducerii A.F.R. central şi ai filialei A.F.R. Bucureşti. Totodată, procurorii au dispus recuperarea unui prejudiciu de 51.665 lei de la 13 persoane, care au fost considerate vinovate pentru cheltuirea nejustificată a unor sume de bani[334].

Raportul „Consiliului Central al Controlului Muncitoresc al Activității Economice şi Sociale" la A.F.R. a fost aprobat prin Comunicarea Cancelariei C.C. al P.C.R. nr. 4160/3750/1980 şi chiar i s-au adus unele completări prin care se dispunea ca gestionarea timbrelor deținute de A.F.R. să fie preluată de M.T.Tc. şi că trimiterea de timbre la expozițiile de peste hotare să fie aprobată de ministrul Transporturilor şi Telecomunicațiilor.

Raportul a constatat nereguli şi ilegalități în activitatea A.F.R., precum subvenționarea ilegală de către M.T.Tc. cu suma de 3,2 milioane lei, reprezentând suprataxa timbrelor emise cu ocazia „Zilei mărcii poştale" în perioada 1973-1980, nevărsarea în contul „Omenia 1977" a unei sume de 30,3 mii lei, cu toate că banii fuseseră donați de filateliştii din întreaga țară în acest scop, angajarea mai multor persoane în cadrul A.F.R. decât cele trei posturi aprobate, efectuarea fără temei legal şi fără aprobări a unor cheltuieli pentru mese, excursii şi cadouri, oferite unor delegați străini, cheltuieli nejustificat de mari pentru protocol etc.[335].

Toate acestea au condus la scoaterea din funcție a nu mai puțin de 8 dintre cei 25 de membrii ai Comitetului Executiv al A.F.R., inclusiv schimbarea din funcție a preşedintelui A.F.R. prof. univ. dr. Constantin Danciu, conform Comunicării Cancelariei C.C. al P.C.R. nr. 4160/3750/1980[336]. Faptele constatate au fost prezentate critic şi în revista „Munca de Partid" nr. 11/1980. Controlul a avut urmări importante, inclusiv pentru conducerea Poştei, deoarece chiar şi în 1988, la nouă ani de la efectuarea controlului, aceasta întocmea rapoarte justificative privind măsurile luate pentru ducerea la îndeplinire a celor dispuse prin actul de control.

Forul tutelar al A.F.R. era Ministerul Transporturilor şi Telecomunicațiilor prin Direcția Generală de Poştă şi Telecomunicații. Acest lucru a fost stabilit prin H.C.M. nr. 833/1958 şi reconfirmat prin

---

334 Idem, dosar *Circulare şi decizii privind activitatea A.F.R. filiala Bucureşti 1978-1984*, nenumerotat.

335 Idem, dosar *A.F.R.*, nenumerotat

336 Idem, dosar *Serviciul Emisiuni – Reclamații A.F.R.*, nenumerotat.

Ordinul M.T.Tc. nr. 522/1987, care stabilea că A.F.R. funcţionează sub îndrumarea Ministerului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor (M.T.Tc.) şi este coordonată direct de către Direcţia Generală de Poştă şi Telecomunicaţii (D.G.P.Tc). Ordinul stabilea clar structurile administrative şi funcţiile din D.G.P.Tc. care aveau atribuţii de coordonarea A.F.R.[337].

În cadrul D.G.P.Tc. funcţiona „Serviciul Emisiuni Timbre şi Efecte Poştale" care se ocupa şi de problemele filatelice. Se pare că în perioada anilor 1980-1989 şeful acestui serviciu, Marin Vulpe, a fost în foarte bune relaţii cu conducerea A.F.R. Ca urmare a acestui fapt a reuşit să respingă, ca nefondate, multe din reclamaţiile filateliştilor privind nerespectarea statutului A.F.R. şi a abuzurilor săvârşite de către conducerea asociaţiei.

Chiar dacă aceste reclamaţii au fost adresate unor organe superioare, inclusiv ministere, ele erau date spre soluţionare D.G.P.Tc., şi în consecinţă tot la „Serviciul Emisiuni Timbre şi Efecte Poştale" ajungeau. Astfel, reclamaţia filatelistului Angelo Barbu Popescu, adresată adjunctului ministrului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Stelian Pintilie, în mai 1989, a fost apreciată de „Serviciul Emisiuni Timbre şi Efecte Poştale" ca „subiectivă, exagerată şi calomnioasă", deoarece acuzaţiile aduse nu erau susţinute de aspecte concrete şi erau doar „declarative"[338]. Unei alte sesizări, făcută de filatelistul Romeo Alexandrescu, privind unele nereguli de la Comisia de Aerofilatelie a A.F.R., trimisă ministrului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Pavel Aron, în aprilie 1988, i s-a răspuns de la acelaşi serviciu al Poştei că „abaterile semnalate nu s-au confirmat"[339].

Chiar şi atunci când reclamaţiile filateliştilor au fost trimise conducerii P.C.R., ele erau date spre soluţionare tot Poştei. Aşa s-a întâmplat cu scrisoarea filatelistului Viorel Buzoianu din martie 1988, care a reclamat diverse abuzuri ale conducerii A.F.R. Poşta i-a comunicat acestuia că faptele reclamate au fost deja tratate de organele de control[340].

Un caz deosebit a fost reclamaţia făcută de filatelistul Aurelian Dârnu, „lucrător la Cancelaria C.C. al P.C.R.". Filatelistul a trimis ministrului Pavel Aron, în aprilie 1989, o amplă şi documentată reclamaţie, dactilografiată la o maşină de scris cu caractere mari, pe hârtie de bună calitate, pentru a sublinia poate locul de muncă al reclamantului, dar nici ea nu a avut mai mult succes. Răspunsul D.G.P.Tc. este consternant, pentru că nu are nicio legătură cu faptele reclamate.

---

337 Idem, dosar *Ordinul M.T.Tc. nr. 522/1987 privind coordonarea activităţii A.F.R.*, nenumerotat.
338 *Ibidem.*
339 *Ibidem.*
340 *Ibidem.*

La sesizarea unor aspecte concrete, foarte clare şi documentate, s-a formulat un răspuns evaziv, cu multe generalităţi, exprimându-se „speranţa că noile alegeri la nivelul cercurilor filatelice, filialelor şi A.F.R.-ului vor conduce la eliminarea deficienţelor existente şi vor contribui la înregistrarea unui salt calitativ, important în acest domeniu al muncii cultural-educative”[341].

Iniţial răspunsul conţinea şi multe reproşuri pentru reclamaţia făcută, de genul „este de datoria tuturor membrilor A.F.R. să militeze pentru promovarea relaţiilor de întrajutorare, respect şi consideraţie, concomitent cu eliminarea manifestărilor de egoism, intrigă, blamare, străine omului nou, conştient de rolul său în societate”, dar directoarea generală adjunctă a D.G.P.Tc., Elena Petculescu, nu a vrut să semneze răspunsul în această formă[342].

În mod concret reclamantul remarca faptul că datorită unor abateri semnalate conducerii de partid de diverşi filatelişti, schimbarea preşedintelui dr. Apostol Turbatu a fost cerută prin Comunicarea Cancelariei C.C. al P.C.R. nr. 3113/1986, dar, din motive neelucidate, nu s-a pus în aplicare[343]. Cei care făceau reclamaţii deveneau indezirabili pentru conducerea A.F.R. şi se făceau presiuni asupra lor, uneori chiar cu concursul organelor statului. Astfel, pentru filatelistul piteştean Viorel Buzoianu, care reclamase în mai multe rânduri neregulile din activitatea A.F.R., s-a cerut cazierul, în vederea exercitării unor presiuni.

Securitatea judeţului Argeş comunica colegilor din Bucureşti că A.F.R., fiind o organizaţie obştească, nu poate solicita în mod oficial cazierul unei persoane, dar că ofiţerul de securitate care răspunde de A.F.R. poate comunica verbal conducerii A.F.R. că Viorel Buzoianu a fost condamnat în 1951 la 4 ani şi 7 luni de închisoare, în 1954 la 2 ani de închisoare, în 1955 la 3.000 lei amendă penală şi în 1957 la 2 ani şi 6 luni de închisoare pentru agitaţie publică, iar după eliberarea din închisoare în 1959 i s-a fixat domiciliu obligatoriu timp de 3 ani în comuna Fundata din judeţul Ialomiţa[344]. Datele comunicate confidenţial preşedintelui A.F.R., dr. Apostol Turbatu, au fost folosite împotriva lui Viorel Buzoianu. Astfel, într-o şedinţă a Comitetului Executiv al A.F.R. unul dintre participanţi a

---

341 *Ibidem.*

342 *Ibidem.*

343 *Ibidem.*

344 A.C.N.S.A.S., fond *Documentar*, dosar nr. 013502, vol. 30, f. 80.

afirmat că „tov. Buzoianu este o persoană dubioasă din punct de vedere moral, politic a avut şi o condamnare pentru agitaţie publică,..."[345].

Lipsa libertăţii de circulaţie a persoanelor şi ideilor a afectat mult mişcarea filatelică. Vizitele la expoziţiile filatelice din străinătate nu erau posibile întotdeauna nici măcar în ţările socialiste. Activitatea colegiului de redacţie al revistei Filatelia era atent supravegheată şi nu era posibilă publicarea unor articole considerate cel puţin inadecvate. De asemenea au fost şi autori interzişi pe motive politice.

Schimbul filatelic cu străinătatea era controlat printr-un regulament şi prin centralizarea care se făcea la nivelul A.F.R. pe adresa căruia soseau toate scrisorile din străinătate adresate filateliştilor din România, care desfăşurau schimburi filatelice în mod oficial. Fiecare filatelist avea un plafon valoric de schimb şi toate scrisorile se înregistrau în contul respectiv. Expedierea în străinătate a unor timbre şi primirea din străinătate a celor echivalente se făcea prin intermediul biroului de schimb extern al A.F.R. Instrucţiunile pentru schimbul filatelic individual cu străinătatea au fost aprobate prin mai multe ordine M.T.Tc. cum ar fi cel cu numărul 1721 din 16 noiembrie 1974 sau 372/1985[346].

O problemă importantă cu care s-au confruntat filateliştii în perioada comunistă a fost interdicţia de a scoate din ţară mărci poştale. Aceasta era stipulată în Legea nr. 30 din 1978 care se referea la Codul vamal. Articolul 56 paragraful f din lege prevedea că este prohibită scoaterea din ţară de către persoanele fizice a „timbrelor filatelice" (formularea este incorectă, pentru că timbrele sunt poştale şi nu filatelice).

Cum se înmulţiseră cazurile în care se solicita aprobarea scoaterii din ţară a unor mărci poştale de către persoane fizice cu diverse motivaţii, s-a trecut la elaborarea unor norme care să reglementeze astfel de cereri. Avizul D.G.P.Tc. se dădea dacă se respectau următoarele condiţii: identificarea mărcilor în inventarul anexat să se facă de către personalul D.G.P.Tc., să nu se aducă prejudicii exportului filatelic românesc, să nu facă obiectul patrimoniului cultural naţional, să nu constituie rarităţi sau unicate pe care Conservatorul de Timbre nu le posedă, tematica timbrelor să nu fie interzisă în circulaţia internă. Mai era necesar şi avizul Oficiului pentru Patrimoniul Cultural Naţional. Normele au fost aprobate de către M.T.Tc. prin referatul nr. 137/3783 din 1978. În cazurile în care nu se

---

[345] A.M.N.F., dosar *Serviciul Emisiuni Reclamaţii A.F.R.*, extras din stenograma şedinţei Comitetului Executiv al A.F.R. din 7 aprilie 1987, nenumerotat.
[346] Idem, dosar *Reglementări*, nenumerotat.

respectau aceste reguli timbrele găsite de către organele vamale se confiscau, cum a fost cazul cetățeanului George Cocărescu căruia i-au fost confiscate în 1979, pe aeroportul Otopeni, timbrele pe care le avea în bagaje. Acestea au fost predate Conservatorului de Timbre.

Cu problemele generate de amestecul politic şi administrativ în viața privată se confrunta întreaga populație a României aşa încât filateliştii au ştiut, dacă nu să învingă, măcar să ocolească aceste obstacole şi să continue astfel activitatea filatelică. Filatelia a fost în acei ani un mijloc de a colora puțin acei ani cenuşii, un mod de evadare din activitatea cotidiană. A oferit posibilitatea unui contact cu lumea occidentală, a fost o sursă importantă de informații, atunci când călătoriile nu erau permise, când nu era internetul şi când televiziunea nu exista sau avea doar două ore de program. Poate că nu au fost momente cu adevărat spectaculoase, dar nu considerăm că a fost cea mai proastă perioadă din istoria mişcării filatelice româneşti, aşa cum afirmă unii autori[347], credem doar că a fost o etapă din istoria filateliei româneşti pe care trebuie să o consemnăm, aşa cum a fost ea, cu părțile bune şi cu cele rele.

III. 8. Activitatea filatelică după 1990

Ca urmare a Revoluției din 1989 conducerea A.F.R. s-a autodizolvat. În consecință, la 29 decembrie 1989, un grup de inițiativă din rândul filateliştilor s-a constituit într-un Comitet provizoriu de conducere al A.F.R. format din 13 filateliști. Se pare că acest Comitet provizoriu fusese inițiat, într-o formulă mai largă, care cuprindea 20 de persoane, cu câteva zile mai devreme, în casa lui Kiriac Dragomir, când adoptând modelul național, „un grup de filateliști ceva mai intempestivi, care au lucrat până noaptea târziu la locuința lui Kiriac Dragomir" au stabilit un „comitet provizoriu pentru Consiliul Salvării Naționale al A.F.R."[348].

Kiriac Dragomir era în acea perioadă liderul de necontestat al mişcării filatelice româneşti. S-a format un comitet provizoriu de conducere al A.F.R. care să gestioneze problemele curente până la viitoarele alegeri. Preşedintele acestui comitet a fost ales Kiriac Dragomir, secondat de Mircea Stănculescu şi Titus Orădean, vicepreşedinți, şi Leonard Paşcanu, secretar.

[347] Silviu N. Dragomir, *op. cit*., p. 127.
[348] *Ibidem*, p. 160.

Comitetul provizoriu, în afară de rezolvarea chestiunilor curente ale asociației a pregătit unele strategii de dezvoltare, dintre care de departe cea mai importantă a fost transformarea asociației într-o federație. Această schimbare a fost validată la congresul din iunie 1990.

Una dintre primele măsuri întreprinse de comitetul provizoriu a fost reintegrarea asociației filatelice naționale în structurile filatelice internaționale F.I.P. şi s-a reuşit şi înscrierea în „Federația Asociațiilor Filatelice Europene" (F.E.P.A.). Acest lucru s-a petrecut cu ocazia celui de-al 59-lea Congres F.I.P. care a avut loc la Londra în 1990. După evenimentele din decembrie 1989 România beneficia de un imens val de simpatie în opinia publică mondială aşa încât nu au fost probleme pentru reprimirea asociației filatelice naționale în F.I.P.

Exista un singur impediment, cel al achitării cotizației de 500 franci elvețieni, dar şi acest lucru a fost rezolvat de ing. Titus Orădean, care în baza bunelor relații pe care le avea cu Fritz Heimbüchler, l-a determinat pe acesta să convingă conducerea Uniunii Filateliştilor din Germania să acorde o garanție bancară de 500 franci elvețieni până la plata efectivă a cotizației, astfel încât delegația română a participat cu drepturi depline la Congresul F.I.P. de la Londra.

Congresul de alegeri a avut loc în iunie 1990 şi l-a ales pe avocatul Mircea Stănculescu preşedintele „Federației Filatelice Române"[349]. Acesta a ocupat funcția timp de două mandate (1990 – 1996 şi 1996 – 2000), urmat de Leonard Paşcanu timp de alte două mandate (2000 – 2004 şi 2004 – 2008). Din octombrie 2008 preşedintele F.F.R. este Sorin Pantiş, fost deputat şi ministru al Comunicațiilor.

Transformarea asociației într-o federație a fost acceptată cu entuziasm de toată lumea. Se pare că atunci când au acceptat transformarea asociației într-o federație, conducerile fostelor filiale ale A.F.R. nu au realizat implicațiile acestei transformări. Facem această afirmație deoarece şi după aproape 20 de ani de la schimbare multe asociații şi societăți, membre ale F.F.R., se consideră în fapt filialele F.F.R. Dar nu numai că se consideră filiale, dar şi acționează în consecință. Ancorarea în vechile realități era prea puternică sau conducătorii acelor structuri nu erau capabili să înțeleagă diferența dintre o filială subordonată A.F.R. şi o asociație filatelică afiliată la o federație. Practic, independența obținută prin transformarea asociației într-o federație nu a fost folosită de multe din

[349] În continuare pentru Federația Filatelică Română vom folosi forma F.F.R., sub care este îndeobşte cunoscută.

societăţile filatelice din teritoriu. Se aşteaptă şi astăzi, după ce de două decenii societăţile judeţene sunt membre afiliate la F.F.R., ca Bucureştiul să aprobe iniţiativele şi acţiunile locale. Pe plan mental nu s-au produs schimbările necesare, pentru că în continuare se aşteaptă de la centru linia directoare, şi uneori, chiar detaliile. Pe plan expoziţional activitatea filatelică a continuat cu succes. La începutul anilor '90 societăţile membre ale F.F.R. au realizat mai multe expoziţii locale, după care numărul lor s-a mai diminuat. Acest recul a fost determinat de învechirea şi uneori dispariţia bazei materiale, în special a panourilor de expunere.

Literatura filatelică a fost sectorul cu o dezvoltare explozivă în perioada F.F.R. Revista „Filatelia" şi-a continuat apariţia într-o grafică îmbunătăţită continuu, dar au apărut şi alte publicaţii filatelice periodice, editate de asociaţiile sau societăţile filatelice, precum „Curierul Filatelic" la Sibiu, „Magazin pentru Filatelie, Cartofilie şi Numismatică" la Constanţa, „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina" la Timişoara, „Filatelistul Feroviar" la Iaşi, „Philatelica.ro" la Bucureşti şi altele. Au apărut şi mult doritele cataloage filatelice, precum cel scos de firma „Zimbrul Carpatin" în 3 volume, au fost editate două ediţii ale unui inedit „Catalog de Timbre Fiscale", şi multe, foarte multe, cărţi cu subiecte filatelice dintre cele mai interesante. Enumerăm doar pe cele ale lui Călin Marinescu, Marcel Şapira, Dan Dobrescu, Sergiu Găbureac, Silviu Dragomir, dar au fost şi altele. Meritul acestor apariţii individuale este al autorilor care au realizat lucrările şi au găsit editorul. Asociaţiile au meritul că prin sponsorizările primite au sprijinit apariţia revistelor şi buletinelor pe care le editează.

Libera circulaţie a persoanelor a făcut posibilă vizitarea de către filateliştii români a multor expoziţii internaţionale, atât individual cât şi în grup. Acest lucru a permis o recuperare a decalajului informaţional care exista între filateliştii străini şi cei români, care nu avuseseră prilejul să vadă de multe ori o expoziţie internaţională.

După 1990 numărul filateliştilor cotizanţi, înscrişi în asociaţiile sau societăţile care formează F.F.R., a scăzut dramatic. În preajma Congresului F.F.R. din 1992, Valentin Berezovschi şi Virgil Sălcianu apreciau că numărul filateliştilor s-a redus cu 60%[350]. Cifrele oficiale, de la Congresul din iulie 1992 au confirmat presupunerilor celor doi filatelişti. Existau în mod oficial 46 de membri asociaţi (societăţi şi asociaţii) filatelice, care aveau în total 50.000 de filatelişti. Scăderea numărului de filatelişti a continuat, ajungând

[350] Vezi „Curierul filatelic" nr. 27, iunie 1992, p. 2.

în 1995 ca numărul acestora să nu depăşească 30.000 în toată ţara[351]. Nu există date concrete, dar se estimează că astăzi numărul de filatelişti care plătesc o cotizaţie nu depăşeşte 1.000. Comparaţia cu cei 100.000 de filatelişti de dinainte de 1990 ne dă dimensiunea regresului. Vârsta medie a filateliştilor este în continuă creştere, marea majoritate fiind pensionari. Tineretul nu mai este atras deloc de filatelie.

László Kállai aprecia că după 1990 mişcarea filatelică românească a ajuns în pragul falimentului. Printre cauzele acestei stări de fapt autorul identifică lipsa unui management eficient şi abandonarea mişcării filatelice de masă în favoarea celei elitiste. Referindu-se la elitele care conduc filatelia românească după 1990, autorul le consideră „nişte mici precupeţi, fără o cultură filatelică autentică, şi care au devenit *cunoscători* după ce au reuşit să pună mâna pe câteva piese mai scumpe"[352]. László Kállai, în urma unei lucide radiografii a stării filateliei româneşti, consideră că singurele soluţii viabile pentru revigorarea mişcării filatelice din România sunt: atragerea tineretului spre filatelie, abandonarea sistemului *elitist* şi promovarea filateliei de masă şi, nu în ultimul rând, instaurarea unui management cu adevărat profesionist[353].

Articolul lui László Kállai face parte din rarele critici aduse în mod public managementului filateliei româneşti după 1948. Până în 1990 revista „Filatelia", organul de presă al A.F.R., nu putea găzdui articole critice la adresa conducerii, după cum nici ziarul „Scânteia" nu putea critica activitatea C.C. al P.C.R. Nici după 1990 situaţia nu s-a schimbat. La începutul anilor '90, redactorul-şef al revistei „Filatelia", Aurelian Dârnu, a avut o atitudine critică faţă de managementul F.F.R. Acest lucru nu a fost acceptat de către Comitetul Director al F.F.R., considerând că organul de presă nu poate critica editorul. După anul 2000 politica editorială a revistei „Filatelia" a fost strict controlată de preşedintele F.F.R., care nu a mai permis niciun articol critic faţă de managementul federaţiei. Celelalte reviste şi buletine filatelice au evitat şi ele articolele cu aprecieri negative privind unele măsuri luate de conducerea F.F.R., aşa încât nu a fost posibilă decât rareori exprimarea unei poziţii critice faţă de managementul F.F.R. în mod public.

---

[351] Informaţia ne-a fost oferită de Gilda Roşca, referent pentru relaţii internaţionale la F.F.R. în perioada 1991 - 2008, căreia îi mulţumim şi cu această ocazie pentru generozitatea cu care ne-a desluşit multe din activităţile desfăşurate la F.F.R. în perioada respectivă.

[352] László Kállai, *Împotrivă*, în „Philatelica.ro" nr. 2, iunie 2009, coperta 1 şi p. 1.

[353] *Ibidem*.

În peste jumătate din județele țării nu mai există asociații filatelice pentru că filateliştii nu au ştiut să-şi folosească independența obținută în 1990, când A.F.R. s-a transformat în F.F.R. Au aşteptat să le vină îndrumări, sfaturi şi ajutoare de la centru. Iar de la centru nu le-a venit nimic. Aşa s-a ajuns la dispariția unor societăți județene, altă dată centre importante filatelice precum Gorj, Olt, Mureş, Tulcea, Buzău, Maramureş, Mehedinți, Satu Mare etc.

Intuind poate această evoluție, conducerea F.F.R. a fixat o cotizație modică (20 lei, ulterior 50 lei, anual) pentru fiecare asociație membră. Sigur că din aceşti bani nu se poate face mai nimic. De aceea s-a impus la nivelul F.F.R. găsirea unor venituri alternative. Aşa s-a ajuns ca sediul de pe strada Boteanu nr. 6, altă dată plin de activități filatelice toată săptămâna, să fie închiriat, F.F.R. nemaipăstrând pentru folosința proprie decât două camere.

Anumite decizii manageriale au determinat pe câțiva din membrii Comitetului Director să demisioneze şi să nu mai participe la activitatea filatelică a F.F.R., fapt ce a condus la apariția unei stări tensionate în rândurile filateliştilor, generată de unele scandaluri publice în care a fost implicată conducerea F.F.R. Revista „Filatelia", cea care a menținut interesul pentru filatelie timp de decenii, a ajuns la un tiraj foarte scăzut, iar unele materiale apărute în revistă în această perioadă au îndepărtat-o de statutul de revistă de cultură filatelică pe care îl doreau mulți.

În ciuda situației dificile în care se află astăzi filatelia din România, filateliştii vor reuşi să învingă greutățile cu care se confruntă şi pasiunea pentru colecționarea mărcilor poştale va genera acel entuziasm necesar relansării organizațiilor filatelice. Atunci când se va reuşi să se obțină sprijinul sponsorilor, din care nu trebuie să lipsească „Romfilatelia" şi Poşta Română, atunci când entuziasmul colecționarilor adevărați va fi mai puternic decât interesele comerciale ale filateliştilor care practică un comerț nedeclarat, mişcarea filatelică din România va reveni la normalitate. Trebuie făcută o mențiune specială pentru voluntariatul care în România începe din ce în ce mai mult să fie desconsiderat, şi care este foarte bine apreciat şi utilizat în Occident.

Ilustrată din Bucureşti, cu localizarea sediului Intim Club pe Calea Victoriei (B.A.R.)

215/24.III.1958

Nr. 2/315 din 06.03.58.

R A P O R T Nr. 2/315

din 6.03.1958

pentru Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn, cu privire la ORGANIZAREA SARBATORIRII CENTENARULUI PRIMELOR MARCI POSTALE ROMINESTI.

In anul 1958 se împlinesc 100 de ani de la organizarea Poştei în Principatul Moldovei şi de la apariţia, cu această ocazie a primelor mărci poştale romîneşti, emisiunile "Cap de Bour", cu data de emisie 12 iulie 1858.

Mărcile "Cap de Bour", constituie în filatelia mondială unele dintre cele mai mari raritaţi iar în expoziţiile filatelice internaţionale sînt aşezate la loc de cinste.

In ultimul timp şi celelalte timbre romîneşti s-au bucurat de aprecieri deosebite la diferite expoziţii internaţionale, obţinîndu-se o serie de diplome de onoare, trofee şi medalii, astfel :

- diploma de onoare la expoziţia internaţională din Mexic 1956.

- trofeul şi două medalii de argint la expoziţia internaţională a Comitetului Olimpic italian 1957.

- diploma de onoare la expoziţia internaţională din R.P.P. 1957.

- două diplome şi o medalie la expoziţia festivalului de la Moscova 1957.

Raportul ministrului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Emil Bodnăraş, privind organizarea în 1958 a sărbătoririi Centenarului Mărcii Poştale Româneşti; sublinierile şi adnotările apariţiei lui Gheorghe Gheorghiu – Dej. (pagina 1)

2.-

- medalia de aur la expoziţia internaţională din Bologna - 1957.

Ţinînd seama că şi în Uniunea Sovietică este în curs organizarea centenarului mărcilor poştale, cum şi de faptul că astfel de centenare sau mai organizat şi în alte ţări ca :Franţa, Anglia, Elveţia şi Suedia, opiniem că este indicat ca şi noi să comemorăm cele două evenimente istorice ale Poştei romîneşti.

In perioada acestei comemorări este nevoie să se ia din timp măsurile necesare pentru ca aceasta să constituie încă un prilej de afirmare al ţării noastre pe plan internaţional.

Menţionăm că popularizarea timbrului romînesc prin filatelie, activitate ce preocupă un număr de cca.40 de milioane de filatelişti răspîndiţi pe tot globul pămîntesc, constituie în afară de un mijloc cultural, educativ şi propagandistic şi un mijloc de a spori veniturile provenite din valorificarea mărcilor romîneşti peste hotare venit ce se realizează în devize libere.

Pentru organizarea centenarului celor două evenimente amintite mai sus propunem următoarele :

1.- Formarea unui comitet pentru organizarea centenarului, sub preşedinţia Ministrului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, avînd ca preşedinte de onoare pe Preşedintele Prezidiului Marii Adunări Naţionale (aşa s-a procedat şi în Republica Cehoslovacă şi în Republica Populară Federativă Jugoslavia).

Comitetul urmează să fie format din :

- Seful Departamentului Poştelor şi Telecomunicaţiilor ;
- Directorul General al Poştei şi Difuzării Presei ;
- Directorul Exploatării Poştale ;
- Directorul Intreprinderii "Filatelia" ;
- Cîte un delegat de la : Academia R.P.R. ;
  Ministerul Invăţămîntului şi Culturii ;

Raportul ministrului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Emil Bodnăraş, privind organizarea în 1958 a sărbătoririi Centenarului Mărcii Poştale Româneşti; sublinierile şi adnotările apariţiei lui Gheorghe Gheorghiu – Dej. (pagina 2)

Ministerul Comerțului și de la Camera de Comerț ;
Consiliul Central al Sindicatelor ;
Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea ;
Uniunea Artiștilor Plastici ;
S.R.S.C.-

2.- Organizarea unei expoziții filatelice.

In această expoziție, pentru a-i da un caracter internațional, va urma să fie expuse pe lîngă mărcile românești de valoare și colecțiile de mărci străine aparținînd Departamentului Poștelor și Telecomunicațiilor, ale marilor muzee din străinătate și ale particularilor români și străini.

Comitetul de organizare a centenarului va elabora regulamentul expoziției și condițiile de participare, va stabili exponatele românești și străine ce urmează a fi expuse, componența juriului și diplomele și distincțiile ce se vor acorda.

3.- Ținînd seama că în țara noastră avem un număr însemnat de filateliști, număr care este în continuă creștere și avînd în vedere că aceștia nu activează organizat ci separat, fără vreo îndrumare politică sau economică, opinăm că este necesar să se înființeze o "Asociație a Filateliștilor".

Această asociație ar urma să fie îndrumată de către Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor prin Departamentul Poștelor și Telecomunicațiilor.

Menționăm că și în alte țări de democrație populară (Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia și R.P.U.) sînt organizate astfel de asociații.

4.- Cu prilejul organizării centenarului arătat mai sus, mai propunem și alte manifestări ca :

a) înființarea unui muzeu permanent al Poștelor și Telecomunicațiilor ;

b) realizarea unui film documentar de scurt metraj cu istoricul poștelor și timbrului românesc, precum și editarea unui material documentar cu același subiect ;

. // .

Raportul ministrului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Emil Bodnăraş, privind organizarea în 1958 a sărbătoririi Centenarului Mărcii Poştale Româneşti; sublinierile şi adnotările apariţiei lui Gheorghe Gheorghiu – Dej. (pagina 3)

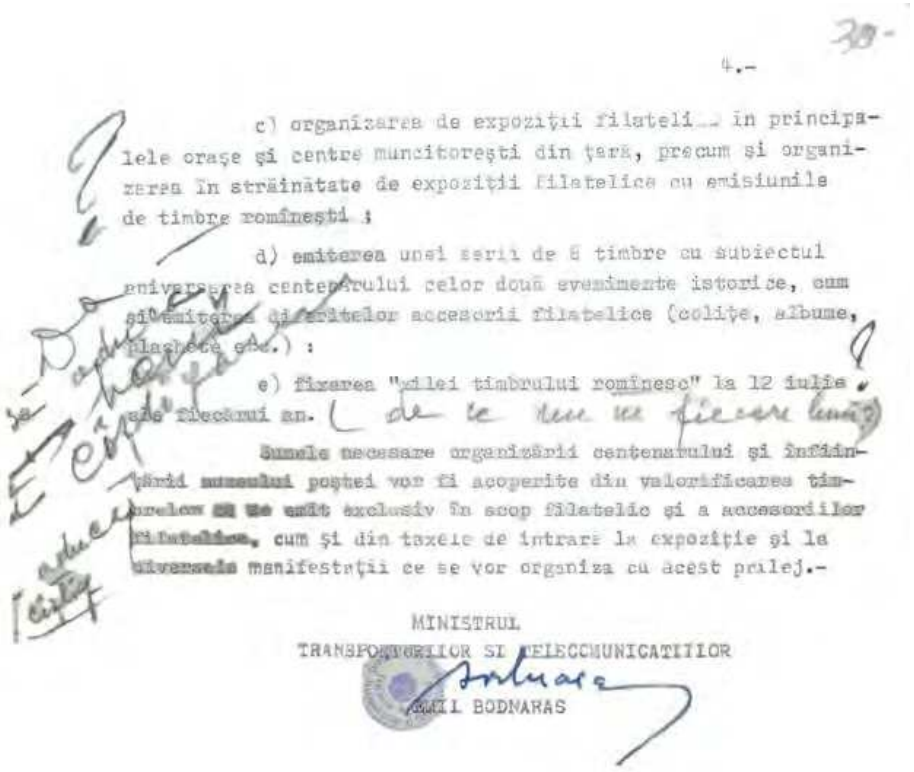

4.-

c) organizarea de expoziţii filateli... în principalele oraşe şi centre muncitoreşti din ţară, precum şi organizarea în străinătate de expoziţii filatelice cu emisiunile de timbre româneşti ;

d) emiterea unei serii de 6 timbre cu subiectul aniversarea centenarului celor două evenimente istorice, cum şi emiterea diferitelor accesorii filatelice (coliţe, albume, plachete etc.) ;

e) fixarea "zilei timbrului românesc" la 12 iulie a fiecărui an.

Sumele necesare organizării centenarului şi înfiinţării muzeului poştei vor fi acoperite din valorificarea timburilor ce se emit exclusiv în scop filatelic şi a accesoriilor filatelice, cum şi din taxele de intrare la expoziţie şi la diversele manifestaţii ce se vor organiza cu acest prilej.-

MINISTRUL
TRANSPORTURILOR SI TELECOMUNICATIILOR
EMIL BODNARAS

Raportul ministrului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, Emil Bodnăraş, privind organizarea în 1958 a sărbătoririi Centenarului Mărcii Poştale Româneşti; sublinierile şi adnotările aparţin lui Gheorghe Gheorghiu – Dej. (pagina 4) (A.N.R.– A.N.I.C.)

Capitolul IV

MARI FILATELIŞTI DIN ROMÂNIA

De-a lungul timpului au fost mulți filatelişti, români sau străini, care prin activitatea sau colecția lor şi-au adus aportul la dezvoltarea mişcării filatelice din România. Culegând informații din corespondențele filatelice întâlnite, precum şi din apariția numelor respective în presa filatelică, Silviu N. Dragomir a întocmit o listă ce cuprinde peste 250 de filatelişti care s-au remarcat de-a lungul anilor[1]. De asemenea, este realizată o evidență a marilor colecționari din întreaga lume care au avut în colecții celebrele timbre „Cap de Bour"[2]. Vom prezenta în cele ce urmează câțiva dintre marii colecționari de timbre poştale româneşti.

Dimitrie C. Butculescu, ocupă un loc aparte în galeria marilor filatelişti datorită faptului că este unul din fondatorii primei asociații filatelice în România. De activitatea lui se leagă două premiere în filatelia românească: realizarea primei societăți filatelice la 1891 şi prezentarea pentru prima dată în public a unor colecții filatelice în cadrul „Expoziției Cooperatorilor" din 1894.

S-a încercat şi acreditarea ideii că tot lui Butculescu i se datorează şi primul simpozion filatelic, dar credem că afirmația este hazardată. Partizanii acestei idei se bazează pe faptul că în şedința din 24 decembrie 1891 a „Societății Filatelice Române", al cărei preşedinte era Dimitrie C. Butculescu, un alt remarcabil filatelist, C.M. Moroiu a făcut o prezentare a primelor două emisiuni poştale din Hamburg. Practica vremii, ce prin tradiție se păstrează în țările anglo-saxone până în zilele noastre, cerea ca reuniunile societăților filatelice să cuprindă două părți: una destinată prezentării unei teme filatelice sau a unei colecții, de către unul din membrii societății şi alta destinată schimburilor şi discuțiilor. De aceea, considerăm că prezentarea lui C.M. Moroiu nu poate fi asimilată unui simpozion filatelic, care în accepțiunea de azi a termenului ar trebui

[1] Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, vol. 4 , pp. 203-224c.

[2] Marii filatelişti colecționari de mărci poştale româneşti sunt selectați de Fritz Heimbüchler din punctul de vedere al timbrelor Cap de Bour prezente în colecțiile lor (vezi pe larg la Fritz Heimbüchler, *Romania – The Bull's Heads of Moldavia 1852-1862*, f. e., f. l., f. a., pp. 223-231).

să cuprindă în mod exclusiv mai multe prezentări în faţa unui public. Iar din punct de vedere cronologic, nu putem uita că V.A. Urechia a prezentat la Universitatea din Iaşi, în 1889, o conferinţă despre filatelie, act care ni se pare mult mai aproape de semnificaţia termenului *simpozion* decât prezentarea lui Moroiu din 1891. Despre colecţia filatelică a lui Dimitrie C. Butculescu nu sunt prea multe date. În şedinţa „Societăţii Filatelice Române" din 7 ianuarie 1892 el a prezentat mărcile poştale din vechile state italiene, Modena, Toscana şi Parma.

Datele despre colecţia filatelică personală a lui Butculescu sunt destul de sărace. Cercetând inventarul bibliotecii sale nu am întâlnit decât patru titluri filatelice: Barbarin, *Catalogue de Timbres Postes*, Mőens, *Catalogue de Timbres Fiscaux*, Mőens, *Catalogue de Timbres - Postes*, 2 volume[3] şi Chevalier, *Dictionnaire de Falsifications et Altérations*[4]. În schimb, cărţile şi publicaţiile legate de arheologie pe care le avea în bibliotecă erau cu mult mai numeroase. Spre deosebire de colecţia filatelică, care se pare că s-a dispersat, fiind vândută de Lazăr Steinberg[5], colecţia de antichităţi a lui Dimitrie C. Butculescu s-a păstrat, intrând în patrimoniul Muzeului Naţional de Antichităţi[6].

Constantin M. Moroiu, un alt mare filatelist român, a realizat prima publicaţie filatelică din România, revista „Timbrophilu", la 1881, şi a fost iniţiatorul organizării primei societăţi filatelice de la noi. A dus în permanenţă o campanie de promovare şi popularizare a filateliei în România, a avut o vastă corespondenţă internaţională. Conform propriilor mărturisiri avea o colecţie de peste 5 milioane de timbre [7]. Chiar dacă cifra pare exagerată, întreaga sa activitate filatelică ne îndreptăţeşte să credem că avea o mare colecţie de timbre româneşti şi străine. Din păcate numele lui a fost implicat într-o acţiune de comercializare a unor falsuri [8].

În afara falsurilor, Moroiu a introdus pe piaţa filatelică şi unele timbre fanteziste, „Cap de Bour", cu desene şi valori nominale schimbate, care nu au fost puse în circulaţie niciodată şi despre care el susţinea că au

---

[3] A.N.R. - A.N.I.C, fond *Butculescu inv. 1138*, dosar nr. I/34, „Lista cu cărţile din biblioteca lui Dem. C. Butculescu", f. 39.

[4] *Ibidem*, f. 42.

[5] Leonard Paşcanu, *Fiscalotelia, o nouă ramură a filateliei?*, în „Filatelia", nr. 6, iunie 2009, p. 2; Lazăr Steinberg a fost un activ comerciant de mărci poştale, a cărui firmă apare în toate anuarele tipărite în România, începând din 1897 şi până la 1900, cu adresa în Pasajul Macca, iar din 1901 şi până în 1916, în Pasajul Vilacrosse, conform schimbării denumirii pasajului.

[6] Ioan Opriş, *Istoria muzeelor din România*, Editura Museion, Bucureşti, 1994, p. 34.

[7] „Timbrofilu", nr. 10, iunie 1891, p. 2.

[8] În colecţiile Muzeului Naţional Filatelic există două „ fresce" realizate cu falsurile Moroiu.

fost emise în 1854. Această legendă a dăinuit, incredibil, până în jurul anului 1900. Cu toate că din punct de vedere juridic se pare că a fost achitat, numele lui a rămas veşnic legat de aceste falsuri, punând oarecum în umbră restul activităţii sale filatelice care a fost de o mare importanţă pentru filatelia românească în acea perioadă de pionierat.

Heinrich Birnbach a debutat ca negustor filatelic la Bucureşti, apoi a plecat în Germania unde a şi murit, se spune că într-un lagăr nazist. A fost în acelaşi timp un bun negustor filatelic, un colecţionar de elită şi un publicist de excepţie. Selecţiuni din colecţia sa filatelică, expusă printre altele şi la expoziţia EFIRO '32, cuprindeau studiul blocurilor de report la imprimarea mărcilor clasice româneşti „Carol cu favoriţi" şi „Carol cu barbă", o temă ce nu este nici astăzi la îndemâna multor filatelişti avansaţi, şi ştampilele poştale moldo-valahe. Se remarcă abordarea unor subiecte care abia prin anii '70 ai secolului trecut au fost reluate de un număr mai mare de filatelişti.

Pe plan publicistic s-a remarcat prin publicarea cercetărilor pe care le făcea direct pe timbrele din colecţia sa, fapt ce dovedeşte mărimea şi importanţa colecţiei. Exponatele filatelice prezentate de Birnbach şi lucrările filatelice publicate de el au fost premiate la marile expoziţii din Europa. Este important de subliniat faptul că formarea colecţiei şi publicarea cărţilor s-a făcut în Germania şi astfel Birnbach a contribuit la promovarea imaginii filateliei româneşti într-o lume unde seriozitatea şi rigurozitatea, şi în filatelie, sunt apreciate.

Elias Şaraga nu a fost numai un mare negustor filatelic. El a fost şi un mare colecţionar, participant activ la viaţa filatelică românească. A iniţiat şi condus reviste filatelice, a fost membru în comitetele de organizare ale unor expoziţii filatelice, a expus colecţia sa la diverse expoziţii, dar cea mai importantă latură a activităţii sale filatelice a fost studierea documentelor vechi poştale, fiind unul dintre pionierii istoriei poştale din România.

George Matheescu-Sinaia a fost unul din marii filatelişti ai României. Copil de ţărani de lângă Bucureşti, a ajuns la Sinaia băiat de prăvălie la magazinul unchiului său. Aici, a descoperit mărcile poştale, care se găseau câteodată pe ziarele în care erau ambalate mărfurile sosite la prăvălie. Călugărul Diatoc, de la mânăstirea Sinaia, i-a descifrat rostul acestor petece de hârtie pentru care va face o mare pasiune. În scurt timp a reuşit să adune o mulţime de mărci poştale româneşti, din care nu lipseau celebrele timbre „Cap de Bour". Sursa acestor mărci erau podurile caselor pe care tânărul Matheescu le răscolea prin toate peregrinările sale.

În 1891, când s-a înființat „Societatea Filatelică Română", a impresionat pe membrii acesteia cu numărul relativ mare de timbre „Cap de Bour" pe care-l deținea, şi ca urmare a acestui fapt i s-a propus să preia conducerea societății. Cu modestie, a refuzat acest lucru, considerându-se prea tânăr. Încet, ajunge să dețină una din cele mai mari colecții de mărci poştale româneşti. A moştenit prăvălia unchiului său din Sinaia şi şi-a dezvoltat afacerea. Este foarte posibil ca pasiunea pentru filatelie să-l fi făcut cunoscut regelui Carol al II-lea. A fost timp de câteva mandate primar al Sinaiei şi se spune că ar fi fost sprijinit chiar de regele Carol al II-lea în obținerea acestei demnități. Colecția sa a fost expusă la numeroase expoziții filatelice unde a fost premiată.

Un inventar al colecției lui Matheescu–Sinaia din 1922 a fost publicat în revista „Curierul Filatelic" din Ploieşti[9]. La acea dată colecția era montată în 8 albume şi era împărțită în patru mari secțiuni. Primele două cuprindeau documente referitoare la activitatea poştală înainte de organizarea serviciului poştal în Principate, scrisori ale poştelor străine, franceză, austriacă şi rusească în Principate, iar ultimele două erau dedicate mărcilor poştale ştampilate şi neştampilate. Din prima emisiune „Cap de Bour" existau 14 piese, iar din a doua emisiune erau peste 100 de exemplare şi două coli întregi din valorile de 5 şi 40 de parale. În 1928 colecția Matheescu-Sinaia obține pentru prima dată în istoria filateliei româneşti o medalie de aur la o expoziție internațională, organizată la Monaco[10].

De-a lungul anilor Matheescu-Sinaia a fost implicat şi în evenimente mai puțin plăcute. Unul dintre ele a avut loc în anul 1938, când a achiziționat o coală de aşa-zise eseuri ale timbrelor „Cap de Bour". O astfel de piesă nu era cunoscută pe piața filatelică şi tentația deținerii unei piese unicat era mare. Colecționar avizat, a plătit o sumă importantă pentru cumpărarea acestei rarități mondiale[11]. Numai că s-a dovedit ulterior că acel „unicat" îl deținea şi baronul Job Wilhelm von Witzleben. Cei doi mari filateliști cumpăraseră nişte falsuri, uşor îngălbenite în cuptor, pentru a le da patina vremii. A urmat un lung proces în urma căruia doamna Cameniță, cea care a vândut coala de aşa-zise eseuri, a fost achitată,

---

[9] *Apud* Val Tebeica, *Gh.Matheescu-Sinaia*, în „Filatelia", nr. 3, martie 1958, pp. 1-2.

[10] Leonard Paşcanu, *Monaco – 1928.Prima Expoziție Filatelică Internațională unde a participat un colecționar român: GEORGE MATHEESCU-SINAIA*, în „Filatelia", nr. 3, martie 2005, pp. 1-3.

[11] Suma cu care Matheescu a cumpărat coala apare ca fiind 600.000 („Filatelia", nr. 43, 1 octombrie 1946, pp. 3-4), 400.000 lei şi 300.000 lei conform aprecierilor ziarului „Universul".

dovedindu-se că a cumpărat de bună credinţă coala, de la un individ, Culda, ce era închis pentru omor. După proces, criminalul Culda a reuşit să evadeze şi presa vremii specula că acest fapt a fost posibil datorită banilor luaţi de la doamna Cameniţă, iar marele colecţionar a rămas înşelat de nişte falsificatori îndrăzneţi[12]. Se pare că nu numai doamna Cameniţă a reuşit să-i plaseze falsuri lui George Matheescu-Sinaia, pentru că marele colecţionar avusese şi înainte probleme de acest gen. După prezentarea colecţiei sale la expoziţia filatelică de la Sibiu din 1930, ziarul „Bukarester Tageblatt" din 18 septembrie 1930, după ce lăuda exponatul, preciza că „din păcate impresia de ansamblu a colecţiei a fost afectată de mai multe falsuri pe care sperăm că dl. Matheescu le va elimina în curând"[13]. Falsurile nu au fost eliminate şi la expoziţia de la Berlin, din 1932, colecţia sa a fost descalificată din cauza unor piese filatelice considerate false[14].

Un alt proces în care a fost implicat Matheescu-Sinaia s-a terminat abia în 1939. Marele filatelist primise de la Heinrich Birnbach, în 1933, o marcă „Cap de Bour" din emisiunea a doua, de 80 de parale, pentru care filatelistul din Germania solicita 150.000 lei. Matheescu i-a oferit 75.000 lei, dar Birnbach a refuzat şi a cerut înapoierea mărcii. Matheescu nu a făcut acest lucru, motiv pentru care Birnbach i-a scris chiar regelui Carol II, cu rugămintea să intermedieze rezolvarea conflictului. În final s-a ajuns la proces[15] şi Matheescu a fost obligat să plătească 150.000 lei lui Birnbach şi 5.000 lei amendă în folosul statului[16].

---

[12] Adrian Pârlogeanu, *Din lumea interlopă a mărcilor poştale, crime, falsuri, escrocherii*, Editura Aldus, 1999, pp. 29-31.

[13] *Apud* Tiron Martin, Ion Opriş, *Contribuţii la istoria filateliei în Sibiu şi împrejurimi (III)*, în „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina", nr. 3, septembrie 1995, p. 30.

[14] Grigore Racoviceanu, *Collections et études des timbres classiques roumains*, în „Balasse Magazine", nr. 225, avril 1976, p. 108; articolul din Balasse Magazin este reprodus la Silviu N. Dragomir, *op. cit*., vol. 4, pp. 309 - 312.

[15] Avocatul lui Birnbach pentru acest proces a fost Marcel Chan, care apela la Eugeniu Buhman pentru a-i pune la dispoziţie fotografia mărcii în chestiune pe care o deţinea şi acesta. Scrisoarea lui Birnbach către Eugeniu Buhman, care atestă aceste fapte, se găseşte la A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 137/1935, f. 10.

[16] „Universul" din 18 martie 1939; există şi o interpretare, cel puţin curioasă, a acestui proces, care considera refuzul lui Matheescu-Sinaia de a returna marca sau de a plăti suma cerută de proprietar, o acţiune patriotică, care trebuie salutată şi apreciată căci în gestul lui trebuie văzută „dragostea acestui colecţionar pentru marca poştală românească şi interesul manifestat pentru aducerea în ţară a marilor rarităţi filatelice şi de a nu le înstrăina. Este ceea ce desprindem din hotărârea Tribunalului şi nu contrariul, aşa cum era prezentat în ziarul amintit" (vezi pe larg la Ion Opriş, *Mari colecţionari români la Sibiu*, în „Curierul filatelic", nr. 2, aprilie 1990, p. 4).

Colecția sa a avut o soartă tristă. După moartea lui Matheescu, în 1946, colecția a fost moştenită de fiica sa, Maria-Sevilla. Aceasta a vândut-o unui cunoscut negustor filatelic, Onig Tulbendjan, pentru 500 de cocoşei, care ulterior au fost confiscați de autorități. Colecția a fost risipită prin vânzări repetate. George Matheescu-Sinaia a fost o personalitate legendară a filateliei româneşti, despre care s-au povestit multe lucruri. Considerăm totuşi afirmația „George Matheescu-Sinaia era foarte mândru de statutul său de furnizor al curții regale (sic!) fiind *prieten intim* cu toți regii României" (s. n.) ca o nepermisă exagerare[17].

Constantin Minescu a publicat în 1916, la Imprimeriile Statului, o lucrare fundamentală pentru istoria poştei şi pentru filatelia românească. Este vorba despre „Istoria Poştelor Române". Cartea a rămas până astăzi un util instrument de lucru şi realizarea lui Minescu din 1916 nu a mai fost egalată niciodată de atunci. Constantin Minescu a fost subdirector general al Poştei Române, calitate în care a avut acces la documentele unei instituții care nu şi-a păstrat arhiva. A realizat capitolul despre Poştă şi în „Enciclopedia României" din 1943[18]. A făcut parte din diferite comitete filatelice. La expoziția EFIRO din 1932 a prezentat o colecție de mărci poştale româneşti nedantelate. Nu sunt cunoscute alte date privind soarta colecției, dar contribuția sa la istoria poştei din România a fost apreciată de multe generații de filatelişti.

Rudolf Zoscsak a fost un mare nume al filateliei din România. A fost cartograf, gravor, desenator şi litograf la „Institutul Geografic al Armatei" şi datorită profesiei stăpânea tehnicile de tipărire a mărcilor

---

[17] Leonard Paşcanu, *Monaco - 1928. Prima Expoziție Filatelică Internațională unde a participat un filatelist român: GEORGE MATHEESCU-SINAIA*, în „Filatelia", nr. 3, martie 2005, p. 3; există vagi şi confuze referiri la pasiunea pentru filatelie a regelui Carol I, dar ne este greu să credem că cel care întindea câte un deget miniştrilor săi ar fi putut să fie prieten cu băcanul din Sinaia; referindu-se la regele Ferdinand, George Matheescu-Sinaia spune numai că au „fost timp de 8 ani în relații de schimb filatelic" (Tiron Martin, Ion Opriş, *op. cit.*, în *loc. cit.*, nr. 3, septembrie 1995, p. 29), iar cu altă ocazie relatează că a fost primit de regele Ferdinand căruia a avut onoarea de a-i prezenta colecția sa filatelică; relațiile filatelice ale primarului Sinaiei cu regele Carol al II-lea, deşi au existat cu siguranță, nu au fost consemnate niciodată în însemnările regelui, aşa cum au fost cele cu Eduard Cohen sau alți filatelişti; cât despre regele Mihai se cunoaşte faptul că niciodată nu a fost interesat de filatelie; toate acestea ne fac să credem că nu putea exista o relație de prietenie între George Matheescu-Sinaia şi regii României; în mod realist, Kiriac Dragomir are un cu totul alt punct de vedere, precizând că Matheescu-Sinaia „ca *furnizor* al Curții Regale, el personal *aproviziona* cu regularitate castelul Peleş. *A deservit* patru regi: Carol I, Ferdinand, Carol al II-lea şi Mihai" (s.n.) (ing. Kiriac Dragomir, *George Matheescu-Sinaia*, în „Filatelia", nr. 3, martie 1994, p. 4).

[18] * * *, *Enciclopedia României*, vol. IV, pp. 137-148

poştale. Acest fapt l-a ajutat să se impună în prima jumătate a secolului al XX-lea ca un expert recunoscut al mărcilor poştale româneşti. Şi în zilele noastre se întâlnesc, relativ frecvent, mărci care pe verso poartă semnătura sa de autentificare. Era o personalitate recunoscută şi pe plan internațional, astfel încât a fost numit în „Comitetul de Onoare" al expozițiilor filatelice: „Iposta 1930" de la Berlin, „Ostropa 1935" de la Königsberg[19] şi „Praga 1938". A făcut parte din juriul expoziției „WIPA 1933" de la Viena. Publicațiile sale din revistele filatelice au fost răsplătite prin acordarea unor premii în Germania şi Austria. S-a implicat şi în studiul ştampilelor poştale româneşti, iar rezultatele cercetărilor sale au fost publicate în presa românească şi internațională din perioada interbelică.

Din păcate, în deceniul 4 al secolului trecut, a fost atras într-un mare scandal, când împreună cu Jacques Wertheimer-Ghika a considerat autentice nişte scrisori francate cu mărci ce niciodată nu fuseseră puse în circulație. A fost o serie lungă de expertize şi contraexpertize, realizate în țară şi străinătate, urmate de dispute în revistele filatelice şi chiar de procese. Rezultatul lor a fost negativ pentru Rudolf Zoscsak, dar se pare că a fost o victimă a unor escroci care s-au folosit de el pentru a pune în circulație nişte falsuri. Faptul s-a petrecut la bătrânețe, când marele filatelist nici nu mai vedea aşa de bine şi buna sa credință a fost înşelată. Este adevărat că pe vremea aceea expertizele se făceau prin metoda comparației şi acest fapt a facilitat înşelarea bunei sale credințe. Din păcate, acest episod s-a răsfrânt negativ asupra întregii sale cariere şi semnătura Zoscsak, care altă dată garanta autenticitatea unei piese filatelice, azi nu trezeşte decât semne de întrebare. A fost un sfârşit trist şi nedrept pentru pasiunea şi munca de o viață a unui mare filatelist.

După 1944 a avut o scurtă revenire în viața publică filatelică, materializată prin publicarea unor articole în revista „Filatelia", după care s-a retras. Ultima semnalare despre activitatea lui filatelică este dată de o carte poştală pe care a primit-o de la Ludovic Dengel în 1958[20], cu câteva luni înainte de expoziția Centenarului Mărcii Poştale Româneşti, unde marele filatelist a fost şi marele absent.

Eduard Cohen a fost un mare specialist al filateliei româneşti. Colecția sa filatelică cuprindea nu neapărat timbre scumpe, ci mai ales timbre rare. A avut în colecție 19 mărci „Cap de Bour" din prima emisiune. Colecția cuprindea multe mărci rare din toate emisiunile româneşti până la

[19] Astăzi oraşul din fosta Prusie Orientală se numeşte Kaliningrad şi aparține Federației Ruse.
[20] Cartea poştală se află în colecția Cristian Scăiceanu.

1872. A fost atras de studiul în amănunțime al mărcilor poştale româneşti. S-a remarcat şi prin colecția de eseuri ale timbrelor româneşti[21]. Studiul acestor piese filatelice rare l-a concretizat într-o carte care este utilizată ca material de referință pentru probele şi eseurile româneşti şi astăzi, la peste 60 de ani de la apariția ei[22]. Colecția Cohen a primit multe premii la expozițiile filatelice internaționale la care a fost expusă. Din 1937 s-a stabilit inițial la Paris şi apoi la Lisabona. A fost promotorul studiilor pe timbre în filatelia românească, un filatelist foarte apreciat şi respectat de toată lumea. A fost singurul filatelist român care a semnat, în 1959, celebrul „Roll of Distinguished Philatelists", instituit de „Congresul Filatelic" al Marii Britanii, cea mai înaltă distincție filatelică existentă.

Geza von Jakots, un mare filatelist sibian care a reuşit în 1908 să formeze un cerc filatelic la Sibiu, afiliat unei societăți filatelice din Viena. După Primul Război Mondial, a fost ales preşedintele societății sibiene „Timbrofilia". În 1926 a avut un conflict cu unii filatelişti sibieni, printre care s-a aflat şi Ludovic Dengel, legat de apariția ultimei serii de mărci poştale locale „Păltiniş". Treptat, s-a retras din activitatea publică filatelică. A acumulat o colecție filatelică impresionantă, de mărci poştale româneşti şi austriece, dar şi argintărie şi obiecte de artă bisericească. Contactele cu lumea filatelică nu le-a întrerupt, dar nu mai mergea la reuniunile filatelice din Sibiu, ci primea, în mod selectiv, pe unii din filatelişti la el acasă. A avut un sfârşit tragic, în 1967, când a fost asasinat de un individ, care l-a jefuit apoi[23]. Asasinul, Kisantal Ioan, a fost prins la scurt timp, judecat, condamnat la moarte şi executat[24].

Ludovic Dengel, un alt mare filatelist sibian, a avut colecții de timbre din România, Germania, Elveția, Anglia, Luxemburg, Franța, Ungaria, Lichtenstein, Finlanda, Israel, Iugoslavia. A fost primul filatelist din România care s-a ocupat de domeniul poştelor locale Păltiniş şi

---

[21] Vezi pe larg descrierea colecției şi considerațiile pe care le face asupra rarității timbrelor româneşti la Eduardo Cohen, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie 1958, pp. 44-45; vezi şi Nicolae Tripcovici, *Expoziții şi exponate*, în „Îndreptarul Filatelistului", 1969, pp. 29-34.

[22] Edouard Cohen, *Contributions à l'étude des essais des timbres-poste de Roumanie*, A. Molder, Lisbonne, 1945.

[23] Cu toate că nu avea cunoştințe de filatelie, asasinul a reuşit să găsească şi 5 mărci „Cap de Bour", alături de alte timbre valoroase. Ucigaşul stătuse în celulă cu un nepot de-al lui Jakots, de la care aflase de fabuloasa sa colecție de timbre şi obiecte de artă. Asasinatul a inspirat acțiunea unui roman polițist de succes (vezi pe larg la Horia Tecuceanu, *Greşeala căpitanului Apostolescu*, Editura Facla, Timişoara, 1973).

[24] Ioan Opriş, *Geza Jakocs (1889-1967)*, în „Curierul filatelic", nr. 6, septembrie 1990, p. 9; subliniem că autorul ortografiază numele filatelistului Jakocs şi nu Jakots.

Măgura. A donat statului, în 1978, două colecții valoroase, care astăzi se află în patrimoniul Muzeului Național Filatelic: „România clasică şi postclasică 1858-1894" şi „Poştele străine în Țările Române". Ambele colecții au fost expuse în clasa în afara concursului la expoziția EFIRO 2008 de la Bucureşti. Prima colecție cuprinde mărci „Cap de Bour" din emisiunea I-a şi a II-a, iar a doua colecție multe plicuri rare ale poştelor străine care au funcționat pe teritoriul României până la 1 aprilie 1869.

A mai donat bibliotecii A.F.R. multe şi valoroase lucrări filatelice iar Muzeului Brukenthal toate medaliile cucerite de colecțiile sale filatelice.

Dr. Adalbert Szalay, filatelist sibian, a fost un bun cunoscător al emisiunilor „Cluj" şi „Oradea" din 1919. Studiul acestor două emisiuni filatelice l-a concretizat într-o lucrare, publicată în 1938 în limba germană, intitulată „Höhere Philatelie". Cele două volume însumează peste 1000 de pagini.

Avocatul Grigore Racoviceanu a debutat în viața filatelică în perioada interbelică şi s-a impus prin seriozitatea şi pertinența studiilor sale. S-a implicat activ şi în activitatea organizatorică a filateliei, astfel că în perioada celui de-al Doilea Război Mondial a fost preşedintele „Societății Filatelice Române". A avut o capacitate deosebită de analiză şi sinteză, care dublată de o rigurozitate a modului de gândire, i-au permis să realizeze o clasificare a ştampilelor poştale utilizate în Țările Române până în anul 1881[25]. A fost printre primii filateliști români care a utilizat o metodă ştiințifică de redactare a studiilor filatelice. Pasiunea pentru colecții pare să fi fost o caracteristică a familiei, deoarece era nepotul celebrului colecționar dr. George Severeanu[26].

Prof. dr. ing. Ilie Demetrescu a avut contribuții deosebit de importante în studiul mărcii poştale româneşti. A fost unul din puținii cunoscători ai metodelor de imprimare a mărcilor poştale şi a reuşit să explice particularități ale unor timbre analizând diversele faze tehnologice ale imprimării acestora. Este continuatorul lui Eduard Cohen în studiul

---

[25] Grigore Racoviceanu, *Ştampilele poştale folosite în Țările Române până în anul 1881*, Editura Transporturilor şi Telecomunicațiilor, Bucureşti, 1963.

[26] Victoria Dragu Dimitriu, *op. cit.*, p. 341; se pare că decizia dr. Severeanu de a dona statului colecția sa nu l-a bucurat prea mult pe nepotul său, Grigore Racoviceanu, care relata odată, într-un cerc de prieteni, că aşa cum fostul primar general adjunct al Capitalei, Constantin Doncea, nu a lăsat moştenire familiei nimic, deoarece a realizat totul singur, fără să primească nimic de la părinți, tot aşa a procedat unchiul său, dr. George Severeanu (A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 256624, vol. 11, f. 70v.); despre donația dr. George Severeanu vezi pe larg la Ioan Opriş, *Donații şi Donatori*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2005, p. 54.

eseurilor româneşti şi descoperirile sale referitoare la unele piese filatelice, precum probe, eseuri, varietăţi şi altele, au devansat chiar vocabularul de specialitate, în sensul că nu existau şi nu există nici azi termeni în limba română pentru unele aspecte din procesul de fabricaţie al mărcilor poştale pe care Ilie Demetrescu le-a semnalat. Cu toate că studiile sale se adresau în primul rând elitei filatelice româneşti, aceasta nu a înţeles întotdeauna subtilitatea şi profunzimea studiilor sale.

Dr. Nicolae Tripcovici a fost unul din spiritele enciclopedice ale filateliei româneşti. Mulţi ani a fost redactorul-şef al revistei „Filatelia", căreia i-a imprimat o înaltă ţinută culturală. Membru în mai multe jurii internaţionale, a implementat în România jurizarea exponatelor filatelice după principiile F.I.P. şi după practica internaţională. A popularizat prin articolele sale tendinţele moderne din filatelia mondială, suplinind astfel lipsa de informaţii de care sufereau filateliştii români datorită restricţiilor de călătorie. Colecţia sa cea mai importantă cuprindea corespondenţa dezinfectată în carantine.

Dr. Liviu Nicolae Cristea, filatelist sibian, stabilit la Londra şi München, a avut contribuţii majore la promovarea filateliei româneşti prin posturile de radio B.B.C. şi „Europa Liberă", unde a susţinut o cronică filatelică. Colecţia sa de timbre poştale cuprindea multe piese frumoase din rândul mărcilor clasice, dar şi multe raritäţi din seriile emise după 1900, în special eseuri şi probe. Marele merit al dr. Cristea este acela de a fi transmis informaţii filatelice în România anilor '70-'80, atunci când circulaţia ideilor şi a persoanelor era dificilă pentru noi. În mod special trebuie subliniat interesul dr. Cristea pentru istoria mişcării filatelice din România, concretizat în identificarea unor informaţii din diaspora filatelică românească şi a unor vechi publicaţii cu caracter filatelic româneşti ce se găseau în bibliotecile publice britanice şi germane.

Ing. Kiriac Dragomir a fost numit de unii filatelişti „patriarhul filateliei româneşti"[27], iar moartea sa, survenită în 1999, a fost anunţată în presa filatelică cu formula „A apus soarele filateliei româneşti"[28]. Fără a diminua cu nimic din meritele, incontestabile de altfel, ale lui Kiriac Dragomir, credem totuşi că ambele formulări sunt exagerate. Kiriac Dragomir a început să colecţioneze din 1922, iniţial lucruri obişnuite, temele sport, pictură sau timbre de pe alte continente, *outremer* sau *Übersee*. Prin anii '60 se pare că a încercat să-l iniţieze în filatelie pe Constantin Doncea, ale cărui

[27] * * *, *Patriarhul filateliei româneşti*, în „Curierul Filatelic", nr. 34 din 1993.
[28] Leonard Paşcanu, *A apus soarele filateliei româneşti*, în „Filatelia", nr. 3, martie 1999.

colecţii de artă şi de timbre se află astăzi la Muzeul Municipiului Bucureşti. Colecţia lui Kiriac Dragomir de timbre clasice româneşti, premiată la marile expoziţii interne şi internaţionale, se remarca prin reconstrucţia blocurilor de report la mărcile litografiate româneşti. Studiul mărcilor ştampilate i-a permis să stabilească datele timpurii şi târzii de circulaţie ale unor timbre sau răspândirea lor la oficiile poştale. A realizat o lucrare importantă privind ştampilele poştale din România[29]. A făcut studii aprofundate în arhivele naţionale privind emiterea şi circulaţia emisiunilor „Cap de Bour" şi diverse aspecte ale istoriei poştale. A rămas în conştiinţa unei întregi generaţii de filatelişti prin „Catalogul Mărcilor Poştale Româneşti" pe care l-a realizat împreună cu Aurel Surpăţeanu în 1974. Postum i s-a publicat „Monografia Mărcilor Poştale Româneşti".

Dr. Constantin Milu a avut marele merit de a construi cu multă tenacitate o colecţie de istorie poştală românească, care după ce a luat trei medalii de aur mari la expoziţiile F.I.P. a început să participe în clasa „Championship", destinată marilor colecţii mondiale. Mult timp a fost singura colecţie românească participantă la expoziţiile mondiale care includea timbre „Cap de Bour". Dr. Constantin Milu şi-a construit colecţia în timp, cu multă răbdare şi pasiune.

Avocatul Mircea Stănculescu, preşedintele „Federaţiei Filatelice Române" între 1990 şi 2000, a realizat o colecţie de mărci poştale clasice româneşti cu care a obţinut multe medalii de aur la expoziţiile internaţionale. Şi-a sporit şi dezvoltat colecţia achiziţionând multe alte colecţii valoroase româneşti, inclusiv colecţia Kiriac Dragomir. Mircea Stănculescu a renunţat la filatelie şi colecţia a fost vândută prin casa de licitaţii Corinphila, sub numele de colecţia „Moldovitza" în decembrie 2000.

Dr. Valeriu Neaga a fost unul din pionierii renaşterii filateliei româneşti în anii '50. A început să colecţioneze încă din anii studenţiei de la Cluj, apoi a fost unul dintre fondatorii cercului filatelic din Bacău şi ulterior şi-a continuat cu succes activitatea filatelică la Bucureşti. Are marele merit de a fi promovat în România o nouă ramură filatelică, maximafilia. Datorită muncii sale, România este una din ţările în care maximafilia este foarte populară. A contribuit substanţial la recunoaşterea de către F.I.P. a maximafiliei ca o ramură a filateliei. Activitatea sa a fost recunoscută şi apreciată şi pe plan internaţional, fiind ales preşedinte al comisiei de maximafilie din cadrul Federaţiei Internaţionale de Filatelie.

[29] Kiriac Dragomir, *Ştampilografie poştală (România 1822-1910)*, f. e, f. a.

Corneliu Spineanu a fost mulți ani director al întreprinderii specializate în comercializarea timbrelor „Rompresfilatelia". Funcția pe care a ocupat-o i-a impus o anumită discreție referitor la colecția sa personală. Datorită acestui fapt, colecția nu a fost foarte mult popularizată. A avut o remarcabilă activitate de cercetare, în special în ceea ce privește emisiunea a II-a „Cap de Bour", domeniu în care a fost considerat un mare specialist, fapt demonstrat prin studiile publicate. Colecția a lăsat-o moștenire fiului său, fostul ministru și deputat, Ulm Spineanu, care a avut marele merit de a o păstra și continua până la moarta sa. Astăzi, fiind disputată de moștenitori, colecția Spineanu riscă să se disperseze.

Teodor Melnic, unul dintre fondatorii A.F.R. din 1958, a fost un filatelist deosebit de activ, care a avut rezultate meritorii în organizarea vieții filatelice bucureștene. Președinte de cerc, lider de opinie, Teodor Melnic a știut și în anii puterii comuniste să militeze pentru cinste, dreptate și adevăr în lumea filatelică. Este recunoscut prin onestitatea și curajul opiniilor sale, care au limpezit multe situații confuze din viața filatelică românească, atât înainte de 1989 cât și în perioada post-comunistă. A fost un colecționar cu posibilități materiale modeste, dar cu multă pasiune și dragoste față de mărcile poștale. Aceste calități i-au adus pentru exponatul său intitulat „Nimic nu se uită, nimeni nu este uitat", o istorie prin timbre a celui de-al Doilea Război Mondial, multe satisfacții, aprecieri și medalii la expozițiile la care a participat.

Ing. Titus Orădean, spirit enciclopedic, este unul din puținii filateliști din România bun cunoscător al mărcilor străine. Numele lui este legat de două momente importante ale istoriei filateliei românești: expoziția Centenarului Mărcii Poștale Românești din 1958, al cărei director tehnic a fost și readmiterea României în F.I.P. în anul 1990. A fost posesorul unei interesante colecții de timbre ale poștelor locale chinezești, care cu greu se putea realiza în România anilor '50, și a făcut studii privind clasificarea ștampilelor de cenzură din perioada Primul Război Mondial.

Sorin Pantiș a fost ales președinte al Federației Filatelice Române în octombrie 2008. A început filatelia cu o colecție de mărci poștale suedeze, dar după 1996 s-a impus în lumea filatelică românească printr-o colecție „România", deosebit de interesantă și valoroasă, cu multe exemplare din cele două emisiuni „Cap de Bour". Din păcate, colecția sa nu a fost expusă niciodată în public și cel puțin o parte din ea a fost vândută în Elveția la licitația casei Corinphila, în februarie și decembrie 2007, sub denumirea de colecția „Cornelia".

Mărcile poştale româneşti au atras pe mulţi colecţionari din toate colţurile lumii. Dintre aceştia, unii au ajuns să aibă colecţii remarcabile, alţii să realizeze studii strălucite, contribuind cu toţii la popularizarea mărcii poştale româneşti în străinătate. Din acest motiv considerăm că şi ei fac parte din mişcarea filatelică românească şi vom prezenta mai jos câţiva dintre cei mai cunoscuţi filatelişti, colecţionari de timbre româneşti. Filatelia românească se poate mândri cu faptul că sunt câteva nume legendare de colecţionari de mărci poştale care au avut în colecţiile lor timbre clasice româneşti. Încă din secolul XIX Thomas Keay Tapling şi-a donat colecţia de mărci clasice româneşti la British Museum (astăzi colecţia se găseşte la National Library în Londra). Sir William Avery avea în colecţia sa nu mai puţin de 21 exemplare din mărcile „Cap de Bour" ale primei emisiuni! Reamintim faptul că prin desfacerea la licitaţii a colecţiei baronului Phillipe de la Renotière de Ferrary au fost vândute, între 1921 şi 1925, 32 timbre din prima emisiune „Cap de Bour", printre care şi celebra pereche tête-bêche de 27 parale. Baronul Alphonse de Rothschild a avut o colecţie de timbre clasice româneşti care impresionau prin calitatea deosebită şi care a fost vândută după al Doilea Război Mondial la licitaţii. Regele Faruk al Egiptului a avut în colecţia sa multe raritǎţi mondiale, printre care şi scrisori francate cu mărcile „Cap de Bour" din prima emisiune. Alfred H. Caspary a vândut în 1957 la o licitaţie în New York o formidabilă colecţie de mărci clasice româneşti, printre care 31 de exemplare din prima emisiune. Maurice Burrus a fost posesorul unei faimoase colecţii de timbre româneşti, lichidată în 1962 prin licitaţia W. Balasse. John R. Boker jr. a reuşit constituirea unei interesante colecţii de timbre clasice româneşti, cu piese ex-Faruk, ex-Caspary sau ex-Rothschild. René Berlingin a concentrat în colecţia sa exemplare rare din prima emisiune „Cap de Bour", la un moment dat fiind şi fericitul posesor al perechii de 27 parale tête-bêche. Există consemnări şi pentru colecţiile de mărci poştale româneşti ale lui Frederick Philbrick (care şi-a vândut în 1882 colecţia lui Ferrary), Alfred F. Lichtenstein, Lars Amundsen (care avea 8 mărci „Cap de Bour") sau Alfred Weinberger[30].

Fritz Heimbűchler (Germania) este recunoscut ca cel mai mare specialist al mărcilor „Cap de Bour" pe plan mondial. Din 1972 este conducătorul grupării filatelice „ARGE Rumänien" din Germania. Colecţia sa de mărci clasice româneşti, incluzând foarte multe timbre „Cap de

[30] Wolfgang Maassen, *Die bedeutendsten Rumäniensammlungen*, în „Schweizer Briefmarken Zeitung", nr. 10, octombrie, 2010, p. 383 - 384.

Bour", a luat cele mai mari distincții la expozițiile filatelice mondiale, inclusiv „Grand Prix". Întreaga sa activitate de cercetare şi expertizare a mărcilor clasice româneşti este concretizată în trei volume considerate opere fundamentale ale filateliei româneşti. În 2001 a fost invitat de către prestigioasa „Royal Philatelic Society" să semneze „Roll of Distinguished Philatelists". În colecția sa erau 45 de exemplare din prima emisiune „Cap de Bour". Colecția a fost vândută prin licitație la sfârşitul anului 2010, la casa Corinphila din Zürich.

Sir John Wilson (Marea Britanie), când a fost numit de regina Elisabeta a II-a custodele colecției regale britanice[31], a considerat că noua funcție nu este compatibilă cu calitatea lui de colecționar al mărcilor poştale britanice, motiv pentru care şi-a lichidat colecția. A început să colecționeze mărci clasice româneşti şi timbrele poştelor locale ruseşti, celebrele „zemstve". S-a remarcat prin studiile făcute asupra mărcilor clasice româneşti litografiate „Carol cu favoriți" şi „Carol cu barbă" concretizate în descoperiri importante privind existența mai multor tiraje ale acestor emisiuni, precum şi identificarea locului în coală a unor mărci cu particularități de desen. Colecția a fost prezentată la mai multe expoziții internaționale, fiind foarte apreciată[32].

Dr. František Novak (Cehia) şi-a petrecut o parte din tinerețe în România. A fost considerat unul din cei mai buni experți ai mărcilor româneşti în anii '60. Colecția sa, concentrată pe studiul mărcilor clasice litografiate dar şi a celor postclasice, a fost prezentată deseori la expozițiile internaționale. Este autorul unor studii filatelice româneşti publicate în revistele din țară şi străinătate[33].

Edmond Léon (Belgia) a avut o importantă colecție de mărci clasice româneşti, cuprinzând timbre din primele două emisiuni „Cap de Bour", dar şi din emisiunile „Cuza" şi „Principatele Unite". Colecția sa a fost distinsă cu medalia de aur la expoziția Philatec din 1964 de la Paris[34].

Ing. Roberto Tomasini a fost posesorul uneia dintre cele mai mari colecții de timbre româneşti. Colecția sa, prezentată în cadrul expozițiilor deseori sub pseudonimul „Emanuela", reunea mari rarități româneşti, dintre care se detaşează celebrul ziar „Zimbrul şi Vulturul" francat cu 8

---

[31] Colecția regală britanică, una din marile colecții filatelice ale lumii, cuprinde în principal mărcile britanice şi cele din țările Commonwealth-ului; colecția a fost începută de regele Eduard al VII-lea şi continuată de regii George al V-lea, George al VI-lea şi regina Elisabeta a II-a.

[32] Nicolae Tripcovici, *op. cit.*, pp. 34-36.

[33] *Ibidem*, p. 37.

[34] *Ibidem*, pp. 38-39.

mărci Porto Gazetei de 5 parale din emisiunea a II-a „Cap de Bour", considerată şi astăzi cea mai scumpă piesă filatelică românească[35]. Multe piese filatelice româneşti din colecţiile Cohen şi Léon au ajuns în colecţia Tomasini, care reunea nu mai puţin de 22 de timbre „Cap de Bour" din prima emisiune[36].

Paya Noguero Isidro (Spania) a avut o colecţie de mărci clasice româneşti începând cu timbre din prima emisiune „Cap de Bour", dar partea cea mai interesantă o constituia reconstrucţia blocurilor de report la mărcile „Carol cu favoriţi" şi „Carol cu barbă"[37].

Dr. Pavel Diča (Cehia), un alt expert ceh al mărcilor româneşti, a avut o colecţie de studiu a timbrelor româneşti emise până în anul 1900[38].

Alţi colecţionari ai mărcilor poştale româneşti din străinătate au fost: **P. Brodtbek** (mărci clasice), **dr. F.P.N. Parsons** („Carol cu favoriţi" şi „Carol cu barbă"), **J.P. Steindler** (poşta companiei austriece de navigaţie pe Dunăre D.D.S.G.), **dr. Achille Rivolta**, ex-preşedintele Federaţiei Filatelice Italiene, a avut o colecţie importantă de timbre utilizate de poşta austriacă în Ţările Române, **Gian Luigi Bertoncini**, poşta austriacă în Valahia şi Moldova şi **ing. Pietro Provera**, poşta austriacă în Ţările Române[39].

Astăzi numărul filateliştilor străini care colecţionează România este mult diminuat. Astfel, la expoziţia mondială EFIRO 2008, care a avut loc la Bucureşti, nu au expus decât **Raitchev Raitcho** (Bulgaria), **Rolf-Dieter Jaretzky** (Germania), **Paul Hirsch** (Marea Britanie), **Joseph Hackmey** (Marea Britanie, noul posesor al vestitului ziar „Zimbrul-Vulturul", posesorul unei foarte valoroase colecţii de mărci clasice româneşti), **Yasuki Ota** (Japonia), **Ivar Sunsbo-jr**. (Norvegia) şi dr. **Hedy-Erwin Faibel** (Israel). În afară de aceşti expozanţi, sunt recunoscuţi pentru activitatea lor filatelică, cu precădere privind timbrele clasice româneşti **Gabriel Sassower** din Londra, originar din Arad, **Paul Laptev**, tot din Londra,

---

[35] Ziarul „Zimbrul şi Vulturul", nr. 7, a fost expediat prin poştă, din Iaşi, la 11 noiembrie 1858. A fost semnalat pentru prima dată în 1896, la Viena, ca una din marile raritaţi mondiale, iar apoi, trecând succesiv prin mari colecţii, a fost considerat de către Guiness Book cel mai scump ziar din lume, fiind vândut în 2007 la o licitaţie elveţiană cu suma de 750.000 euro. Din punct de vedere istoric-documentar trebuie subliniat faptul că numărul 1 al ziarului, ce avea un semnificativ titlu unionist, a apărut la Iaşi, la 1 noiembrie 1858, şi că a avut un rol bine determinat în acţiunile pro-unioniste, fiind distribuit şi la Paris, dar mai ales în toate ţinuturile româneşti din Moldova, Ţara Românească, Bucovina.

[36] Nicolae Tripcovici, *op. cit.*, pp. 43-49.

[37] *Ibidem*, p. 39.

[38] *Ibidem*, p. 40.

[39] *Ibidem*, pp. 41-42.

dintr-o familie de diplomați români şi **dr. Gertlieb Gmach** din Germania. **Paul Hirsch** din Marea Britanie şi **Thomas Höpfner** din Germania au renunțat de curând la colecțiile lor de mărci clasice româneşti. Trebuie menționați şi filateliştii din Australia, dintre care se detaşează **Chris Trevers**, originar din România, care are o colecție foarte interesantă, compusă din piese nu neapărat scumpe, dar rare.

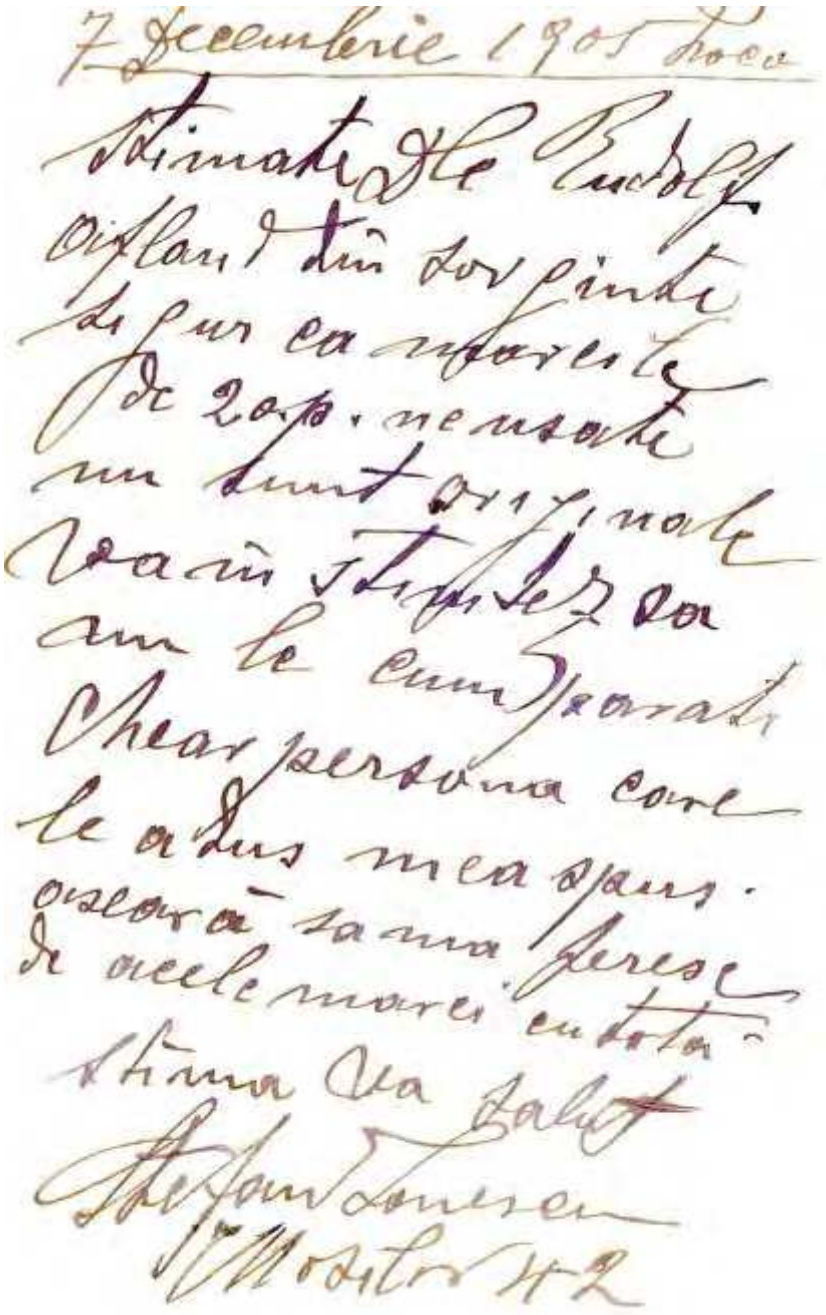

Carte poştală adresată în 1905 lui
Rudolf Zoscsak de către Ştefan Ionescu (C.S.)

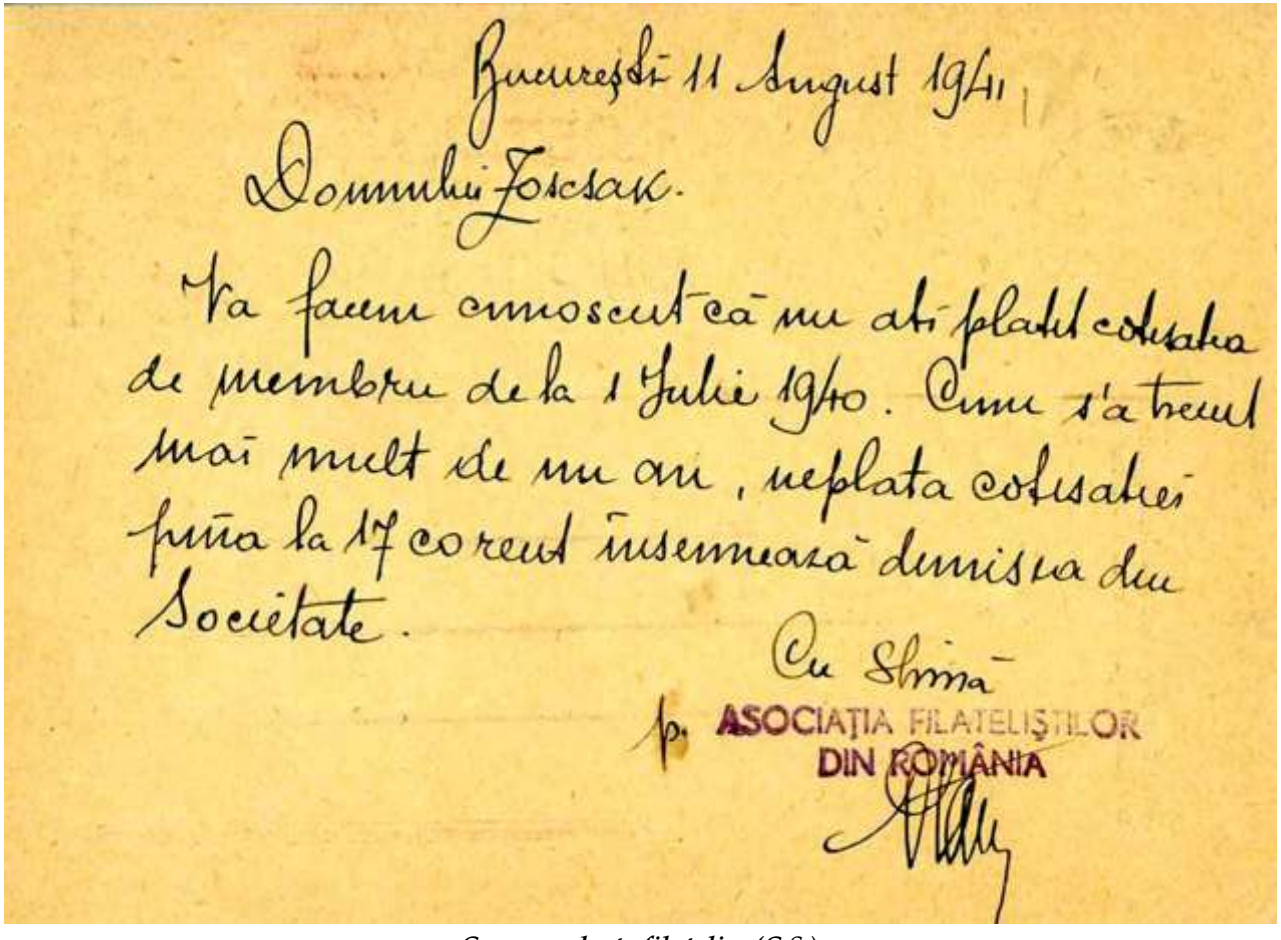

Bucureşti 11 August 1941

Domnului Zoscsak.

Va facem cunoscut că nu ați plătit cotisația de membru de la 1 Iulie 1940. Cum s'a trecut mai mult de un an, neplata cotisației pînă la 17 corent însemnează demisia din Societate.

Cu Stimă

p. ASOCIAȚIA FILATELIȘTILOR DIN ROMÂNIA

Corespondențe filatelice (C.S.)

Capitolul V

CONFISCAREA COLECȚIEI FILATELICE A BARONULUI VON WITZLEBEN

Baronul Job Wilhelm von Witzleben a participat la expozițiile filatelice româneşti din 1923, 1924 şi, după unele ezitări, chiar în 1932. A publicat în colaborare cu Rudolf Zoscsak unele articole în presa filatelică internațională. Job Wilhelm von Witzleben a deținut tot timpul poziții înalte în conducerea şi administrarea unor bănci din România. Posibilitățile financiare mari i-au permis să acumuleze o colecție numismatică şi filatelică fabuloasă, care a avut o soartă tristă, asemănătoare cu cea a colecției lui Philippe de la Renotière de Ferrary. Von Witzleben era cetățean german şi a venit în România, trimis se pare de Dresdner Bank, după Primul Război Mondial[1].

Sfârşitul acestei colecții merită o atenție specială. Colecția de timbre a baronului von Witzleben se găsea, în vara anului 1944, depozitată în trei locuri: la locuința sa, în seifurile „Societății Bancare Române" şi la Legația

[1] Job Wilhelm von Witzleben (1880, Hanovra – 1960, Germania), din vestita familie care a dat Germaniei mulți militari faimoşi, a fost funcționar la Dresdner Bank. A ajuns în România imediat după Primul Război Mondial, iar după cel de-al Doilea Război Mondial s-a repatriat, după ce o scurtă perioadă a fost internat ca urmare a faptului că era cetățean german. După informațiile furnizate de Wolfgang Maassen, preşedintele A.I.J.P., a fost membru al clubului filatelic Berliner-Philatelisten Club între 1919 şi 1945, iar după 1948 a activat în cadrul Asociației Filatelice din Glössnitz. Uwe Konst ne-a semnalat faptul că în perioada 1919–1945, pe când era în România, în mod formal era membru la Berliner-Philatelisten Club şi avea reşedința declarată pe Dreitorspitzstraße nr. 58 în localitatea Garmisch-Partenkirchen din Germania, cu toate că în realitate locuia în Bucureşti, pe strada Dumbrava Roşie nr. 10. Job Wilhelm von Witzleben a avut o frumoasă carieră în domeniul bancar: a lucrat la Deutsche Orientbank din Egipt (1908-1914), din 1914 şi până în 1916 a lucrat la Constantinopol, apoi este semnalat pentru scurt timp, în 1921, la Zagreb, iar în 1922 (re)vine în România. Este numit în 1923 director al sucursalei bucureştene Dresdner Bank, care se va transforma în 1929 în Societatea Bancară Română S.A. La 24 august 1923 s-a căsătorit cu Magda Daisy Deutscher, născută la 20 ianuarie 1898 (cf. Uwe Konst, e-mail către autor la 18 mai 2010). Se pare că Job von Witzleben a venit în România încă din 1917, deoarece este semnalată prezența sa la conducerea Băncii Naționale a României, în 1917 (cf. Cristian Păunescu, Marian Ştefan, *op. cit*., p. 84).

Suediei. Wilhelm von Witzleben locuia pe str. Dumbrava Roşie nr. 10, într-un apartament închiriat de la dr. Ion Urlăţeanu.

După internarea sa, în septembrie 1944, în locuinţă a fost *încartiruit* un refugiat, ing. D. Stoica. Acestuia i s-a dat în custodie tot mobilierul din locuinţă, în baza unui proces verbal *dresat* la 26 septembrie 1944[2]. În anexa acestui proces-verbal erau trecute, fără nicio descriere, piesele de mobilier existente, pe încăperi. Într-unul din dulapurile din camera cu destinaţie birou se aflau: *7 albume diferite cu diferite mărci străine, 10 cutii Händler Falze* (şarniere, n.n)*, 4 albume goale, 2 linii diferite, hârtii şi plicuri, 1 plic cu diferite fotocopii de mărci, una lupă cu gradaţii, 2 plăci de cristal gradate, 1 microscop „Patent", 1 Matra de la 60x-50x-40x, una lanternă, 1 lupă mare cu coadă, un pahar de apă pentru mărci, 1 vas pentru mărci de benzină, 1 geamantan mic de piele cu diferite mărci, diferite albume goale, cataloa*ge. În alt dulap au fost găsite: *diferite cutii cu mărci şi cutii goale*[3]. Alte piese de mobilier, birouri, dulapuri, erau închise şi nu s-a inventariat, nici măcar sumar, conţinutul acestora. Toate acestea au fost sigilate.

La 30 noiembrie 1944, comisarul Vasile Ciubotariu de la Circa 4 de Poliţie, în baza dispoziţiei unui anume Ciucov de pe lângă Prefectura Poliţiei Capitalei şi a Comisarului Şef de la Circa 4 de Poliţie, a predat căpitanului Petrov T.I. de la „Comandamentul Rusesc" unele obiecte de mobilier din apartamentul lui von Witzleben, în special mobilierul cu uşi sigilate[4].

La 6 februarie 1946, doi angajaţi ai „Oficiului Bunurilor Inamice" (O.B.I.) de pe lângă Primăria Municipiului Bucureşti, Albert Terner şi Vladimir Pâslaru, au predat unui anume Spigoff de la „Comisia Aliată de Control" (C.A.C.) restul mobilierului din locuinţa din str. Dumbrava Roşie nr. 10. Poziţia 93 a procesului verbal de predare conţine o menţiune mai mult decât vagă: „diferite albume cu mărci"[5].

Predarea mobilierului din locuinţa lui von Witzleben s-a făcut în condiţii foarte dubioase, unele din procesele verbale întocmite nu au fost semnate de delegaţii sovietici la luarea în primire, fiind în aceste condiţii doar relatări ale părţii române care a făcut predarea şi nu documente reale de predare-primire.

---

[2] A.N.R. - A.N.I.C., fond *C.A.S.B.I.,* pachet 146, dosar nr. 141, lit. „W", f. 2.
[3] *Ibidem*, f. 4.
[4] *Ibidem,* f. 3.
[5] Idem, pachet 67, dosar nr. 50, f. 34.

Sesizând aceste aspecte, inspectorul A. Nicolau de la O.B.I. a întocmit un referat, la 14 ianuarie 1947, prin care a cerut să se verifice la C.A.C. dacă mobilierul menționat în procesele verbale a fost primit, dacă persoanele care au întocmit procesele verbale existau în realitate şi ce s-a întâmplat cu mobilierul după predare[6]. În urma acestui referat, O.B.I. cere[7], la 4 aprilie 1947, „Casei de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice"(C.A.S.B.I.) să intervină la C.A.C. pentru lămurirea situației, deoarece bunurile lui von Witzleben au fost ridicate de o persoană cu numele Spigoff, delegat al C.A.C., fără proces verbal. Din păcate nu se cunosc rezultatele acestor demersuri, dar se pot bănui. Concluzia este că mărcile poştale care se aflau în locuința lui von Witzeleben au fost predate sovieticilor neinventariate, neevaluate şi în condiții suspecte.

Încă din 6 octombrie 1944, Jacques Wertheimer-Ghika, un foarte controversat filatelist, denunța în mod public colecțiile unor supuşi germani şi unguri ale căror „colecții valorează sute de milioane"[8]. La 8 noiembrie 1944, s-a găsit, în cadrul operațiunii de identificare a bunurilor cetățenilor de naționalitate germană şi maghiară, la sediul „Societății Bancare Române" din str. Lipscani nr. 33, un seif marca „S.J. Arnheim", aparținând lui von Witzleben, care fusese membru în Consiliul de Administrație al băncii[9].

La 14 noiembrie se propunea găsirea unor experți cu concursul cărora să se facă inventarierea colecțiilor[10]. Printr-o scrisoare adresată către C.A.S.B.I., la 11 decembrie 1944, Wertheimer-Ghika propunea să se strângă toate colecțiile confiscate la un loc şi să se însărcineze un filatelist cu inventarierea şi conservarea lor, până când statul va decide soarta colecțiilor[11].

Peste numai câteva zile, la 18 decembrie acelaşi an, fiind chemat la sediul C.A.S.B.I. pentru a da unele relații, a reluat propunerile şi a înmânat autorităților un plic închis, sigilat, cu mențiunea „strict secret", în care a nominalizat chiar două colecții ai căror proprietari erau deja internați: colecția baronului von Witzleben şi pe cea a lui R. Kernescher[12].

---

[6] *Ibidem*, f. 22.
[7] *Ibidem*, f. 6 şi 9.
[8] „Universul" din 6 octombrie 1944.
[9] A.N.R. - A.N.I.C., fond *C.A.S.B.I.*, pachet 67, dosar nr. 50, f. 117-119.
[10] *Ibidem*, passim.
[11] *Ibidem*, f. 13.
[12] *Ibidem*, f. 12.

În ciuda insistențelor sale, Wertheimer-Ghika nu a fost chemat să facă inventarierea şi evaluarea colecției von Witzleben. Aceasta a fost făcută de către Octav Luchide[13], Wilhelm Nathansohn, Victor Braida şi Adolf Hechter şi consemnată în procesul verbal din 29 mai 1945, prin care valoarea mărcilor era estimată la 12.602.055 lei la nivel prețuri septembrie 1944[14]. Inventarierea şi evaluarea colecției numismatice a fost făcută de Corneliu Secăşanu[15] în iunie acelaşi an[16].

La 2 aprilie 1945 C.A.C. a comunicat „Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului" că la 17 ianuarie 1945 ambasadorul Suediei la Bucureşti a „dat" o informație în sensul că ambasada deținea colecția de timbre poştale a lui J.W. von Witzleben[17]. Sub semnătura şefului „Serviciului Economic al C.A.C.", Finoghenov, se comunica mai departe că, în conformitate cu prevederile art. 8 al „Convenției de Armistițiu", bunurile aparținând cetățenilor germani trebuie păstrate de Guvernul României şi nicidecum de reprezentanțe străine. C.A.C. a stabilit ca loc de păstrare „Societatea Bancară Română".

Urmare acestei înştiințări, la 19 aprilie 1945, C.A.S.B.I. a intervenit la Ministerul Afacerilor Externe pentru a-i solicita să comunice data la care urma să aibă loc predarea colecției von Witzleben, ce se afla la ambasada Suediei, către „Societatea Bancară Română". Predarea a avut loc la 13 iunie 1945 orele 9.45, când în prezența Ministrului Suediei la Bucureşti, C.A.S.B.I. a predat „Societății Bancare Române" o ladă conținând albume şi plicuri cu mărci poştale. Inventarierea amănunțită urma să fie făcută ulterior, de către experți filatelici[18].

Colecția a fost depozitată la „Societatea Bancară Română", în casa de bani nr. 16. La 9 august 1945 cei patru experți, Luchide, Hechter, Nathansohn şi Braida au făcut un inventar sumar al colecției, constatând existența a 38 de albume, 2 clasoare mari, 1 clasor mic, una cutie mică de

---

[13] Octav Luchide (1901, Bucureşti – 1979, Bucureşti), doctor în drept, a avut o activitate remarcabilă în multe domenii; în sport a îndeplinit diverse funcții din 1930 şi până în 1974 (* * *, *Enciclopedia educației fizice şi sportului din România,* vol. 2, Editura Aramis*, 2002*, p. 88).

[14] A.N.R. - A.N.I.C., fond *C.A.S.B.I.*, pachet 67, dosar nr. 50, f. 121 - 125.

[15] Corneliu Secăşeanu (1894 - 1970), pasionat numismat, a lucrat la B.N.R. încă din 1926 şi are merite importante în încercările de a organiza un muzeu al B.N.R. (Cristian Păunescu, *Banca, banii şi bancherii. Pagini de istorie bancară,* Editura Oscar Print, Bucureşti, 2009, pp. 195 - 197).

[16] A.N.R. - A.N.I.C., fond *C.A.S.B.I.*, pachet 67, dosar nr. 50, f. 127 - 150.

[17] *Ibidem*, f. 111.

[18] *Ibidem,* f. 126.

ţigări, 2 pachete şi 39 plicuri de pânză, toate cu mărci poştale. Inventarul a fost făcut pentru stabilirea onorariului experţilor[19].

La 21 noiembrie 1945 cei patru experţi, care mai făcuseră şi evaluarea primei părţi a colecţiei von Witzleben, găsită în casa de bani „S.J. Arnheim" de la „Societatea Bancară Română", au declarat că vor lucra între orele 7–10 dimineaţa, deoarece „au şi alte ocupaţii ce nu le pot neglija". Valoarea colecţiei era estimată la câteva sute de milioane de lei şi se aprecia că inventarierea va dura cca. 30 de zile. Onorariul cerut era de 200.000 lei pentru fiecare.

Condiţiile puse de experţi nu au fost acceptate. În final, inventarierea s-a făcut în perioada 1-8 aprilie 1946, de către altă comisie de experţi compusă din Octav Luchide, Mozu Frenkel şi Wilhelm Nathansohn. După cum se poate vedea, comisia a fost redusă la trei persoane, doar O. Luchide şi W. Nathansohn rămânând din vechea echipă şi a apărut un nume nou, Mozu Frenkel[20].

În cursul inventarierii a avut loc un incident, încuietoarea casei de bani nr. 16, „Tánczos", s-a defectat şi a fost necesară mutarea provizorie a colecţiei în casa de bani nr. 13 „Peltz". După remedierea defectului, care a avut loc după terminarea inventarierii, colecţia a fost mutată la loc în casa nr. 16[21].

La 1 aprilie s-a întocmit inventarul colecţiei care consta din 38 albume cu mărci, numerotate de la 1 la 38, 3 clasoare numerotate de la 39 la 41, 1 cutiuţă de lemn cu mărci, numerotată 42, 2 mape, numerotate de la 43 la 44, 40 de plicuri cu mărci, numerotate de la 1 la 40 şi 1 pachet cu fotografii, scrisori şi note personale fără legătură cu filatelia[22].

În final, comisia a întocmit inventarul colecţiei care cuprindea 41 de pagini şi avea o valoare de 183.945.400 lei la nivel de preţuri septembrie 1944[23]. Cu toate că suma este impresionantă, multe din piesele inventariate au fost subevaluate iar altele au fost declarate falsuri şi nu li s-a dat nicio valoare.

---

[19] *Ibidem*, f. 151 - 152.

[20] Numele lui Mozu Frenkel apare menţionat în 1921, când un filatelist italian, Pierre Baldocchi, anunţa furtul unei colecţii de timbre cumpărate la Bucureşti şi nominaliza printre suspecţi pe Mozu Frenkel, „negustor de mărci de 21 ani, talia mijlociu, slab, mustăţile rase, părul castaniu, pieptănat în sus, bine îmbrăcat, pardesiu gabardină kaki"; este publicată şi o fotografie a acestuia (Pierre Baldocchi, *Recompensa de 10.000 franci francezi*, în „Filatelistul Român", nr. 2, mai 1921, pp. 20-21); în anii '50 colecţia lui Mozu Frenkel a fost confiscată de comunişti şi astăzi se găseşte la Muzeul Naţional Filatelic.

[21] A.N.R. - A.N.I.C., fond *C.A.S.B.I.*, pachet 67, dosar nr. 50, f. 49.

[22] *Ibidem*, f. 157.

[23] *Ibidem*, f. 165-205.

La 1 martie 1946 s-a făcut predarea colecției numismatice de la C.A.S.B.I. către „Societatea Bancară Română". Predarea s-a făcut de inspectorul general Dumitru Pera iar primirea de directorul general adjunct Cusma Sergheevici Malonovschi şi directorul W. Bujor. Colecția filatelică s-a predat la 28 martie acelaşi an, predător fiind Dumitru I. Dumitru din partea C.A.S.B.I. iar primitori P. Moisescu şi W. Bujor de la „Societatea Bancară Română".

Ca şi în cazul bunurilor aflate în apartamentul lui von Witzleben din str. Dumbrava Roşie nr. 10, autoritățile române au descoperit ulterior unele neconcordanțe şi neclarități pe care au încercat să le elucideze. Astfel, într-un referat al „Serviciului Comisiei de Lichidare a C.A.S.B.I.", din 21 ianuarie 1949, se constata că cele două colecții de la „Societatea Bancară Română" au fost predate efectiv fără să fi fost trecute pe tabelul de predare.

În conformitate cu Legea nr. 182/1946, activele germane din România trebuiau predate pe bază de jurnale ale Consiliului de Miniştri. Prin jurnalul Consiliului de Miniştri se stabilea procedura de predare şi se indica instituția sovietică către care se făcea predarea. Fără un asemenea tabel nu se ştie cum a fost posibilă predarea, fără a mai vorbi despre ilegalitatea în drept a operațiunii. Tabloul de predare întocmit pe baza jurnalului Consiliului de Miniştri era actul legal care implica verificarea şi hotărârea Consiliului de Miniştri de a se preda bunul respectiv. Era deci o formalitate esențială şi fără el predarea nu era valabilă, iar acțiunea C.A.S.B.I. apare ca fiind arbitrară. Putem spune că a fost un exces de putere, deoarece Consiliul de Miniştri era îndreptățit să hotărască predarea şi nu C.A.S.B.I. S-a propus refacerea *post-factum* a formalităților legale, adică obținerea unui jurnal al Consiliului de Miniştri, pentru intrarea în legalitate şi validarea predării[24].

La 9 februarie 1949, Vlad Popescu, inspectorul general al „Serviciului de Lichidare a C.A.S.B.I." a constatat că din dosarul von Witzleben lipseau procesele verbale de predare a colecțiilor filatelice şi numismatice şi propunea refacerea formalităților pentru intrarea în legalitate, fiind vorba despre bunuri în valoare de sute de milioane de lei[25].

În urma acestor constatări, „Serviciul de Lichidare a C.A.S.B.I." a solicitat la 25 martie 1949 Sovrombanc, care la înființare a înglobat şi „Societatea Bancară Română", alături de alte patru mari bănci româneşti ce dețineau peste 50% din piața de capital din România, să-i comunice ce

[24] *Ibidem*, f. 8.
[25] *Ibidem*, f. 18.

bunuri şi valori a avut J. W. von Witzleben blocate la „Societatea Bancară Română", când au fost predate colecțiile filatelice şi numismatice către C.A.C. şi în baza căror dispoziții, şi când au fost predate către C.A.C. o serie de bijuterii prețioase de aur, proprietatea aceluiaşi von Witzleben[26].

La 30 martie 1949 banca „Sovieto-Română S.A. Sovrombanc" a trimis „Comisiei de Lichidare a C.A.S.B.I." din cadrul Ministerului Finanțelor, 17 procese verbale, 1 inventar şi 1 tabel privind colecția filatelică şi numismatică a lui Job Wilhelm von Witzleben. A menționat că cele două colecții au fost predate „Administrației Bunurilor şi Întreprinderilor Sovietice" din România, conform adresei nr. 568 din 12 martie 1947. Solicita returnarea actelor după cercetare[27].

Deoarece colecția filatelică şi numismatică a baronului von Witzleben nu a fost trecută pe listele oficiale de bunuri predate U.R.S.S., prin jurnal al Consiliului de Miniştri, se poate lua în calcul varianta că ea nu a contribuit la plata datoriei de război a României[28] ci pur şi simplu a dispărut, este adevărat, cu acte şi cu concursul unor funcționari români. Wilhelm Nathansohn, unul dintre filateliştii care au inventariat şi evaluat colecția von Witzleben, a afirmat peste ani, că alături de un grup de filatelişti a ajuns până la Chivu Stoica solicitându-i acestuia, fără succes însă, să nu permită plecarea din țară a colecției[29].

Din când în când, presa filatelică a consemnat opiniile unor filatelişti, care dispunând de inventarul realizat printre alții şi de Wilhelm Nathansohn, au constatat apariția la marile licitații internaționale a unor piese filatelice care au făcut parte din colecția von Witzleben, confiscată de sovietici. Recent, Wolfgang Maassen, a semnalat existența colecției filatelice a baronului von Witzleben la Muzeul A.S. Popov din Sankt Petersburg[30].

---

[26] *Ibidem*, f. 19.

[27] *Ibidem*, f. 17.

[28] Silviu N. Dragomir, *Restituiri: Baronul Job Wilhelm von Witzleben*, în „Filatelia", nr. 10, octombrie 2003, p. 8.

[29] *Apud* Silviu N. Dragomir, *op.cit.*, p. 8.

[30] Wolfgang Maassen, *Die bedeutendsten Rumäniensammlungen*, în „Schweizer Briefmarken Zeitung", nr. 10, octombrie 2010, p. 384.

Proces-Verbal

Astăzi 13 Iunie 1945 ora 9,45

Subsemnatul Ion C. Vasilian, Inspector la Casa de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice, în baza delegaţiei No. 9819 din 12 Iunie 1945, m'am prezentat la Legaţiunea Regală Suedeză din Bucureşti, Şos. Kiseleff No. 43, unde în prezenţa Domnului Ministru al Suediei am predat o ladă conţinând albume cu plicuri conţinând diverse timbre, proprietatea supusului german J.W. von Witzleben, delegaţilor Societăţii Bancare Române Dnii W. Bujar, Av. D. Mihăilescu şi D. Flamm.

Menţionez că lada, care a fost sigilată de Legaţie, a fost deschisă în prezenţa mea şi a delegaţiilor Băncii, constantându-se numai că conţine albume şi plicuri cu mărci, inventarierea amănunţită şi evaluarea conţinutului urmând a se face de către experţii filatelici la Societatea Bancară Română în prezenţa subsemnatului.

La cererea Domnului Ministru al Suediei, un exemplar după procesul verbal de inventariere şi evaluare i se va remite.

S'a procedat în prezenţa persoanelor menţionate în acest proces verbal la sigilarea lăzii de lemn cu colecţia de timbre J.W. von Witzleben cu sigiliul C.A.S.B.I., pus pe ceară roşie în număr de 5 sigilii al cărui facsimil este reprodus pe prezentul proces-verbal.

Drept care s'a întocmit prezentul proces verbal în 3 exemplare, pentru Legaţiunea Suedeză, C.A.S.B.I. şi Bancară.

pt.Leg.Reg. Suedeză
[ss] indescifrabil

Deleg. C.A.S.B.I
[ss] Ion C. Vasilian

SOCIETATEA BANCARĂ ROMÂNĂ
[ss] W. Bujar
[ss] Av. D. Mihăilescu
[ss] D. Flamm

(A.N.R.–A.N.I.C.)

Proces Verbal

Astăzi 29 mai 1945, ora 8,45 dimineața

Subsemnatul Ion C. Vasilian, Inspector la Casa de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice, în baza delegației No. 321 din 27 Aprilie 1941, asistat de Domnii Director Dr. Petre Moisescu şi Dl. Avocat P. Brumă, din partea Societății Bancare Române S.A. şi de Domnii: Avocat Octav Luchide, Wilhem Nathanson, Victor Braida şi Adolf Hechter în calitate de experți philatelişti, propuşi de Casa de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice, ne-am întrunit la sediul Societății Bancare Române S.A. din Bucureşti, str. Lipscani No. 29-33, unde se află în păstrare colecția philatelică şi numismatică a supusului german J.W. von Witzleben, fost membru în comitetul de administrare al Băncii, colecții care se găsesc într'o cameră de la etajul I de la sus-zisa Bancă, închise într'o casă de fier marca S.I. Arnheim, pe care urmează să le evaluăm.

Prima operațiune efectuată a fost verificarea de către toate persoanele menționate mai sus în acest proces verbal a sigiilor de pe uşa camerei în care se află cassa de fier cu colecțiile, sigilii puse de către C.A.S.B.I., după verificarea şi constatarea făcută de Domnul Procuror Petre Ionescu, în ziua de 28 mai 1945, invitat de C.A.S.B.I. să verifice sigiliile puse de Ministerul Economiei Naționale pe cassa de fier, constatare care a fost consemnată în procesul verbal din ziua de 28 mai 1945, s'a procedat la ruperea sigiliilor de pe uşa camerei, cari au fost găsite intacte. Deasemeni toți subscrişii din acest proces verbal au verificat şi constatat că sunt intacte şi sigiliile puse de C.A.S.B.I. pe cele două ferestre. După aceste operațiuni, am procedat la deschiderea cassei de fier, unde se află colecțiile şi la evaluarea lor după cum urmează:

1)	1 cutie de țigări de foi conținând 18.500 buc. Mihai uzate în pachețele de 100 de la 0,25 la 16 lei	à	50 %	Lei	9.250
2)	1 cutie de țigări de foi conținând:	„		„	
	5 serii 1931, 16 valori neştampilate	„	14.000	„	70.000
		Transport		Lei	79.250

Pagina 2

10 buc. Alexandru cel Bun	„	2.000	Lei	20.000
5 serii Sanatoriul P.T.T.	„	2.500	„	12.500
10 serii Fructe	„	1.200	„	6.000

5 serii Sibiu	„	7.000	„	35.000
5 serii Mamaia	„	4.000	„	20.000
5 serii Expoziția Marinei	„	2.000	„	10.000
10 serii Munca	„	1.200	„	12.000
10 serii Geografia	„	1.500	„	15.000
5 serii Creangă	„	1.000	„	5.000
10 serii Expoz. Cercetăşească	„	1.500	„	15.000
5 serii Voevozi	„	2.000	„	20.000
5 serii Peleş	„	1.500	„	7.500
15 serii Constituția	„	400	„	6.000
5 serii Dobrogea	„	2.000	„	10.000
5 serii Basarabia 1928	„	2.000	„	10.000
10 serii Horia Cloşca	„	1.200	„	12.000
5 serii Costume	„	1.500	„	7.500
5 serii Antanta I-a	„	2.000	„	10.000
5 serii Luna Bucureşti I-a şi a II-a	„	800	„	4.000
5 serii O.E.T.R. 1935	„	4.000	„	20.000
5 serii Independența	„	1.500	„	7.500
5 serii Balcaniada	„	1.000	„	5.000
10 serii Recensământ	„	600	„	6.000
5 serii Grigorescu	„	1.500	„	7.500
5 serii UFSR	„	1.500	„	7.500
5 serii Avion vederi cu şarniere	„	1.500	„	7.500
5 serii Medicină, idem	„	10.000	„	50.000
5 serii Avion 7, idem	„	3.500	„	17.500
5 serii Braşov cu şarniere	„	1.000	„	5.000
Aceste 30 de posturi se află într'un plic cu denumirea A din cutia de țigări de foi din postul No. 2				
B. un plic conținând:				
50 serii Sfântul Gheorghe	„	600	„	30.000
C. un plic conținând				
250 serii „10 ani Carol II“, ştampilate	„	500	„	125.000
D. un plic conținând diferite mărci româneşti uzate	„			3.000

	E. un plic conținând 400 serii Eminescu uzate	„	50	„	20.000
	F. un plic conținând 500 serii New-York uzate	„	30	„	15.000
	G. un plic conținând 25 serii Cap de Bou 1933 uzate	„	250	„	6.250
	Separat în aceeaşi cutie în pachețele de 100: 4900 buc. Carol II cu poşta	„	60%	„	2.940
			Transport	Lei	652.440
	Pagina 3				
	200 buc. Londra 30	„	2	„	600
	100 buc. Londra 50	„	8	„	800
	200 buc. Taille douce 2 lei	„	10	„	2.000
	900 serii Centenarul Carol I compl. uzate	„	80	„	7.200
	5300 buc. Idem, valori separate	„	30 %	„	1.590
3)	1 plic mare de pânză conținând: 192 serii Chişinău-Cernăuți în buc. de coli	„	2.500	„	480.000
4)	1 plic mare de pânză conținând: 200 serii Chişinău-Cernăuți în buc. de coli	„	2.500	„	500.000
5)	1 plic mare de pânză conținând: 200 serii Chişinău-Cernăuți în coli complecte	„	2.700	„	540.000
6)	1 plic mare alb conținând: 100 serii Chişinău-Cernăuți în buc. de coli	„	2.500	„	250.000
7)	1 plic mare de pânză conținând: 100 serii Bucovina şi 100 serii Basarabia 1942 (total 600 bucăți)	„	600	„	120.000
8)	1 dosar roşu conținând: 100 serii Transnistria comemorative 1942 (în procesul verbal de inventariere au fost greşit denumite Transilvania) total				

	300 buc.	„	600	„	60.000
9)	1 plic de pânză conținând: un dosar cu: 3000 buc. Mihai filig. M.M. mărci în curs val. nom. (în procesul verbal de inventariere sunt trecute - un dosar cu 3000 buc. rom.)			„	25.225
10)	1 plic maron conținând: 200 serii Crucea Roşie 1941 în buc. de coli	„	700	„	140.000
	100 serii Maiorescu (nu Marinescu) cu 50 colițe	„		„	21.000
		Trasport		Lei	2.800.855

Pagina 4

11/12)	2 plicuri albe conținând: mărci comune uzate emisiunile 1893/1907 şi 1920/1940	„		„	2.000
13)	17 pachete conținând fiecare 100 blocuri Marele Voevod Mihai ştampilate de pe corespondența zilnică - 1700 buc.	„	40	„	68.000
14)	1 mapă verde conținând: 1800 buc. Regele Mihai curente val. nom. (menționată în procesul verbal 1 mapă Dir. Gen. a Poştelor cu mărci româneşti)	„		„	13.250
15)	1 dosar galben conținând: 100 serii Chişinău-Cernăuți în coli	„	2.700	„	270.000
16)	1 dosar conținând: 230 buc. Andrei Mureşanu	„	100	„	23.000
17)	1 plic galben conținând: 2 fotografii de mărci fără valoare				
18)	1 plic alb conținând: 100 serii Chişinău-Cernăuți în coli compl.	„	2.700	„	270.000
19)	1 plic alb conținând: 100 serii Chişinău-Cernăuți în coli compl.	„	2.700	„	270.000
20)	1 mapă conținând 2 plicuri cu Mihai				

	filig. C.C. şi anume:				
	100 serii 29 val. nom.	„	1000	„	100.000
	200 serii 25 val. şi anume lipsă val. 20, 30, 50 şi 100	„	700	„	140.000
21)	1 mapă carton gri conținând:				
	50 buc. Codreanu 2 + 5	„	150	„	75.000
	500 serii Straja Țării 1940	„	100	„	500.000
22)	1 mapă carton gri conținând:				
	500 serii Înțelegerea Balcanică 1940	„	28	„	14.000
23)	1 mapă carton gri conținând:				
	100 serii Moța Marin	„	500	„	50.000
	500 serii „10 ani Carol II“	„	800	„	400.000
		Transport		Lei	4.996.105

Pagina 5

24)	1 mapă carton gri conținând:				
	200 serii Straja Țării 1939	„	800	„	160.000
25)	1 mapă carton gri conținând:				
	500 serii Eminescu, coli	„	40		20.000
	500 serii New-York, coli	„	40		20.000
26)	1 mapă carton gri conținând:				
	1850 serii Ceferiada, compl. în coli	„	800	„	1.480.000
27)	1 mapă carton gri conținând:				220.000
	200 serii Fundația 1941, coli	„	1.100	„	
	Mapele 21-27 inclusiv sunt menționate în procesul verbal din 8 Noemvrie drept 7 mape de carton gri cu mărci				
28)	1 mapă legată în hârtie de jurnal conținând:				
	1 coală Domnitorul Cuza 1865 de 192 buc. 5 parale albastre catalogul Yvert No. 12 şi 1 coală Domnitorul Cuza 1865 de 200 buc. 20 parale roz catalogul Yvert No. 13 ambele coli de hârtie simplă val. după Yvert 1944 fr. fr.	„	34.200	„	1.026.000
29)	1 plic de pânză alb conținând:				
	100 serii Domnitorul Cuza 1866 neemise	„	75	„	7.500
	1 coală complectă Carol cu Barbă 1872 dantelat de 25 bani sepia, catalogul Yvert No. 35 fr.fr. (specificată în				

	inventar una mapă cu mărci româneşti)	„	25.000	„	625.000
30)	1 dosar cu diferite mărci româneşti emisiunile 1918/1920	„		„	10.000
31)	1 dosar maron conținând una colecție de ştampile româneşti 1872-1900 lipite pe cartoane, conținând deasemeni şi o mică colecție de mărci fiscale româneşti	„		„	150.000
32)	1 mapă albastru deschis conținând: 100 serii Mănăstiri, 25 val. complecte în coli	„	700	„	70.000
33)	1 plic de pânză alb conținând: 400 serii Crucea Roşie 1941 (în blocuri de 4)	„	700	„	280.000
34)	1 plic alb conținând: 200 serii Crucea Roşie 1941 în coli	„	700	„	140.000
		Transport		Lei	9.204.605

Pagina 6

35)	1 plic de pânză alb conținând:				
	200 serii Frăția de Arme	„	300	„	60.000
	150 colițe idem	„	400	„	60.000
36)	1 plic de pânză alb conținând: 100 serii Frăția de Arme Odesa cu 50 colițe				55.000
37.	1 plic de pânză alb conținând:				
	2 serii complecte Pro-Patria compuse din câte 6 colițe	„	10.000	„	20.000
	15 colițe Crucea Roşie 1941	„	7.000	„	105.000
	15 colițe Moța Marin	„	20.000	„	300.000
38.	1 plic Direcțiunea Generală a Poştelor conținând:				
	4 serii Consiliul de Patronaj şi 4 colițe (2 ani de război)	„		„	10.000
39)	1 plic Direcțiunea Generală a Poştelor conținând:				
	3 serii Ardeleni Partea I-a	„	850	„	2.550
40)	1 plic Direcțiunea Generală a Poştelor conținând:				
	10 serii Crucea Roşie 1943	„	300	„	3.000
	7 colițe Crucea Roşie 1943	„	500	„	3.500

41)	1 plic Direcțiunea Generală a Poştelor conținând:				
	3 serii Asistența P.T.T.	„	400	„	1.200
	9 per. colițe dantelat şi nedantelat Asistența P.T.T.	„	800	„	7.200
42)	1 cutie de ciocolată Teresina conținând:				
	8800 buc Mihai filig. C.C. uzate în pachețele a 100 sau serii emisiunea 1942 11 valori	„	100	„	80.000
43)	1 mapă din piele maron conținând:				
	1 coală complectă Ferdinand 15 bani brun nedantelat				
	1 coală complectă Ferdinand 5 bani verde dantelat vertical			„	15.000
	1180 buc diferite emisiuni din 1918-1922				
44/45)	2 albume Borec în piele neagră conținând o colecțiune de mărci româneşti de la 1872-1940 ştampilate şi neştampilate fiind lipite cu philafix sau deteriorat			„	500.000
46)	1 album legat în piele maron şi hârtie conținând 1 colecțiune de mărci româneşti emisiunile 1872-1891, ştampilate, colecțiune specială de ştampile.			„	35.000
		Transport		Lei	10.462.055

Pagina 7

47)	1 plic de pânză alb cu diferite mărci străine de pe corespondența Băncii pe plicuri			„	2.500
48)	1 plic de pânză alb cu diferite mărci străine de pe corespondența Băncii pe plicuri			„	2.500
49)	1 plic cu 300 serii Crucea Roşie 1941 în blocuri	„	700	„	210.000
50)	10 pachete cu plicuri scrisori emisiunea 1867 poşta D.D.S.G. total	„	3.000	„	960.000

	320 plicuri (Aceste plicuri s'au pus în două pungi albe)			
51)	1 dosar galben conținând: 52 buc Carol favorit şi barbă lipite pe foi 11 buc Paris-Bucureşti uzate 1 clasor mic cu 3 buc Carol favoriți		„	220.000
52)	1 dosar galben cu documente vechi româneşti şi mărci şi anume: 2000 buc essaiuri negre emisiunile 1872, 1885		„	100.000
	7 desene originale Basarab încoronare		„	35.000
53)	1 plic alb conținând: 500 buc. essaiuri de mărci fiscale		„	30.000
54)	1 plic alb conținând: 1 coală essaiuri 1880 de 150 buc.		„	10.000
55)	1 clasor conținând diferite mărci româneşti		„	13.000
56)	1 clasor cu diferite mărci româneşti 6 buc. Carol cu favoriți		„	20.000
	Diferite mărci Mihai uzate		„	2.000
57)	1 plic mare din pânză conținând: 231 buc. Carol cu favoriți 2 parale galben Yvert No. 14 200 buc. Carol cu favoriți 12 parale roz negumate Ambele în bucăți de coală Catalogul Yvert 1944 fr.fr.	„ 25.860	„	500.000
		Transport	Lei	12.567.055
	Pagina 8			
58)	1 plic conținând 1 caiet şi diverse plicuri cu mărci străine vechi val.		„	20.000
59)	19 ziare „Românulu“ 1864-1866 fiecare din ele având câte un timbru de 2 parale Cuza galben sau ocru, 2 parale Carol favoriți sau o jumătate de 5 parale Carol favoriți. Aceste ziare, dacă s'ar lua în considerare			

obliterațiunile mărcilor ca fiind originale, ar valora suma de Lei 3.000.000. La acest punct ne declinăm competința.

60) 1 mapă conținând 6 ziare „Românulu“ şi „Moş Ion“.
Aceste ziare, dacă s'ar lua în considerare obliterațiunile mărcilor ca fiind originale, ar valora suma de Lei 800.000. La acest punct ne declinăm competința.

61) 1 plic conținând:
7 scrisori vechi româneşti emisiunile 1862-1877 şi 1 serie Levantu englez 1916 Yvert No. 49/56.
Aceste scrisori, dacă s'ar lua în considerare obliterațiunile mărcilor ca fiind originale, ar valora suma de Lei 3.000.000. La mărcile Levant, dacă s'ar lua în considerare surchajul ca fiind original ar valora suma de lei 900.000. La acest punct ne declinăm competința.

62) 1 plic conținând 5 scrisori vechi româneşti 1862, 1858, 1872 Lei 25.000

Total Lei 12.612.055

adică lei douăsprezecemilioaneşasesutedouăsprezecemiicincizecişicinci.

Restul de 12 mape, plicuri şi suluri, legate într'un pachet de noi, conțin acte personale şi documente, care nu reprezintă nici o valoare philatelică comercială curentă.

Țin să menționez opinia Domnilor experți în privința valorii acestei colecții, care dacă ar fi plasată dintr'o dată pe piață, din cauza marei cantități de mărci din care este compusă, ar influența enorm prețurile şi deci nu ar mai prezenta valoarea mare pe care am prevăzut-o mai sus.

Evaluarea efectuată astăzi, menționată în prezentul proces verbal, se referă numai la colecția philatelică a Domnului J.W. von Witzleben, colecția numismatică aflată în aceeaşi cassă de fier, în compartimentul de sus, să fie evaluată în altă zi, de către un Domn expert numismatic.

Evaluarea colecţiei philatelice s'a făcut la preţurile din 1 Decemvrie 1944, preţuri, care după declaraţiile Domnilor experţi, sunt aceleaşi şi pentru data de 12 Septemvrie 1944.

Am procedat la închiderea cassei de fier cu marca S.I. Arnheim, care cuprinde cele 2 colecţii şi anume:

Cu cheia No. 1 am încuiat uşa, subsemnatul Ion C. Vasilian, păstrând cheia asupra mea, pe care o voi preda împreună cu două exemplare din procesul verbal C.A.S.B.I.-ului iar cu cheia No. 2, a încuiat uşa cassei de fier Domnul Director Petre Moisescu, păstrând cheia Societatea Bancară Română S.A.

Am procedat apoi la sigilarea cu ceară roşie a cassei de fier cu sigiliul C.A.S.B.I.-ului, pe care îl imprimăm şi pe prezentul proces verbal. Sigiliile s'au pus unul pe partea superioară a cassei de fier, iar 3 sigilii s'au pus pe faţa cassei de fier şi pe uşă.

Drept care am încheiat prezentul proces verbal în trei exemplare distribuite astfel:

(Două) exemplare pentru C.A.S.B.I. şi un exemplar pentru Societatea Bancară Română S.A., şi un exemplar pentru Domnul J.W. von Witzleben, dat în păstrare Societăţii Bancare Române.

Delegatul Casei de Supraveghere şi Administrare a Bunurilor Inamice,

Inspector Ion C. Vasilian

Delegaţii Societăţii Bancare Române S.A.
Director Dr. Petre Moisescu
Avocat P. Brumă
Experţi:
Avocat Octav Luchide,
Wilhelm Nathanson,
Victor Braida,
Adolf Hechter

(A.N.R.–A.N.I.C.)

Pagina 1

INVENTAR

Şi estimaţia aproximativă în preţurile lunei Septembrie 1944 a colecţiei filatelice fostă proprietatea Baronului J. v. Witzleben, aflate la data de 1 aprilie 1944 în Tezaurul Societăţii Bancare Române.
Executată de experţii :
Octav Luchide, avocat; Wilhelm Nathansohn; Mozu Frenkel; conform ordinelor Nr. 3359 din 30 Martie 1946 şi Nr. 61 din 1 Aprilie 1946 ale C. A. S. B.-ului

ALBUMUL nr. 1 conţinând

1. Emisiunile mărcilor româneşti de la 1929 (începând de la Jubileul Ardealului) şi până la 1939 (Comemorarea de 70 ani a căilor ferate) în câte o serie şi un bloc de 4, neuzate (catalogul Yvert Nr. 363/986 + avion Nr.4/10 şi 14/18 şi suvenir 1/8 1.350.000

2. Emisiunile româneşti nedinţate şi neştampilate în câte o serie :

1937/ U.F.S.R. 6 valori (Yvert 515/522	75.000
1938/Luna Bucureşti II 1 valoare Yvert 535	75.000
1938/Grigorescu 5 valori Yvert Nr. 547/551	75.000
1939/Centenar Carol I ; 14 valori Yvert 582/585	75.000
1939/Expoziţia New-York 2 valori Yvert 566/567	75.000
1939/Eminescu 2 valori Yvert 568/569	75.000
1939/Sf. Gheorghe 11 valori Yvert 570/580	75.000
1939/Ceferiada 6 valori Yvert 581/586	75.000

ALBUMUL Nr. 2 conţinând

A. 71 buc. Valori diferite mărci uzate emisiunea 1907	1.000
B. 2 buc. 15 bani neuzate emisiunea 1907	6.000
C. 46 buc. Valori diferite mărci neuzate emisiunea 1909/1914	20.000
D. 42 buc. Valori diferite mărci uzate emisiunea 1909/1914	1.500
E. 14 buc. Uzate şi neuzate valoarea 1, ½ galben	500
F. 2 serii (una uzată una neuzată) emisiunea Silistra 1913	35.000
G. 21 bucăţi valori diferite uzate şi neuzate emisiunea 1915/1918	500
H. 5 serii (bloc de 4 şi una bucată) emisiunea 1918 Yv. 250/257	15.000

I. 9 bucăți diferite neuzate emisiunea 1916/1919 100
J. 78 blocuri de 4 neuzate emisiunea Ferdinand printre care 1 leu verde hârtie verde de război, 2 lei visiniu, 3 lei ambele tipuri 100.000
K. 69 buc. Valori diferite emisiunea Ferdinand neuzate printre care una pereche hârtie de război şi una bucată 2 lei vişiniu 15.000
L. 207 buc. Valori diferite Ferdinand uzate în blocuri şi bucăți printre care un bloc de 3 lei brun ambele tipuri 15.000
M. Emisiunile mărcilor româneşti de la 1922 (începând de la Încoronare) şi până la 1928-1929 (regele Mihai cu filigrană) în câte o serie şi un bloc de 4 ; Yvert Nr.302-357 + avion Nr. 1/3 filigrană orizontală şi verticală+ factaj Nr.4 100.000
N. Emisiunea 1926 jubileul de 60 de ani al regelui Ferdinand nedințat în Bloc de 4 şi una bucată 15.000
O. 10 bucăți în ştreif valoarea de 4,5 lei din seria Independența 1927 Fără punct 20.000
TOTAL PAGINA 1 2.354.600

Pagina 2

ALBUMUL Nr. 3 conținând

REPORT 2. 354.600

Pag. 1 Ştampile-fragmente Caracal, 9 buc. plus
2 buc. Cuza 1865, 20 parale plus
1 buc. Principatele Unite 1862, 30 parale 7.000

„ 2. un plic cu 2 buc. Cuza 1865, 20 par. plus
un plic cu 1 buc. Carol Favoriți 1866/67 hârtie subțire.
„ 1 buc. Carol 18 bani hârtie galbenă,
1 buc. Carol 20 par. Hârtie subțire
1 buc. 10 bani Carol cu Barbă, albastră,
2 buc. 10 bani Carol cu barbă, galben,
1 pereche emisiunea Paris 15 bani toate
ştampilate Caracal (Yv. Frcs 2585) 40.000
1 buc. Carol 50 bani 1891, ştampila Caracal,
dubioasă, fără valoare.

„ 3. 1 plic cu una marcă de 3 parale, emisiunea
1862, plus un fragment cu una marcă de 30

parale, aceiaşi emisiune, plus una marcă
de 18 bani, emisiunea 1868, plus una marcă
de 15 bani, emisiunea 1880, toate patru cu
ştampila falşă Cărbuneşti, fără valoare

„ 4. 1 fragment 30 parale, emisiunea 1862 plus
1 fragment cu o marcă de 3 parale 1862,
una marcă de 6 parale 1862, aceiaşi emisiune
şi o marcă de 20 parale Cuza plus
1 fragment cu o marcă de 5 parale Cuza 1865,
toate cu ştampila falşă Cerneți, fără valoare

„ 5. 1 fragment cu ştampila Chilia, şi una marcă
15 bani brun, emisiunea 1876, cu ştampila
Chilia, plus 1 fragment cu una marcă Cuza 20 parale 1865,
ştampila Corabia. 2.000
1 fragment cu una marcă 20 parale 1865,
şi una marcă 30 parale emisiunea 1862,
Ştampila Comana falşă, fără valoare
1 plic cu una marcă 50 bani Carol emisiunea 1869
şi una marcă de 10 bani, emisiunea 1872, cu ştampila
falşă Comana, fără valoare.

„ 6. 2 fragmente şi 3 plicuri cu ştampile false Comarnicu
şi fără mărci, fără valoare.
1 marcă de 3 parale emisiunea 1862, 1 marcă Cuza de
20 parale emisiunea 1865, una marcă de 10 bani
emisiunea 1871, 2 mărci de 25 bani emisiunea
1872, 2 bucăți telegrafice, toate 7 bucăți cu
ştampila falşă Comarnicu, fără valoare.

„ 7. 1 plic cu trei bucăți Carol cu barbă de 3, 10 şi
25 bani cu ştampila falşă Comişani, fără valoare.

„ 8. 3 bucăți 1862 de 30 parale cu ştampilă Craiova 8.500
plus 8 fragmente ştampila Craiova, fără valoare

TOTAL 2. 412.100

REPORT 2.412.600

Pag. 9. 1 fragment cu 5 bucăți 1862 de 6 parale roz şi o bucată de 20 parale Cuza cu ştampila falsă Craiova
1 fragment cu o bucată de 5 parale Cuza cu ştampila chirilică falşă Craiova, ambele fără valoare.
1 plic şi 5 bucăți pe fragment de 20 parale Cuza ştampilate Craiova 20.000.
1 bucată 1866 20 parale Carol, 4 bucăți 1868 18 bani, 1 bucată 1869 de 5 bani, 1 bucată de 1869 de 10 bani, 2 de 15 bani şi una de 25 bani, toate ştampilate Craiova 40.000.

Pag. 10. 1 bucată 1871 de 5 bani carmin, 2 bucăți de 25 bani brun, toate pe fragment, 1 chitanță
1 bucată 1871 5 bani cărămiziu, 3 bucăți emisiunea Paris şi una bucată telegraf, toate ştampilate Craiova. 45.000.

Pag. 11. 1 fragment cu 2 bucăți 1862 de 30 parale cu ştampila chilirică falsă Curtea de Argeş, una scrisoare cu 8 bucăți 1862 de 30 parale şi 5 bucăți de 6 parale toate tipar de maşină cu ştampila falsă Curtea de Argeş, ambele fără valoare.
1 bucată emisiunea 1879 de 10 bani ştampila Curtea de Argeş 100.000.

Pag. 12. 3 scrisori şi 2 fragmente cu câte o bucată de 20 parale Cuza 12.500.
2 fragmente cu câte 2 bucăți 1862 de 30 parale ştampilate Franco Dorohoi 16.000.
1 document cu 3 mărci telegrafice ştampilate Dorohoi, 1.000.
4 fragmente ştampilă Dorohoi, fără valoare.

Pag. 13.	1 fragment cu 1 bucată de 2 parale Cuza cu ştampila falsă Franco Dorohoi, fără valoare.	
	2 fragmente cu câte o bucată 1866 de 20 parale pe hârtie groasă	30.000.
	3 bucăți 1868 de 18 bani şi una bucată 1871 de 10 bani galbeni ştampilate Dorohoi	16.000.
Pag. 14.	2 plicuri fără mărci şi un fragment cu ştampile false, fără valoare.	
	4 bucăți 1866 de 2 parale, 1 bucată 1868 de 18 bani cu ştampila falsă Drăgăşani, fără valoare, 2 bucăți 1862 de 5 bani cu ştampila Drăgăşani	500.
Pag. 15.	2 plicuri cu câte 4 timbre cu ştampila falsă Drăgoeni, fără valoare	
Pag. 16.	1 plic cu o bucată de 5 parale Cuza şi 5 bucăți pe fragmente	15.000.
	2 bucăți 1862 30 parale	7.000.
	3 bucăți 1868 3 bani violet, una bucată 1871, de 5 bani, una bucată 1872 de 10 bani, şi 6 bucăți emisiunea Bucureşti, toate ştampilate Fălticeni	45.000.
	1 bucată 1862 de 6 parale verge [vergé], 1 bucată 1865 de 2 parale Cuza ambele cu ştampila falsă Fălticeni, fără valoare	
	5 fragmente cu ştampila Fălticeni, fără valoare	
Pag. 17.	6 bucăți 1872 de 25 bani brun cu ştampila falsă Fierbinți, fără valoare	
TOTAL pag. 3		2.760.100

REPORT		2.760.100
Pag. 17.	6 bucăți 10 bani 1870- 1876 şi una bucată ziare ştampila Fierbinți	5.000.

1 bucată 1869 5 bani ştampila Filipeşti 15.000.
1 bucată 1862 6 parale cu ştampila falsă
Filipeşti, fără valoare
3 fragmente de ştampile fără valoare

Pag. 18/19.
2 plicuri şi 18 fragmente de ştampile Focşani,
fără valoare

Pag. 20. 4 bucăți 1862 de 30 parale şi 2 bucăți 1865 Cuza
de 20 de parale ştampilate Focşani 20.000.
3 fragmente cu mărci Cuza cu ştampile false
Focşani, fără valoare

Pag. 21. 1 plic cu una bucată de 20 parale Cuza, 2 bucăți
1866 20 de parale, 4 bucăți de 18 bani, 1
bucată de 3 bani, 1 bucată 1869 de 10 bani,
2 de 15 bani, 2 de 25 bani, 1 din 1871 de 5 bani
barbă roşie, şi una bucată Paris 10 bani, toate
ştampilate Focşani 75.000.

Pag. 22. 1 bucată pe fragment 1858 de 40 parale şi 1
fragment cu 3 bucăți 1862 de 3 parale şi o
bucată de 6 parale cu ştampila falsă Franco
Folti [ceni], fără valoare 1 plic cu 1 bucată 1866
de 20 parale, 1 bucată 1869 de 10 bani şi
una de 25 cu ştampila Fălciu 15.000

Pag. 23. 3 fragmente 1862-1865 cu ştampila falsă Găeşti, fără valoare
2 plicuri cu câte 1 bucată 1868 de 18 bani, un plic
1866 de 20 parale, una bucată 1868 de 18 bani, 2
bucăți 1869 de 10 bani, 1 bucată 1876 de 10 bani,
cu ştampila Găeşti 35.000.

Pag. 24. 1 plic şi 10 frag. cu ştampile fără mărci,
fără valoare 4 bucăți 1862 30 parale cu
ştampilă Galați 15.000

Pag. 25.	3 fragmente cu ştampila falsă Franco Galaţi, fără valoare 1 plic şi 2 bucăţi 1865 20 parale Cuza, 2 bucăţi 1866 20 parale, 1 bucăţi 1868 de 2 bani şi 7 bucăţi de 18 bani, toate ştampilate Galaţi	35.000.
Pag. 26.	2 bucăţi 1868 de 18 bani, una bucată 1869 de 5 bani, 2 de 15 bani, 6 de 25 bani, 2 de 50 bani, 1 bucată 1871 de 5 bani carmin, una de 10 bani galben şi 1 de 25 de bani brun.	120.000.
Pag. 27.	1 fragment 2 bucăţi 1871 5 bani dantelată, 1 bucată 1872 de 10 bani dantelată, ştampilate Galaţi	50.000.
	6 bucăţi 1868-1869 cu ştampila recomandee Galaţi	80.000
	1 bucată 1872 Paris şi 2 bucăţi telegrafice ştampilate Galaţi.	
Pag. 28.	una scrisoare cu 2 bucăţi Cuza de 20 parale, una scrisoare cu 1 bucăţi Cuza de 20 parare, 1 bucată 1862 de 30 parale, 1 bucată 1866 de 20 parale, 4 bucăţi 1868 de18 bani, 1 bucată 1869 de 15 bani, 1 bucată de 25 bani şi trei bucăţi de 15 bani, toate ştampilate Giurgiu	50.000.
TOTAL PAGINA 4		3.285.100.

Pagina 5

REPORT		3.285.100.
Pag. 28.	1 scrisoare şi 9 fragmente, fără mărci, fără valoare	
Pag. 29.	3 bucăţi 1871 de 10 bani galben, una bucată 25 bani brun nedantelată şi 1 bucată 25 bani brun dantelată, 2 bucăţi emisiunea 1876 de 10 şi 15 bani ştampilate Giurgiu	50.000.
Pag. 30/33.	13 fragmente cu diferite ştampile false:	

Gruia, Guțu, Hârlău, Herța, Hinova, Horezu,
Hunia şi Hurezani, toate false şi fără valoare.

Pag. 34. 3 fragmente cu ştampile Franco Huşi fără valoare
1 fragment 1862 30 parale; 2 1865 20 parale;
1 1868 18 bani; 1 1867 20 parale; 2 1869 10
bani şi 1 1871 10 bani 30.000.
5 ştampile fragmente mărci fără valoare.

Pag. 35. 1 bucată 1868 18 bani ştampila Postaianca [!] 10.000.
1 plic cu 1 bucată 1869 de 10 bani şi
o jumătate de 50 bani cu ştampila falsă
recomandat Jitia, fără valoare

Pag. 36/37. 2 plicuri şi 29 de fragmente cu ştampile fără mărci,
fără valoare

Pag. 38. 1 plic şi 4 fragmente cu ştampila Franco Iaşi
false, emisiuni 1858-1865, fără valoare

Pag. 39. 2 recipise şi 3 fragmente cu câte o marcă
de 30 parale 1862 cu ştampila Iaşi 40.000.
1 bucată 1858 40 parale hârtie albă cu ştampila
Franco Iaşi 30.000
1 plic cu 1 bucată 1862 30 parale,
1 plic cu 1 bucată 1866 20 parale, 1 plic
cu una bucată 1868 2 bani şi una recipisă cu
una bucată 1865 20 parale toate cu ştampila Iassi 20.000.

Pag. 40. 2 plicuri cu câte 1 bucată 1865 20 parale 5.000

Pag. 41. 2 bucăți 1865 20 parale, 5 bucăți 1868 de 18 bani, 2 bucăți 1869 de 5
bani, 2 buc. de 25 bani, 3 buc. 1871 de 5 bani roşu şi 1 buc. 1879
5 bani roşu, toate cu ştampila Iassy 95.000.

Pag. 42. 1 scrisoare cu 15 bucăți 1862 de 30 parale
[tipar] maşină cu ştampila chirilică falsă Islazu,
fără valoare
1 scrisoare cu 5 bucăți 1866 de 2 parale şi

2 bucăți de 5 parale indigo, cu ştampila falsă Izlaz, fără valoare.
1 bucată 1869 de 25 bani ştampila Izlaz 10.000.
1 plic fără mărci cu ştampila Poşta Izlaz, fără valoare

Pag. 43. 1 pereche pe fragment 1858 80 parale cărămiziu cu ştampila Ismail 150.000.
3 fragmente 1862-1865 cu ştampilele false Ismail fără valoare
5 fragmente ştampile fără mărci, fără valoare
1 bucată 1862 30 parale, una bucată 1869 25 bani, 1 bucată 50 bani, 1 bucată 1871 5 bani carmin, 1 bucată 1872 25 bani dantelată, 2 bucăți emisiunea Paris şi 2 bucăți telegrafice, toate cu ştampila Ismail 40.000
TOTAL PAG. 5 3.705.100

Pagina 6

REPORT 3.705.100
Pag. 45. 1 buc. 1862 6 parale şi 2 plicuri cu 5 bucăți 30 parale toate cu ştampila falsă Leova, fără valoare
1 scrisoare cu 1 bucată 18 bani grătar Leova şi 1 fragment cu 1 bucată 1869 10 bani, cu ştampila Leova 15.000.

Pag. 46. 1 bucată 1869 10 bani cu ştampila Mărăşeşti 10.000.
2 bucăți 1868 cu 18 bani şi una bucată de 25 bani Paris cu ştampila Mărgineni 6.000.

Pag. 47. 1 pereche 1858 80 parale şi 1 pereche 1862 30 parale vergé cu ştampila Mihăileni 200.000.
2 bucăți 1865 20 parale, 1 bucată 1866 20 parale hârtie groasă, 2 bucăți 20 parale hârtie subțire, 1 bucată 1868 de 2 bani, 3 de 18 bani, 1 bucată 1869 de 5 bani, 1 pereche 1871 de 5 bani carmin şi 4 bucăți emisiunea Bucureşti, toate cu ştampila Mihăileni 65.000

Pag. 48.	1 pereche 1862 de 30 parale cu ştampila falsă Mizil, una scrisoare cu 4 bucăţi 1871/1872 cu ştampila falsă Mizil, toate fără valoare 1 scrisoare cu 1 bucată 1862 30 parale, 3 bucăţi 1865 de 20 parale, una bucată 1868 de 18 bani şi 1 bucată 1871 de 10 bani, toate cu ştampila Mizil 1 plic fără mărci cu ştampila Mizil, fără valoare	30.000
Pag. 49.	2 bucăţi 1868 de 18 bani, 1 bucată 1869 de 10 bani, 2 bucăţi 1871 de 5 bani carmin, 2 bucăţi de 10 bani albastre şi una bucată 1879 de 50 bani, toate cu ştampila Moineşti	65.000
Pag. 50.	4 fragmente cu mărci emisiunea 1862-1865, cu ştampila falsă Motru, fără valoare	
Pag. 51.	3 plicuri fără mărci şi 1 marcă 1865 20 parale cu ştampila falsă Novaci, fără valoare	
Pag. 52.	2 plicuri fără mărci, fără valoare, 1 plic cu 1 bucată 1866 20 parale, un fragment 1862 cu una bucată 30 parale, 1 bucată 1865 20 parale, una bucată 1866 20 parale şi una bucată 1871 10 bani tipar defectuos, toate cu ştampila Oltenița.	30.000

ALBUMUL nr. 4 conținând

1/6	10 bucăţi 1871 de 5 bani roşu şi 95 bucăţi 1871 de 5 bani carmin toate neuzate în perechi şi blocuri	3.500.000
7/10	44 bucăţi 1871 de 5 bani carmin şi 24 bucăţi 1871 de 5 bani roşii toate ştampilate pe fragmente în bucăţi, perechi şi blocuri	690.000

11/12 11 bucăți 1871 de 5 bani roşii ştampilate
şi 8 bucăți 1871 de 5 bani carmin ştampilate,
8 bucăți 1871 de 5 bani roşii şi una bucată
1871 de 5 bani carmin toate neştampilate
2 fragmente cu 4 timbre emisiunea 1869/1871 30.000

Total pag 6 9.101.100

Pagina 7

REPORT 9.101.100

Pag.13/14. 3 plicuri şi 2 fragmente cu jumătăți
de mărci emisiunea 1871 toate cu
ştampile false fără valoare.

15/18. 2 plicuri şi 4 recipise cu 10 mărci
1871 de bani roşii 225.000

19. 1 plic cu francatură amestecată 1864-
1871 şi 1 plic cu francatură amestecată
1868-1869. 1871 cu un total de 7 mărci 100.000

20. 1 plic cu 2 bucăți 1871 5 bani cu ştampilă
Tg. Jiu şi 1 plic cu francatura
amestecată cu 1 bucată 1871 de 5 bani şi
2 bucăți emisiunea Paris 60.000

21. 1 plic cu francatura amestecată cu ştampila falsă
Mon. Căldăruşani, fără valoare

22. 1 plic cu 1 bloc de 4 1871 de 5 bani
una bucată 1869 de 15 bani şi 1 bucată 1872
25 bani dantelat 150.000
1 plic cu francatură amestecată 1868-1871
cu ştampila falsă Piesceana [?], fără valoare

23/24. 42 bucăți 1871 de 10 bani galben neuzate
în bucăți şi blocuri 2.000.000

25/28.	55 bucăți 1871 10 bani galben ştampilate în bucăți, perechi şi blocuri şi diferite nuanțe de culoare	600.000
	2 fragmente cu francatură amestecată 1869-1871 ştampilate	30.000
29.	1 fragment cu ½ bucată de 10 bani galben ştampilată Bucureşti	20.000
	7 fragmente cu jumătăți de 10 bani galben 1871 toate cu ştampile false, fără valoare	
30/31.	5 chitănți cu câte o jumătate de bucată 1871 de 10 bani galben	125.000
32/33.	4 plicuri cu jumătăți de mărci, 1871 de 10 bani galben şi alte valori, toate cu ştampile false, fără valoare	
34/37.	8 scrisori cu un total de 17 mărci 1871 de 10 bani galben	260.000
38.	1 plic cu una bucată 1871 10 bani galben şi un plic cu francatură amestecată: 1 bucată 1871 10 bani galben, 1 bucată 1872 2 bani şi una bucată 1868 3 bani	55.000
39.	3 bucăți 1871 de 10 bani galben hârtie vărgată neuzată	675.000
	1 bloc de 4 1871 de 10 bani galben hârtie vărgată	1.500.000
40.	1 fragment cu un bloc de 4 şi o pereche de 10 bani galben 1871 hârtie vărgată ştampilate 1.350.000	
	1 scrisoare cu una bucată 1871 10 bani galben hârtie vărgată şi una bucată 1871 5 bani carmin	225.000
Total pag. 7		16.516.100

Urmează 14 pagini goale

REPORT		16.516.100

ALBUMUL Nr. 5 conținând

Pag. 1.	1 bloc de 4 bucăți şi un bloc de 6 bucăți	
	1872 5 bani carmin dantelat	500.000
	3 bucăți 1872 5 bani carmin dantelat	90.000
2.	2 bucăți 1872 5 bani roşu dantelat (Yvert nr. 334)	600.000
	1 fragment cu ½ bucată 5 bani cărămiziu dantelat ştampilă falsă, fără valoare	
	1 scrisoare cu 2 bucăți 5 bani cărămiziu dantelat fals, fără valoare	
3.	14 bucăți 1872 carmin dantelat ştampilate în perechi şi blocuri	170.000
	1 pereche 1872 5 bani carmin nedantelat orizontal ştampilate	30.000
	1 fragment cu 2 jumătăți fals ştampilate, fără valoare	
4.	10 bucăți 1872 de 5 bani carmin dantelate ştampilate	100.000
5.	2 scrisori cu câte una bucată 1872 5 bani carmin	30.000
6.	2 scrisori cu jumătăți de mărci şi ziare periodice cu ştampile false Bucureşti şi Turnu Măgurele fără valoare	
7.	1 scrisoare cu 2 bucăți 1872 5 bani carmin deschis	30.000
	1 scrisoare francatură amestecată cu ştampile Tohani fals, fără valoare	
8.	6 bucăți 1872 10 bani albastru dantelat neuzat	225.000
	1 bucată 1872 10 bani albastru deschis dublu dantelat vertical	45.000
9.	1 bloc de 23 bucăți 1872 10 bani albastru dantelat neuzat	1.400.000
10./11.	15 bucăți 1872 albastru dantelat ştampilate	120.000
	1 bucată tăiată diagonal 1872 10 bani albastru ştampilă Focşani	12.000
	2 jumătăți 1872 10 bani albastru dantelat ştampilă falsă Bucureşti, fără valoare	
	4 bucăți 1872 10 bani ultramarin	80.000
12.	1 pereche 1872 10 bani albastru dantelat	15.000
	1 plic cu 1 bucată detto [ditto]	10.000

13.	2 scrisori cu 2 bucată detto [ditto]	30.000
14.	1 scrisoare cu 1 bucată detto [ditto]	10.000
	1 scrisoare cu francatură amestecată ştampila falsă Mon. Căldăruşani, fără valoare	
15.	una scrisoare o bucată de 5 şi una de 10 bani 1872 dantelate cu ştampila falsă, Baia de Aramă fără valoare	
	una scrisoare cu una bucată 1872 10 bani albastru dantelat	10.000
16/19.	8 scrisori cu un total de 31 bucăți cu ştampile false: Plasa Balta, Budeşti, Schitu Goleşti, Balş, T. Măgurele, Stolnici, Calafatu, Răcari, fără valoare	
Total pag. 8		20.013.100

Pagina 9

REPORT		20.013.100
20.	4 blocuri de 4 1872 25 bani dantelate neuzate	200.000
	2 bucăți 1872 25 bani dantelate ştampilate	20.000
21.	15 bucăți 1872 25 bani dantelate ştampilate	150.000
	1 fragment cu 1 bucată 1872 5 bani dantelat şi 25 bani dantelat	20.000
22.	3 fragmente cu 5 jumătăți ştampile false fără valoare	
23.	una scrisoare cu una bucată 25 bani dantelat 1872 şi 1 bucată 15 bani 1869	24.000
	una scrisoare cu trei bucăți 1872 de 5,10 şi 25 bani dantelate cu ştampile false Calafatu fără valoare	
24/30.	14 scrisori cu un total de 44 bucăți cu ştampile false: Puia [Piua] Petri, Comarnicu, Brădiceni, Făurei, Bucureşti, Fierbinți, Schitu, Fedeleşoiu, Strehaia, Râureni, Mon. Tismana, Tințăreni, fără valoare	
31.	un bloc de 8 bucăți ştampilat 1872 25 bani dantelat	120.000
	1 bloc cu 6 bucăți idem ştampilă falsă Comişani, fără valoare	

32/34. 3 scrisori cu un total de 63 bucată 1872
25 bani brun nedantelat cu ştampile false:
Călineşti, Ciulniţa, T. Dărăbani şi Comarnic
fără valoare
Urmează 18 foi goale

ALBUMUL Nr. 6 conţinând

1.	1 bloc de 4, 1 bloc de 6, 2 perechi şi 3 bucăţi emisiunea 1871 10 bani barbă albastru nedinţate, toate neuzate	1.250.000
2.	15 bucăţi emisiunea 1871 10 bani barbă albastru nedinţat ştampilate	300.000
3.	14 bucăţi idem ştampilate în perechi, 3 fragmente cu jumătăţi de 10 bani barbă albastru cu ştampile false, fără valoare	400.000
4.	1 scrisoare cu 4 bucăţi de 10 bani barbă albastru nedinţat şi 2 bucăţi de 5 bani roşu nedinţat	95.000
	una scrisoare cu 5 bucăţi de 10 bani albastru nedinţat cu barbă	125.000
5.	una scrisoare cu una bucată 1869 5 bani galben, una bucată de 25 bani şi una bucată 1871 10 bani barbă albastru	50.000
	una scrisoare cu una bucată 1869 5 bani şi una bucată 1871 de 10 bani barbă albastru nedinţat	45.000
6.	una scrisoare cu una jumătate bucată 1871 10 bani albastru cu ştampila falsă, fără valoare	
7.	un bloc de 4, una pereche şi 8 bucăţi 1871 15 bani barbă roşu neuzate	1.500.000
8.	8 bucăţi 1871 15 bani barbă roşie neuzate toate 8 tipuri	800.000
Total pag.9		25.119.100

Pagina 10

REPORT		25.119.100
9.	una pereche şi 8 bucăţi 15 bani barbă ştampilate	400.000

10.	un fragment cu una bucată 1868 3 bani violet şi o jumătate bucată 1861 15 bani barbă cu ştampilă falsă, fără valoare un fragment cu una bucată 1871 15 bani barbă şi una bucată 10 bani ultramarin impresiune defectuoasă	55.000
	un fragment cu una bucată 1871 15 bani barbă şi una bucată 25 bani brun	50.000
	un fragment una pereche 1871 15 bani barbă şi una bucată 1869 50 bani	85.000
11.	una scrisoare cu una bucată 1871 15 bani barbă şi una bucată 1872 25 bani brun dințată	50.000
	una scrisoare cu 4 bucăți 1871 15 bani barbă şi una bucată 1872 10 bani barbă dințată	200.000
12.	două scrisori cu câte o bucată 15 bani barbă	100.000
13.	una scrisoare cu una bucată 1871 15 bani barbă şi una bucată 25 bani barbă nedințat	75.000
	una scrisoare cu una bucată 1871 15 bani barbă, una bucată 10 bani ultramarin, şi una bucată 1872 25 bani brun, toate cu ştampila falsă fără valoare	
14/18	9 scrisori cu un total de 26 mărci, cu ştampile false: Râureni, Baia de Aramă, Bucuresci, Plasa Topologu, C. Lung, Ciulnița, Bârlad şi Pitesci toate fără valoare	
19.	7 bucăți şi două perechi 1871 25 bani brun nedințate neuzate	330.000
20.	1 bloc de 4 şi 1 bloc 1871 25 bani brun nedințate	300.000
21.	13 bucăți 1871 25 bani barbă brun nedințat ştampilate	130.000
22.	2 bucăți 1871 25 bani brun nedințat „CINCISI”	40.000
	una pereche bucată şi 2 bucăți 1871 25 de bani barbă	40.000
	2 fragmente cu 4 bucăți idem şi una bucată 1869 15 bani 1 25 bani	55.000
23/26.	5 scrisori şi 3 fragmente cu un total de 13 mărci întregi şi jumătăți cu ştampile false: Bucuresci, Galați, Focşani, Distric. R. Sărat, Distr. R. Vâlcea şi Cărbunești fără valoare	

Urmează 15 foi goale

ALBUMUL nr. 7 conținând

1.	2 blocuri de 4, 2 perechi şi 7 bucăți emisunea 1871 10 bani albastru de Prusia, impresiune defectuoasă, neuzate	1.900.000
	una bucată idem decolorată fără valoare	
2.	13 bucăți idem ştampilate	260.000
3.	una scrisoare cu una bucată idem	30.000
	una scrisoare cu 2 mărci ştampilă falsă Frumuşica fără valoare	
4.	1 scrisoare cu 1 jumătate bucată 10 bani albastru ştampilă falsă, fără valoare	
5.	una pereche şi 4 bucăți 1871 10 bani impresiune defectuoasă ultramarin neuzate	90.000
Total pag. 10		29.319.000

Pagina 11

REPORT		29.319.100
6.	un bloc de 20 bucăți idem neuzate	300.000
7.	11 bucăți idem ştampilate	165.000
	2 fragmente cu câte o jumătate marcă idem cu ştampile false Bucureşti fără valoare	
	una bucată idem cu ştampilă falsă Râureni fără valoare	
8.	una bucată idem ştampilată	15.000
	un fragment cu câte 2 bucăți idem şi una bucată 1868 2 bani	55.000
	una scrisoare cu 3 bucăți cu ştampila falsă Goleşti fără valoare	
9.	2 scrisori cu francaturi amestecate 1871/1872 5 mărci	90.000
10.	una scrisoare cu una bucată 1871 10 bani ultramarin impresiune defectuoasă	22.000
	una scrisoare cu 2 mărci cu ştampila falsă Testiana (?) fără valoare	
11/13.	5 scrisori şi 3 blocuri de 4 emisiunile 1871/72 cu un total de 31 mărci, toate cu ştampile false: Stolnici, Drăgăneşti, Pitesci, Strehaia, Comarnicu, Fierbinți şi Distr. Teleormanu, fără valoare	

14/15.	5 blocuri de câte 12 bucăți emisiunea 1871 10 bani barbă ultramarin impresiune defectuoasă, ştampilate.	540.000
16/20.	10 scrisori cu un total de 41 de bucăți cu ştampilele false: Plasa Balta, Balş, Comarnicu, Plasa Buzău, Stolnici, Darabani, Bucuresci, Pârlita şi Slatina, fără valoare	
21.	una scrisoare cu 9 bucăți 1868 de 3 bani şi 2 bucăți 1871 1872 cu ştampila falsă Comarnicu, fără valoare	
22.	un bloc de 6 şi 5 bucăți emisiunea 1871 10 bani ultramarin impresiune defectuoasă neuzate pe hârtie gălbuie	165.000
	5 bucăți idem ştampilate	75.000
23.	una scrisoare cu bucată idem	22.500
24/26.	6 scrisori cu un total de 38 bucăți emisiunea 1871 toate cu ştampile false: Ploesci, Olteniţa, Calafatu, Mon. Tismana, Tineşti (?) fără valoare	
27.	1 bloc de 4, 1 bloc de 3 şi 4 bucăți emisiunea 1871 10 bani barbă ultrmarin hârtie vărgată	825.000
	3 bucăți idem ştampilate	240.000
	2 jumătăți idem cu ştampile false, fără valoare	
28/30.	5 scrisori cu un total de 19 bucăți emisiunile 1871 1872 cu ştampilele false Călineşti, Plasa Teohani, Mon. Tismana, Plasa Topologu, Comişani, fără valoare	
31.	2 blocuri de 4, 2 perechi şi 2 bucăți emisiunea 1871 50 bani cu barbă neuzate	2.000.000
	2 bucăți idem fără centru	125.000
32.	8 bucăți idem ştampilate	720.000
	1 bucată ştampila falsă Fierbinți, fără valoare	
	2 fragmente cu câte o jumătate bucată 50 bani barbă, ştampile false, fără valoare	
33.	1 fragment cu 2 bucăți 50 bani barbă ştampilate	180.000
	1 fragment cu 1 bucată 50 bani barbă şi una bucată 10 bani dantelat	100.000
	3 fragmente cu emisiunile 1871 cu un total de 13 mărci din care 4, 50 bani barbă toate cu ştampile false: Ploeşti şi Bucuresti, fără valoare	
Total pagină		34.948.6000

REPORT		34.948.600
34.	12 bucăți 1871 50 bani barbă ştampilate	1.900.000
35.	1 scrisoare cu 3 bucăți 50 bani barbă	275.000
	una scrisoare cu 4 bucăți emisiunea 1871 1872 cu ştampila falsă Distr. Teleorman, fără valoare	
36/46.	20 scrisori cu un total de 77 bucăți întregi şi jumătăți cu ştampile false: Plasa Zimnicea, Pârlita, Comişani, Caracal, Ghimpați, Slobozia, Mon. Tismana, Cărbuneşti, Brăila, Slobozia (!), Stolnici, Răducăneni, Piapetri, Petroşița, Caracalu, Darabani, Plasa Balta, Vârciorova, Ruş De Vede, Balş (din care 17 bucăți 50 bani barbă şi 3 jumătăți 50 bani barbă), fără valoare	
	Urmează 3 foi goale	

ALBUMUL Nr. 8 conținând

1/4	un bloc de 4 şi 2 bucăți neuzate emisiunea Paris 1872	9.000
	101 bucăți ştampilate	7.500
5/6.	6 bucăți emisiunea Paris 1872 (un bloc şi 2 bucăți) de 3 bani neuzate	10.000
	42 bucăți idem ştampilate	8.400
7.	un fragment cu francatură amestecată emisiunea Paris cu ştampilă falsă Turnu Măgurele, fără valoare	
8.	3 scrisori cu câte o bucată de 3 bani Paris ştampilate	1.000
9.	un bloc de 4, o pereche şi o bucată, emisiunea Paris de 5 bani neştampilate	14.000
	18 bucăți idem ştampilate	1.000
10/11.	54 bucăți idem ştampilate	3.500
12/16.	1 bloc şi una bucată emisiunea Paris 10 bani albastru neştampilate	8.000
	70 bucăți idem ştampilate	2.500
17/19.	2 blocuri, una pereche şi una bucată emisiunea Paris 15 bani neuzate	160.000
	48 bucăți idem ştampilate	17.500
20/24.	1 bloc de 4 şi una bucată emisiunea Paris 25 bani galben neuzat	50.000
	84 bucăți idem ştampilate	15.000
25/28.	un bloc de 8 bucăți, un bloc de 4 şi una bucată	

	emisiunea Paris 50 bani 1872	260.000
	39 bucăți idem ştampilate	24.000
29.	2 scrisori cu 4 mărci emisiunea Paris cu ştampilele false Țăndărei şi Făurei, fără valoare	
30/33.	2 blocuri de 4 şi 3 bucăți emisiunea Bucureşti I 1876	22.000
	89 bucăți idem ştampilate	9.000
	1 bucată idem ştampilată imprimat recto-verso	5.000
34.	2 blocuri de 4 şi 4 bucăți emisiunea 1876 Bucureşti I 5 bani galben neştampilate	100.0000
	Idem 24 bucăți ştampilate	1.500
35.	4 bucăți emisiunea Bucureşti I 1876 5 bani galben dințături bune	66.000
	una pereche idem nedințată orizontal	4.000
	una bucată idem imprimată rectoverso, ştampilată	5.000
	una bucată idem dublă impresiune	4.000
	una pereche 1876 eroarea 5 bani albastru Bucureşti I, reimpresiune, cu ştampila *anulat*	30.000
	2 bucăți emisiunea 1876 Bucureşti I, eroarea de 5 bani albastru ştampilate	120.000
Total pagina		38.075.500

Pagina 13

REPORT		38.075.500
35.	una pereche emisiunea 1876 Bucureşti I 5 cu 10 bani eroare	100.000
	una pereche 5 bani eroare cu 10 bani Bucureşti I cu ştampila falsă Piua Petri, fără valoare	
36/42.	203 bucăți emisiunea Bucureşti I 5 bani galben ştampilate	14.000
43/50.	1 bloc de 4 emisiunea Bucureşti I 10 bani albastru neuzat	50.000
	3 bucăți neuzate toate trei nuanțe negumate	20.000
	245 bucăți idem ştampilate şi francaturi amestecate emisiunea Bucureşti I	35.000

ALBUMUL Nr. 9 conținând

1/13.	16 fragmente şi 13 scrisori cu un total de 114 bucăți emisiunile 1865 până la 1867 (Cuza şi	

	Carol cu favoriți francaturi amestecate şi jumătăți) cu ştampile false: Piatra Moldova, Tecuci, T. Măgurele, Plasa Voineşti, Piteşti, Bucuresci, Ploesci, Districtul Teleorman, Giurgiu, Băbeni, Filipeşti, Bucuresci, Mon. Poiana, Botuschani, Baia de Aramă, Târgovişte a, Hurezani, Plasa Filipeşti, Câmpul Lung, Recom., Gruia, fără valoare	
14.	2 blocuri de 4, 2 perechi şi 4 bucăți emisiunea 1866, 5 parale indigo şi albastru neuzate	260.000
15.	un bloc de 16 bucăți idem albastru hârtie subțire neuzat	300.000
	un bloc de 20 bucăți idem indigo neuzat	375.000
16.	5 bucăți idem ştampilate	750.000
	Idem 6 bucăți cu ştampile false, fără valoare	
17.	5 fragmente cu un total de 14 bucăți emisiunea 1866 5 parale albastru cu toate ştampilele false fără valoare	
18.	1 fragment şi una scrisoare cu câte o bucată emisiunea 1866 5 parale ştampilat	1.500.000
19/37.	26 scrisori şi 10 carnete cu un total de 78 bucăți emisiunea 1866 5 parale albastru şi 7 bucăți alte valori emisiunea 1866 toate cu ştampile false: Plasa Teleorman, Ismail, Novaci, Călineşti, Bucureşti recomandat, Slatina, Târgovişte, Bucureşti, Pucioasa, Mihăileni, Distr. Vâlcea, Tânțăreni, Giurgiu, Plasa Pucioasa, Distr. Dâmbovița, Mon. Sărata, Craiova, Ploesci, Râureni, Dorohoi, Baia de Aramă, Plasa Dumitreşti, fără valoare	

Urmează 12 foi goale

ALBUMUL Nr. 10 conținând

1.	6 bucăți emisiunea 1866 2 parale galben hârtie subțire neuzate	15.000
2.	2 blocuri de 4, 1 bloc de 9 şi un bloc de 15 bucăți idem neuzate	100.000
3.	2 bucăți idem ştampilate şi 6 bucăți idem neştampilate greşeli de clişeu	40.000
4.	15 bucăți idem ştampilate	67.500

1 bucată idem ştampilată ştampila falsă Peşteana fără valoare

Total pagină 41.711.000

Pagina 14

REPORT		41.711.000
5.	2 perechi şi 2 bucăți idem ştampilate	27.500
	2 fragmente cu 2. 1/2 de marcă ştampila falsă Târgovişte fără valoare	
6/7.	38 bucăți emisiunea 1866 2 parale ştampilate în blocuri şi perechi	200.000
	14 bucăți idem cu ştampilele false: Țințăreni, Râureni, Bucuresci, fără valoare	
8/15.	14 scrisori cu un total de 88 bucăți emisiunea 1866 2 parale galben hârtie subțire în blocuri, perechi şi bucăți şi 10 bucăți din alte valori emisiunea 1866 toate cu ştampilele false: T. Măgurele, Plasa Topoloveni, Plasa Ocula, Plasa Dumitreşti, Bucureşti după amiază, Distr. Iassi, fără valoare	
16/18.	5 bucăți, una pereche, un bloc de 4, un bloc de 9, un bloc de 18, un bloc de 10 şi un bloc de 14 emisiunea 1866 2 parale galben pe hârtie groasă neuzate	1.750.000
19.	7 bucăți emisiunea 1866 2 parale hârtie groasă ştampilate	700.000
	5 bucăți şi jumătate ştampile false: Pucioasa, Comarnicu, Călineşti şi Strehaia, fără valoare	
20/25.	11 scrisori din care: 2 scrisori la pag. 20 cu 11 bucăți emisiunea 1866 2 parale hârtie groasă, ştampilate	1.200.000
	9 scrisori de la pag. 21/25 cu un total de 60 bucăți emisiunea 1866 2 parale galben pe hârtie groasă şi 10 bucăți alte valori toate cu ştampile false: Mon. Tismana, Stolnici, Plasa Amaradia, Târgovişte, Bucuresci, Câineni şi Horezu, fără valoare	
26/27.	1 bucată emisiunea 1866 20 parale hârtie subțire cu punct în grecul din dreapta neuzat	150.000
	2 bucăți un bloc de 4, un bloc de 12 emisiunea 1866 20 parale hârtie subțire neuzate	50.000
28.	11 bucăți ştampilate	11.000

	4 bucăți idem hârtie subțire ştampilate cu punct în grecul din dreapta	200.000
29/30.	6 perechi şi un bloc de 4 emisiunea 1866 20 parale hârtie subțire ştampilate	16.000
	2 blocuri de 4 cu ştampile false, fără valoare	
	10 bucăți idem ştampilate	10.000
	un fragment cu 5 bucăți idem ştampila falsă Pesteana fără valoare	
31.	una bucată idem neuzată retuşată	2.000
	13 bucăți idem ştampilate retuşate	25.000
32/34.	2 plicuri cu câte o bucată de 20 parale 1866 hârtie subțire cu punct în grecul din dreapta ştampilate	80.000
	4 scrisori cu 9 bucăți idem fără punct	9.000
35/43.	6 scrisori şi 6 fragmente cu un total de 178 bucăți emisiunea 1866 20 parale hârtie subțire cu ştampilele false: Grătar, Distr. R. Vâlcea, Recomandat Balş, T. Măgurele, Mon. Tismana, Mon. Poiana, Bucuresci, Distr. Iassy, Distr. R. Vâlcea fără valoare	
44/45.	2 bucăți, una pereche, una bandă de 3, un bloc de 10, un bloc de 5, un bloc de 6 şi un bloc de 9, emisiunea 1866, 20 parale hârtie groasă neuzate	3.750.000
Total pagina 14		49.881.500

Pagina 15

REPORT		49.881.500
46/47.	14 bucăți emisiunea 1866 20 parale hârtie groasă ştampilate	150.000
	5 bucăți idem ştampilate cu punct în grecul din dreapta	50.000
48/50.	una scrisoare şi una recipisă idem cu punct ştampilate	30.000
	4 scrisori cu câte o bucată idem fără punct	50.000
51.	2 scrisori cu 8 bucăți 1866 2 parale galben şi 2 jumătăți 20 parale cu ştampilele false: T. Măgurele şi Pitesti, fără valoare	

ALBUMUL Nr. 11 conținând

1.	una scrisoare fără mărci, fără valoare	
2.	un fragment cu una bucată 20 parale Cuza ştampilat	2.000
3.	una scrisoare fără mărci şi una bucată 20 parale	

	Cuza cu ştampila falsă Distr. Botoşani, fără valoare	
4/5.	una bucată 15 bani Paris şi una pereche 5 bani Paris ştampilate	300
	una pereche 10 bani Paris cu ştampila falsă Mon. Căldăruşani, fără valoare	
6.	2 scrisori cu 3 bucăţi Cuza 20 parale ştampilate	4.500
7.	una scrisoare cu una bucată 20 parale 1866 fără punct şi una scrisoare idem cu punct	60.000
8.	3 bucăţi cu ştampila falsă Plasa Cobia, fără valoare	
9.	2 bucăţi 20 parale ştampilate	60.000
	una scrisoare fără mărci, fără valoare	
10.	una scrisoare cu una bucată 20 parale Cuza ştampilată	2.000
11/13.	5 scrisori fără mărci, fără valoare	
	una scrisoare cu 3 mărci emisiunea Bucureşti 5 bani + una buc 25 bani 1880	200
14.	7 bucăţi 20 parale Cuza ştampilate	14.000
15.	un fragment şi o scrisoare cu câte o bucată 20 parale 1866	2.000
	5 bucăţi 1868 18 bani şi una bucată 1869 10 bani ştampilate	15.000
16/18.	4 scrisori fără mărci, fără valoare	
	una scrisoare cu 2 bucăţi Paris	200
19.	una scrisoare cu una bucată 10 bani 1872 dantelat	10.000
20/23.	6 scrisori fără mărci, fără valoare	
	4 mărci Bucuresti şi 1880, fără valoare	
24.	una scrisoare cu 2 bucăţi emisiunea 1869 cu ştampila falsă Plasa Ocolu, fără valoare	
25/29.	7 scrisori fără mărci, fără valoare	
	6 mărci cu ştampile false Mon. Poiana şi Schitul Lespezi, fără valoare	
30/34.	6 scrisori fără mărci, fără valoare	
	6 mărci emisiunea Paris	100
35.	una scrisoare cu una bucată 20 parale Cuza	2.000
	un fragment şi o scrisoare cu câte una bucată 18 bani	3.000
Total pagină		50.316.800

REPORT		50.316.800
35.	un fragment cu una bucată 3 bani 1868 şi una bucată 15 bani 1869	5.000
36/37.	2 bucăţi cu ştampile false Plasa Zimnicea şi Mon. Tismana, fără valoare	
38.	una scrisoare cu 20 parale Cuza şi una scrisoare cu 20 parale Carol	4.000
	una bucată 4 bani cu ştampila falsă Plasa Topolog fără valoare	
39.	2 scrisori cu 3 mărci cu ştampila falsă Plasa Topologu Distr. Argeş, fără valoare	
40/41.	3 scrisori fără mărci, fără valoare	
	urmează 8 pagini goale	

ALBUMUL Nr. 12 conținând:

1/2.	52 bucăți emisiunile 1891 ştampilate de 5 şi 10 bani	1.000
3/4.	89 bucăți emisiunea 1891 15 bani fără filigran neuzate	45.000
5/10.	217 bucăți 1891 15 bani brun ştampilat fără filigran şi 2 bucăți idem 1 1/2 ban	1.000
11/13.	113 bucăți emisiunea 1891 25 bani albastru fără filigran în bucată şi blocuri	75.000
14/17.	135 bucăți idem ştampilate şi 7 bucăți de 5, 10 şi 15 bani emisiunea 1891 ştampilate	1.000
18/20.	131 bucăți emisiunea 1891 50 bani galben fără filigran neuzate în bucată şi blocuri mari	900.000
21/24.	118 bucăți idem ştampilate	3.000
25/26.	10 serii emisiunea jubiliară 1891 complete şi 8 bucăți desperecheate	25.000
27/28.	8 serii emisiunea 1894 cu P.R. neştampilate	50.000
	2 serii ştampilate	5.000
	10 bucăți 5 bani 1894 P.R. neştampilate	8.000
29/30.	49 bucăți emisiunea 1894 P.R. ştampilate de 3, 5 şi 25 bani	10.000
31/32.	82 bucăți emisiunea 1893 un ban P.R. neştampilat şi 8 bucăți ştampilate	5.000
33.	10 bucăți 1 1/2 ban P.R. 1893 neştampilate şi 6 bucăți ştampilate	1.000

34/35.	32 bucăți 1893 P. R. neştampilate şi 9 bucăți ştampilate	3.000
36/38.	62 bucăți 5 bani albastru emisiunea 1893 cu P. R. neştampilate şi 24 bucată ştampilate	4.000
39/40.	19 bucăți 10 bani verde 1893 cu P.R. neştampilate şi 15 bucăți ştampilate	15.000
41/44.	49 bucăți 15 bani roşu 1893 cu P.R. neştampilate şi 31 bucăți ştampilate	15.000
	Idem 20 bucăți ştampilate	200
45.	11 blocuri 25 bani violet P.R. neştampilate	3.000
	2 blocuri de 9 cu câte o eroare de 25 bani P.R. în blocul de 5 bani neuzate ambele dințături	75.000
46.	2 scrisori cu câte o eroare de 25 bani albastru legate cu 5 bani albastru	50.000
Total pagină		51.641.000

Pagina 17

REPORT		51.641.000
46.	11 bucăți 25 bani violet P.R. ştampilate	100
47.	7 bucăți 50 bani P.R. neştampilate	15.000
	Idem 6 bucăți ştampilate	100
	2 bucăți 40 bani P.R. neştampilate şi una bucată ştampilată	5.000
48.	3 bucăți a 1 leu P.R. 1893 neştampilate şi 2 bucăți ştampilate	9.000
	un bloc de 4 idem neştampilat	16.000
	un bloc de 4 şi una bucată de 2 lei P.R. neştampilate şi 2 bucăți ştampilate	15.000
	una pereche de 2 lei P.R. neştampilată nedințat vertical	15.000
49.	4 serii a 4 bucăți emisiunea 1893	10.000

urmează una pagină goală

ALBUMUL Nr. 13 conținând:

1/3.	3 coale a 32 bucăți 1862 30 parale albastru tipar de mână	2.400.000
4/13.	2 bucăți 1862 30 parale albastru tipar de mână neştampilate şi 123 bucăți idem ştampilate	250.000
14/22.	una pereche idem tête-béche ştampilate	500.000
	un fragment şi 10 scrisori cu 16 mărci idem ştampilate	25.000
	5 scrisori şi un fragment cu 14 mărci idem	

	cu ştampile false Mizilu, Călineşti şi Stolnici fără valoare	
23/27.	17 bucăți şi 4 scrisori cu câte o bucată idem ştampilate una pereche şi una scrisoare cu 6 bucăți idem cu ştampila falsă Fălticeni şi Câmpina, fără valoare	35.000
28.	un bloc de 4, 4 perechi şi 2 bucăți idem pe hârtie vărgată neştampilate	450.000
29.	idem una coală complet 32 bucăți pe hârtie vărgată	1.500.000
30/31.	15 bucăți şi 2 scrisori cu 3 bucăți idem pe hârtie vărgată ştampilate	250.000
32.	2 scrisori şi 6 bucăți idem pe hârtie vărgată cu ştampilele false Călineşti şi Novaci fără valoare	
33.	un bloc de 4 şi 4 perechi 1862 30 parale albastru tipar de maşină neuzate	14.000
34.	idem una coală completă de 40 bucăți tipărită pe ambele părți	800.000
35/40.	44 bucăți şi 5 scrisori cu câte o bucată idem tipar de maşină ştampilate un bloc de 9 idem cu ştampila falsă Piteşti fără valoare	200.000
41/43.	4 scrisori cu 20 bucăți şi 23 bucăți idem tipar de maşină toate cu ştampilele false Târgovişte, Roman, Drăgăşani, Stolnici, Berlad, Slatina, Câmpina, Cahul şi Novaci, fără valoare	
44.	una coală de 40 bucăți idem tipar de maşină pe hârtie azurată	200.000
Total pagină		58.350.100

Pagina 18

REPORT		58.350.100
45.	una scrisoare şi o bucată ştampilată 30 parale maşină şi 5 bucată neuzate [?]	
46.	2 scrisori cu 9 bucăți idem ştampilate cu ştampilele false Peşteana şi Novaci, fără valoare	
	urmează 2 foi goale	

ALBUMUL Nr. 14 conținând:

1.	4 fragmente cu 6 mărci emisiunea 1862-1865 cu ştampilele false Franco Adjud şi Adjud Moldova fără valoare	
	una bucată 1865 2 parale Cuza ştampilată	15.000
	una bucată 1869 25 bani, una bucată 1871 5 bani carmin, una bucată 1871 10 bani galben şi 2 bucăți emisiunea Bucureşti II ştampilate	15.000
2.	6 bucăți şi 2 scrisori cu câte o bucată emisiunile 1862, 1872 cu ştampilele Alexandria	25.000
3.	2 mărci cu ştampilele false Barboni [?] şi Barboş. fără valoare	
4/5.	14 bucăți emisiunile 1862-1871 cu ştampilele Bakeu Moldova şi Bacău Poşta	50.000
	2 fragmente şi una jumătate bucată cu ştampilele false Franco Bakeu, Franco Bacău şi Bakeu fără valoare	
6/8.	23 mărci pe fragmente şi scrisori cu ştampilele false Balta, Baia, Baia de Aramă, Balşu şi Balş, fără valoare	
9.	6 fragmente cu 9 mărci cu ştampilele false Beketu, Becetu şi Bechet, fără valoare	
10/12.	7 bucăți emisiunile 1868/1872 cu ştampila Bechet	30.000
	una scrisoare şi 3 ştampile [?] fără mărci, fără valoare	
	5 mărci emisiunea 1862-1865 cu ştampila Berlad	7.000
	una bucată 2 parale Cuza cu ştampila falsă Franco Berlad fără valoare	
	9 bucăți 1867/1872 cu ştampila Berlad	40.000
13.	2 scrisori cu 7 mărci cu ştampilele false Biceşti şi Bicu fără valoare	
14.	una scrisoare cu una bucată 20 parale 1866 ştampilat	1.500
15.	2 bucăți 1862 30 parale ştampilate Franco Bolgrad	5.000
	3 bucăți 1871/1872 ştampilat Bolgrad	15.000
16/17.	12 ştampile fără mărci, fără valoare	
	9 mărci emisiunea 1862/1865 ştampile Botoşani	40.000
	2 fragmente cu ştampila falsă Franco Botuschani fără valoare	
	13 bucăți emisiunea 1866/1872 ştampilate Botoşani	25.000
18.	5 mărci cu ştampila falsă Brădiceni, fără valoare	

19.	2 scrisori fără mărci, fără valoare	
20/22.	44 bucăți emisiunile 1862/1872 cu ştampila Brăila	100.000
23.	5 mărci emisiunea Paris cu ştampila Ztanişte [?] şi Buhuş	500
	una marcă 1869 10 bani cu ştampila falsă Buhalnița	
	fără valoare	
24.	3 mărci 1862/1865 cu ştampila falsă Budeşti	
	fără valoare	
Total pagină		58.731.000

Pagina 19

REPORT		58.731.000
25/26.	2 scrisori şi 33 ştampile fără mărci, fără valoare	
27/30.	44 mărci emisiunile 1862/1872 cu ştampilele	
	Bucureşti	150.000
31.	2 bucăți 1865 20 parale Cuza ştampilate	3.000
	2 mărci 1869/1871 cu ştampila Oficiul Princiar	20.000
	2 fragmente cu 3 mărci emisiunea 1862 cu ştampilele	
	false Recipise şi Bucureşti cu litere chirilice	
	fără valoare	
32.	3 bucăți 20 parale Cuza ştampilate	6.000
33.	una scrisoare şi 4 ştampile fără mărci, fără valoare	
34.	3 fragmente cu 7 mărci emisiunea 1862/1865 cu ştampilele	
	false Budeu şi Franco Budeu, fără valoare	
35.	2 scrisori cu câte o marcă şi 7 bucăți ştampilate	
	Buzeu şi Bedeu [?]	25.000
36.	6 bucăți 1862 de 30 parale cu ştampila falsă Cacaletzi	
	fără valoare	
37.	4 ştampile fără mărci, fără valoare	
	5 mărci 1862/1866 cu ştampila Cahul	8.000
	un fragment cu una bucată 2 parale Cuza ştampila	
	falsă Cahul, fără valoare	
38.	4 mărci 1868/1872 cu ştampila Cahul	15.000
39.	2 scrisori fără mărci, fără valoare	
	2 fragmente cu 4 mărci 20 parale Cuza cu	
	ştampila falsă Căineni, fără valoare	
	una bucată 1869 15 bani cu ştampila Căinenii	4.000
40/42.	1 scrisoare fără mărci, fără valoare	
	12 mărci 1862/1871 cu ştampila Calafat	45.000
	2 scrisori cu francaturi amestecate cu ştampila falsă	

	Calafatu, fără valoare	
43.	6 ştampile fără mărci, fără valoare 2 mărci 1862 de 3 şi 6 parale cu ştampila falsă Stirbeiu fără valoare 7 mărci cu ştampila Stirbeiu şi Călăraş emisiunile 1862/1872 [?]	
44/45.	2 scrisori fără mărci şi 11 mărci ale emisiunilor 1862/1876 cu ştampila falsă Călineşti, fără valoare	
46.	una scrisoare fără mărci şi 17 mărci emisiunea 1862/1865 cu ştampila, falsă Călinişţea, fără valoare	
47/48.	6 ştampile fără mărci, fără valoare 9 mărci 1862/1872 cu ştampila Câmpina	20.000
49/50.	5 ştampile fără mărci, fără valoare 16 mărci emisiunea 1865/1876 cu ştampila C. Lung	35.000

ALBUMUL nr. 15 conținând:

1/5.	7 bucăți, 4 blocuri de 4, un bloc de 6, un bloc de 16, un bloc de 12, un bloc de 35, un bloc de 60 bucăți emisiunea 1862 2 parale Cuza toate nuanțele de culori, neuzate; în total 152 bucăți	1.600.000
6/7.	5 bucăți idem 2 parale galben ştampilate	200.000
	10 bucăți idem orange ştampilate	200.000
	6 bucăți idem cu ştampilele false Peşteana, Strehaia, T. Darabani, Ploeşti, fără valoare	
Total pagină		61.067.000

Pagina 20

REPORT		61.067.000
8.	2 fragmente cu câte o bucată 2 parale Cuza orange ştampilată	60.000
9/16.	66 bucăți emisiunea 1865 Cuza de 2 parale galben şi 5 parale albastru cu ştampilele false Ismail, Stolnici, Corabia, Bucuresci, Baia de Aramă, Comarnicu, Galați Moldova, Sinesti, Târgovistea, Novaci şi Băbeni, toate pe scrisori şi fragmente, fără valoare	
17.	2 bucăți, un bloc de 4, un bloc de 8 şi un bloc de 16, emisiunea 1865 Cuza, 2 parale galben pe hârtie vărgată neuzate	250.000

18.	una bucată, una pereche şi un bloc de 4, idem pe hârtie vărgată, nuanțe culoare	50.000
19.	7 bucăți idem ştampilate cu ştampilele false: T. Darabani, Baia de Aramă, Stolnici, Bucuresti, Craiova şi Călinesti, fără valoare	
20.	2 plicuri cu câte o bucată idem ştampilate	60.000
21/22.	2 plicuri cu câte o bucată idem cu ştampilele false Alexandria şi Călineşti, fără valoare	
23.	un plic şi una bucată idem ştampilată	30.000
	urmează 28 foi goale	

ALBUMUL Nr. 16 conținând:

1/2.	3 scrisori cu 11 mărci emisiunea 1858-1862 cu ştampilele false Yassi Moldova şi Tecuci, fără valoare	
3/4.	3 bucăți, 2 perechi, 3 blocuri de 4 şi un bloc de 8 bucăți, emisiunea 1862 3 parale galben tipar de mână, în diferite nuanțe, neştampilate	500.000
5.	una coală idem completă de 32 bucăți, neştampilată	800.000
6/7.	una pereche, 4 blocuri de 4, un bloc de 6 şi un bloc de 8 emisiunea 1862 3 parale tipar de maşină, neuzate	450.000
8.	una coală idem completă de 40 bucăți tipar de maşină, neştampilată	400.000
9.	10 bucăți idem tipar de mână ştampilate 3 bucăți idem cu ştampile false Islazu, Galatzi şi Câmpina, fără valoare	400.000
10/13.	30 bucăți idem pe fragmente şi scrisori cu ştampilele false Pucioasa, Yassi, Berlad, Franco Roman, Bucuresci, Tecuci, Călineşti şi Târgovişstea, fără valoare	
14.	2 scrisori cu 13 bucăți idem ştampila Galați	500.000
15/20.	38 bucăți emisiunea 1862 3 parale tipar de mână pe fragmente şi scrisori cu ştampile false: Roman, Bucureşti, Brăila, Biroul Bechetu, Craiova, Giurgiu şi Horezu, fără valoare	
21.	3 bucăți 1862 3 parale hârtie vărgată cu ştampilele false Vaslui şi Pesteana, fără valoare una bucată şi una pereche tête-bêche hârtie vărgată neştampilat	1.600.000
22/33.	120 bucăți 1862 3 parale galben pe scrisori, ziare şi fragmente cu ştampilele false: Baia de Aramă, Bucuresci,	

Comarnicu, Târgovişte, T. Severin, Pesteana, Roman Moldova, Galați Moldova, Bakeu, Câmpina, Câineni, Craiova, Horezu şi Focşani fără valoare

Total pagină 66.237.000

Pagina 21

REPORT 66.237.000

34/36. 10 mărci emisiunea 1862 pe scrisoare şi ziare cu ştampilele false Bucuresti şi Darabani, fără valoare

urmează 13 pagini goale

ALBUMUL Nr. 17 conținând:

1/3. 6 bucăți, una pereche, 2 blocuri de 4, 3 blocuri de 6, un bloc de 15, un bloc de 20 bucăți emisiunea 1869 25 bani neştampilate 750.000

4/5. 31 bucăți ştampilate emisiunea 1869 25 bani în bucăți şi blocuri 150.000

6/7. 9 fragmente cu francaturi amestecate emisiunea 1869 de 5, 10, 15 şi 25 bani ştampilate, total 18 bucăți 150.000

8/9. 35 bucăți idem ştampilate 250.000

10. 8 bucăți idem neştampilate 80.000
una scrisoare şi 2 bucăți idem ştampilate 10.000

11/13. 6 scrisori cu un total de 15 mărci emisiunea 1868/1869 ştampilate 62.000

14. una scrisoare şi 2 fragmente cu jumătăți de mărci emisiunea 1869 cu ştampilele false Bucureşti şi Plasa Dumitreşti, fără valoare

15. 15 bucăți şi una pereche emisiunea 1869 50 bani neştampilate 1.000.000

16. un bloc de 3, un bloc de 4 şi un bloc de 6, idem neştampilate 1.300.000

17. un bloc de 15 idem neştampilate 1.000.000

18. 3 bucăți idem neştampilate 180.000

19/23. 69 bucăți idem ştampilate în bucăți, perechi şi blocuri 350.000

24/29. 8 fragmente şi 10 scrisori cu francaturi amestecate emisiunea 1869, 10, 15, 25 şi 50 bani, cu un total de 31 mărci 150.000

30/34. 7 scrisori şi 5 fragmente cu un total de 21 de mărci întregi şi jumătăți emisiunile 1868/1871, cu

ştampilele false Bucuresti, Yassi, Plasa Pucioasa, Comarnicu, Galaţi, Barboş [?] fără valoare
urmează 16 foi goale

ALBUMUL Nr. 18 conţinând:

1/5.	3 bucăţi şi 2 blocuri de 4 emisiunea 1887 5 bani verde neştampilate şi 99 bucăţi idem uzate	10.000
6/11.	3 bucăţi, un bloc de 4 şi un bloc de 12 emisiunea 1887, 10 bani roşu neştampilate şi 120 bucăţi idem ştampilate	18.000
12/15.	2 bucăţi şi un bloc de 4 emisiunea 1887 50 bani galbeni neştampilat şi 51 bucăţi idem ştampilate	20.000
16/17.	2 bucăţi şi 2 blocuri de 4 emisiunea 1887 3 bani violet neştampilate şi 26 bucăţi idem ştampilate	10.000
18/20.	5 bucăţi şi 3 blocuri de 4 emisiunea 1885 3 bani violet şi 47 bucăţi idem ştampilate	16.000
Total pagină		71.743.000

Pagina 22

REPORT		71.743.000
21.	una bucată şi un bloc de 4 emisiunea 1885 5 bani hârtie albă neştampilate şi 14 bucăţi idem ştampilate	35.000
22/23.	una bucată, 2 blocuri de 4 emisiunea 1887 1 ban jumătate neştampilat şi 35 bucăţi idem ştampilate	7.000
24/29.	3 bucăţi şi 2 blocuri de 4 emisiunea 1887 15 bani şi 148 bucăţi idem ştampilate	20.000
30/32.	un bloc şi una bucată emisiunea 1887 25 bani neştampilate şi 49 bucăţi ştampilate	15.000
33/35.	2 bucăţi şi un bloc de 9 emisiunea 1889 de 1 1/2, neştampilat şi 70 bucăţi idem ştampilate	30.000
36/37.	2 bucăţi şi 2 blocuri de 4 emisiunea 1889 de 3 bani violet neştampilate, una pereche idem nedantelată vertical neştampilată şi 43 bucăţi idem ştampilate	35.000
38/40.	5 bucăţi şi un bloc de 4 emisiunea 1889 5 bani verde neştampilat şi 41 bucăţi idem ştampilate	22.000
41/43.	una bucată şi un bloc de 4 emisiunea 1889 10 bani neştampilat şi 27 bucăţi idem ştampilate	12.000
44/46.	una bucată, un bloc de 4 şi un bloc de 6 emisiunea 1889 neştampilate şi 52 bucăţi idem ştampilate	35.000
47/48.	4 bucăţi şi un bloc de 4 emisiunea 1889 neştampilate şi 17 bucăţi ştampilate	30.000

urmează 2 foi goale

ALBUMUL Nr. 19 conținând:

1/19.	câte una serie şi un bloc de 4 emisiunile româneşti de la 1940 (începând cu Carol culori schimbate până la emisiunea 1942 Mihai valori suplimentate) catalog Yvert Nr. 587/697 + avion Nr. 31 + souvenir Nr. 9/29	125.000

urmează 31 foi goale

ALBUMUL Nr. 20 conținând:

1/2.	una bucată şi un bloc de 4 emisiunea 1895 25 bani factajul neştampilat şi 5 bucăți idem ştampilate	12.000
3/4.	una bucată şi un bloc de 4 emisiunea 1898 25 bani factajul şi 27 bucăți idem ştampilate	7.000
5.	una bucată, una pereche şi un bloc de 20 emisiunea 1905 neştampilate şi 3 bucăți ştampilate	20.000
6.	21 bucăți emisiunea 1881 taxa de plată brune neştampilate	70.000
7.	idem 10 bucăți ştampilate	6.000
8.	6 bucăți taxa de plată emisiunea 1885 brun-roşcat neştampilate şi idem 9 bucăți ştampilate	40.000
9/10.	8 bucăți taxa de plată emisiunea 1887 hârtie albă neştampilate şi 9 bucăți idem ştampilate	10.000
11/12.	13 bucăți taxa de plată emisiunea 1888 pe hârtie galbenă neştampilate şi 20 bucăți idem ştampilate	20.000
13/15.	6 bucăți taxa de plată emisiunea 1890 cu filigran neştampilate, 3 perechi idem neştampilate mijloc nedantelat şi 26 bucăți idem ştampilate	17.500
Total pagină		72.293.500

Pagina 23

REPORT		72.293.500
16/19.	9 bucăți taxe de plată emisiunea 1898 cu filigran P.R. neştampilate şi 59 bucăți ştampilate	15.000
20/25.	una serie completă şi un bloc de 4 taxe de plată emisiunea 1908 neştampilată, 4 perechi idem tête-bêche neştampilate, una pereche 10 bani imprimată pe ambele părți ştampilat şi 74 bucăți idem ştampilate	40.000
26/28.	8 bucăți taxe de plată emisiunea 1911 neştampilate şi 16 bucăți idem ştampilate	500

29/38.	147 bucăți taxe de plată emisiunile 1918/1942 ştampilate şi neştampilate	2.500
39.	3 plicuri, una carte poştală şi 10 bucăți P.R. Levant emisiunea 1896 cu supratipar negru şi violet, cu un total de 20 de mărci	38.000
40.	8 bucăți P.R. Constantinopole emisiunea 1919	500
	urmează 10 foi goale	

ALBUMUL Nr. 21 conținând:

1/3.	15 bucăți emisiunea 1869 5 bani galbeni neuzate, (între care şi un bloc de 3), cu 20 bucăți idem neştampilate	630.000
4/5.	21 bucăți idem ştampilate în perechi, idem 3 blocuri de 4 şi un bloc de 8, toate ştampilate	360.000
6.	2 fragmente cu jumătăți de mărci emisiunea 1868-1869 cu ştampile false C. Lung şi Bucureşti, fără valoare un fragment cu una bucată 2 bani 1868 şi 2 bucăți 1869 de 5 bani	20.000
7/10.	7 scrisori şi chitănți cu un total de 10 bucăți emisiunea 1869 5 bani galben	120.000
11.	2 scrisori cu 5 mărci francaturi amestecate emisiunea 1869	60.000
12/14.	24 bucăți, un bloc de 3, 6 blocuri de 4, emisiunea 1869 10 bani albastru, în diferite nuanțe de culori, neştampilate	1.500.000
	una bucată idem ştampilată	6.000
	un fragment cu o jumătate bucată idem cu ştampila falsă Bucureşti, fără valoare	
15/19.	79 bucăți idem în bucăți, perechi şi blocuri, ştampilate	350.000
20/21.	una pereche, un bloc de 6, idem neştampilate şi 20 bucăți idem ştampilate	350.000
22/25.	7 scrisori cu un total de 18 bucăți idem ştampilate	150.000
	2 scrisori cu emisiunile 1868 1869 cu ştampilele false Strehaia şi Galați, fără valoare	
26/29.	9 recipise cu câte o jumătate bucată emisiunea 1869 10 bani albastru	200.000
30.	un ziar, una pereche 10 bani albastru emisiunea 1869 cu ştampila falsă Brăila Dimineața, fără valoare	
31/34.	una bucată emisiunea 1869 15 bani vişiniu neuzat pe hârtie vărgată	600.000
	idem una bucată ştampilată hârtie vărgată dubioasă	

fără valoare

Total pagină 76.736.000

Pagina 24

REPORT 76.736.000

31/4 (?)9 bucăți, 7 perechi, 3 blocuri de 4 şi 1 bloc de 12 emisiunea 1869 15 bani roşu, neştampilate 1.200.000

35/38. 64 bucăți idem ştampilate în bucăți, perechi şi blocuri 250.000

39/40. 19 fragmente de scrisori cu un total de 44 bucăți francaturi amestecate emisiunea 1868/1869 180.000

41/44. 27 bucăți idem ştampilate şi 5 bucăți idem neştampilate diferite varietăți 200.000

45/46. un fragment şi 5 scrisori cu 9 mărci tăiate 15 bani emisiunea 1869 cu ştampile false Bucureşti, T. Măgurele, C. Lung şi Bacău, fără valoare

47/51. 7 scrisori cu un total de 12 mărci emisiunea 1868 1869 ştampilate 80.000

3 scrisori idem cu ştampile false Balş şi Plasa Uda, (cu un total de 13 mărci) fără valoare

ALBUMUL Nr. 22 conținând

1/9. 3 bucăți şi un bloc de 4 emisiunea 1876/1878, Bucureşti I, neştampilate 15 bani brun şi 247 bucăți idem ştampilate 55.000

10/15. una bucată şi un bloc de 4 emisiunea 1876/1878, Bucureşti I de 30 bani cărămiziu şi 98 bucăți idem ştampilate 125.000

16/22. 22 bucăți emisiunea 1879 Bucureşti II, de 1 1/2 bani negre neştampilate şi 239 bucăți idem ştampilate 3.500

23/27. 2 bucăți şi 2 blocuri de 4 emisiunea 1879 Bucureşti II, de 3 bani neştampilate, şi 105 bucăți idem ştampilate 33.000

28. 5 bucăți şi 2 blocuri de 4 emisiunea 1879 5 bani verde Bucureşti II, neştampilate şi 14 bucăți idem ştampilate 20.000

29. una pereche emisiunea 1879 5 bani roză eroare (Yv. Nr. 55c) reimpresiune 30.000

una bucată idem eroare neştampilată 50.000

una scrisoare cu una bucată eroarea 5 bani roşu ştampilată 13.000

3 scrisori cu 6 mărci emisiunea 1879 ştampilate 200

2 scrisori cu câte o eroare de 5 bani roşu cu ştampilele false Călineşti, şi Ploieşti, fără valoare

30/38. 366 bucăți emisiunea 1879 5 bani verde ştampilate 5.000

39/45.	9 bucăți emisiunea 1879 Bucureşti II 10 bani roşu neştampilate şi 256 bucăți idem ştampilate	20.000
46/49.	32 scrisori şi fragmente cu un total de 93 mărci emisiunea 1879 de 5 şi 10 bani	3.000

ALBUMUL Nr. 23 conținând

1/3.	5 bucăți, un bloc de 4, un bloc de 9 şi un bloc de 8 emisiunea 1890 cu filigran de 1 1/2 ban vişiniu, neştampilate şi 37 bucăți idem ştampilate	15.000
4/5.	4 bucăți, 3 perechi şi 2 blocuri de 6, emisiunea 1890 3 bani violet cu filigran neştampilate şi 30 bucăți idem ştampilate	17.500
6/7.	6 bucăți, una pereche şi un bloc de 6 emisiunea 1890 5 bani verde cu filigran neuzate şi 22 bucăți idem ştampilate	10.000
8/9.	4 bucăți, 4 perechi şi un bloc de 4 emisiunea 1890 10 bani roşu cu filigran neştampilate şi 15 bucăți idem ştampilate	30.000
Total pagină		70.076.200

Pagina 25

REPORT		70.076.200
10/11.	3 bucăți, 2 perechi şi 2 blocuri de 4, emisiunea 1890 15 bani brun cu filigran neştampilate şi 16 bucăți idem ştampilate	15.000
12.	32 bucăți idem ştampilate	1.000
13/16.	5 bucăți, un bloc de 4, un bloc de 6, emisiunea 1880 25 bani albastru cu filigran, neştampilate şi 62 bucăți idem ştampilate	15.000
17/18.	4 bucăți, una pereche, un bloc de 9 şi un bloc de 14, emisiunea 1890 de 50 bani galben cu filigran, neştampilate şi 3 bucăți idem ştampilate	150.000
19/25.	119 bucăți emisiunea 1891 cu filigran de un ban şi jumătate roşu neştampilate, una pereche idem nedantelată vertical neştampilată, una bucată idem tipărită pe ambele părți, şi 125 bucăți idem ştampilate	8.500
26/35.	215 bucăți emisiunea 1891 3 bani verde fără filigran neştampilate, una eroare idem tipărită pe ambele părți, şi 161 bucăți idem ştampilate	75.000
36/43.	132 bucăți emisiunea 1891 5 bani verde fără filigran	

neştampilate şi 139 bucăţi idem ştampilate 35.000

44/50. 184 bucăţi emisiunea 1891 10 bani roşu fără filigran neştampilate, 2 bucăţi idem tipărite pe ambele părţi şi 115 idem ştampilate 230.000

ALBUMUL Nr. 24

1/6. 6 bucăţi, 3 perechi, 3 blocuri de 4, un bloc de 18, un bloc de 5, un bloc de 6, un bloc de 15, un bloc de 6, un bloc de 9, un bloc de 8, un bloc de 6, un bloc de 9 şi un bloc de 16 emisiunea 1868 2 bani galben Carol toate neştampilate, cu un total de 122 bucăţi 750.000

7/8. 25 bucăţi idem ştampilate 75.000
un bloc de 12 bucăţi idem neştampilat 75.000

9/20. 238 bucăţi idem ştampilate în bucăţi, perechi şi blocuri 700.000

21/23. 6 scrisori cu un total de 18 mărci emisiunile 1868/1869 de 2, 3 şi 15 bani 60.000

24/25. 3 scrisori şi 1 fragment cu un total de 15 mărci emisiunile 1868/1869 cu ştampilele false Plasa Ocolu, P.R., R. Sărat şi C. Lung, fără valoare

26/28. 6 bucăţi, 2 perechi, 2 blocuri de 4, un bloc de 23, un bloc de 6, un bloc de 16, emisiunea 1868 de 3 bani violet neştampilate 360.000

29/31. 51 bucăţi idem ştampilate 180.000

32/33. 11 fragmente cu francaturi amestecate emisiunea 1868 de 2, 3 şi 4 bani, cu un total de 28 bucăţi 100.000

34. 2 blocuri de 4 şi un bloc de 6, de 3 bani emisiunea 1868 ştampilate 85.000

35/38. 8 scrisori cu un total de 16 mărci 150.000

39/41. 7 scrisori şi fragmente cu francaturi amestecate emisiunea 1868/1869 de 2 şi 3 bani, cu un total de 18 bucăţi 90.000

Total pagină 82.230.700

Pagina 26

REPORT 82.230.700

42/44. una scrisoare cu una bucată 3 bani 1868 şi una bucată 10 bani 1972 15.000
6 scrisori şi fragmente cu un total de 41 bucăţi emisiunea 1868/1869 cu ştampilele false:

Schirul (?) Lespezi, Bucuresci, Râureni, Yassi, şi Mon. Sinaia, fără valoare
urmează 6 foi goale

ALBUMUL Nr. 25 conținând:

1.	una scrisoare şi 13 ştampile fără mărci, fără valoare	
2.	3 scrisori şi 1 fragment cu 6 bucăți 1965 20 parale Cuza	12.000
	2 bucăți emisiunea 1862 30 parale ştampilate	3.000
	11 bucăți emisiunea 1868/1872 toate ştampilate Ploieşti	20.000
3.	2 scrisori şi un fragment cu un total de 15 bucăți emisiunea 1865/1872 cu ştampilele false Popeşti Leordeni, fără valoare	
4.	10 bucăți emisiunile 1865/1872 cu ştampila Predealu, un fragment cu una bucată emisiunea 1862 30 parale cu ştampila falsă Predeal, fără valoare	
5.	3 fragmente şi o scrisoare cu ştampilele false Pucioasa şi Răducăneni (6 mărci), fără valoare	
6.	3 scrisori cu 6 mărci emisiunea 1865 20 parale Cuza	22.000
	una bucată emisiunea 1865 2 parale galben hârtie vărgată ştampilată	25.000
	6 ştampile fără mărci, fără valoare	
	un fragment cu una bucată 20 parale Cuza cu ştampila falsă Râmnicu, fără valoare	
7.	un fragment cu una bucată 1862 de 30 parale cu ştampila falsă Râmnicu Sărat, fără valoare	
	11 bucăți emisiunile 1866/1872 toate ştampilate Râmnicu Sărat	40.000
8.	una scrisoare şi 4 ştampile fără mărci, fără valoare	
	una scrisoare şi 5 mărci ştampilate Râmnicu Vâlcei	6.000
	una scrisoare cu una bucată 2 parale 1866 şi una bucată 18 bani 1868 cu ştampila falsă R. Vâlcea, fără valoare	
9.	3 scrisori şi 2 ştampile fără mărci, fără valoare	
	7 mărci emisiunile 1866/1878 cu ştampila falsă Râureni, fără valoare	
10.	un fragment cu 5 bucăți 1866/1868 cu ştampila falsă Răsvad fără valoare	
	un fragment cu una bucată 2 parale Cuza galben ştampila Reni Moldova, fără valoare	
	un fragment cu 4 bucăți 5 parale albastru emisiunea 1866	

	cu ştampila falsă Rogova, fără valoare	
	una scrisoare cu una bucată 20 parale 1866 şi 2 mărci	
	emisiunea 1872/1876 ştampilă Reni	3.000
11.	10 ştampile fără mărci, fără valoare	
	4 mărci emisiunea 1862 30 parale ştampilate	
	Roman şi Franco Roman	10.000
	2 bucăţi 20 parale Cuza ştampilate Roman	3.000
	un fragment cu una bucată 5 parale Cuza cu	
	ştampila falsă Franco Roman, fără valoare	
Total pagină		82.419.700

Pagina 27

REPORT		82.419.700
12.	16 bucăţi emisiunea 1868/1876 toate cu ştampila Roman	65.000
13/15.	25 mărci emisiunea 1862/1872 pe fragmente şi	
	scrisori cu ştampilele false Rucărul, Ruşi de Vede,	
	Schitu Goleşti, Simian, Sineşti, fără valoare	
16.	7 ştampile şi 1 scrisoare fără mărci, fără valoare	
	un fragment [cu] una bucată 5 parale Cuza cu ştampila	
	chirilică falsă Slatina, fără valoare	
	8 mărci emisiunea 1862/1876 pe fragmente şi scrisori toate	
	ştampilate Slatina	20.000
17/20.	41 bucăţi pe fragmente şi scrisori cu ştampilele	
	false Slobozia, Ştefăneşti, Stoeneşti, Stolnici şi Strehaia	
	fără valoare	
	2 scrisori fără mărci, fără valoare	
21/22.	1 scrisoare şi 6 ştampile fără mărci, fără valoare	
	21 mărci pe fragmente şi scrisori toate ştampilate Târgovişte	50.000
23.	2 scrisori fără mărci, fără valoare	
	8 mărci emisiunea 1862/1868 pe fragmente cu ştampilele false	
	Franco Darabani şi Darabanii, fără valoare	
24.	2 ştampile fără mărci, fără valoare	
	un fragment cu una bucată 5 parale Cuza cu ştampila	
	falsă T. Frumos, fără valoare	
	11 mărci emisiunile 1862/1876 toate ştampila T. Frumos	45.000
25.	una scrisoare şi 3 ştampile fără mărci, fără valoare	
	2 fragmente cu câte una bucată 5 parale Cuza cu	
	ştampila falsă T. Jiu, fără valoare	
	9 mărci emisiunile 1865/1871 toate cu ştampila T. Jiul [?]	30.000

26/27. 2 ştampile fără mărci, fără valoare
un fragment cu una bucată 2 parale Cuza vărgat cu ştampila falsă Neam[t]zu Moldova, fără valoare
10 mărci emisiunile 1865/1876 toate ştampilate T. Neamțu 32.000

28/29. 2 ştampile fără mărci, fără valoare
2 fragmente cu câte 1 marcă 5 parale Cuza cu ştampilele false Okna Moldova şi Franco Ocna, fără valoare
un fragment cu una bucată 2 parale Cuza galben cu ştampila falsă Franco T. Okna Moldova, fără valoare
2 scrisori cu 2 mărci 1862/1865 ştampilate T. Ocnei 5.000
8 mărci din emisiunile 1865/1872 toate ştampilate T. Ocna 30.000

30. 4 ştampile fără mărci, fără valoare
un fragment cu una bucată 20 parale Cuza cu ştampila falsă Franco Tekuci, fără valoare
una bucată 1858 40 parale ştampilată Tecuci Moldova 20.000
4 mărci emisiunile 1862/1872 toate ştampilate Tecuciu 5.000

31/32. 8 mărci pe fragmente şi scrisori cu ştampilele false Tînțăreni şi Tochani [?], fără valoare
una scrisoare şi una ştampilă fără mărci, fără valoare

33. 2 scrisori şi 6 ştampile fără mărci, fără valoare
un fragment cu una jumătate marcă 5 parale Cuza cu ştampila chirilică, falsă T. Măgurele, fără valoare
9 mărci emisiunile 1862/1872 toate ştampilate T. Măgurele 30.000

Total pagină 82.701.700

Pagina 28

REPORT 82.701.700

34. 2 ştampile şi una scrisoare fără mărci, fără valoare
un fragment cu una bucată 20 parale Cuza cu ştampila falsă Severinu, fără valoare
12 mărci emisiunea 1862/1871 toate ştampilate T. Severin 40.000

35. 3 ştampile fără mărci, fără valoare
una pereche 1869 de 5 bani galben şi una bucată 15 bani Bucureşti toate ştampilate Urlați 16.000

36. 6 mărci emisiunea 1865/1872 toate ştampilate Urziceni 10.000
una scrisoare cu 5 bucăți 1866 20 parale cu ştampila falsă Urziceni, fără valoare

37/39. 4 ştampile fără mărci, fără valoare

	2 scrisori cu câte una marcă 20 parale Cuza cu ştampila Goleşti de Munte [?]	4.000
	2 fragmente cu 2 mărci emisiunea 1866 cu ştampilele false Franco şi Văleni, fără valoare	
	7 mărci pe scrisori emisiunile 1866/1876 toate ştampilate Văleni de Munte	14.000
40.	6 mărci pe fragmente şi scrisori emisiunea 1862/1871 cu ştampilele false Vârciorova şi Vânju, fără valoare	
41.	5 ştampile şi 1 scrisoare fără mărci, fără valoare	
	un fragment cu una bucată 20 parale Cuza cu ştampila falsă Franco Vaslui, fără valoare	
	una bucată 1858 80 parale pe hârtie albă ştampilat Franco Vaslui	60.000
	7 mărci emisiunile 1872 toate ştampilate Vaslui	30.000
42.	3 scrisori fără mărci, fără valoare	
	7 mărci emisiunile 1862/1872 toate ştampilate Zimnicea	30.000
43.	una scrisoare cu una bucată emisiunea 1866 20 parale ştampila falsă Zătreni, fără valoare	
44.	7 ştampile fără mărci, fără valoare	
	una bucată emisiunea 1865 2 parale Cuza şi	
	2 mărci de 20 parale Cuza ştampilate	40.000
Total pagina		83.015.700

Pagina 29

REPORT	83.015.700

ALBUMUL Nr. 26 conținând:

1/33	71 fragmente şi scrisori cu un total de 242 mărci emisiunile 1858/1866 toate cu ştampilele false: Leova Moldova, Darabani, Câineni, Târgovişştea, Călineşti, Roman Moldova, Bucuresci, Brădiceni, Filipesci, Peşteana, Craiova, Ploesci, Urdiceni, Băbeni, Bedeşti, Drăgăşani, Kahul Moldova, Plasa Cârligătura, Cărbineşti, Tekuci Moldova, Motru, Horezu, C. Lung, Ştirbeiu, Fokşani, Balşu, Vaslui Moldova, Hurezani, Baia de Aramă, Dorohoi Moldova, Alexandria, Islazul, Găeşti, Yassi, Slatina, Drăgoeni, Bakeu, Bibeşti, Râureni, Văleni de Munte, Strehaia şi Plasa Cobia, fără valoare

ALBUMUL Nr. 27 conținând:

1/23. 57 scrisori şi fragmente cu un total de 196 bucăți emisiunile 1866/1869, toate cu ştampilele false: Pesteana, Strehaia, Bucuresti dimineața, Focşeani Sera, Bucureşti dupăamiaza, T. Severin, Plasa Bozia, Stolnici, Plasa Dumitresti, Călineşti, Cărbuneşti, Târgoviştea, Câineni, T. Măgurele, Călinişteа, Comarnicul, Mon. Poiana, Drăgăneşti, Plasa Voineşti, Comarnicu, Stoineşti şi Totchani, fără valoare.

urmează 27 foi goale

ALBUMUL Nr. 28 conținând:

1/5.	2 bucăți şi un bloc de 12 emisiunea Bucureşti II, neştampilate 1879 şi 88 bucăți idem ştampilate de 15 bani roşu	225.000
6/10.	2 bucăți şi un bloc de 4 emisiunea 1879 Bucureşti II de 25 bani albastru neştampilate şi 99 bucăți ştampilate idem	55.000
11/15.	4 bucăți şi un bloc de 4 emisiunea Bucureşti II de 50 bani neştampilate şi 113 idem ştampilate	75.000
16/21.	4 bucăți şi un bloc de 4 emisiunea 1880 de 15 bani brun neştampilate şi 137 bucăți idem ştampilate	15.000
22/27.	4 bucăți şi un bloc de 4 emisiunea 1880 25 bani albastru neştampilate şi 89 bucăți idem ştampilate	25.000
28/33.	2 bucăți şi 2 blocuri de 4 emisiunea 1885 Vultur pe hârtie albă de 1 ½ ban negru neştampilate şi 233 bucăți idem ştampilate	3.000
34/41.	2 bucăți şi un bloc de 4 emisiunea Vultur pe hârtie albă 1885 de 15 bani brun şi 253 bucăți idem ştampilate	8.000
42/46.	una bucată şi un bloc de 4 emisiunea Vultur pe hârtie albă 1885 25 bani albastru şi 157 bucăți idem ştampilate	8.500
47/48	3 bucăți şi 3 blocuri de 4 emisiunea Vultur pe hârtie colorată de 3 bani verde 1887 neştampilate şi 23 bucăți idem ştampilate	12.500

urmează 2 foi goale

ALBUMUL Nr. 29 conținând:

1/3.	33 bucăți probe neaprobate ale emisiunii Cap de Zimbru [!]	33.000
4/5.	27 probe neemise ale emisiunii Cuza	27.000
6.	7 esseuri ale emisiunii 1886	15.000

7/8.	7 probe de clişeu ale emisiunii Paris 1872	35.000
9.	una pereche nedantalată serie completă Paris neştampilată	100.000
10.	20 bucăți esseuri emisiunea Paris 1872	40.000
11.	una pereche şi un bloc de 25 bucăți esseuri de 5 bani verde dantelat emisiunea Paris 1872	60.000
12/13.	32 bucăți esseuri emisiunea Bucureşti I 1876 nedantelate	32.000
14/15.	38 bucăți esseuri dantelate ale emisiunii Bucureşti 1876	60.000
16/28.	418 bucăți esseuri emisiunea 1880 de 15 şi 25 bani	200.000
29.	un desen original al emisiunii Vultur 1885 de 25 bani	10.000
Total pagină		84.044.700

Pagina 30

REPORT		84.044.700
30/32.	47 bucăți esseuri emisiunea Vultur 1885	23.000
33.	13 bucăți esseuri 1890/1891	6.500
34.	17 bucăți emisiunea 1893/1894 esseuri cu filigran P.R.	25.000
35/36.	37 bucăți esseuri ale emisiunii 1901	37.000
37.	20 bucăți esseuri emisiunea efigiei 1903 în blocuri de 4 pe carton	60.000
38.	10 bucăți esseuri emisiunea 1913 Silistra	5.000
39.	18 bucăți esseuri diferite taxe de plată	18.000
40/42.	20 esseuri diferite ale emisiunii telegraf 1871	60.000
43.	24 bucăți esseuri emisiunea Moscova 1917	3.000
44/51.	8 desemne originale ale emisiunii Încoronarea 1922	40.000
52.	43 esseuri diferite	10.000

ALBUMUL Nr. 30 conținând:

1/3.	48 bucăți emisiunea 1862 6 parale tipar de mână roşu şi carmin neştampilate în bucăți, perechi şi blocuri	500.000
4.	una coală completă de 32 bucăți emisiunea 1862 de 6 parale roşu tipar de mână neştampilată	650.000
5.	7 bucăți emisiunea 1872 de 6 parale tipar de maşină de 6 par roz	2.500
	una bandă de 5 bucăți idem tipărită ambele părți	20.000
	un bloc de 4 idem cu ştampila falsă T. Jiului, fără valoare	
6.	una coală completă de 40 bucăți emisiunea 1862 [?]de 6 parale roz neştampilată tipărită pe ambele părți	250.000
7/17.	21 fragmente şi scrisori cu un total de 118 bucăți emisiunea 1862 de 6 parale tipar de maşină cu ştampilele false: C. Lung,	

Iassi Moldova, Râureni, Bucurescii, Văleni de Munte, Găeşti, Budeşti, Craiova, Alexandria, Baia, Bârlad Moldova, Ploeşti, Roman Moldova, Horezu, Franco Galaţi, Călineşti şi Balş fără valoare

18. 2 perechi şi una bucată emisiunea 1862 6 parale tipar de mână neştampilate 300.000
4 bucăţi şi 2 perechi idem cu ştampilele false: Bucureşti, Brădiceni, Folci, Ploeşti, Franco Piatra şi Baia de Aramă, fără valoare

19. una bandă de jurnal cu 1 marcă idem ştampilată 75.000
una bandă de jurnal cu 1 marcă şi un bloc de 12 bucăţi idem cu ştampilele false: Bucureşti şi Târgovişte fără valoare

20. una scrisoare cu 5 bucăţi idem ştampilate Franco Yassi 300.000
3 perechi idem cu ştampilele false: Corabia, Tecuci şi Ţânţăreni fără valoare

Total pagină 86.429.700

Pagina 31

REPORT 86.429.700

21. 2 scrisori cu câte o bucată idem cu ştampila falsă Bucureşti fără valoare

22. 2 scrisori cu câte o bucată idem ştampilată Bucureşti şi T. Severin 120.000

23/28. 10 scrisori cu un total de 31 bucăţi emisiunea 1862 de 6 parale şi 30 parale tipar de mână cu ştampilele false: Bucureşti, Văleni de Munte, Recom., Galaţi Moldova, Predealul, Ploeşti şi Pucioasa, fără valoare

29. una scrisoare cu 5 bucăţi de 6 parale ştampilate Franco Galaţi 300.000
una scrisoare cu 5 bucăţi 6 parale cu ştampila falsă Budeşti fără valoare

30/33. 7 scrisori cu un total de 41 bucăţi emisiunea 1862 de 3, 6 şi 30 parale cu ştampilele false: Piua Petri, Roman Moldova, Piteşti, Călineşti, Baia de Aramă, Bucureşti şi Strehaia fără valoare

34. 6 bucăţi emisiunea 1862 6 parale roşu pe hârtie vărgată neştampilate 900.000
5 bucăţi idem ştampilate 600.000
2 fragmente cu câte o jumătate de marcă parale pe hârtie vărgată cu ştampilele false:

Târgovişteа şi Botoşani, fără valoare
35/36. una scrisoare cu una bucată 6 parale pe hârtie
vărgată cu ştampila Bucurescii 125.000
una scrisoare cu 5 bucăți 6 parale
ştampilate Franco Galați 300.000
una scrisoare cu 5 bucăți 6 parale
ştampilate Galați Moldova 300.000
una scrisoare cu 5 bucăți emisiunea 1862/1865 cu ştampila falsă Roman Moldova, fără valoare
37/38. 3 scrisori cu 9 bucăți emisiunea 1862 cu ştampilele false: Târgovişteа, Bucureşti şi Novaci, fără valoare
urmează 12 foi goale

ALBUMUL Nr. 31 conținând:

1/2. 15 bucăți emisiunea 1893 de 1 ban cu filigran P.R.
şi 22 bucăți aceiaşi emisiune diverse valori ştampilate 1.000
22. una bucată de 1 leu, una bucată de 2 lei emisiunea 1893
cu filigran P.R. neştampilate şi 3 bucăți diferite ştampilate 4.000
4/9. 65 bucăți diferite valori neştampilate emisiunea 1893
cu filigran P.R. şi 64 bucăți idem ştampilate 25.000
10/12. una serie completă şi un bloc de 4, 10 valori emisiunea 1900
cu filigran neştampilate 100.000
2 bucăți de 50 [bani] şi 2 bucăți de 1 leu idem neştampilate 9.000
una serie completă idem ştampilată 4.000
4 blocuri de 25 bucăți emisiunea 1900 cu filigran reconstituite,
valori de 40 şi 50 bani, 1 leu şi 2 lei 60.000
Total pagină 89.277.700

Pagina 32

REPORT 89.277.700
13/20 119 bucăți emisiunea 1901 fără filigran difeite valori,
neştampilate 50.000
106 bucăți idem diferite valori ştampilate 1.000
21. una serie Căişori emisiunea 1903 neştampilată, completă 8.000
una serie idem ştampilată 4.500
22. 20 serii Căişori în bloc neştampilate 160.000
23. una serie 1903 Efigii neştampilată, completă 25.000
una serie idem ştampilată cu eroarea şi
2 bucăți de 5 lei în plus 20.000

24.	4 serii Efigii în bloc neştampilate cu un bloc de 2 lei în plus	450.000
25/30.	una serie şi un bloc de 4 emisiunea 1905 complete neştampilate, total 46 bucăți	30.000
	un bloc de 9 bucăți de 10 bani, un bloc de 6 bucăți de 15 bani şi un bloc de 20 bucăți de 2 lei emisiunea 1905 neştampilate	30.000
	49 bucăți diferite valori emisiunea 1905 ştampilate	500
31/34.	4 serii în bloc emisiunea 1906 binefaceri 12 valori neştampilate	12.000
	21 bucăți idem ştampilate şi neştampilate diferite valori	10.000
35.	un bloc de 4 serii emisiunea 1906 Înger neştampilate şi 1 serie completă ştampilată	10.000
36/38.	4 serii în bloc emisiunea 1906 25 ani de regat neştampilate	20.000
	14 bucăți idem ştampilate şi neştampilate diferite valori	3.000
39/41.	4 serii în bloc emisiunea 40 ani de domnie neştampilate	10.000
	una serie idem neştampilată şi una serie idem ştampilată	4.000
42/44.	una serie şi un bloc de 4 emisiunea 1906 expoziția generală 11 valori complete neuzate	100.000
45/46.	un bloc de 4 serii emisiunea 1906 expoziția generală cu S.E.	100.000
47.	5 serii emisiunea 1907 Obolul	20.000
48/50.	16 bucăți neştampilate emisiunea 1907 gravate, diferite valori	7.5000
	4 serii în bloc idem neştampilate	30.000
	un bloc de 10 bani şi un bloc de 25 bani idem neştampilate	1.000

ALBUMUL Nr. 32 conținând:

1/2.	4 bucăți, 2 blocuri de 4, un bloc de 12 bucăți şi un bloc de 24 emisiunea 1865 Cuza de 5 parale albastru	240.000
3.	4 bucăți idem ştampilate Dorohoi, Botoşani, Craiova şi Focşani	240.000
	13 bucăți idem cu ştampilele false: Strehaia, Horezu, Ismail, T. Măgurele, Comarnicu, Baia de Aramă şi Peşteana fără valoare	
4/6.	12 scrisori şi fragmente cu un total de 24 mărci întregi şi jumătăți, 5 parale Cuza cu ştampilele false: Tekuci Moldova, Tecuciu, Baia de Aramă, Caracal, Târgovişstea, Adjud, Plasa Voineşti Neamzu Moldova, Stolnici, Plasa Fundulea şi Bucuresti, fără valoare	
Total pagină		90.894.200

REPORT		90.894.200
7.	una scrisoare cu una bucată 5 parale Cuza, cu ştampila falsă: Bucuresti, fără valoare una scrisoare cu una bucată 5 parale Cuza şi una bucată 20 parale Cuza cu ştampila Giurgiu şi Grătar	90.000
8/11.	8 scrisori şi fragmente cu un total de 29 bucăţi 5 parale Cuza cu ştampilele false: Recom., Târgovişţea, Hurezani, Slobozia, Caracal, Plasa Slobozia, Ţînţăreni şi Alexandria fără valoare	
12.	una scrisoare cu 2 blocuri de 4 de 5 parale Cuza cu ştampila Distr. Dâmboviţa şi Grătar	720.000
13/15.	3 scrisori şi un fragment cu un total de 42 bucăţi 5 parale Cuza în perechi şi blocuri cu ştampilele false: Baia de Aramă, Râureni, Plasa Neajlovu şi Cărbuneşti, fără valoare	
16/17.	una bucată, un bloc de 4, un bloc de 9 şi un bloc de 16 bucăţi, emisiunea 1865 5 parale Cuza albastru pe hârtie vărgată, toate neştampilate	600.000
18/19.	un fragment cu 4 bucăţi idem cu ştampila Grătar dublu Iaşi	600.000
	una recipisă cu 4 bucăţi idem cu ştampila Bacău	600.000
	2 fragmente şi una scrisoare cu un total de 9 bucăţi idem cu ştampilele false: Drăgăşani, Pucioasa, Plasa Pucioasa fără valoare	
20/25.	9 scrisori cu un total de 31 bucăţi idem cu ştampilele false: Ştirbeiu, Târgovişţea, Focşani, Novaci, Baia de Aramă, Franco Hucii [!] şi Plasa Dumitreşti, fără valoare	
26/27.	6 bucăţi, 2 perechi, un bloc de 4 şi un bloc de 24 emisiunea 1865 de 20 parale Cuza roşu, neştampilate pe diverse hârtii	250.000
28/44.	69 bucăţi idem ştampilate pe scrisori şi fragmente	140.000
	98 bucăţi idem pe scrisori şi fragmente cu ştampilele false: Pitesti, Râmnicul Vâlcei, Plasa Cozia, Stolnici, Târgovişţea, Plasa Tohani, Predealul, Plasa Pucioasa, Hurezani, Baia de Aramă, Alexandria, Câmpina, Distr. R. Vâlcea şi Răsvad, fără valoare	
	urmează 15 foi goale	

ALBUMUL Nr. 33 conţinând:

1/15.	Poşta Austriacă de campanie în România 1856: 41 mărci pe fragmente şi scrisori cu diferite ştampile	600.000

14/51. Poşta consulară Austriacă [în] România:
226 bucăți pe fragmente şi scrisori cu diferite ştampile 750.000
Total pagină 95.244.200

Pagina 34

REPORT 95.244.200

ALBUMUL Nr. 34 conținând:

1. una coală de 32 bucăți esseuri ale emisiunii 1858 „Cap de Bou" (câte 8 bucăți de 54 parale, 108 parale, 81 parale şi 27 parale) coală negumată pe hârtie simplă albăstruie 3.500.000
2. 4 fragmente pe hârtie vărgată reimpresiuni Gorjan ale emisiunii 1858 „Cap de Bou" de culoare neagră şi anume: câte 2 bucăți de 27, 2 de 54, 2 de 81, 2 de 108 parale 2.500.000
3. una bucată emisiunea 1858 1858 „Cap de Bou" de 27 parale cu ştampila falsă Yassi Moldova 5/9 cu margini mari, tăiat drept 2.000.000
una bucată emisiunea 1858 „Cap de Bou" de 54 parale cu ştampila Yassi Moldova 5/9, tăiat drept, margini mici 500.000
4. una scrisoare cu una bucată emisiunea 1858 „Cap de Bou" de 27 parale ştampilat Piatra Modova 24/10, tăiat drept, margini foarte mari 4.000.000
5. una scrisoare cu una bucată emisiunea 1858 „Cap de Bou" 54 parale tăiat drept margini foarte mari ştampilat Galați Moldova 12/9 1.500.000
6. una scrisoare cu una bucată emisiunea 1858 „Cap de Bou" cu ştampila Galați Moldova 2/9, tăiat drept cu margini foarte mari 4.000.000
7. un ziar cu una pereche emisiunea 1858 5 parale porto gazete pe hârtie azurată ştampilat Yassi Moldova 8/3 5.000.000
8. 3 bucăți emisiunea 1858 40 parale „Cap de Bou" neştampilate pe hârtie azurată 500.000
una pereche idem tête-bêche pe hârtie azurată neştampilate 800.000
2 perechi şi 9 bucăți idem ştampilate pe hârtie azurată 750.000

9.	2 fragmente de scrisori cu câte una bandă de 4 bucăți 40 parale pe hârtie azurată cu ştampila Franco Michăileni şi Franco Botoşani	800.000
10.	una scrisoare cu una bandă de 3 şi una bucată 40 parale pe hârtie azurată (între care şi un tête-bêche) cu ştampila Berlad Moldova	2.500.000
	3 fragmente cu una jumătate marcă, un tête-bêche şi încă una jumătate marcă de 40 parale toate pe hârtie azurată cu ştampilele false: Piatra Moldova, Vaslui Moldova şi Franco în litere chirilice, fără valoare	
11.	una scrisoare cu un tête-bêche emisiunea 1858 de 40 parale pe hârtie azurată cu ştampila falsă Adjud Moldova, fără valoare	
	una scrisoare cu una bucată idem de 40 parale cu ştampila falsă Franco în litere chirilice, fără valoare	
12/16.	10 scrisori cu un total de 14 mărci emisiunea 1858 de 40 parale, pe hârtie azurată	1.000.000
17.	una bucată emisiunea 1858 „Cap de Bou" 80 parale neştampilat pe hârtie azurată	3.000.000
	4 fragmente cu 5 mărci idem ştampilate pe hârtie azurată	1.000.000
Total		128.594.200

Pagina 35

REPORT		128.594.200
18.	2 scrisori cu câte una bucată 80 parale pe hârtie azurată ştampilate	400.000
19.	un fragment cu una jumătate bucată de 80 parale pe hârtie azurată cu ştampila Roman Moldova, fără valoare	
20.	una bucată pe fragment emisiunea 1858 5 parale porto gazete cu ştampila falsă Leova Moldova, fără valoare	
	una scrisoare cu una bucată 5 parale porto gazete pe hârtie albă, fără spărtură, rămasă neştampilată	3.000.000
21.	una reimpresiune „Gorjan" emisiunea 1858 de 5 parale porto gazete pe hârtie vărgată	70.000
	3 bucăți şi 1 tête-bêche emisiunea 1858 5 parale porto gazete cu spărtură neştampilat	650.000
22.	una coală completă de 32 bucăți emisiunea 1858 de 5 parale porto gazete cu spărtură neştampilat	4.500.000

23.	un fragment şi una scrisoare, 2 bucăţi porto gazete şi una bucată 80 parale cu ştampilele false: Bacheu [!] Moldova şi Franco Darabani, fără valoare	
24.	10 bucăţi şi 2 perechi emisiunea 1858 de 40 parale pe hârtie albă şi gălbuie	1.000.000
25.	una coală emisiunea 1858 40 parale pe hârtie albă neştampilată (32 bucăţi)	3.000.000
26.	una coală idem pe hârtie gălbuie neştampilată	3.000.000
27.	2 perechi şi un bloc de 4 toate tête-bêche emisiunea 1858 40 parale pe hârtie albă neştampilate	1.000.000
	una bandă de 4 conţinând un tête-bêche de 40 parale pe hârtie albă ştampilate Franco Mihăileni	1.000.000
28/29.	una reimpresiune „Gorjan" emisiunea 1858 de 40 parale neagră pe hârtie simplă	50.000
	9 bucăţi şi 5 perechi emisiunea 1858 40 parale pe hârtie albă ştampilate	800.000
30/35.	13 scrisori cu un total de 28 bucăţi emisiunea 1858 40 parale pe hârtie albă	1.200.000
36.	2 scrisori cu câte una bucată 40 parale pe hârtie albă cu ştampilele false: Adjud Moldova şi Franco Folci[!], fără valoare	
37.	una reimpresiune „Gorjan" emisiunea 1858 de 80 parale negru pe hârtie simplă	50.000
	una pereche şi 3 bucăţi emisiunea 1858 80 parale pe hârtie albă şi gălbuie neştampilate	600.000
38.	una pereche tête-bêche, un bloc de 4 cu 2 tête-bêchuri, emisiunea 1858 de 80 parale pe hârtie albă şi gălbuie, neştampilate	5.000.000
39.	12 bucăţi emisiunea 1858 de 80 parale pe hârtie albă ştampilate	750.000
40.	4 fragmente cu 9 bucăţi idem ştampilate	550.000
Total		155.214.200

Pagina 36

REPORT		155.214.200
41/42.	5 fragmente şi 2 scrisori fiecare cu câte 1/2 marcă emisiunea 1858 de 80 parale cu ştampilele false: Focşani Moldova, Folticeni Moldova, Berlad Moldova, Roman Moldova, Galaţi Moldova, Botuşani şi Tecuci Moldova, fără valoare	

43.	un fragment şi una scrisoare cu 2 tête-bêche şi una bucată emisiunea 1858 80 parale pe hârtie albă	2.300.000
44/49.	13 scrisori cu un total de 22 bucăți emisiunea 1858 de 80 parale pe hârtie albă	1.400.000
50.	2 scrisori şi un fragment cu fiecare cu câte una bucată de 80 parale pe hârtie albă şi una bucată de 40 parale pe hârtie azurată	400.000

ALBUMUL Nr. 35 conținând:

1/3.	Poşta franceză în România 1866 total 24 bucăți	200.000
4/7.	Poşta rusească în România 1833/1861 5 scrisori fără mărci	10.000
8.	Poşta grecească în România 2 mărci cu ştampila 101 (Brăila) şi Galați	50.000
9/13.	Poşta Soc. De Navigațiune pe Dunăre D.D.S.G. 12 bucăți şi 8 scrisori cu 10 bucăți total 22 bucăți de 17 kr. roşu cu diferite ştampile	150.000
14/17.	6 bucăți şi 6 scrisori cu 12 bucăți total 18 bucăți de 10 kr. violet cu ştampile diferite	150.000
18/20.	14 bucăți şi 4 scrisori cu 6 mărci total 20 bucăți de [?] kr. verde cu diferite ştampile	150.000
21/23.	5 bucăți şi 4 scrisori cu 6 mărci total 11 mărci de 10 kr. roşu cu diferite ştampile	100.000
24/33.	Poşta austriacă Levant (Bulgaria, Serbia, Monte Negro, Grecia, Turcia, Albania şi Asia Mică). 155 bucăți cu ştampile diferite Levantine	300.000

urmează 16 foi goale

ALBUMUL Nr. 36 conținând:

1/2.	20 bucăți emisiunea 1868 de 4 bani albastru neştampilate cu diferite nuanțe	420.000
3.	3 bucăți, un bloc de 3, una pereche şi 2 blocuri de 4, idem de 4 bani, pe hârtie gălbuie, neştampilate	720.000
4/5.	un bloc de 4, un bloc de 9, un bloc de 21, idem de 4 bani neştampilate pe hârtie albă şi de 16 bucăți idem pe hârtie galbenă	2.000.000
6/7.	14 bucăți, 5 perechi, una bandă de 3 şi una bandă de 5 de 4 bani ştampilate, diferite nuanțe de culori, cu un total de 32 bucăți	500.000

8.	1/2 bucăți de 4 bani, 2 blocuri de 4 bani [?] şi un bloc de 3, toate ştampilate	200.000
9.	3 bucăți emisiunea 1868 de 4 bani neştampilate, 2 bucăți ştampilate şi un bloc de 10 bucăți ştampilate toate retuşe de clişeu	300.000
10/12.	una scrisoare cu una bucată de 4 bani cu ştampila falsă Mon. Poiana, fără valoare	
Total pagină		164.564.200

Pagina 37

REPORT		164.564.200
10/12.	5 scrisori cu un total de 14 bucăți emisiunea 1868/1869 de 3 bani, 4 bani, şi 10 bani toate ştampilate	175.000
13/14.	4 scrisori cu un total de 11 bucăți emisiunea 1868 de 2, 3 şi 4 bani, cu ştampilele false: Bucureşti dimineața, T. Darabani, Bucuresci şi Piteşti, fără valoare	
15/16.	un bloc de 4 bucăți de 18 bani emisiunea 1868 roz pal neştampilate	700.000
	17 bucăți idem neştampilate	1.200.000
17/25.	164 bucăți emisiunea 1868 de 18 bani ştampilate în bucată, perechi, şi blocuri diferite nuanțe de culori	240.000
26/28.	6 scrisori cu un total de 11 bucată de 18 bani	22.000
29/34.	37 mărci emisiunea 1868/1871 întregi şi jumătăți pe fragmente şi scrisori cu ştampile false: Bucureşti dimineața, T. Măgurele, Hârlău, Petroşița, Răducăneni, Darabani, Roman, Vaslui, T. Severin, fără valoare	
	urmează 15 foi goale	

ALBUMUL Nr. 37 conținând:

1/9.	106 mărci emisiunea 1858/1872 diferite valori, cu diferite ştampile false, fără valoare	
	Urmează 31 foi goale	

ALBUMUL Nr. 38 conținând:

1/2.	7 bucăți emisiunea 1862 de 30 parale ştampilate	18.000
3/4.	36 bucăți emisiunea 1865 20 parale Cuza ştampilate	54.000
5.	2 bucăți emisiunea 1866 pe hârtie groasă şi 5 bucăți de 20 parale pe hârtie subțire, toate ştampilate	30.000

6.	3 bucăți emisiunea 1868 de 3 bani ştampilate	13.500
7.	14 bucăți emisiunea 1871 de 5 bani roşu nedințat	150.000
8.	1 bucată emisiunea 1871 10 bani albastru nedințat ştampilat	15.000
9.	1 bucată emisiunea 1871 25 bani brun nedințat ştampilat	8.000
10.	5 bucăți emisunea 1872 5 bani roşu dantelat şi 27 bucăți idem de 25 bani brun dantelat, toate ştampilate	250.000
11.	11 bucăți emisiunea 1872 10 bani albastru dantelat ştampilate	60.000
	urmează 20 foi goale	

CLASORUL Nr. 39 conținând :

425 serii ştampilate emisiunea Bucureşti I (1976/1878) 350.000

CLASORUL Nr. 40 conținând:

319 serii emisiunea Bucureşti II/emisiunea 1879	215.000
50 serii ştampilate emisiunea 1880	1.500
35 serii ştampilate emisiunea „Vultur" hârtie colorată şi albă	11.000
3 serii complete şi 7 serii fără valoarea de 1 1/2 ban ştampilate emisiunea „Vultur" cu filigran; 1889	6.000
10 serii fără valoarea de 50 bani ştampilate emisiunea 4 colțuri cu stemă emisiunea 1880	3.000
1 serie jubileul 1891 neştampilată	5.000
2 serii complete ştampilate P.R. emisiunea 1894 şi 20 bucăți diferite ştampilate aceiaşi emisiune	6.000
Total pagină	168.097.200

Pagina 38

REPORT	168.097.200

CLASORUL Nr. 41 conținând:

118 serii complete uzate emisiunea Paris	76.000
64 valori diferite uzate aceiaşi serie	12.000

UNA CUTIUȚĂ DE LEMN Nr. 42

conținând :

2.000 bucăți de 20 lei; 1200 bucăți de 30 lei,
1800 bucăți de 50 lei şi 800 bucăți de 100 lei
ştampilate în pachete de o sută emisiunea Mihai 1940 33.000

UNA MAPĂ Nr. 43 conținând:

Coala nr. 1/3 215 bucăți emisiunea 1868 de 2 bani ştampilate	600.000
Coala nr. 4. 73 bucăți emisiunea 1868 de 3 bani ştampilate	350.000
Coala nr. 5. 59 bucăți emisiunea 1868 de 4 bani ştampilate	620.000
Coala nr. 6/7. 156 bucăți emisiunea 1868 de 18 bani ştampilate	200.000
Coala nr. 8. 60 bucăți emisiunea 1869 de 5 bani galben ştampilate	540.000
Coala nr. 9. 54 bucăți emisiunea 1869 de 10 bani albastru deschis ştampilate	480.000
Coala nr. 10. 50 bucăți emisiunea 1869 de 10 bani ultramarin ştampilat	450.000
Coala nr. 11. 64 bucăți emisiunea 1869 de 10 bani indigo	225.000
Coala nr. 12. 38 bucăți emisiunea 1868 de 15 bani roşu ştampilate	250.000
Coala nr. 13. 52 bucăți emisiunea 1868 de 25 bani ştampilate	180.000
Coala nr. 14. 51 bucăți emisiunea 1869 de 50 bani albastru ştampilate	275.000
Coala nr. 15. 61 bucăți emisiunea 1871 de 5 bani roşu ştampilate	500.000
Coala nr. 16. 65 bucăți emisiunea 1871 de 10 bani galben ştampilate	500.000
Coala nr. 17. 51 bucăți emisiunea 1871 de 10 bani albastru ştampilate	750.000
Coala nr. 18. 25 bucăți emisiunea 1871 de 15 bani roşu ştampilate	750.000
Coala nr. 19. 76 bucăți emisiunea 1871 de 25 bani brun nedințat ştampilate	600.000
Coala nr. 20. 40 bucăți emisiunea 1871 tipar defectuos de 10 bani ultramarin ştampilate	450.000
Coala nr. 21. 28 bucăți emisiunea 1871 50 bani albastru cu barbă neştampilate	3.000.000

UNA SERIE DE PLICURI CONȚINÂND:

Plicul nr. 1. 9 scrisori cu 9 bucăți emisiunea 1858	
40 parale pe hârtie albă	185.000
3 plicuri cu 3 mărci idem cu hârtie azurată	135.000
Plicul nr. 2. 3 plicuri cu 3 mărci emisiunea 1858 80 parale	135.000
Plicul nr. 3. 2 recipise şi 6 scrisori cu 8 mărci emisiunea 1862 de 30 parale	27.000
Plicul nr. 4. 8 scrisori cu 11 mărci idem de 30 parale	40.000
Plicul nr. 5. 5 plicuri cu 5 mărci idem 30 parale	17.500
Plicul nr. 6. 17 plicuri şi 12 scrisori cu 29 mărci emisiunea 1865 20 parale Cuza	72.000
Total pagină	179.549.700

REPORT	179.549.700
Plicul nr. 7. 10 scrisori cu 12 mărci emisiunea 1865 de 20 parale Cuza	30.000
Plicul nr. 8. 12 scrisori cu 13 mărci emisiunea 1865 de 20 parale Cuza	30.000
Plicul nr. 9. 4 scrisori cu 4 mărci emisiunea 1866 20 parale Carol	8.000
Plicul nr. 10. 4 plicuri cu 4 mărci 1866 20 parale pe hârtie groasă	60.000
Plicul nr. 11. 8 scrisori şi 1 recipisă cu 10 mărci emisiunea 1866 20 parale din care 1 bucată cu punct în greaca din dreapta	90.000
Plicul nr. 12. 11 scrisori cu 1 mărci emisiunea 1866 20 parale	22.000
Plicul nr. 13. 3 scrisori cu 3 mărci emisiunea 1866 de 2 bani şi 6 plicuri cu 6 mărci emisiunea 1866 de 3 bani	38.000
Plicul nr. 14. 18 plicuri cu 19 mărci emisiunea 1868 de 18 bani	38.000
Plicul nr. 15. 16 scrisori cu 16 mărci idem	32.000
Plicul nr. 16. 10 scrisori cu 11 mărci idem	22.000
Plicul nr. 17. 9 scrisori şi 1 recipisă cu 10 mărci idem	20.000
Plicul nr. 18. 7 plicuri cu 7 mărci emisiunea 1869 de 5 bani galben	84.000
Plicul nr. 19. 14 scrisori cu 15 mărci emisiunea 1869 10 bani albastru	75.000
Plicul nr. 20. 9 scrisori cu 9 mărci emisiunea 1869 idem	45.000
Plicul nr. 21. 14 scrisori cu 15 mărci emisiunea 1869 15 bani roşu	84.000
Plicul nr. 22. 10 scrisori cu 10 mărci emisiunea 1869 de 15 bani roşu	60.000
Plicul nr. 23. 14 scrisori cu 16 mărci emisiunea 1869 25 bani albastru	80.000
Plicul nr. 24. 9 scrisori cu 9 mărci emisiunea 1869 25 bani albastru	45.000
Plicul nr. 25. 30 chitănți şi 4 scrisori cu un total de 38 bucăți emisiunea 1871 5 bani roşu	450.000
Plicul nr. 26. 8 scrisori cu 16 mărci emisiunea 1871 idem	80.000
Plicul nr. 27. 9 scrisori cu 9 mărci emisiunea 1871 10 bani galben	90.000
Plicul nr. 28. 11 scrisori cu 11 mărci idem	110.000
Plicul nr. 29. 20 scrisori cu 24 mărci 10 bani galben	250.000
Plicul nr. 30. 7 plicuri cu 7 mărci idem	70.000
Plicul nr. 31. 6 plicuri cu 6 mărci 10 bani albastru nedantelat	120.000
Plicul nr. 32. 8 scrisori cu 9 mărci emisiunea 1871 25 bani brun nedantelat	80.000
Plicul nr. 33. 6 scrisori cu 10 mărci emisiunea 1872 5 bani carmin dantelat	100.000
Plicul nr. 34. 17 scrisori cu 23 mărci emisiunea 1871 25 bani brun dantelat	210.000

Plicul nr. 35. 12 scrisori cu 14 mărci emisiunea 1872 10 bani albastru dantelat 90.000
Plicul nr. 36. 10 scrisori cu 11 mărci emisiunea 1872 10 bani dantelat 75.000
Plicul nr. 37. 14 plicuri cu 27 mărci francaturi amestecate emisiunile 1868/1871 300.000
Plicul nr. 38. 10 scrisori cu 11 mărci poşta consulară austriacă în România ştampilă Bukarest 30.000
Total pagină 182.487.700

Pagina 40

REPORT 182.487.700

Plicul nr. 39. 1 fragment cu 1/2 marcă emisiunea 1858 cu ştampila falsă Baku [Bakeu ?] Franco, fără valoare
5 fragmente cu 5 mărci emisiunea 1862 de 3 parale galben cu ştampilele false Roman, Gruia, Jijia Moldova, Franco Mihăileni, şi Olteţu, fără valoare
4 fragmente cu 5 mărci 6 parale emisiunea 1862 tipar de mână cu ştampilele false Franco Fălciu, Franco Yassi, Craiova şi Dialu [?] fără valoare
1 scrisoare şi 1 fragment cu 7 mărci emisiunea 1862 6 parale tipar de maşină şi 1 bucată 2 parale Cuza cu ştampila falsă Domneşti şi Ştirbeiu, fără valoare
13 scrisori şi fragmente cu 13 mărci emisiunea 1862 cu ştampile false R. Vâlcei, Midilul, Simila Moldova, Vedia[?] , Franco Bucureşti, Franco Reni, Nicoreşti, şi cu litere chirilice Alexandria, T.-Ghiului, Severin, şi Franco scrisorile, fără valoare
9 scrisori şi fragmente cu ştampilele false Berlad, Franco, Leova, Bakeu, Bucuresci, Stetina, Copou Moldova, Jijia Moldova, Bakeu Moldova şi Argeşu + una marcă de 2 parale Carol, fără valoare
7 scrisori şi fragmente cu 7 mărci de 5 parale Cuza + ½ bucată 1862 de 30 parale cu ştampile false Vulcan, Reni, Crajna, Văleni, Câmpul, Pl. Unite şi T. Vestei, fără valoare
2 fragmente cu 2 bucată de 20 parale Cuza cu ştampilele false Franco Hertza şi Franco cu litere chirilice, fără valoare
8 fragmente şi scrisori cu 23 mărci emisiunile 1865/1868 cu cu ştampilele false:Budeşti, Bacău, Vulcan, Balta, Bakeu Moldova, Tutova Moldova şi Bucureşti, fără valoare
5 scrisori şi fragmente cu 7 mărci cu ştampilele false: Bucureşti, Râmnicu, Bakeu, Braila şi Grătar, fără valoare

Plicul nr. 40. 112 bucăți emisiunea 1862 de 6 parale tipar de maşină, neştampilate, în coală şi fragmente de coală	125.000
93 bucăți emisiunea 1862 de 30 parale albastru tipar de maşină, în coală şi bucăți de coli	125.000
25 de bucăți emisiunea 1862 30 parale ştampilate	100.000
14 bucăți emisiunea 1866 de 20 parale ştampilate	28.000
4 bucăți idem pe hârtie groasă	40.000
1 scrisoare cu 1 bucată de 4 bani	10.000
30 bucăți emisiunea 1868 de 18 bani roşu	40.000
1 bucată emisiunea 1869 de 10 bani albastru	3.000
66 bucăți emisiunea 1871 tipar defectuos în blocuri mari, neştampilate	600.000
26 bucăți emisiunea 1872 de 25 bani brun dințat neştampilate	150.000
5 scrisori cu 14 mărci emisiunea 1872/1878	2.500
1 plic fără mărci cu ştampila Bukarest Walachei, fără valoare	
132 bucăți emisiunea 1876 Bucureşti I, de 15 bani brun, ştampilate	8.000
23 bucăți emisiunea 1876 Bucureşti I 10 bani albastru, ştampilate	3.500
52 bucăți emisiunea 1876 Bucureşti I de 30 bani ştampilate	35.000
Total pagina	183.757.700

Pagina 41

REPORT	183.757.700
Plicul nr. 40. 28 bucăți emisiunea 1876 de 10 bani albastru, ştampilate	3.500
7 bucăți diferite emisiunea Paris şi Bucureşti	1.000
1 plic cu 1 scrisoare cu 1 marcă rusească de 10 kop.	500
3 carnete cu 3 serii Moța Marin ştampilate	3.000
4 serii emisiunea 1939 Straja Sf. Gheorghe ştampilate	3.000
2 serii emisiunea 1933 Castelul Peleş ştampilate	2.000
1 serie emisiunea 1934 Munca Românească, ştampilate	1.000
1 serie emisiunea Jamboreea Braşov ştampilate	1.000
3 serii Transnistria ştampilate	100
1 plic cu 1 serie Mihai 8 iunie 1930	100
1 serie Carol II valori mari şampilate	500
2 serii colițe înzestrarea cu supratipar Pro Patria dantelat şi nedantelat, total 12 colițe	15.000
1 coliță Moța Marin, 1 coliță Crucea Roşie 1941 şi	

	2 colițe Patronaj	40.000
	1 plic cu 14 mărci diferite	500

MAPA NR. 44 conținând:

Pag. 1.	2 mărci emisiunea 1872/1876 cu ştampila falsă Pârlita, fără valoare	
	1 marcă emisiunea 1871/1872 5 bani roşu nedințat,	
	1 marcă 10 bani albastru nedințat, şi	
	1 marcă emisiunea Paris toate ştampilate Paşcani	24.000
	1 scrisoare cu 2 bucăți emisiunea 1862 de 30 parale cu ştampila falsă Perislăveşti, fără valoare	
	3 mărci emisiunea 1865/1868 cu ştampilele false Peşteana şi Petroşița, fără valoare	
Pag. 2.	5 ştampile şi 1 scrisoare fără mărci, fără valoare	
	1 marcă emisiunea 1862 de 3 parale cu ştampila falsă Franco Tg. Petrii, fără valoare	
	4 mărci 1862 de 30 parale,	
	1 marcă 1865 de 20 parale Cuza şi	
	7 mărci emisiunea 1868/1872,	
	toate ştampilate Franco Piatra şi Piatra	30.000
	1 scrisoare cu 2 bucată de 20 parale Cuza	5.000
Pag. 3.	8 ştampile şi 1 scrisoare fără mărci, fără valoare	
	3 bucăți 20 parale Cuza ştampilate	6.000
Pag. 4.	2 scrisori cu câte 1 bucată de 20 parale Cuza	5.000
	1 scrisoare cu 1 bucată 18 bani	1.500
	10 mărci emisiunea 1866/1872 toate ştampilate Piteşti	30.000
	1 bloc de 10 bucăți emisiunea 1866 de 20 apr. cu ştampila falsă Piteşti, fără valoare	
Pag. 5.	1 scrisoare fără mărci, fără valoare	
	6 mărci emisiunea 1862/1876 cu ştampila falsă Piua Petrii, fără valoare	
Pag. 6.	1 scrisoare fără mărci, fără valoare	
	1 recipisă cu 1 bucată emisiunea 1866 de 20 parale pe hârtie groasă	15.000
Total		183.945.400 lei

CAPITOLUL VI

PASIUNEA PENTRU FILATELIE A REGELUI CAROL AL II-LEA

VI. 1. Debutul filatelic al principelui

Viitorul rege al României a fost atras de mărcile poştale încă din copilărie. Potrivit propriilor mărturisiri, a început să colecţioneze timbre din anul 1900[1]. Interesul pentru timbre al unui copil nu a fost niciodată un fapt neobişnuit, dar transformarea în pasiune a fost influenţată, în cazul lui Carol, şi de faptul că tatăl său, regele Ferdinand, era filatelist.

Prima informaţie cunoscută, despre pasiunea viitorului rege pentru filatelie, datează din 1920. Eugeniu Buhman se întorcea cu trenul de la Madrid, unde participase la Congresul U.P.U. şi la frontiera elveţiană l-a întâlnit pe principele Carol, care venea de la Lucerna. Atunci i-a predat Eugeniu Buhman lui Carol nişte timbre pe care „le colecţionase pentru el la Madrid"[2].

Alte mărturii despre pasiunea pentru filatelie a principelui datează din perioada expoziţiei filatelice de la Timişoara, din 1923, care „a fost inaugurată în sala de burse a casei Lloyd, organizată sub înaltul patronaj al Înălţimii Sale Regale Prinţul Carol"[3]. Tot atunci se pare că a avut loc şi o mare licitaţie filatelică, unde Prinţul Carol a cumpărat, prin intermediul secretarului său particular, un exemplar din renumitul plic Mulredy[4]. Piesa, într-o stare de conservare foarte bună, fusese proprietatea berlinezului Wilhelm Fischer, nepotul filatelistului timişorean ing. Emanoil Leipnik[5].

---

[1] King Carol of Rumania, *The First Issues of Moldavia, 1858*, în „The London Philatelist", nr. 694, septembrie 1950, p. 177.

[2] Eugeniu Arthur Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României, memorii 1898 - 1940*, ediţie îngrijită de Cristian Scarlat, Editura Sigma, 2006, pp. 231-232.

[3] *Apud* Tiron Martin, *op.cit*., p. 30.

[4] Plicurile Mulredy, numite aşa după numele graficianului care le-a conceput, au fost puse în circulaţie la 6 mai 1840, odată cu primele mărci poştale. Chiar dacă nu aveau o marcă poştală imprimată pe ele, plicurile serveau la transmiterea corespondenţelor cu taxele poştale plătite de expeditor, fiind de fapt primele „întreguri poştale" din lume.

[5] *Apud* Tiron Martin, *op.cit*., p. 32.

Tot din anul 1923 datează altă informație care demonstrează pasiunea pentru filatelie a lui Carol. Vestita casă filatelică „Yvert et Tellier" îi cerea, la 27 septembrie 1923, lui Felix Grűn[6] (P.O.Box 222, Bucureşti), achitarea sumei de 1695 franci francezi, reprezentând contravaloarea timbrelor trimise A.S.R. Principelui Carol[7]. Această solicitare demonstrează o legătură filatelică între prințul Carol şi negustorul Felix Grűn, relație ce nu mai este ulterior confirmată de documente.

În 1924, cu ocazia vizitei în Italia a cuplului princiar, prințul Carol a cumpărat o serie de mărci poştale. În lista „Cheltuielilor făcute de AA. SS. Regale Principii Moştenitori în Italia (7 ianuarie – 7 februarie 1924)", apare mențiunea „mărci cumpărate de A.S. Regală Principele Carol – act justificativ nr. 9, în valoare de 232,50 lire"[8]. Cu ocazia unei vizite ulterioare pe care Carol a făcut-o în Italia în 1925, sunt consemnate alte achiziții filatelice: colonelul Condeescu[9] a achitat 186 lire „Casei Ravel" din Napoli pentru timbre cumpărate de Carol[10] şi suma de 74 de lire pentru mărcile poştale cumpărate de comisarul Nimi la Napoli, tot pentru Carol[11]. În lista de cheltuieli a acestui voiaj mai apare o însemnare privind „mărci poştale cumpărate de A.S. Regală în valoare de 74 lire". Suma este foarte mică în comparație cu *pourboir*-ul dat şoferului lui Mussolini, care apare în aceeaşi listă de cheltuieli[12].

---

[6] Felix Grűn, un comerciant de timbre bucureştean, este evocat în legătură cu expoziția filatelică de la Timişoara din 1923, având calitatea de conducător al asociației scriitorilor filatelici (Tiron Martin, *op.cit*., p. 35); afirmația necesită o mică corectură, Felix Grűn era de fapt secretarul asociației comercianților de mărci poştale, confuzia fiind generată de traducerea inexactă a unui text din limba germană apărut în revista *„Der Banater Philatelist"* nr. 7-8, număr festiv, 1924; Felix Grűn şi nu Gruer cum apare ortografiat uneori numele său, a avut magazin filatelic pe Calea Victoriei la nr. 22 (* * *, *Anuarul României pentru comerț, industrie, meserii şi agricultură*, Editura Rudolf Mosse S.A., Bucureşti, 1925 - 1926, p. 440), la nr. 50 (idem, 1927, p. 2098, coloana 3) şi la nr. 60 (idem, 1928, p. 1879, coloana 3; idem, 1929, p. 1560, coloana 1).

[7] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Principele Carol*, dosar nr. 1/1923, f. 108.

[8] Idem, dosar nr. 1/1924, f. 17.

[9] Nicolae M. Condeescu (Condiescu), (1880, Craiova-1938, ?), general, adjutant regal, secretar general al Fundațiilor Culturale Regale, preşedinte al Societății Scriitorilor Români, membru al Societății Regale de Geografie, membru de onoare al Academiei Române din 1938, preşedinte al Consiliului de Conducere al Societății de Radio (Carol II, *Între datorie...*, vol. 1, p. 466); au mai fost doi generali români cu numele Condeescu: Nicolae G. Condeescu şi Nicolae T. Condeescu.

[10] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Principele Carol* , dosar nr. 1/1925, f. 43.

[11] *Ibidem,* f. 54.

[12] *Ibidem*, f. 34.

Din 1925 avem unele mărturii despre o relație filatelică specială pe care a avut-o Carol cu Théodor Champion, unul din asociații casei filatelice „Yvert et Tellier". La 11 februarie 1925 firma pariziană, cu sediul pe 13, rue Drouôt, celebră stradă pariziană unde şi astăzi îşi au sediul foarte multe case filatelice, a emis o factură reprezentând contravaloarea abonamentului pe 1925 la buletinul „Théodor Champion" pentru A.S. Regală Principele Carol[13].

VI. 2. Activitatea filatelică a lui Carol Caraiman

În decembrie 1925 principele Carol a renunțat pentru a doua oară la calitatea de moştenitor al tronului şi s-a autoexilat în Franța împreună cu iubirea vieții lui, Elena Lupescu. Din 1927 şi-au stabilit reşedința la Château Coesme, lângă Bellême, la aproximativ 80 de kilometri de Paris, într-un castel cumpărat pe numele Elenei Lupescu. Carol a locuit în Franța sub identitatea de Carol Caraiman. Şi-a continuat activitatea filatelică, atât prin legături cu țara, dar şi cu negustorii de mărci poştale din Europa.

Eugeniu Buhman, în urma unui ordin telegrafic primit de la Carol, a solicitat la 21 august 1926, Direcției Generale P.T.T. să trimită 200 de serii de timbre jubiliare lui Carol Caraiman[14]. Plata acestor timbre, în valoare de 7370 lei, urma să se facă de către şeful „Casei Militare a A.S.R. Principele Moştenitor", generalul Condeescu, în contul P.T.T.[15]. Casa Regală Română a mai făcut şi alte plăți în contul achizițiilor filatelice ale lui Carol Caraiman. De exemplu, tot în 1926, s-a achitat suma de 488 franci francezi lui Théodor Champion[16]. Chiar dacă principele Carol renunțase la calitatea de Prinț Moştenitor, Casa Regală a continuat să-i acorde sprijin material, inclusiv plătindu-i unele achiziții filatelice.

Legăturile lui Carol cu Théodor Champion au fost destul de strânse în perioada exilului din Franța. La 23 septembrie 1929 Théodor Champion îi trimitea la „*Château de Cösme, par Bellême*" un exemplar din catalogul Yvert et Tellier pe 1930[17], iar la 2 aprilie îi expedia a şasea ediție a

[13] *Ibidem*, f. 18.
[14] Este vorba, probabil, de seria cunoscută sub numele „Ferdinand 60 de ani".
[15] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol Caraiman*, dosar nr. 1/1926, f. 95.
[16] *Ibidem,* f. 107.
[17] Idem, dosar nr. 1/1929, f. 496.

catalogului special de timbre pentru poşta aeriană[18]. Urmează, la 21 martie 1930, o trimitere de mărci poştale în valoare de 486 franci[19]. Carol l-a vizitat personal pe Théodor Champion cu ocazia unor călătorii la Paris. Discuțiile cu comerciantul şi editorul parizian nu aveau numai un caracter filatelic, fapt ce denotă o relație specială între cei doi. La 18 februarie 1929, discutând despre politică, Théodor Champion făcea unele aprecieri despre oamenii tari, gen Mussolini sau Alexandru al Iugoslaviei, cumnatul lui Carol. În finalul discuției, Théodor Champion a făcut o aluzie la viitorul politic al lui Carol, spunând *„Ah, dacă popoarele ar ştii ce fericire este de a avea un rege!"*[20]. Pe 11 octombrie Carol a vizitat din nou magazinul filatelic al lui Théodor Champion din Paris[21].

Dar activitatea filatelică a lui Carol din perioada exilului nu se rezumă numai la relațiile cu Théodor Champion. El a participat la licitațiile organizate de diverse case filatelice, de unde a cumpărat mărci poştale pentru colecția sa. De la Béla Sekula din Lucerna, Carol a cumpărat la 30 ianuarie 1930 timbre în valoare de 376 franci elvețieni[22], iar la 23 mai a făcut o altă achiziție, în valoare de 576 franci elvețieni[23]. Tot din Elveția, a cumpărat mărci poştale de la firma E. Luder-Edelmann, din Zürich, în valoare de 1800 franci elvețieni[24].

După moartea regelui Ferdinand, survenită la 20 iulie 1927, s-a pus problema moştenirii colecției filatelice a acestuia. Carol şi-a dorit mult colecția şi credea că, dintre toți copii, el era cel mai îndreptățit să o primească. Moştenirea colecției era des invocată în scrisorile schimbate între regina Maria şi Carol[25].

La 13 martie 1928 Carol îi scria mamei sale: *„...Înainte de a termina scrisoarea, un cuvânt despre colecția de timbre al lui Papa - trebuie să spun că după toate promisiunile pe care mi le-ai făcut, pe care le-am primit de la Nicky şi pe care mătuşa Bee mi le-a făcut, mă aşteptam să o obțin deja. Dar văd că tot felul de dificultăți apar pentru a nu mi-o trimite şi trebuie să spun că îmi pare foarte rău*

---

[18] *Ibidem*, f. 497.

[19] *Ibidem*, f. 498.

[20] Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune - însemnări zilnice*, vol. I, Editura Silex, Bucureşti, 1995, p. 119.

[21] *Ibidem,* p. 135.

[22] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol Caraiman*, dosar nr. 2/1930, f. 25.

[23] *Ibidem*, f. 27.

[24] *Ibidem*, f. 48.

[25] Disputa lui Carol cu regina Maria referitor la moştenirea colecției de timbre trebuie analizată în cadrul mai larg al relației dintre cei doi (vezi pe larg la Mihaela Verzea, *Regina Maria - fostul principe Carol. Corespondențe din perioada regenței*, în „Magazin Istoric", decembrie 2008, pp. 50-53; *ibidem*, ianuarie 2009, pp. 44-49; *ibidem,* februarie 2009, pp. 71-74).

din cauza asta. Ce pot presupune e că ceva din afară a intervenit pentru moment, pentru că nu pot crede că un lucru pe care mi l-ai promis nu se va înfăptui, nimeni nu va păstra mai bine decât mine amintirea dragului Papa, eu fiind un colecționar pasionat şi în special pentru respectul drăgăstos pe care îl datorez dragului dispărut. Nimeni nu o va păstra mai bine decât mine şi cu mai multă dragoste şi ea va fi întotdeauna colecția Regelui Ferdinand al României. Cer trimiterea ei pentru că am dreptul să o am..."[26].

Accentele de sentimentalism din scrisoarea principelui Carol, ca şi invocarea statutului său de colecționar pasionat, nu au impresionat-o pe regină, care la 19 mai i-a răspuns: „*... În ceea ce priveşte timbrele, Condeescu îți va explica; se pare că nu am niciun drept să ți le dau ție, ele având o valoare enormă sunt bunuri ale tuturor copiilor lui Papa. Ele au fost acum evaluate şi în funcție de valoarea lor tu va trebui să rezolvi lucrurile cu fratele şi surorile tale. Eu nu am nicio pretenție la ele, dar totodată se pare că nu am niciun drept să dispun de ele. Fratele şi surorile tale duc o viață frumoasă, onorabilă, nu pot să le cer să renunțe la o parte din ceva de o asemenea valoare pentru cineva care nu a ținut seamă de ei - de ce? Sunt tristă că trebuie să spun asemenea lucruri, dar acestea sunt faptele...*"[27].

Regina a considerat că timbrele nu i se cuveneau de drept, aşa cum pretindea principele Carol şi condiționa o eventuală cedare către Carol de o înțelegere prealabilă între toți frații, care aveau drepturi egale să împartă un lucru deosebit de valoros, aşa cum considera ea că era colecția filatelică. De asemenea, nu-i putea ierta fiului ei, Carol, acțiunile care au determinat plecarea lui în exil, punând şi acest lucru în balanța deciziei

Principele Carol a perseverat şi după ce a reuşit să obțină acordul principelui Nicolae, i-a scris din nou reginei, la 4 octombrie: „*... Am vorbit cu Nicky despre colecția de timbre a lui Papa. A fost de acord cu mine în această problemă. Sunt singurul membru al familiei care ştie ceva despre timbre şi eu sunt de părere că ea nu trebuie împărțită şi că trebuie să rămână mereu în familie, în aceşti termeni am cerut-o eu şi insist să o am. Consider că fiind în mâinile mele sunt cele mai bune garanții că e bine păstrată şi în siguranță*"[28].

Viitorul rege Carol al II-lea a supralicitat calitatea sa de colecționar pentru obținerea moştenirii, ignorând o înțelegere morală şi materială între toți frații. Regina Maria a cedat parțial insistențelor principelui Carol şi a ales o soluție prin care i-a dat în administrare colecția lui Carol, obligându-l pe acesta să nu o vândă fără consimțământul fraților lui. Era o soluție care

[26] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Regina Maria - Personale*, vol. 1, dosar nr. V 506/1928.
[27] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Regina Maria – Personale*, dosar nr. V 414/1928.
[28] Idem, dosar nr. V 509/1928.

în gândirea reginei respecta şi interesul special al filatelistului Carol dar nu-i dezavantaja nici pe ceilalți copii.

La 5 noiembrie regina i-a comunicat lui Carol „*... În ceea ce priveşte timbrele o să am grije să îți ajungă, dar trimite-mi o hârtie semnată, după care să-ți rămână şi ție o copie, prin care îți iei „angajamentul" că nu vei vinde colecția de timbre a Regelui Ferdinand fără consimțământul celorlalți membri ai familiei. La primirea acestei hârtii voi verifica dacă timbrele sunt trimise. În aceste zile grele trebuie să fii acoperit pentru orice eventualitate*"[29]. La 12 decembrie 1928 Carol a anunțat-o pe regină că a trimis „angajamentul" solicitat[30]. În toamna anului 1929 se tranşase problema moştenirii colecției filatelice a regelui Ferdinand în favoarea lui Carol. Regina Maria şi Prințul Nicolae s-au hotărât să-i dea colecția de timbre lui Carol.

La 23 octombrie 1929 Eugeniu Buhman i-a scris lui Carol o scrisoare, foarte interesantă, din care vom cita pasaje largi în continuare: „*...nu mai pot scrie, nu mai pot telegrafia... Se cenzurează pe toată linia. Eu personal sunt suspectat şi privit prost de anumite persoane care nu-mi mai răspund la salut. Acum o săptămână am fost chemat de A.S.R. Principele Nicolae şi mi s-a ordonat să fac inventarul colecției M.S. Regelui. Colecția este foarte mare. Inventarul îl fac precis, bucată cu bucată. Am luat întâi un album cumpărat de Maiestatea Sa acum doi ani de la un doctor din Elveția. Frumos album şi interesant, dar cu lipsuri. Sunt pagini întregi din care au fost scoase toate timbrele. Față de această stare de lucruri, m-am dus cu albumul la Manoilescu, i l-am arătat şi l-am rugat să raporteze A.S.R. Principelui Nicolae; am adăugat că sarcina mea în aceste condițiuni devine penibilă. Aduc acest fapt la cunoştința Alteței Voastre Regale şi aş fi bucuros dacă Alteța Voastră Regală şi-ar da avizul. Nu ştiu ce-o fi în celelalte albume după cum nu ştiu dacă lipsurile au fost produse de proprietar înainte de a-l vinde sau dacă nu cumva M.S. Regele a completat cu ele celelalte albume. De îndată ce voi avea o privire mai completă şi mai lămuritoare voi comunica detaliat Alteței Voastre. Inventarul îl fac în dublu exemplar, unul îl voi alătura colecției cu raportul meu final şi al doilea exemplar îl voi supune Alteței Voastre Regale spre a lua la cunoştință mai dinainte. Lucrarea inventarierii conştiincios ce vreau s-o fac e grea şi cu toate cele 80 de ore de lucru la ea, încetă. Mă servesc de catalogul lui Champion pe 1929 şi în principiu, pentru motive pe care voi avea onoarea a le supune Alteței Voastre în prima mea scrisoare, sunt de idee să fixez francul francez la 2 lei şi jumătate a actualei* [indescifrabil în text]. *Altfel aş ajunge la o valoare exagerată. Alătur timbrele de la Berna, toate în completul lor precum şi 500 de serii din timbrele aviației. Din acestea se tipăresc numai 200.000 serii şi au fost atât*

[29] Idem, dosar nr. V 416/1928.
[30] Idem, dosar nr. V 513/1928.

cerute că nici pentru Alteța Voastră n-am mai avut. Seria se vinde la 30 de lei! [valoarea nominală a seriei era de numai 9 lei, n.n.]. *Văzându-mi cererea s-au mai imprimat 80.000 de serii şi asta le va scădea probabil din preț. Mai trimit 20 de serii „Dobrogea" a 48,50 lei seria, ambele sunt făcute la noi şi mi se par destul de frumoase. Cum sunt 200.000 de serii şi se vând orişicui cred că nici la ele specula nu va avea prinsoare. La timbrele surşarjate veți vedea un timbru de factaj de 10 bani cu surşarj 5 lei. E interesant, dar sunt multe. După ordinul cerut de mine Alteței Sale Regale Principelui Nicolae, timbrele destinate M.S. Regelui am continuat a le lua şi le păstrez la mine. Am constatat însă la vederea colecției adusă de la Sinaia destul de mare neorânduială. Ar fi bine dacă n-ar fi umblat nimeni la ea. De pildă, am dat anul trecut M.S. Regelui la înapoierea mea din Paris 500 de serii „Independența" şi nu găsesc aproape nimic din ele! Voi vedea ulterior. Multe aş avea de spus Alteței Voastre Regale şi nu le pot pune pe hârtie..."*[31].

Scrisoarea este foarte interesantă deoarece Eugeniu Buhman era destul de insistent în a sublinia lipsurile din colecția lui Ferdinand. Amintea în scrisoare de timbrele de la Berna pe care le primea atât pentru regele Ferdinand cât şi pentru prințul Carol. România, în calitate de membră fondatoare a Uniunii Poştale Universale (U.P.U.), din 1874, avea obligația să trimită la Biroul Internațional al U.P.U. de la Berna un număr de exemplare din toate emisiunile sale poştale. La rândul ei, primea de la Berna toate seriile de timbre pe care le emiteau statele ce aderaseră la U.P.U. Despre aceste timbre vorbea Eugeniu Buhman în scrisoare.

Direcția Generală P.T.T. a hotărât să trimită regelui Ferdinand şi prințului Carol câte un exemplar din timbrele emise pe tot globul, pe măsura primirii lor de la Berna. Intenția lui Eugeniu Buhman de a nu se ajunge la o valoare prea mare prin inventarierea colecției fostului rege Ferdinand poate fi pusă pe seama dorinței sale de a-l favoriza pe Carol, care urma să participe în continuare la moştenirea averii tatălui său şi partea primită, colecția filatelică, ar fi trebuit să aibă o valoare cât mai mică.

Generalul Condeescu îi scria lui Carol, la 12 decembrie 1929, că Eugeniu Buhman, lucrând şi ore suplimentare, noaptea, va termina mai devreme decât prevăzuse inventarierea colecției lui Ferdinand. În aceste condiții urma să expedieze timbrele în primele zile ale lui ianuarie şi-l va recompensa şi pe Eugeniu Buhman pentru munca lui, însărcinându-l să însoțească timbrele la Paris pentru a i le preda lui Carol şi a-i da explicațiile necesare[32].

---

[31] A.N.R. - A.N. I.C., *Fond Casa Regală - Carol Caraiman*, dosar nr. 1/1929, f. 125-129.
[32] *Ibidem*, f. 449.

Ideea de a-l desemna pe Carol ca moştenitor al colecţiei filatelice regale a fost susţinută intens şi de Eugeniu Buhman. Acesta a declarat în repetate rânduri Reginei Maria şi Prinţului Nicolae că cel mai bine ar fi să se dea colecţia lui Carol care era *„un mare şi pasionat filatelist şi care declarase că în final colecţia va rămâne statului român"*[33]. Regina a aprobat cererea cu condiţia să se facă un inventar, iar Carol a cerut ca inventarul să-l facă Eugeniu Buhman, în care avea mare încredere. După opinia lui Eugeniu Buhman, colecţia valora atunci 7-8 milioane de lei. Inventarul a fost făcut în două exemplare, unul pentru Carol[34] şi unul pentru prinţul Nicolae. La inventarierea colecţiei Eugeniu Buhman a lucrat aproape trei luni [35].

Eugeniu Buhman a primit însărcinarea din partea familiei regale să-i predea lui Carol colecţia tatălui său. Colecţia a fost transportată în 4 colete, conţinând obiecte de valoare şi mărci poştale. Eugeniu Buhman a solicitat eliberarea unui paşaport diplomatic şi un *laissez-passer* de curier[36]. Pe 10 ianuarie 1929 Carol l-a întâlnit pe Eugeniu Buhman care-i adusese colecţia la Paris. Carol a mărturisit în însemnările sale că n-a dormit toată noaptea de emoţie că-i sosesc timbrele, „ca un copil înaintea Crăciunului"[37]. Eugeniu Buhman i-a spus că timbrele au fost ambalate de prinţul Nicolae şi că adjutantul acestuia, Manolescu, a avut un rol important în desemnarea lui Carol ca moştenitor al colecţiei[38]. La 30 ianuarie 1929 Carol consemnează sec în însemnările sale zilnice că a terminat calculul colecţiei lui Ferdinand. Valoarea colecţiei era de 960.000[39].

Carol a avut discuţii cu Elena Lupescu asupra viitorului colecţiei moştenite de la Ferdinand, ea sfătuindu-l să lase colecţia neschimbată, considerând că ar fi o impietate să aducă modificări. Carol a hotărât ca în cele 7 sau 9 albume lucrate de Ferdinand să nu se amestece, să le lase neschimbate, iar restul clasoarelor şi albumele de rezervă, împreună cu albumul din Elveţia, să le includă în colecţia lui. Astfel, considera Carol, vor exista două colecţii: „colecţia Regele Ferdinand" şi „colecţia Carol"[40].

---

[33] Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit*., pp. 317-318.
[34] Prinţul Paul de România ne-a mărturisit că deţine în arhiva sa acest exemplar al inventarului.
[35] Eugeniu Arthur Buhman, *op. cit*., pp. 317-318.
[36] A.N.R. - A.N.I.C., *Fond Casa Reglă - Carol Caraiman*, dosar nr. 1/1929, f. 129.
[37] Carol al II-lea, *op.cit*., p. 113.
[38] *Ibidem*
[39] Editorii menţionează faptul că în faţa numărului mai era ceva însemnat care a fost şters; se poate presupune că ar fi putut fi încă o cifră sau moneda în care s-a calculat valoarea (*ibidem*, p. 115).
[40] *Ibidem*, p. 116.

Din păcate, Carol nu a mai respectat ceea ce declarase anterior privind integritatea colecției regelui Ferdinand, deoarece din cele 20 de albume pe care le remarcase Eugeniu Buhman, a inclus în colecția sa 11 sau 13.

VI. 3. Restaurația filatelică

Întoarcerea în țară, ca rege al României, a lui Carol al II-lea, a avut urmări şi pe plan filatelic. Fiind bine cunoscut în lumea colecționarilor de mărci poştale şi a negustorilor de timbre, noua poziție a lui Carol, de rege al României, nu putea trece neobservată.

La numai câteva zile de la actul din 8 iunie 1930, directorul general al „Imprimeriilor Vaugirard", H. Motti, i-a scris lui Eugeniu Buhman propunându-i ca Poşta Română să emită o serie de timbre cu ocazia „marilor evenimente care au avut loc în România". Motti spunea că firma sa ar putea tipări această serie şi ar oferi gratuit 100.000 de exemplare, adică o parte din tiraj[41].

Tot în luna iunie a anului 1930, Béla Sekula, un cunoscut comerciant elvețian, de la care Carol cumpărase nişte timbre chiar în ianuarie 1930, îi propunea lui Eugeniu Buhman, să realizeze o serie de mărci poştale, *cu ocazia fericitului eveniment*, destinată profitului unei opere de caritate, la alegerea lui Carol al II-lea. Valoarea nominală cea mai mare urma să fie echivalentul în lei a sumei de 5$. Dacă propunerea se accepta, se angaja să facă o donație de 1 milion de lei în favoarea operei de caritate pentru care s-au emis timbrele. Béla Sekula se recomanda a fi cel mai mare comerciant de timbre din lume, care a tratat afaceri serioase cu diverse guverne. Solicita ca emisiunea să circule numai două săptămâni, timp în care el va aproviziona poşta, după care ce rămânea urma să devină proprietatea sa. Alătura specimenele a câtorva timbre cu autoportretul lui Goya, făcute pentru guvernul spaniol[42].

Propunerea elvețianului a fost discutată de autoritățile române şi refuzată categoric, deoarece nominalul de 5$ însemna, la acea vreme, o marcă poştală cu valoarea nominală de 800 lei, în condițiile când cel mai mare nominal al anului 1930 era de 20 lei. Autoritățile au apreciat just valorile mari nominale, pentru că o marcă poştală cu valoarea facială de 860 lei va fi emisă doar în timpul inflației din 1945 - 1947. Pe de altă parte,

[41] A.N.R. - A.N.I.C., *Fond Casa Regală - Carol II*, dosar nr. 164/1930, f. 6.
[42] *Ibidem,* f. 8.

1 milion de lei donație însemna circa 1000-1200 de serii. Negustorul elvețian ar fi plătit 1000 de serii, rămânând-i restul tirajului după retragerea rapidă din circulație a timbrelor. Condițiile au fost considerate inacceptabile[43]. Cu toate acestea, Béla Sekula insistă pentru emiterea seriei propuse, revenind cu o altă scrisoare la 10 iulie 1930[44].

La data revenirii în țară a lui Carol, mărcile poştale uzuale erau cele cu efigia regelui Mihai copil. Pentru a corespunde cu noua situație apărută, ca urmare a schimbării suveranului, poşta a supratipărit rapid mărcile curente, aşa-numitele *uzuale*, din stoc, cu textul „8 iunie 1930", mărci care au fost puse în circulație la 18 iunie 1930. Efigia suveranului pe mărcile poştale ale unei țări era o chestiune în afara oricăror discuții. De aceea se va mira Carol al II-lea când, după abdicarea sa în 1940, a primit primele scrisori în Spania, încă francate cu mărci poştale cu efigia sa[45].

La 28 iunie 1930 Eugeniu Buhman i-a trimis lui Théodor Champion, din ordinul lui Carol al II-lea, câte 10 exemplare din noile timbre surşarjate[46] cu textul „8 iunie 1930", „*pour votre conaissance*"[47]. Suveranul se interesa de posibilitatea tipăririi în Franța, prin gravură, a unor serii noi, cu nominale mari, 50 şi 100 lei[48].

Poşta a pus în circulație la 19 septembrie 1930 o serie de 11 timbre cu efigia lui Carol al II-lea, urmată la 4 octombrie de alte 4 valori pentru poşta aeriană. Machetatorii ambelor serii au fost Ary Murnu şi Ludovic Bassarab. Fabrica de Timbre din Bucureşti nu avea utilajul necesar producerii unor mărci gravate, aşa încât timbrele au fost tipărite prin heliogravură. Acestea au fost primele mărci poştale româneşti cu efigia regelui Carol al II-lea. Emiterea mărcilor a fost supravegheată atent de Carol. Culorile în care au fost tipărite mărcile au fost alese personal de rege şi transmise la 28 august 1930, prin Eugeniu Buhman, Fabricii de Timbre[49]. Eugeniu Buhman solicita să i se trimită regelui, cât mai urgent posibil,

---

[43] *Ibidem*, f. 10 - 11.

[44] *Ibidem*, f. 12.

[45] Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune, însemnări zilnice*, vol. 2, Editura Bucureşti, 1996, p. 285.

[46] Supratipărirea unor timbre înseamnă în limbaj tipografic imprimarea ulterioară a unui text sau a unor cifre pe o marcă poştală. Aceste supratipare se fac de obicei pentru a marca diverse evenimente sau pentru a schimba valoarea nominală a timbrului. În epocă se folosea în limba română termenul surşarj care era transcrierea fonetică a franțuzescului *surcharge* cuvânt pe care-l vom folosi şi noi în continuare respectând limbajul epocii.

[47] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 164/1930, f. 7.

[48] *Ibidem.*

[49] *Ibidem*, f. 14.

probele de tipar ale noilor mărci[50]. La 2 septembrie s-a trimis la Castelul Peleş, pentru aprobare, modelarul[51] noilor mărci[52]. Probele de tipar, sub forma unor coli negumate şi nedantelate, au ajuns la Carol, pentru aprobare, la 16 şi 17 septembrie[53].

După tipărire, mărcile poştale erau livrate Poştei fără margini de coală. Această măsură avea în vedere reducerea riscului ca pe hârtia neimprimată, care compunea marginea de coală, să nu se poată tipări alte timbre. Era o măsură împotriva falsificării timbrelor imprimate pe hârtie originală. Din considerente estetice, Carol a solicitat să i se trimită, în mod excepțional, coli de timbre cu margini de coală. Fabrica de Timbre s-a conformat şi i-a trimis câte trei coli de 200 de mărci „*borduruite*" din fiecare valoare nominală a noii serii de timbre cu efigia regelui[54].

Regele a cerut şi timbre din seria uzuală veche, cu efigia lui Mihai, nesurşarjate. Fabrica de Timbre i-a trimis la 13 octombrie numai o parte din valorile seriei, restul fiind epuizate[55]. Ca urmare a acestui fapt, Carol al II-lea a solicitat retipărirea timbrelor, dar Fabrica de Timbre a răspuns, la 22 octombrie, că deoarece toate clişeele cu efigia „Marelui Voievod Mihai" au fost distruse după începerea tipăririi noilor mărci cu efigia noului suveran, nu mai era posibilă retipărirea timbrelor solicitate[56].

Regele a cerut şi schimbarea filigranului hârtiei pe care erau tipărite mărcile româneşti[57]. La 22 octombrie Poşta îi trimitea suveranului, spre aprobare, două modele de filigran propuse de Fabrica de Timbre, cu mențiunea că aceasta consideră că ar fi bine ca filigranul să fie dispus pe coala de hârtie astfel ca fiecare marcă să aibă filigran[58]. Eugeniu Buhman

---

[50] *Ibidem.*

[51] Modelarul este un carton pe care sunt lipite eseurile de culoare, adică aceeaşi imagine, tipărită în diverse culori, dintre care se va alege culoarea finală.

[52] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 164/1930, f. 19.

[53] *Ibidem*, f. 16-17.

[54] *Ibidem*, f. 25.

[55] *Ibidem.*

[56] *Ibidem*, f. 20.

[57] Mărcile poştale erau considerate hârtii de valoare şi de aceea se tipăreau de multe ori pe hârtie filigranată. Au fost mai multe tipuri de filigran la hârtia pe care se imprimau timbrele româneşti, dar în perioada 1927 - 1930 s-a utilizat un filigran format din linii ondulate. Primele mărci poştale cu efigia regelui Carol al II-lea au fost imprimate pe hârtie cu filigran P.T.T. Funcție de modul cum se introducea coala de hârtie în maşina de tipar puteau să apară 8 poziții diferite ale literelor ce formau filigranul. Mărcile poştale având poziții diferite ale filigranului erau apreciate şi căutate de filatelişti

[58] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 164/1930, f. 21.

comunica la 30 octombrie Poştei modelul ales de Carol al II-lea pentru filigran[59]. Deoarece la 19 septembrie 1930 fuseseră emise deja primele timbre cu filigran P.T.T., credem că solicitarea suveranului de schimbare a filigranului viza tocmai filigranul P.T.T. şi că noul model ales de rege era filigranul C.C., adică cifrul regelui Carol II, care va fi utilizat pe timbre abia peste un an[60].

În perioada octombrie-noiembrie 1930 au avut loc mai multe schimburi de scrisori între Théodor Champion, reprezentantul casei filatelice Yvert et Tellier, şi Eugeniu Buhman. Din aceste scrisori reiese interesul firmei franceze pentru anumite timbre emise în România dar şi ideea că Théodor Champion era o persoană privilegiată. Chiar dacă acesta afirma în scrisorile trimise că nu doreşte să lase această impresie, faptele confirmă poziția privilegiată pe care Théodor Champion o avea față de rege[61].

Carol al II-lea s-a implicat din ce în ce mai mult în politica de emitere a noilor mărci poştale româneşti. Astfel, a solicitat Poştei să se surşarjeze încă 250 de exemplare din valoarea de 10 lei albastru cu efigia regelui Mihai[62]. Poşta a încercat să satisfacă dorința regală, dar s-a lovit de un refuz ferm al „Fabricii de Timbre", din care redăm mai jos principalele idei:

a) supratipărirea este o operație cu precizie deosebită, este necesar ca în prealabil să se execute încercări pe câteva coli, care devin maculatură şi sunt distruse de „comisia specială pentru arderea maculaturilor" şi în cazul timbrelor de 10 lei numărul lor fiind prea mic nu se poate executa; costul operației este ridicat, circa 400 lei, deoarece timpul necesar operației este apreciabil.
b) Fabrica de Timbre nu a surşarjat absolut niciun timbru din seria Marele Voievod Mihai în format mare ci numai formatul 21 x 26 mm; ca atare, astfel de timbre nu ar avea putere de circulație şi ar fi numai eseuri. Fabrica de Timbre a vegheat să nu iasă niciun timbru cu erori de supratipar pentru a împiedica specula. Punerea în circulație de către Fabrică însăşi a unor astfel de timbre ar fi un precedent periculos.
c) având în vedere cele semnalate se cerea reconfirmarea ordinului[63].

---

[59] *Ibidem*, f. 30.

[60] Filigranul C.C. va fi utilizat pentru prima dată la tipărirea seriei „3 regi" apărută la 15 noiembrie 1931.

[61] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II - lea*, dosar nr. 164/1930, f. 31, 32 şi 42.

[62] *Ibidem*, f. 35.

[63] *Ibidem*, f. 45.

Răspunsul lui Carol, trimis prin Eugeniu Buhman, a fost sec: „*Regele a fost foarte mirat de motivele invocate şi cere executarea Înaltului Ordin*"[64].

După cum am văzut, Carol al II-lea dorea imprimarea unei serii de mărci cu efigia sa prin gravură. Această metodă de imprimare nu era posibilă în ţară. Se dorea ca aceste mărci să fie cu valori nominale mari. Cum aceste nominale mari nu puteau fi utilizate frecvent la francarea corespondenţei interne nu ne rămâne să credem decât că dorinţa regelui viza utilizarea lor pe corespondenţa externă, dublată de o valoare filatelică sporită, datorită nominalului ridicat. Macheta acestor timbre, reprezentând efigia regelui Carol al II-lea, a fost realizată de Ary Murnu şi aprobată de rege la 30 octombrie 1930[65].

Eugeniu Buhman a dezvăluit interesul mare a lui Carol al II-lea pentru această emisiune, care dorea ca efigia sa să fie înconjurată de o cunună de spini. În zadar a încercat Eugeniu Buhman să-l determine pe rege să renunţe la această idee, care părea nepotrivită şi care ar fi putut da naştere multor interpretări[66].

Încercările făcute în Franţa pentru găsirea unei imprimerii convenabile nu au dus la niciun rezultat. De aceea, căutările s-au îndreptat către Marea Britanie, care era recunoscută pentru frumuseţea mărcilor poştale imprimate prin gravură. La 21 octombrie 1930 Poşta i-a trimis regelui trei oferte, cu anexele lor, de realizare a timbrelor dorite, obţinute prin Legaţia României de la Londra[67].

Regele lăsa la latitudinea Poştei alegerea ofertei câştigătoare, deoarece toate trei erau *stabilimente de prim rang*[68]. Însărcinatul cu afaceri al României la Londra, Laptew, a trimis în decembrie 1930 modelul timbrelor executate de „Bradbury Wilkinson & Co Ltd" din Londra pentru a fi aprobate de rege, anexând şi modelele timbrelor executate de această imprimerie în 1906 pentru Guvernul României, arătând diferitele culori din care să se aleagă cele dorite pentru timbrele de acum[69].

La 12 ianuarie 1931 Carol cerea utilizarea *alăturatei fotografii* pentru efigia sa în vederea tipăririi timbrelor de la Londra şi alegea culorile: fondul şi fotografia să fie nu în negru ci albastru închis la toate cele trei valori, iar cadrul să aibă culoarea verde pentru valoarea de 100 lei, roşu pentru

---

[64] *Ibidem*, f. 46.
[65] *Ibidem*, f. 28.
[66] Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit.*, p. 345.
[67] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 164/1930, f. 22.
[68] *Ibidem*, f. 29.
[69] *Ibidem*, f. 1.

valoarea de 50 lei şi galben pentru valoarea de 30 de lei[70]. La 2 aprilie 1931 Eugeniu Buhman a solicitat, ca întotdeauna din *Înalt Ordin*, să se ceară la Londra ca 1000 de serii să rămână nedantelate[71]. La sfârşitul lui aprilie 1931 Eugeniu Buhman a plecat la Londra, unde împreună cu un secretar de legaţie a făcut recepţia timbrelor pe care le-a expediat în ţară cu Orient Expressul, el având de făcut *comisioane* la Paris[72]. Carol al II-lea a ţinut mult la apariţia acestor mărci, la care motivul ornamental ce înconjura efigia sugerează o apropriere, nepermisă după opinia noastră, între exilul său şi patimile Mântuitorului[73].

Prin măsurile întreprinse în sectorul filatelic în perioada iunie-decembrie 1930 se poate spune că regele Carol al II-lea a instaurat dictatura regală în filatelie încă de atunci, devansând acţiunea politică luată în 1938. Astfel, el a cerut ca toate emisiunile poştale să fie aprobate, inclusiv în ceea ce priveşte detaliile grafice, de suveran, a decis care serii de timbre să apară şi care nu, a impus administraţiei poştale punerea în circulaţie a unor timbre în regim special, inaugurând seria emisiunilor nedantelate, a cerut Poştei să-i furnizeze în exclusivitate unele variante ale seriilor de timbre emise, cum ar fi colile cu margini sau timbrele nedantelate.

---

[70] *Idem*, dosar nr. 157/1931, f. 3.

[71] *Idem*, dosar nr. 72/1940, f. 9.

[72] Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit.*, p. 345.

[73] Nu numai timbre cu efigia regelui înconjurată de o coroană de spini au fost emise ci şi piese numismatice. Ordinul „Pentru Merit" a fost înfiinţat de către regele Carol al II-lea, pentru a-i răsplăti pe cei care l-au susţinut în timpul exilului şi au avut de suferit din această cauză; a fost emis prin decret regal la 5 iunie 1931 şi este o raritate numismatică, deoarece a fost acordat într-un număr foarte redus. Interesant este faptul că ordinul a fost lucrat în baza unor schiţe ale regelui Ferdinand (*apud* Katiuşa Pârvan, Martin Tudor, *Onoarea Naţiunilor. Ordine şi decoraţii*, catalog de expoziţie temporară, Muzeul Naţional de Istorie a României, septembrie–decembrie 2009, vol. 4, p. 5), ceea ce înseamnă că regele Carol al II-lea a schimbat sensul gândit de tatăl său pentru acest ordin. În anul 1940 au fost emise trei monede jubiliare, din aur, având printre elementele decorative coroana de spini: nr. 100, 1940, aur, 35 mm, 32,5 gr., margini zimţate, coroana de spini pe avers; nr. 107, 1940, aur, 21 mm, 6,5 gr., margini zimţate, coroana de spini pe avers; nr. 107a, 1940, aur, 35 mm, 32,5 gr., margini zimţate, coroana de spini pe revers, în jurul monogramei C.C. (George Buzdugan, Octavian Luchian, Constantin C. Oprescu, *Monede şi bancnote româneşti*, Editura Sport–Turism, 1977, pp. 268 - 269). Dacă Eugeniu Buhman a încercat să-l convingă pe rege să renunţe la această idee nefericită, alţii au ridiculizat pretenţiile suveranului, şi aşa a apărut la o editură din Germania, se pare, o carte poştală ilustrată care-l reprezintă pe Carol al II-lea cu o coroană de spini în jurul capului dar având alături patru femei, din care nu am putut identifica decât pe Elena Lupescu şi pe Ella Filitti. Ilustrata se găseşte în colecţia Cabinetului de Stampe al B.A.R. şi îi mulţumim domnului Emanuel Bădescu pentru semnalarea piesei.

VI. 4. Filatelia, tradiție a Casei Regale române

Ni se pare important să subliniem faptul că prințul Carol a moştenit de la tatăl său, regele Ferdinand, atât pasiunea pentru filatelie cât şi, ulterior, colecția de timbre a acestuia. Pasiunea regelui Ferdinand pentru filatelie nu a fost prea mult mediatizată. Fire retrasă, înclinată spre contemplație şi meditație, regele Ferdinand este mai curând cunoscut drept un serios botanist decât un filatelist pasionat.

Sunt însă unele mărturii care atestă pasiunea regelui pentru mărcile poştale. Eugeniu Buhman relatează că principele Ferdinand era preocupat de filatelie încă de când era copil şi ajunsese un filatelist destul de pasionat care avea 20 de *albumuri*[74].

La 13 aprilie 1922, regele Ferdinand l-a trimis pe Eugeniu Buhman la München[75] cu *oarecari modele* pentru a studia posibilitatea imprimării acolo a unor mărci poştale româneşti[76]. München-ul a fost ales chiar de Ferdinand pentru că timbrele tipărite acolo i se păreau cele mai frumoase din țările ce formau U.P.U. Probele tipărite la München[77] au plăcut regelui, astfel încât Eugeniu Buhman a plecat din nou în Bavaria pentru tipărirea seriei de timbre „Încoronarea" din 1922, pe care ministrul de finanțe Vintilă Brătianu a acceptat să o plătească cu mare greutate, cu toate că Eugeniu Buhman considera că „datorită pasiunii filatelice a regelui Ferdinand, țara noastră are acum timbre frumoase"[78].

La 29 martie 1926, la dorința expresă a lui Ferdinand, căruia îi plăcuse mult seria „Încoronarea", Direcția Generală P.T.T. l-a însărcinat pe Eugeniu Buhman să tipărească la „Staatsdruckerei" (Imprimeria de Stat) din München o altă serie de timbre, cu ocazia împlinirii de către suveran a vârstei de 60 de ani. Cucerit de calitatea germană a tiparului, Guvernul a aprobat cumpărarea pentru Fabrica de Timbre a unor utilaje de tipărit de la München şi chiar angajarea unor specialişti germani care să lucreze la

---

[74] Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit*., p. 30.

[75] *Ibidem*, p. 245.

[76] Termenul „modele" desemnează în acest caz machetele grafice. Uneori, termenii filatelici nu sunt foarte precişi, exprimările devenind inexacte, incomplete sau generatoare de confuzii.

[77] Odată cu mărcile normale au intrat în circuitul filatelic românesc şi diferite probe de tipar precum şi varietăți de imprimare. Acestea au făcut obiectul unor reclamații făcute în 1940 împotriva lui Eugeniu Buhman. În cursul anchetei, Fabrica de Timbre şi-a declinat orice implicare în producerea acestor piese filatelice, care au stârnit mare vâlvă pe piața filatelică.

[78] Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit*., p. 281.

Bucureşti. În timp ce era la München, Eugeniu Buhman a primit ordin de la Ferdinand să se ducă la Freiburg im Breisgau pentru a lua de la prinţul Friedrich de Hohenzollern un album cu timbre ce-l cumpărase acesta pentru Ferdinand din Elveţia[79].

Eugeniu Buhman i-a mai adus şi altă dată regelui Ferdinand timbre din străinătate[80]. În aprilie 1927, Eugeniu Buhman a plecat în Franţa pentru imprimarea seriei „Cincantenarul Independenţei" la „Imprimeriile Vaugirard" din Paris. Cu această ocazie l-a întâlnit pe prinţul Carol, despre care afirma că *„eu ştiind că el este unul dintre cei mai pricepuţi şi pasionaţi filatelişti din toată lumea (numai două persoane aveau colecţii mai bogate ca dânsul, Regele Angliei şi Champion din Paris) m-am rugat de Regele Ferdinand a mă autoriza să primesc mai departe timbrele ce Direcţia Generală P.T.T. avea amabilitatea de a destina Principelui şi care mi se trimiteau odată cu acelea destinate Regelui. Am motivat aceasta arătând că ar fi păcat ca aşa o colecţie importantă românească să se neglijeze prin necompletarea ei. Regele Ferdinand, filatelist mare şi el, a înţeles intervenţia mea şi a aprobat-o. A făcut-o chiar cu mare plăcere"*[81].

În iulie 1927, fiind foarte cald, regele Ferdinand stătea într-un cort în faţa Pelişorului. Acolo l-a văzut ultima dată Eugeniu Buhman, la 10 iulie, când i-a prezentat timbrele jubiliare imprimate în Franţa, la ordinul său. Dar pe rege nu-l mai interesau timbrele, avea deja dureri foarte mari şi avea să moară la 20 iulie 1927 în urma unei boli neiertătoare, cancerul de colon[82].

Fără niciun dubiu Carol al II-lea a fost cel mai mare colecţionar de mărci poştale din România, colecţia lui de timbre ajunsese spre sfârşitul domniei sale să fie considerată una din cele mai mari existente în lume. Cu toate acestea, în însemnările sale zilnice filatelia nu ocupă un loc important. Acest lucru înseamnă că regele nu-i acorda importanţa altor activităţi pe care le menţionează detaliat şi de foarte multe ori.

În afara chestiunilor politice şi de stat, care intrau în obligaţiile sale oficiale, vânătoarea apare, dintre pasiuni, mult mai des şi mai bine reprezentată în aceste însemnări. Este adevărat că perioada 1930-1936 lipseşte din volumele publicate, dar comparaţia se menţine şi aşa. De exemplu, în perioada 1937-1940, preocupările lui pentru mărcile poştale sunt amintite de 28 de ori, totdeauna lapidar, de tipul *azi m-am ocupat niţel de mărci* sau *seara am lucrat la mărci*. Din aceste însemnări rezultă că regele

[79] *Ibidem.*
[80] *Ibidem*, p. 284.
[81] *Ibidem*, p. 294.
[82] *Ibidem*, p. 301.

se ocupa de colecția sa de timbre de multe ori seara, când avea liniște, sau când Duduia era plecată[83].

Pare oarecum surprinzător că regele unei țări, cu atât mai mult cu cât era deja un mare filatelist, a ştiut să-şi facă timp pentru a răspunde scrisorilor unor filateliști modeşti, care-i solicitau diverse informații despre timbre. Pe astfel de scrisori apar diverse apostile ale lui Carol al II-lea, care citea personal scrisorile, gen *Se vor trimite mărci* sau *Se va răspunde şi trimite serii de mărci româneşti din 1939*[84]. Erau inclusiv scrisori ale unor copii care se adresau Marelui Voievod Mihai, solicitându-i timbre româneşti. Şi aceste scrisori erau citite tot de Carol al II-lea, care dispunea să se trimită timbrele dorite de solicitant[85]. Uneori erau cerute lucruri minore, ca de exemplu seria cu efigia fostului rege Mihai, solicitată *respectuos* de Blanche Hard, din Boston, Massachussets[86]. Nici astfel de cereri nu erau neglijate, ci tratate cu toată seriozitatea, trimițându-se timbrele dorite. În cazul lui Blanche Hard era vorba despre timbre în valoare de 167 lei, echivalentul a 1 $[87]. Tot ca urmare, probabil, a unei solicitări, Carol a pus la dispoziția organizatorilor unei expoziții filatelice din Australia, în 1934, o medalie de aur şi două de argint. Era a şasea ediție a Expoziției Filatelice Australasiene[88].

Atitudinea regelui Carol al II-lea față de filateliştii din România poate fi caracterizată drept rezervată. Acest fapt este demonstrat de documentele rămase în arhive, ce probează legături multiple şi multe de durată, cu colecționari şi negustori străini, dar unde filateliştii români sunt rareori întâlniți. Relațiile lui cu filateliştii din România nu sunt susținute decât de un mic număr de documente, printre care câteva chitanțe care atestă că Samuel Lupovici, un mare negustor din perioada interbelică, i-a vândut regelui o coală din valoarea de 3 lei, probabil din emisiunea Ferdinand uzuale din 1920-1928, cu erori, şi unele coli şi semicoli cu nuanțe de culori, varietăți ale culorii de bază, pentru suma de 5.000 lei[89]. O altă chitanță este semnată tot de Samuel Lupovici şi tot pentru suma de 5.000 lei, ce reprezenta contravaloarea unui timbru „Cap de Bour" din emisiunea a II-a, cu valoarea nominală de 40 parale, pe hârtie albăstruie cu

---

[83] *Ibidem*, pp. 153, 159, 179, 223, 224, 238, 245, 248, 269, 275, 337, 341 şi 334; Idem, volumul 2, Editura Şansa, Buc. 1996 , pp. 99, 103, 104, 107, 108, 114, 118, 129, 150, 151, 175, 179, 228, 229 şi 242.
[84] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală – Regele Carol al II-lea*, dosar nr. 108/1939, f. 3, 4 şi 12.
[85] *Ibidem*, f. 1 şi 2.
[86] Idem, dosar nr. 164/1930, f. 40.
[87] Idem, dosar nr. 157/1931, f. 6.
[88] Idem, dosar nr. 145/1934, f. 128.
[89] Idem, dosar nr. 209/1932, f. 220.

dublă impresiune, piesă necunoscută până la acea dată[90]. Mai există o chitanță dată de Dimitrie Simionescu care-i vânduse regelui o colecție de mărci poştale străine cu suma de 50.000 lei[91].

Regele făcea achiziții în mod selectiv, deseori refuzând ofertele ce i se făceau. Astfel, în 1934 a refuzat oferta lui I.Gr. Lebăda, din str. Mihai Cornea nr. 45, Bucureşti, care, la 73 de ani, dorea să-şi vândă colecția de timbre ştampilate Europa în valoare de 100.000 franci Yvert cu 1 leu francul Yvert[92]. În acelaşi an, Constantin Răducanu din Iaşi, i-a propus regelui să cumpere un bloc de 24 de timbre din emisiunea „Timbru Oficial" cu supratipar „8 iunie 1930" ranversat, ce provenea dintr-o coală găsită la oficiul poştal din Botoşani. Carol a refuzat oferta[93]. Ing. Constantin N. Gheorghiu-Sgârieci, din str. Mimozei nr. 9, Bucureşti, i-a propus regelui în 1935 cumpărarea a două coli, emisiunea „Principatele Unite", tipar de maşină, din 1864, valoarea de 3 parale, galben şi oranj, şi 2 coli din 1862 tipar de mână, 6 parale roşu şi cărămiziu şi un eseu de 54 de parale din 1858 pe hârtie alb vărgată, toate piesele cu certificat de autenticitate semnat de Rudolf Zoscsak. Inițial piesele fuseseră propuse Poştei care le-a refuzat. Acelaşi lucru l-a făcut şi regele, spunând că are deja aceste piese[94].

Carol al II-lea a mai avut relații de schimb filatelic cu unii din filateliştii din România precum George Matheescu-Sinaia, baronul Job Wilhelm von Witzleben şi chiar Wertheimer-Ghika[95]. El era foarte bine informat referitor la viața filatelică din România, prin Eugeniu Buhman, dar şi din alte surse, şi era în contact cu conducerile unor societăți filatelice bucureştene cărora în mod regulat le trimitea câteva exemplare din mărcile nedantelate.

Regele Carol al II-lea a încercat să trezească interesul fiului său Mihai pentru filatelie dar nu a reuşit. Se gândea că „ar fi bine să lase cuiva o aşa de valoroasă şi interesantă colecție"[96]. Regele Mihai nu a mai continuat tradiția familiei privind pasiunea pentru filatelie şi în 1939, cu ocazia zilei de naştere a tatălui său, la 16 octombrie, i-a făcut un cadou ciudat: colecția sa de timbre[97]. Nu putem şti cât de mult l-a bucurat pe Carol acest cadou,

---

[90] *Ibidem*, f. 219.
[91] Idem, dosar nr. 216/1932, f. 1.
[92] Idem, dosar nr. 149/1934, f. 37.
[93] *Ibidem*, f. 124.
[94] Idem, dosar nr. 137/1935, f. 55- 56.
[95] A.M.N.F., dosar „*Ancheta privind modul cum au fost făcute emisiunile de timbre pe ultimii 10 ani, 1930-1940*", f. 8.
[96] Vezi la Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit*., p. 455.
[97] Carol al II-lea, *op.cit*., vol. 2, p. 23.

dar a suferit şi el, ca mulţi alţi filatelişti, a căror pasiune nu a mai fost continuată de băieţii lor[98]. Regele Mihai a întrerupt tradiţia pasiunii pentru filatelie iniţiată de bunic şi continuată de tatăl său.

VI. 5. Rolul lui Eugeniu Buhman în activitatea filatelică a regelui Carol al II-lea

Eugeniu Buhman a fost un personaj foarte important în activitatea filatelică a regelui Carol al II-lea. Funcţionar al Poştei, a urcat treptele ierarhiei până la funcţia de inspector general al Poştei Române, dar întreaga sa carieră profesională a fost desfăşurată pe lângă Casa Regală. Iniţial, a lucrat la „Oficiul Telegrafic Central" şi se ocupa cu cenzurarea telegramelor, fiind obligat să semnaleze primului ministru Dimitrie Sturdza sau altor miniştri, după caz, orice telegramă ce avea un conţinut interesant pentru aceştia[99]. La 1 mai 1898 a fost numit şef al Serviciului de Poştă, Telegraf şi Telefon al „Casei Prinţului Moştenitor Ferdinand"[100]. A rămas în serviciul Casei Regale până la plecarea lui Carol al II-lea din ţară în 1940. I-a fost devotat regelui Carol al II-lea încă de când acesta se afla în exil în Franţa. În timpul domniei regelui Carol al II-lea a ajuns secretarul particular al acestuia şi a fost decorat cu „Marea Cruce a Coroanei" în 1940[101].

Eugeniu Buhman a fost interfaţa lui Carol cu lumea filatelică, cu colecţionarii şi comercianţii filatelici. Toate cererile şi scrisorile treceau pe la Eugeniu Buhman. Tot prin Eugeniu Buhman se făceau şi plăţile. Desigur, decizia era a lui Carol, Eugeniu Buhman doar executa hotărârile regelui. De multe ori E. Buhman l-a sfătuit pe Carol şi acesta a avut ocazia să se convingă că în majoritatea cazurilor sfaturile au fost corecte. Tot prin Buhman s-a desfăşurat şi relaţia lui Carol cu Poşta Română.

După abdicarea regelui Carol al II-lea, a fost făcută o reclamaţie, în numele unei societăţi filatelice ce s-a dovedit ulterior că nu exista, „Uniunea Filateliştilor Români Creştini", la Conducătorul Statului, generalul Ion

---

[98] În timpul călătoriei la Londra, în 1950, răspunzând unei întrebări venită din mediile filatelice despre o eventuală pasiune a regelui Mihai pentru timbre, Carol al II-lea a negat acest lucru, vezi pe larg la Carol al II-lea, *op.cit*., vol. VI (1949-1951), p. 214.

[99] Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit*., p. 14 .

[100] *Ibidem.*

[101] Carol al II-lea, *Între datorie...*, vol. 2, p. 185.

Antonescu, cu referire la emisiunile poştale apărute în ultimii 10 ani. Erau mai mulți acuzați, printre care şi Eugeniu Buhman. În urma anchetei declanşate, acesta a fost absolvit de orice vină. Principalele acuzații vizau distribuirea timbrelor nedantelate pe care le primea Eugeniu Buhman pentru fostul suveran. Buhman a răspuns că toate însărcinările le-a întreprins din „Înalt Ordin", iar timbrele le-a predat regelui Carol al II-lea, care a dispus personal de ele şi că el nu putea în niciun caz să-i solicite regelui să semneze o chitanță pentru timbrele primite[102]. A fost şi un articol de ziar care-l încrimina pe E. Buhman şi comisia de anchetă a constatat că s-ar impune ca autorul articolului să fie dezavuat. Cu eleganță, Eugeniu Buhman a declarat însă că nu are nicio pretenție în acest sens şi cazul a fost închis[103]. Comisia de anchetă ordonată de generalul Ion Antonescu privind fraudele săvârşite la Palatul Regal în timpul domniei lui Carol al II-lea a constatat că oficiile P.T.T. de la palatele regale din Calea Victoriei şi Cotroceni au fost puse sub conducerea lui Eugeniu Buhman. Acesta a fost retribuit din bugetul Direcțiunii Generale P.T.T., având şi aprobarea Casei Generale de Pensiuni, cu diferența dintre pensie şi salariul său din activitate, având şi o diurnă fixă lunară. Suma încasată de Buhman în aceste condiții în perioada 1930-1940 a fost de 1.311.790 lei şi a intrat în contul serviciilor şi avantajelor pe care comisia de anchetă a considerat că Direcțiunea Generală P.T.T. le-a acordat în mod nejustificat fostului suveran, în valoare totală de 3.759.901 lei[104].

VI. 6. Rolul Poştei în formarea colecției regale

Poşta a avut o contribuție importantă la formarea colecției filatelice a lui Carol al II-lea. În calitate de principe moştenitor, şi apoi de rege, Carol a beneficiat de unele avantaje care i-au permis accesul la multe piese filatelice speciale şi chiar la unele gratuități. La categoria gratuităților trebuie subliniat că toți directorii P.T.T. i-au trimis timbre lui Ferdinand şi

[102] O copie a dosarului intitulat „Ancheta privind modul cum au fost făcute emisiunile de timbre pe ultimii 10 ani, 1930-1940", conținând 316 file, se află şi în A.M.N.F.
[103] Articolul era intitulat *„O afacere cu mărci poştale. Cum a fost frustrat Statul, anual, cu zeci de milioane"* şi a apărut în „Porunca Vremii" din 2 noiembrie 1940.
[104] *Anchetă întocmită în 1941 privind fraudele din avutul public săvârşite de regele Carol al II-lea*, în volumul „Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani", Editura Politică, Bucureşti, 1968, p. 601.

Carol al II-lea, din exemplarele ce le posedau „în dublu sau triplu”[105]. Printre acestea erau şi deja amintitele timbre străine de la Berna. După moartea regelui Ferdinand, Poşta a continuat să trimită tot două exemplare, care intrau ambele în colecţia lui Carol al II-lea. Numai aceste timbre, emise timp de 10-15 ani, în aproape toate statele lumii, formează o colecţie valoroasă şi greu de realizat. În anul 1931 Direcţia Generală P.T.T. i-a trimis lui Carol al II-lea în mai multe rânduri loturi cu timbre străine sosite de la Berna: la 10 şi 13 august, la 30 septembrie, 1 octombrie şi 22 decembrie[106]. În 1932 s-au făcut mai multe trimiteri de astfel de timbre Casei Regale, acţiune ce a continuat până în 1940[107].

O altă facilitate de care s-a bucurat Carol al II-lea a fost primirea timbrelor în coli întregi, cu margini de coală. Aceste timbre nu erau disponibile la ghişeele poştale sau la negustori, pentru că Fabrica de Timbre livra mărcile în coli fără margini din considerente de protecţie împotriva falsificărilor. Cu toate că a cerut insistent acest lucru, Carol nu a primit întotdeauna aceste coli şi ca urmare a returnat colile necorespunzătoare pentru a fi înlocuite[108]. Se pare că această dorinţă era des neglijată pentru că a necesitat repetate reveniri[109]. Astfel, în 1931 a returnat 106 timbre taxă de plată pentru că nu sunt cu margine de coală şi a cerut înlocuirea lor[110].

Din orice emisiune poştală D.G.P.T.T. avea obligaţia să trimită gratuit Palatului Regal un număr de exemplare. Acestea au variat de-a lungul timpului în funcţie de solicitările regelui. La 30 octombrie 1931 Eugeniu Buhman solicita câte 116 serii pentru Carol al II-lea, câte o coală pentru regina Iugoslaviei, Marioara, câte 10 serii pentru regina Greciei, Elisabeta, câte o coală pentru A.S.R. Friedrich de Hohenzollern şi câte 10 serii pentru Franz-Josef de Hohenzollern[111]. În 1937 Eugeniu Buhman a transmis D.G.P.T.T. dorinţa lui Carol al II-lea de a-i oferi vărului său, Charles de Hohenzollern, conte de Flandra, o colecţie de mărci poştale

---

105 Eugeniu Buhman, *op.cit*., p. 30.

106 A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea*, dosar nr. 157/1931, passim.

107 Idem, dosar nr. 209/1932, f. 43, 49, 60 şi 99.

108 Idem, dosar nr. 157/1931, f. 48.

109 La 15 mai 1931 Eugeniu Buhman îi solicita lui Banu Florescu, directorul general al Poştei printre altele, ca pe viitor Fabrica de Timbre să lase timbrele regelui cu margine de coală (*ibidem*, f. 33); la 5 aprilie 1932, Poşta îi comunica lui Eugeniu Buhman că a transmis „Fabricii de Timbre” obligaţia de a confecţiona pentru rege câte o coală „*chenarată*” (idem, dosar nr. 209/1932, f. 27); la 3 iulie 1932 Palatul Regal comunica Poştei prin adresa 745 că M.S. Regele nu colecţionează decât coli întregi (200 bucăţi) *chenarate* (*ibidem*, f. 46).

110 *Ibidem*, f. 49.

111 *Ibidem*, f. 70.

compusă din câte o coală a tuturor timbrelor aflate în curs, precum şi alte emisiuni care mai erau disponibile[112]. De la 1 ianuarie 1938 contele a primit câte 100 de timbre, o coală adică, din fiecare emisiune[113]. Prinţului Nicolae i se trimiteau timbre mai rar[114].

Există o listă completă a timbrelor româneşti trimise în mod gratuit lui Carol al II-lea în perioada 1930-1940, cu cantităţile de mărci poştale din fiecare emisiune, întocmită de D.G.P.T.T. cu ocazia anchetei din 1940. Valoarea acestor gratuităţi se ridica la 1.191.016,25 lei[115]. În această listă sunt incluse şi cele două sute de timbre emise nedantelat, din fiecare serie şi care au fost la dispoziţia regelui. Din acestea Carol trimitea un număr de exemplare unor case filatelice din străinătate precum Théodor Champion[116] sau Gelli & Tanni[117].

La 21 septembrie 1932, prin adresa nr. 958, Palatul Regal cerea D.G.P.T.T. ca modelarele de timbre să fie trimise spre aprobare în două exemplare, unul rămânând la rege iar al doilea înapoindu-se Poştei cu observaţiile necesare[118]. Un exemplu în acest sens este trimiterea a două modelare cu câte 5 timbre pentru seria „Horia, Cloşca şi Crişan" din 1935, când se anexau şi 9 fotografii după stampele de la Academie care au servit ca model pentru timbre[119] sau cele 2 modelare cu câte 7 timbre din seria „8 iunie" din 1936, din care unul era pentru colecţia regală[120]. Alt exemplu este trimiterea în 1938 a două modelare, conţinând fiecare câte 11 modele, ale seriei „Constituţia", din care unul destinat colecţiei lui Carol al II-lea[121]. Din aceste modelare Carol alegea unul sau mai multe timbre care urmau să se tipărească. Aşa a procedat şi în 1938 când i-au fost trimise 2 modelare conţinând fiecare câte 6 timbre ale seriei „Luna Bucureştilor – 1938" şi din care Carol a selectat cu creionul roşu un timbru. Acest modelar a fost returnat, iar al doilea exemplar a rămas în colecţia lui. Modelarele sunt

---

112 Idem, dosar nr. 101/1937, f. 151.
113 Idem, dosar nr. 201/1938, f. 27.
114 Idem, dosar nr. 149/1936, f. 12.
115 *Ancheta privind modul...*, f. 9-11.
116 La 26 mai 1938 Eugeniu Buhman trimite la Paris un număr de serii nedantelate cu menţiunea că ele sunt în circulaţie în număr restrâns (A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea*, dosar nr. 201/1938, f. 72).
117 Firmei din Bruxelles i s-au trimis la 15 ianuarie 1940 câteva serii nedantelate (idem, dosar nr. 72/1940, f. 63).
118 Idem, dosar nr. 216/1932, f. 76.
119 Idem, dosar nr. 137/1935, f. 70.
120 Idem, dosar nr. 149/1936, f. 68.
121 Idem, dosar nr. 201/1938, f. 49.

piese filatelice unicat care în mod normal ar fi trebuit să existe numai în colecţia Poştei, fiind piese oficiale[122].

Piese similare a mai primit Carol al II-lea şi din Marea Britanie. În 1931, vestita imprimerie britanică „Bradbury, Wilkinson&Co Ltd", profitând de un voiaj al lui Eugeniu Buhman la Londra, i-a donat regelui 16 probe aprobate, *épreuves approuvées des coins originaux,* pe care le-au găsit în arhiva lor, ale emisiunii comemorative din 1906 imprimată pentru România[123].

După tipărirea lor la Fabrica de Timbre, mărcile poştale erau puse în circulaţie prin decizii ale D.G.P.T.T. Durata de valabilitate la francarea corespondenţelor varia de la câteva luni la câţiva ani. Ele erau scoase din circulaţie tot prin decizii ale Poştei. În general mărcile nedantelate nu aveau putere de francare. Folosirea lor pe corespondenţe era reglementată prin ordine speciale. Aşa s-a întâmplat şi în 1938 când Eugeniu Buhman a iniţiat[124] emiterea „Circularei nr. 130.507/30 mai 1938" care aducea la cunoştinţă că „pe ziua de 1 iunie 1938 s-au pus în circulaţie în serviciul intern următoarele categorii de timbre nedinţate valabile la francarea corespondenţei ce se prezintă şi se expediază numai prin Oficiul Palatului Regal:

1. Franco obişnuite: 25 b, 50 b, 1, 2, 3, 4, 6, 7.50, 10, 16, 20 lei.
2. „Turnu-Severin" 1936: 25 b, 50 b, 1, 2 lei.
3. „Munca Noastră" (L.N.F.R.), 3 valori.
4. „Horia, Cloşca şi Crişan" 1935, 4 valori.
5. „Luna Bucureştilor" 1936, 1 valoare.
6. „O.E.T.R." 1936, 7 valori.
7. „Ion Creangă" 1937, 4 valori.
8. „Petite Entente" 1937, 2 valori.
9. „Entente Balcanique" 1938, 2 valori.
10. „Taxa de plată" (negre) 1, 2, 3, 6 lei.
11. „Constituţia" 1938, 3 valori.

Se înţelege că timbrele cu supratxă vor fi admise la francare numai pentru prima valoare. Rămâne bine stabilit că numai corespondenţa prezentată la Oficiul Palatului Regal este admisă la francare cu mărci nedinţate din emisiunile mai sus indicate şi numai în serviciul intern"[125].

---

[122] *Ibidem*, f. 67.

[123] Idem, dosar nr. 157/1931, f. 29; menţionăm că Muzeul Naţional Filatelic deţine clişee intermediare, gravate în oţel, pentru centrul şi cadrul diferitelor mărci din această emisiune, toate aceste clişee fiind realizate la Londra şi trimise în ţară, probabil, odată cu mărcile tipărite.

[124] Idem, dosar nr. 201/1938, f. 73; în adresa trimisă Poştei Eugeniu Buhman menţionează explicit că mărcile nedantelate din listă sunt proprietatea exclusivă a regelui.

[125] *Ibidem*, f. 74.

Prin acest ordin se dădea posibilitatea, în exclusivitate lui Carol al II-lea, de a realiza piese filatelice deosebit de rare, prin utilizarea lor pe scrisori, în circuitul poştal. Publicul larg rareori a ajuns în posesia unor mărci nedantelate şi nici nu avea uşor acces la Oficiul Palatului Regal. Menționăm că seriile nedantelate Carol II „uzuale" din 1930 şi „Londra" din 1931 au avut putere de francare şi la extern.

Preşedintele „Comitetului de Direcție al P.T.T." a decis la 22 iulie 1935 să trimită lui Carol al II-lea o coală de 40 de bucăți neştampilate din valoarea de 3 parale galben emisiunea 1864 însoțită de un certificat de autenticitate Rudolf Zoscsak. Se solicita confirmarea primirii pentru a opera scăderea din inventare[126]. Coala a fost cumpărată de Poştă de la cunoscutul filatelist Ioan Odor[127]. Există documente care atestă că unele timbre au fost scoase din colecția Poştei pentru a fi trimise lui Eugeniu Buhman la Palatul Regal, urmând să fie returnate după examinarea timbrului în cauză. Aşa s-a întâmplat cu o marcă de 50 bani orange din emisiunea Spic de Grâu 1900 cu filigran stemă[128]. Cererea lui Eugeniu Buhman este curioasă pentru că marca în cauză nu este foarte rară şi nu intră în categoria timbrelor deosebite.

În afara timbrelor trimise gratuit, al căror număr a variat de-a lungul anilor, Eugeniu Buhman a mai comandat Poştei, funcție de necesitățile lui Carol al II-lea, diverse alte serii de timbre. Acestea se plăteau însă. La 8 aprilie 1931, Eugeniu Buhman trimitea Poştei suma de 10.537,50 lei reprezentând contravaloarea a 150 serii nedantelate[129].

La 20 iunie 1931 Eugeniu Buhman i-a solicitat generalului Banu Florescu[130], directorul general al Poştei, să-i comunice câte timbre nedantelate mai are în stoc pentru a fi cumpărate de rege[131]. A doua zi, la 21 iunie, Eugeniu Buhman trimitea Poştei suma de 39.075 lei pentru cumpărarea timbrelor nedantelate aflate în stocul Poştei[132]. La 11 iulie 1931 i s-a trimis Poştei 1600 lei pentru achiziționarea a 200 serii „C. Raiu" cu filigran vertical[133].

---

126 Idem, dosar nr. 137/1935, f. 43; în adresa originală anul emisiunii este greşit menționat 1862, iar numele expertului este ortografiat greşit Adolf Szoceak în loc de Rudolf Zoscsak.
127 A.M.N.F., dosar *Nr. III 1931-1935 Serviciul Conservator*, act 152.605/22 iulie 1935, nenumerotat.
128 *Ibidem*, act nr. 42.343/8 martie 1932.
129 A.N.R. - A.N.I.C. , fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 157/1931, f. 28.
130 Banu Florescu (1873, Alexandria - ?), genist, promovat general de brigadă la 1 ianuarie 1932, director general P.T.T. (A.M.R., fond *Memorii Bătrâni lit. „F"*, dosar nr. 5, f. 1).
131 A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 216/1932, f. 41.
132 *Ibidem*, f. 42; pe document există menționea, făcută cu creionul, *„Remise MS Regelui şi plătite de Casa Regală"*.
133 *Ibidem*, f. 43.

Alte 396 serii nedantelate din seria uzuală „Carol II" au fost predate lui Eugeniu Buhman la 16 iulie 1931 după ce au fost plătite prin Oficiul Poştal al Palatului Regal[134], iar 104 serii au fost predate gratuit regelui considerându-se anulate (?!) de către Poştă[135]. Trebuie remarcat faptul că timbrele care se plăteau de Casa Regală nu erau totuşi mărci poştale obişnuite, care să fie întrebuinţate pentru francarea corespondenţei, ci timbre nedantelate sau cu varietăţi de filigran, timbre cu tiraj redus la care se cumpăra tot stocul existent la Poştă, deoarece astfel de timbre au o valoare filatelică ridicată.

VI. 7. Implicarea regelui Carol al II-lea în emiterea unor timbre

Tipărirea unor mărci poştale cu efigia suveranului implica şi obţinerea aprobării acestuia pentru apariţia respectivelor timbre. În acest sens, la nicio lună de zile de la moartea regelui Ferdinand, Eugeniu Buhman s-a prezentat, la 16 august 1927, la vila principesei Elena din Mamaia, pentru a-i cere acesteia aprobarea noilor mărci cu portretul regelui Mihai[136].

Carol al II-lea din momentul venirii la putere a impus ca toate mărcile emise de Poştă să fie aprobate de el. Aprobarea nu era deloc formală, regele solicitând nu de puţine ori modificări ale desenului, schimbarea unor valori nominale, sau chiar respingerea unor emisiuni pentru că nu considera oportun subiectul acestora. Se poate interpreta această implicare ca o dovadă de autoritarism sau chiar ca o extindere a dictaturii regale şi în domeniul filateliei. Pe de altă parte, în S.U.A., ţară considerată a fi campioana democraţiei, preşedintele F.D. Roosevelt, un alt mare filatelist al lumii, solicita ca toate mărcile emise de administraţia poştală americană să fie în prealabil aprobate de el şi nimeni nu s-a gândit să-l acuze de instaurarea unei dictaturi în filatelie[137].

Deja din 1931 Carol al II-lea nu se limita numai să primească spre aprobare diverse propuneri de emitere a unor mărci poştale, ci chiar el

---

134 *Ibidem*, f. 44.
135 *Ibidem*, f .45.
136 Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit*., p. 303.
137 * * *, *Fel de fel*, în „Revista Societăţii Filatelice Române", nr. 2, februarie 1938, p. 9.

solicita Poştei să se tipărească anumite timbre, pentru care alesese deja tematica şi imaginile care urmau să apară pe mărci. Astfel, la 23 ianuarie 1931, Eugeniu Buhman comunica Poştei dorința regelui de a se emite o serie de timbre pentru aniversarea „Centenarului Armatei" şi sugera următoarele imagini: Regele Carol I cu bicorn, după un tablou aflat în posesia Palatului şi care putea fi pus temporar la dispoziție, „Dorobanțul" şi „Atacul de la Smârdan", cele două vestite tablouri ale lui Nicolae Grigorescu, un episod din luptele de la Mărăşeşti şi regele Ferdinand cu cască[138].

Pentru seria de timbre „50 de ani de la proclamarea Regatului" suveranul cerea să se folosească cele două proiecte realizate de Ludovic Bassarab pentru emisiunea „Încoronarea" la care să se mai adauge un timbru reprezentând pe cei trei regi, Carol I, Ferdinand şi Carol al II-lea, precum şi *încă unul sau două motive potrivite*[139]. Menționa Poştei că-i va trimite curând şi patru proiecte pentru aniversarea semicentenarului vasului „Mircea"[140].

În ianuarie 1931 regele a aprobat numai valoarea de 25 bani din modelele propuse pentru seria „Timbre de factagiu" realizată de Ary Murnu, restul urmând să se refacă deoarece nu erau suficient de frumoase. Atrăgea atenția că pentru timbrul *urgent* ar fi trebuit realizat un desen care chiar să sugereze acest lucru[141]. În aprilie acelaşi an, Eugeniu Buhman comunica Poştei să inițieze emiterea unui nou timbru de aviație[142]. Tot în aprilie, transmitea Poştei, din *Înalt Ordin*, componența mai multor serii de timbre. Astfel, pentru emisiunea „Jubileul Regatului", valorile de 1 leu şi 6 lei vor fi realizate după proiectele propuse de Ludovic Bassarab, pentru seria „Încoronarea", valorile de 2 lei şi 20 lei, reprezentând pe Carol I şi Ferdinand, se vor tipări tot după machetele lui Ludovic Bassarab, iar valoarea de 10 lei, reprezentând pe cei trei regi, după proiectul realizat de Ary Murnu.

La emisiunea „Centenarul Armatei Române 1830-1931" se menționa necesitatea corectării anului 1931 şi apoi se nominalizau proiectele adoptate, care aparțineau artiştilor Ludovic Bassarab şi Ary Murnu. Pentru seria de timbre „Semicentenarul bricului Mircea" regele a ales patru

---

138 A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea*, dosar nr. 157/1931, f. 10.
139 *Ibidem.*
140 *Ibidem.*
141 *Ibidem*, f. 8.
142 *Ibidem*, f. 21.

proiecte realizate de pictorul Dimitrie Ştiubei. Se cerea Poştei să modifice proiectul lui Ludovic Bassarab pentru valoarea de 2 lei care ar trebui să aibă valoarea nominală de 1 leu[143].

Pentru seria de timbre „Aviația", solicitată anterior de Carol al II-lea, s-au aprobat în iunie machetele lui Ludovic Bassarab, Poşta urmând să stabilească valorile nominale pentru cele patru timbre funcție de necesitățile serviciului poştal[144]. În august s-a revenit asupra acestei emisiuni, înlocuind unul din proiectele realizate de Ludovic Bassarab cu altul, propus de George Chirovici. Referitor la timbrul de 16 lei, reprezentând pe cei trei regi, după modelul propus de Ary Murnu, regele dorea modificarea culorii verzi, care este *prea crudă şi nu este frumoasă*. Carol al II-lea făcea o recomandare de ordin artistic Fabricii de Timbre, care ar fi trebuit să fie preocupată mai mult pentru a da timbrelor un aspect *coloristic agreabil ochilor*[145]. După ce s-au aprobat machetele mărcilor de aviație în august, Carol al II-lea a aprobat şi culorile, cerând ca timbrul realizat de George Chirovici să fie în culoarea violet şi pe valoarea de 20 lei. Solicita ca timbrele taxă de plată ce i-au fost supuse aprobării să fie făcute mai mari[146]. În septembrie 1931 regele a aprobat timbrul de aviație de 20 lei în culoarea violet şi nu verde[147]. La 27 mai 1932 suveranul a aprobat cărțile poştale şi ultima probă a timbrului de 10 lei trimisă[148].

În iulie Eugeniu Buhman a comunicat D.G.P.T.T. că regele doreşte o serie de 7 timbre de binefacere cu următoarele valori nominale: 1 + 0.5 lei, regele Ferdinand model Julietta; 2 + 1 lei, Biserica Trei Ierarhi; 3 + 1.5 lei, Carol al II-lea model carte poştală Julietta; 4 + 2 lei, Carol al II-lea cu Marele Voievod Mihai; 6 + 3 lei, Castelul Peleş; 5 + 3.5 lei, regele, acelaşi model utilizat la marca de 3 +1.5 lei; 10 + 5 lei, Castelul Peleş. Solicita un tiraj de 200.000 serii, mențiunea „timbru de binefacere" şi dimensiunile de 4 x 3 cm pentru modelele mari. Se menționa că modelele au fost deja aprobate de rege. Practic, Poşta era pusă în fața unui fapt împlinit, nu-i rămânea decât să dea comanda de tipărire la Fabrica de Timbre [149]. Şi totuşi, aceste timbre, nu se ştie din ce motive, nu au apărut niciodată.

---

[143] *Ibidem*, f. 28.
[144] *Ibidem*, f. 39.
[145] *Ibidem*, f. 49.
[146] *Ibidem*, f. 51.
[147] *Ibidem*, f. 54.
[148] Idem, dosar nr. 209/1932, f. 45.
[149] *Ibidem*, f. 55.

În septembrie Carol al II-lea a aprobat trei modele din cele 8 trimise, pentru seria „Congresul Internațional de Istoria Medicinii" şi a stabilit şi culorile: roşu, galben şi albastru[150]. Tot în septembrie regele a aprobat modelele emisiunii „Asistența P.T.T.", urmând ca Poşta să stabilească culorile[151]. O atitudine critică, întemeiată pe considerente estetice, dar şi practice, se observă la Carol al II-lea atunci când refuză să aprobe supratipărirea unor mărci oficiale pentru a fi folosite ca timbre franco şi taxă de plată. El motiva respingerea propunerilor prin faptul că surşarjul nu era prea estetic iar cel roşu era aproape ilizibil[152].

În 1932 s-a desfăşurat la Bucureşti a treia „Conferință Balcanică". Ştefan Cicio Pop, în calitate de preşedinte al „Comitetului de Organizare", i-a solicitat lui Carol al II-lea, în septembrie acelaşi an, emiterea unui timbru cu această ocazie, aşa cum au făcut în anii trecuți Turcia şi Cipru[153]. Încă din luna aprilie firma „Bradbury, Wilkinson & Co Ltd" trimisese o propunere similară regelui, anexând ca model timbrele realizate de firma londoneză pentru Turcia şi Cipru[154]. Carol al II-lea a refuzat să aprobe cererile, motivând că deja au fost emise în 1932 prea multe timbre, dar propune surşarjarea a două valori de 6 şi 10 lei cu *inscripția conferinței*[155]. Motivul refuzului regal trebuie căutat în altă parte, deoarece din punct de vedere poştal sau filatelic emiterea unui timbru nou sau surşarjarea altuia vechi este aceeaşi lucru. În final, nu s-a mai emis nicio marcă pentru evenimentul respectiv, nici surşarjată, nici nouă.

Societatea de „Ocrotire a Tinerelor Fete", cu sediul în Căminul Studentelor „Spiru Haret", de sub patronajul reginei Maria, a trimis o cerere, sub semnătura preşedintei societății, Clotilda Mareşal Averescu, de a se emite o serie de binefacere compusă din 9 valori nominale: 1 + 1 leu, 2 + 2 lei, 3 + 3 lei, 4 + 4 lei, 6 + 6 lei, 7.50 + 7.50 lei, 10 + 10 lei, 16 + 16 lei, 20 + 20 lei[156], pe care Carol al II-lea nu a aprobat-o, invocând numărul mare de emisiuni poştale deja imprimate[157].

La 3 octombrie 1932 regele a aprobat timbrul „EFIRO" după modelul atelierului fotografic Julietta, în tiraj de 50.000 bucăți şi cu o

---

150 *Ibidem,* f. 67.
151 *Ibidem*, f. 76.
152 *Ibidem*, f. 76-77.
153 *Ibidem*, f. 79.
154 *Ibidem*, f. 29.
155 *Ibidem*, f. 78.
156 *Ibidem*, f. 86.
157 *Ibidem,* f. 87.

valoare nominală de 6 + 5 lei[158]. În octombrie 1932 s-au aprobat modelarele trimise de Poştă cu următoarele recomandări: timbrul de 2 lei să fie în culoarea verde mai închis, seria „*Cap de Bou*" (sic!) să se emită *nedințată*, afară de valoarea de 16 lei care va fi dantelată, timbrul expoziției EFIRO este prea închis, trebuie modificat şi „se aprobă tipărirea lui pe colițe speciale"[159].

Emisiunea „Castelul Peleş" din 1933 a fost atent analizată de Carol al II-lea. La 6 iulie 1933 i s-a trimis regelui, spre aprobare, un modelar conținând câte 5 timbre din valorile de 3 lei şi 6 lei[160]. Suveranul nu le-a aprobat, aşa încât la 14 iulie i s-au trimis din nou câte 7 timbre din cele două valori, plus o copie fotografică pentru valoarea de 1 leu, solicitându-se regelui să stabilească culorile[161]. Şi emisiunea „Centenarul oraşului Tr. Severin" a făcut obiectul aprobării regale[162].

La 14 ianuarie 1935 Poşta comunica lui Eugeniu Buhman că „Biroul Internațional din Berna", în conformitate cu articolul 106 al. 2 al „Convenției de la Cairo" şi cu propunerea Italiei nr. 1395, dispunea ca toate timbrele şi vignetele pentru francare să poarte cuvântul POŞTA[163]. Carol al II-lea a fost de acord, dar a pus condiția ca inscripția să fie pusă estetic şi cerea mai multe variante pe viitor pentru alegerea modelului care urma să se aprobe.

În mai 1935 Eugeniu Buhman a cerut D.G.P.T.T. să dea în lucru la Fabrica de Timbre o serie dedicată „Oficiului de Educație a Tineretului Român" (O.E.T.R.), compusă din 5 valori, 25 bani, 1 leu, 2 lei, 6 + 1 lei şi 10 + 2 lei, suprataxa fiind destinată O.E.T.R. şi modelele deja aprobate de rege. Poştei i se solicita să stabilească numai tirajul, în condițiile în care seria urma să fie în circulație numai o lună de zile, în iunie[164].

În 1936 Carol a aprobat toate emisiunile anului, dintre care menționăm marca pentru *Luna Bucureştiului*, care nu s-a vândut decât în localurile festivităților, pe durata manifestării[165] şi *Jamboreea* de la Braşov[166].

---

158 Idem, dosar nr. 209/1932, f. 90.
159 *Ibidem*, f. 106.
160 Idem, dosar nr. 159/1933, f. 168.
161 *Ibidem*, f. 167.
162 *Ibidem*, f. 216.
163 Idem, dosar nr. 137/1935, f. 72.
164 *Ibidem*, f. 59.
165 Idem, dosar nr. 149/1936, f. 61.
166 *Ibidem*, f. 16.

„Direcția Presei şi Informațiilor din Ministerul Regal al Afacerilor Streine" a făcut cunoscut faptul că la 14 decembrie 1936, la Legația României din Washington s-a primit propunerea prof. Andrews, un cunoscut filatelist şi prieten al României, privind emiterea unor plicuri comemorative care să marcheze 20 de ani de la luptele de la Mărăşeşti, similare celor emise la 1 decembrie 1933 pentru sărbătorirea a 15 ani de la Unire[167]. Poşta preciza că nu s-au emis niciodată astfel de plicuri comemorative, dar că la 1 decembrie 1936, cu ocazia inaugurării Arcului de Triumf, s-au surşarjat 50.000 de serii „Cehoslovacia-Iugoslavia" (Mica Înțelegere, n.n.). Propune în consecință o serie de mărci poştale pentru aniversarea a 20 de ani de la luptele de la Mărăşeşti[168]. Carol al II-lea a refuzat propunerea, sugerând să se emită la aniversarea a 25 de ani şi nu la 20 de ani[169].

Carol al II-lea a respins în 1937 emiterea unei serii dedicate Corpului P.T.T., amânând-o pentru 1938[170], dar societatea a insistat ca seria să fie tipărită în 1937 şi pusă în circulație anul viitor[171]. „Societatea Generală de Patronaj" a solicitat Poştei în 1937 emiterea unei serii de timbre în folosul societății, dar Poşta s-a opus deoarece în ultimul timp se emiseseră multe serii de timbre şi de aceea filateliştii criticau acest lucru în presa străină. Poşta menționa că se aflau deja în lucru două emisiuni dedicate „Antantei Balcanice" şi „Corpului P.T.T.", iar valorile propuse fiind exagerate, era posibil ca vânzările să fie atât de reduse încât să nu acopere costul cheltuielilor de producție. Dacă totuşi regele va aproba această emisiune, Poşta propunea ca ea să fie amânată pentru 1938, iar cheltuielile de producție, modele, clişee, hârtia şi tiparul, totul să fie suportat de societate şi să se reducă valorile nominale propuse[172].

La 21 ianuarie 1937 Poşta a trimis Palatului Regal 5 serii cu amprentele ştampilelor utilizate la oficiul poştal „Praga I", la 28 octombrie 1936, cu ocazia vizitei regelui Carol al II-lea la Praga[173]. La 8 decembrie 1936 firma „Luftman's Travel Agency din New York" propunea O.N.T.-ului o

---

167 Idem, dosar nr. 101/1937, f. 130.

168 *Ibidem*, f. 129; de fapt, cu această ocazie, Poşta Română a emis o carte poştală ilustrată reprezentând Arcul de Triumf, cu marcă fixă tipărită pe verso, cu efigia lui Carol al II-lea (în termeni filatelici această carte poştală este un întreg poştal).

169 *Ibidem*, f. 127.

170 *Ibidem*, f. 133.

171 *Ibidem*, f. 134.

172 *Ibidem*, f. 8.

173 *Ibidem*, f. 124.

emisiune de propagandă turistică în SUA. Pentru acest lucru, se propune emiterea unei serii de timbre cu efigia lui Carol al II-lea pe fondul unor peisaje turistice. Valoarea totală a timbrelor să fie de 7-8 milioane lei, din care 10%-15% să rămână la dispoziția Poştei pentru a fi puse în vânzare, 10%-15% le cumpără agenția şi plăteşte banii în contul „Fundației Regale pentru Literatură şi Artă Carol al II-lea", iar restul de 65%-75% se vor depune la o bancă din SUA sau România şi se vor elibera succesiv agenției, pe măsura prezentării documentelor justificative pentru reclama de 35.000 $, echivalentul a 5 milioane lei, pe care o propune agenția[174]. Carol al II-lea nu a aprobat acțiunea[175].

În aprilie 1937 Poşta a solicitat aprobarea regelui pentru două modelare cu câte 16 timbre „Ion Creangă", imprimate în diferite culori, pentru alegerea celor 4 valori nominale, de 2, 3, 4, şi 6 lei, dar în ultimul moment Gheorghe Ioachimescu, directorul „Fabricii de Timbre", a comunicat telefonic că pentru marca cu chipul lui Ion Creangă se va face un alt clişeu, „cel prezent nefiind perfect reuşit"[176]. Primăria Capitalei a solicitat la 1 aprilie 1937, prin preşedintele „Comitetului de Organizare", Nicolae Batzaria, emiterea unei serii de timbre pentru ediția a treia a „Lunii Bucureştilor"[177]. Poşta preciza că ar fi posibilă emiterea seriei solicitate dacă Primăria ar suporta cheltuielile de fabricație, inclusiv clişeele, iar emisiunea să nu fie cu suprataxă[178]. O astfel de emisiune nu a mai apărut. De altfel în 1937 nu au fost emise decât 5 serii de timbre.

În urma conferinței administrațiilor poştale din „Mica Antantă" şi din „Înțelegerea Balcanică", care a avut loc la Bucureşti în octombrie 1936, s-a elaborat un program de cooperare între administrațiile poştale ale țărilor componente, în care figura şi un plan de emisiuni comune. Pentru „Mica Antantă" s-a propus ca imaginea mărcilor să reprezinte stemele celor trei țări, însă fiecare țară să-şi pună în față stema ei şi restul, pe jumătate vizibile, în ordine alfabetică. Pentru „Înțelegerea Balcanică" s-a propus acelaşi sistem. Proiectul a fost aprobat de rege şi trimis şi celorlalte țări. Cehoslovacia a răspuns pozitiv, iar Grecia şi Turcia au cerut o amânare până la ratificarea proiectului de convenție poştală. Iugoslavia a răspuns negativ, făcând cunoscut că ea va emite o serie cu bazilica de la Oplenatz în

[174] Idem, dosar nr. 101/1937, f. 96.
[175] *Ibidem*, f. 94.
[176] *Ibidem,* f. 111.
[177] *Ibidem*, f. 115.
[178] *Ibidem*, f. 114.

loc de stemele țărilor. Cehoslovacia a acceptat şi această idee şi a răspuns că va pune în circulație o serie cu castelul Hrad (Hradčany). În această situație s-a cerut aprobarea regelui pentru utilizarea imaginii mânăstirii Curtea de Argeş[179]. În iulie 1937 a apărut emisiunea „Mica Antantă" ilustrând biserica mânăstirii Curtea de Argeş. În noiembrie 1937 Carol al II-lea a aprobat modelarul emisiunii „Înțelegerea Balcanică", care va apărea în 1938, ilustrând stemele țărilor"[180].

La 8 octombrie 1937 Eugeniu Buhman a comunicat directorului general al Poştei, ing. Ion Pitulescu, dorința regelui ca Poşta să pună în circulație, la 25 octombrie, cu prilejul înălțării la gradul de sublocotenent a Marelui Voievod Mihai, 4 mărci de 2, 6, 10 şi 20 lei, formând un bloc de 4, pe o singură foaie, în culorile şi modelul timbrelor obişnuite. Pe fiecare foaie se va tipări inscripția menționată, iar tirajul va fi de 300.000 exemplare. Până pe 23 octombrie, cel mai târziu, trebuiau trimise la Palat 600 de bucăți sub formă de carnete, adică foaia prinsă între două cartoane[181]. O altă cerere de emitere a unor mărci poştale cu supratxă, neaprobată de rege, a fost formulată de „Societatea Casa Cuza Vodă" din Galați. Societatea gălățeană urmărea cumpărarea casei în care a locuit Cuza la Galați, pe când era pârcălab de Covurlui, şi transformarea ei în muzeu[182].

Carol al II-lea nu a aprobat nici modelarul pentru timbrele de factagiu cu valori nominale de 5, 10, 15, şi 20 lei, pentru a înlocui timbrul în curs, surşarjat cu valoarea de 5 lei[183] cerând un model *mai estetic*[184]. În schimb, regele a aprobat cererea lui Ion Cămărăşescu, preşedintele „Federației Române de Atletism", de a se emite o serie de timbre cu valorile nominale de 1, 2, 4, 6, şi 10 lei, fiecare timbru având o supratxă de 1 leu, cu ocazia desfăşurării la Bucureşti, în zilele de 5-12 septembrie 1937, a celei de a VIII-a ediții a „Balcaniadei de Atletism"[185].

În ianuarie 1938 Carol al II-lea a respins din nou modelarul timbrelor de factagiu trimis de Poştă ce conținea 9 timbre în culoarea brun-roşcat[186], solicitând alte modele mai bine realizate[187]. Acestea vor fi trimise

[179] *Ibidem*, f. 119.
[180] *Ibidem*, f. 159.
[181] *Ibidem*, f. 161.
[182] *Ibidem,* f. 178.
[183] *Ibidem*, f. 172.
[184] *Ibidem*, f. 171.
[185] *Ibidem*, f. 186.
[186] Idem, dosar nr. 201/1938, f. 129.
[187] *Ibidem*, f. 128.

din nou lui Eugeniu Buhman la 2 martie 1938, direct de Gheorghe Ioachimescu, directorul „Fabricii de Timbre", sub forma a 6 copii fotografice realizate după schițe făcute în fabrică, şi-i solicita lui Eugeniu Buhman sugestii pentru modificările pe care ar trebui să le facă în vederea obținerii aprobării regelui[188].

Pentru emisiunea „Centenarul lui Nicolae Grigorescu", Poşta a trimis lui Eugeniu Buhman broşura „Grigoresco" de Francisc Şirato şi 10 reproduceri fotografice după tablourile lui Nicolae Grigorescu pentru ca regele să aleagă motivele timbrelor ce urmează să constituie seria. Pe solicitarea Poştei există adnotarea *„modele 4 de ales, Rodica, Primăvara, Autoportret şi 2 după photos"* precum şi altă adnotare *„dat amănunte verbale insp. Banu"*[189]. Solicitarea Poştei către Eugeniu Buhman a fost însoțită şi de avizul „Fabricii de Timbre", care recomanda înlocuirea *Dorobanțului* care mai fusese utilizat la emisiunea „Centenarul Armatei", cu un autoportret, eventual cel de pe coperta broşurii lui Şirato şi înlocuirea „Fetei cu ulciorul" cu al doilea portret, deoarece este *„mai expresiv şi mai apt nevoilor noastre"*. Se cerea punerea la dispoziție a tablourilor originale pentru a se face proiectele[190]. După stabilirea subiectelor timbrelor, la 6 mai 1938, Poşta a trimis lui Carol al II-lea două modelare cu câte 25 de timbre[191] pe care regele le-a respins, probabil, pentru că la 16 mai i s-a mai trimis din nou suveranului modelarul celor 5 timbre ale seriei „Centenarul Nicolae Grigorescu"[192], pe care regele l-a aprobat în principiu, cu recomandarea de a se diminua inscripțiile ce erau prea mari[193].

Pentru realizarea seriei „Constituția" din 1938, i s-au trimis lui Carol al II-lea mai multe modelare pentru a aproba mărcile ce urmau să fie emise. La 3 mai 1938 i s-au trimis suveranului 2 modelare, fiecare conținând câte 11 timbre[194]. Carol al II-lea a aprobat, prin însemnare cu creionul roşu, pe modelarul returnat „Fabricii de Timbre", modelele pentru timbrele de 3 lei, 6 lei şi 10 lei, respingând propunerile pentru valoarea nominală de 16 lei[195]. Ulterior, i s-a trimis spre aprobare o copie fotografică a modelului propus

---

188 *Ibidem*, f. 162.
189 *Ibidem*, f. 76.
190 *Ibidem*, f. 77.
191 *Ibidem*, f. 43.
192 *Ibidem,* f. 68.
193 *Ibidem*, f. 66.
194 *Ibidem*, f. 49.
195 *Ibidem*, f. 47.

pentru valoarea de 16 lei[196]. Probabil că regele a respins şi de data aceasta modelul propus pentru că seria de timbre „Constituția" nu apare în final decât cu trei valori nominale: 3, 6 şi 10 lei. Carol al II-lea a acordat o atenție propagandistică deosebită pentru această emisiune şi de aceea a solicitat un tiraj de 1 milion de serii!

Pentru seria „Luna Bucureştilor" din 1938 i-au fost prezentate regelui 6 modele[197] din care a ales o valoare, însemnată cu roşu pe modelarul returnat[198]. La 11 septembrie Eugeniu Buhman comunica Poştei, referitor la noile emisiuni cu „Mica Antantă" şi „Înțelegerea Balcanică" dorința regelui de a aştepta proiectele de timbre ale celorlalte state şi după aceea va lua o hotărâre în ceea ce priveşte emiterea unor noi emisiuni[199]. O propunere de emisiune poştală venită din partea „Uniunii Internaționale contra Cancerului" este respinsă de rege[200].

În 1939 urma să se desfăşoare la New York „Expoziția Universală", la care va participa şi România. Un deputat american, Bloom, a propus ca toate statele ce vor participa la expoziție să emită serii de mărci poştale dedicate aniversării a 150 ani de la promulgarea Constituției americane. Au răspuns acestui apel mai multe țări, printre care Franța, Spania, Polonia, Brazilia, Nicaragua, Guatemala, Honduras, Ecuador, Republica Dominicană şi Salvador. Carol al II-lea nu a aprobat o astfel de emisiune[201]. Nu era prima propunere venită din SUA pe care Carol al II-lea a respins-o. Nu cunoaştem motivele pentru care regele Carol al II-lea a respins toate cererile venite din S.U.A., poate că toate erau nejustificate sau inoportune, dar ironia sorții va face ca cererile insistente şi repetate ale regelui Carol al II-lea de obținere a vizei de intrare în SUA în anii '40 să fie respinse sistematic de guvernul american. Legat de participarea românească la expoziția de la New York trebuie amintită şi propunerea pe care i-a făcut-o George Matheescu-Sinaia regelui Carol al II-lea, la 3 martie 1939, de a trimite la expoziție colecția regală. Matheescu se oferea să aranjeze el colecția în vederea participării şi să o monteze. Răspunsul suveranului a fost concis şi categoric: NU[202].

---

196 *Ibidem*, f. 48.
197 *Ibidem*, f. 67.
198 *Ibidem,* f. 66.
199 *Ibidem*, f. 9.
200 *Ibidem*, f. 10.
201 *Ibidem*, f. 17.
202 Idem, dosar nr. 108/1939, f. 155.

VI. 8. Achizițiile filatelice ale suveranului

Relațiile regelui Carol al II-lea cu negustorii filatelici străini au fost foarte intense şi de lungă durată. Carol ajunsese unul din marii filatelişti ai lumii, iar posibilitățile lui materiale erau în măsură să atragă toți comercianții de mărci poştale. Mai trebuie spus că regele era interesat de mărci poştale din toată lumea, nu numai de timbrele din România. A fost unul din ultimii filatelişti din lume care colecționa „toată lumea". Desigur, îl interesau în primul rând piesele rare şi de bună calitate. Timbrele rare şi scumpe nu le cumpăra decât cu certificate de autenticitate, pe care de obicei le solicita a fi de la „Royal Philatelic Society" din Londra.

În 1931 Heinrich Birner i-a propus lui Carol al II-lea o marcă „Cap de Bour" emisiunea a II-a, 5 parale „Porto gazetei", pe care regele se arăta dispus să o cumpere după expertizarea ei la Paris[203]. Tot în 1931 Heinrich Birnbach s-a hotărât să-şi vândă colecția, evaluată la 150.000 RM, iar printre potențialii cumpărători întrevedea pe regele Carol al II-lea şi pe baronul von Witzleben[204]. Carol prefera albumele şi accesoriile filatelice de la Théodor Champion din Paris[205] şi de la firma italiană Ernesto Marini din Genova[206]. În acelaşi an cumpăra de la J. Rappaporte 29 mărci poştale româneşti din emisiunea 1866-1872 cu suma de 10.000 franci francezi[207].

Tot în cursul anului 1932 mai făcea cumpărături filatelice de la Théodor Champion din Paris în valoare de 11.098 lei şi de la J. Rappaporte din Berlin în valoare de 4.250 fr. francezi. Este posibil ca această sumă să reprezinte contravaloarea unei expertize, deoarece factura emisă avea în antet textul „Spezial Prüfungstelle für Moldau und Alt-Rumänien" (Oficiu special de expertiză pentru Moldova şi România veche) şi poate fi pusă în legătură cu marca de 5 parale oferită de Hermann Birner pe care Carol o dorea numai dacă era expertizată.

În anul 1933 Carol a cumpărat de la J. Rappaporte două mărci „Cap de Bour" prima emisiune, 27 parale şi 54 de parale, ambele pe fragment de scrisoare pentru numai 50.000 fr. francezi, dar le-a returnat ulterior la

---

[203] Idem, dosar nr. 157/1931, f. 69.

[204] *Ibidem*, f. 71.

[205] Eugeniu Buhman comandă 4 albume cu titlul „România" volumele V, VI, VII, VIII şi scris mai mare cu 0,5 cm decât cele anterioare (*ibidem*, f. 52).

[206] Idem, dosar nr. 209/1932, f. 218.

[207] *Ibidem,* f. 222; este vorba despre mărcile clasice româneşti litografiate cunoscute sub numele de „Carol cu favoriți" şi „Carol cu barbă", după efigia regelui Carol I, cu barbă sau favoriți.

cererea expresă a lui J. Rappaporte. Şi tot din Berlin a venit o ofertă tentantă, Philip Kosak propunea toate cele patru valori ale emisiunii „Cap de Bour", neştampilate. Lui Théodor Champion i s-au comandat diverse timbre din coloniile franceze, dar şi din Spania, Cehoslovacia, Rusia şi Lichtenstein, în valoare de 15.177 franci francezi. Regele a cumpărat de la parizianul Georges Leclercq timbre în valoare de 5.819 franci, în urma desfacerii de către acesta a unei colecții din întreaga lume. Timbrele interesante erau subliniate cu creion roşu pe oferta trimisă de negustor.

Thomas Allen i-a vândut lui Carol al II-lea diverse timbre din Commonwealth în valoare de 2.249 lire sterline, dar şi cu 948 lire sterline şi 25.030 franci francezi timbre din toată lumea în cursul anului 1933. Trebuie subliniat faptul că relația cu acest negustor va fi păstrată de rege până la moartea sa şi chiar continuată, cu felicitări de sărbători şi corespondență ocazională, de către Elena Lupescu, după 1953. Eugeniu Buhman solicita lui F.B. Turpin, un alt negustor britanic cu care va colabora mulți ani regele, să-i trimită lui Carol al II-lea mărci din statele vechi indiene, din Suedia şi Danemarca. Acesta trimitea mărcile lipite pe nişte foi de album din care Carol al II-lea reținea ce îl interesa şi restul le returna. Pentru cele reținute negustorul emitea factură la primirea foilor înapoi. În cursul anului 1933 i-a vândut lui Carol al II-lea timbre în valoare de 325 lire sterline şi 17.725 franci francezi[208].

Regele a cumpărat la 20 iulie 1933 6 foi de decupaje ale emisiunii româneşti din 1872, cunoscută sub numele de „Paris", după locul imprimării ei, de la Rudolf Friedl din Viena cu suma de 1.200 şilingi[209]. Tipograful parizian Anatole Hulot lipea pe coala de imprimare mici bucățele de hârtie, corespunzătoare unor detalii de desen pentru a obține o grosime diferită a hârtiei şi astfel se realiza un tipar diferențiat, cu tonalități de culoare. Astfel de piese sunt foarte rare. Printre comercianții de la care a cumpărat Carol al II-lea timbre în 1933 se număra şi Maurice Baete din Anvers[210] .

Carol al II-lea avea o listă cu timbrele care-i lipseau şi pe care le căuta, pe țări şi numere de catalog. Pe această listă erau însemnate cu creionul albastru numele negustorilor de unde le va cumpăra. Folosea litera „T" pentru Turpin şi „A" pentru Allen[211]. Acest mod de lucru denotă seriozitatea şi meticulozitatea regelui în urmărirea achizițiilor pentru completarea colecției.

---

[208] Idem, dosar nr. 166/1933, passim.
[209] Idem, dosar nr. 159/1933, f. 145.
[210] Idem, dosar nr. 166/1933, f. 41.
[211] *Ibidem*, f. 85-88.

Vestita casă filatelică londoneză H.R. Harmer, de pe New Bond Street, stradă similară cu „rue Drouôt" din Paris, cu multe magazine filatelice, îi propunea regelui Carol al II-lea în 1933 o marcă „Cap de Bour" de 80 de parale pe hârtie albăstruie din a doua emisiune 1858, pentru 75 de lire sterline şi *cea mai rară marcă din Europa*, „Cap de Bour" de 27 parale, pentru 325 lire sterline. Carol a refuzat ambele mărci deoarece deja le avea[212].

Şi în cursul anului 1934 Carol al II-lea a dus o campanie de achiziții foarte susținută pentru completarea colecțiilor sale. În urma documentelor găsite, facturi şi corespondențe, au fost identificate următoarele nume de negustori cu care Carol al II-lea a avut contacte în anul 1934: Victor F. James, din Londra, Ulmar Williams din Bruxelles, H.R. Harmer din Londra, Allen Blake din Londra, F.B. Turpin din Londra, Théodor Champion din Paris, Hayes & Co din Neston Wirral, Westminster Stamp Co din Londra, G.W. Sauders din Londra, Thomas Allen din Wanstead, A.G. Thompson din Wellington, J.E. Lea din Manchester, Gelli & Tanni din Bruxelles, Max Pool din Haga, Willy Balasse din Bruxelles, M. Giwelb din Hove-Anglia, Henry Lemoine & Co din Paris, Major F.C.L. Grieve din Londra, S.W. Hess din Frankfurth am Main, J.K. Rietdijk din Haga, Philipp Kosak din Berlin, George Leclercq din Paris, E. Luder-Edelmann & Co din Zürich, J.L. van Dieten din Rotterdam, Ernesto Marini din Genova, Bela Sekula din Lucerna, Harry Nissen din Londra, Maurice Baeten din Anvers[213]. Sunt nu mai puțin de 28 de negustori şi este probabil ca lista să nu fie completă.

Referitor la o marcă rară ce i s-a propus să o cumpere, Carol al II-lea face următoarea notare: „*Să se va răspunde că marca aceasta mă interesează dar cer ca s-o cumpăr să aibă expertiză de la Royal Philatelic Society*" (sic!). Un colecționar avizat!

Dr. Bedöhazy Ernö din Budapesta i-a oferit regelui Carol al II-lea câteva plicuri francate cu seria maghiară „Revenirea armatei naționale 16 noiembrie 1919" („A nemzeti Hadsereg...") ştampilate cu sigiliul oficiului poştal al Marelui Stat Major Maghiar. Timbrele fuseseră oferite anterior Muzeului Filatelic din Budapesta şi regelui George al V-lea al Marii Britanii. Pe Carol nu l-a interesat oferta[214].

În 1934 s-a vândut celebra colecție Arthur Hind, din SUA. Inițial, de vânzarea colecției urma să se ocupe o firmă americană, dar C.J. Phillips din New York i-a comunicat lui Carol al II-lea că executorii testamentari ai lui

---

[212] *Ibidem*, f. 115-117.
[213] Idem, dosar nr. 145/1934, passim.
[214] Idem, dosar nr. 149/1934, f. 35.

Arthur Hind au vândut toată colecţia unor „speculators" din Anglia şi că de desfacerea colecţiei urma să se ocupe H.R. Harmer din Londra, care intenţiona, ca să nu arunce pe piaţă prea multe timbre odată, să facă mai multe licitaţii, eventual timp de 2 ani[215]. Carol al II-lea a cerut catalogul de licitaţii al casei Harmer şi a făcut câteva oferte pentru unele loturi din America, apoi a renunţat şi nu le-a mai susţinut, dar a cerut să i se trimită în continuare cataloagele[216]. Carol al II-lea a transmis prin C.J. Phillips câteva oferte lui Harmer şi a câştigat la licitaţii unele loturi în valoare de 241 lire sterline, pe care Harmer cerea permisiunea să i le trimită prin personalul Legaţiei României de la Londra[217]. Cerea de asemenea permisiunea să-i trimită catalogul de licitaţii şi prinţului Friedrich von Hohenzollern. Colecţia Arthur Hind a fost desfăcută astfel: 30 aprilie – Marea Britanie, colonii europene, America de Nord; 7 - 9 mai – Indiile de Vest inclusiv British Guyana; 11 - 14 mai – Africa inclusiv Mauritius; 28 - 29 mai-Asia, India; 2 - 3 iulie Australia; septembrie – Europa şi colonii străine.

La licitaţiile organizate în cursul lunilor septembrie, octombrie şi noiembrie de casa Harmer, regele a cumpărat mărci în valoare de 905 – 11 - 6[218] lire sterline şi plătise numai 719 – 15 - 3, având un rest de plată de 185 – 16 - 3 lire sterline[219]. Pentru licitaţia din septembrie se făcuse o greşeală în transmiterea unei oferte, sesizată de Harmer, în sensul că la lotul 449, plic zburat cu primul zbor transatlantic, evaluat în catalogul specializat de poştă aeriană Champion la 7500 franci Carol al II-lea făcuse o ofertă de numai 2 lire în loc de 20-30 lire cât ar fi fost normal. În urma sesizării, Carol a refăcut oferta la 20 lire, dar nu la 30 cum sugerase negustorul [220].

Posibilităţile financiare ale lui Carol al II-lea erau desigur foarte mari, dar nu nelimitate. Conform unei note trimise de Eugeniu Buhman lui Florea (sau Florică cum îl numeşte Buhman) Marinescu, administratorul bunurilor regale, aveau datorii în august 1934 la Thomas Allen în valoare de 1667 lire sterline şi la F. Turpin de 687 lire sterline. Banii disponibili erau 600.000 lei. Indicaţia lui Eugeniu Buhman era să-i plătească fiecăruia jumătate din cât li se datora[221]. Cu toate acestea, la

---

[215] *Ibidem,* f. 188.
[216] *Ibidem*, f. 285.
[217] *Ibidem*, f. 265.
[218] Înainte de introducerea sistemului decimal în Marea Britanie, aşa se notau sumele de bani care cuprindeau lire, şilingi şi penny.
[219] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Carol al II-lea,* dosar nr. 145/1934, f. 64.
[220] *Ibidem*, f. 200.
[221] *Ibidem*, f. 292.

1 noiembrie 1934, F. Turpin solicita găsirea unei soluții pentru plata cât mai repede a sumei datorate, de 355 lire[222]. La 17 noiembrie F. Turpin revenea cu o scrisoare din care reiese că dintr-o datorie de 692 – 13 - 7 lire i se plătise 343 – 17 - 4 lire rămânând de plată 348 – 16 - 3 lire sterline. F. Turpin a făcut mai multe intervenții pentru plata datoriilor şi la 21 august spunea că el nu are un capital aşa de mare ca să poată face alte achiziții în continuare, dând un exemplu cum că zilele trecute fusese nevoit din lipsă de bani să refuze cumpărarea unui lot care cu siguranță l-ar fi interesat pe regele Carol[223].

Cu celălalt negustor britanic, Thomas Allen, situația era la fel. Cu toate că a primit la un moment dat 805 lire, tot mai avea de încasat 496 lire[224]. Datoria s-a mărit şi la 21 septembrie Thomas Allen cerea telegrafic plata sumei de 1.301 lire pentru că nu mai putea finanța achizițiile[225]. De la Thomas Allen Carol al II-lea a acceptat să cumpere la 15 decembrie 1934 vestitele mărci Mauritius din 1847 „Post Office" de 1d ştampilat şi 2d neştampilat, dar numai cu certificat de expertiză de la „Royal Philatelic Society". Un alt timbru celebru, din Noua Zeelandă, considerat al doilea ca raritate din lume, dorea regele să îl cumpere de la Thomas Allen, dar tot numai cu expertiză de la „Royal Philatelic Society"[226].

Heinrich Birnbach i-a oferit regelui în iulie 1934 o marcă „Cap de Bour" de 27 de parale pe scrisoare, pe care o cumpărase cu 9 ani în urmă de la Luder-Edelmann din Zürich cu 3000 franci elvețieni, şi o pereche de mărci „Cap de Bour" „tête-bêche" din emisiunea a doua, pe care o cumpărase cu 1250 R M. Pe cele două piese dorea 82.000 lei. Mai oferea şi un timbru de 80 de parale „Cap de Bour" emisiunea a II-a, pe care-l avea de la George Matheescu. Pentru toate cele trei piese cerea 150.000 lei[227].

Carol al II-lea cumpăra curent accesorii, albume, foi de albume şi coperți de la firma Ernesto Marini din Genova[228]. Câteodată accesoriile erau trimise cu curierul diplomatic românesc care trecea prin Milano şi mergea direct la Bucureşti[229].

Printre plățile, foarte numeroase, ale anului 1934, pentru filatelie se numără: o factură achitată lui Théodor Champion în valoare de 13.207,66 fr.

---

[222] *Ibidem*, f. 42.
[223] *Ibidem*, f. 51.
[224] *Ibidem*, f .43.
[225] *Ibidem*, f. 56-57.
[226] *Ibidem,* f. 106.
[227] *Ibidem*, f. 345.
[228] Idem, dosar nr. 188/1934, f. 100.
[229] *Ibidem*, f. 101 şi 120.

francezi (87.615 lei)[230], ordin de plată al B.N.R pentru suma de 131 lire sterline (68.608 lei) destinat lui F. Turpin[231], ordin de plată al B.N.R. pentru Thomas Allen în valoare de 260 lire (135.361 lei)[232], ordin de plată B.N.R. pentru H. Birnbach în valoare de 80.000 lei (3401 şilingi)[233]. Pentru comparație redăm şi prețul pentru 4 tablouri de Tonitza, Balcic-uri, în valoare de 27.000 lei. Fiecare factură era semnată *bun de plată* de către Carol al II-lea, indiferent de valoare. Surprinde faptul că şi facturi emise pentru sume foarte mici, precum cea în valoare de 0-19-0 (572 lei), erau avizate personal tot de Carol al II-lea[234].

Campania de achiziții filatelice a lui Carol al II-lea a continuat intens şi în anul 1935. Sunt documente care atestă cumpărarea unor mărci poştale de la următorii comercianți: F. Turpin (62 lire sterline), B&J Stolow – Berlin (230 RM), Théodor Champion (92.851 franci francezi), Luder-Edelmann (3.530 S.Fr), Gelli & Tanni din Bruxelles (7.639 FB), Harmer din Londra (3.581 lire sterline). Tot în 1935 a cumpărat de la Hussein Nuri, str. Christoulu nr. 10, din Giurgiu, un timbru din Tasmania emis în 1856 cu 8.000 lei. De regulă, plățile în străinătate se făceau prin ordine de plată emise de Banca Națională a României, dar erau şi situații când plățile se făceau „cash", aşa cum confirmă firma H.R. Harmer din Londra la 16 aprilie 1935, când a primit 800 lire sterline[235]. Printre achizițiile regelui se numărau şi multe rarități de pe tot globul, cum a fost cazul timbrului din Raratonga de 1d cu centrul ranversat, pe care F.B. Turpin îl cumpărase de la licitația colecției Hind cu 85 lire şi-l oferea lui Carol cu numai 75 lire.

Au continuat întârzierile plăților, fapt ce determina negustorii să facă repetate demersuri pentru încasarea sumelor restante. Aşa a fost cazul lui Thomas Allen, care la 16 aprilie cerea achitarea sumei de 5.610 lire sterline, după ce încasase chiar în acea zi 1.000 lire. Cu toate că se făceau unele plăți, datoria către Allen era mereu considerabilă şi acesta cerea insistent achitarea ei: la 23 aprilie – 4.610 lire, la 11 iulie – 4.210 lire, la 15 iulie – 3.210 lire[236]. H.R. Harmer se plângea, într-o scrisoare din 27 martie 1935, că totalul datoriilor lui Carol al II-lea era de 5.002 lire şi că o parte proveneau din lichidarea colecției Arthur Hind. Moştenitorul colecției

[230] Idem, dosar nr. 175/1934, f. 207-208.
[231] *Ibidem*, f. 222.
[232] *Ibidem,* f. 260.
[233] *Ibidem,* f. 108.
[234] *Ibidem*, f. 225.
[235] Idem, dosar nr. 149/1936, vol. 1, passim.
[236] *Ibidem.*

dăduse dispoziţii să nu se livreze timbrele până nu se plătesc loturile cumpărate, motiv pentru care o parte din timbrele cumpărate de Carol al II-lea nu au fost expediate[237].

La 14 iunie 1935 Thomas Allen a trimis o telegramă lui Eugeniu Buhman în care-i cere insistent achitarea datoriilor pentru a putea continua activitatea sa comercială: ...*exceedingly sorry to trouble you but desperately need to finance recent purchases will be greatly obliged for an immediate remittance*...[238].

La 13 august 1935 administratorul Florea Marinescu a primit de la Eugeniu Buhman o scrisoare prin care i se cerea să achite din contul lui Carol al II-lea următoarele sume: Théodor Champion – 5.187,50 franci francezi, Hayes & Co – 3 lire sterline, René Berlingin – 4.560 franci belgieni, W. Sauders – 12 shillings, 6 pence, Victor F. James – 11 lire sterline, Maior Grieve – 15 lire sterline, Luder-Edelmann – 4.145 franci elveţieni. Din partea lui Eugeniu Buhman mai trebuia să achite câte 500.000 lei lui Théodor Champion, H. R. Harmer şi Thomas Allen. Nu trebuie înţeles din această formulare că Eugeniu Buhman cumpăra timbrele pentru el sau că le achita din contul lui. Credem că plăţile se făceau din diverse conturi ale Casei Regale, dintre care unele erau în valută (contul Carol) iar altele în lei, cum este cel de care dispunea Eugeniu Buhman. Acest fapt este demonstrat de ordinele de plată emise de B.N.R. când uneori sunt trecute direct sumele în valute străine, iar alteori sunt trecute sumele în lei şi echivalate în valute străine.

Dintre piesele filatelice interesante achiziţionate în anul 1935 de către regele Carol al II-lea amintim: aerograma Bilbao 770 cumpărată de la firma „Unione Filatelica Nazionale" din Roma, fapt ce atestă încă odată interesul lui Carol pentru aerofilatelie şi eroarea de culoare de la emisiunea Paris - Bucureşti, 5 bani roz în pereche cu 10 bani, cumpărată de la Heinrich Köhler din Berlin, cu suma de 20.000 franci elveţieni, pe care negustorul berlinez i-a încasat cu greutate[239].

Firma Luder-Edelmann din Zürich i-a propus regelui să cumpere, la 3 iunie 1935, un mare număr de mărci „Cap de Bour": 27 de parale neştampilat, 81 de parale ştampilat, 108 parale neştampilat, 5 parale „Porto Gazetei", emisiunea a doua, pe hârtie albăstruie, ştampilat, 5 parale pe hârtie albă ştampilat, 80 de parale, emisiunea a doua, în pereche *tête-bêche* ştampilat, 80 de parale neştampilat. Din păcate nu cunoaştem decizia lui

---

[237] *Ibidem*, f . 178.
[238] Idem, vol. 2, passim.
[239] *Ibidem.*

Carol al II-lea privind achiziția acestor mărci[240]. Suntem siguri însă în ceea ce priveşte refuzul regelui de a cumpăra o colecție ce câştigase Grand Prix-ul expoziției filatelice de la Bruxelles din 1935, compusă din rarități şi varietăți majore ale timbrelor belgiene, oferită de dr. Avidon, „253, avenue Brugman, Bruxelles" pentru 7.000 lire sterline, la 17 septembrie 1935[241].

În 1936 regele cumpără de la René Berlingin din Bruxelles timbre în valoare de 126.822 franci belgieni[242] şi ulterior de încă 15.519 franci belgieni[243].

Anul 1937 a fost bogat în achiziții pentru colecția lui Carol al II-lea. De la Théodor Champion a cumpărat la 30 aprilie timbre în valoare de 62.062 franci francezi[244] după ce acesta încasase la 16 decembrie 1936 suma de 190.161 franci francezi[245], iar la 9 noiembrie mai avea de încasat 12.585 franci francezi, după ce primise în septembrie 71.192 franci francezi[246]. Carol a mai făcut plăți de 1300 lire italiene către „Unione Filatelica Nazionale" din Roma[247], de 62 – 12 - 3 lire sterline lui M. Giwellb[248], 2.331 franci belgieni lui Willy Balasse la 10 iulie 1937[249], 6.183 RM lui Hans Grobe[250]. F.B. Turpin avea probleme în continuare cu încasarea sumelor datorate, la 18 aprilie 1937 avea de primit 254-17-1 lire[251]. René Berlingin avea şi el de primit 149.521 franci belgieni la 12 mai[252], 105.214 la 31 august[253]. La 3 august René Berlingin îi comunica regelui că baronul von Witzleben declarase originală ştampila mărcii de 81 de parale, „Cap de Bour" emisiunea I-a[254] şi în consecință Carol al II-lea cumpără marca[255].

Trebuie remarcat faptul că nu Carol al II-lea s-a dus la baronul von Witzleben pentru a-l consulta în privința originalității ştampilei, ci l-a lăsat

---

240 *Ibidem.*
241 *Ibidem.*
242 Idem, vol. 1, f. 1.
243 *Ibidem*, f.3.
244 *Ibidem*, dosar nr. 176/1937, f. 1.
245 *Ibidem*, f. 3.
246 *Ibidem*, f. 94.
247 *Ibidem*, f. 5.
248 *Ibidem,* f. 13.
249 *Ibidem*, f. 20.
250 *Ibidem*, f. 31-32.
251 *Ibidem*, f. 45.
252 *Ibidem,* f. 46.
253 *Ibidem*, f. 75.
254 *Ibidem,* f. 77.
255 *Ibidem,* f. 78.

pe negustorul belgian să se ocupe de acest lucru. Baronul von Witzleben publicase în acea perioadă o serie de articole despre ştampilele vechi româneşti, împreună cu Rudolf Zoscsak, care-i adusese mare faimă printre colecționarii europeni. Ulterior se va dovedi că acele ştampile erau false, dar chiar Job Wilhelm von Witzleben cumpărase multe astfel de piese pentru colecția lui.

Acelaşi negustor belgian i-a propus lui Carol să cumpere un frumos exemplar de 81 de parale neştampilat cu 119.000 franci belgieni[256] dar regele l-a refuzat[257]. René Berlingin a continuat să-i propună regelui Carol al II-lea alte piese filatelice spectaculoase, precum marca elvețiană „Le double de Génève neuf"[258]. La 19 octombrie contul sau era de 135.113 franci belgieni[259] iar la 30 noiembrie era de 176.073[260]. Unii dintre negustori au murit şi nu au mai apucat să-şi vadă datoriile plătite. Aşa a fost cazul lui M. Giwelb a cărui plată în valoare de 17-17-3 lire sterline s-a returnat B.N.R.-ului deoarece destinatarul murise. Suma s-a plătit însă moştenitorilor[261].

Lui H. Köhler i s-a plătit la 10 iulie suma de 3.316 mărci germane[262] iar la 6 decembrie i se cerea B.N.R. să plătească firmei H.R. Harmer 1 milion de lei[263]. Toate aceste sume plătite diverşilor comercianți filatelici sunt impresionante, dar pentru a avea o imagine mai clară asupra cheltuielilor lui Carol al II-lea trebuie să ținem seama că la 15 iulie 1937 i se cerea B.N.R. să transfere telegrafic la o bancă din Londra suma de 60.000 lire sterline (!!) pentru a fi ridicată de Ernest Urdăreanu pentru unele cheltuieli pe care le avea de făcut mareşalul Curții Regale[264].

La sfârşitul anului 1937 printre furnizorii filatelici neplătiți erau Thomas Allen cu 967 – 4 - 9 lire sterline[265] şi Théodor Champion cu 28.571 franci francezi[266]. Théodor Champion se scuză că nu poate trimite încă catalogul filatelic Yvert & Tellier ediția 1938 deoarece coperțile sunt făcute special pentru Carol al II-lea şi fabricantul a întârziat livrarea lor[267].

---

256 *Ibidem*, f. 80.
257 *Ibidem,* f. 81.
258 *Ibidem*, f. 47.
259 *Ibidem*, f. 83.
260 *Ibidem*, f. 90.
261 Idem, dosar nr. 162/1937, f. 115.
262 *Ibidem,* f. 116.
263 *Ibidem*, f. 119.
264 *Ibidem*, f. 123.
265 Idem, dosar nr. 101/1937, f. 12.
266 *Ibidem,* f. 13.
267 *Ibidem*, f. 15.

La 15 noiembrie 1937 casa filatelică H.R. Harmer din Londra a trimis o telegramă lui Carol al II-lea solicitându-i decizia finală privind achiziția faimoasei erori de culoare „3 skilling banco" din Suedia. Pe telegramă este o adnotare *„comunicat telefonic 16.XI.937"*[268]. Este un document foarte important în legătură cu achiziția de către Carol al II-lea a celei mai faimoase mărci poştale din lume, care peste ani va intra în cartea recordurilor „Guiness Book" pentru cea mai mare sumă de bani plătită pentru un timbru. În 1938 Willy Balasse a încasat de la Carol al II-lea suma de 10.213 franci belgieni[269] şi i-a solicitat regelui un brevet de „furnizor al Curții Regale"[270] pentru mărfuri filatelice, cu toate că nu se numărase printre furnizorii cei mai importanți ai lui Carol. Foarte rar apar documente care atestă că regele plătea în numerar unele achiziții filatelice. Un astfel de document este o chitanță nedatată semnată de Carol al II-lea, care primise suma de 2830 lei şi pe care apar două adnotări ale lui Eugeniu Buhman: *Timbre* şi *la Contul de Timbre al M.S. Regelui, 19.12.1938*[271]. Suma este extrem de mică față de alte cereri de numerar făcute de rege, gen *„să mi se remită suma de 200.000 lei"*[272].

Alte cumpărături filatelice erau făcute de Carol de la Thomas Allen, 967 – 4 - 9 lire sterline la 12 ianuarie 1938[273], F.B. Turpin 420 – 14 - 4 lire sterline la 17 martie[274], René Berlingin 352.230 franci belgieni la 12 iulie[275], Théodor Champion 45.460 franci francezi la 19 mai[276]. Se constată în permanență o prudență manifestată de Carol al II-lea la achiziția mărcilor rare. Un exemplu în acest sens este achiziția mărcii de 3 lire Toscana, când a cerut un certificat de expertiză[277].

În 1939 se plăteau 200 lire sterline (aproximativ 98.042 de lei) lui Thomas Allen la 30 august[278], firmei „Stanley Gibbons Ltd." 280 lire sterline la 29 august[279], lui F.B. Turpin 178 lire la 20 iulie, lui Hans Grobe din Hanovra 15.953 mărci germane, pe factura căruia scrisese Eugeniu Buhman

---

[268] *Ibidem,* f. 21.
[269] Idem, dosar nr. 298/1938, f. 2.
[270] Idem, dosar nr. 201/1938, f. 88.
[271] Idem, dosar nr. 298/1938, f. 153.
[272] *Ibidem*, f. 155.
[273] Idem, dosar nr. 201/1938, f. 164.
[274] *Ibidem,* f. 166.
[275] *Ibidem*, f. 172.
[276] *Ibidem*, f. 212.
[277] *Ibidem*, f. 197.
[278] *Idem*, dosar nr. 91/1939, f. 2.
[279] *Idem*, dosar nr. 108/1939, f. 16.

Contul de Timbre al M.S. Regelui, lui David Field din Londra 279 lire sterline la 10 iulie[280], lui Thomas Allen 2030 lire sterline la 8 iulie[281], lui Chas. Nissen & Co Ltd. 67 lire sterline la 29 martie[282]. De la această casă filatelică regele a refuzat să cumpere un timbru emis în 1920 în insula Cook, care avea centrul imprimat din greşeală ranversat[283].

Foarte rar printre furnizorii lui Carol al II-lea apăreau negustorii din SUA. Unul dintre aceştia a fost Eugen Klein, care i-a vândut suveranului în mai multe rânduri diverse timbre: la 20 februarie de 447 $, la 28 iulie de 556 $ şi la 2 august de 579 $[284]. Un furnizor constant a fost Théodor Champion, căruia regele i-a plătit, numai la 7 august 1939, o sumă destul de mare, 136.201 franci francezi. Cunoscut ca mare colecționar, regele Carol al II-lea era asaltat de oferte filatelice, atât de la negustori, cât şi de la filateliştii care doreau să-şi vândă o parte din colecții.

Achizițiile regelui au fost avantajate de această avalanşă de oferte pentru că avea de unde alege. Trebuie remarcată munca pe care trebuia să o depună Carol al II-lea în selectarea ofertelor, pentru că el ştia ce îi lipseşte, ce caută şi mai ales ce-şi doreşte. Având preocupări de colecționare foarte largi, colecționa timbre din toată lumea, acest lucru nu era deloc o sarcină uşoară. Aici nu-l putea ajuta Eugeniu Buhman, regele era cel care decidea. Un document provenind de la firma Gelli & Tanni în 1939 este relevant în acest sens. Pe scrisoarea care însoțea o trimitere de timbre, Eugeniu Buhman a făcut următoarea adnotare pentru rege: „Rog respectuos pe Majestatea Voastră să binevoiască a vedea dacă a reținut timbrele aici menționate de Gelli & Tanni şi trimise la 2 ianuarie 1939, pentru care comptul ar fi de 28.210 franci belgieni”[285].

În cursul anului 1940 plățile pentru achizițiile filatelice s-au făcut destul de rar. La 15 mai 1940 erau inventariate următoarele datorii: Thomas Allen – 250 lire sterline (105.450 lei), Stanley Gibbons – 228 lire sterline (96.508 lei), F.B. Turpin – 73 lire sterline (31.087 lei), Gelli & Tanni – 153.420 franci belgieni (533.902 lei), R. Berlingin – 516.548 franci belgieni (1.797.589 lei), Théodor Champion – 93.120 franci francezi (223.488 lei). Lista este semnată chiar de Carol ceea ce nu este un lucru tocmai obişnuit[286].

---

[280] *Ibidem*, f. 54.
[281] *Ibidem*, f. 57.
[282] *Ibidem*, f. 82.
[283] *Ibidem*, f. 85.
[284] *Ibidem*, f. 170, 174 şi 176.
[285] *Ibidem*, f. 139.
[286] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Administrația Sechestră*, dosar nr. 1/1941, f. 125.

Nu se cunosc motivele, dar până la abdicarea regelui Carol al II-lea datoriile nu au fost plătite. Încercând să nu lase lucruri nerezolvate în urma sa, Eugeniu Buhman a făcut o intervenție la Secretarul General al Casei Regale, chiar în ziua de 6 septembrie 1940, cerându-i să plătească suma de 2.800.048 (reprezentând totalul datoriilor pentru cumpărarea de timbre, inclusiv comisioanele bancare) şi anexând hârtia semnată de Carol[287]. De altfel, Eugeniu Buhman a predat lui Octav Ulea, directorul Mareşalatului Palatului, toate hârtiile rezolvate, precum şi nişte mărci poştale care trebuiau înapoiate proprietarilor din Londra[288]. Plata acestor sume era o chestiune de onoare pentru Carol al II-lea, dar şi pentru personalul Casei Regale. Prin plecarea în exil regele nu mai avea posibilitatea să influențeze urgentarea plăților. Din păcate nu s-a putut face nimic, cu toate intervențiile făcute prin Prim Preşedintele Tribunalului Ilfov la Ministerul Economiei Naționale, pentru plata datoriilor filatelice ale regelui[289]. Peste un an, la 6 octombrie 1941 Gelli & Tanni reclama suma restantă de 153.420 franci belgieni[290].

VI. 9. Activitatea filatelică a regelui în exil

Odată cu abdicarea şi plecarea din țară a regelui Carol al II-lea în 1940, colecția filatelică regală a luat şi ea calea exilului. Despre acest eveniment avem o remarcă deosebit de interesantă a lui Eugeniu Buhman, care dă dimensiunea dragostei pentru filatelie a regelui: „s-a pus în lăzi frumoasa şi bogata colecție de timbre a Regelui, ceea ce pentru mine constituie dovada că Regele priveşte plecarea sa ca definitivă”[291].

A urmat o perioadă grea pentru Carol al II-lea, plină de frământări, incertitudini şi căutări. Între 1940-1947 a făcut un lung periplu prin Spania, Portugalia, Cuba, Mexic şi Brazilia, fiind tot timpul în aşteptarea unor vize care, fie nu i-au sosit niciodată, fie au venit cu mare întârziere.

Din 1947 s-a stabilit în Portugalia. Informațiile despre această parte a vieții lui Carol al II-lea sunt mai puține şi mai greu de verificat. Din punct

---

[287] *Ibidem,* f. 129.
[288] Eugeniu Arthur Buhman, *op.cit*., p. 493.
[289] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Administrația Sechestră*, dosar nr. 1/1941, f. 126.
[290] *Ibidem*, f. 119.
[291] Eugeniu Arthur Buhman, *op. cit*., p. 493.

de vedere filatelic activitatea lui a fost foarte redusă, chiar el mărturisind, la 20 februarie 1941, pe când încă era în Spania şi i s-a oferit să cumpere o colecţie de timbre de poştă aeriană, a refuzat fiindcă „*nu este momentul de a cumpăra aşa ceva*"[292]. Abia după stabilirea în Portugalia, a doua oară, în 1947, a avut o perioadă mai liniştită, când şi-a reluat şi activitatea filatelică. Aici l-a întâlnit pe Eduard Cohen, un alt mare filatelist român. La recomandarea acestuia a vizitat o mică expoziţie filatelică unde era expusă o parte din colecţia „România" a lui Eduard Cohen şi colecţia „Portugalia" aparţinând unui mare filatelist portughez, dr. Trincão [293].

Momentul de apogeu al activităţii filatelice publice a lui Carol al II-lea l-a constituit participarea acestuia la expoziţia filatelică mondială de la Londra, din anul 1950. Aici s-a întâlnit cu multe cunoştinţe din lumea filatelică, colecţionari şi negustori. Dar cel mai important eveniment a fost prezentarea colecţiei sale, care a fost unanim apreciată şi admirată, în „Curtea de Onoare" (Court of Honour)[294] a expoziţiei, alături de marile colecţii ale lumii. Carol al II-lea a participat la banchetele care au avut loc în perioada expoziţiei, desfăşurată între 6 şi 13 mai 1950, unde a fost invitat să ţină toasturi.

Prezenţa lui Carol al II-lea la Londra nu a scăpat ziariştilor, care l-au urmărit permanent. La conferinţa de presă pe care a susţinut-o, Carol al II-lea a declarat că nu va vorbi despre politică, aşa încât întrebările pe care i le-au adresat ziariştii au avut un caracter filatelic[295]. Carol al II-lea a vizitat şi British Museum, unde a admirat vestita colecţie filatelică Tapling[296], pe care o mai văzuse în copilărie.

O altă vizită importantă a fost făcută la sediul lui „Royal Philatelic Society", al cărei membru era. Pe 27 aprilie 1950, cu câteva zile înainte de deschiderea expoziţiei, a fost citit într-o şedinţă a societăţii, un studiu realizat de Carol al II-lea despre primele mărci poştale româneşti,

---

[292] Carol al II-lea, *op. cit*., vol. 3, p. 42.

[293] Expoziţia a fost organizată de A. Molder, un comerciant filatelic refugiat din Budapesta (vezi la Carol al II-lea, *Între datorie...,* vol. V, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2001, p. 325); A. Molder a editat în 1945 cartea lui Cohen despre eseurile mărcilor poştale româneşti (vezi la E. Cohen, *op.cit*.).

[294] Curtea de Onoare este secţiunea unei expoziţii filatelice unde sunt prezentate, în afara concursului, cele mai importante şi valoroase colecţii filatelice, cele considerate de obicei *outstanding*.

[295] Carol al II-lea, *op.cit*., p. 205.

[296] Colecţia Tapling a fost realizată în secolul XIX şi este şi azi faimoasă prin marele număr de mărci rare şi scumpe din toate ţările lumii. La capitolul „România" există aproximativ 20 de timbre „Cap de Bour" dar şi multe alte mărci clasice româneşti.

faimoasele „Cap de Bour" din 1858. Acest studiu a fost publicat ulterior în revista societății[297].

Carol al II-lea a fost tratat preferențial de către organizatorii expoziției, fiind admis să o viziteze duminica, când aceasta era închisă publicului şi când numai juriul lucra în incinta expoziției. A fost singura expoziție filatelică mondială pe care a vizitat-o şi un mare succes filatelic pentru el.

VI. 10. Colecția filatelică a regelui Carol al II-lea

La câțiva zeci de ani de la apariția primei mărci poştale din lume deja nu mai era posibil să se colecționeze toate mărcile emise în toată lumea, pentru că acestea deveniseră foarte numeroase. Carol al II-lea a fost unul dintre ultimii filateliști, care la 100 de ani de la apariția primului timbru mai avea o colecție filatelică „toată lumea". Fie şi numai acest fapt spune mult despre dimensiunile colecției sale de timbre. Colecția lui Carol era compusă în principal din trei părți.

Primul mare capitol era format din timbrele româneşti, unde pe lângă multe timbre clasice, dintre care se detaşează celebra pereche de 27 de parale *tête-bêche*, unicat[298], despre care azi nu se mai ştie nimic, avea şi piese moderne rare asupra cărora avea un monopol absolut. În colecția regelui erau toate emisiunile poştale româneşti emise în perioada 1920 - 1940 în coli întregi, dintre care cele cu margini de coală nu existau decât în colecția lui. De asemenea erau seriile nedantelate din care regele a primit câte 200 de exemplare cel puțin, adică minimum două coli nedantelate din fiecare emisiune. Raritatea acestor mărci, din care teoretic nu s-au tipărit decât 2 sau

[297] Interesant este că nu Carol al II-lea a prezentat personal comunicarea, ci ea a fost citită înainte de sosirea lui în Anglia. Studiul era o prezentare a primelor timbre româneşti, cu accent pe piesele din colecția regală şi de aceea el este foarte important (vezi textul integral, inclusiv fotografiile, la King Carol of Rumania, *op.cit*.). Din textul prezentării reiese că în unele situații Carol s-a bazat şi pe cercetările lui Eduard Cohen. Având în vedere relațiile amicale şi filatelice ce se stabiliseră între cei doi în Portugalia, este probabil ca Eduard Cohen să fi fost consultat la realizarea acestui studiu (vezi la Carol al II-lea, *Între datorie...*, vol. 5, passim).

[298] Este singura pereche cunoscută de timbre tipărite în acest mod, la emisiunea I-a „Cap de Bour". A făcut parte din mari colecții, precum Ferrary sau Arthur Hind, iar Carol al II-lea a cumpărat-o cu 1.000 lire sterline în 1935 (vezi pe larg la Fritz Heimbüchler, *op. cit.*, p. 276; cf. Leonard Paşcanu, *Colecția filatelică a regelui Carol al II-lea a fost furată!*, în „Filatelia", nr. 12, decembrie 2005, p.2).

4 coli, ne sugerează valoarea pe care ar putea să o aibă o coală întreagă nedantelată. Modelarele erau alte piese unicat care intrau frecvent în colecția regelui. Scrisorile francate cu mărci nedantelate, în marea majoritate a cazurilor, au fost monopolul lui Carol al II-lea. Se poate aprecia că această colecție a fost cea mai mare, mai valoroasă şi mai importantă colecție de mărci poştale româneşti care a existat vreodată în circuitul filatelic.

Colecția de mărci poştale străine a fost şi ea importantă şi valoroasă. În afara timbrelor curente, ce apăruseră în lume în perioada interbelică şi pe care le avea în dublu exemplar, Carol a mai achiziționat şi mărcile vechi străine, inclusiv multe erori şi varietăți. Dintre acestea se remarcă câteva mari rarități mondiale, precum celebra eroare suedeză de culoare „3 skilling banco"[299], marca australiană de 4 pence albastru cu cadru ranversat[300], un plic francat cu marca de 2 pence albastru din Mauritius[301], 1847 şi multe alte piese.

Nu în ultimul rând trebuie subliniat interesul lui Carol al II-lea pentru o ramură modernă pe atunci a filateliei, aerofilatelia. Aceasta a apărut odată cu dezvoltarea aviației în perioada interbelică, contemporană lui Carol, prin utilizarea avioanelor în transportul corespondenței poştale. Atunci, statele lumii au început să emită timbre speciale pentru francarea scrisorilor care se transportau cu avionul. La primele zboruri inaugurale pe diferite rute s-a transportat şi corespondență poştală, evident în cantități reduse. Aceste plicuri au devenit foarte căutate şi apreciate. Carol al II-lea a fost unul din colecționarii avizați ai acestui domeniu modern al filateliei.

---

[299] Piesa, cunoscută într-un singur exemplar, a fost cumpărată de Carol în 1937 de la casa de licitații H.R. Harmer cu suma de 5.000 lire sterline, fiind la acea vreme al doilea preț atins în lume de o marcă poştală, după celebra marcă de 1 cent din Guyana Britanică. Acest timbru a devenit în 1996 cea mai scumpă marcă din lume prin vânzarea sa la casa de licitații David Feldman din Zürich cu suma record de 2,3 milioane de dolari.

[300] Din examinarea singurului ştraif de 3 timbre, cunoscut până acum, s-a ajuns la concluzia că nu centrul mărcii este tipărit ranversat, ci cadrul timbrului este răsturnat. Acest tip de eroare de tipar este posibil la mărcile tipărite în două culori, prin tipografiere, atunci când pentru a doua culoare se mai introduce odată în maşina de tipar coala de hârtie. Dacă din greşeală ea se introduce invers se produce un tipar răsturnat pe întreaga coală.

[301] În jurul mărcilor emise în 1847 în Mauritius s-au țesut multe legende, care au făcut ca insula să fie mai curând cunoscută datorită acestor mărci poştale, din care se cunosc numai 26 de exemplare, decât păsării dodo sau poveştii de dragoste dintre Paul şi Virginie (vezi pe larg la O. Gross şi K. Gryżewski, *op. cit.*, pp. 206-210; Alain Huron, *Les „Post Office" d'Île Maurice, entre légende et réalité*, în „Opus 5", Académie Européenne de Philatélie, 2005, pp. 12-19; idem, *La vie de Joseph Osmond Barnard, le graveur des „Post Office" de l'Île Maurice*, în *loc. cit.*, pp. 20-24; idem, *Le blue Penny Museum, Musée d'histoire et d'art de l'Île Maurice*, în *loc .cit.*, pp. 25-29).

Despre Carol al II-lea au circulat multe legende, printre care şi unele filatelice.

S-a spus că ar fi devalizat colecţia filatelică a Poştei. Totul a plecat de la nişte coli întregi ale emisiunilor litografiate din anii 1866-1872, celebrele mărci „Carol cu favoriţi" şi „Carol cu barbă". Aceste piese de referinţă ale filatelie româneşti, care azi se găsesc în colecţiile Muzeului Naţional Filatelic, au, unele din ele, decupat câte un timbru care lipseşte astfel din coală. Nu se ştie cine a făcut decupajul, dar este lipsit de logică să atribuim acest fapt regelui Carol al II-lea. Mărcile izolate, aşa cum rezultă din decupare, nu sunt lucruri deosebite şi nu puteau fi pentru rege o atracţie, ci doar nişte lucruri minore.

Tot la categoria „legende" trebuie încadrată şi afirmaţia lui Aurel Grozea, editorul revistei „Filatelia", care într-un articol de conjunctură, după abdicarea regelui Mihai, criticând vehement monarhia cu un limbaj împrumutat din propaganda comunistă a epocii, spunea că „Regele Carol al II-lea, aventurierul care huzureşte astăzi pe cine ştie ce meleaguri cu sutele de miliarde jefuite Ţării, a scos din muzeele oficiale celebrele Capete de Zimbru, înlocuindu-le cu altele false"[302].

Supoziţia înlocuirii mărcilor originale „Cap de Bour" din colecţia Poştei a rezistat în timp şi din când în când tema este reluată, fără a se fi prezentat vreodată un argument credibil care să îndreptăţească o astfel de afirmaţie, totul rezumându-se la probe de genul „în susţinerea acestor afirmaţii vin poveşti de notorietate ale unor filatelişti care susţin că o parte din colecţie a fost furată prin înlocuirea timbrelor autentice cu unele contrafăcute"[303].

Nici faptul că a primit de la Poştă emisiunile româneşti ale timpului nu este un fapt inedit, ci poate numai cantitatea mare să fie neobişnuită, deoarece Poşta trimitea pe atunci câte un exemplar din mărcile poştale pe care le emitea multor demnitari chiar dacă nu erau filatelişti, era o chestiune de protocol[304]. În urma anchetei declanşate din ordinul genera-

---

302 * * *, *S-a prăbuşit un mit! S-a destrămat o legendă! Poporul respiră mai liber! Trăiască Republica Populară Română!*, în „Filatelia", nr. 74, 15 ianuarie 1948, p. 2; tonul extrem de violent al acestui articol nu l-a ajutat pe Aron Gross, zis Aurel Grozea, să menţină revista pe care o edita, şi care la scurt timp şi-a încetat apariţia, iar Aron Gross nu a mai putut continua, ca mulţi alţi mici întreprinzători, afacerea pe care o derula, fiind nevoit să emigreze în Israel în 1950.

303 László Kállai, G. Popescu şi Marian Ghiţeanu, *În 20 de ani Poşta a prăpădit Tezaurul filatelic românesc*, în „Ziua", nr. 4690, 13 noiembrie 2009, p. 3.

304 În A.M.N.F. sunt registre care atestă că încă de la începutul secolului XX primul ministru şi alţi demnitari ai ţării primeau gratuit timbrele emise de Poştă.

lului Ion Antonescu, după plecarea regelui din țară, s-a stabilit că „Direcțiunea generală P.T.T. a acordat fostului suveran fără temei legal o serie de avantaje şi gratuități:

1. Timbre poştale româneşti obişnuite, emisiuni speciale jubiliare, comemorative etc., în valoare totală de lei 1.713.987.
2. În afară de aceste timbre s-au mai trimis Casei Regale, fără plată, câte două serii din toate timbrele străine primite de la Biroul Uniunii Poştale Universale din Berna, a căror valoare nu a fost stabilită de către Direcția Generală P.T.T."[305].

S-a mai spus despre Carol al II-lea că ar fi primit mari rarități mondiale sub formă de cadouri de la cei care doreau să obțină diverse avantaje de la el[306].

Modul cum au ajuns la Carol al II-lea cele mai frumoase piese „Cap de Bour" din colecția lui George Matheescu-Sinaia, inclusiv seria întreagă neştampilată, nu ne este cunoscut. Dar sunt două legende care se referă la această trecere. Fritz Heimbüchler, preluând legende interbelice, spune că primarul Sinaiei i-a relatat regelui îngrijorările sale cu privire la faptul că fiica sa nu este încă cerută în căsătorie de nimeni. Suveranul a rezolvat pe loc situația, ordonând unui ofițer din garda sa să se ocupe de această problemă, dar cerând în schimb lui George Matheescu să-i cedeze cele mai importante piese „Cap de Bour". Nu se ştie dacă aşa s-a întâmplat, dar mărcile „Cap de Bour" au ajuns la Carol al II-lea, iar soțul Mariei-Sevilla, fiica lui Matheescu-Sinaia, a ajuns în 1945 general. George Matheescu-Sinaia a avut mai mulți copii, dar colecția filatelică a moştenit-o numai Maria-Sevilla[307]. Un sâmbure de adevăr trebuie să fi existat, deoarece, în presa filatelică a timpului a fost anunțată căsătoria domnişoarei Maria-Sevilla Matheescu cu maiorul Aurel Runceanu, la 22 noiembrie 1931. Naş a fost regele Carol al II-lea, reprezentat de domnul şi doamna lt. col.

---

[305] *Anchetă întocmită în 1941 privind fraudele din avutul public săvârşite de regele Carol al II-lea*, în volumul „Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani", Editura Politică, Bucureşti, 1968, p. 601.

[306] Willy Nathansohn, un cunoscut negustor bucureştean, ar fi afirmat că perechea de 27 parale tête-bêche „Cap de Bour" emisiunea I-a, a fost cumpărată de Malaxa de la J. Ramberg (vezi la Leonard Paşcanu, *op.cit*., p. 2); o idee similară apare şi în documentele „Comisiunii de anchetă pentru cercetarea gestiunii şi administrării Secretariatului general al Palatului Regal", care menționează faptul că industriaşul Malaxa a dăruit fostului suveran, printre altele, o colecție mare de mărci poştale în valoare de 5.000.000 (*Anchetă întocmită în 1941 privind fraudele din avutul public săvârşite de regele Carol al II-lea*, în * * * „Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani", Editura Politică, Bucureşti, 1968, p. 564).

[307] Fritz Heimbüchler, *op.cit*., pp. 226-227.

Cameniță[308]. Silviu Dragomir are o altă versiune şi afirmă că în timpul crizei financiare din anii ′30 George Matheescu a împrumutat bani de la Carol al II-lea şi că, ulterior, a achitat împrumutul cu piesele filatelice[309].

Nu au fost mulți filatelişti care să fi avut privilegiul de a vedea colecția regelui Carol al II-lea. Este foarte posibil ca unii din marii filatelişti români, precum George Matheescu-Sinaia sau baronul Job Wilhelm von Witzleben să se fi bucurat de această favoare. Este sigur însă faptul că Eugeniu Buhman o cunoştea cel mai bine. Dintre filateliştii străini a avut şansa de a vedea colecția negustorul britanic Thomas Allen. Acesta a venit la Bucureşti pentru a-i propune regelui Carol al II-lea cumpărarea unei colecții de timbre, „commander Geoffry's collection". Nu se cunoaşte rezultatul acestei tentative, dar într-o scrisoare ulterioară, din 1949, Carol al II-lea face referire la vizita acestuia la Bucureşti şi menționează explicit faptul că Thomas Allen a văzut colecția regelui şi a apreciat-o ca fiind a treia din lume de acest tip „*...collection which I remember you qualified as the third best of the world in its class*". Nu este clar care este tipul de colecție după care s-a făcut clasificarea, poate că o colecție generală *toată lumea* pentru că Thomas Allen era un bun cunoscător al mărcilor străine şi nu era specializat în timbre româneşti [310].

Nu s-a găsit până acum un inventar al colecției filatelice a regelui Carol al II-lea. În lipsa unui astfel de document orice apreciere cantitativă şi valorică asupra colecției riscă să aibă un mare grad de probabilitate. Într-un articol vădit tendențios, fără a prezenta niciun argument, Aron Gross, mai cunoscut sub numele de Aurel Grozea, aprecia că „Regele negustor, beneficiarul celor mai cinice abuzuri, a părăsit țara cu o colecție estimată la aproximativ 800.000.000 lei"[311]. Chiar dacă nu putem aprecia valoarea colecției, putem afirma cu certitudine că a fost una din marile colecții ale lumii.

Despre soarta colecției după moartea regelui Carol al II-lea nu se cunosc prea multe date. Se ştie însă că fostul rege a început să vândă părți din colecție fiind încă în viață. Barbara Cartland afirmă că începând cu scurta oprire în Elveția, în septembrie 1940, Carol al II-lea a descoperit că negoțul cu timbre poate fi o folositoare resursă financiară, pe care a

---

[308] „Tribuna Filatelică", nr. 1, decembrie 1931, p. 7.

[309] Vezi pe larg la Silviu N. Dragomir, *op.cit.*, vol. 4, p. 261.

[310] Scrisorile fac parte din colecția personală a dr. Diana Mandache, căreia îi mulțumim şi pe această cale pentru ajutorul pe care ni l-a dat.

[311] ***, *S-a prăbuşit un mit! S-a destrămat o legendă! Poporul respiră mai liber! Trăiască Republica Populară Română!*, în „Filatelia", nr. 74, 15 ianuarie 1948, p. 2; chiar dacă articolul este semnat „Filatelia", adică redacția revistei, avem motive să credem că îi aparține de fapt lui Aurel Grozea.

dezvoltat-o în tot timpul războiului, pe când se afla în Spania, Mexic şi Portugalia[312]. Ipoteza lansată de Barbara Cartland este cel puțin surprinzătoare pentru că informațiile respective nu sunt confirmate de nicio altă sursă şi mai mult decât atât, nimic nu lasă să se înțeleagă că regele Carol al II-lea ar fi desfăşurat vreodată activități comerciale cu caracter filatelic, prin aceasta înțelegând vânzări şi cumpărări succesive de piese filatelice.

S-a afirmat că vânzările de timbre au început încă din 1941, pe când se afla în Mexic şi că în 1948 Carol a vândut colecția sa de timbre din Franța şi coloniile franceze unui negustor spaniol, Gomez, care la rândul lui le-a revândut unui alt comerciant, Soler, ajungând în final la brăileanul Mihai Lichiardopol, stabilit la Toulouse[313]. Vânzarea unor mărci poştale către Miguel Gomez, furnizor filatelic al regelui Alfonso al XIII-lea al Spaniei în 1948, apare menționată şi de Marinel Chiriac, care adaugă şi primirea de către Carol al II-lea în această perioadă a unor mărci rare de la sultanul din Jahore[314].

În afara celor expuse mai sus, există puține informații certe despre vânzarea colecției lui Carol al II-lea. Printre acestea sunt consemnările făcute de fostul suveran în însemnările sale zilnice. Astfel, la 8 februarie 1949 menționează că „*dimineața, am lucrat la terminarea listei de mărci, pe care am trimis-o lui Allen, în vederea vânzării unei părți din colecția mea. Când am luat această hotărâre, m-a durut; a fost o bucurie această colecție, începută modest, la vârsta de 7 ani, complectată cu atâta drag în timpul domniei mele. Azi nu mai simt acelaşi lucru, fie că m-am obişnuit cu ideea, fie că, din cauză a tot ce a trecut peste capul meu, simțurile mi s-au tocit, nu mai simt nici bucurii, nici dureri, nu mai simt emoții, e trist, dar aşa e*”[315]. Peste două zile scrisoarea a fost expediată, conform însemnărilor din 10 februarie: „*am terminat şi expediat, azi, scrisoarea şi listele pentru Allen, – alea jacta est – să vedem dacă îmi va raporta ceva gros, cum ar trebui*”[316].

Carol al II-lea îi scria lui Thomas Allen, negustorul britanic de la care cumpărase multe timbre în perioada interbelică, că din nefericire a venit momentul să se despartă de o parte din colecția sa de timbre, care conține multe rarități, printre care şi celebra eroare suedeză de culoare. Lista pieselor de vânzare era detaliată, cu numerele de identificare din

---

[312] Barbara Cartland, *Viața scandaloasă a regelui Carol - iubirile şi pasiunile sale*, Editura Sturion, Bucureşti , 1992, p. 166.
[313] Leonard Paşcanu, *Întoarcerea regelui filatelist!*, în „Filatelia”, nr. 2, februarie 2003, p. 3
[314] Marinel Chiriac, *Celebra colecție a regelui Carol al II-lea şi soarta acesteia*, în „Filatelia”, nr. 4, aprilie 2006, pp. 1-2.
[315] Carol al II-lea, *Între datorie...*, vol. VI (1949-1951), Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2002, p. 23.
[316] *Ibidem*, p. 24.

catalogul Yvert & Tellier ediția 1949. Toate timbrele erau în perfectă stare, majoritatea neştampilate. Acolo unde se impunea, s-au făcut precizările necesare, referitoare la anumite piese de excepție[317].

Dintr-o altă scrisoare a lui Carol al II-lea către Thomas Allen, datată 19 martie 1949, aflăm că acesta a identificat un posibil cumpărător pentru colecția regelui, care dorea precizări suplimentare înainte de a-şi da acceptul pentru primirea la Estoril a presupusului cumpărător şi începerea negocierilor[318].

Pe 20 mai acelaşi an a sosit la Estoril Gordon Harmer, editorul catalogului filatelic american Scott, împreună cu Thomas Allen. După studierea colecției, Gordon Harmer a fost impresionat în special de timbrele din Anglia şi cele două mărci clasice din insula Mauritius. A doua zi, Ernest Urdăreanu a negociat cu Gordon Harmer prețul vânzării, care a fost stabilit la 48.000 dolari[319]. Aşa a ajuns în S.U.A. o parte a colecției lui Carol al II-lea.

Inițial s-a discutat despre trimiterea colecției prin curier diplomatic la Washington[320], dar în final s-a găsit o altă soluție, fiind transportată de un portughez de origine engleză, Stone, directorul „Casei Portugheze" din New York[321]. Pe 28 şi 29 noiembrie 1949 Carol al II-lea, împreună cu Ernest Urdăreanu a sigilat albumele filatelice şi le-a împachetat în vederea expedierii. Au ajuns cu bine în S.U.A., iar regele şi-a primit banii[322].

Un alt Harmer interesat de colecția de timbre a lui Carol al II-lea a fost H.R. Harmer, patronul casei de licitații filatelice cu acelaşi nume, care la peste 80 de ani, făcea anual o călătorie cu yahtul pe coastele portugheze. În 1949, în timpul unui astfel de voiaj, s-a întâlnit cu Carol al II-lea de mai multe ori, pentru a discuta despre timbre. Harmer i-a evocat regelui admirația pe care o avea pentru studiile şi colecția lui Cohen, iar Carol al II-lea mărturiseşte că doreşte să mențină contactul cu astfel de „magnați ai filateliei" în vederea vânzării colecției[323].

Casa de licitații H.R. Harmer a vândut în 1950 belgianului René Berlingin faimoasa eroare de culoare suedeză „3 skilling banco", care a aparținut lui Carol al II-lea. Nu avem niciun fel de informații certe despre

---

317 Scrisoarea, invocată deja anterior, se află în colecția dr. Diana Mandache.
318 Şi această scrisoare a putut fi consultată tot în colecția dr. Diana Mandache.
319 Carol al II-lea, *op.cit.*, pp. 58- 59.
320 *Ibidem.*
321 *Ibidem*, p. 142.
322 *Ibidem*, p. 143.
323 Carol al II-lea, *op.cit.*, p. 54

modul cum a ajuns această marcă unicat la H.R. Harmer. Carol al II-lea o evoca în scrisoarea către Thomas Allen atunci când îi anunța britanicului intenția sa de a vinde o parte din colecție, dar la vizionarea colecției de către Gordon Harmer, atunci când s-a hotărât efectiv vânzarea, celebra marcă nu mai este nominalizată de Carol al II-lea printre marile raritățiare l-au impresionat pe american. Este posibil ca această piesă unicat să nu fi fost inclusă printre piesele vândute editorului catalogului Scott şi ea să fi fost vândută de către Carol al II-lea celuilalt Harmer, din Marea Britanie. Sau poate că piesa a ajuns la René Berlingin în urma unei tranzacții între cei doi Harmer. Din păcate, în lipsa unor documente care să ateste în mod cert vânzările de timbre din colecția fostului rege nu se pot emite decât ipoteze.

Trebuie să menționăm şi afirmația lui Paul D. Quinlan, conform căreia Carol al II-lea a vândut în a doua jumătate a anului 1950 o mare parte din colecția sa pentru suma de 56.000 dolari[324]. Din păcate autorul nu oferă mai multe detalii despre această presupusă vânzare. Editorul catalogului american Scott l-a considerat pe Carol al II-lea un mare specialist şi pentru timbrele româneşti, nu numai posesorul unei fabuloase colecții. Ca urmare a acestui fapt i-a trimis fostului suveran, pentru revizuire, partea referitoare la mărcile româneşti din catalogul Scott pe care-l edita respectiva casă. Carol al II-lea a făcut, împreună cu Eduard Cohen, unele adăugiri şi propuneri de modificarea cotelor[325].

Despre colecția de timbre româneşti, din care cea mai valoroasă parte a fost expusă la Londra în mai 1950, nu se ştie absolut nimic. Monique Urdăreanu a lansat, într-un interviu destul de confuz, ipoteza că această colecție, lăsată moştenire de Carol al II-lea soției sale, Elenei Lupescu, a fost furată din casa acesteia[326]. Chiar dacă ipoteza explică cumva faptul că nu se mai ştie nimic despre colecție, furtul uneia din cele mai valoroase colecții din lume nu putea trece neobservat şi ar fi fost semnalat. De aceea, cu toate că ipoteza a fost preluată cu o grabă nejustificată de unii autori[327], credem că ea este cel puțin hazardată. Cert este că niciuna din faimoasele piese filatelice româneşti ce formau colecția lui Carol al II-lea nu a mai fost semnalată după 1950 şi nu există nicio mărturie despre soarta colecției de timbre româneşti a fostului rege.

---

[324] Paul D. Quinlan, *Regele Playboy Carol al II-lea al României*, Editura Humanitas, Bucureşti 2001, p. 334.
[325] Carol al II-lea, *op.cit.*, p. 260.
[326] „Ziua" din 14 ianuarie 2006.
[327] Leonard Paşcanu, *op. cit.*, p. 3.

TELEGRAMA

Să se va răspunde ca marca
aceasta mă interesează dar
ca ca s'o cumpăr să aibă
expertiză de Royal Philatelic
Society.

Formular de telegramă completat de regele Carol al II-lea, privind achiziția unei mărci poştale cu expertiză de la Royal Philatelic (A.N.R.-A.N.I.C.)

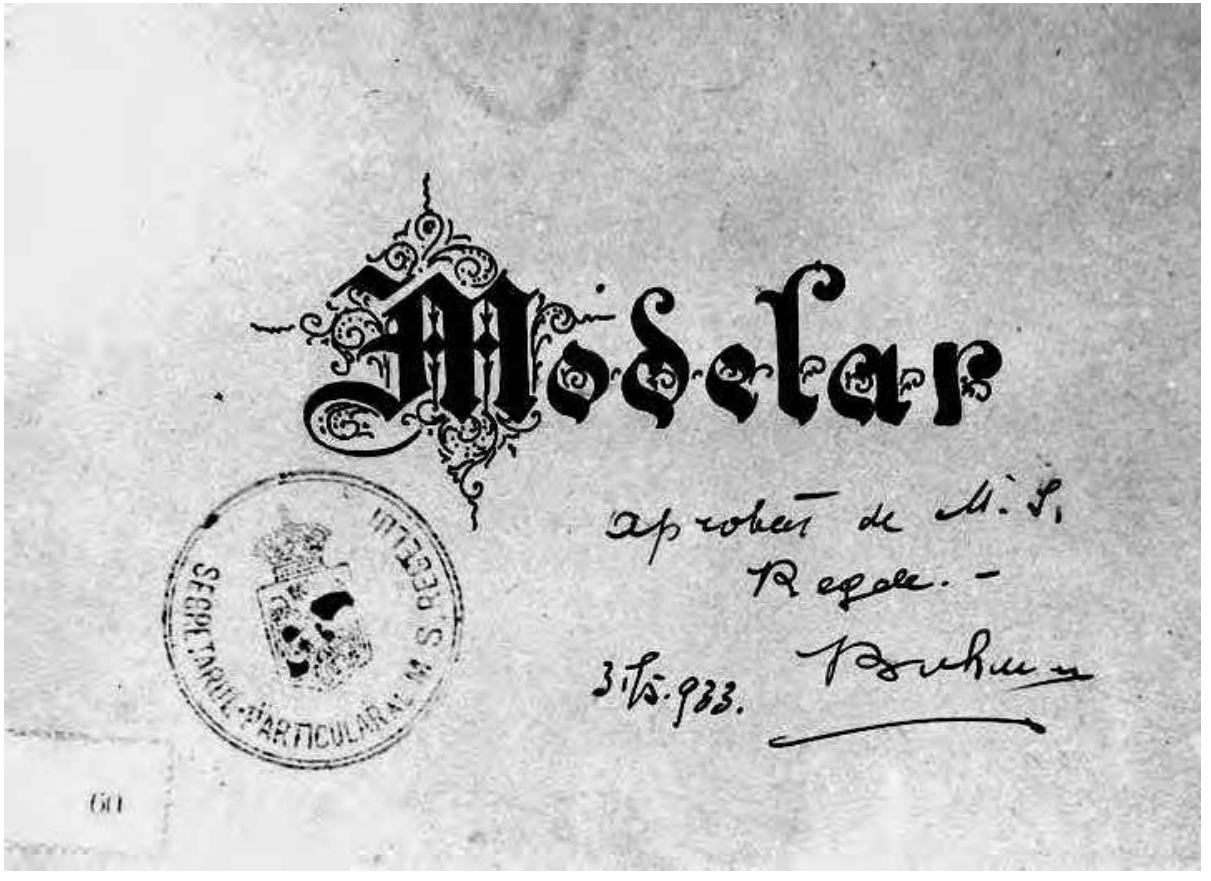

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea, conform adnotării lui Eugeniu Buhman (Foto A.M.N.F.)

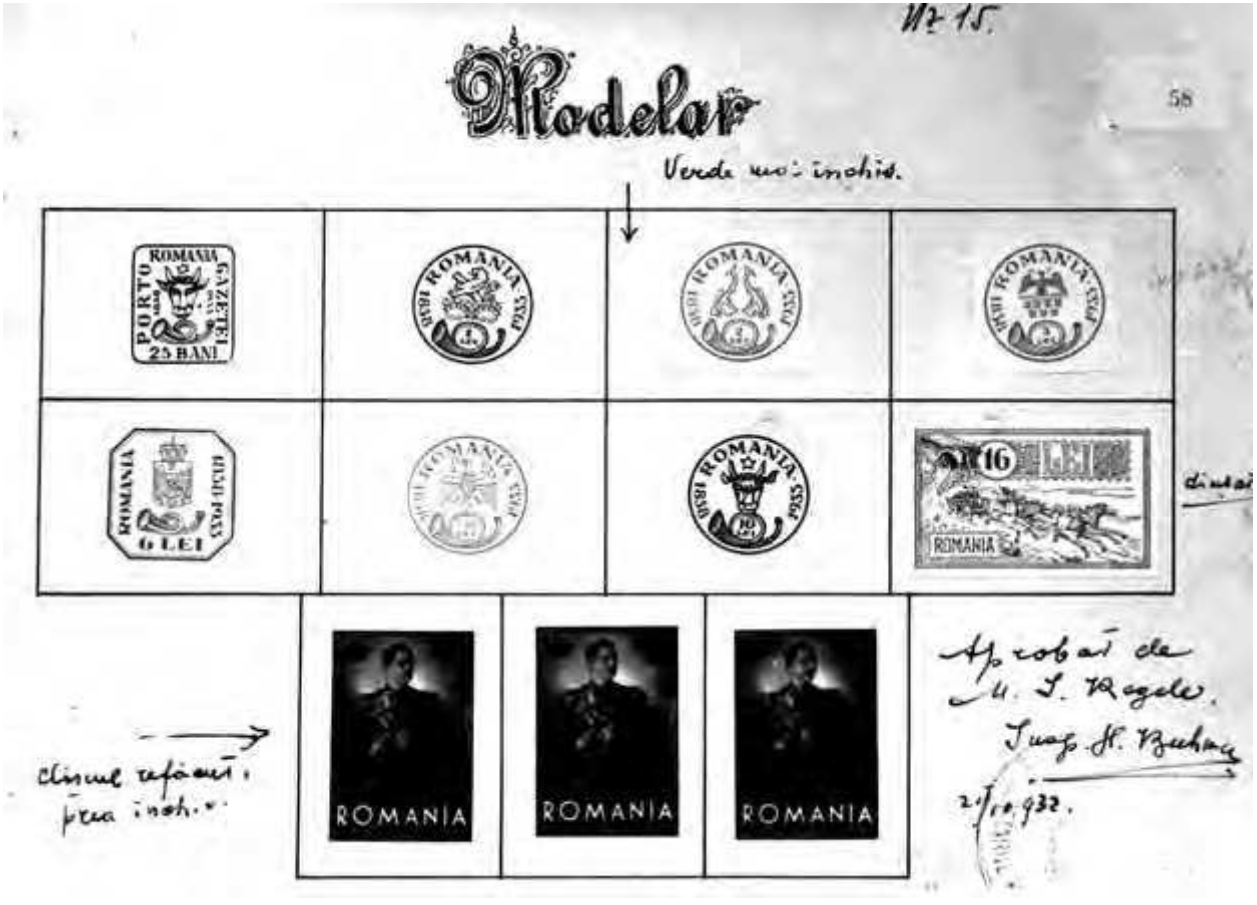

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea,
Inclusiv colița EFIRO 1932 (Foto A.M.N.F.)

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea
(Foto A.M.N.F.)

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

M. S. Regele a aprobat tipărirea modelelor însemnate cu cruce.

A. Buhman
4/5. 1938.

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

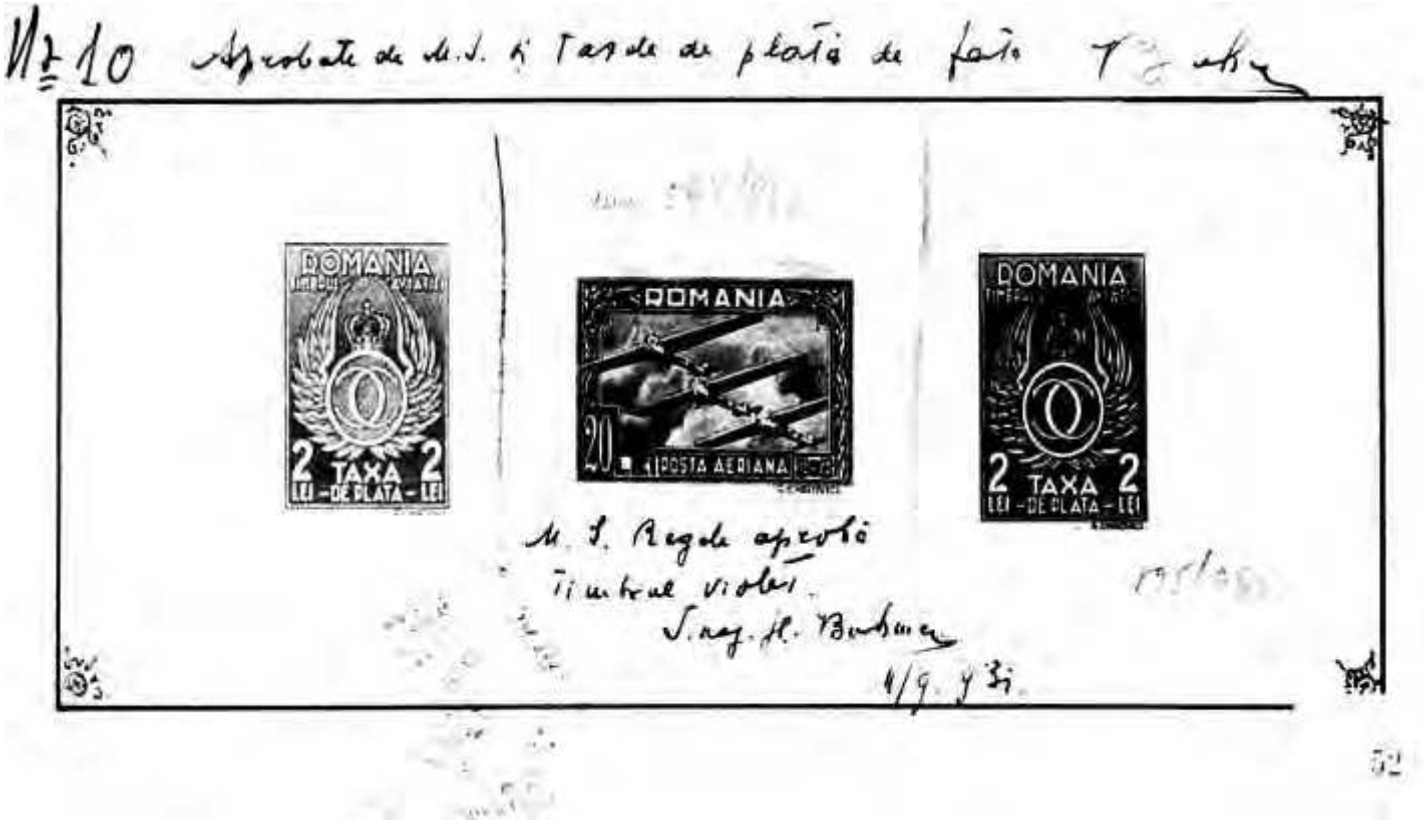

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

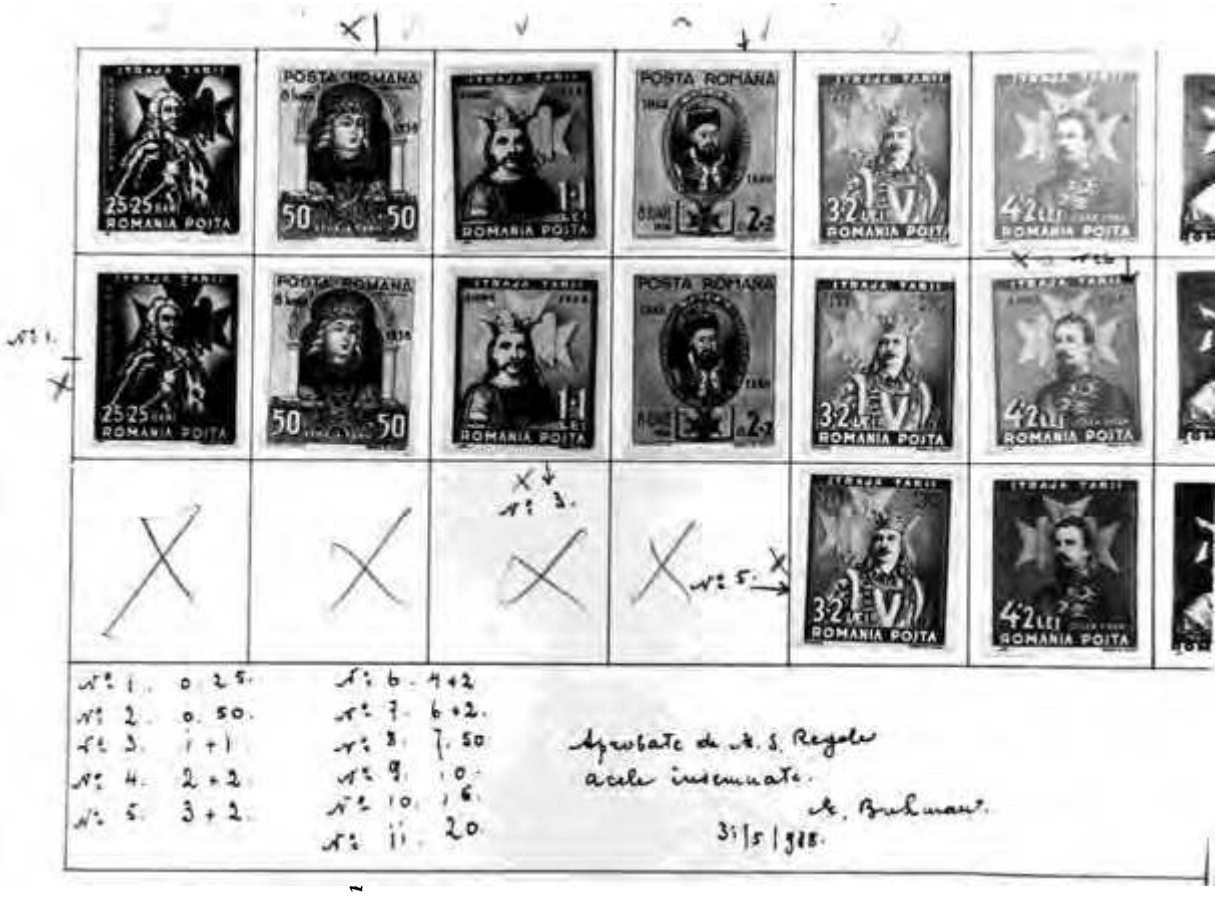

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

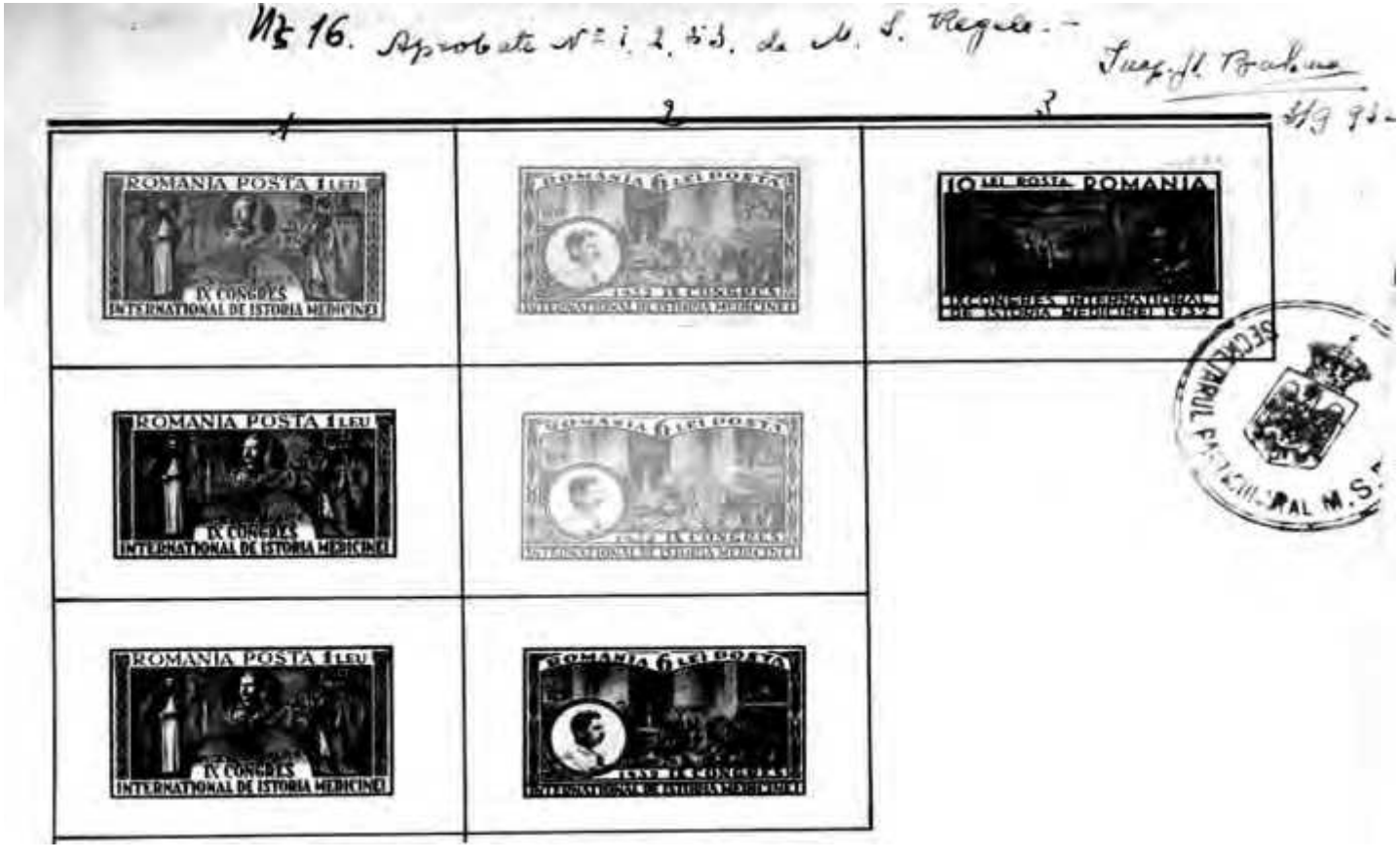

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

Modelarele unor emisiuni poştale aprobate de regele Carol al II-lea (Foto A.M.N.F.)

Emisiunea Londra 1931, cu efigia înconjurată de o coroană de spini (C.S.)

Carte poştală tipărită probabil în Germania;
Regelui Carol al II-lea i s-a adăugat în mod ironic, o coroana de spini (B.A.R.)

Ordinul Pentru Merit, însemn de Cavaler civil, model 1931 *(M.N.I.R.)*

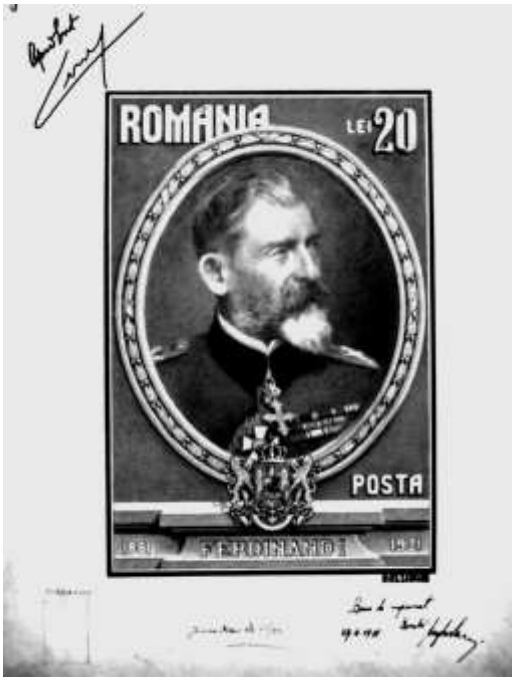

Machete de mărci poştale cu semnătura de aprobare a regelui Carol al II-lea (M.N.F.)

CAPITOLUL VII

FENOMENUL EXPOZIȚIONAL ÎN FILATELIE

VII. 1. Considerații generale

Trecerea de la o activitate strict individuală, de colecționare şi eventual studiere a mărcilor poştale şi a celorlalte obiecte, numite generic piese filatelice, la expunerea publică a acestora, a condus la apariția expozițiilor filatelice. Activitatea expozițională în filatelie este un fenomen complex, determinat de mai mulți factori, care acționează atât asupra cauzelor cât şi asupra efectelor[1].

Expozițiile în care se întâlnesc colecții filatelice pot fi strict filatelice sau pot avea un caracter mai larg, economic sau cultural. Cele filatelice pot fi specializate pentru anumite sectoare ale filateliei sau pot fi deschise tuturor claselor de expunere. Pot fi expoziții locale, regionale, naționale sau internaționale. După durata lor, expozițiile pot fi temporare sau permanente, acestea din urmă fiind caracteristice muzeelor.

Expozițiile mai pot fi competitive sau necompetitive, organizate de asociații filatelice sau de alte organisme. Activitatea expozițională este interfața colecționarilor de mărci poştale cu lumea. Fără această prezentare publică a colecțiilor, colecționarii riscă să fie percepuți ca formând o societate închisă, misterioasă şi înconjurată de legende, destinată exclusiv unor inițiați, guvernată de reguli şi principii inaccesibile celor din exterior. De fapt, expozițiile la care participă şi colecții filatelice scot în evidență câteva caracteristici care demonstrează că filatelia este profund ancorată în realitate, printr-o multitudine de aspecte, poate insuficient puse în evidență până acum, dar care conferă filateliei un statut superior celui de *hobby* sub care este ea în general cunoscută.

---

[1] Nicolae Tripcovici, *Filatelia-pasiune, competiție, studiu*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1985, p. 5.

În primul rând trebuie remarcat caracterul cultural al expozițiilor filatelice. Participarea la expoziții reprezintă o etapă superioară, din punct de vedere cultural, în evoluția unei colecții, care trebuie pregătită pentru a fi expusă în public, având menirea de a transmite un mesaj, care este prin excelență unul cultural. Factorul economic este o altă trăsătură importantă a expozițiilor. Funcție de amploarea sa, organizarea unei expoziții filatelice necesită resurse materiale, uneori deloc neglijabile. Dacă micile expoziții organizate de cluburile filatelice pot fi realizate prin voluntariatul membrilor lor, profesionalismul marilor expoziții mondiale reclamă bugete de câteva milioane de euro, aşa cum a fost cazul recentei expoziții EFIRO 2008, prima expoziție mondială de filatelie organizată la Bucureşti.

Caracterul social al unei expoziții filatelice este evident. Un erudit filatelist român, Nicolae Tripcovici, spunea că o astfel de manifestare este trecerea de la EU la NOI. Vizitatorii unei expoziții filatelice, indiferent de caracterul ei, de locul de desfăşurare sau de cine o organizează, nu sunt numai filateliştii, ci PUBLICUL LARG. În România de astăzi numărul filateliştilor a scăzut dramatic, cotizanții societăților filatelice din țară fiind estimați la câteva sute. Cu toate acestea, expoziția filatelică EFIRO 2008 a fost vizitată anul trecut de câteva zeci de mii de oameni. În cadrul acțiunilor „Noaptea Muzeelor" din anul 2009 s-au înregistrat 24.000 de vizitatori la Muzeul Național Filatelic în timpul unei singure zile!! Toate acestea dovedesc impactul social pe care îl au expozițiile filatelice.

Organizatorii unei expoziții filatelice pot fi persoane fizice, atunci când un filatelist îşi expune public colecția, sau o parte a colecției, realizând astfel o expoziție personală, similară într-un fel celor organizate de un artist plastic. Cel mai frecvent, expozițiile filatelice sunt organizate de diferite structuri ale asociațiilor filatelice, precum cluburile, cercurile, filialele, societățile, federațiile sau uniunile filatelice. Există, mai rar, şi expoziții organizate de societăți comerciale sau culturale cu profil filatelic. Marile expoziții filatelice internaționale sunt organizate de cei care sunt interesați în dezvoltarea mişcării filatelice, sub aspect social, cultural sau comercial. De obicei e vorba de asociațiile naționale şi internaționale filatelice, administrațiile poştale, instituțiile culturale şi societățile comerciale cu profil filatelic.

VII. 2. Filatelia în muzee şi colecţii publice

Piese filatelice pot fi găsite în patrimoniul tuturor muzeelor şi colecţiilor publice din România. Dintre acestea se detaşează acele muzee sau colecţii publice care au constituit colecţii filatelice distincte, unele dintre ele deosebit de valoroase, atât pe plan documentar, cât şi material. Multe dintre aceste piese pot fi clasate în patrimoniul cultural naţional mobil, chiar în categoria tezaur. Vom analiza în cele ce urmează cele mai reprezentative colecţii filatelice din muzeele şi colecţiile publice româneşti.

Colecţia filatelică a Academiei Române

În şedinţa din 19 iunie 1879 a Academiei Române s-a luat act de donaţia făcută acestei instituţii de către Dimitrie C. Sturdza-Şcheianu[2] sau de Dim. C. Sturdza (de la Şcheie) aşa cum îi apare numele în procesul verbal al şedinţei sus-amintite. Donaţia cuprindea un pocal de argint ce aparţinuse domnitorului Vasile Lupu, *„o colecţiune de 137 hărţi geografice şi o colecţiune completă de timbre poştale şi telegrafice româneşti, orânduită într-un album"*[3].

Anul 1879 devine astfel o dată importantă pentru istoria mişcării filatelice româneşti, deoarece el marchează existenţa unei colecţii *complete* a timbrelor poştale şi telegrafice româneşti şi donarea acestei colecţii unei instituţii publice a statului român. Mărturiile despre filatelie din acea perioadă sunt extrem de sărace şi evocă în general preocupări izolate pentru colecţionarea timbrelor. Datarea la 1879 a donaţiei lui Dimitrie C. Sturdza-Şcheianu este importantă prin faptul că prima societate filatelică se va înfiinţa în România abia peste mai bine de un deceniu, ocazie cu care încep să apară şi mărturii despre existenţa unor pasionaţi colecţionari ce deţineau importante colecţii. Colecţia Dim. C. Sturdza-Şcheianu va avea o evoluţie agitată la Academia Română. Din această donaţie filatelică, inclusă în colecţiile cabinetului numismatic al Academiei, au fost furate în 1906

---

[2] Dimitrie C. Sturdza-Şcheianu (1839, Iaşi - 1920, Bucureşti), cărturar şi om politic conservator, membru de onoare al Academiei Române din 1907 (dr. Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 795).

[3] * * *, *Procesul verbal nr. 23 al şedinţei din 19 iunie*, în „Analele Academiei Române" seria II, tom I, sesiunea extraordinară a anului 1879, p. 89; vezi *şi Lista obiectelor oferite Academiei Române de Dim. C. Sturdza* (*de la Şcheie*), p. 96; vezi şi la Octavian Iliescu, *Cabinetul numismatic al Bibliotecii Academiei R.P. Române în pragul celui de al X-lea deceniu de la întemeierea colecţiilor sale*, în „Studii şi Cercetări de Bibliologie", vol. V, Editura Academiei R.P. Române, Bucureşti, 1963, p. 180.

primele două pagini, conținând celebrele mărci poştale „Cap de Bour", chiar de către custodele de atunci[4].

În anii Primului Război Mondial colecția a făcut parte din tezaurul național care a fost evacuat la Moscova şi care a revenit parțial în țară, în 1934. Din păcate, nu s-a descoperit până acum un inventar detaliat al părții filatelice din această donație. Nu am reuşit să identificăm nici inventarul colecției filatelice evacuate la Moscova, aşa încât nu putem şti cu exactitate care au fost piesele filatelice trimise la Moscova şi mai ales dacă s-au întors toate. De aceea, nu se poate afirma cu certitudine că toate timbrele revenite de la Moscova, în 1934, făceau parte din donația Dim. C. Sturdza-Şcheianu. Este foarte posibil ca după donația din 1879, colecția filatelică a Academiei să se fi îmbogățit şi cu alte mărci poştale, care au fost evacuate şi ele în Rusia, alături de donația din 1879. Oricum, donația Dim. C. Sturdza-Şcheianu a stat la baza colecției filatelice a Academiei.

Printre mărcile sosite de la Moscova în 1934 se numărau: 52 de timbre „Cap de Bour", 45 de mărci „Principatele Unite", 40 de mărci „Cuza", 16 proiecte de mărci „Cuza" şi altele[5], 130 de mărci „Carol I domnitor" (probabil „Carol I cu favoriți" şi „Carol I cu barbă") şi multe altele[6]. Ideea furtului unor piese „Cap de Bour" este confirmată şi de inventarul întocmit în 1938 de celebrul expert filatelic Rudolf Zoscsak, care consemna că pe prima pagină a albumului inventariat de el, dedicată „mărcilor poştale care au circulat în Moldova" nu exista nicio marcă[7]. Foarte interesant este faptul că inventarul conține şi piese filatelice străine, nu numai româneşti, dintre care unele rare, despre care expertul Rudolf Zoscsak îşi exprima părerea că ar putea fi false. Este vorba despre piese filatelice vechi din Anglia, S.U.A., India, Rusia, Argentina, Finlanda etc.[8]. Colecția inventariată de Rudolf Zoscsak mai cuprindea unele mărci „Principatele Unite", „Cuza", „Carol I cu favoriți", „Carol I cu barbă", toate

---

[4] Conform mărturiei făcută la 26 octombrie 2008 autorului de către Octavian Iliescu, mulți ani custodele Cabinetului Numismatic al Academiei după 1950.

[5] Termenul de *proiect* se folosea în perioada interbelică pentru a desemna eseurile, dar şi machetele grafice ale unor timbre; în cazul de față credem că este vorba despre eseuri.

[6] * * *, *Listă cu mărcile poştale ce au fost primite dela Moscova la secția manuscriselor şi au fost trecute de curând la secția numismatică*, semnată de şeful secției manuscriselor la 16 noiembrie 1937, dosar nenumerotat în arhiva Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei Române (mai departe se va utiliza abrevierea B.A.R.).

[7] * * *, *Album românescu de Mărcile poştale şi Timbrele fiscale 1888, Bucureşti*, document manuscris aflat într-un dosar nenumerotat în arhiva cabinetului numismatic al B.A.R.; documentul este nesemnat şi nedatat, dar după scris i se poate atribui lui Rudolf Zoscsak.

[8] *Ibidem.*

cu descrierea detaliată a ştampilelor care existau pe mărcile obliterate, precum şi mărci din emisiunile ulterioare, cărți poştale, timbre fiscale, mărci de ocupație din 1916-1918, mărci telegrafice, plicuri şi fragmente de plic ale poştei austriece în Principatele Române etc.

Amploarea colecției filatelice a Academiei este pusă în evidență de un alt document de inventariere întocmit tot de Rudolf Zoscsak în 1938[9]. Conform acestuia, existau în colecțiile Academiei multe mărci „Cap de Bour" pe care expertul le considera false: 3 bucăți de 54 de parale, un bloc de zece mărci din aceeaşi valoare nominală, 4 mărci de 81 de parale, 4 mărci de 108 parale, 3 bucăți de 5 parale din emisiunea a II-a 1858, 3 timbre de 40 de parale din aceeaşi emisiune şi 3 mărci de 80 de parale[10]. La capitolul mărci autentice expertul găsise o marcă de 27 de parale cu ştampila Jassy - Moldova, o marcă de 54 de parale cu ştampila Fokschani - Moldova 6/9 şi alta cu aceeaşi valoare nominală, dar cu ştampila Jassy - Moldova 10/14, o marcă de 108 parale neobliterată. Exemplarele declarate autentice din emisiunea a doua „Cap de Bour" 1858 sunt mult mai numeroase: 3 bucăți de 40 de parale tipărite pe hârtie azurată şi 19 pe hârtie albă, 2 bucăți de 80 de parale pe hârtie azurată şi 9 timbre cu aceeaşi valoare nominală pe hârtie albă, 2 mărci din valoarea nominală de 5 parale, tipărită special pentru francarea gazetelor[11].

În anul 1933 a intrat în posesia Academiei o altă donație, a diplomatului Nicolae Docan[12], care consta într-o colecție filatelică cuprinzând 57 de poziții de inventar[13]. Nicolae Docan donase încă din 1906

---

[9] Rudolf Zoscsak, *Academia Română - Katalogul colecției de mărci poştale vechi Moldoveneşti şi Româneşti din epoca 1858-1872*, document manuscris aflat într-un dosar nenumerotat în arhiva cabinetului numismatic al B.A.R.

[10] *Ibidem.*

[11] *Ibidem.*

[12] Nicolae Docan (1874, ? - 1933, Tomeşti, jud. Vaslui), pasionat numismat, diplomat, membru corespondent al Academiei Române din 1915 (dr. Dorina N. Rusu, *op. cit*., p. 265); locuia pe str. Regală nr. 14 şi a deținut funcții importante în cadrul Ministerului Afacerilor Străine, fiind secretar de legație clasa I-a şi „şeful lucrărilor de fruntarii" (* * *, „*Anuarul Socec. România şi Capitala Bucureşti*", 1913, partea I, p. 27); ulterior a ajuns în funcția de secretar general al Ministerului Afacerilor Străine (Constantin Moisil, *Colecția Docan*, în „Cronica numismatică şi arheologică", nr. 101, ianuarie-martie 1935, p. 97).

[13] Referitor la această colecție există în arhiva cabinetului numismatic al B.A.R. trei importante documente care dau dimensiunea şi valoarea colecției: *Inventar de mărcile poştale rămase pe urma defunctului Niculaie Docan*, copie autentificată de Grefa Tribunalului Ilfov Secția IV-a C.C., 4 pagini dactilografiate, *Raport de expertiză cu privire la mărcile poştale rămase pe urma decedatului NICOLAE DOCAN*, 7 pagini dactilografiate, cu semnătura expertului

colecția sa numismatică Academiei Române, dar pusese condiția ca să păstreze colecția până va ajunge la cel puțin 1000 de piese. Academia a acceptat condiția şi colecția a rămas în continuare în posesia lui Nicolae Docan. În timpul retragerii din Moldova colecția s-a rătăcit. Nu se ştie exact dacă ea a fost lăsată în grija unor prieteni, care au rămas la Bucureşti sau a fost luată în refugiul din Moldova. După război, Nicolae Docan a constatat că i-a dispărut colecția, a făcut cercetări pentru a descoperi ofițerii şi soldații străini care au locuit în imobilul unde presupunea că şi-a lăsat colecția, a urmărit toate vânzările importante de piese numismatice, dar totul a fost fără niciun rezultat.

După moartea sa, prematur survenită, la 4 aprilie 1933 în comuna Tomeşti, din fostul județ Tutova, s-a făcut inventarul bunurilor rămase de la defunct şi s-au descoperit în bibliotecă cinci cutii pline cu plicuri care conțineau mult căutata colecție numismatică. Colecția conținea 1062 monede, număr atins înainte de refugiul din 1916, când se pierduse colecția. Ea a ajuns la Academie în 1933, împreună cu bogata colecție filatelică, care conținea multe mărci poştale vechi, cărți poştale, scrisori cu ştampile interesante, mandate şi benzi de ziare, timbre de binefacere, mărci din timpul ocupației dintre 1916 şi 1918 şi numeroase timbre străine. Constantin Moisil aprecia că donația Docan „a adus Cabinetului Numismatic o reală şi importantă bogăție de material numismatic şi filatelic”[14].

O altă mare colecție filatelică a intrat în patrimoniul Academiei Române în 1949. Ne referim la colecția filatelică Alexandru Cantacuzino, care a fost expusă publicului în perioada interbelică în cadrul „Colecțiilor Al. Cantacuzino” şi pe care o vom analiza separat. Colecția filatelică a Academiei nu este însă formată numai din cele descrise până acum. Au mai fost şi alte donații şi achiziții, care chiar dacă au fost mai mici, au şi ele însemnătatea lor. Vom aminti numai faptul că dr. Victor Babeş a donat un album conținând 91 mărci poştale româneşti din perioada 1862-1888[15].

În anul 1948, controversatul filatelist J. Wertheimer-Ghika a făcut, prin intermediul unui mare negustor filatelic bucureştean, Willy Nathansohn, o donație importantă Academiei Române constând din o coală de 150 de timbre din emisiunea poştală cunoscută sub numele de Spic de Grâu,

---

indescifrabilă şi *Colecția Docan*, inventar-evaluare întocmit de Rudolf Zoscsak, la 28 iulie 1938, document manuscris de 14 pagini.

[14] Constantin Moisil, *op. cit*., pp. 97-101.

[15] ***, *Inventarul Colecției Filatelice a Cabinetului Numismatic*, poziția de inventar 150, p. 23; registru început în 1938, încheiat în 1962, aflat în arhiva cabinetului numismatic al B.A.R.

valoarea de 5 bani, emisă în 1893, conținând celebra eroare de culoare. Din greşeală, în compunerea unei plăci de tipar pentru coala de 5 bani albastru s-a introdus clişeul unei mărci de 25 de bani, care în mod normal trebuia să se imprime în culoarea violet. S-a ajuns astfel să se imprime coli ale mărcii de 5 bani conținând însă şi o marcă de 25 de bani. Această spectaculoasă eroare filatelică este cunoscută în coli complete, aşa cum este această donație, doar în câteva exemplare[16].

În ianuarie 1952 Academia Română a cumpărat de la avocatul Grigore Racoviceanu, un mare filatelist care a pus bazele studiului ştampilelor poştale în România, o colecție cuprinzând 117 anvelope ale unor scrisori oficiale, nefrancate, având diverse ştampile poştale, 5 recipise poştale şi două plicuri, toate datând din perioada Principatelor Unite[17]. Acelaşi Grigore Racoviceanu a mai vândut Academiei în 1953 un album legat în pânză roşie conținând 963 de mărci poştale emise în perioada 1880 - 1950[18].

Academia Română a mai cumpărat în 1955 de la alți filatelişti diverse mărci poştale pentru colecțiile sale. Printre aceştia au fost Constantin Soare[19] şi Ionel Schiffer[20]. În jurul anului 1960 Poşta trimitea în mod regulat câte două serii din timbrele româneşti puse în circulație pentru completarea colecției.

Cu ocazia desființării colecției filatelice a B.N.R. a fost convocată o şedință, la 15 martie 1961, în care s-a discutat destinația pieselor filatelice din colecția care se desființa. Delegatul Academiei la această şedință, la care au mai fost invitați reprezentanți ai M.T.Tc., Arhivelor Statului şi Ministerului de Finanțe, a fost Octavian Iliescu. O importantă intrare de piese filatelice are loc în aceeaşi perioadă de timp, când în colecția Academiei sunt înregistrate 27 de scrisori francate cu mărci „Principatele Unite", 5 scrisori având francaturi cu mărci „Cuza" emisiunea 1865, 19 scrisori francate cu mărcile clasice litografiate „Carol I cu favoriți" şi „barbă", 34 scrisori francate cu mărci poştale din emisiunile post-clasice şi 3 cărți poştale din 1877[21].

În perioada 1959–1960 Corneliu Bălăcescu a făcut o inventariere a colecțiilor filatelice ale Academiei. Conform „raportului general de activitate", datat 30 iunie 1960, a întocmit 50 de inventare în care a descris

[16] *Ibidem*, poziția 60, p. 8.
[17] *Ibidem*, poziția 125, p. 17.
[18] *Ibidem*, poziția 131, p. 18.
[19] *Ibidem,* poziția 133 şi 134, p. 19.
[20] *Ibidem*, poziția 135, p. 19.
[21] *Ibidem,* poziția 137, p. 19.

36.301 piese filatelice. Tot el, ca urmare a criticilor privind modul de prezentare a colecției Al. Cantacuzino, a desființat ramele metalice, în care erau expuse, sub sticlă, piesele filatelice[22]. Corneliu Bălăcescu[23] a propus, iar conducerea B.A.R. a aprobat, reorganizarea colecțiilor filatelice, scop în care a întocmit în 1961 un inventar unic, defalcat pe următoarele capitole: mărcile poştale propriu-zise, 38 de pagini, piese filatelice diferite, 2 pagini, scrisori, 1 pagină şi cărți poştale, 1 pagină.

Trebuie subliniată şi flexibilitatea care domnea la Academia Română în scopul dezvoltării colecțiilor sale. Astfel, directorul bibliotecii, Radu Rosetti, în urma inventarierii colecției filatelice din 1938, efectuată de Rudolf Zoscsak, aşa cum am văzut mai înainte, a solicitat şi a obținut acordul conducerii Academiei de a face schimburi filatelice cu piesele care sunt peste necesarul Academiei, evaluate la 15.510 franci francezi conform catalogului filatelic Yvert et Tellier[24]. Schimbul s-a realizat la 2 octombrie 1939, cu un cunoscut negustor de mărci poştale Onig Tulbendjan, căruia i s-a cedat o marcă „Cap de Bour" de 54 de parale „uzată şi stricată" şi s-au primit în schimb 13 mărci diferite în valoare de 2.065 franci francezi catalog Yvert ediția 1939[25].

Dincolo de schimbul efectuat trebuie să admirăm încrederea şi respectul care domneau atunci în relațiile dintre custodele unei colecții şi superiorii săi. Astăzi ar fi de neconceput ca cineva să înstrăineze o marcă „Cap de Bour" din 1858, fie cât de deteriorată şi degradată, fără a trezi o mulțime de suspiciuni şi poate nu numai atât. În acele timpuri schimburile erau prevăzute de regulamentele instituțiilor de cultură, neexistând suspiciunea că cineva ar face o tranzacție în defavoarea instituției la care lucra. Un caz similar a fost schimbul inițiat de C.S. Nicolăescu-Plopşor, în calitate de director al Muzeului Olteniei, şi colecționarul Victor Popp, prin care muzeul a cedat colecționarului un tezaur de monede dacice în schimbul unor opere ale lui Constantin Brâncuşi.

---

[22] Arhiva Cabinetului Numismatic al B.A.R.

[23] Corneliu Bălăcescu (1893, Turnu-Măgurele – 1979, Bucureşti), a fost consilier economic în Ministerul Afacerilor Externe, ataşat comercial la Sofia şi Varşovia, posesorul unor colecții de antichități, numismatică şi filatelie; din 1977 membru de onoare al Societății Numismatice Române (Octavian Iliescu, *Corneliu Bălăcescu*, în „Buletinul Societății Numismatice Române", nr. 70-74, 1976-1980, p. 734).

[24] ***, *Referat nr. 1090 din 18 martie 1939,* aflat în arhiva Cabinetului Numismatic al B.A.R.

[25] Lista completă a mărcilor primite de la Onig Tulbendjan poate fi văzută la poziția 18 p. 2 a inventarului menționat mai sus.

Referitor la donațiile şi achizițiile filatelice ale Academiei Române de-a lungul timpului se impun câteva constatări. Coincidență sau nu, odată cu apariția comunismului ca formă de guvernământ în România, dispar şi marile donații făcute Academiei. Ultima donație filatelică semnificativă a fost în 1948, când J. Wertheimer-Ghika a făcut donația amintită mai sus. Epoca generoaselor donații, precum cea a lui Dim. C. Sturdza-Şcheianu, Nicolae Docan sau Alexandru Cantacuzino, prin Societatea Funcționarilor Publici, s-a încheiat. Un document târziu, din 1985, menționează donatorii de piese filatelice ai Academiei Române: Nicolae Docan, dr. Victor Babeş, Zoe Sturdza, Alexandru Cantacuzino şi Amedeo Mihăilescu[26]. Toate aceste donații fuseseră făcute înainte de 1945.

Colecțiile filatelice ale Academiei Române, deținute la Cabinetul Numismatic al B.A.R., chiar dacă nu sunt expuse în permanență, fac parte dintr-o colecție publică şi sunt accesibile cercetătorilor. O parte din colecția filatelică a cabinetului Numismatic al Academiei Române a participat la mai multe expoziții filatelice: în 1958 la expoziția Centenarului Mărcii Poştale Româneşti[27], la expoziția filatelică „Națională '66", la expoziția filatelică EFIRO 2004 şi la prima expoziție filatelică mondială organizată în România, EFIRO 2008.

Au mai fost şi alte invitații cărora nu li s-a dat curs. Astfel, Direcția Exploatare din Poşta Română, prin adresa nr. 560/11.649 din 26 iulie 1962, propunea Academiei să participe cu colecția filatelică la expoziția mondială de filatelie care avea loc între 18 august şi 2 septembrie 1962 la Praga. Pe verso-ul acestui act există un referat semnat de şeful Cabinetului Numismatic, Octavian Iliescu, care refuza invitația deoarece „fondul nu este organizat". În consecință, la 9 august 1962, prin adresa nr. 4955 s-a comunicat Poştei că Academia nu poate participa la nicio expoziție peste hotare[28].

Academia Română a reuşit să păstreze o valoroasă colecție filatelică fără a avea niciodată angajat un specialist filatelic pentru sistematizarea şi conservarea colecției, care a fost depozitată, în majoritatea timpului, la Cabinetul Numismatic. Nici colaboratorii externi care au sistematizat şi inventariat colecția filatelică nu au fost filateliști foarte cunoscuți, ei fiind apreciați mai mult pentru activitatea numismatică decât pentru cea filatelică. Singura excepție, notabilă de altfel, a fost Rudolf Zoscsak, care în

[26] A.M.N.F., dosar *Reglementări*, „Raport cu privire la regimul timbrelor în R.S.R.", nenumerotat.
[27] În A.M.N.F. există o fotografie a colecției Alexandru G. Cantacuzino la expoziția din 1958.
[28] Document aflat în arhiva Cabinetului Numismatic al B.A.R.

perioada interbelică a realizat unele inventare ale colecțiilor filatelice. În ciuda scandalurilor în care a fost implicat începând cu anul 1938, când a fost acuzat că prin expertizele făcute a considerat a fi autentice nişte mărci false, Zoscsak a continuat să se bucure de încredere la Academia Română, căci la 14 ianuarie 1944, şeful Cabinetului Numismatic, Constantin Moisil, îi trimitea următoarea invitație: „*Stimate Domnule Zoscsak, Te rog fi bun şi treci într-o zi pe la Academia Română, între orele 9-12, căci d. general Rosetti vrea să-ți vorbească ceva cu privire la mărcile poştale mai noi*"[29].

Curios este faptul că marii filateliști români nu au sprijinit cu donații Academia Română, ca de altfel nici alte instituții culturale. Nu au făcut acest lucru nici înainte de 1948 şi nici după. Mai mult decât atât, Academia Română a încercat să sprijine în perioada grea a anilor '50 pe unii filateliști, achiziționându-le unele colecții, care poate nu-i erau chiar foarte necesare. Explicația fenomenului poate rezida în faptul că alături de pasiune există şi o importantă componentă mercantilă la filateliști, care-i împiedică câteodată să aibă generozitatea marilor spirite.

De asemenea, marii filateliști români nu au ştiut să asigure continuitatea vieții colecțiilor lor. Colecțiile marilor donatori ai Academiei Române dăinuiesc şi astăzi, fiind expuse la marile expoziții filatelice, pe când cele ale marilor filateliști români s-au împrăştiat în cele patru colțuri ale lumii. Chiar dacă colecțiile filatelice ale Academiei nu au fost vizitate de publicul larg, ele au fost accesibile specialiştilor, care au putut să le studieze şi să-şi completeze cunoştințele cu multe date interesante. Aflat în România pentru o perioadă mai lungă de timp, între 1971 şi 1975, cetățeanul britanic de naționalitate română Liviu Nicolae Cristea a studiat atent colecția filatelică a Academiei, fapt ce i-a permis să susțină ulterior de la microfonul postului de radio *Europa Liberă* multe comunicări despre piesele din această colecție[30], citată de altfel în lucrări filatelice de referință.

Colecțiile Al. G. Cantacuzino

Colecțiile erau constituite din cărți, stampe şi ilustrații, medalii şi monede, picturi şi sculpturi, mărci poştale şi telegrafice şi alte obiecte vechi. Există un inventar al întregii colecții[31]. Constituirea lor a început în 1870,

[29] Cartea poştală se află în colecția Cristian Scăiceanu.

[30] Amintirile lui Liviu Nicolae Cristea despre acest episod sunt consemnate în diverse scrisori (vezi la Silviu N. Dragomir, *In Memoriam, Interviu la „masa umbrelor"*, în „Filatelia", nr. 6, iunie 2009, pp. 3-5).

[31] * * *, *Catalog prescurtat al Colecțiilor Al. Gh. Cantacuzino*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1919.

dar abia în 1915 au fost expuse publicului, care le putea vizita, cel puțin în 1919, joia şi duminica, între orele 10 şi 13[32]. Clădirea care adăpostea colecțiile era situată *vis a vis* de Catedrala Sf. Iosif, pe strada General Budişteanu, nr. 26. Totul era expus într-o singură sală, iar conservatorul colecției era N.G. Dumitrescu[33].

Colecția filatelică era montată pe 54 de panouri mari, prinse în 27 de rame metalice ce puteau fi rotite în jurul unui ax central, sistem inspirat după expunerea mărcilor la British Museum[34]. O parte din cele 54 de panouri mari au fost expuse la diverse expoziții filatelice, aşa cum am arătat mai sus. Filateliştii au criticat uneori acest mod de prezentare, „în condiții neestetice"[35]. Cu toate că opinia aparține unui mare filatelist, nu putem fi de acord cu ea, deoarece este exprimată din punctul de vedere al unei competiții filatelice, unde colecțiile trebuie să fie montate respectând anumite reguli, care au avut o evoluție similară modei, iar modul de prezentare influența punctajul acordat colecției, în urma căruia primea o medalie de bronz, argint sau aur. Este meritul custozilor Cabinetului Numismatic al B.A.R. că nu au schimbat prezentarea inițială, care are o valoare documentară deosebită, pentru că arată maniera în care erau expuse colecțiile filatelice la începutul secolului XX. Ar fi fost o greşeală de neiertat, dacă din considerente de prezentare competitivă a colecției într-o expoziție filatelică, ar fi fost schimbată forma de montare, afectând valoarea documentar-istorică a colecției. Ea a fost donată de Al.Gh. Cantacuzino „Societății Generale a Funcționarilor Publici"[36]. Din prima emisiune „Cap de Bour" existau în colecție 2 mărci de 27 parale, 2 timbre de 54 parale şi unul de 108 parale. Din emisiunea a II-a „Cap de Bour" erau 6 timbre de 5 parale, 18 de 40 parale şi 16 de 80 parale. Colecția conținea toate timbrele poştale emise în România până în anul 1900, inclusiv erori şi varietăți.

Se remarcă existența în colecția filatelică a cărților poştale şi a formularelor poştale, precum şi a ilustratelor emise cu ocazia Expoziției Cooperatorilor din 1894. Alexandru Cantacuzino a fost o personalitate a

---

[32] *Ibidem*; pe exemplarul aflat la B.A.R., sub cota II-54.424, există o dedicație a autorului către profesorul Ion Bianu în care este precizată data începerii colecțiilor.

[33] Grigore Ionescu, *Bucureşti, ghid istoric şi artistic*, Fundația pentru Literatură şi Artă Regele Carol al II-lea, 1938, pp. 128-129.

[34] Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *Primele expoziții şi muzee filatelice*, în „Almanahul Filatelic" 1983, p. 51.

[35] Nicolae Tripcovici, *Expoziții şi exponate*, în „Îndrumătorul Filatelistului" 1968, p. 19.

[36] Grigore Ionescu, *op. cit.*

vieții culturale româneşti, fiind printre puținii oameni care în perioada interbelică au reuşit să întrețină un muzeu particular. Din păcate, despre viața şi activitatea lui s-a scris puțin şi astăzi colecțiile Al.Gh. Cantacuzino sunt pe nedrept uitate.

În 1894, cu ocazia nunții de argint a regelui Carol I şi a reginei Elisabeta, Alexandru Cantacuzino a oferit reginei o marcă „Cap de Bour”[37]. Alexandru G. Cantacuzino a fost şeful Fabricii de Timbre între 1879[38] şi 1885[39]. În anul 1886 a deținut funcția de casier general la Regia Monopolului Tutunului şi Sării[40], iar în 1887 a fost casier la Direcțiunea Generală a Monopolurilor Statului[41]. Între 1890 şi 1892 a ocupat funcția de director general la Direcțiunea Generală a Monitorului Oficial şi Imprimeriilor Statului[42]. A avut merite importante şi în înființarea Societății Numismatice Române, fiind ales vicepreşedintele acesteia[43].

Uneori a fost confundat cu George Gr. Cantacuzino–Nababul[44], cu George (Gogu) Cantacuzino-Râfoveanu[45] sau chiar cu Alexandru

---

[37] Darul a fost consemnat în presa vremii într-o manieră involuntar hazlie, spunându-se că Alexandru G. Cantacuzino a oferit reginei „unul dintre cele trei timbre moldoveneşti *cu cap de urs*” (s.n) (* * *, *Daruri oferite Reginei şi Regelui*, în „Românul” 6/18 noiembrie 1894, p. 40).

[38] * * *, *Annuaire Générale de Roumanie (officiel) pour1879,* editori Fréderic Damé şi Emile Galli, p. 136.

[39] * * *, *Annuaire de Roumanie. Annonces de Bucarest*, editor Fr. Damé, p. 152.

[40] * * *, *Anuarul Bucurescilor pe anul 1887*, editor Carol Göbl, p. 35.

[41] Idem, 1887/1888, p. 41.

[42] * * *, *Anuarul României. Almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte*, editor Ch. Delattre, 1890, p. 195; * * *, *Anuarul Național al României. Almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice în Bucuresci şi districte*, 1891-1892, p. 213.

[43] Alexandru Cantacuzino, *Amintiri de la înființarea Societății Numismatice Române*, în „Buletinul Societății Numismatice Române”, nr. 37, ianuarie-martie 1921, pp. 7-8; * * *, *Cronică*, în „Buletinul Societății Numismatice Române”, nr. 57-58, ianuarie-iunie 1926, p. 30.

[44] Leonard Paşcanu, *Colecția George Cantacuzino-Nababul*, în „Filatelia”, nr. 10, octombrie 1998; confuzia pe care o face autorul este totuşi greu de explicat, deoarece încă din 1983 Pompiliu Voiculeț-Lemeny publicase în presa filatelică, mai accesibilă autorului, multe informații despre această colecție şi mai ales despre inițiatorul ei (vezi la Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *op. cit.*).

[45] Idem, *Alexandru Cantacuzino Răfoveanu* în „Filatelia”, nr. 12, decembrie 2002; autorul articolului corectează greşeala inițială, dar face o altă confuzie, pentru că Alexandru Cantacuzino nu făcea parte din subramura Râfovenilor, ci din cea a Corneştilor, numele celor două subramuri venind de la două sate prahovene, Cornu şi Râfov (vezi arborele genealogic al acestei ramuri a Cantacuzinilor la http://www.ghyka.com//Familles/Cantacuzino); identitățile celor doi Cantacuzini sunt bine evidențiate la Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit*., p. 154; nu a existat un Alexandru Cantacuzino-Râfoveanu, ci numai George (Gogu) Cantacuzino-Rîfoveanu, ce locuia pe Calea Victoriei nr. 102 (* * *, *Annuaire Générale de Roumanie*, 1884, editor Fr. Damé, p. 263) şi care a deținut funcții importante: director general la C.F.R. (*ibidem*), unul din cei trei directori numiți de guvern în Consiliul de administrație al B.N.R. la 1880 (Cristian Păunescu, *Banca, banii şi*

Saint-Georges[46]. S-a afirmat că Alexandru G. Cantacuzino, deşi „bun prieten" (?) cu Dimitrie C. Butculescu, nu a făcut parte din Societatea Filatelică Română, înființată de acesta, „pentru a nu fi acuzat de conflict de interese"[47]. Nu acesta a fost motivul pentru care Alexandru G. Cantacuzino nu a aderat la Societatea Filatelică Română, deoarece pe vremea când el era şeful Fabricii şi Depozitului de Timbre, între 1879 şi 1885, Societatea Filatelică Română nu exista, iar în 1891, când s-a înființat societatea, şeful Fabricii şi Depozitului de Timbre era D.A. Danielopol[48]. În acel an, Alexandru G. Cantacuzino era director general al Monitorului Oficial şi Imprimeriei Statului, iar în 1893 era deja pensionar[49].

I se atribuie în mod eronat lui Alexandru G. Cantacuzino calitatea de „...reprezentant al Poştei Române"[50]. Marele colecționar nu a fost niciodată reprezentant al Poştei Române, deoarece nici „Fabrica şi Depozitul de Timbre" şi nici „Direcțiunea Generală a Monitorului Oficial şi Imprimeria Statului" nu au aparținut de Poştă, aşa cum greşit consideră unii. Se afirmă că prima expunere publică a unei colecții filatelice româneşti a avut loc în anul 1883, când Alexandru G. Cantacuzino şi-a expus colecția la Expoziția Cooperatorilor, organizată de Dimitrie C. Butculescu, pe locul unde astăzi se înalță hotelul Radisson de pe Calea Victoriei[51]. La acea expoziție, în *Lista generală a Exposanților* apare şi Alex. Cantacuzino, *„cu lucrări tipografice, perfecționarea unei prese tipografice şi colecțiuni de timbre*

---

bancherii. Pagini de istorie bancară, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2009, p. 15), iar statuia lui se află astăzi în piața de lângă Grădina Icoanei. Pentru a preîntâmpina alte confuzii, menționăm că a mai existat un Alexandru Cantauzino, „samsar", care locuia pe Calea Călăraşilor nr. 253 (* * *, *Anuarul General al agriculturii, comerciului şi industriei României*, editor C.I. Brăiloiu, Bucureşti, 1907, p. 947).

[46] Ing. Mihail Popovici, *Ecouri EFIRO 98*, în „Filatelia", nr. 10/1998, p. 4; în acest articol autorul face câteva aprecieri eronate, confuze şi chiar fanteziste despre inițiatorul colecțiilor, care este prezentat ca fiind George Grigore Cantacuzino-Nababul, „fost ministru în mai multe rânduri în Guvernul Principatelor Unite şi după moartea căruia, franțuzindu-i-se numele, a luat ființă Muzeul „Saint-Georges", care a adăpostit şi colecția filatelică"; afirmațiile sunt cel puțin surprinzătoare pentru că autorul menționează adresa de pe strada General Budişteanu nr. 26 unde a funcționat muzeul, dar numele acestuia este în opinia autorului „*Colecția G. Gh. Cantacuzino*".

[47] Leonard Paşcanu, *Prima expunere publică a unei colecții filatelice în România*, în „Filatelia", nr. 7-8, iulie-august, 2009, p.7.

[48] * * *, *Anuarul Național al României, almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte, 1891-1892*, editor Ch. Delattre, p. 108.

[49] * * *, *Anuarul Național… 1893*, p. 224.

[50] Leonard Paşcanu, *op. cit.*, p. 7.

[51] *Ibidem*.

poştale". Deoarece Alexandu G. Cantacuzino era la acea vreme şeful „Fabricii şi Depozitului de Timbre", avem rezerve în ceea ce priveşte ipoteza că la Expoziția Cooperatorilor din 1883 a fost expusă *colecția personală* a lui Alexandru G. Cantacuzino, şi credem că formularea din lista expozanților se referă de fapt la un *exponat oficial al Fabricii de Timbre*. De altfel, la Expoziția Cooperatorilor din 1884, *Fabrica de Timbre* a figurat printre expozanți.

S-a făcut afirmația că la Expoziția Generală din 1906 Alexandru Cantacuzino a expus pentru ultima oară colecția în public, în nume propriu şi că după această dată el a donat colecția Academiei Române[52]. Faptele s-au petrecut însă altfel, pentru că după ce a expus, cel puțin o parte din colecțiile sale, la Expoziția Generală din 1906[53], colecția filatelică a lui Alexandru Cantacuzino a fost prezentată publicului începând cu 1915, în localul din str. General Budişteanu nr. 26 şi a fost donată „Societății Funcționarilor Publici", ajungând la Academia Română în condiții încă neclarificate abia în 1949[54]. Alexandru G. Cantacuzino a avut, între 1879 şi

---

[52] Idem, *O variantă neaprobată a vignetei Expoziției Generale din 1906*, în „Filatelia", nr. 2, februarie 2009, p. 2.

[53] Afirmația conform căreia Alexandru G. Cantacuzino a expus la Expoziția Generală din 1906, deşi a fost făcută în presa filatelică de mai multe ori, niciodată nu a fost însoțită de sursa care să ateste acest lucru şi din acest motiv indicăm aici sursele care dovedesc participarea lui Alexandru G. Cantacuzino, domiciliat în str. Manea Brutaru (devenită peste ani str. General Budişteanu) nr. 26 cu *„o colecțiune de timbre*" (* * *, *Călăuza oficială şi catalogul expoziționei autorizat de comisarul general*, Atelierele Grafice Socec, Bucureşti 1906, p.237) şi calitatea acestuia de membru în juriu expoziției (* * *, *Exposițiunea Generală Română din 1906, Serbările distribuirii premiilor şi recompenselor acordate juriului, exposanților şi colaboratorilor,* Imprimeriile Statului, București, 1907).

[54] Data intrării colecției filatelice Alexandru G. Cantacuzino (Alca) în patrimoniul Academiei Române este controversată; Sorin Rădulescu, *În căutarea unui muzeu dispărut: Colecția Al. G. Cantacuzino*, în „Muzeul Național Cotroceni, Colocviul Național de Istorie, Istoria Artei Decorative, Conservare - Restaurare şi Relații Publice", vol. 1, p. 151, Bucureşti, 2009, optează pentru anul 1960, când colecția apare în registrul inventar al Cabinetului Numismatic; alți autori consideră că în 1951 colecția a ajuns la Academie (Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *op. cit*.; Silviu N. Dragomir, *op. cit*., vol. 1, p. 87); într-un referat întocmit la Ministerul Artelor în 1949, referitor la trierea patrimoniului fostului Muzeu Saint-Georges, se propunea soluția trierii în comun de către Aşezământul N. Bălcescu şi Academia R.P.R., *„ca şi în cazul colecției Alca Cantacuzino*", fapt care sugerează intrarea colecției în patrimoniul Academiei încă din 1949 (A.N.R. - A.N.I.C., fond *Ministerul Artelor şi Informațiilor*, dosar nr. 225/1949, f. 38); anul 1949 ca dată de intrare în patrimoniul Academiei Române a colecției este susținut şi de Octavian Iliescu (Octavian Iliescu, *Începuturile Societății Numismatice Române*, în „Revista de Istorie" nr. 11, noiembrie 1981, p. 2144); faptul că abia în 1960 colecția apare în inventarul Cabinetului Numismatic ar putea fi explicat prin apartenența colecției la altă secție a B.A.R. până la acea dată, cum a fost cazul şi cu alte

1924, mai multe domicilii: de la 1879 la 1882 pe str. Dorobanților nr. 5[55], între 1884 şi 1891 pe str. Buzeşti nr. 62[56], din 1891 şi până în 1902 pe str. Buzeşti nr. 68[57], între 1903 şi 1904 pe str. Clemenței nr. 27[58] iar din 1906 îl găsim pe str. Manea Brutaru nr. 26[59]. După alte surse, între 1893 şi 1896, Al. Cantacuzino a locuit pe str. Romană nr. 75[60]. Două din adrese sunt importante prin faptul că au adăpostit instituții ce depăşesc cadrul unei simple reşedințe private. Este vorba despre „Asilul Ghiță şi Elisa Cantacuzino", care a funcționat pe str. Buzeşti nr. 68[61], şi „Colecțiile Al. G. Cantacuzino" de pe str. Manea Brutaru nr. 26. Mihai Sorin Rădulescu menționează existența unei medalii şi a unei ilustrate vechi pe care apare desenul clădirii azilului, ce purta numele părinților lui Alexandru Cantacuzino. Clădirea este localizată de autor pe str. General Budişteanu[62].

Se afirmă că în perioada celui de al Doilea Război Mondial, în podul Palatului Funcționarilor Publici, clădire ce se afla în Piața Victoriei, a fost descoperită o mare cantitate de scrisori vechi, dintre care multe francate cu mărci „Cap de Bour". Descoperirea a fost făcută de directorul Societății Funcționarilor Publici, Ion Papae. Fiind filatelist, şi-a dat seama de importanța şi valoarea descoperirii şi le-a expus în clădirea din str. General Budişteanu. În timpul unei alarme aeriene, când toată lumea era în adăposturi, a avut loc o spargere, hoții au forțat intrarea şi au furat scrisorile recent descoperite[63]. Ulterior, de la Cabinetul Numismatic al

---

colecții filatelice; ipoteza intrării colecției în patrimoniul Academiei Române abia în 1960 este contrazisă de faptul că la marea expoziție filatelică din 1958 colecția era prezentată de Academia Română.

55 * * *, *Annuaire … 1879*, p. 185; idem, 1882, p. 275.

56 * * *, Idem, 1884, p. 83; * * *, *Anuarul Bucurescilor pe anul 1891/1892*, editor Carol Göbl, p. 187.

57 * * *, *Anuarul României. Almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte*, editor Ch. Delattre, 1891 / 1892, p. 213; * * *, *Anuarul Național al României, al Comerciului, Industriei şi Administrației*, editor Emille Melbert, an III, 1902, partea a II-a, p. 47.

58 Idem, an IV, 1903, partea a II-a, p. 37; idem, an V, 1904, partea a II-a, adrese din Bucureşti, p. 37.

59 * * *, *Călăuza oficială şi catalogul expoziției din 1906*…, p. 237.

60 * * *, *Almanach High Life*, 1893, p. 49; idem, 1896, p. 189.

61 * * *, *Anuarul Socec. România şi Capitala Bucureşti*,an II, 1911, p. 158.

62 Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit*., p. 154.

63 Ineditul episod, față de care avem unele rezerve, este relatat de fiul fostului director al Societății Funcționarilor Publici, arhitectul Mihai Papae; rezervele privind autenticitatea relatării sunt întărite şi de evocarea unui alt fapt, care nu are cum să corespundă realității, privind defilarea familiei regale de 10 mai, în frunte cu regele Carol al II-lea, urmat de caleașca în care se aflau regina Elena şi prințul Mihai (vezi pe larg la Victoria Dragu Dimitriu, *Poveşti ale Domnilor din Bucureşti*, Editura Vremea, Bucureşti, 2005, pp. 332-345).

B.A.R. colecția a trecut, sub formă de custodie la Muzeul Național de Istorie a României, de unde a revenit în 2005.

Unii autori consideră în mod greşit că predarea în custodia Muzeului Național de Istorie a României s-a făcut în 1984[64]. Data corectă a acestui transfer este 1979, când întreg Cabinetul Numismatic al Academiei a trecut în componența Muzeului Național de Istorie a României[65]. S-a emis şi părerea că în anul 1979 colecția Cantacuzino a fost transferată Conservatorului Poştal[66]. Acest lucru nu s-a întâmplat însă niciodată în realitate, fiind vorba doar de o confuzie între Conservatorul Poştal şi Muzeul Național de Istorie a României. Anii de viață ai lui Al.Gh. Cantacuzino au fost prezentați nesiguri, fie 1838-1922, fie 1842-1924[67]. Un necrolog publicat în Buletinul Societății Numismatice Române lămureşte şi acest lucru: Al.G. Cantacuzino a trăit între 1842 şi 1924[68]. Numele lui apare sub mai multe forme: Al.Gh. Cantacuzino, Al.G. Cantacuzino sau Alex. Cantacuzino-Alca[69].

Muzeul Saint-Georges

Muzeul a fost întemeiat de Alexandru Saint-Georges în 1908 la Bârlad[70] şi era deschis publicului două zile pe săptămână, marțea şi joia[71], când vizitatorii dispuneau chiar şi de un registru unde îşi puteau consemna impresiile după vizitarea muzeului[72]. Muzeul era format din două încăperi în care piesele erau expuse în dulapuri şi pe mese[73].

---

64 Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *op. cit*.
65 Octavian Iliescu, *op. cit*., p. 2144.
66 Silviu N. Dragomir, *op. cit*., vol. 1, p. 87.
67 Sorin Rădulescu, *op. cit*.
68 Buletinul Societății Numismatice Române, nr. 51-52, iulie-decembrie 1924, p. 49.
69 Lucian Predescu, *Enciclopedia României Cugetarea*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O - Editura Vestala, 1999, p. 162.
70 A.N.R.-A.N.I.C., fond *Saint-Georges, inv. 1126*, dosar nr. 19/1947-1950, *Memoriu către Ministerul Artelor*, f. 8. Informațiile privind evoluția muzeului sunt preluate din acest document.
71 Prin vizitarea muzeului numai în cele două zile ale săptămânii nu trebuie înțeleasă o activitate limitată a acestuia, pentru că în epocă aceasta era o practică generală. Muzeul Național de Antichități era deschis publicului joia şi duminica, zile în care se puteau vizita şi Colecțiile Al. G. Cantacuzino.
72 Ştefan Păun, Ioana Blănaru, *Muzeul „Al. Saint-Georges"*, Editura Cartea Universitară, Bucureşti, 2007, p. 17.
73 *Ibidem*, p. 18.

Încă din perioada bârlădeană a existenței muzeului este semnalată colecția filatelică a acestuia. Astfel, conform unor date publicate în presa vremii, se consemnează că muzeul din Bârlad deținea o colecție aproape completă a mărcilor româneşti, „începând cu cele *Cap de Bou*"(s.n.), dar şi formulare poştale de la „începutul poştei noastre". Se remarcă în mod deosebit „o colecție de coli timbrate de 20 parale, 2, 25, 480, 600 şi 840 lei cu *Cap de Bou*"[74]. Existența unor coli timbrate cu asemenea valori nominale mari credem că nu era posibilă în perioada când muzeul a funcționat la Bârlad şi că este vorba despre o datare inexactă. Valori nominale de 480, 600 şi 840 lei nu puteau să apară decât mult mai târziu, în perioada de inflație de după al Doilea Război Mondial.

Includerea unor piese filatelice în patrimoniul muzeului încă de la începuturile funcționării sale este un lucru interesant, care merită a fi subliniat. Cum Alexandru Saint-Georges nu este cunoscut ca filatelist, ne putem întreba cine l-a influențat în acest sens? Este semnalată existența unei scrisori din 1923 care atestă relația de prietenie dintre Nicolae Docan şi Alexandru Saint-Georges[75]. Este posibil ca această amiciție să fie explicația includerii unor mărci şi documente poştale printre piesele muzeului, deoarece Nicolae Docan era posesorul unei colecții filatelice importante, pe care, aşa cum am văzut, a donat-o Academiei.

Din 1915 muzeul se mută la Târgovişte, odată cu mutarea ofițerului Alexandru Saint-Georges în această garnizoană. Aici, patrimoniul muzeului suferă pierderi importante în timpul ocupației din 1916-1918. Se menționează că încă din perioada funcționării muzeului la Bârlad şi Târgovişte au fost publicate o serie de „articole având sursă materialul documentar, numismatic sau filatelic existent în muzeu". Din păcate printre articolele citate nu se regăseşte niciunul cu subiect filatelic[76]. Curtea de Despăgubiri de Război recunoaşte în 1921 evaluarea pagubelor suferite de patrimoniul muzeului în valoare de 1.350.000 lei, o sumă impresionantă pentru acele vremuri. După război, Alexandru Saint-Georges a demisionat din armată, s-a mutat în Bucureşti şi a refăcut muzeul pe care l-a donat în 1932 „Fundațiilor Culturale Carol al II-lea". Recunoaşterea juridică a acestei donații a venit abia în 1940. În 1945, din cauza lipsei de fonduri, „Filarmonica" şi „Muzeul Saint-Georges" au fost transferate la Ministerul Artelor. În 1948, după 40 de ani de funcționare, muzeul a primit o decizie a

[74] *Ibidem*, p. 18.
[75] *Ibidem*, p. 25.
[76] *Ibidem*, p. 27.

Ministerului Artelor care dispunea predarea colecțiilor către diverse muzee bucureştene.

Muzeul a funcționat la mai multe adrese din Bucureşti. Inițial şi-a desfăşurat activitatea în casa Saint-Georges din Şoseaua Cotroceni[77], apoi şi-a avut sediul intr-un mic apartament din str. Polonă, nr. 24. În timpul războiului s-a refugiat în comuna Perşani din fostul județ Făgăraş. La întoarcerea din refugiu colecțiile au fost depozitate într-un spațiu impropriu, pavilionul „Lunii Cărții", din piața Senatului, de unde au fost duse la „Muzeul Satului".

Fostul ministru plenipotențiar C. Manu, a donat Ministerului Artelor, în martie 1948, colecțiile sale şi imobilul din Calea Victoriei nr. 92, cu condiția ca el să locuiască în continuare într-un apartament al imobilului în care va funcționa un muzeu documentar (colecțiile proprii şi „Muzeul Saint-Georges"). Mulți colecționari au adoptat această tactică, încercând pe de o parte să-şi salveze colecțiile, dar şi să-şi asigure o bătrânețe liniştită. Nominalizarea explicită a „Muzeului Saint-Georges" în condițiile de donație a fost făcută, cu siguranță, ca urmare a unei înțelegeri între C. Manu şi Alexandru Saint-Georges, din dorința acestuia de a găsi un local cât mai bun pentru muzeu. Nu a reuşit acest lucru deoarece în octombrie 1948, Ministerul Artelor a cedat imobilul Preşedinției Consiliului de Miniştri, care l-a repartizat Ministerului Industriei. Acesta a instalat în clădire un cămin de zi.

Este remarcabilă abnegația cu care a luptat Alexandru Saint-Georges pentru acest muzeu. El a intuit sprijinul pe care Carol al II-lea îl va acorda culturii în timpul domniei sale şi a donat patrimoniul muzeului „Fundațiilor Culturale Carol al II-lea". Ideea se va dovedi excelentă pentru activitatea muzeului, deoarece chiar dacă fondurile de care a beneficiat muzeul nu au fost deosebit de mari, au fost suficiente pentru a asigura o funcționare normală. În schimb, apartenența sa la „Fundațiile Culturale Carol al II-lea" i-a conferit o autoritate morală pe care Alexandru Saint-Georges a ştiut să o exploateze. A cerut şi a obținut documente şi obiecte de colecție de la alte muzee, de la autoritățile statului[78] sau de la colecționari particulari[79].

---

[77] Gheorghe Parusi, *Cronologia Bucureştilor, zilele, faptele, oamenii Capitalei de-a lungul a 530 de ani*, Editura Compania, 2007, p. 357.

[78] Ministerul Artelor a permis vizitarea Palatului Cotroceni în vederea identificării unor piese ce ar putea interesa muzeul, dar ulterior nu a aprobat preluarea pieselor alese (A.N.R.-A.N.I.C. fond *Saint-Georges, inv. 1126*, dosar nr. 88/1948, f. 177); Muzeul Saint-Georges a solicitat Direcției Generale a Poştelor şi Telegrafului timbrele emise în anii 1945 - 1946 (idem,

Perioada de glorie a muzeului a fost în timpul domniei lui Carol al II-lea. Odată cu începerea războiului apar problemele. În 1941 generalul Antonescu s-a opus aprobării bugetului muzeului[80].

În timpul războiului activitatea muzeului a continuat. Alexandru Saint-Georges a dat dovadă de o prezență de spirit şi de o clarviziune deosebită. În 1940 solicita autorităților să predea muzeului sigiliile şi alte însemne oficiale evacuate din teritoriile cedate în acel an. Numai de la Direcția Generală P.T.T. a primit peste 1.000 de bucăți[81]. A preluat, cu acte în regulă, diverse piese din muzeele transnistrene, salvându-le poate de la distrugerea la care ar fi fost expuse în cursul operațiunilor militare, ce au avut loc în acea zonă în 1944, pe care le va restitui după război autorităților sovietice.

După război urmează o perioadă foarte grea. Cel care în anii interbelici obținea de la LARES facilități pentru călătoria cu avionul pe ruta Bucureşti - Bazargic pentru identificarea şi achiziționarea unor piese muzeale din Cadrilater, se vede nevoit să încerce obținerea unor alimente pentru angajații muzeului de la Domeniile Coroanei sau să cumpere pe cartelă, prin intermediul sindicatelor, lenjerie intimă[82].

Muzeul şi-a încetat activitatea în aprilie 1950, când a predat Direcției Artelor Plastice din Ministerul Artelor şi Informațiilor şi ultimele rechizite, adică „17 peniţe, 3 gume, 1 tub de pelicanol..."[83].

După ce a înființat muzeul la Bârlad în 1908, Alexandru Saint-Georges l-a condus cu multă pasiune timp de 42 de ani. Tot lui i-a fost dat să asiste la desființarea muzeului, în primăvara anului 1950. În 1949 personalul a fost transferat la alte muzee, iar Alexandru Saint-Georges „pus în retragere pentru limită de vârstă" la 1 decembrie 1949, a primit delegație pentru semnarea lucrărilor administrative şi predarea colecțiilor[84].

Secțiunea filatelică a muzeului a apărut de-a lungul timpului în organigramele de funcționare, fie subordonată Cabinetului Numismatic, fie

---

dosar nr. 90/1946 f. 11); muzeul a solicitat Primăriei Craiova diverse obiecte din colecțiile „Fundației Aman" şi din arhiva Primăriei (idem, dosar nr. 75/1935, f. 20).

79 Donația Ioan Odor (idem, dosar nr. 8/1941, f. 67); donația Eugenia căpitan Nic. Birmann (*ibidem*, f. 160); donația Lisette şi Jean Soccec (*ibidem*, f. 32); donație „Societatea Mica" (*ibidem*, f. 30).

80 Pe memoriul trimis de „Uniunea Fundațiilor Culturale Regale" Secretariatului General al Guvernului pentru aprobarea bugetului „Muzeului Saint-Georges", generalul Antonescu a pus următoarea rezoluție „Trebuie să funcționeze ca o secție la unul din Muzeele Statului. *A fost o creație pentru persoane"* (s.n.) (idem, dosar nr. 81/1941, f. 115).

81 Idem, dosar 80/1940, f. 39.

82 *Ibidem*, dosar 87/1947, f. 10.

83 *Ibidem,* dosar 19/1947-1950. f. 146.

84 *Ibidem*, f. 227.

de sine stătătoare. Într-un anunț publicat în presa vremii, apărea drept conducător al secției filatelice Emilian Costescu[85]. Acesta era însă ofițer activ la acea dată, membru în „Comitetul de Conducere" al Societății Filatelice Române şi conducerea secției filatelice de la Muzeul Saint-Georges trebuie privită ca o colaborare pe care o avea cu muzeul. Acest lucru rezultă şi din scrisoarea pe care i-a adresat-o Alexandru Saint-Georges, în 1938, când i-a propus să conducă onorific secția filatelică[86]. Din statele de plată ale salariaților, din statele de funcțiuni sau din documentele curente nu rezultă nicio altă persoană care să se fi ocupat cu conducerea sectorului filatelic. Mai mult decât atât, în 1939, adresându-se Direcției Generale a Poştei şi Telegrafului, solicitând diverse obiecte, uniforme, documente şi mărci poştale, Alexandru Saint-Georges cerea să i se pună la dispoziție un „specialist în această direcție"[87]. Cum a putut muzeul să organizeze un aşa de bogat, variat şi important patrimoniu filatelic, fără să aibă niciodată angajat un specialist filatelic?!

Legăturile lui Alexandru Saint-Georges cu lumea filatelică nu par să fi fost niciodată foarte strânse. Nu a fost găsit niciun document care să ateste apartenența lui Alexandru Saint-Georges la o societate filatelică, aşa cum a făcut parte între 1943 şi 1947 din conducerea Societății Numismatice Române. Doar Emilian Costescu şi Grigore Racoviceanu[88] au scris câteva articole în presa filatelică a vremii, care altfel a trecut sub tăcere existența muzeului[89]. Printre donatorii muzeului rareori se întâlnesc nume consacrate de filateliști, iar donațiile nu sunt dintre cele mai importante. Muzeul Saint-Georges nu a beneficiat de prea mult sprijin din partea lumii filatelice românești. Printre donatorii de piese filatelice se numără: Lucia şi avocat El. Şaraga[90], Ioan I. Odor[91], revista „Filatelia"[92], avocatul Grigore Racoviceanu[93], Carol Schafhütl[94] şi Alexandru Dojan[95].

Patrimoniul filatelic al muzeului a fost de-a dreptul impresionant! În primul rând era foarte bogat şi bine organizat. Regulamentul de funcționare

---

[85] „Revista Societății Filatelice Române", an II, iunie-iulie 1938, nr. 6-7.
[86] A.N.R.- A.N.I.C. , fond *Muzeul Saint-Georges*, dosar nr. 27/1938, f. 7.
[87] Idem, dosar 79/1939, f. 18.
[88] Grigore Racoviceanu, *Ştampile vechi româneşti*, în „Filatelia", nr. 35, 1 iunie 1946, p. 7.
[89] Idem, dosar nr. 88/1948, *Lista articolelor publicate despre Muzeul Saint-Georges*, f. 100.
[90] Idem, dosar nr. 7/1940, f. 29.
[91] Idem, dosar nr. 8/1941, f. 67.
[92] Idem, dosar nr. 90/1946, f. 32.
[93] *Ibidem*, f. 74.
[94] Idem, dosar nr. 2/1935, f. 29.
[95] Idem, dosar nr. 1/1934, f. 185.

al muzeului, întocmit după al Doilea Război Mondial, dă şi structura colecţiei filatelice, care în principal este compusă din „timbre poştale româneşti, ale ocupaţiilor străine în România, ale ocupaţiilor româneşti peste graniţă; valori poştale; formulare poştale; ştampile poştale din Principatele Unite şi din celelalte provincii româneşti Transilvania, Banat, Bucovina, Basarabia şi Dobrogea; documente servind la istoria poştei în România; mărcile şi valorile poştale vor fi îmbrăcate în hârtie subţire şi păstrate în albume speciale, fiecare piesă va avea o fişă pe materii”[96].

Dincolo de claritatea planului de colecţionare surprinde ideea de a include în colecţiile muzeului piese de istorie poştală din Transilvania, Banat, Bucovina, Basarabia şi Dobrogea, chiar dacă până în 1878, respectiv 1918, în acele provincii a funcţionat poşta maghiară, austriacă, rusă sau turcă. Nici astăzi aceste teme nu sunt foarte răspândite printre colecţionarii români, care consideră că, la vremea respectivă, acele provincii au avut o administraţie poştală străină şi, în consecinţă, ele nu aparţin patrimoniului filatelic românesc. Dar spiritul novator al lui Alexandru Saint-Georges nu se va vedea numai aici. Într-un memoriu înaintat în 1949 secretarului general Bădeanu din Ministerul Artelor se menţionează următoarele: „colecţia filatelică este orânduită ştiinţific, timbrele fiind aşezate în album după emisiuni, valoare, dinţături şi culori. Ştampilele poştei române, ruse şi austriece din Ţările Române, începând cu 1826 sunt aşezate cronologic pe oficii poştale”[97].

În inventarele muzeului întâlnim pentru prima dată piese filatelice în actul de donaţie al muzeului, autentificat la 21 ianuarie 1940, care menţiona la poziţia a 2-a a inventarului „piese în legătură cu istoria Poştelor în România” constând în 4378 de piese şi 4 dosare[98]. Patrimoniul filatelic creşte constant: în 1943 erau 5373 de piese şi 11 dosare[99], iar în 1945 existau în colecţiile muzeului 11.512 piese şi 29 de dosare cu documente[100].

Colecţiile filatelice ale Muzeului Saint-Georges impresionau nu numai prin volum, ci şi prin calitatea şi raritatea pieselor. Întru-unul din nenumăratele memorii adresate Ministerului Artelor, cu scopul de a sublinia importanţa şi bogăţia patrimoniului, se specifica, în 1946, că muzeul „posedă o colecţie începând cu mărcile „Cap de Bour“ şi

---

[96] Idem, fond *Saint-Georges, inv. 1126*, dosar XV/14, Fundaţia Culturală Regală Regele Mihai I, Muzeul Alexandru Saint-Georges, Institut de Documentare, Regulament. f. 36.
[97] *Ibidem*, f. 117.
[98] *Ibidem,* f. 1.
[99] *Ibidem*, f. 73 şi următoarele.
[100] Idem, fond *Muzeul Saint-Georges, inv. 617*, dosar nr. 18/1939-1948, f. 34-35.

ştampilările din 1830"[101], iar Emilian Costescu evocă într-un articol publicat în 1939 cea mai rară marcă poştală din colecţia muzeului „frumosul timbru *Cap de Bou* de 80 de parale" (s.n.)[102]. Dintre documentele poştale se remarcă lucrarea *Condiţiile Poştelor din Prinţipatul Moldovei,* tipărită la Iaşi în 1851[103] şi *Condiţiile Poştelor din Prinţipatul Ţării Româneşti 1851-1856*, tipărită la Bucureşti în acelaşi an[104].

Alexandru Saint-Georges a fost preocupat în egală măsură de piesele vechi, rare şi valoroase, cât şi de piesele filatelice contemporane, intuind valoarea şi importanţa la care vor ajunge acestea peste ani. Există nenumărate intervenţii la Direcţia Generală a Poştelor şi Telegrafului prin care solicita mărcile emise în epocă de administraţia poştală[105]. Insista mult ca aceste mărci să fie acordate gratuit muzeului, dar a făcut, asiguratoriu, şi un abonament pentru a putea cumpăra toate seriile de timbre emise de Poştă[106]. Alexandru Saint-Georges nu s-a mulţumit numai cu mărcile standard, el a solicitat să i se pună la dispoziţie varietăţi de culoare, de dantelură, probe şi eseuri, dovedind astfel înalte cunoştinţe filatelice[107].

În anii războiului a început să funcţioneze poşta militară şi să fie cenzurată corespondenţa civilă. Acordând importanţa cuvenită acestor piese filatelice, care vor deveni foarte căutate peste ani, muzeul s-a adresat instituţiilor publice, solicitând să-i fie predate plicurile corespondenţei curente[108], reuşind astfel să adune 1115 plicuri cu diverse ştampile de cenzură constituind cea mai mare colecţie de astfel de piese care a existat vreodată în România[109]. S-a adresat şi Ministerului Apărării Naţionale cerând corespondenţa circulată cu ştampilele oficiilor poştale militare şi solicitând ca după război să-i fie repartizate ştemplurile metalice utilizate de aceste oficii[110].

---

101 *Ibidem*, dosar nr. 86/1946, f. 119.
102 Emilian Costescu, *Un colţ de cultură românească - Muzeul Al. Saint-Georges al Fundaţiilor Culturale Regale ale României*, în „Revista Societăţii Filatelice Române", an III, martie 1939, nr. 3, pp. 58-59.
103 *Ibidem.*
104 A.N.R.- A.N.I.C., fond *Muzeul Saint-Georges, inv. 617*, dosar nr. 3/1935, Donaţia Marica Matei Caragiale, f. 247.
105 Idem, dosar nr. 16/1949, f. 21; idem, dosar nr. 75/1935, f. 45 şi f. 51; idem, dosar nr. 90/1946, f. 238.
106 Idem, dosar nr. 86/1946, f. 176.
107 Idem, dosar nr. 79/1939, f. 19.
108 Idem, dosar nr. 82/1942, f. 26.
109 Idem, dosar nr. 18/1939-1948, f. 34.
110 Idem, dosar nr. 67/1942. f. 2.

Corespondența adresată sau expediată de unele instituții de mare importanță, precum Preşedinția Consiliului de Miniştri, Marele Stat Major, misiunile diplomatice străine acreditate la Bucureşti, şi altele, nu se cenzurau, considerându-se că în aceste trimiteri poştale pot exista informații pe care nici cenzorii nu trebuie să le cunoască. Astfel de corespondențe, la intrarea în circuitul poştal, primeau o ştampilă cu textul *OPRIT A SE CENZURA*. Având o intuiție deosebită, reuşeşte să strângă 462 de astfel de plicuri. Datorită rarității lor, plicurile cu astfel de ştampile au fost mult timp necunoscute, iar când au intrat în preocupările filateliştilor una din primele interpretări dată ştampilelor a fost aceea că ele indicau reținerea plicului pentru cenzurare, adică *OPRIT* [pentru] *A SE CENZURA*. Filateliştii români au început să discute despre acest tip de ştampile abia prin anii '80, iar o colecție aşa de mare este azi foarte greu de realizat.

După 23 august 1944 corespondența externă sosită în România era cenzurată în primul rând de cenzura militară sovietică şi abia după aceea era predată autorităților române. Alexandru Saint-Georges a reuşit să realizeze şi o astfel de colecție, a ştampilelor de cenzură sovietică, aplicate pe teritoriul României[111].

Marele merit al lui Alexandru Saint-Georges este că a reuşit să formeze aceste colecții fără bani, dovedind multă intuiție şi tenacitate în a solicita autorităților sau persoanelor fizice astfel de corespondențe, curente în epocă. Interesul lui Saint-Georges nu s-a limitat doar la colectarea unor astfel de corespondențe, el a fost preocupat şi de studierea documentelor oficiale care reglementau procedurile poştale respective. După război a identificat o lucrare, de uz intern probabil, intitulată *Documentare asupra cenzurii în România* pe care o solicită Preşedinției Consiliului de Miniştri[112]. Chiar şi în perioada în care soarta tristă a muzeului începea să se întrevadă, Alexandru Saint-Georges a rămas preocupat de îmbogățirea patrimoniului muzeului. Astfel, în iunie 1948, Ministerul Artelor şi Informațiilor confirma Ministerului Afacerilor Interne, prin adresa nr. 548/1948, că este de acord cu solicitarea Muzeului Alexandru Saint-Georges de a i se da plicurile provenite de la corespondența zilnică sosită la Ministerul Afacerilor Interne[113].

Soarta patrimoniului filatelic al Muzeului Saint-Georges a rămas neclară după desființarea muzeului. Încă din 1946, când s-a verificat inventarul muzeului de către Ministerul Artelor, patrimoniul filatelic a fost

---

111 Idem, dosar nr. 18/1939-1948, f. 34.
112 Idem, dosar nr. 71/1947, f. 3.
113 Idem, fond *Ministerul Artelor şi Informațiilor*, dosar nr. 138/1948, f. 21.

neglijat. Astfel, comisia numită de minister, formată din prof. Aurelian Sacerdoțeanu, Mircea Nădejde, prof. Bucur Mitrea şi Alexandru Saint-Georges, după ce a constatat inventarierea bunurilor muzeului şi-a declinat competența pentru bibliotecă (!) şi sectorul filatelic şi a propus ministerului cooptarea în comisie *„a unui specialist pentru controlul bibliotecii şi al pieselor filatelice"*[114].

În 1948, când se punea problema mutării în casele C. Manu, s-a format o comisie de triere a patrimoniului compusă din prof. C. Moisil pentru numismatică, Damian Bogdan de la Academie pentru documente, Mihail Şerban de la Direcția Protecției Muncii Artistice pentru bibliotecă, Inspector General George Nichita pentru artă plastică şi Ion Panfil pentru filatelie şi istoria poştei[115]. Surprinde numirea în comisie a unui om al cărui nume este absolut necunoscut în lumea filatelică!

Ministerul Artelor şi Informațiilor solicitase la 31 martie 1948, prin adresa nr. 5339, Asociației Filateliştilor din România, cu sediul în str. Episcopiei nr. 2, să recomande un specialist care să facă parte din comisia de triere a materialului Muzeului Saint-Georges[116]. Nu s-a găsit răspunsul la această solicitare, fiind posibil ca „Asociația Filateliştilor din România" să nu mai fi fost în funcție în aprilie 1948, deoarece nu există nicio urmă de activitate a respectivei asociații la acea dată. Surprinzător, există însă un răspuns de la „Asociația comercianților de mărci poştale pentru colecțiuni din România" cu sediul inițial în str. Smârdan, nr. 11 apoi în Pasajul Vilacross nr. 1, care, sub semnătura preşedintelui Gh. Triandafil şi a secretarului general Wily Nathansohn, a recomandat ca membru în comisie pe Alex. A. Marian, membru în comitetul de conducere al respectivei asociații, domiciliat în str. Lt. Col. Papazoglu, nr. 11[117]. Nu se ştie dacă asociația comercianților de mărci poştale a fost invitată să propună un specialist în comisia de triere, dacă Asociația Filateliştilor din România a transferat solicitarea Ministerului Artelor şi Informațiilor către „Asociația comercianților de mărci poştale" sau dacă aceasta a trimis scrisoarea din proprie inițiativă, şi poate chiar dintr-un anume interes, toate variantele fiind plauzibile. De ce mai puțin cunoscutul Alex. A. Marian a fost înlocuit cu un perfect necunoscut, Ion Panfil, şi mai ales cine l-a propus pe acesta din urmă, sunt întrebări deocamdată fără răspuns.

---

[114] Idem, fond *Saint-Georges*, dosar XV/14, f. 13.
[115] Idem, dosar nr. 19/1947-1950, f. 179.
[116] Idem, fond *Ministerul Artelor şi Informațiilor*, dosar nr. 138/1948, f. 26.
[117] *Ibidem*, f. 12.

În perioada interbelică, colecția filatelică a Academiei Române a fost inventariată, în lipsa unor specialişti ai Academiei, de cunoscutul expert filatelic Rudolf Zoscsak. Colecția filatelică confiscată în 1944 de la baronul Job Wilhelm von Witzleben a fost inventariată de cunoscuți filatelişti şi comercianți de mărci poştale. De ce în cazul colecției filatelice a Muzeului Alexandru Saint-Georges s-au preferat oameni necunoscuți?!

Ministerul Artelor a trimis în 1948 o adresă Muzeului Saint-Georges prin care îi cerea să predea colecțiile de etnografie, artă populară, artă veche românească, tablouri, sculpturi şi miniaturi „Muzeului Național". Colecțiile de preistorie, arheologie şi numismatică urmau să fie predate „Muzeului Național de Antichități". Colecțiile de mobilier trebuiau predate „Muzeului Național" din Palatul R.P.R. Cărțile trebuiau să ajungă la Biblioteca de pe lângă Palatul R.P.R. Pentru repartizarea celorlalte categorii de obiecte ministerul anunța că va emite instrucțiuni ulterioare[118].

La sfârşitul anului 1949 colecția filatelică încă exista în patrimoniul muzeului, conform unui document, nesemnat, datat cu creionul *3 nov. 1949*, care poartă titlul *Tablou rezumativ pe secții de material rămas în depozit la Muzeul Saint-Georges*. La „Capitolul I - Numismatică, Medalistică, Filatelie", alături de monete româneşti contemporane, monete întrebuințate ca podoabă, matrițe pentru falsificat bani românești, piese pentru păstrat bani, bilete de bancă românești şi străine care au circulat la noi, medalii şi plachete românești, insigne, decorații, fişe şi jetoane, mărțişoare, mărturii de botez, măsuri şi greutăți, peceți" există menționate şi piesele filatelice, compuse din „timbre poştale şi ştampilări poştale"[119].

Locul unde se găseau piesele filatelice în 1949 apare contradictoriu în documente. Într-o adresă a muzeului către minister, din 21 februarie 1949, se preciza că în sediul din str. Polonă nr. 24 se găseau depozitate colecțiile de documente, manuscrisele, biblioteca, hărțile, fotografiile şi colecțiile filatelice[120].

În schimb, într-un referat întocmit de minister se făcea mențiunea că piesele filatelice se găseau, alături de numismatică şi medalistică, în sediul din str. Maria Rosetti nr. 19, iar la sediul din str. Polonă nr. 24 existau documente, manuscrise şi bibliotecă[121]. Documentul preciza că din piesele

[118] A.N.R.- A.N.I.C., fond *Saint-Georges*, dosar nr. 19/1947 - 1950, f. 38.
[119] Idem, fond *Ministerul Artelor şi Informațiilor*, dosar nr. 225/1949, f. 40.
[120] *Ibidem*, f. 1.
[121] *Ibidem*, f. 38.

aflate în str. Maria Rosetti nr. 19, Aşezământul Nicolae Bălcescu[122] a ales tot ce-l interesa şi propunea trecerea la Academie a monedelor româneşti contemporane, a medaliilor şi a plachetelor, predarea la Muzeul Militar a armelor, drapelelor, uniformelor, insignelor şi decoraţiilor, costumele urmând să fie predate Muzeului Naţional. Picturile, sculpturile şi mobilierul se vor repartiza muzeelor specializate. Obiectele ce nu vor fi considerate interesante vor fi trecute la reformă. Trebuie remarcat faptul că nu se făcea nicio menţiune explicită cu privire la instituţia căreia urma să-i fie predate colecţiile filatelice. Nu se poate stabili cu precizie dacă printre obiectele considerate „interesante" Aşezământul Nicolae Bălcescu a preluat şi colecţiile filatelice. Nu se poate stabili motivul pentru care, începând cu anul 1948, Alexandru Saint-Georges a declarat că nu posedă inventare pentru colecţiile muzeului, când aceste inventare existau deja din anii trecuţi, foarte bine întocmite. Motivul invocat de Alexandru Saint-Georges a fost lipsa spaţiilor de depozitare şi a personalului calificat. În aceste condiţii, tot materialul muzeului a fost predat fără inventar, cu toată opoziţia celor care urmau să preia obiectele[123].

În cursul anului 1950 au fost predate Aşezământului Nicolae Bălcescu 30 de lăzi şi 1697 pachete cu documente[124], prin 12 procese verbale de predare-primire[125]. Muzeului de Artă al R.P.R. i-au fost predate mai multe lăzi cu documente prin 6 procese verbale de predare–primire, încheiate în cursul lunii aprilie 1950[126]. Dintre acestea, procesul verbal din 6 aprilie 1950 este interesant deoarece delegatul Muzeului de Artă al R.P.R., Charlotte Gherţovici, a preluat neinventariate *48 de lăzi sigilate, plus una de fier, plus una cu stema Cantacuzino-Paşcanu îmbrăcată în piele, plus una cu arhiva „Muzeului Saint-Georges*[127]. Lăzile conţineau monede româneşti,

---

122 Aşezământul „Nicolae Bălcescu" a fost o instituţie creată în 1947-1948, care funcţiona în casele Brătianu din Piaţa Amzei; a acumulat multe piese de la instituţiile de profil care se desfiinţau; a fost desfiinţat prin HCM 1193/25 iunie 1955, când întreg patrimoniul a fost preluat de Biblioteca Naţională, care a înfiinţat în casele din Piaţa Amzei secţia de „Colecţii Speciale", unde se află şi acum depozitat o parte din fondul documentar al Muzeului Saint-Georges (Ştefan Păun, Ioana Blănaru, *op. cit*., p. 113).

123 A.N.R.- A.N.I.C., fond *Ministerul Artelor şi Informaţiilor*, dosar nr. 145/1950, f. 6.

124 Idem, dosar nr. 299/1950, f. 1-8.

125 *Ibidem*, passim.

126 *Ibidem.*

127 Charlotte Gherţovici, sora artistului Iosif Iser, era şefa biroului administrativ al Muzeului de Artă, iar ca artistă expusese la câteva saloane ale „Tinerimii Artistice Române", inclusiv sub pseudonimul, dat de Tudor Arghezi, Lotti Savil (vezi la Petre Oprea, *Opera lui Iosif Iser în Muzeul de Artă al Republicii Socialiste România*, în „Revista Muzeelor" nr. 2, 1967, pp. 130-

bancnote româneşti şi străine, medalii, plachete, insigne, decoraţii, steme, peceţi, măsuri şi greutăţi, acuarele, desene, gravuri, stampe, uleiuri, sculpturi de mici dimensiuni, arme, costume, cărţi, fişe, dosare cu material relativ la numismatică, medalistică, heraldică şi *ştampilări poştale*[128]. Este singurul document de predare-primire în care apare o menţiune legată de colecţia filatelică, dar care nu descrie nici măcar sumar piesele predate şi nici nu precizează numărul lor.

Alexandru Saint-Georges, în perioada ianuarie-septembrie 1950, a încheiat alte procese verbale de predare a pieselor numismatice la Muzeul Naţional de Antichităţi[129], a tablourilor şi sculpturilor la Pinacoteca Statului de la Muzeul R.P.R.[130], a cărţilor referitoare la artă la biblioteca Palatului R.P.R.[131] şi a obiectelor de artă populară la Muzeul Naţional[132].

Alexandru Saint-Georges a obţinut aprobarea Ministerului Artelor să păstreze biblioteca personală, fotografiile şi portretele de familie, care fuseseră verificate anterior de o comisie a ministerului şi declarate fără interes pentru stat[133]. Printre cele 1470 de titluri ale bibliotecii, existau şi câteva cărţi, reviste şi cataloage cu subiect filatelic şi numismatic.

În anul 1953, în baza Ordinului nr. 62 din 29 aprilie 1953 al Comitetului pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniştri, o parte din bunurile provenind de la fostul muzeu documentar Alexandru Saint-Georges şi depozitate la Muzeul de Artă al R.P.R., au trecut în folosinţa Ministerului Afacerilor Interne pentru Arhivele Statului (5.865 obiecte), a Ministerului Poştelor şi Telecomunicaţiilor pentru Muzeul de Poştă şi Telecomunicaţii (277 obiecte), a Muzeului Naţional de Artă Populară pentru Secţia de Artă Medievală Românească (30 obiecte), a Muzeului Brukenthal Sibiu (122 obiecte), a Sfatului Popular al Capitalei pentru Muzeul de Arheologie şi Istorie Bucureşti (6048 obiecte), a Ministerului Forţelor Armate pentru Muzeul Militar (431 obiecte) şi a Teatrului Naţional „I.L. Caragiale" (138 obiecte)[134].

136; idem, *Artişti participanţi la expoziţiile Societăţii Tinerimii Artistice 1902-1937*, Editura Maiko, Bucureşti, 2006, p. 2).

[128] A.N.R.- A.N.I.C., fond *Ministerul Artelor şi Informaţiilor*, dosar nr. 299/1950, f. 11.

[129] A.N.R.- A.N.I.C., fond *Saint-Georges*, dosar nr. 19/1947-1950, f.39.

[130] *Ibidem*, f.54.

[131] *Ibidem,* f.58.

[132] *Ibidem,* f.81.

[133] A.N.R.- A.N.I.C., fond *Ministerul Artelor şi informaţiilor*, dosar nr. 145/1950, f. 8.

[134] A.M.N.A.R., dosar *„1952-1953 Procese verbale obiecte de patrimoniu"*, f. 43; mulţumim doamnei director adjunct Rodica Matei pentru ajutorul pe care ni l-a acordat cu multă amabilitate în identificarea acestor materiale din arhiva Muzeului Naţional de Artă al României.

Obiectele destinate Muzeului Poştelor şi Telecomunicaţiilor au fost ridicate de Zenaida Teodoreanu, responsabila Conservatorului de Timbre P.T.T., în baza delegaţiei nr. 702.853 emisă de Oficiul Special de Distribuirea Timbrelor din cadrul Direcţiei Generale a Poştelor[135]. Procesul verbal de predare-primire s-a încheiat la data de 28 octombrie 1953, fiind semnat de Viorica Vasilescu din partea Muzeului de Artă R.P.R. şi de Zenaida Teodoreanu din partea Ministerului Poştelor şi Telecomunicaţiilor[136]. Lista obiectelor predate cuprindea o şapcă de telegrafist, 106 bucăţi plicuri fără timbre din anul 1859, 50 bucăţi plicuri fără timbre din anul 1858, 15 bucăţi cărţi poştale fără timbre, trei formulare de mandat poştal, 84 blanchete şi depeşe telegrafice, 15 bucăţi ştampile poştale din metal, o tuşieră veche din metal galben şi o călimară de porţelan în cutie de lemn din prima jumătate a secolului al XIX-lea[137].

Practic, din cele peste 10.000 de piese din colecţia de „ştampilări poştale" a muzeului Alexandru Saint-Georges nu au ajuns la Conservatorul P.T.T. decât 277 de piese, astfel încât soarta marii colecţii filatelice a muzeului rămâne în continuare înconjurată de mister. La Muzeul Naţional Filatelic, care a preluat patrimoniul Conservatorului P.T.T. se mai găsesc astăzi doar plicurile oficiale (nefrancate) din 1858 şi 1859, dar nici acestea nu au fost înscrise în registrele de evidenţa gestiunii.

În arhiva Muzeului Naţional Filatelic se mai află un pachet cu tăieturi din ziare, cu subiecte filatelice, provenind tot de la Muzeul Alexandru Saint-Georges, dar fără niciun document care să ateste cum au ajuns aceste tăieturi din ziare la Poştă. La 28 iulie 1953, Comitetul pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniştri a emis Ordinul nr. 106 prin care alte 1238 de bunuri ale fostului Muzeu Alexandru Saint-Geoorges trec de la Muzeul de Artă al R.P.R. la: Sfatul Popular al Capitalei, pentru Muzeul Minovici (25 obiecte), Ministerul Forţelor Armatei, pentru Muzeul Militar (156 obiecte), Sfatul Popular al Capitalei, pentru Muzeul de Istorie şi Arheologie Bucureşti (828 obiecte), Comitetul pentru Învăţământ Superior, pentru Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa" (23 obiecte) şi Academia R.P.R. pentru Muzeul de Antichităţi (206 obiecte)[138]. De data aceasta nu este nimic cu caracter poştal sau filatelic.

---

135 *Ibidem*, f. 48.
136 *Ibidem*, f. 49.
137 *Ibidem*, f. 50.
138 *Ibidem*, f. 18.

După 1960, au apărut sporadic informații privind existența în circuitul filatelic privat a unor piese filatelice care au făcut parte din patrimoniul fostului muzeu Alexandru Saint-Georges. Grigore Racoviceanu nominalizează în 1963 o astfel de piesă care se afla la acea dată în colecția George Potra[139], iar eruditul cercetător al mărcilor poştale româneşti Liviu N. Cristea semnala cumpărarea de către arh. Gabriel Sassower, de la faimoasa casă filatelică londoneză Gibbson, a unei alte interesante piese filatelice româneşti purtând o ştampilă care atestă faptul că aparținuse Muzeului Alexandru Saint-Georges[140].

Modul în care astfel de piese au trecut din patrimoniul fostului muzeu în circuitul privat a făcut obiectul unor cercetări ale organelor de procuratură. Astfel, Procuratura Raionului I.V. Stalin solicita Muzeului de Artă al R.P.R., printr-o adresă din 15 ianuarie 1959, să precizeze dacă o anumită piesă prefilatelică românească a făcut parte sau nu din patrimoniul preluat de la fostul Muzeu Alexandru Saint-Georges, informație necesară pentru cercetările care se efectuau în dosarul nr. 2580/1958[141]. Muzeul de Artă al R.P.R. a răspuns prompt, în aceeaşi zi, prin actul nr. 198/15 ianuarie 1959, precizând că tot patrimoniul cu caracter filatelic, cuprinzând 277 de obiecte, a fost predat în 1953 Ministerului Poştelor şi Telecomunicațiilor[142]. Astfel, se pare că nici Procuratura nu a putut să afle ce s-a întâmplat cu colecțiile filatelice ale fostului muzeu documentar Alexandru Saint-Georges. Totuşi, este imposibil ca cea mai mare colecție românească de istorie poştală să dispară fără urmă. Nu ne rămâne decât să sperăm că cercetări viitoare vor identifica locul unde se găseşte colecția filatelică Saint-Georges, întregind astfel patrimoniul cultural național mobil cu o colecție de referință.

---

[139] Grigore Racoviceanu, *Ştampilele poştale folosite în Țările Române până în anul 1881*, Editura Transporturilor, Bucureşti, 1963, p. 28; autorul evocă o piesă filatelică veche din colecția muzeului, unicat, care purta o ştampilă ovală utilizată la Bucureşti în anul 1859.

[140] A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 256624, vol. 4, f. 128-129; este vorba despre un ştraif de 3 mărci din emisiunea 1876, obliterate cu o ştampilă rusească a poştei de campanie.

[141] Arhiva Muzeului de Artă al României, dosar *1952-1953, Procese verbale obiecte de patrimoniu*, f. 3.

[142] *Ibidem*, f. 4.

Colecția filatelică a B.N.R.

În anul 1967 Banca Națională a României (B.N.R.) a predat Poştei Române colecția sa de timbre româneşti şi străine, precum şi colecția de timbre româneşti a Fabricii de Timbre, numită în epocă Imprimeria Băncii de Stat, care era subordonată Băncii Naționale a României. Cele două colecții predate însumau 3.510.660 bucăți timbre româneşti cu o valoare de 18.247.425, 26 lei şi 13.451 bucăți timbre străine cu o valoare de 13.103.554,32 lei. Hotărârea de predare a patrimoniului filatelic datează din 1961, dar ea s-a materializat abia în 1967, când Poşta a preluat colecția de timbre a B.N.R.

Colecția „Fabricii de Timbre" era foarte valoroasă pentru că ea cuprindea machetele grafice ale unor emisiuni poştale româneşti, matrițele cu care s-au imprimat aceste timbre, dintre care se detaşează matrițele originale cu care au fost imprimate cele două emisiuni „Cap de Bour" în anul 1858 şi eseurile, de multe ori în coli complete, cu semnăturile de aprobare a imprimării seriilor respective. La 1 iunie 1945 un grup de filatelişti format din general dr. D. Simici, dr. Oancea, Petre Murea, Celion Năməloiu, Gustav Noska, Rudolf Zoscsak, Grigore Racoviceanu, Florin Macovei, I. Gheorghiu şi Onig Tulbendjian, a vizitat Fabrica de Timbre, unde au fost impresionați de muzeul acesteia, unde au putut admira clişeele cu care s-au imprimat timbrele „Cap de Bour", colile din mărcile „Carol cu favoriți" şi „Carol cu barbă", din care erau decupate câte una sau două timbre şi alte piese filatelice frumoase şi interesante[143].

Nu se poate determina astăzi motivul pentru care Banca de Stat de atunci a dorit să scape de colecțiile filatelice pe care le deținea. Înainte de a fi predate Poştei, au mai fost tentative de a le înstrăina. Astfel, prin adresa nr. 273 din 4 mai 1961, Imprimeria Băncii de Stat, din str. Fabrica de Chibrituri, nr. 28 (actuala Fabrică de Timbre), trimitea B.A.R. spre consultare inventarul mărcilor poştale româneşti cuprinzând 117 file, inventarul efectelor poştale româneşti şi străine, 11 file şi inventarul timbrelor fiscale şi diverse, 105 file. Se cerea restituirea după consultare. Prin adresa nr. 14.479, Banca de Stat comunica B.A.R. că inventarele muzeului Imprimeriei Băncii au fost trimise spre consultare şi altor instituții, urmând ca după aceasta, colectivul de specialişti din care va face parte şi un reprezentat al B.A.R. să facă propuneri asupra destinației ce i se va da colecției. Imprimeria Băncii de Stat mai preciza B.A.R. prin adresa nr. 2383 din 7 aprilie, 1961 că inventarele erau la acea dată trimise spre

[143] Grigore Racoviceanu, *O vizită la Fabrica de Timbre*, în „Filatelia", nr. 12, 15 iunie, 1945, pp. 7-8.

consultare Direcției Generale a Arhivelor Statului. Ca urmare a acestor propuneri, B.A.R. prin adresa nr. 2991 din 24 mai 1961 solicita Băncii de Stat, în urma studierii inventarelor colecțiilor filatelice trimise, să i se cedeze, dacă este posibil, câte două exemplare din toate mărcile poştale româneşti emise între 1858 şi 1959[144].

În final s-a hotărât ca întreaga colecție de timbre a B.N.R. să fie transferată Conservatorului P.T.T. Dincolo de valoarea materială, colecția de mărci poştale a B.N.R. a fost importantă prin valoarea ei documentară, deoarece conținea câteva mii de piese unicat. Acest lucru trebuie apreciat aşa cum se cuvine, pentru că în domeniul filatelic unicatele sunt extrem de rare. Valoarea materială a unor astfel de piese este foarte greu de determinat, deoarece fiind unicate nu se pot compara cu piese similare, valoarea lor fiind aceea a unor piese de amator. În registrele de evidență operativă, piesele din colecția B.N.R. erau înregistrate şi descrise aşa de bine încât fotografierea pieselor devenea inutilă. Toate amănuntele semnificative pentru piesa în cauză erau menționate în registrele respective. În anii '50 ai secolului trecut s-a intenționat deschiderea unui muzeu al B.N.R., care urma să cuprindă valoroase piese numismatice, filatelice, precum şi colecția de tablouri. Din păcate, din motive pe care nu le cunoaştem, muzeul nu a fost inaugurat niciodată şi acest fapt a favorizat dispersarea unui patrimoniu deosebit de valoros, care cu greu se mai poate astăzi reface.

În anul 1985 colecția de timbre a revenit la Banca Națională a României. Prin Decretul Consiliului de Stat nr. 42 din 6 februarie, semnat de Nicolae Ceauşescu, colecția Conservatorului de Timbre a trecut din nou în administrarea B.N.R. În conformitate cu prevederile decretului, colecția a fost denumită în mod oficial „Tezaurul Filatelic Național" ca dovadă a importanței, valorii şi prețuirii de care se bucura. Printre filateliştii din epocă exista opinia că mutarea Conservatorului de Timbre la B.N.R. s-a făcut pentru garantarea unor împrumuturi externe ale României. Ipoteza pare fantezistă, dar nu poate fi exclusă. Nu am reuşit să găsim niciun document, deocamdată, care să susțină această idee. Mai plauzibilă este varianta mutării Conservatorului de Timbre de la Poştă la B.N.R. din cauză că se semnalaseră unele tentative de furturi de timbre, şi se dorea punerea

[144] Toată această corespondență purtată între Banca de Stat sau Imprimeria Băncii de Stat şi B.A.R. se află în arhiva Cabinetului Numismatic al B.A.R. şi ne-a fost pusă la dispoziție, ca şi alte documente din această arhivă, de către actualul şef al cabinetului, dr. Viorel Petac, căruia îi mulțumim şi pe această cale.

la adăpost a colecției. Trebuie însă remarcat şi contextul epocii în care Nicolae Ceauşescu încerca centralizarea bunurilor culturale. În anul 1978 se inaugura „Muzeul Colecțiilor de Artă", care centraliza, în pofida chiar a unor condiții puse prin actele de donație, mai multe colecții de artă. Tot în acei ani se evoca crearea unei Biblioteci Naționale care să centralizeze activitatea bibliotecilor. Şi în domeniul filatelic s-a urmărit acest lucru, pentru că una din prevederile decretului stipula concentrarea la B.N.R. a tuturor pieselor filatelice de patrimoniu. Colecția de mărci poştale a B.N.R. nu a fost accesibilă publicului larg, nefiind deschis un muzeu, dar selecțiuni din această colecție de timbre au fost prezentate câteodată la expozițiile filatelice.

În februarie 1990, cu o grabă suspectă, în baza Decretului nr. 106/1990 al Consiliului Frontului Salvării Naționale, semnat de Petre Roman, Tezaurul Național Filatelic a trecut de la B.N.R. la Poşta Română.

Muzeul Poştei şi Conservatorul de Timbre P.T.T.

Poşta Română a înființat muzeul poştal în timpul directoratului colonelului Augustin Gorjan, în 1891[145]. Apariția unui astfel de muzeu, încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea, este un fapt notabil, fiind printre primele muzee de acest gen din lume. Colecțiile muzeului cuprindeau toate timbrele poştale, telegrafice şi imprimatele poştale emise de Poşta Română de la Unirea Principatelor până la zi, precum şi uniforme poştale, inscripții şi diverse obiecte care au fost folosite în activitatea poştală. Colonelul Gorjan anunța chiar şi intenția de a expune timbrele străine sosite de la U.P.U. în cadrul muzeului[146]. Din păcate, ulterior nu au mai apărut date care să confirme existența muzeului.

Într-un articol cu caracter memorialistic, apărut mai târziu, în 1937, Constantin N. Minescu, fost subdirector general al Poştei, face afirmația că în 1906 clişeele originale cu care s-au imprimat mărcile „Cap de Bour" existau la acea dată la Muzeul Național. Este greu de crezut că prin denumirea de *Muzeu Național* Constantin Minescu înțelegea Muzeul Poştei, astfel încât afirmația nu face decât să întrețină starea de confuzie privind

[145] * * *, *Le Musée Postal de Bucarest*, în „Timbrofilul", an II, nr. 12, octombrie 1891, pp. 1-2.
[146] *Ibidem.*

existența unui muzeu poştal înaintea Primului Război Mondial[147]. Un articol publicat în perioada interbelică descrie muzeul poştal, care exista la acea dată la ultimul etaj al Palatului Poştelor de pe Calea Victoriei[148]. Din prezentarea făcută de autorul articolului rezultă câteva aspecte interesante:

- Muzeul era amplasat într-o aripă a clădirii ce nu era deschisă publicului (divizia de exploatare poştală), la etajul al doilea.

- La intrare lipsea inscripția care să ateste că în cele două încăperi funcționa un muzeu.

- Uşa de la intrare nu oferea o siguranță suficientă.

- Conducerea muzeului era asigurată de un funcționar poştal (diriginte), care organizase expunerea pieselor din muzeu.

- Lipsa unor criterii tematice sau cronologice de organizare a expoziției permanente (piesele erau prezentate de-a valma: alegorii istorice, portretele directorilor generali ai P.T.T.-ului alături de fotografiile uzinei de cabluri submarine de la Calais sau instalațiile telegrafice din Hamburg).

- Lipsa unei etalări ştiințifice (lipsesc textele explicative, lipsesc datele de proveniență sau perioada utilizării lor în circuitul poştal, pur şi simplu piesele sunt expuse ca atare, fără niciun fel de indicații).

Se poate aprecia că nu erau îndeplinite în totalitate cerințele de funcționare a unui muzeu, în special cele privind accesul vizitatorilor şi nici funcțiile ştiințifice şi educaționale. Patrimoniul era în schimb foarte bogat. Dotarea cu personal de specialitate, care să organizeze şi să pună în valoare patrimoniul existent la acea dată ar fi aşezat România printre primele țări ale Europei care aveau un muzeu poştal în adevăratul sens al cuvântului.

Marea majoritate a patrimoniului era formată din portretele foştilor directori generali P.T.T. şi din diverse fotografii (delegații la congresele U.P.U. de la Berna şi Lisabona, Corpul Telegrafic al Principatelor Unite 1864 etc.). La acestea se adaugă aparatura tehnică folosită în telefonie şi telegrafie, uniforme poştale şi accesoriile lor, diverse registre şi documente poştale. Este descrisă o veche cutie de scrisori românească, de o construcție specială şi sunt evocate vechi ştampile de poştă (ştempluri) fără a fi descrise, deoarece lipsea identificarea lor. Surprinde lipsa menționării unor mărci poştale, care în mod sigur existau în patrimoniul poştei şi care

---

[147] Constantin Minescu, *Prima emisiune a timbrelor poştale în Moldova cap de zimbru rotunde*, în „Revista Filatelică Română", nr. 2, februarie 1937, p. 6.

[148] Leonard Paşcanu, *Va avea România un muzeu poştal?*, în „Filatelia", nr. 3/1998, pp. 9-11; autorul redă integral un articol scris de C.M. Georgescu, membru în colegiul de redacție al publicației „Revista Poştelor, Telegrafelor şi Telefoanelor" şi intitulat *O vizită la Muzeul şi Biblioteca P.T.T.* , dar nu precizează unde şi când a apărut respectivul articol..

fuseseră prezente printre obiectele expuse de Poşta Română la Expoziţia Generală din 1906. Această participare este evocată printr-o fotografie a Pavilionului Poştei, un vechi han de poştă.

Prezentarea muzeului poştal din respectivul articol era încheiată cu biblioteca. Existau 4.549 de volume, din care 1.745 ştiinţifice (625 în limba română), 1.950 profesionale (643 în limba română), 836 literare (372 în limba română) şi 18 artistice. Muzeul Poştei mai este amintit în documente abia în 1940, când în organigrama Poştei Române apărea *Biblioteca şi Muzeul P.T.T.*, sub forma unui birou subordonat direct directorului general[149].

După al Doilea Război Mondial patrimoniul muzeului pur şi simplu se evaporă!

S-a pierdut, din păcate, patrimoniul format din obiectele, instrumentele, aparatele şi uniformele P.T.T., precum şi aproape tot fondul documentar (stampe, hărţi, fotografii, tipărituri etc.) care ar fi fost astăzi foarte util pentru lămurirea numeroaselor aspecte neclare sau chiar necunoscute ale istoriei Poştei Române.

Toate obiectele şi documentele strânse cu grijă timp de aproape 70 de ani au dispărut fără urmă, astfel încât, la *Centenarul Mărcii Poştale Româneşti*, sărbătorit cu mult fast în 1958, nu mai exista nimic din patrimoniul muzeului înfiinţat în 1891. Se pare că în 1946 a avut loc o reorganizare a Muzeului Poştei[150] şi de atunci nu mai apare nici o menţiune despre existenţa acestei instituţii. Mai mult decât atât, în 1956 se menţiona în presa filatelică necesitatea înfiinţării unui muzeu filatelic sau a unui muzeu poştal cu o secţie filatelică[151].

Una din prevederile H.C.M. nr. 833 din 18 iunie 1958, care stabilea măsurile pentru sărbătorirea centenarului mărcii poştale româneşti, se referea la înfiinţarea unui muzeu poştal, dar ea nu a fost pusă în aplicare, cu toate că au existat unele preocupări, care nu au depăşit stadiul de intenţii. Un referat din anul 1959 ne arată nivelul pregătirilor pentru înfiinţarea muzeului[152]. A fost constituit un colectiv de specialişti pentru întocmirea planului tematic. Cei trei specialişti, prof. George Potra[153],

---

149 * * *, *D.G.P.T.T. - 10 ani de activitate 1930 - 1940*, Imprimeria Naţională, p. 19.

150 A.N.R. - A.N.I.C., fond *Muzeul Saint-Georges inv. 617*, dosar 90/1946, f. 29. În acest document se solicita Poştei să se trimită Muzeului Saint-Georges dubletele existente în Muzeul Poştal, ca urmare a reorganizării acestuia.

151 * * *, *Anul filatelic 1956*, în „Filatelia", nr. 6, noiembrie-decembrie, 1956.

152 A.M.N.F., dosar *Expoziţie 1958*, nenumerotat.

153 George Potra (1907, Săcuieu, jud. Cluj – 1990, Bucureşti), prin studiile sale a pus în evidenţă istoria oraşelor, târgurilor şi hanurilor din România; autorul unei istorii a ţiganilor

Victor Brătulescu[154] şi Alexandru Bădăuţă[155] au înaintat la 1 iulie 1959 „un anteproiect cu privire la crearea unui *Muzeu al Poştelor Româneşti*”[156].

Se preconiza contactarea muzeelor poştale din Praga, Budapesta, Belgrad, Roma şi Paris pentru a li se cere informaţii privind activitatea specifică. Poşta era interesată în mod special de modelele de mobilier de expunere, de organizarea muzeelor respective şi de soluţiile tehnice privind conservarea şi etalarea exponatelor[157]. Se propunea completarea colectivului de specialişti care realizase anteproiectul planului tematic cu un muzeograf, Gheorghe Astancăi, care în acea vreme deţinea funcţia de director al „Muzeului dr. Severeanu”[158].

S-au trasat sarcini direcţiilor regionale de poştă să depisteze în teritoriu piese ce ar putea fi incluse în patrimoniul viitorului muzeu. Rezultatele nu au fost deloc încurajatoare, deoarece s-au identificat puţine astfel de piese, care erau fie în proprietatea unor filatelişti, fie a altor muzee, fie a arhivelor statului.

Astfel, la Timişoara au fost identificate mărci poştale şi scrisori vechi la pensionarul P.T.T. Petru Murea şi scrisori vechi la Muzeul Regional Banat. Cu filateliştii din Arad şi Lugoj se purtau tratative pentru obţinerea unor piese[159].

---

din România, a publicat şi însemnări ale unor călători străini prin Ţările Române (* * *, *Dicţionar Enciclopedic*, vol. 5, O–Q, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2004, p. 471).

154 Victor Brătulescu (1899, com. Nebuna – Velea, jud. Vlaşca – 1976, Bucureşti), student preferat al lui Nicolae Iorga, a fost secretarul Comisiunii Monumentelor Istorice în perioada interbelică, director al Muzeului de Artă Religioasă şi secretar al Comisiei de Pictură de pe lângă Patriarhia Română; a fost un bun cunoscător al monumentelor României, în special al celor de artă religioasă (vezi pe larg la Ioan Opriş, *Istoricii şi Securitatea*, vol. II, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2006, pp. 473-484).

155 Alexandru Bădăuţă (1901, Zâmbreasca, Teleorman – 1983, Bucureşti), scriitor şi publicist, a dus o susţinută activitate în cadrul turismului. A fost organizatorul unor expoziţii din ţară dar şi din S.U.A., Belgia, Franţa şi Cehoslovacia. În anii celui de-al Doilea Război Mondial a organizat o expoziţie itinerantă prin Europa (Valentin Borda, *Călători şi exploratori români*, Editura Sport–Turism, Bucureşti, 1985, pp. 47-49).

156 Documentul conţine 5 pagini dactilografiate, este semnat în numele colectivului de Victor Brătulescu şi trasează liniile generale ale tematicii muzeului (A.M.N.F., dosar *Expoziţie 1958*, nenumerotat).

157 *Ibidem*; nu am găsit niciun alt document cu privire la acest demers, care se pare că nu s-a finalizat, neexistând niciun răspuns de la muzeele din străinătate.

158 Dr. Gheorghe Astancăi a fost directorul Muzeului Municipiului Bucureşti, după care a trecut la conducerea „Muzeului dr. Severeanu”, unde şi-a încheiat tragic cariera, decedând ca urmare a unui accident de maşină (informaţie dată de Ionel Ioniţă, director al Muzeului de Istorie al Municipiului Bucureşti); pentru alte date despre activitatea lui Gheorghe Astancăi vezi şi la Mihai Gramatopol, *Gustul eternităţii*, vol. II, Editura Meridiane, 2006, p. 72.

159 A.M.N.F., dosar *Expoziţie 1958*, nenumerotat, act nr. 7.941/30 mai 1958 al Direcţiei Regionale P.T.T.R. Timişoara.

Direcția Regională P.T.T.R. Galați a descoperit la oficiul poştal din Brăila un drapel al fostei „Societăți de Ajutor şi Înmormântări a personalului inferior P.T.T. din România, filiala Brăila", care a fost trimis la Bucureşti[160].

La Suceava a fost identificată o colecție de buletine telegrafo-poştale din anii 1864-1865 la pensionarul P.T.T. Octav Papadopol, diverse documente din istoria Poştei la Arhivele Statului Botoşani, o goarnă poştală, documente vechi şi un basorelief la Muzeul raional Câmpulung[161].

La Craiova nu s-au identificat decât unele documente din fondurile Arhivelor Statului[162]. Lipsa de obiecte muzeale disponibile se poate să fi contribuit şi ea la nerealizarea muzeului. Totuşi, se pare că la Hanu-Roşu, lângă Vălenii de Munte, a funcționat o perioadă un muzeu poştal, într-o veche clădire de han de poştă. Incendiul care a distrus vechiul han de poştă după 1990 a pus capăt oricăror speranțe. A fost salvată replica poştalionului realizată în 1958 de către Întreprinderea de Producție din Răşinari[163], care a realizat cu prilejul Centenarului Mărcii Poştale Româneşti cursele cu diligența la Mogoşoaia şi Călugăreni[164] şi care se găseşte astăzi depozitată la casa memorială „Nicolae Iorga" din Vălenii de Munte.

După 1990 s-a reînființat formal Muzeul Poştei în cadrul Regiei Autonome Poşta Română, astfel încât în structurile organizatorice ale Poştei, conform H.G.R. nr. 371 din 3 iulie 1998, publicat în Monitorul Oficial nr. 250 din 6 iulie 1998, acesta exista; desigur că nu putem vorbi decât de o existență pur teoretică, fără nicio legătură cu realitatea, fiind vorba, la acea dată, mai mult de o intenție decât de un muzeu adevărat; muzeul exista numai pe hârtie, iar fizic nu putem vorbi decât despre o cameră în care erau îngrămădite câteva obiecte vechi, utilizate în activitatea poştală.

În afară de Muzeul Poştal, Poşta Română a mai avut o structură administrativă, Conservatorul de Timbre, care deținea mărci poştale româneşti şi străine. Era de fapt colecția filatelică a Poştei Române. Nu se ştie data la care acesta a fost înființat, dar se poate bănui că inițial a făcut

---

160 *Ibidem*, act nr. 7721/31 mai 1958 al Direcției regionale P.T.T.R. Galați.

161 *Ibidem*, act nr. 3600/28 mai 1958 al Direcției P.T.T.R. Suceava.

162 *Ibidem*, act nr. 122.110/18 mai 1958 al Direcției P.T.T.R. Craiova.

163 Acolo directorul tehnic al Expoziției, ing. Titus Orădean, depistase un „droşcar" octogenar, care în tinerețe fusese ucenic la un atelier de fabricat trăsuri la Viena.

164 Aceste curse cu poştalionul realizate în noiembrie 1958 erau o atracție destul de scumpă pentru bucureşteni, căci prețul unui bilet dus-întors pe distanța Bucureşti – Călugăreni costa 50 de lei la clasa I-a, 40 de lei la clasa a II-a şi 30 de lei la clasa a III-a, iar pe ruta Bucureşti – Mogoşoaia prețul biletului era 30 de lei la clasa I-a, 25 de lei la clasa a II-a şi 20 de lei la clasa a III-a (A.M.N.F., dosar *1858*, nenumerotat).

parte din Muzeul Poştal, a cărui înfiinţare a fost anunţată de directorul general al Poştei, colonelul Augustin Gorjan în 1891. Ulterior, la o dată incertă, colecţia de timbre a Poştei a fost desprinsă din cadrul Muzeului Poştal şi a continuat să funcţioneze ca o structură administrativă separată, sub denumirea de Conservatorul de Timbre P.T.T. Patrimoniul filatelic al acestui conservator a fost foarte important, fapt care a permis în 1940 să se facă o donaţie importantă Muzeului Saint-Georges din piesele pe care le avea în mai multe exemplare [165].

Au existat suspiciuni, că în diverse perioade, din această colecţie au dispărut mărci valoroase. S-a făcut afirmaţia că întreaga colecţia a Poştei ar fi ajuns la Berlin[166] sau că regele Carol al II-lea şi-a însuşit cele mai valoroase timbre, atât din colecţia Poştei, cât şi din cea a Fabricii de Timbre[167]. Dispariţia unor mărci poştale din colecţia Poştei în timpul ocupaţiei germane din Primul Război Mondial este confirmată de un document, înregistrat la Serviciul Conservator sub nr. 4/14 ianuarie 1931, care evocă mărcile recuperate din cele luate cu acel prilej, fără a nominaliza nici mărcile dispărute şi nici pe cele recuperate[168]. Faptul că între colecţia filatelică a Poştei şi muzeu era o diferenţă este susţinut de câteva documente din perioada interbelică. Astfel, în „Procesul Verbal nr. 4 al şedinţei Comisiei de Timbre din 16 martie 1933" se menţiona, printre altele, primirea unei oferte de cumpărare a unor timbre austriece cu supratipar C.M.T.[169]. După dezbateri, Comisia de Timbre, precursoarea Comisiei Filatelice de astăzi, a concluzionat că nu poate da curs ofertei de cumpărare a acestor timbre, deoarece în colecţia P.T.T. nu existau decât timbrele oficiale emise de administraţia P.T.T., iar faptul că figurau în cataloage nu le conferea acestora statutul de mărci oficiale[170]. În altă şedinţă a Comisiei de Timbre, din data de 18 martie 1933, s-a examinat colecţia oficială a P.T.T.

---

165 A.N.R.- A.N.I.C., fond *Muzeul Saint-Georges*, inv. 617, dosar 7/1940, *Donaţia nr. 12/11 ianuarie 1940*, f. 43-45.

166 I. Bogdan, *Albumul cu timbre poştale al Direcţiunii G-le P.T.T.*, în „Revista Societăţii Filatelice Române", nr. 8-9, august-septembrie 1938, pp. 4-5.

167 Teodor Cutlic, *Unde se găsesc mărcile noastre clasice ?*, în „Filatelia", nr. 5, 1957.

168 A.M.N.F., *Dosar nr. III, Serviciul Conservator, 1931-1935*, dosar nenumerotat.

169 În anul 1918, Armata a 8-a română care a intrat în Pocuţia a supratipărit timbrele austriece şi cărţile poştale găsite în stoc la oficiile poştale cu inscripţia C.M.T. (Comandamentul Militar Teritorial). Supratiparul nu a fost nici iniţiat şi nici aprobat de autorităţile poştale româneşti şi ca atare el nu a fost recunoscut oficial. Cu toate acestea, aceste mărci poştale sunt şi astăzi trecute în cataloagele filatelice la capitolul „România".

170 A.N.R.- A.N.I.C., fond *Casa Regală – Regele Carol al II-lea*, dosar nr. 159/1933, f. 247.

pentru a decide asupra formatului timbrelor care urmează a fi tipărite în viitor şi asupra modalităţilor de imprimare a acestora[171].

Foarte concludent privind statutul Muzeului Poştei este conţinutul *Procesului Verbal nr. 6 al Comisiei de Timbre, încheiat la 30 martie 1933 ora 19*. Membrii comisiei au declinat oferta făcută de un oarecare domn Niculescu privind cumpărarea unor eseuri şi erori româneşti, pe motiv că acestea nu-şi aveau locul într-o colecţie oficială a P.T.T. şi că ele ar fi binevenite în colecţia unui muzeu, dar înfiinţarea acestuia nu era de actualitate[172].

Cu toate acestea, persoanele private au continuat să folosească denumirea de *muzeu* pentru instituţia care gestiona colecţia de timbre a Poştei Române, contribuind astfel la crearea unei stări de confuzie care a persistat mult timp. În 1933, vestitul anticar Elias Şaraga a făcut o ofertă *Muzeului Poştei*[173]. Pe de altă parte, în lumea filatelică exista percepţia că nu exista un muzeu filatelic şi înfiinţarea unui astfel de muzeu se cerea uneori prin articolele publicate în presa filatelică[174]. Existenţa unui muzeu poştal care nu era accesibil publicului este menţionată în presa vremii, într-un apel pentru înfiinţarea unui muzeu de mărci poştale româneşti, deoarece Muzeul D.G.P.T.T. „dacă nu este la dispoziţia publicului nu are altă valoare decât aceea de arhivă”[175].

Chiar dacă nu a fost niciodată un muzeu în adevăratul sens al cuvântului, colecţia filatelică a P.T.T. a existat. Ea a fost formată din mărcile poştale româneşti emise chiar de această instituţie şi din mărcile poştale străine care veneau de la Berna în cadrul schimbului oficial cu U.P.U. Mărcile poştale din toate statele lumii membre ale U.P.U. erau trimise de regulă administraţiei poştale româneşti în trei exemplare. Dintre acestea, două exemplare se trimiteau Palatului Regal pentru colecţia regală[176]. Atunci când veneau numai două exemplare din aceste timbre străine ele se trimiteau în totalitate Palatului Regal[177]. Întregurile poştale străine sosite de la biroul din Geneva al U.P.U. nu se trimiteau regelui ci rămâneau în colecţiile Poştei[178].

---

171 *Ibidem*, f. 249.
172 *Ibidem*, f. 250.
173 *Ibidem*, f. 272.
174 Ing. C.N. Gheorghiu, *Importanţa presei filatelice*, în „Revista Filatelică Română”, nr. 2, februarie 1937, p. 3.
175 T. Monteoru, *Statutul şi filatelia*, în „Filatelia”, nr. 56, 15 aprilie 1947, pp. 12-13.
176 A.M.N.F., *Dosar nr. IV, 1936-1940 Serviciul Conservator*, dosar nenumerotat.
177 *Ibidem*, act nr. 105.307/7 mai 1936.
178 *Ibidem.*

Colecția Conservatorului P.T.T. a fost formată nu numai din timbrele emise în epocă de administrația poştală, dar şi prin donațiile făcute de diverse persoane. Astfel, generalul Mihail Ştefan, fost director general al Poştei şi fost ministru, a donat Conservatorului erorile de culoare de la emisiunea „Ferdinand" 1926 precum şi cinci eseuri din aceeaşi emisiune[179]. Pentru completarea colecției Poştei cu unele timbre mai vechi s-a obținut aprobarea directorului general al Poştei de a se solicita filateliştilor să facă oferte în acest sens[180]. Au răspuns solicitării Poştei avocatul I. Bogdan şi comerciantul de mărci poştale Willy Nathansohn[181].

Se cumpărau de la comercianții de mărci poştale diverse accesorii filatelice necesare colecției de timbre, precum albume, coperți de album, şarniere, foi de album, foi de hârtie cristal pentru protecția timbrelor, etc.[182]. Uneori se aplica o metodă de plată originală. Nu se plătea cu bani, dar se oferea în schimbul accesoriilor filatelice cumpărate mărci poştale oficiale la valoarea nominală, care în mod normal nu puteau să fie utilizate poştal decât de către autoritățile statului, aşa cum a fost cazul unei tranzacții încheiate cu comerciantul Samuel Lupovici în 1932[183].

Cu ocazia Expoziției Universale care urma să se desfăşoare la New York, în 1939, Poşta Americană a invitat, prin Ministerul Afacerilor Externe, Poşta Română să participe la o expoziție filatelică ce urma să fie organizată la Tulsa. Au fost selecționate o serie de emisiuni poştale din perioada 1922-1938, care să acopere 7 sau 8 panouri de expunere, dar se pare că nu s-au primit aprobările necesare, pentru că participarea românească n-a mai avut loc[184].

Colecția Poştei a fost completată de-a lungul timpului cu diverse mărci poştale şi alte piese filatelice provenite din confiscările făcute de autorități. Astfel, în luna martie 1959, UM 0123/E trimitea Poştei drapelul cu inscripția „Sborul şi credința", al corpului conductorilor poştali, organizație fondată în 1895, care a fost găsit la Gheorghe Ionescu din Bucureşti, condamnat de Tribunalul Militar Bucureşti prin sentința nr. 712/1958 la 5 ani închisoare corecționară[185].

---

179 *Ibidem*, act nr. 28/28 iunie 1939.
180 Idem, *dosar nr. III, 1931-1935 Serviciul Conservator*, dosar nenumerotat, act nr. 206.995/7 noiembrie 1932.
181 *Ibidem*, act nr. 5/10 aprilie 1933.
182 *Ibidem*, act nr. 101.065/13 iunie 1932.
183 *Ibidem*, act nr. 80.373/27 mai 1932.
184 Idem, *dosar IV, 1936-1940, Serviciul Conservator*, dosar nenumerotat, act nr. 331/4 din 30 martie 1939.
185 A.M.N.F., dosar *1948-1958*, nenumerotat

Alte timbre confiscate au ajuns în colecțiile Poştei în 1959 când Secția Financiară a fostului raion al Bucureştiului „Tudor Vladimirescu" a predat Conservatorului P.T.T. o cantitate de timbre străine şi româneşti, fără a nominaliza persoanele de la care au fost confiscate mărcile.

La o dată incertă au mai intrat în colecția Poştei timbrele confiscate de la Victor Cuteanu, în cauza 9596/45/1, Gheorghe Stănescu, în cauza 9596/32/1, Moise Frenkel[186], în cauza 9596/42/1, Vasile Gabrielescu, în cauza 9596/35/1 şi Artur Lucian[187] în cauza 9596/36/8.

Cu toate că prin ordonanța din 20 iulie 1964 s-a dispus de către Procuratura Oraşului Bucureşti neînceperea urmăririi penale împotriva lui Jacques Wertheimer-Ghika, acuzat în dosarul nr. 1628/Sp/961 de falsificarea unor mărci poştale emise între 1859 şi 1864, piesele în cauză, alături de alte documente pe care J. Wertheimer-Ghika se baza pentru a susține că mărcile în cauză sunt autentice, au fost confiscate de Procuratură şi depuse la Conservatorul P.T.T., cu actul nr. 565/5/609 din 28 iulie 1964. La 21 martie 1977 a fost confiscată, la vama aeroportului Otopeni, o colecție de timbre de la George Aurelian Cocorescu[188]. Trebuie remarcat faptul că nu toate confiscările de colecții filatelice au ajuns la Conservatorul Poştei, cum poate că ar fi fost firesc. De aceea ne întrebăm unde a ajuns colecția de timbre a ziaristului Aurel Cosma, confiscată odată cu arestarea sa, la Eforie în 1960, şi evaluată la 5.859,35 lei[189] sau cea a lui Mircea Ionescu-Quintus[190]?

O donație importantă a fost făcută în 1970 de către celebrul pictor Juan Miró, care a oferit administrației poştale române macheta unei mărci poştale realizată de el pentru comemorarea inundațiilor catastrofale care au avut loc în România în acel an. Din câte cunoaştem este singura operă a celebrului artist care se află în țara noastră.

În colecțiile Conservatorului Poştal au fost înregistrate în 1977 două donații semnificative ale unui celebru filatelist sibian, Ludwig Dengel. Una din colecții era dedicată mărcilor clasice româneşti, iar alta poştelor străine

---

186 Moise (Mozu) Frenkel a făcut parte din grupul de experți filatelici care au inventariat colecția von Witzleben.

187 Artur Lucian, str. Speranței, nr. 47 bis, Bucureşti, a fost membru fondator al Asociației Generale a Filateliştilor din România (* * *, *De la Asociația filateliştilor din România*, în „Filatelia pentru toți", nr. 19, iulie 1933, p. 380).

188 Este posibil să fie vorba despre colecția generalului Traian Cocorăscu, fost membru în conducerea Asociației Filateliştilor din România, în anii interbelici.

189 Ioan Opriş, *Procesul ziariştilor „naționalişti" 22 mai – 4 iunie 1945*, Editura Albatros, Bucureşti, 1999, pp. 168 şi 178.

190 Mircea Ionescu-Quintus, *Pasiunea mea, filatelia!*, în „Romfilatelia", număr pilot, iulie 2006, p. 3.

din România. Dengel a încercat încă din 1960 să cedeze colecţia sa filatelică Muzeului Brukenthal, în schimbul unei sume de bani. Oferta nu a fost acceptată, din mai multe motive, printre care şi acela că muzeul intra în posesia colecţiei abia după moartea filatelistului. Nici Muzeul Naţional de Istorie al R.S.R. nu a dat curs unei oferte similare venite din partea lui Dengel. În 1976 s-a produs o tentativă de furt de la locuinţa filatelistului, aflată la Sibiu, pe str. Nouă nr. 39, despre care a fost informat prim-secretarul de atunci la judeţului Sibiu, Richard Winter. S-a propus din nou Muzeului Brukenthal să preia colecţia filatelică şi să amenajeze pentru aceasta o secţie aparte. Muzeul a declinat oferta, motivând lipsa de spaţiu. Tentativa de furt a impus autorităţilor asigurarea pazei locuinţei lui Dengel[191]. Colecţiile au fost expuse ocazional la diferite expoziţii filatelice din ţară. După aceste donaţii au mai fost câteva tentative ale Poştei de a atrage şi alte colecţii în patrimoniul Conservatorului de Timbre.

După apariţia Legii nr. 63 din 1974 instituţiile statului au fost preocupate permanent de îmbogăţirea colecţiilor publice, în special cu piese susceptibile de a fi clasate în patrimoniul cultural naţional. După cutremurul din 1977 o serie de piese filatelice „provenite din recuperările realizate, ca urmare a mişcării seismice" au fost depozitate la Muzeul Naţional de Artă. Prin scrisoarea nr. 137/7709 din septembrie 1977, D.G.P.Tc a cerut predarea acestora la Conservatorul de Timbre, solicitare rămasă fără răspuns[192]. Demersurile autorităţilor statului de integrare în colecţiile publice a unor piese filatelice ca urmare a seismului din martie 1977 au fost uneori exagerate, lezând drepturile legitime ale cetăţenilor. Prin adresa nr. 137/7708 din septembrie 1977, Poşta solicita Procuraturii Sectorului 1 inventarierea colecţiei filatelistului Titus Predescu, găsită printre ruinele imobilului sinistrat[193] şi care fusese reţinută de organele de procuratură în vederea justificării de către deţinător a proveniênţei pieselor de valoare. Procuratura a răspuns că piesele filatelice găsite în astfel de situaţii au fost predate la Arhivele Statului, unde o comisie constituită în acest scop va face inventarierea lor şi că de acest aspect se ocupă Circa 1 de Miliţie. Dând dovadă de tenacitate demnă de o cauză mai nobilă, Poşta a

[191] Ion Opriş, *Ludwig Dengel (1902-1980), (II)*, în „Curierul filatelic", nr. 21, decembrie 1991, p. 7
[192] A.M.N.F., dosar *Legea nr. 63 din 1 noiembrie 1974 privind activitatea patrimoniului naţional*, nenumerotat.
[193] Prof. Titus-Florin Predescu locuia în blocul Scala care s-a prăbuşit la cutremurul din 1977.

reluat demersurile adresându-se Inspectoratului de Miliție al Sectorului 1, fără a se ajunge, din fericire, la confiscarea pieselor filatelistului[194].

Un caz deosebit s-a petrecut în 1980, când adjunctul Procurorului General, general-maior de justiție Nicolae Iscrulescu semnala M.T.Tc. prin adresa nr. 686/C/1980 că prin decesul cunoscutului filatelist Ioan Odor, colecția acestuia a ajuns la fratele defunctului, Constantin Odor. Notariatul de Stat al Sectorului 2 a fost încunoştințat de această situație, urmând să deschidă procedura succesorală, cu inventarierea colecției şi expertizarea ei din punct de vedere al apartenenței la patrimoniul cultural. Se propunea ca M.T.Tc. să se alăture demersurilor inițiate de Procuratură pentru ca organele notariale să indisponibilizeze colecția care interesează patrimoniul cultural național[195].

Până în martie 1981 M.T.Tc. nu a întreprins nimic, aşa încât adjunctul ministrului de interne, general-maior Constantin Nuță, şeful Inspectoratului General al Miliției, s-a adresat adjunctului ministrului Transporturilor şi Telecomunicațiilor, ing. Gh. Airinei, cu actul nr. 79214 din 11 martie, precizând că după decesul lui Ioan Odor, survenit la data de 2 mai 1980, colecția de mărci poştale a acestuia i-a revenit cumnatei sale, Eliza Odor.

Direcția Patrimoniului Cultural Național expertizase deja colecția şi constatase că 17 timbre au o valoare excepțională, de patrimoniu, fiind estimate la circa 600.000 lei. Moştenitoarea era de acord cu donarea acestor piese Conservatorului de Timbre cu condiția scutirii de taxa succesorală în valoare de 260.000 lei. Se sugera M.T.Tc. să întreprindă măsurile necesare pentru obținerea donației sau achiziționarea colecției[196]. În urma intervenției organelor de miliție, Serviciul Emisiuni Timbre şi Efecte Poştale a pregătit o adresă către Eliza Odor, cu suspect de multe obstacole birocratice, prin care o convoca pe aceasta în data de 28 martie 1981 la sediul D.G.P.Tc., cu inventarul exact al colecției, care să cuprindă „anul de emitere, seria din catalogul românesc, baza evaluării fiecărei piese în parte cât şi starea pieselor respective". Dr. Virgil Şchiopârlan a refuzat să semneze acest act prin care Elizei Odor i se cereau tot felul de date ce făceau imposibilă preluarea colecției şi a desemnat o comisie care să se deplaseze acasă la Eliza Odor pentru rezolvarea problemei[197].

---

194 A.M.N.F., dosar *Legea nr. 63 din 1 noiembrie 1974 privind activitatea patrimoniului național*, nenumerotat.

195 *Ibidem.*

196 *Ibidem.*

197 *Ibidem.*

Modul ezitant şi întârzierea cu care s-a acționat au făcut să nu se ajungă la niciun rezultat, astfel încât colecția Odor, deşi era posibil să fie donată, nu a intrat în patrimoniul Conservatorului de Timbre. Colecția Odor obținuse Marele premiu la Expoziția Centenarului Mărcii Poştale din 1958. Trebuie precizat şi faptul, nu lipsit de importanță, că Ioan Odor era cunoscut şi pentru o mare cantitate de falsuri pe care le avea, şi pe care încerca deseori să le plaseze colecționarilor mai puțin avizați. Prin faptul că nu au fost făcute în timp util demersurile necesare pentru perfectarea donației, nu numai că statul român nu a intrat în posesia unei valoroase colecții de mărci clasice româneşti, dar nu s-a împiedicat nici intrarea în circuitul filatelic a unei cantități însemnate de falsuri. Conform unui raport al UM 0672 trimis Direcției a III-a a Securității, Ioan Odor estima că valoarea colecției este de 2 milioane de lei, o cifră foarte mare în anii '70[198]. Amploarea colecției filatelice a lui Odor a atras interesul multor filateliști în epocă, dar din cauza pretențiilor proprietarului, care era o fire foarte dificilă, nimeni nu a putut ajunge la o înțelegere cu acesta. Se aprecia că Odor are în colecție câte 5, 10 sau chiar 15 exemplare, din timbrele clasice româneşti, şi că vânzarea acesteia în bloc ar produce o prăbuşire a pieței, motiv pentru care se recomanda o vânzare treptată[199]. Odor a încercat să vândă colecția casei de licitații Harmer din Londra, dar, pentru că a cerut 6 milioane de lei, tranzacția a eşuat[200]. Filateliştii apreciau că Odor ar fi trebuit să se mulțumească cu 500.000 de lei, bani suficienți pentru cumpărarea unei case şi pentru asigurarea traiului pe tot restul vieții[201]. Neavând copii care să-l moştenească, unii filateliști evocau riscul ca statul să preia colecția[202]. Ioan Odor a avut o personalitate greu de înțeles, ducând colecționarea timbrelor la extrem. Se despărțea cu uşurință de mărcile dubioase, pe care încerca să le plaseze cu riscul de a avea o proastă reputație[203], dar refuza să vândă piesele bune pe care le supraevalua. A preferat să locuiască în condiții modeste, împărțind un apartament cu încă o familie formată din 4 persoane, într-un imobil din str. Popa Soare nr. 49[204], decât să-şi vândă colecția de timbre, la care se pare că ținea mai mult decât la orice altceva. După moartea lui Ioan Odor, au existat preocupări din

198 A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 256624, vol. 3, f. 20.
199 Idem, vol. 10, f. 348 şi 354.
200 Idem, vol. 5, f. 72.
201 Idem, vol. 10, f. 235.
202 *Ibidem*, f. 348.
203 Idem, vol. 5, f. 72.
204 Idem, vol. 3, f. 20.

partea unor filatelişti de a scoate din ţară colecţia Odor pentru a fi vândută la o licitaţie. Informaţiile de care dispunea Securitatea în acest sens probabil că erau destul de convingătoare, deoarece chiar şeful Securităţii, general-maior Iulian Vlad a ordonat „măsuri mai organizate şi mai energice" pentru a preveni scoaterea din ţară a colecţiei[205]. În final, colecţia se pare că a fost cumpărată în condiţii neclare de un cunoscut filatelist, care, după 1990, a vândut-o în străinătate în loturi mici.

Conservatorul de Timbre P.T.T. a funcţionat tot timpul pe Calea Griviţei nr. 64-66. După 1990, Conservatorul de Timbre a funcţionat în cadrul Poştei Române în subordinea Oficiului Special pentru Timbre şi Controlul Mandatelor din 1990 până în 1992, în subordinea Romfilateliei din 1992 până în 1996 şi la Direcţia Administrativă din 1996 până în 2004 când a trecut în componenţa Muzeului Naţional Filatelic.

Muzeul „Poşta în Bucureştii de altădată"

În 1951 Georgeta Wertheimer, nepoata pictorului Gh. Tattarăscu, a donat Sfatului Popular al Capitalei colecţia de „tablouri, schiţe, desene şi lucrurile personale, precum şi mobilierul, care a aparţinut pictorului Gh. Tattarăscu"[206]. Donatoarea a pus doar două condiţii: să locuiască pe tot restul vieţii alături de soţul şi fiica sa în imobilul naţionalizat şi soţul ei să fie numit administratorul imobilului şi al colecţiei[207]. Muzeul „Gh. Tattarăscu" se înfiinţează în casa în care a locuit pictorul, din str. Domniţa Anastasia, nr. 7.

În 1954, familia Tattarăscu a făcut o altă ofertă de donaţie, privind unele documente referitoare la trecutul poştei române, cu scopul de a se înfiinţa o nouă unitate muzeală, intitulată „Poşta veche în Bucureştii de altădată". Printr-o decizie a Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Capitalei s-a hotărât ca noul muzeu să funcţioneze la parterul clădirii din str. Domniţa Anastasia, nr. 7, acolo unde funcţiona şi „Muzeul Gh. Tattarăscu", dar „în clădirea din str. Domniţa Anastasia nr. 7 nu a funcţionat decât Muzeul Gh. Tattarăscu"[208]. Există şi alte documente care evocă existenţa noului muzeu poştal, fără a aduce însă în mod clar argumente privind funcţionarea lui propriu-zisă.

---

[205] Idem, fond *SIE*, dosar nr. 772, f. 131.

[206] Ionel Ioniţă, *Muzee bucureştene după al doilea război mondial*, în „Muzeul Municipiului Bucureşti. Materiale de Istorie şi Muzeografie", vol. XVII, p. 319.

[207] Idem, *Muzee memoriale şi colecţii bucureştene în perioada 1945-2000*, Editura Domini Serv, 2009, p. 198.

[208] *Ibidem*, p. 121.

Grigore Racoviceanu a trimis în 1955 un memoriu adresat C.C. al P.M.R., care l-a dat spre rezolvare Ministerului Culturii, în care afirmă că „*Sfatul Popular al Capitalei a înființat în ultimul timp, două muzee: primul exprimând opera pictorului Tatarescu*[209] *şi al doilea un embrion de muzeu poştal*" şi că „*La un moment dat Wertheimer izbuteşte să convingă Sfatul Popular să înființeze şi un muzeu poştal. Pentru a nu pierde direcția muzeului Tatarescu, soția lui Wertheimer trece drept directoare la muzeul Tatarescu, iar soțul devine directorul muzeului poştal în camera vecină. De notat că nimeni nu cunoaşte deschiderea acestor muzee, ce funcționează numai spre folosul soților Wertheimer. Fără publicații, fără inaugurări, suntem în plin domeniu al operetei. Este plăcut ca toate acestea să se petreacă în umbră, iar Sfatul Popular care cunoaşte cele de mai sus, lasă să se perfectueze* (sic!) *această situație. Dacă într-adevăr Sfatul Popular crede în necesitatea acestor muzee se putea adresa oficiului de închiriere pentru evacuarea familiei Wertheimer în scopul de a se deschide aşezăminte cu caracter public, şi ar fi numit directori persoane calificate. Este ştiut că direcția unui muzeu este o muncă foarte uşoară şi care îngăduie lungi perioade de repaus, dar ea se atribuie unor persoane ce pe tărâm artistic sau ştiințific au adus realizări importante pentru țară, şi care nu pot fi recompensate în alt mod, dar ca două sinecuri să se acorde în aceeaşi familie, aceasta nu s-a văzut nici în cazul soților Currie, iar aportul artistic şi ştiințific al soților Wertheimer este nul*"[210].

În anul 1956 Jacques Wertheimer Ghika a inițiat, printre multe altele, o acțiune în justiție împotriva lui Ionel Schiffer şi Grigore Racoviceanu. Tribunalul fostului sector „Tudor Vladimirescu" l-a desemnat ca expert în dosarul nr. 8263/1956 pe Corneliu Secăşeanu. În raportul de expertiză întocmit, acesta, „cercetător principal la Cabinetul Numismatic al Academiei, fost conservator al Muzeului Băncii de Stat", a utilizat ca sursă de informații dosarul nr. 308 al Administrației Poştale, *aflat în posesia „Muzeului Poşta în Bucureştiul de altădată*"[211].

Într-un memoriu înregistrat la Ministrul Afacerilor Externe sub numărul 61.144 din 25 februarie 1958, Jacques Wertheimer Ghika afirma că „m-am ocupat cu înființarea, organizarea şi conducerea Muzeului Memorial pictor Tattarescu din Bucureşti, a cărui direcție am cedat-o în

[209] În epocă numele pictorului a fost scris în diferite forme, Tătărescu, Tatarescu, Tattarescu şi foarte rar Tattarăscu; am păstrat forma în care apare în documentele respective.
[210] A.M.N.F., dosar *Problema Wertheimer-Ghika, 1958 – 1963*, nenumerotat.
[211] Arhiva cabinetului Numismatic al B.A.R., *Dosar nr. 8263/1956 Jacques Wertheimer-Ghika, Ionel Schiffer, Grigore Racoviceanu*, nenumerotat.

1954 soției mele, nepoata pictorului comemorat, spre a începe organizarea unui alt muzeu: „poşta în Bucureştii de altădată”[212].

Se pare că după o existență de câțiva ani, petrecută într-un anonimat întrerupt doar de reclamații şi memorii adresate „organelor de partid şi de stat”, muzeul a fost închis. Nu este clar ce s-a întâmplat cu patrimoniul muzeului, dar la 5 septembrie 1958, într-un memoriu adresat directorului general al Poştei, Vasile Horvath, Jacques Wertheimer-Ghika aminteşte de două întâlniri pe care le-a avut cu conducerea Poştei în anul 1957, „în legătură cu plănuitul muzeu poştal pentru care am propus atât materialul meu documentar, cât şi localul disponibil”. Din acest document reiese că în 1957 muzeul poştal nu exista. Doar astfel se explică de ce Jacques Wertheimer-Ghika, foarte interesat să-l întâlnească pe Lucien Berthelot, preşedintele F.I.P., cu ocazia vizitei acestuia la Bucureşti în 1959, ruga la 21 septembrie 1959 Departamentul Poştelor să includă în programul acestuia o vizită la „Muzeul Memorial Pictor Tattarăscu”, care deținea „unele exponate în legătură cu activitatea pictorului Tattarescu în Franța acum una sută de ani”[213]. Un alt argument care susține ideea că muzeul poştal nu a funcționat este acela că în toate memoriile făcute, filatelistul, care scoțându-şi în evidență meritele, a menționat toate realizările sale filatelice, atunci când vorbeşte despre acest muzeu nu se referă decât la faza de organizare a lui, fără să menționeze explicit funcționarea muzeului şi eventual funcția lui de director la acel muzeu.

Numele lui Jacques Wertheimer-Ghika[214] este legat de un mare scandal izbucnit la începutul anilor ’40 în lumea filatelică românească, care s-a întins rapid şi în afara granițelor. Wertheimer-Ghika, împreună cu Rudolf Zoscsak şi baronul von Witzleben au prezentat public unele piese filatelice necunoscute până la acea dată, legate de circulația unor mărci poştale în Principatele Unite. Autenticitatea pieselor a fost contestată vehement şi de la articole pro şi contra publicate în țară şi străinătate, s-a ajuns la expertize filatelice şi chiar la acțiuni în instanțele judecătoreşti[215]. Wertheimer-Ghika a susținut piesele filatelice în cauză cu unele documente

---

212 A.M.N.F., dosar *Problema Wertheimer-Ghika, 1958 – 1963*, nenumerotat.

213 *Ibidem*.

214 Jacques Wertheimer-Ghika (1897, Bucureşti - ?, Bucureşti), fiul natural al prințului Grigore Ghika, recunoscut ca atare, de la vârsta de 3 ani pleacă în Germania, unde a făcut şcoala şi armata, vine în România în 1940 şi obține cetățenia română cu dispensă de stagiu; căsătorit cu Georgeta, născută Elefterescu, a domiciliat pe str. Domnița Anastasia nr. 7 (Tiron Martin şi Ion Opriş, *Activitatea* …, în „Cercul de studii…“, nr. 4, decembrie 1996, p. 34).

215 A.M.N.F., dosar *Societatea Filatelică Română 1943* .

poştale vechi, aflate în arhiva sa, pe care le-a publicat în două cărți apărute în 1945-1946[216].

În general piesele filatelice în cauză au rămas considerate în lumea filatelică ca falsuri. Acuzațiile de fals aduse pieselor filatelice respective s-au răsfrânt negativ şi asupra reputației filatelistului. Confruntat cu o problemă de credibilitate, era foarte important pentru Jacques Wertheimer-Ghika să convingă autoritățile să includă într-un muzeu poştal piesele filatelice şi documentele care susțineau autenticitatea lor, pentru că astfel statutul acestor piese, şi al lui personal, s-ar fi schimbat radical. În acest context trebuie înțelese toate strădaniile lui de a convinge autoritățile municipale sau pe cele centrale să-i permită deschiderea unui muzeu filatelic. Nu a reuşit însă să facă acest lucru. În 1960 făcea o nouă ofertă de donație, de această dată Ministerului Transporturilor şi Telecomunicațiilor. Inventarul donației cuprindea 33 de poziții evaluate la 125.000 franci elvețieni. În actul de donație Jacques Wertheimer-Ghika menționa că „în cazul nerealizării Muzeului Poştei sau în cazul neexpunerii pentru vizitare a materialului donat, donația se va considera anulată şi piesele vor reintra în plina mea proprietate"[217].

Poşta a primit cu rezerve donația propusă şi a hotărât ca piesele filatelice să fie examinate de o comisie de experți filatelici „spre a ne feri a expune în muzeu eventual piese false sau ştampile false"[218]. Mai mult decât atât, în iunie 1960 ing. Marin Grigore, adjunctul ministrului Transporturilor şi Telecomunicațiilor, semnala „Cabinetului tov. General-Maior Negrea" la Ministerul de Interne, că Jacques Wertheimer-Ghika deținea unele piese filatelice pe care forurile internaționale competente le-au declarat false, precum şi *„atitudinea nepermisă a acestui cetățean al R.P.R."*[219].

La 7 septembrie 1960 Dumitru Simulescu, ministrul Transporturilor şi Telecomunicațiilor, s-a adresat Procurorului General al R.P.R. prin adresa nr. 560/1393, reclamând aceleaşi fapte. Merită subliniat faptul că adresa către Ministerul de Interne şi adresa către Procurorul General diferă doar printr-un singur paragraf, inclus în actul trimis Procuraturii: „Ținem să subliniem că numitul posedă o serie de documente şi utilaje strict oficiale, procurate în mod dubios, materiale care i-au permis falsificările de care este

---

[216] Jacques Wertheimer-Ghika, *Documentele Poştei Române,* vol. I *Cartea Mărcilor Cap de Bou*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, f. a.; idem, *Cartea Mărcilor Principatele Unite*, ediție bilingvă româno-franceză f. e, f. a.

[217] A.M.N.F., dosar *Problema Wertheimer-Ghika 1958-1963*, nenumerotat.

[218] *Ibidem.*

[219] *Ibidem.*

acuzat. Astfel, din informații, asupra sa se găsesc file sustrase din dosarele arhivei de stat sau chiar dosare întregi, scrisori vechi adresate instituțiilor de stat, ştampile vechi de poştă"[220].

La 20 septembrie 1962 Procuratura, în urma cercetărilor întreprinse în dosarul nr. 1628/Sp/1961, „a refuzat pornirea procesului penal reținând efectul prescripției pentru sustragerea de documente şi utilaje poştale, precum şi a uzului de mărci poştale false". Contestația Poştei privind această decizie a fost respinsă, dar la 20 iulie 1964 s-a dispus confiscarea mărcilor poştale false, împreună cu unele documente, şi depunerea lor la Conservatorul P.T.T.[221]. Din păcate, procesul verbal nr. 73/7309 din 22 august 1964, încheiat între procurorul Victor Costea şi muzeograful Zenaida Teodoreanu, cu ocazia predării-primirii pieselor confiscate nu a putut fi găsit, pentru a vedea cu exactitate ce s-a confiscat.

În februarie 1969, la 5 ani de la confiscarea pieselor filatelice declarate false, Jacques Wertheimer-Ghika a trimis un memoriu ministrului Transporturilor şi Telecomunicațiilor, prin care reclama returnarea pieselor confiscate abuziv. Poşta i-a răspuns că nu poate satisface cererea, deoarece confiscarea a fost dispusă de Procuratură. Interesantă este tactica adoptată de Wertheimer pentru recuperarea pieselor. Văzând unele schimbări produse în societatea românească, în particular condamnarea abuzurilor săvârşite de organele Ministerului Afacerilor Interne şi ale Procuraturii[222], el invoca şi în cazul confiscării pieselor lui aceleaşi procedee ilegale. Mai mult decât atât, amenința că dacă nu i se va satisface cererea, se va adresa Consiliului de Stat, şi „în ultimă instanță omului care luptă şi el pentru o cauză dreaptă şi care va şti să o aprecieze şi pe a mea - Tovarăşului Nicolae Ceauşescu".

În 1969 Wertheimer avea 72 de ani şi văzuse multe în viață. Nu putem crede că a avut naivitatea să vadă în Ceauşescu omul providențial care aducea dreptatea în România. Mai curând credem că totul nu era decât o abilitate deosebită de a folosi conjunctura politică pentru rezolvarea problemelor lui.

De aceeaşi abilitate a dat dovadă şi în anii războiului, când a obținut de la Grupul Etnic German din România o recunoaştere a originii sale ariene, care i-a servit la înscrierea în Asociația Filateliştilor Germani de la Sibiu. După 23 august 1944 a sugerat autorităților confiscarea colecției

---

[220] *Ibidem.*

[221] *Ibidem*.

[222] A.M.N.F., dosar *Problema Wertheimer-Ghika*, nenumerotat.

filatelice a baronului von Witzleben, ce se trăgea dintr-o veche şi importantă familie cu adevărat germană. După instaurarea comunismului în România spunea autorităţilor că piesele sale au fost declarate false de către „duşmanii regimului nostru, legionarii fugiţi în străinătate şi reacţionarii din ţară, care prin acest lucru urmăreau să lovească în realizările R.P.R.". Cu toate încercările făcute, inclusiv o audienţă în 1968 la Procurorul General al României, Augustin Alexa, Wertheimer nu a reuşit să-şi recupereze piesele confiscate, care se găsesc astăzi la Muzeul Naţional Filatelic. Wertheimer a contestat tot timpul expertizele făcute în străinătate, acuzând specialiştii străini că nu cunosc în suficientă măsură mărcile noastre poştale pentru a se pronunţa în cunoştinţă de cauză asupra autenticităţii lor. Post-mortem i s-a satisfăcut dorinţa ca piesele să fie examinate de români. Un expert român, care în mod cu totul surprinzător nu a recunoscut piesele ce făcuseră atâta vâlvă câteva decenii în urmă, le-a examinat şi el şi le-a declarat, în mod firesc, false[223]. Nu se cunoaşte însă soarta vechilor documente poştale care au aparţinut lui Jacques Wertheimer-Ghika, printre care şi celebrul dosar 308. Nu a acceptat niciodată ideea că piesele în discuţie sunt false, şi în anii '70, la 30 de ani de la izbucnirea scandalului, reuşeşte să publice o nouă carte, în regie proprie, în străinătate, cu argumente în sprijinul tezei sale, după ce fusese foarte aproape de tipărirea ei în ţară[224].

Muzeul Naţional Filatelic

A fost înfiinţat prin Hotărârea de Guvern nr. 287/2004 şi inaugurat la 1 octombrie 2004, în timpul desfăşurării la Bucureşti a celui de-al 23-lea Congres al Uniunii Poştale Universale (U.P.U). A fost primul Congres U.P.U. care a avut loc în România, după ce în 1874 România fusese membră fondatoare a U.P.U., delegaţia ţării noastre fiind condusă atunci de Alexandru Lahovary. Muzeul funcţionează în clădirea care adăposteşte Muzeul Naţional de Istorie a României, pe Calea Victoriei, nr. 12, în aripa din dreapta a fostului Palat al Poştelor. Patrimoniul muzeului este constituit în principal din colecţiile fostului Conservator de Timbre şi este compus din mărci poştale, tipărituri cu caracter poştal, medalii obţinute de colecţia Poştei Române la diverse expoziţii filatelice şi diverse obiecte care au fost folosite în serviciul poştal din România.

---

223 Leonard Paşcanu, *Realitate sau fals periculos ?*, în „Filatelia", nr. 7, iulie 2006.

224 Jacques Wertheimer-Ghika, *Şarlatani în postură de experţi ai vechilor mărci româneşti*, f. e., f. a.

Este un tezaur fabulos, atât ca valoare documentară, cât şi materială. Din păcate, din lipsa spațiului nu pot fi expuse publicului decât o parte din timbrele româneşti, restul, inclusiv timbrele străine sau formularele poştale, stau încă în depozite. La data înființării Muzeul avea un patrimoniu compus din 4.620.590 timbre româneşti (colecția Poştei), 221.674 timbre din Africa, 206.105 timbre din America, 328.907 timbre din Asia, 753.336 timbre din Europa, 66.558 timbre din Oceania, 7.377 timbre din donații, 674.214 timbre fiscale, 3.524.111 timbre româneşti şi străine (colecția B.N.R.) şi 2.752.161 efecte poştale, aşadar un patrimoniu de peste 13 milioane de timbre!

După înființare, patrimoniul muzeului s-a îmbogățit prin donațiile unor filateliști, cum ar fi colecția de afişe filatelice interbelice donată de Tiron Martin, colecția filatelică „Scrisoarea de la expeditor la destinatar", donată de pensionarul P.T.T. Cornel Telecan din Arad sau bustul fostului director general P.T.T. Petre Papacostea, realizat în bronz de artista Emiliane Céline şi donat de fiul său, academicianul Şerban Papacostea.

Muzeul are o expoziție permanentă organizată în trei săli, cu o suprafață de 650 metri pătrați şi periodic organizează expoziții temporare sau participă la expozițiile organizate de alte muzee. În sala centrală a muzeului sunt expuse matrițe folosite la imprimarea unor mărci poştale româneşti. Dintre acestea trebuie remarcate două pietre litografice care au fost folosite la imprimarea timbrelor clasice cunoscute sub denumirea de „Carol I cu favoriți" şi „Carol I cu barbă". Pot fi văzute şi clişee individuale sau plăci de tipar începând cu emisiunile postclasice româneşti din 1872. Cele mai importante piese sunt însă matrițele cu care au fost imprimate vestitele timbre „Cap de Bour".

Mărcile poştale sunt expuse pe rame culisante în dulapuri metalice, care le asigură o bună conservare inclusiv împotriva luminii. Au fost selecționate pentru expunere coli întregi, în general formate din 100 de timbre, care poartă semnăturile directorilor generali ai Poştei din diferite perioade, alături de semnăturile directorilor Fabricii de Timbre. Aceste două semnături asigurau de fapt „bunul de tipar" (B.T.) pentru imprimarea respectivei emisiuni poştale şi de aceea valoarea lor documentară este deosebită; în cazul comparării pentru depistarea unor eventuale falsuri aceste coli sunt piese de importanță deosebită. Sunt expuse şi eseurile de culoare din care a fost ales timbrul care urma să fie tipărit, iar machetele grafice prezentate publicului, adevărate opere de artă miniaturală, poartă câteodată semnătura de aprobare a regelui Carol al II-lea.

Înființarea muzeului a permis expunerea publică a colecțiilor din fostul Conservator de Timbre, inclusiv cele care au făcut parte din colecția

B.N.R., şi care până la această dată nu au putut să fie vizitate. Patrimoniul filatelic al unui muzeu permite îndeplinirea funcţiilor clasice ale unei astfel de instituţii de cultură şi oferă o variantă interesantă pentru ilustrarea noilor tendinţe care se manifestă în muzeografie[225]. Astfel, Muzeul Naţional Filatelic a participat cu piese din patrimoniul său la diverse expoziţii organizate în ţară, alături de Muzeul Naţional de Istorie a României, Muzeul Naţional de Artă al României, Muzeul Naţional Militar, Muzeul Naţional Cotroceni, Muzeul Naţional Peleş, Arhivele Naţionale ale României şi alte instituţii de cultură, dovedind prin aceste prezenţe că filatelia este un act de cultură. Piese din patrimoniul muzeului au fost expuse chiar şi la Palatul Parlamentului European din Bruxelles, în cadrul unei expoziţii intitulată „Dunărea, fluviu european"[226].

Alte muzee şi colecţii publice

Lista ar putea fi foarte lungă deoarece multe din instituţiile publice de cultură deţin în patrimoniul lor astfel de piese. Vom enumera doar câteva dintre acestea: Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova, care în cele trei săli dedicate poştei expune, alături de costume de surugii şi alte obiecte vechi poştale, multe mărci poştale şi scrisori, dintre care se remarcă şi un timbru „Cap de Bour" din prima emisiune; Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga" din Cluj-Napoca, care deţine şi ea o marcă „Cap de Bour", tot din prima emisiune; Muzeul Unirii din Iaşi care expune coli din emisiunea „Principatele Unite"; Muzeul Naţional de Istorie a României, care deţine în depozite multe piese filatelice, inclusiv scrisori vechi donate de cunoscutul filatelist Dem. Paşşalega din Craiova; Muzeul de Istorie Galaţi cu un bogat patrimoniu filatelic; Muzeul de Istorie al Municipiului Bucureşti, cu importante colecţii filatelice printre care amintim colecţia filatelică a lui Constantin Doncea; Muzeul Banatului din Timişoara, care a expus colecţia sa de scrisori vechi la Expoziţia Centenarului Mărcii Poştale din 1958; Arhivele Naţionale ale României, inclusiv filialele judeţene, cu un bogat patrimoniu filatelic din perioada prefilatelică şi clasică. Piesele filatelice româneşti nu sunt prezenţe neobişnuite în marile muzee filatelice şi poştale din lumea întreagă. Merită

[225] Vezi pe larg funcţiile unui muzeu şi tendinţele moderne ale muzeografiei la Ioan Opriş, *Muzeosofie*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2006; idem, *Transmuseographia*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2003.

[226] Cristian Scăiceanu, *Filatelia la Parlamentul European*, în „Philatelica.ro", nr. 2, iunie 2009, pp. 2-3.

însă subliniată expunerea la Muzeul Universității Kent-Ohio a unui foarte frumos costum de surugiu, într-o colecție de costume reprezentative din toată lumea[227].

Într-un document intitulat „Raport cu privire la regimul timbrelor din R.S.R.", elaborat probabil în 1984, sunt enumerate instituțiile din România care deținеau în patrimoniu lor mărci poştale. Conform acestui document, Conservatorul de Timbre deținea 7.132.524 de timbre din care 37 din patrimoniul cultural național, Muzeul Național de Istorie al R.S.R. avea 54.000 de timbre (inclusiv colecția filatelică a Academiei, care se găsea în custodie la acest muzeu) din care 207 din patrimoniul cultural național, Muzeul Județean de Istorie din Galați deținea 387 de timbre din care 4 făceau parte din patrimoniul cultural național, Muzeul Județean de Istorie din Deva avea 210 timbre, Complexul Muzeal Iaşi avea 935 de timbre, Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Ploieşti deținea 1635 de timbre, Muzeul Județean de Istorie Suceava avea 1558, iar o unitate a Ministerului Educației şi Învățământului din județul Olt (nenominalizată), avea 32 de timbre[228].

Legea nr. 63 din 1974 reglementa problema patrimoniului național. Conform prevederilor acestei legi, toate instituțiile statului şi persoanele fizice, deținătoare de piese filatelice susceptibile de a fi clasate în patrimoniul național aveau obligația să declare astfel de piese Direcției Patrimoniului Cultural Național, organism care funcționa în subordinea Consiliului Culturii şi Educației Socialiste.

Lista pieselor filatelice care făceau parte din patrimoniul național a fost realizată de A.F.R. şi cuprindea o listă lungă de timbre din toată lumea, aparent impresionantă pentru că sugera cunoştințe aprofundate, dar de fapt nu era decât o însumare a celor mai valoroase timbre din fiecare țară, realizată în baza cotațiilor cataloagelor internaționale de timbre. Exista chiar precizarea că sunt incluse în această listă toate timbrele care au o cotă de catalog de peste 25.000 franci.

Pentru piesele filatelice româneşti au fost introduse nuanțări importante, în sensul că erau cuprinse în listă şi mărci care izolate erau mai puțin valoroase, dar care deveneau rarități când erau lipite pe scrisori, sau erau în formă de blocuri sau chiar coli. Erau cuprinse în listă şi documentele vechi referitoare la activitatea poştei şi ştemplurile metalice de orice fel. O contribuție importantă la completarea listei de patrimoniu a

---

[227] *Ibidem*, p. 328, fotografie.

[228] A.M.N.F., *Dosar Reglementări*, nenumerotat.

pieselor filatelice româneşti a avut-o chiar Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional, care prin adresa nr. 9060 din 9 august 1976 semnala M.T.Tc. că din lista pieselor filatelice propuse a face parte din patrimoniul cultural naţional lipsesc cărţile poştale ilustrate, circulate sau nu prin poştă, ce pot avea o mare valoare documentară sau artistică[229]. La o privire superficială sesizarea poate părea surprinzătoare, pentru că Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional nu avea specialişti în filatelie. Esenţa completării este însă cu totul alta.

Lista pieselor susceptibile de a fi omologate ca bunuri de patrimoniu, propusă de A.F.R., conţinea piese filatelice rare şi scumpe, pe când sesizarea Direcţiei Patrimoniului Cultural Naţional viza importanţa documentară şi artistică a unor astfel de piese, aspect care de multe ori a fost ignorat în mediile filatelice. De altfel, includerea timbrelor şi a altor piese filatelice printre colecţiile muzeelor demonstrează pe deplin că acestea sunt bunuri culturale cu valoare istoric-documentară, aspect stipulat şi de către Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil sau Legea nr. 311/2003, legea muzeelor şi a colecţiilor publice. Prin aceasta filatelia este situată pe o poziţie onorantă, alături de numismatică, heraldică sau epigrafie, toate trei discipline auxiliare ale istoriei[230].

Patrimoniul filatelic al muzeelor şi colecţiilor publice din România este foarte bogat, dar, din păcate, nu este încă valorificat suficient. Muzeografii au şansa să pună în valoare acest patrimoniu, care este încă necercetat şi care cu siguranţă va oferi surprize din cele mai plăcute. Trebuie remarcat şi faptul că marea majoritate a patrimoniului filatelic se află la instituţii care nu sunt în subordinea Ministerului Culturii, Cultelor şi Patrimoniului.

VII. 3. Participarea filateliei la expoziţiile cu caracter general

La cumpăna dintre secolele XIX şi XX se constată participarea unor colecţii filatelice la expoziţii cu caracter general, în România şi în străină-

[229] Idem, dosar *Legea nr. 63 din 1 noiembrie 1974 privind activitatea patrimoniului naţional*, nenumerotat.

[230] Paradoxal, dar există şi opinii contrare (cf. Leonard Paşcanu, *Expertize şi experţi*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie 2009, pp. 2-4).

tate. Acest fapt, foarte important, poate fi considerat un argument demn de luat în seamă pentru apartenența filateliei la fenomenul cultural general. Merită subliniată participarea filatelică la acest gen de expoziții pentru că ea a avut loc cu mult înainte de apariția primelor expoziții cu caracter strict filatelic.

Prima expoziție publică în cadrul căreia au fost prezentate şi colecții filatelice a fost „Expoziția Cooperatorilor", care a avut loc în grădina Cişmigiu din Bucureşti, în perioada august-noiembrie 1894. Organizatorul expoziției era Dimitrie C. Butculescu, fondatorul şi preşedintele Societății Cooperatiste din România. Dimitrie C. Butculescu era în acelaşi timp şi preşedintele Societății Filatelice Române şi este în afara oricăror îndoieli faptul că această dublă calitate a lui a facilitat participarea filatelică la Expoziția Cooperatorilor, pentru că altfel trebuie să recunoaştem că nu există o legătură evidentă între filatelie şi cooperație. Colecțiile filatelice au fost expuse în Pavilionul Național al Expoziției[231].

Colecțiile filatelice expuse atunci în Cişmigiu, trecute în catalogul expoziției la capitolul „Colecțiuni numismatice, de mărci şi timbre", au fost următoarele: Monetăria Statului (Fabrica de Timbre) – *Album şi tablouri cu mărci poştale şi timbre fiscale*, I. Brăneanu (pensionar) – *Tablou cu mărci poştale ale Moldovei, Principatelor Unite şi Țării Româneşti de la 1854 până la 1894*, Societatea Cooperatorilor Români – *Carte poştală a jubileului care a făcut înconjurul lumii*, Dimitrie C. Butculescu (Preşedintele Societății Filatelice Române) – *Colecțiune de mărci poştale ale Moldovei, Principatelor Unite şi Țării Româneşti de la 1854 până la 1894*, Scarlat Vasilescu (perceptor fiscal Piteşti) – *Tablouri lucrate cu timbre poştale şi timbre fiscale*, Spiridon Niculescu (Bucureşti) – *Tablou cu mărci poştale ale Moldovei, Principatelor Unite şi Țării Româneşti*; G.D. Diamandopol (Bucureşti) – *Tablou cu mărci poştale ale Moldovei, Principatelor Unite şi Țării Româneşti*[232].

Trebuie remarcată prezența printre participanți a colecției Fabricii de Timbre, pentru că această participare are un caracter oficial, fiind vorba despre o instituție a statului. Un alt lucru demn de semnalat este prezentarea de către Societatea Cooperatorilor Români a unei cărți poştale care a făcut înconjurul lumii. Exista în acei ani o modă printre colecționari

---

[231] Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *Primele expoziții şi muzee filatelice*, în „Almanahul Filatelic", 1983, pp. 49-50.

[232] *Apud* Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, vol. 3, Bucureşti, 2007, p. 114; autorul reproduce un text fără a-i preciza sursa; textul este foarte important pentru că evocă un catalog al Expoziției Cooperatorilor ce nominalizează pentru prima dată participarea filatelică la această expoziție; există o mică neconcordanță între cele 6 poziții de catalog, 115-120, şi cele 7 colecții expuse.

în a trimite prin poştă, la adrese succesive, aceeaşi carte poştală, care realiza astfel înconjurul lumii.

Cu prilejul expoziției a fost editată o carte poştală ilustrată, în trei variante de culoare, care este considerată a fi prima carte poştală ilustrată tipărită în România şi care înfățişează „Pavilionul Național al Expoziției Cooperatorilor", o clădire „în stil tradițional românesc, cu etaj şi un turn masiv deasupra intrării"[233]. Nu ştim dacă ilustrata expusă este una dintre acestea, dar este de reținut prezentarea oficială, ca un exponat distinct al expoziției, a primelor cărți poştale ilustrate româneşti.

Din parcurgerea listei exponatelor se constată o anume stereotipie a titlurilor colecțiilor prezentate: *Tablou* sau *Colecțiune cu* sau *de mărci poştale ale Moldovei, Principatelor Unite şi Țării Româneşti de la 1854 până la 1894.* Este posibil că s-a încercat o uniformizare a titlurilor, dar se poate constata şi abordarea aceluiaşi subiect: mărcile poştale româneşti de la începuturi până la zi. Referitor tot la titlurile exponatelor se observă indicarea anului 1854 ca dată a apariției primelor mărci poştale româneşti. Astăzi toată lumea este de acord că primele mărci poştale, celebrele „Cap de Bour" au fost emise în România în 1858, dar pe atunci exista o confuzie privind data emiterii şi chiar numărul valorilor nominale emise era pus în discuție. Chestiunea pare surprinzătoare în zilele noastre, dar în epocă lucrurile nu erau pe deplin lămurite şi confuzia a persistat, în mod cu totul inexplicabil, până prin 1945. Nume mari ale filateliei româneşti, precum Dimitrie C. Butculescu, Alexandru G. Cantacuzino sau Constantin C. Moroiu, au avut incertitudini privind anul emiterii primelor mărci poştale din țara noastră, considerând că nu timbrele din 1858 au fost primele emise, ci altă serie, tipărită în 1854. Ar fi fost interesant de văzut, din cele expuse la Expoziția Cooperatorilor, care era seria de timbre considerată a fi fost emisă în 1854. Majoritatea exponatelor erau prezentate sub formă de *tablou*, manieră de expunere în public a unei colecții filatelice care s-a păstrat până la începutul perioadei interbelice. Timbrele erau lipite pe nişte cartoane de dimensiuni mari, pe care erau inscripționate diverse texte explicative. Aceste tablouri aveau şi nişte ancadramente decorative, contribuind astfel la realizarea unei prezentări grafice cât mai estetice. Aceasta a fost prima formă de prezentare a colecțiilor filatelice la expoziții, precursoarea paginilor de expunere de astăzi.

[233] Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *op. cit*.

O altă premieră pe care trebuie să o notăm este utilizarea unei ştampile poştale speciale cu textul BUCURESCI/EXPOSIȚIE[234]. Organizarea unor birouri poştale temporare, cu ocazia diferitelor manifestări culturale, care să deservească vizitatorii şi organizatorii unor astfel de evenimente, va deveni peste ani un fapt obişnuit. La expoziția din Cişmigiu în 1894 s-a petrecut pentru prima dată acest fapt.

A doua participare la o expoziție publică a unor colecții filatelice a avut loc în anul 1900, când la Expoziția Universală de la Paris, Direcția Generală a Poştelor şi Telegrafelor a prezentat printre altele, mărcile poştale emise în România. Obiectele propuse a fi expuse la Paris erau constituite în următoarele colecții: „1. Cărți poştale, ce urmau să se execute, cu vederi şi subiecte din țară, vederi cu personalul telegrafo-poştal în uniformă şi utilaje profesionale; 2. Planşă cu rețelele telegrafo-poştale şi telefonice; 3. Cheltuieli şi venituri de la 1867 la 1889; 4. Macheta noului Palat al Poştelor; 5. Aparate utilizate în serviciul telegrafo-poştal şi aparate concepute sau combinate de funcționarii telegrafo-poştali; 6. Tablou cu toate emisiunile de timbre de la introducerea lor şi până azi; 7. Toate publicațiile care formează literatura telegrafo-poştală oficială şi privată". Suma necesară realizării exponatului era estimată la 6.000 lei[235]. Exponatele ce urmau să fie prezentate de Direcția Generală a Telegrafelor şi Poştelor, inclusiv mărcile poştale, sunt prezentate şi în Buletinul nr. 14 din 31 iulie 1889 al Comisariatului General al Guvernului Român pentru Exposițiunea de la Paris din 1900, la capitolul „Ministerul de Interne", căruia îi era subordonată pe atunci Direcția Generală a Telegrafelor şi Poştelor[236]. Distincția acordată de juriul expoziției pentru acest exponat a fost medalia de aur[237]. Cu toate acestea, medalia acordată Direcției Generale a Telegrafelor şi Poştelor, şi care astăzi se află la Cabinetul Numismatic al Muzeului Național de Istorie a României, este de bronz[238].

Pe lângă mărcile poştale, exponatul îşi propunea să prezinte şi cărți poştale ilustrate, cu diverse vederi din țară, dar şi cu uniformele poştaşilor.

---

234 *Ibidem*.

235 Programul Direcțiunii Generale a Telegrafelor şi Poştelor, pag. 10-11, Proces-verbal semnat de Directorul General C. Chiru şi Ministrul Delegat al Comitetului Executiv G. Duca (A.N.R. – A.N.I.C., fond *Muzeul Saint-Georges, inv. 654*, vol. 1, f. 35).

236 *Ibidem*, p. 43.

237 „Tabloul recompenselor obținute de români la Expoziția Universală din Paris - 1900", Institutul de Arte Grafice Eminescu, București, 1901, capitolul „Telegraf–Telefon" (*ibidem*, f. 140).

238 Katiuşa Pârvan, *Prezența României la expozițiile universale de la Paris - mărturii medalistice*, în „Muzeul Național", vol. XIX, p. 123.

Participarea cartofiliei[239], alături de filatelie, în cadrul unui exponat oficial prezentat de Poştă, la o expoziție internațională aşa de prestigioasă cum a fost Expoziția Universală de la Paris din anul 1900, este un fapt care trebuie reținut. La Expoziția Universală de la Paris din 1900 se consemnează prima participare a mărcilor poştale româneşti pe plan internațional. Acest fapt demonstrează că marca poştală era considerată unul din simbolurile statului român şi valoarea ei pe plan propagandistic era luată în seamă.

În anul 1906 a avut loc la Bucureşti o mare expoziție națională, organizată de Guvernul României, cu ocazia împlinirii a 1800 de ani de la sosirea coloniştilor romani pe meleagurile noastre, a 40 de ani de domnie a regelui Carol I şi aniversarea a 25 de ani de la proclamarea Regatului României. Expoziția, organizată în Parcul Carol din Capitală, intenționa să prezinte nivelul atins de România pe multiple planuri: cultural, economic, militar, medical etc.

Prezența colecțiilor filatelice la o astfel de expoziție demonstrează, o dată în plus, integrarea filateliei în fenomenul cultural general. În primul rând trebuie consemnată participarea Poştei la această grandioasă manifestare expozițională. Pavilionul Poştei era pe aleea Grigore Ghica Voievod şi purta numele de „Hanul de Poştă". S-a expus atunci „tot ce s-a putut aduna privitor la instituția poştelor, telegrafelor şi telefoanelor", adică mobilier, uniforme poştale, diferite instrumente, aparate şi instalații, vehicule poştale, hărți, tablouri, gravuri şi bine-înțeles mărci poştale. La 12 septembrie 1906 Pavilionul Poştei a fost vizitat de regele Carol I, ocazie cu care a fost organizată plecarea în cursă a unui olac[240] condus de surugiul Radu Odobac, cel care cu 40 de ani în urmă condusese olacul cu care Carol I a călătorit la intrarea în țară pe distanța Slatina-Mogoşeşti[241]. Mărcile poştale expuse de Poşta Română la expoziție au fost evocate şi de subdirectorul general al Poştei,

---

[239] Prin cartofilie se înțelege colecționarea şi studierea cărților poştale ilustrate. Ea nu este în mod oficial acceptată ca o ramură a filateliei pe plan mondial, dar în România are vechi tradiții, având o perioadă de dezvoltare spectaculoasă la începutul secolului XX, când s-au constituit multe societăți carto-filatelice; după 1990 cartofilia românească a devenit foarte populară printre colecționarii români, ea putând fi considerată o sursă documentară importantă pentru cercetările istorice.

[240] Olacul este o veche căruță de poştă, cu două roți, foarte rapidă, dar nu şi foarte confortabilă; călătorii erau dotați uneori cu un pistol pe care nu trebuiau să-l folosească pentru a se apăra de tâlhari ci pentru a semnala olăcarului când cădeau din olac, datorită vitezei mari cu care căruța străbătea uneori drumurile pline şi atunci de hârtoape.

[241] Constantin Minescu, *Istoria Poştelor Române*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1916, p. 596 şi următoarele.

Constantinescu, într-un interviu acordat presei din epocă[242]. Participarea Direcției Generale a Telegrafelor şi Poştelor la expoziție a fost distinsă cu diploma de onoare cu medalie de aur[243].

Cu ocazia aniversărilor sărbătorite, Poşta a pus în circulație în 1906 două serii de timbre, considerate a fi dintre cele mai frumoase emise până atunci. Prima este seria dedicată împlinirii a 25 de ani de la proclamarea regatului, emisă în iunie 1906 şi formată din 10 timbre cu valorile nominale de 1 ban, 3 bani, 5 bani, 10 bani, 15 bani, 25 bani, 40 bani, 50 bani, 1 leu şi 2 lei. Timbrele au fost tipărite la imprimeria „Bradbury, Wilkinson & Co Ltd." din Londra şi au fost realizate în gravură într-un tiraj de 250.000 de exemplare. O lună mai târziu, s-a pus în circulație o altă serie dedicată aniversării a 40 de ani de domnie a regelui Carol I. Seria se compune tot din 10 timbre, cu aceleaşi valori nominale, tipărite tot prin gravură la aceeaşi faimoasă imprimerie londoneză. Matrițele originale individuale, realizate din oțel, separat pentru cadrul şi centrul mărcilor, deoarece mărcile au fost tipărite în două culori, sunt expuse astăzi la Muzeul Național Filatelic din Bucureşti. Tirajul acestei emisiuni a fost de 500.000 de exemplare.

A fost emisă în luna octombrie a aceluiaşi an o altă serie de timbre dedicată chiar Expoziției Generale. Seria cuprinde 11 timbre, cu valorile nominale de 5 bani, 10 bani, 15 bani, 25 bani, 30 bani, 40 bani, 50 bani, 75 bani, 1,50 lei, 2,50 lei şi 3 lei. Imprimarea acestor mărci poştale s-a făcut prin litografiere, la două imprimerii din țară. Unele valori nominale au fost tipărite la Fabrica de Timbre, iar altele la tipografia Albert Baer[244]. Această serie de mărci poştale s-a realizat într-un tiraj restrâns, de numai 25.000 de exemplare, din care 1.200 au fost supratipărite cu inițialele S.E. (Serviciul Expoziției) şi au fost disponibile la vânzare pentru public numai trei zile, între 29 şi 31 octombrie, la oficiul poştal temporar care funcționa în incinta expoziției şi care era dotat cu o ştampilă de zi cu textul BUCURESTI/ EXPOSIȚIA JUBILIARĂ. Au fost semnalate în presa filatelică şi unele eseuri neaprobate ale acestei emisiuni poştale[245]. Este foarte interesant faptul că unul dintre aceste eseuri neaprobate, anume cel cu valoarea nominală de 25 bani, face trimitere la aniversarea a 1800 de ani de la

---

242 * * *, *Poşta la Expoziție*, în „Curierul Expoziției", an I, nr. 8, 27 nov. 1905, p. 2.

243 * * *, *Expoziționea Generală Română din 1906, Serbarea distribuirii premiilor şi recompenselor acordate juriului, exposanților şi colaboratorilor*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1907, p. 213.

244 * * *, *Catalogul Mărcilor Poştale Româneşti*, vol. I, 1984, p. 56.

245 Leonard Paşcanu, *O variantă neaprobată a vignetei Expoziției Generale din 1906*, în „Filatelia", nr. 2, 2009, coperta I.

venirea coloniştilor romani, al treilea eveniment istoric care se dorea omagiat de „Expoziția Generală" din 1906, prin prezentarea efigiilor lui Decebal şi Traian, alături de cea a regelui Carol I. Se poate constata intenția Poştei de a marca şi acest important eveniment, căruia îi era dedicată expoziția din 1906, prin emiterea unei mărci poştale.

Pe lângă mărcile poştale emise de Poşta Română, au fost tipărite şi viniete pentru popularizarea expoziției în rândul populației. Deosebirea esențială dintre viniete şi mărcile poştale constă în faptul că a doua categorie este emisă de Poştă şi are caracter poştal, putând fi folosite pentru trimiterea corespondențelor. Vinietele au fost emise de organizatorii expoziției şi nu aveau un caracter poştal, neputând fi utilizate la francarea corespondenței, prezența lor pe trimiterile poştale fiind doar tolerată de Poştă cu scopul de a realiza o propagandă pentru expoziție în rândul populației. Aceste viniete au fost tipărite în patru culori diferite, brun, roşu, albastru şi verde[246]. Pentru a populariza expoziția şi a atrage cât mai mulți vizitatori, s-au distribuit câte 15.000 de exemplare din aceste viniete fiecărui minister şi tot atâtea Curții Regale şi Curții Princiare, pentru a le lipi pe corespondența ce pleca din aceste instituții.

Un fapt nesemnalat până acum este că machetatorul acestor viniete a fost Al. Ghika, secretarul general al Comisariatului Expoziției, care era considerat „un pictor de mare talent şi foarte apreciat, dar foarte modest"[247]. În afară de aceste viniete, destul de rar întâlnite şi pe corespondența poştală, a fost semnalat recent un bloc de 10 exemplare dintr-un eseu, trimis spre aprobare comisarului general al expoziției, dr. I.C. Istrati[248]. Eseul are valoare nominală de 5 bani, are ca ilustrație bustul lui Hermes, zeul comerțului, şi conține patru inscripții: „Expoziționea Generală Română Bucureşti 1906", „Comisar General Dr. C. Istrati", „20 de aceste timbre dau dreptul la o intrare de un Leu în Expoziție" şi „Ori şi ce contrafacere se va pedepsi aspru conform legei". Deoarece din acest tip de vinietă nu se cunoaşte până acum niciun exemplar tipărit, cu excepția blocului de eseuri, se punea sub semnul întrebării apariția lor efectivă[249]. În realitate ele s-au tipărit şi problema emiterii unor astfel de viniete, care să facă reclamă expoziției, s-a pus încă de la începutul anului 1906, când Comisariatul General al Expoziției a luat hotărârea de „a emite nişte

246 Ing. Mihai Cojocar, *Catalogul Timbrelor Fiscale Româneşti,* f. e., Bucureşti, 2000, p. 166.
247 * * *, *Ce e nou la expoziție*, în „Curierul Exposiției", an II, nr. 15-16, 15 ian. 1906, p. 2.
248 Leonard Paşcanu, *op. cit*.
249 *Ibidem*.

timbre-reclamă în folosul expoziției. Aceste timbre vor fi vândute cu 5 bani bucata comercianților care le vor împărți gratuit clienților lor. Un număr de 20 din aceste timbre vor da dreptul la un bilet de intrare la expoziție. Pe verso-ul acestui bilet (vinietă) comercianții vor putea să-şi imprime cu o pecete reclama magazinului lor"[250].

În februarie 1906, Comisariatul General al Expoziției atrăgea atenția publicului că aceste viniete, deja distribuite comercianților, sunt gratuite. Le era cu desăvârşire interzis comercianților să vândă acele viniete, aşa cum s-a întâmplat în câteva cazuri[251]. Comercianții trebuiau să ofere gratuit vinietele, proporțional cu cantitățile de mărfuri vândute unui client[252].

Lista comercianților care au cumpărat aceste viniete pentru a le oferi gratuit clienților lor, în scopul popularizării expoziției, dar şi ca o reclamă pentru produsele comercianților, este destul de lungă şi diversificată[253]. Chiar unele publicații filatelice au adoptat sistemul includerii în paginile lor a vinietei, pentru atragerea cumpărătorilor revistei. Un astfel de exemplu poate fi revista brăileană „Filatelia", editată de „Uniunea Filatelică Română", ce apărea sub redacția lui Victor Goutman. În această revistă este imprimat un dreptunghi cu dimensiunile de 40 x 21 mm, care încadra vinieta oferită în mod gratuit cititorilor revistei[254]. Tot la capitolul viniete,

---

250 * * *, *Informațiuni*, în „ Curierul Expoziției" an II, nr. 18, 29 ian. 1906, p. 3.

251 *Ibidem*, nr. 21, 23 februarie 1906, p. 3.

252 *Ibidem,* nr. 23, 9 martie 1906, p. 3.

253 Ion Țetzu, proprietarul firmei „La Câinele negru" din str. Lipscani nr. 1, Drogheria Țetzu din str. Academiei nr. 4, Luca P. Niculescu, magazin de manufactură din Calea Moşilor nr. 16, David Davidson, magazin de lămpi din str. Câmpineanu, Ioniță Pleşea, librar din Craiova (cunoscut şi pentru activitatea sa comercială pe tărâm filatelic) sau Traian G. Iliescu din Turnu Măgurele (*ibidem*); alți distribuitori ai acestor viniete au fost Vasile Zografi, magazin de coloniale din bulevardul Elisabeta nr. 33, Becheanu şi Iliescu, magazin de lipscănie din str. Lipscani nr. 26, Petrache Andronescu, magazin de coloniale din Piața Ghica nr. 34, Luca Allaci, comerciant din Comăneşti şi I. Dumitriu, magazin de coloniale din Târgovişte (*ibidem*, nr. 24, 16 martie 1906, p. 3); o altă serie de negustori care au cumpărat viniete de la Comisariatul General al Expoziției pentru a face reclamă manifestării, dar şi pentru a atrage clienți în magazinul lor era compusă din: D.G. Diamandi, drogherie din str. Lipscani, N.R. Râşnoveanu & F. Babeş, magazin de coloniale din Calea Victorie 156, Sigmund Prager, magazin de blănărie şi pălării din Calea Victorie nr. 9, Joho &. Co., fabrică de esențe Calea Moşilor, E.I. Ressel, depozit de automobile, magazinul de velocipede şi maşini de cusut din str. Carol şi Costin I. Teodorescu din str. H. Rădulescu din Galați (*ibidem*, nr. 25, 23 martie 1906, p. 3).

254 * * *, *Timbre-etiquette de l'exposition Générale Roumaine*, în „Filatelia" an II, nr. 2, februarie 1906, p. 5; există o neconcordanță între formatul vertical al eseurilor semnalate şi cel orizontal al dreptunghiului din revistă.

mai trebuie amintită şi piesa emisă pentru propaganda pavilionului austriac[255].

În afară de participarea colecției Direcției Generale a Telegrafelor şi Poştelor, ce a cuprins şi mărci poştale, la Expoziția Generală din 1906 au mai fost şi alte participări filatelice. În primul rând este vorba despre colecția de mărci poştale a lui Alexandru G. Cantacuzino, expusă alături de multe alte obiecte şi tipărituri vechi, tablouri, toate aparținând aceluiaşi mare colecționar[256]. O altă colecție filatelică, oarecum surprinzătoare prin dimensiunile ei, a fost expusă de Ion C. Panaitescu. Acesta a expus alături de medalii şi monede vechi, un album conținând peste 10.000 de varietăți de timbre, de la primele emisiuni şi până la zi[257]. De altfel, colecția expusă în Secția a XII-a, „Trecutul", grupele 66-71, a fost foarte apreciată şi de juriu, care i-a acordat medalia de aur cu diplomă specială, cea mai înaltă distincție acordată pentru o colecție filatelică în cadrul expoziției[258].

Pe lângă cele două mari colecții de timbre prezentate mai sus, trebuie remarcată şi o prezență surprinzător de numeroasă a unor anonimi, a căror participare se rezuma la una sau două piese filatelice expuse. Această numeroasă participare demonstrează răspândirea filateliei în rândurile populației, dar şi importanța acordată de organizatori unor astfel de exponate, pusă în evidență prin selecționarea lor.

Marele merit în atragerea a cât mai numeroşi expozanți îi revine primului ministru Grigore Cantacuzino, care a instruit prefecții județelor să popularizeze expoziția în rândul populației şi să-i îndemne pe locuitori să trimită la expoziție tot felul de obiecte vechi. Comisarul general al expoziției, dr. I.C. Istrati, a trimis la rândul lui emisari speciali în județe pentru a selecta obiectele susceptibile de a fi expuse. S-a ajuns astfel să fie o participare reprezentativă la nivel național, pe lângă instituțiile statului şi

---

[255] Ing. Mihai Cojocar, *op. cit.*, p. 166.

[256] ***, *Călăuza oficială şi catalogul exposițiunii autorizat de comisarul general*, Atelierele Grafice Socec, Bucureşti, 1906, p. 237; pare surprinzător faptul că Al. Cantacuzino nu apare nominalizat în palmaresul expoziției pentru colecția expusă, el putând fi eventual încadrat la Secțiunea XII „Trecutul", grupele 66-71, categorie de participanți distinsă cu medalie de argint cu diplomă specială care se acorda la „toți ceilalți expozanți cu colecțiuni cuprinzând cel puțin 10 obiecte de acest grup privitoare la trecutul nostru înainte de 1866" (vezi Exposițiunea Generală Română din 1906, *Serbarea distribuirii premiilor şi recompenselor acordate juriului, exposanților şi colaboratorilor*, Imprimeria Statutului, Bucureşti, 1907, p. 340); o posibilă explicație este că Al. Cantacuzino a fost inclus în juriul expoziției la Secțiunea a XI-a (vezi *Serbarea...*, Tablou suplimentar, Hors Concours, poz. 25. Al. Cantacuzino, membru de juriu).

[257] *Ibidem*, p. 202.

[258] *Ibidem*, p. 340.

marile colecţii participând şi foarte mulţi oameni obişnuiţi, dar care au expus lucruri deosebite. Din această categorie amintim pe Iţicovici Ştrul, din Roman, care a expus un timbru domnesc cu cap de bour[259], Petrăchescu Ion din Vrâneşti, Muscel, o marcă poştală veche[260], D.G. Simionescu din Racoviţa, Muscel, care a expus pecetea poştei de la 1856[261], Gh. Popovici din Craiova care a prezentat o coală timbrată veche din timpul domniei lui Ipsilanti Vodă[262], M.H. Băjescu din Mileanca, Dorohoi, a expus o coală de timbre vechi[263], Gh. Ifrim din Caracal, care a prezentat o pălărie veche de surugiu[264], Constantin Mateescu din Sălcuţa, Dolj, o marcă poştală veche[265], Dumitru Manolescu din Stoiana, Dolj, o marcă poştală[266], Petre D. Mihăescu, din Galaţi, o marcă poştală[267], Anghel D. Petrovici din Bucureşti, o colecţiune de mărci[268], N. Brătianu din Piteşti, harta României executată din mărci poştale[269] şi I. Donici din Vaslui, o marcă poştală[270].

O participare foarte importantă din punct de vedere filatelic, dar şi artistic, a fost aceea a lui Marius Bunescu, din Constanţa, care a expus „un tablou timbru jubiliar lucrat în peniţă" în cadrul Secţiunii a IX-a „Arte Frumoase" şi pentru care a fost distins cu placheta de colaborator[271]. Importanţa acestei participări constă în faptul că marele pictor a fost atras şi de realizarea unor machete de mărci poştale (sau poate doar viniete), fapt nesemnalat până în prezent. Având în vedere că din 1906 şi până în 1912 pictorul s-a aflat la studii în Germania putem presupune că lucrarea expusă

---

259 * * *, *Călăuza oficială...*, p. 200.

260 *Ibidem,* p. 223; în palmaresul expoziţiei această persoană apare de două ori, cu acelaşi nume şi acelaşi exponat, doar localitatea de reşedinţă este ortografiată diferit, odată Vrâneşti (poziţia 1316) şi altă dată Vărăneşti (poziţia 1355), dar părerea noastră este că este vorba despre una şi aceeaşi participare, menţionarea de două ori fiind o eroare datorată ortografierii greşite a localităţii de reşedinţă, localitatea Vărăneşti neexistând în judeţul Muscel (vezi Anuarul Socec, 1913, p. 622).

261 *Ibidem,* p. 225.

262 *Ibidem*, p. 235.

263 *Ibidem,* p. 253.

264 * * *, *Expoziţiunea Generală Română, Serbările...*, p. 674.

265 *Ibidem*, p. 677.

266 *Ibidem;* este posibil ca localitatea expozantului să fie Stoina şi nu Stoiana, localitate inexistentă în judeţul Dolj (vezi *Anuarul Socec*, 1913, p. 363).

267 *Ibidem*, p. 678.

268 *Ibidem*, p. 683.

269 *Ibidem,* p. 675.

270 *Ibidem*, p. 665.

271 *Ibidem,* p. 625.

la Expoziția Generală din 1906 a fost una dintre ultimele sale lucrări realizate în perioada când era funcționar la „Direcția Portului" din Constanța[272].

Din punct de vedere cartofil, Expoziția Generală din 1906 a beneficiat de foarte multe cărți poştale ilustrate ce au fost tipărite de diferite edituri bucureştene, ilustrând pavilioanele expoziției. Dar cartofilia a fost prezentă chiar printre exponate. Din rândul acestora se remarcă o serie de cărți poştale ilustrate care demonstrează un curent cartofil neevidențiat îndeajuns până acum. Ne referim la o categorie de cărți poştale ilustrate, des întâlnită printre exponatele prezentate în Secțiunea IX „Arte Frumoase", grupul 58, expus în Pavilionul Artelor şi anume „cărțile psilografiate". Acestea erau cărți poştale cuprinzând diverse texte miniaturale. Denumirea de „psilografiate" se referă probabil la tipărirea prin xilografiere. Dintre participările de acest gen enumerăm următoarele: Ilie Gh. Atanasiu, din Adjud, jud. Putna – o carte poştală psilografiată cuprinzând 1700 de cuvinte[273], Ioan Batovici, din Roman, o carte poştală psilografiată cu 4861 de cuvinte[274], Dimitrie Bernescu din Parincea, jud. Bacău – o carte poştală psilografiată cuprinzând 9100 de cuvinte[275], Ion V. Bârsan din Galați – o carte poştală psilografiată[276], Leon H. Geldman, din Bucureşti, calea Moşilor nr. 403 – o carte poştală psilografiată cu 2000 de cuvinte[277], J.N. Marant din Ploieşti – o carte poştală psilografiată[278], Ioan R. Mazilu din Galați – o carte poştală psilografiată[279], M. Petrescu din Albeşti, jud. Buzău – o carte poştală cu 10.100 cuvinte[280], Ghiță A. Rădulescu din Gura Aninoasei, jud. Buzău – o carte poştală psilografiată cu 5528 de cuvinte şi o alta cu 4825 de cuvinte[281]. Recordul îl deține cartea poştală care are inscripționate pe ea 10.100 de cuvinte. Toate aceste cărți poştale sunt adevărate opere de artă miniaturală.

După anul 1906 nu mai avem indicii despre prezența filateliei la expozițiile generale, pentru că au început să fie organizate expoziții special dedicate filateliei.

---

272 Lucian Predescu, *Enciclopedia României Cugetarea*, ediției anastatică, Editura Saeculum I.O. şi Editura Vestala, Bucureşti, 1999, p. 143.
273 * * *, *Călăuza oficială...*, p. 184.
274 *Ibidem.*
275 *Ibidem*, p. 185.
276 *Ibidem.*
277 *Ibidem.*
278 *Ibidem*, p. 186.
279 *Ibidem.*
280 *Ibidem.*
281 *Ibidem.*

Prezența colecțiilor filatelice în cadrul unor expoziții generale sau culturale demonstrează faptul că filatelia nu era percepută doar ca hobby, ci era considerată un act de cultură, care prin mijloacele de exprimare contribuie la mai buna cunoaştere şi ilustrare a unor fapte de istorie. De asemenea, trebuie să remarcăm prezența constantă, timp de peste un secol, a cartofiliei alături de filatelie la aceste mari manifestări culturale.

VII. 4. Expozițiile filatelice

În 1891 se consideră că s-a desfăşurat prima expoziție filatelică din România[282]. Nu se cunosc date despre modul de prezentare a colecțiilor, dacă acestea au fost expuse în vitrine sau pur şi simplu în albumele în care erau montate timbrele. De asemenea, nu este cunoscută durata expoziției şi nici data exactă când a avut loc *prima* expoziție. Pe atunci era obiceiul ca în cadrul întâlnirilor filatelice, participanții să prezinte diverse materiale filatelice, de la o serie de timbre la colecții întregi[283]. S-a încercat deseori acreditarea ideii că prima expoziție de acest fel a avut loc în casele Butculescu şi că la ea a participat George Matheescu-Sinaia, care a prezentat o parte din colecția sa. Dr. L.N. Cristea precizează că evenimentul a avut loc la 6 mai 1891[284]. Ing. Kiriac Dragomir consideră că prima expoziție cu caracter privat din casele Butculescu s-a desfăşurat la 24 decembrie 1891[285], iar Val Tebeica apreciază că evenimentul nu s-a petrecut decât în anul 1892, când Matheescu-Sinaia a fost invitat „să participe la prima expoziție filatelică din Bucureşti"[286]. În revista „Timbrofilul" nr. 14 din martie 1892 se precizează că „în şedința de la 24 decembrie, sub preşedința D. Colonel Thorand, au expus nouile cărți de Statele-Unite, D. Klenk au expus diverse, asigniate francese, Banknote vechi austriace din 1806, şi hârtii timbrate din Moldova. D-nu Căpitan Moroiu au ținut o conferință aupra mărcilor de hamburg I-iu şi II-a emisiune". Acest comunicat este prima mențiune despre o expoziție filatelică în România şi de aceea este un argument serios pentru a data prima expoziție filatelică la

[282] Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *Primele expoziții şi muzee filatelice*, în „Almanahul Filatelic" 1983, pp. 49-50.
[283] Silviu N. Dragomir, *op. cit*., vol. 3, f. e, Bucureşti 2007, p. 103.
[284] Dr. L.N. Cristea, *Centenarul filateliei româneşti*, în „Curierul filatelic", nr. 19, octombrie 1991, p. 1.
[285] Ing. Kiriac Dragomir, *George Matheescu-Sinaia*, în „Filatelia", nr. 3, martie 1994, p. 4.
[286] Val Tebeica, *Gh. Matheescu-Sinaia*, în „Filatelia", nr. 3, martie 1958, p. 1.

24 decembrie 1891. În schimb, comunicatul infirmă participarea lui George Matheescu-Sinaia la eveniment şi pune sub semnul îndoielii faptul că expoziția a avut loc în casele Butculescu. Şedința a fost condusă de vicepreşedintele Thorand iar preşedintele Butculescu nu este menționat, ceea ce poate însemna că acesta nu a fost prezent, şi ca urmare nici evenimentul nu a avut loc la reşedința sa. Chiar dacă expunerea respectivă este departe de ceea ce numim azi o expoziție, se poate admite ideea că în 1891 a avut loc, într-un sens mai larg, prima expoziție filatelică din România şi din acest motiv o menționăm.

În 1920 s-a desfăşurat la Timişoara un eveniment foarte important pentru istoria filateliei din România. A fost organizată o expoziție filatelică, care a avut loc între 23 şi 24 mai la Palatul Lloyd din centrul oraşului. Datorită modului de organizare[287], expoziția de la Timişoara poate fi considerată, sub mai multe aspecte, o premieră în România. Astfel, este prima expoziție din România:

– în întregime filatelică;

– care are patronajul unor oficialități (primul primar al administrației româneşti a oraşului, ing. Stan Vidrighin şi preşedintele Camerei de Comerț şi Industrie Timişoara, Henrik Baader);

– care a avut tipărit un catalog;

– care a avut un caracter competitiv (fapt demonstrat de distincțiile acordate de juriu).

Expoziția a fost organizată de „Clubul Filatelic din Timişoara" şi au participat 32 de membri ai clubului, care au expus pe 68 de vitrine şi tablouri 53 de exponate. Marea sală a Palatului Lloyd fusese decorată în mod deosebit, în colțurile sălii erau expuse antichități, tablouri, sculpturi, vase etc. Se realiza astfel o ambianță plăcută care sublinia rafinamentul unei expoziții filatelice. Expoziția a fost dedicată sărbătoririi a 80 de ani de la apariția primului timbru din lume şi a 70 de ani de la folosirea primelor mărci poştale în Banat[288]. La vernisajul expoziției a participat primarul oraşului, ing. Stan Vidrighin, al cărui patronaj nu a fost un act pur onorific, ci a acordat un sprijin concret expoziției[289]. La vernisajul expoziției a fost prezent dr. Dimitrie Nistor[290].

---

[287] *Apud* Tiron Martin, *op. cit.*, pp. 20-22.

[288] Prima marcă poştală din lume a fost pusă în circulație în Anglia, la 6 mai 1840, iar Imperiul Austro-Ungar, din care făcea parte Banatul, a tipărit primul timbru în 1850.

[289] Ing. Stan Vidrighin, primul primar al administrației româneşti în Timişoara, a absolvit Şcoala Politehnică din Budapesta şi Viena, a fost director general la C.F.R., la P.T.T. şi la

Dintre colecţiile prezentate s-au remarcat următoarele: Emanoil Leipnik, o istorie a Banatului între 1850 şi 1920 ilustrată cu piese filatelice; dr. Schönberger, Turcia 1916-1917; Bela Fiatska, scrisori circulate în Banat francate cu prima emisiune poştală austriacă, un exponat extrem de valoros; Rudolf Tillich şi Arthur Walter, mărcile ocupaţiei franceze la Arad în 1919; Friedrich Liechti, o colecţie de timbre elveţiene; Dr. Alex Polgar, timbre clasice din Germania şi Moldova; Stefan Fenyö, mărci vechi din Japonia; Zoltan Csintos, colecţie de eseuri; Rudolf Romanov, o colecţie de falsuri; au mai fost expuse colecţii de cărţi poştale ilustrate, circulate prin poştă, care aveau marca poştală lipită pe partea ilustrată, aşa numitele „Timbres Côté Vue" (T.C.V.). Se afirmă, de asemenea, că la această expoziţie au fost prezentate colecţii filatelice construite pe criterii tematice, de istorie, geografie, ştiinţe ale naturii, ceea ce astăzi se numesc colecţii tematice[291].

Domnişoara Fanny Menzel a expus o colecţie a timbrelor din perioada războiului, iar Hilda Kralicsek şi Olga Zipser, colecţii nenominalizate. Nu putem fi siguri dacă cele trei expozante erau filateliste autentice sau dacă, aşa cum bănuim, cineva din familie a prezentat colecţiile pe numele lor. Oricum trebuie consemnat că la expoziţia din 1920 de la Timişoara femeile au expus pentru prima dată colecţii filatelice în România!

Tot în sala expoziţiei a fost prezentat un tabloul al pictorului Edmund Tull reprezentând o scenă agricolă, ce a fost folosit ca sursă de inspiraţie pentru realizarea mărcilor poştale ungureşti „secerătorii".

Juriul expoziţiei, a cărui componenţă din păcate nu o cunoaştem, a acordat premiul I următorilor: dr. M. Schönberger, dr. A. Polgar, Bela Fiatska, Fanny Menzel, Rudolf Tillich, Emerich Darvas. Premiul al II-lea a fost obţinut de: Wilhem Kardos, F. Liechti, Hilda Kralicsek, F. Deutsch, Martin Steinger, Stefan Berey.

Surprinde oarecum lipsa oricărui nume românesc din lista expozanţilor, chiar dacă nu trecuse niciun an de la instaurarea administraţiei româneşti în oraş. Examinând titlurile colecţiilor expuse, atât cât ne sunt cunoscute, constatăm că mărcile poştale româneşti, cu două-trei excepţii, lipsesc din exponatele prezente. Pe de altă parte trebuie remarcată diversitatea temelor colecţiilor expuse. În afara tradiţionalelor mărci austriece erau

---

„Astra" Arad în timpul guvernărilor naţional-ţărăniste, fost senator de Timiş - Torontal (Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 898).

290 Dr. Dimitrie Nistor, secretar general al municipiului Timişoara între 1920 şi 1924, deputat şi senator liberal, doctor în drept la Budapesta (*ibidem*, p. 604).

291 Vezi pe larg la Tiron Martin, *op. cit.*, p. 21 şi următoarele; toate datele despre expoziţiile filatelice timişorene sunt preluate din această lucrare.

prezente timbre şi din alte ţări, precum Japonia, Turcia sau Elveţia. De asemenea, trebuie apreciate colecţiile de falsuri şi eseuri, care denotă înalte cunoştinţe filatelice. Peste ani încurcând puţin lucrurile, Carol Schafhütl afirma că prima expoziţie din România a avut loc la Timişoara în 1919[292].

Peste 3 ani are loc o nouă expoziţie filatelică la Timişoara. Este organizată tot de „Clubul Filatelic Timişoara", în sala de burse a Casei Lloyd, între 23 şi 25 septembrie 1923. Şi această expoziţie aduce câteva premiere în filatelia românească:

- prima expoziţie filatelică la care expozanţii provin din mai multe oraşe ale ţării, astfel încât evenimentul poate purta titlul de expoziţie filatelică naţională;
- prima expoziţie filatelică patronată de un membru al Casei Regale, Prinţul Moştenitor Carol;
- organizarea în cadrul expoziţiei a unei secţiuni pentru tineret;
- organizarea cu ocazia expoziţiei a unui simpozion filatelic;
- organizarea cu ocazia expoziţiei a unei licitaţii filatelice;
- organizarea primului „Congres Naţional Filatelic".

Şi la această expoziţie timişorenii au acordat o atenţie specială decorării sălii de expunere şi realizării unor afişe de popularizare a expoziţiei, la care şi-au adus contribuţia artiştii locali Sincovich şi Suchanek. Personalitatea oficială cea mai înaltă în rang prezentă la deschiderea expoziţiei a fost generalul Constantin Găvănescu[293]. Printre exponatele prezentate s-au remarcat în mod special cele două colecţii expuse de primarul din Sinaia, George Matheescu, care cuprindeau 4 mărci din emisiunea I-a „Cap de Bour" şi multe piese izolate şi blocuri din a doua emisiune, care erau estimate la 10 milioane de lei (cifra este totuşi discutabilă).

Alte colecţii expuse aparţineau baronului von Witzleben, cel care era considerat a avea cea mai mare colecţie de mărci poştale româneşti în epocă, Rudolf Zoscsak cu o colecţie ce includea mărci din prima emisiune

---

[292] Carol Schafhütl, *Expoziţii filatelice în România*, în „Filatelia", nr. 47, 1 decembrie 1946, p. 6; informaţia eronată a fost preluată şi a mai apărut în presa filatelică, într-un articol cu acelaşi titlu, dar nesemnat (vezi ***, *Expoziţii filatelice în România*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 9, 1 mai 1949, p. 7).

[293] Generalul Constantin Găvănescu (1871, Buzău - ?), ofiţer de stat major, general de brigadă de la 1 septembrie 1917, a fost ataşat ca ofiţer de stat major pe lângă armata austro-ungară, între 1 martie 1917 şi 1 martie 1918 ataşat cu însărcinări speciale pe lângă principele Carol, şef al detaşamentului militar sportiv în iulie 1919 la Paris, în 1920 l-a însoţit pe principele Carol în călătoria făcută în jurul lumii, preşedinte al comisiei de delimitare a frontierei cu Iugoslavia în 1921 (A.M.R., fond *Memorii Bătrâni, litera G*, dosar 29, f. 1 şi 2).

„Cap de Bour" şi negustorii filatelici bucureşteni Elias Şaraga şi Samuel Lupovici. Ardelenii şi bănăţenii au avut şi ei prezenţe strălucite: Geza von Jakots (Sibiu) cu seriile de mărci ungureşti supratipărite de administraţia românească în 1919 la Cluj şi Oradea, Bela Fiatska (Timişoara) cu o colecţie de plicuri circulate în Banat francate cu mărci din prima emisiune Austria sau Martius Beck cu o colecţie de timbre Palestina. Alte colecţii au expus M. Leipnik, Desideriu Ürmeny şi Stefan Berey. Se pare că expoziţia nu a fost competitivă, pentru că nu s-au găsit date nici despre juriul expoziţiei şi nici despre premiile acordate.

Biletul de intrare la expoziţie costa 20 de lei pentru adulţi şi 10 lei pentru tineret, iar afişul expoziţiei era tipărit în română, maghiară şi germană[294]. Nu există date despre discuţiile purtate la congres. Tiron Martin, cel care a cercetat în amănunt istoria filateliei timişorene, apreciază că a fost vorba despre un congres al filateliştilor unde urma să se discute realizarea unei federaţii naţionale[295]. Noi credem însă că a fost un congres al comercianţilor de mărci poştale, a cărui a doua ediţie va avea loc peste un an la Bucureşti, cu ocazia expoziţiei din 1924. La simpozionul organizat cu ocazia expoziţiei au prezentat comunicări marii filatelişti ai momentului, nume de referinţă în istoria filateliei româneşti: George Matheescu-Sinaia a vorbit despre „Istoria Poştei în Moldova şi Ţara Românească" şi despre „Mărcile clasice româneşti", Rudolf Zoscsak a prezentat „Colecţionarea specializată a mărcilor româneşti, izvoarele istoriei filateliei româneşti", dr. A. Szallay a avut o comunicare în care a tratat „Emisiunile Carol I din 1885, 1888, 1889, 1890, 1891" iar „Poştele locale din Transilvania" a fost titlul comunicării susţinută de Geza von Jakots din Sibiu.

Dacă la expoziţia din 1920 nu am întâlnit nici un nume românesc, în cadrul expoziţiei din 1923 lucrurile au stat cu totul altfel. Începând cu vernisajul expoziţiei, care a fost deschisă de dr. V. Popovici, vicepreşedintele clubului filatelic organizator, prezenţa românească s-a simţit atât printre exponatele prezentate, cât şi printre expozanţi. Iată cum aprecia George Matheescu-Sinaia expoziţia din 1923: „La invitaţia prietenească a colegilor timişoreni din Septembrie 1923, am avut prilejul unic să ne cunoaştem colecţionari din cuprinsul aceleaşi graniţe. Are o deosebită semnificaţie, că unificarea sufletească, dorinţă sinceră şi neîntârziată în toate domeniile, s-a produs admirabil în lumea iubitorilor de mărci poştale, ca un exemplu mai mult despre caracterul universal al filateliei. Latura

[294] Afişul, donat de Tiron Martin, se află expus la Muzeul Naţional Filatelic.
[295] *Apud* Tiron Martin, *op. cit*., p. 21.

naţionalistă ce se conservă prin creşterea tineretului la istoria patriei, graţie gravurilor de pe timbre cu episoade din povestea neamului, cât şi coloritului utilizat adesea cu gama drapelului ţării, se armonizează cu partea de geografie, istorie şi sociografie generală"[296].

Anul următor, în 1924, se organizează şi în Bucureşti o expoziţie filatelică naţională. Aceasta are loc între 2 şi 5 octombrie 1924 în sala „Liedertafel" din strada Academiei şi este prima expoziţie filatelică organizată în Capitală, dacă nu luăm în considerare expoziţiile private din casele Butculescu de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Informaţiile privind această expoziţie sunt relativ puţine, uneori contradictorii şi incerte. Astfel, localizarea sălii „Liedertafel" apare pe strada Academiei fie la numărul 40[297], fie la numărul 10[298]. De fapt, adresa corectă este „str. R. Poincaré (Academiei) 20"[299]. Organizatorii expoziţiei sunt incerţi: „cele două societăţi filatelice bucureştene"[300], „organizaţiile filatelice bucureştene şi *Societatea Comercianţilor de mărci poştale din România*" (s.n.)[301] sau „*Cercul Filateliştilor din Bucureşti* ca şi *Societatea Comercianţilor de mărci din România*" (s.n.)[302]. Apreciem că organizatorii expoziţiei au fost „Intim Club"[303] şi „Societatea Comercianţilor de Mărci Poştale"[304].

---

296 George Matheescu, *Pentru Congresul dela Bucureşti*, în „Der Banater Philatelist", număr festiv 8-9, 1924, p. 1.

297 Dr. Valeriu S. Neaga, *Incursiuni în istoricul filateliei bucureştene*, în „Filatelia", nr. 7-8/2001, p. 30.

298 Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 206.

299 Aceasta este adresa care apare pe afişul expoziţiei expus la Muzeul Naţional Filatelic.

300 * * *, *Nachrichten-Vereinsleben*, în „Der Banater Philatelist", număr festiv, 7-8, 1924, p. 98; aici se vorbeşte despre cele două societăţi filatelice din Bucureşti, „Intim Club" şi „ Uniunea Colecţionarilor de Mărci Poştale" („Verein der Briefmarkenfreunde") care se ocupau energic de pregătirea celei de a II-a ediţii a „Zilei Filatelistului Român" („II. Rumänischen Philatelistentag"), dar acţiunile vizau organizarea expoziţiei filatelice din octombrie 1924 şi a celui de-al doilea congres al filateliştilor; pe coperta aceluiaşi număr de revistă se precizează clar că cele două societăţi filatelice din Bucureşti „aranjează" expoziţia şi congresul filatelic.

301 Dr. Valeriu S. Neaga, *Activitatea filatelică românească în perioada interbelică (1918-1940*), în „Filatelia", nr. 9, septembrie 1998, p. 3.

302 Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 205.

303 Cu toate că implicarea cercului filatelic „Intim Club" în organizarea expoziţiei este clar menţionată de presa vremii (vezi „Der Banater Philatelist", număr festiv, 7-8, 1924) şi chiar de medaliile bătute pentru expoziţie, unele surse indică data înfiinţării cercului abia în 1925 (vezi la dr. Valeriu S. Neaga, *op. cit.*), iar altele oscilează în cuprinsul aceleiaşi lucrări, între anul 1920 şi 1925 (vezi la Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, vol. 1, 2003, p. 87 şi 89), ceea ce ar însemna că în 1924 „Cercul Intim" nu exista, fapt contrazis de realitate.

304 Societatea Comercianţilor de Mărci Poştale era condusă de Carol Schafhütl, iar secretar era Felix Grűn (vezi „Der Banater Philatelist" număr festiv 7-8, 1924, supliment fotografii).

Expoziția a fost organizată sub înaltul patronaj al regelui Ferdinand, un pasionat filatelist. Şi la Bucureşti sala expoziției a fost frumos decorată, iar programul manifestărilor foarte bine stabilit: joi 2 octombrie – primirea invitaților la gară, iar seara, la ora 20.30, recepție dată în onoarea invitaților la celebrul restaurant „Iordache" de pe strada Covaci; vineri 3 octombrie – vernisajul expoziției pentru oficialități, urmat la ora 14.30 de deschiderea pentru public; sâmbătă 4 octombrie – vizitarea expoziției şi congresul comercianților de timbre; duminică 5 octombrie – la ora 13.00 banchetul de închiderea la acelaşi restaurant „Iordache", la ora 17.00 tombola expoziției şi distribuirea premiilor, ora 18.00 închiderea expoziției[305]. Din programul manifestărilor se remarcă faptul că pe timpul desfăşurării expoziției urma să aibă loc un congres al comercianților de mărci poştale şi nu un congres al filateliştilor. Mai trebuie semnalat şi faptul că în incinta expoziției erau interzise tranzacțiile filatelice de orice fel[306].

Publicul vizitator a avut ocazia să admire exponate deosebit de interesante. Printre expozanți s-au numărat Gh. Matheescu-Sinaia, ing. St. Corciovă, G.R. Geblescu, Bela Fiatska, Rudolf Zoscsak, Geza von Jakots[307]. Alți expozanți importanți au fost baronul von Witzleben, generalul Ressel şi Fabrica de Timbre[308]. Există o fotografie de grup a comitetului de organizare şi a unor vizitatori, în care se observă o brasardă albă pe brațul unor personaje pe care, din acest motiv, le bănuim că fac parte dintre organizatorii expoziției[309]. Practica vremii era să se strângă o sumă de bani de la expozanți şi organizatori, similar cu taxa de participare din zilele noastre, pentru a plăti chiria sălii, diplome, medalii, reclame. Din taxa de intrare la expoziție s-au putut acoperi toate aceste cheltuieli, astfel încât garanția reținută de la expozanți şi organizatori a fost returnată[310]. Au fost prezentate publicului peste 25 de mărci poştale „Cap de Bour" emisiunea I-a şi peste 250 de exemplare din emisiunea a doua. De asemenea, au fost expuse zeci de coli întregi din emisiunile „Principatele Unite"[311].

Liviu Nicolae Cristea avea atunci 12 ani şi era cel mai tânăr expozant. Ziarele bucureştene îl prezentau alături de George Matheescu-

---

305 *Apud* Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 206.
306 *Ibidem*, p. 207.
307 *Ibidem.*
308 Carol Schafhütl, *Expoziții filatelice în România*, în „Filatelia", an III, nr. 47 (53), 1 decembrie 1946, p. 6.
309 *Ibidem.*
310 *Ibidem.*
311 Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 207.

Sinaia. Regele Ferdinand, când a vizitat expoziția, a dorit să-l cunoască şi în timpul discuției l-a îndemnat să-şi extindă colecția şi la alte timbre româneşti, nu numai la cele pe care le expunea, emisiunile ungureşti supratipărite la Cluj şi Oradea. După întrevederea avută cu regele, generalul Karl Ressel l-a invitat la masă şi apoi în biroul lui, unde i-a făcut cadou multe mărci din emisiunile „Cuza", „Principatele Unite" şi „Carol cu favoriți" sau „barbă". Din toate aceste emisiuni, generalul avea coli sau fragmente mari, din care tăia cu foarfeca mărcile pentru tânărul filatelist[312].

Cu ocazia expoziției au fost bătute 40 de medalii[313], iar filateliştii timişoreni Rudolf Fiatska şi dr. Desider Ürmény au donat[314] 10 medalii de argint şi 10 de bronz, care să fie acordate anual filateliştilor cu merite deosebite. Ştanțele cu care au fost realizate medaliile oferite de „Clubul Filatelic Intim" au fost donate în 1935 de Carol Schafhütl Muzeului Saint-Georges[315]. Colecțiile expuse au fost grupate pe clasele de expunere[316]: *colecții speciale de mărci poştale româneşti, colecții de mărci poştale din Europa, colecții de mărci poştale din restul continentelor şi colecții alcătuite de filatelişti a căror vârstă nu depăşeşte 18 ani*. Costul unui bilet de intrare la expoziție era de 40 de lei[317], o sumă deloc neglijabilă în 1924.

---

[312] Silviu N. Dragomir, *In Memoriam, Interviu la „masa umbrelor"*, în „Filatelia", nr. 6, iunie 2009, p. 3.

[313] Medalia are pe avers prima marcă poştală a Moldovei şi legenda pe trei rânduri, încadrată într-o ghirlandă de arabescuri: EXPOZIȚIA FILATELICĂ BUCUREŞTI 1924; pe revers este inscripția CERCUL INTIM FILATELIC într-un cartuş dreptunghiular, o ghirlandă de ramuri de lauri şi stejar, pe care e aşezat un album de mărci poştale deschis; executată din bronz, cu diametrul de 50 mm, de gravorul Fessler din Bucureşti; după baterea primelor exemplare s-a observat că lipseşte steaua dintre coarnele bourului, aşa încât s-a întrerupt baterea, s-a gravat steaua şi s-a continuat baterea cu ştanța corectată (F. Fery, *Medalia expoziției filatelice*, în „Cronica numismatică şi arheologică", nr. 56-62, mai–august 1925, p. 42); în presa filatelică a fost prezentat chiar articolul manuscris al lui F. Fery, dar autorul semnalării crede că a apărut în „Buletinul Societății Numismatice Române" şi nu în „Cronica numismatică şi arheologică", cum s-a întâmplat în realitate (Leonard Paşcanu, *Medalia expoziției filatelice-Bucureşti 1924*, în „Filatelia", nr. 7-8/2004, p. 2); imaginea medaliilor se poate vedea la Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, vol. 1, p. 72; pentru medalii vezi şi Leonard Paşcanu, *op. cit.*, p. 2.

[314] Medalia are pe avers prima marcă poştală a Moldovei iar pe revers o ramură de palmier şi legenda pe 8 rânduri PENTRU MERITE FILATELISTE ŞI PARTICIPAREA LA EXPOSIȚIUNE DONATĂ DE FIATSKA-ŰRMENYI; este confecționată din argint şi bronz şi are diametrul de 45 mm (F. Fery, *Medalia Filateliştilor*, în „Cronica numismatică şi arheologică, nr. 55–58, ianuarie–aprilie, 1925, p. 4); medaliile timişorene au fost concepute de redactorul şef al revistei „Der Banater Philatelist", ing. Emanoil Leipnik (Tiron Martin, *op. cit.*, p. 37).

[315] A.N.R.- A.N.I.C., fond *Muzeul Saint-Georges, inv. 617*, dosar nr. 2/1935, f. 29.

[316] Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 206.

[317] Costul biletului de intrare era menționat şi pe afişul expoziției, din care un exemplar se află expus în Muzeul Național Filatelic.

Societatea Filatelică din Sibiu a organizat între 30 august şi 5 septembrie 1930 o altă expoziție filatelică[318]. Expoziția a avut loc în aula mare a Palatului Brukenthal, fosta şcoală de fete, şi se putea vizita, conform obiceiurilor săseşti, cu pauză de masă, adică între orele 9 şi 13 iar după amiaza de la 16 la 19. Iluminatul suplimentar al sălii de expunere a costat 761 de lei, iar aranjamentele florale 1500 lei. Sibienii au încercat să obțină de la Muzeul Poştal din Viena unele exponate, dar au fost refuzați. Din Vechiul Regat nu au expus decât George Matheescu-Sinaia şi colonelul Roman din Bucureşti. Primul a expus trei colecții: cele două emisiuni „Cap de Bour", Poşta Română în străinătate şi Poşte străine în România, iar colonelul Roman a prezentat o colecție completă România 1858-1872.

Dintre filateliştii sibieni au expus: Geza von Jakots (Obliterări transilvane pe primele mărci austriece, Istoria Regimentului nr. 31, Poşta prin curier - Păltiniş şi Emisiunea Cluj pe scrisori), dr. Karl Egon Gunhardt (Obliterări din Transilvania), Ludwig Dengel (Obliterări din Transilvania), Hönig (Colonii germane, Tipuri de vapoare şi Scrisori prin Zeppelin), Fritz Schmückle (Olanda, serii de binefacere), Ferdinand Vass (Persia până în 1914), Franz Gottfriedt (Helgoland), Rudolf Zintz (Jugoslavia şi Cehoslovacia), Grünner (Europa veche), Viktor Jelinek (Rusia) şi Othmar Kremling (Italia şi Olanda).

Au mai expus filatelişti din Braşov, Sebeş, Timişoara, dar şi din Austria şi Germania. Expoziția a fost vizitată de un grup de filatelişti bucureşteni, din care remarcăm pe doamna Karoline Zoscsak şi pe Carol Schafhütl, care a şi publicat ulterior amintirile sale de la această expoziție[319]. Din titlurile colecțiilor expuse se pot determina preferințele filateliştilor de atunci. Impresionează diversitatea țărilor colecționate, precum şi preferința, încă de atunci, pentru obliterările diverselor oficii poştale. O remarcă specială pentru colecțiile de istorie locală, gen *Istoria Regimentului 31* sau *Păltiniş*[320].

În 1932 are loc la Bucureşti cea mai mare expoziție filatelică românească până la acea dată. Expoziția EFIRO 1932 a fost organizată de către revista „Tribuna Filatelică" şi a fost deschisă publicului între 20 şi 30 noiembrie la sala Dalles, ce fusese inaugurată recent sub numele „Noul Palat al Fundației Academiei Române din bulevardul Brătianu 18".

---

[318] Silviu N. Dragomir, *op. cit.,* p. 209.

[319] Carol Shafhütl, *op. cit*.

[320] Tiron Martin, Ion Opriş, *op. cit*., în „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina", nr. 3, septembrie 1995, p. 23-30; deseori numele unor persoane sunt redate incomplet sau ortografiate greşit şi de aceea, în măsura posibilităților, le-am corectat în mod tacit.

Expoziția sărbătorea 75 de ani de la apariția primelor mărci poştale româneşti. Dar cum aceste mărci, au fost emise în 1858, acest eveniment ar fi trebuit sărbătorit în 1933 şi nu în 1932. De ce s-a avansat cu un an celebrarea ? Când se vorbeşte despre EFIRO 1932 se trece nepermis de uşor, din ignoranță sau din necunoaştere, peste această inadvertență.

Presa vremii anunța în august 1932 intenția lui George Matheescu-Sinaia *de a organiza la Sinaia o mare expoziție filatelică, în anul 1933, când se împlinesc 75 de ani de la punerea în circulație a primelor mărci poştale româneşti*[321]. Acelaşi George Matheescu-Sinaia şi-a schimbat opinia şi a anunțat, peste numai o lună de zile, în septembrie, *organizarea unei mari expoziții filatelice, EFIRO, care va avea loc în toamna anului 1932 când se împlinesc 75 de ani de la „introducerea pentru prima oară a mărcii poştale române"*[322]. Este exclusă o greşeală de calcul la acest mare filatelist sau o necunoaştere a datei emiterii primelor mărci poştale. De altfel, în 1938, cu ocazia expoziției filatelice de la Sibiu, George Matheescu-Sinaia va prezenta o comunicare ce amintea de împlinirea a 80 de ani de la emiterea primului timbru românesc[323]. Mai plauzibilă este ipoteza că lui George Matheescu i s-a solicitat să găsească un pretext care să legitimeze organizarea expoziției în toamna anului 1932, dată pe care nu el a stabilit-o[324].

Pretextul invocat de celebrul filatelist a fost raportul nr. 6.091 al Consiliului Administrativ adresat Caimacamului Moldovei la 12 noiembrie 1857, prin care solicita aprobarea răscumpărării cu 11.000 de galbeni a serviciului diligențelor de la Teodor Ghica şi stabilirea unei comisii care să întocmească un proiect de reorganizare a activității poştale prin instituirea monopolului statului asupra acestei activități[325]. Caimacamul a aprobat raportul, iar comisia însărcinată cu elaborarea proiectului a întocmit normele realizării serviciului poştal la o dată ulterioară[326]. În expunerea de motive a acestui proiect se prevedea la punctul 7 „formarea tarifelor pentru scrisori în serviciul intern stabilindu-se francarea prin mărci poştale"[327].

---

321 Toma Comănescu, *Îndemn*, în „Filatelia pentru toți", nr. 8, august 1932, p. 148.

322 George Matheescu, *Chemare către Filateliști*, în „Tribuna Filatelică", nr. 7-8, 1 septembrie 1932, p. 68.

323 Tiron Martin, Ion Opriş, *op. cit*., în *loc. cit*., nr. 1, februarie 1996, p. 24.

324 ***, *Chemare către filateliştii din țară*, în „Tribuna Filatelică", nr. 6, 15 iulie 1932, p. 60; în acest articol, care bănuim că-i aparține lui Alexandru Dojan, apare pentru prima dată ideea că în acel an se împlineau „75 de ani de existență a mărcii româneşti, cea mai scumpă din Europa" şi se propunea organizarea unei expoziții filatelice şi a unui mare congres al filateliştilor din întreaga țară.

325 Constantin Minescu, *Istoria Poştelor Române*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1916, pp. 196-197.

326 *Ibidem.*

327 *Ibidem.*

Motivația lansată de George Matheescu a fost susținută în epocă şi de alți mari filatelişti români[328]. Dacă în ceea ce priveşte unirea poştală din 1862 lucrurile sunt clare[329], pentru aniversarea a 75 de ani de la introducerea primelor mărci poştale în România lucrurile trebuie clarificate. Admițând posibilitatea ca expunerea de motive ce însoțea proiectul de reorganizare a serviciului poştal, care prevedea şi sistemul de francare a scrisorilor cu mărci poştale, să fi fost făcută în 1857, cu toate că acest lucru nu este clar evidențiat, atunci putem vorbi de aniversarea în 1932 a 75 de ani de la aprobarea unui principiu care a condus peste un an la tipărirea mărcilor poştale, dar nu şi de sărbătorirea a trei sferturi de veac de la apariția primelor timbre româneşti.

Inițiatorul expoziției a fost directorul revistei „Tribuna Filatelică", Alexandru Dojan-Aldo, un personaj al cărui nume este legat exclusiv de expoziția filatelică română din 1932, EFIRO 1932, şi de revista pe care a condus-o. În jurul lui Alexandru Dojan s-au strâns câțiva filatelişti importanți din Bucureşti, cum ar fi colonelul dr. Dumitru Simici, dr. Simion Baroncea, Eduard Cohen, Rudolf Zoscsak, Carol Schafhütl, dar şi alții cu nume mai puțin cunoscute: Ioan Simu, căpitan Cârstocea, avocatul Cartianu din Brăila, G. Georgescu, colonel Victor Tănăsescu, arhitect I. Geggerl, ing. A. Kosch şi George F. Sidoli[330]. El a reuşit să atragă în organizarea expoziției mari personalități ale vieții publice româneşti, în frunte cu regele Carol al II-lea, sub al cărui înalt patronaj s-a desfăşurat de altfel şi expoziția.

Cu scopul de a avea colaborarea binevoitoare a cât mai multor personalități, din diverse domenii, Alexandru Dojan a propus acestora să facă parte din diverse comitete, de onoare sau de organizare, înființând diferite funcții pentru satisfacerea unor orgolii.

Astfel, „Preşedintele de onoare" al expoziției a fost V.V. Tilea, Subsecretar de Stat pentru Presă[331], iar preşedintele „Comitetului de Onoare" era C. Angelescu, Guvernatorul B.N.R. Din acest comitet mai

---

[328] Se aprecia că în 1932 se împlineau 75 de ani de la preluarea serviciilor poştale de către stat şi de la introducerea primelor timbre poştale în România şi 70 de ani de la unificarea poştelor din cele două principate româneşti (vezi la Heinrich Birnbach, *Două jubilee*, în „Tribuna Filatelică", nr. 7-8, 1 septembrie 1932, pp. 68-69; Eduard Cohen, *Secretariatul General şi organizarea Expoziției EFIRO 1932*, în „Tribuna Filatelică", nr. 7-8, p. 76).

[329] Decretul nr. 527 din 23 iulie 1862 (după Constantin Minescu, *op. cit.*, p. 221).

[330] * * *, *EFIRO 1932, I-a expoziție de propagandă organizată de Tribuna Filatelică*, în „Tribuna Filatelică", nr. 6, 15 iulie 1932, p. 64.

[331] „Tribuna Filatelică" an II, nr. 7-8, septembrie 1932, p. 67.

făceau parte generalul Ion Manolescu, Secretar General al Ministerului de Finanțe şi Comandant Adjunct al Cercetăşiei Române, colonelul Gabriel Marinescu, Prefectul Poliției Capitalei, Alex. Mavrodi, Preşedintele Sindicatului Ziariştilor, Directorul General al Teatrelor şi Preşedintele Societății de Difuziune, Dem. I. Dobrescu, Primarul General al Capitalei, senatorul Nicolae Bratu, Directorul gazetei Foaia Poporului din Sibiu, Aureliu I. Popescu, Secretar General la Ministerul Industriei şi Comerțului, generalul Banu Florescu, directorul general al Poştei, generalul Mihail Ionescu, directorul general al Căilor Ferate, Alexandru Bunescu, directorul general al Monitorului Oficial şi al Imprimeriilor Statului, dr. Constantin Deculescu, secretar general al Ministerului Sănătății[332].

„Comitetul de Organizare" era compus din George Mateescu-Sinaia, preşedinte, generalul D. Pappazoglu[333], comisarul expoziției, Alex. Dojan-Aldo secretar general, ing. G. Cârnu-Munteanu, director general al Societății de Radio Difuziune Telefonică şi lt. col. V. Panaitescu, subdirector al Cercetăşiei Române, membri[334].

Pe marii filatelişti din străinătate, pe cei mai cunoscuți experți şi pe patronii unor mari case filatelice i-a grupat în „Comitetul de Onoare Filatelic", ce cuprindea nu mai puțin de 47 de persoane[335]. Filateliştii români care au colaborat cu Alex. Dojan au făcut parte din „Comitetul Expoziției", al cărui preşedinte era Constantin Minescu, vicepreşedinte col. dr. D. Simici, secretar Eduard Cohen şi alți 18 membri[336].

Regulamentul expoziției prevedea câteva lucruri foarte interesante[337]. În preambulul regulamentului se menționează că intrarea pentru copii, cercetaşi şi elevi va fi gratuită, iar taxele de expunere sunt benevole. Inițial era prevăzut ca expoziția să se desfăşoare între 12 şi 21 noiembrie 1932 (art.1). Vernisajul expoziției, programat sâmbătă 12 noiembrie la ora 12, era în directă legătură cu data de 12 noiembrie 1857, când s-a înaintat

---

332 * * *, Catalogul expoziției EFIRO 1932.

333 Dumitru Papazoglu-Pazu (1879, Craiova - ?), general de brigadă de la 1 octombrie 1930, între 1932 şi 1937 a fost comandantul Pieții Bucureşti (A.M.R., fond *D.C.I./1974*, dosar Ofițeri Activi Infanterie, crt. 6/3, vol. 2, f. 1461); generalul Dumitru Papazoglu nu trebuie confundat cu lt. col. Dimitrie Papazoglu (1811-1893), mare colecționar şi fondator de muzeu.

334 * * *, *Catalogul expoziției EFIRO 1932*.

335 *Ibidem*.

336 *Ibidem*; dintre aceştia cele mai cunoscute nume erau prof. Victor Anastasiu, dr. Stelian Bellu, Zoltan Franyő, ing. Emanuel Leipnik, Willy Nathansohn, dr. N. Oancea, dr. A. Szallay, Petre Vişoianu şi Rudolf Zoscsak.

337 * * *, *Expoziția Filatelică Română (EFIRO) – Regulament*, în „Tribuna Filatelică", nr. 7-8, 1 septembrie 1932, p. 77.

Caimacamului Moldovei celebrul raport nr. 6.091 invocat mai sus. În realitate expoziția a avut loc între 20 şi 30 noiembrie 1932.

La expoziție puteau participa colecționari şi societăți filatelice din țară sau străinătate, autorități şi instituții publice, precum şi comercianți filatelici care puteau închiria standuri comerciale unde să vândă mărci poştale şi accesorii filatelice (art. 2). Peste ani, prezența comercianților filatelici la marile expoziții va deveni un fapt obişnuit, dar inițiativa din 1932 trebuie remarcată ca o activitate de pionierat, mai ales că la expoziția din 1924 era interzisă orice activitate comercială în incinta expoziției[338]. Din cuprinsul art. 4 reiese că puteau participa la expoziție şi lucrările de literatură filatelică sau poştală, clasa filatelică de literatură făcându-şi astfel apariția în mod oficial, prin reglementări ale comitetului de organizare, în expozițiile filatelice româneşti.

Modul de expunere a colecțiilor era tratat în articolele 5 şi 8, care prevedeau că timbrele vor fi expuse în panouri de 1/1 metri, sub sticlă, montate pe foi care pe verso trebuie să poarte semnătura expozantului. Se considera că mărcile poştale expuse trebuie să fie proprietatea expozantului, iar în cazul când această condiție nu este îndeplinită se cerea în mod expres semnalarea acelor pieselor care nu aparțin expozanților (art. 7). La predarea colecțiilor către comitetul de organizare se solicita expozanților un inventar în trei exemplare (art. 9).

Obligația expozanților de a-şi asigura colecțiile, atât pe durata transportului cât şi pe durata expoziției, era prevăzuta în art. 10, care mai prevedea că organizatorii vor lua toate măsurile necesare pentru paza colecțiilor expuse, dar că ei nu vor fi în niciun caz responsabili de eventualele pagube. Era un regulament aşa de bine făcut, încât ar putea fi folosit şi astăzi pentru o expoziție filatelică națională.

Distincțiile ce urmau a fi acordate la expoziție, în baza unui regulament de lucru al juriului, erau: diploma de onoare, pentru colecțiile din clasa Hors Concours, medalia de aur sau diploma Grand Prix EFIRO, medalia de argint şi diploma de participare (art. 11). Pe baza biletului de intrare la expoziție, vizitatorii puteau participa la o tombolă al cărei mare premiu era o colecție de timbre în valoare de 10.000 de franci după catalogul Yvert & Tellier, care pe toată durata expoziției a fost expusă în public (art. 12). Expoziția EFIRO 1932 a reunit aproximativ 40 de exponate. Alături de selecțiuni din colecția regelui Carol al II-lea au mai fost expuse

[338] Este totuşi posibil ca interdicția din 1924 să fi vizat doar actele de comerț neautorizate, practicate în mod individual.

colecția Poştei, modele şi clişee din Muzeul Poştei, selecțiuni din colecția Fabricii de Timbre, colecția Ministerului de Finanțe, colecția de timbre de binefacere a Ministerului Muncii, Sănătății şi Ocrotirii Sociale[339].

Dintre colecționarii români trebuie amintiți George Matheescu-Sinaia (mărci clasice româneşti), Rudolf Zoscsak (scrisori vechi şi alte rarități filatelice româneşti), Heinrich Birnbach (studiul emisiunilor litografiate 1866-1872), Eduard Cohen (eseuri), Elias Şaraga (ştampile poştale 1866-1872), ing. C. Urziceanu (seria Căişori în coli), Constantin Minescu (mărci poştale româneşti nedantelate), Petre Vişoianu (eseuri româneşti) şi Samuel Lupovici (scrisori româneşti prin poşta aeriană)[340]. O altă importantă colecție românească expusă la EFIRO a fost cea a baronului Job Wilhelm von Witzleben, expusă în afara concursului[341].

Au fost şi participări din străinătate, dintre care s-au remarcat în mod deosebit colecțiile expuse de Théodor Champion, S. Bayer şi Eduard Petersilie[342]. Mai multe persoane şi societăți au donat medalii pentru premierea celor mai bune exponate. Dintre acestea enumerăm: George Matheescu-Sinaia (o medalie de aur), ziarele „Adevărul" şi „Dimineața" (o medalie de aur masiv), Federația Internațională a Presei Filatelice (o plachetă de argint şi una de bronz), Willy Nathansohn (o serie de trei medalii, de aur, argint şi bronz), Théodor Champion (o medalie de aur şi una de argint), Societatea Filateliştilor din România (o serie de trei medalii, de aur, argint şi bronz), Ministerul Muncii, Sănătății şi Ocrotirii Sociale (o serie de trei medalii, de aur, argint şi bronz), Societatea Funcționarilor Publici a instituit premiul Alexandru G. Cantacuzino format din trei medalii, de aur, argint şi bronz, Societatea Regală Română de Geografie (o medalie de argint) şi Alberto Bolaffi, din Torino (o medalie de aur)[343].

Regelui Carol al II-lea i s-a acordat diploma de onoare cu placheta de aur[344]. Diploma de onoare a mai fost acordată Fabricii de Timbre, Ministerului de Finanțe, Imprimeriei Naționale şi Societății Regale Române de Geografie[345]. Diploma Grand Prix Efiro cu plachetă de aur a fost

---

339 * * *, *Catalogul expoziției EFIRO 1932*.

340 Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, p. 213.

341 Vezi pe larg descrierea acestei colecții la * * *, *Marea Expoziție Filatelică Română EFIRO 1932*, în „Tribuna Filatelică", nr. 2-3, februarie-martie 1933, pp. 32-33.

342 Există o descriere detaliată a exponatului lui Théodor Champion prezentat la EFIRO (*ibidem*).

343 * * *, *Catalogul expoziției EFIRO 1932*.

344 * * *, *Distincțiuni acordate de Prima Expoziție Filatelică Română EFIRO 1932*, în „Tribuna Filatelică", nr. 1, ianuarie 1933, p. 9.

345 *Ibidem.*

acordată lui Eugeniu Buhman, Alex. Bunescu, Théodor Champion, V.V. Tilea, George Matheescu-Sinaia, general D. Pappazoglu, Rudolf Zoscsak, Constantin Minescu, avocat Andrei Kirilovici şi lui Alexandru Dojan[346].

Diploma Grand Prix Efiro cu plachetă de argint a fost decernată lui Eduard Cohen, iar diploma Grand Prix Efiro cu plachetă de bronz, avocatului Petre Vişoianu[347]. Diploma de onoare a expoziției a fost acordată lui J.W. von Witzleben, Heinrich Birnbach, Rudolf Zoscsak şi lt. col. Panaitescu, membru în comitetul de organizare[348].

Placheta de aur EFIRO a fost acordată următorilor: S. Baer – Roma, dr. Stelian Bellu, ing. Isopescu-Sadagura, Eduard Petersilie – Osnabrück, avocat I. Bogdan, Josef Bucher – Lucerna, Kurt Groenke – Danzig, M. Bogdănescu, ing. Nicolau, Paul Koch – Aschersleben, Wilhelm Nathansohn, ing. Urziceanu[349].

Cu placheta de argint Efiro au fost premiați: C. Helmis, avocat Petre Vişoianu, ing. Urziceanu, Anton Ferhat – Fălticeni, prof. Victor Atanasiu, George Tabacovici, avocat C. Ciurea, dirigintele poştal Nic. Irimescu, Wilhelm Nathansohn, drd. Jose Esra[350].

Placheta de bronz Efiro a fost acordată următorilor: Elias Şaraga-Iaşi, Moscu Bensimon, Constance Vişoianu, căpitan Ştefan Tiberiu-Cluj, drd. Jose Esra, S. Lupovici, maior Septimiu Cuteanu, Gheorghe Christodorescu, Alex. Cristescu, Ioana Ionescu, Puiu Cohen – pentru încurajare[351].

Felicitările juriului pentru colecțiile prezentate au fost transmise lui Eduard Cohen şi Eduard Petersilie[352]. Diploma de participare a fost acordată lui N. Bobeş[353].

Marele premiu EFIRO a fost atribuit colecției lui Théodor Champion şi consta dintr-un portret semnat de rege, pe care filatelistul parizian solicita să-i fie trimis nu prin poştă ci prin valiză diplomatică[354]. Expoziția a cuprins şi o clasă rezervată literaturii filatelice[355].

---

346 *Ibidem.*
347 *Ibidem.*
348 *Ibidem.*
349 *Ibidem.*
350 *Ibidem.*
351 *Ibidem.*
352 *Ibidem.*
353 *Ibidem.*
354 A.N.R.- A.N.I.C., fond *Casa Regală – Regele Carol al II-lea*, dosar nr. 209/1932, f. 157.
355 Lista premiilor acordate în clasa de literatură în * * *, *Distincțiuni…*, pp. 10-11.

S-au acordat premii atât expozanților, dintre care unii au participat cu mai multe colecții, cât şi celor care au colaborat la organizarea expoziției şi din acest motiv sunt persoane care au primit mai multe premii sau au fost premiate pentru sprijinul acordat expoziției fără să expună ceva. Cu ocazia expoziției au fost emise o serie de piese filatelice, dintre care se remarcă prima coliță din filatelia românească, care a avut şi un mare rol în finanțarea expoziției, deoarece, în afară de valoarea nominală de 6 lei, mai purta o supratază de 5 lei, destinată comitetului de organizare. Expoziția a reprezentat un mare succes pentru filatelia românească şi a avut un mare ecou în presa filatelică internațională[356].

Alexandru Dojan a urmărit să-l implice cât mai mult pe regele Carol al II-lea în organizarea expoziției. A încercat acest lucru prin intermediul lui Eugeniu Buhman. Într-o scrisoare din 20 octombrie 1932, Eugeniu Buhman îi comunica lui Alexandru Dojan că regele a aprobat ca locul de desfăşurare al expoziției să fie sala Dalles şi a promis că va expune o parte din colecția sa la EFIRO. Regele a mai aprobat ca tipărirea unui număr de 50 de exemplare din „timbrul special" emis cu ocazia expoziției să se facă pe hârtie japoneză[357].

Toate cataloagele filatelice ulterioare au preluat această informație şi consemnează existența unui tiraj de 50 de bucăți tipărite pe hârtie japoneză. În realitate, lucrurile nu stau chiar aşa. Inițial, era într-adevăr prevăzută tipărirea pe *hârtie japoneză*. A intervenit însă o schimbare, pentru că la 29 noiembrie 1932, prin adresa nr. 1144, Buhman confirma Regiei Autonome P.T.T. că a primit cele 40 de exemplare timbre EFIRO tipărite pe *hârtie crom*, trimise cu adresa nr. 223907 din 28 noiembrie[358]. În colecțiile Muzeului Național Filatelic există 10 exemplare tipărite pe această hârtie, care este gălbuie şi groasă, aproape carton, şi nu subțire şi fină aşa cum este îndeobşte cunoscută hârtia japoneză. Ultimele ediții ale cataloagelor filatelice româneşti corectează parțial această eroare, descriind hârtia japoneză ca fiind groasă şi gălbuie, dar în esență mențin afirmația că tirajul de 50 de exemplare s-a realizat pe hârtie japoneză[359]. După cum se poate constata, atât din documentele din arhive dar, şi din exemplarele

---

356 *Ibidem,* pp. 14-15.

357 A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea*, dosar 184/1932, f. 107.

358 *Ibidem*, f. 142.

359 * * *, *Catalogul Timbrelor Poştale Româneşti, vol. 1, 1858-1947*, S.C. Impex Zimbrul Carpatin, Bucureşti, 2006, p. 170.

colecției oficiale a P.T.T., aflate la Muzeul Național Filatelic, este vorba despre hârtia crom, care are cu totul alte caracteristici decât hârtia japoneză.

Implicarea lui Alexandru Dojan în organizarea expoziției a fost contestată de mai mulți filatelişti ai epocii. Unul din cei mai virulenți a fost comerciantul de mărci poştale bucureştean Samuel Lupovici, care a reclamat direct regelui Carol al II-lea că Alexandru Dojan vinde colița EFIRO cu prețul de 31 de lei, pe când valoarea nominală este de numai 11 lei, realizând un profit de 20 de lei pentru fiecare coliță vândută. Alexandru Dojan, în dorința de a atrage câți mai mulți vizitatori la EFIRO, a condiționat vânzarea coliței de cumpărarea unui bilet de intrare la expoziției şi de aceea prețul de vânzare ajungea la 31 de lei. Samuel Lupovici reclama regelui că indiferent dacă vizitezi sau nu expoziția, şi indiferent de cantitatea de colițe cumpărată, prețul este acelaşi, 31 de lei. Pe scrisoarea adresată regelui este pusă apostila „dosar", dar fără semnătură[360].

Samuel Lupovici a revenit, la 20 octombrie 1932, cu o nouă scrisoare adresată lui Eugeniu Buhman, în care-i comunica că rezervele pe care i le transmisese cu 4 luni înainte, privind organizarea expoziție, se confirmau. Ar fi fost necesar un timp mai îndelungat de pregătire a expoziției, poate un an sau chiar doi ani. Menționează că şi alți mari filatelişti, precum baronul von Witzleben sau Heinrich Birnbach de la Berlin, au rezerve privind reuşita expoziției şi nu vor participa cu colecțiile lor. Alexandru Dojan, urmărind numai interese materiale, doreşte ca expoziția să aibă loc cât mai curând[361].

Peste două zile, Samuel Lupovici i-a trimis o altă scrisoare lui Buhman, în care i-a scris că şi dr. I. Boian, fost preşedinte al Asociației Generale a Filatelişti lor din România, aflat la Paris, i-a transmis proasta părere pe care o avea despre organizarea expoziției şi mai ales referitor la activitatea lui Alexandru Dojan, iar Aurel Cohn l-a informat că, într-o discuție avută cu Alexandru Dojan, acesta a afirmat că nu-l interesează părerea altora deoarece el are protecția Regelui şi pe a lui George Matheescu-Sinaia şi că expoziția va fi un succes prin vânzarea coliței. Samuel Lupovici l-a mai informat pe Buhman că Alexandru Dojan nu era competent să se ocupe de organizarea unei expoziții filatelice aşa de mari, deoarece el nu avea nicio experiență filatelică, până la acea vreme ocupându-se doar de comerțul cu articole dentare, sub adevăratul său nume Adolf Kandel[362].

---

[360] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea*, dosar nr. 184/1932, f. 124.
[361] Idem, dosar nr. 209/1932, f. 108.
[362] *Ibidem*, f. 112.

În susținerea lui Alexandru Dojan a intervenit generalul D. Pappazoglu-Pazu din Infanterie, care i-a solicitat lui Buhman să faciliteze ajungerea la rege a unui memoriu pe care-l invoca şi a cerut intervenția lui Buhman pe lângă rege pentru obținerea reducerii de 50% pentru călătoriile pe C.F.R. pentru vizitatorii din provincie care ar urma să vină la EFIRO[363]. Se pare că includerea în „Comitetul de Onoare" a generalului Mihail Ionescu, directorul general al C.F.R., nu a avut efectul scontat.

Alexandru Dojan l-a ținut la curent pe Buhman cu stadiul pregătirilor, informându-l, de exemplu, la 25 octombrie 1932, că generalul D. Pappazoglu va asigura paza expoziției cu un corp de gardă permanent, Direcția Generală P.T.T. va organiza în incinta expoziției un oficiu poştal dotat cu o ştampilă specială şi va supraveghea colecția de mărci şi piesele de muzeu expuse de Poştă cu un corp de gardă P.T.T.[364].

La 28 octombrie 1932, Alexandru Dojan i-a comunicat lui Buhman, printr-o scrisoare, că va amenaja pentru colecția regelui trei panouri, aşa cum a cerut Buhman. Din scrisoare reiese faptul că inițial baronul von Witzleben nu numai că i-a fost ostil şi nu dorea să expună la EFIRO, dar chiar i-a făcut o propagandă *quasi-distrugătoare*. În final, datorită intervenției lui Buhman şi instrucțiunilor de abordare pe care acesta i le-a transmis lui Alexandru Dojan, baronul a fost convins să expună. Dojan considera că din moment ce regele a anunțat înaltul său patronaj pentru expoziție era o datorie de onoare, dar mai ales cetățenească, pentru toți colecționarii din țară să expună fără a mai aştepta să fie invitați în mod special[365].

După închiderea expoziției, la 20 decembrie 1932, Alexandru Dojan i-a trimis lui Buhman o scrisoare prin care-i comunica situația financiară dificilă în care se afla. Aprecia că expoziția a fost un succes, dar că trebuie să obțină bani pentru a asigura distribuirea diplomelor şi a plachetelor, tipărirea revistei de specialitate, a palmaresului, şi realizarea fotografiilor. Dojan spunea că dacă nu realizează aceste lucruri, expoziția nu poate fi considerată încheiată, iar cei din străinătate vor rămâne cu o părere puțin măgulitoare despre țara noastră. Toate aceste lucruri se datorau, în opinia lui Al. Dojan, Direcției Generale P.T.T., care i-a fost ostilă tot timpul, şi care refuza să-i vireze banii ce i se cuveneau din vânzarea coliției. Aceşti bani au fost depuşi la C.E.C. şi se solicita aprobarea lui V.V. Tilea, care era însă plecat în străinătate. Dojan considera că nu era necesară aprobarea lui

[363] *Ibidem*, f. 116.
[364] *Ibidem*, f. 117.
[365] *Ibidem*, f. 122..

V.V. Tilea, deoarece el nu s-a amestecat niciodată în gestiunea expoziției, ce a fost tot timpul în sarcina lui. Generalul D. Pappazoglu i-a promis că se va prezenta regelui pentru a-i susține cauza. Dojan îl ruga pe Buhman să intervină la rege pentru obținerea unei hotărâri favorabile, scriindu-i că soarta revistei „Tribuna Filatelică" este în mâinile lui[366].

Organizatorii, unii expozanți şi o parte a juriului expoziției EFIRO 1932, au trimis regelui un memoriu în care arătau că expoziția a fost un succes, dar că din vânzările efectuate, cifrate la aproximativ 9.000 lei, nu s-au acoperit toate cheltuielile. Nu mai erau bani pentru plata plachetelor[367] şi diplomelor comandate, în valoare de 40.000 lei. Mai trebuia plătit un rest de 15.000 lei pentru chiria sălii. Nu erau plătite salariile personalului angajat pe durata celor 12 zile ale expoziției. Trebuiau acoperite conturile deschise la ziarele „Adevărul" şi „Dimineața", pentru tipărirea prospectelor, cataloagelor, clişeelor, diverselor imprimate şi a reclamelor din ziarele respective. C.F.R a acordat tardiv reducerea de 50%, astfel încât numai 20 de bilete au fost vândute cu includerea vizitării expoziției. Considerau, de asemenea, că mărcile EFIRO (colițele) rămase nevândute la expoziție nu trebuie vândute de către Poştă la valoarea nominală de 11 lei, pentru că cei care au cumpărat aceste colițe cu 31 de lei (în care era inclus şi biletul de vizitare a expoziției) se vor considera nedreptățiți. De aceea, propuneau ca mărcile nevândute să fie scoase din uz şi date revistei „Tribuna Filatelică", pentru a le valorifica, deoarece ea era, în opinia semnatarilor memoriului, singura „îndreptățită a se despăgubi şi a beneficia de un eventual câştig în ipoteza când acest lucru s-ar putea realiza". Argumentele pro - Tribuna Filatelică expuse în memoriul trimis

---

366 *Ibidem,* f. 171.

367 Placheta are pe avers efigia regelui Carol al II-lea, în profil, spre stânga, şi legenda EFIRO/BUCUREŞTI/1932/1857 – 75 ANI DE LA INTRODUCEREA/TIMBRULUI POŞTAL/ ROMÂNESC/1932; pe revers sunt figurate: inscripția EXPOZIȚIA FILATELICĂ ROMÂNĂ EFIRO/BUCUREŞTI NOEMBRIE 1932, trei mărci poştale Moldova 27 parale şi 40 parale, Principatele Unite 30 parale, o eşarfă cu inscripția EXPOZIȚIE ORGANIZATĂ DE REVISTA/TRIBUNA FILATELICĂ/SUB ÎNALTUL PATRONAJ AL/M. S. REGELUI CAROL II, alte patru mărci poştale Cuza 5 parale, Carol I 2 parale, Ferdinand 9 lei şi Carol al II-lea 6 + 5 lei, inscripțiile 75/ANI/JUBILEU 1857/1932 şi 70/ANI/JUBILEU 1862/1932; placheta a fost executată din bronz, cu dimensiunile de 10 x 8 cm, de către casa Wilhelm Mayer şi Fritz Wilhelm din Stuttgardt (Şt. Capşa, *Placheta Expoziției Filatelice Române*, în „Cronica numismatică şi arheologică", nr. 95, ianuarie–februarie, 1943, p. 24); a fost lansată şi varianta că autorul plachetei ar fi sculptorul Ion Jalea, ipoteză bazată pe asemănarea dintre placheta EFIRO şi cea dedicată „Inaugurării Uzinei Hidro-Electrice din Dobreşti" (cf. Leonard Paşcanu, *Noi date privind placheta expoziției EFIRO - 1932*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie 2002, p. 2).

regelui, indică fără dubii persoana care a inspirat, şi poate chiar redactat, memoriul: Alexandru Dojan. Semnatarii memoriului a fost V.V. Tilea, George Matheescu-Sinaia, Elias Şaraga, Victor Anastasescu, Rudolf Zoscsak, dr. L. Horescu, avocat A. Kirilovici, Constantin Minescu, Petre Vişoianu, Heinrich Birnbach, Eduard Cohen şi Paul Bidet, ca reprezentant al lui Théodor Champion[368].

La 12 ianuarie 1933 Dojan i-a comunicat lui Buhman că se găsea încă în situaţia de lichidare a datoriilor. După datele comunicate de Direcţia Generală P.T.T., s-au mai vândut, după închiderea expoziţiei, 4734 de colițe, pentru care urma să primească 20.000 lei din suprataxa destinată expoziţiei. Din aceşti bani trebuia să plătească Poştei 17.000 lei în contul confecţionării timbrelor. Au mai rămas la Poştă, nevândute, 29.434 de colițe. Cerea aprobarea regelui pentru ca aceste colițe să fie scoase din uz şi să-i fie date gratuit pentru a-şi achita datoriile. Invoca în sprijinul respectivei cereri o situaţie similară, când timbrele emise cu ocazia „Expoziţiei Cercetăşeşti" au fost date organizatorilor, pentru a le vinde. Alexandru Dojan lăsa să se înţeleagă că nu dorea obţinerea unor câştiguri personale din vânzarea colițelor, banii rezultaţi din lichidarea stocului de colițe urmând să fie folosiţi pentru binele filateliştilor din toată ţara, considerând că revista „Tribuna Filatelică" ar fi putut atrage în jurul ei pe toţi filateliştii din ţară, formând o societate filatelică puternică, cum era „The Royal Philatelic Society" în Anglia.

În consecinţă, solicita să i se acorde gratuit cantitatea de 29.430 colițe rămase în stocurile Poştei, pentru a acoperi deficitul EFIRO. În această ipoteză, Alexandru Dojan sugera lui Buhman împărţirea colițelor între cei doi. Montajul financiar propus era următorul: Secretariatul Casei Regale, adică Eugeniu Buhman, urma să primească 5.000 de colițe, 4.430 de colițe erau propuse pentru a fi vândute expozanţilor şi membrilor comitetului de organizare, iar restul de 20.000 de colițe urmau să fie la dispoziţia lui Alexandru Dojan. Destinaţiile banilor rezultaţi din vânzarea colițelor erau destul de neclare. Secretariatul Casei Regale urma să constituie „un prim fond de organizare a «Societăţii Filatelice Române»", ignorând că o astfel de acţiune nu intra deloc în preocupările obişnuite ale Casei Regale. Din vânzarea către expozanţi şi organizatori a celor 4430 de colițe, la preţul de 8 lei bucata, s-ar fi acoperit cheltuielile legate de ridicarea din vamă a plachetelor expoziţiei, care trebuiau distribuite imediat. Prin această metodă, expozanţii şi organizatorii îşi plăteau plachetele care ar fi trebuit să

[368] *Ibidem*, f. 155.

le fie acordate în mod gratuit. Atunci când Poşta anunţase intenţia de a lichida stocul de colițe, vânzându-le la valoarea nominală de 11 lei, Alexandru Dojan protestase, argumentând că acei filatelişti care cumpăraseră colița cu 31 de lei se vor simți nedreptățiți. Acelaşi Alexandru Dojan renunța la orice obiecțiune privind reducerea prețului de vânzare a colițelor EFIRO, dacă banii rezultați din vânzare îi folosea el. Referitor la cele 20.000 de colițe destinate revistei „Tribuna Filatelică", Alexandru Dojan nu excludea un eventual beneficiu, afirmând: „dacă printr-o fericită întâmplare ar rezulta şi un mic beneficiu acesta nu ar fi decât în folosul mişcării filatelice de la noi". Îl ruga respectuos pe Buhman să-l sprijine în demersul lui de obținere a aprobării regale pentru planul de redresare financiară propus[369].

Între timp, gestionarea expoziției EFIRO de către Alexandru Dojan a atras atenția mai multor filatelişti. Heinrich Birnbach, care inițial a fost încântat de proiectul lui Dojan, îi scria dr. Oancea, la 17 ianuarie 1933, că generalul Banu Florescu, directorul general al P.T.T., i-a confirmat că nu va da niciun ban lui Dojan din vânzarea colițelor, până când acesta nu-şi va achita datoriile față de expozanți. Dar generalul Banu Florescu a demisionat de la conducerea Poştei înainte de Crăciun şi Dojan a reuşit, între Crăciun şi Anul Nou, să obțină banii de la Poştă, cu contrasemnătura generalului D. Pappazoglu. Heinrich Birnbach aprecia că banii încasați nu au fost folosiți de Dojan pentru achitarea medaliilor şi a diplomelor, ci în scopuri personale. El credea că Dojan a sustras şi banii din donații. De altfel, Dojan avea antecedente în acest sens, pentru că a dat faliment de mai multe ori, nu avea niciun fel de avere declarată şi deci nu putea fi dat în judecată. De aceea Heinrich Birnbach propunea ca Dojan să fie ignorat şi să se facă un efort colectiv pentru repararea situației. Dojan a comandat 200 de plachete, dar nu erau necesare decât 41. Propunea fie realizarea unei liste de subscripție publică pentru strângerea sumei de 12.000 lei necesară plății plachetelor şi diplomelor, fie discutarea cu ing. Ion Pitulescu, noul director general al P.T.T., pentru a i se reține lui Dojan 12.000 lei din suma ce i s-ar mai cuveni din suprataxa expoziției. Considera că timbrele EFIRO rămase nevândute ar trebui distruse, nefiind niciun motiv ca Poşta să vândă timbre scoase din circulație doar pentru a-i da bani lui Dojan[370].

Alexandru Dojan nu a primit niciun răspuns la solicitarea adresată lui Buhman de a interveni pe lângă rege pentru rezolvarea favorabilă a

[369] *Ibidem,* f. 346.
[370] *Ibidem*, f. 331.

situației create la închiderea expoziției EFIRO 1932. De aceea, i se adresează cu o nouă scrisoare, la 28 februarie 1933, prin care-l informa pe secretarul particular al regelui că nu era de acord ca generalul D. Pappazoglu să gestioneze vânzarea a 12.000 de colițe EFIRO, urmând ca din banii obținuți să plătească medaliile comandate. El nu accepta să fie îndepărtat de la vânzarea colițelor promise revistei „Tribuna Filatelică". Spunea în scrisoare că acuzațiile care i s-au adus sunt simple calomnii, el a lucrat pe cont propriu şi nu avea de dat socoteală nimănui. Îl ruga din nou pe Buhman, în ultimul ceas, să intervină la rege pentru salvarea situației[371].

Lucrurile nu s-au rezolvat şi expozantul german Eduard Petersilie, care nu primise diploma şi placheta cuvenite, s-a adresat la 14 februarie 1933 regelui Carol al II-lea, reclamând problemele apărute în gestionarea expoziției. Cum nu a primit niciun răspuns nici de la rege, avocații filatelistului german, F. Mayer şi H. Gösmann, au trimis la 26 mai 1933 o petiție către Prefectura Poliției Bucureşti, relatând faptele petrecute şi cerând anchetarea cazului[372].

Societățile filatelice din România nu au fost implicate în organizarea acestei expoziții. Se pare că nici nu s-a dorit acest lucru din partea revistei „Tribuna Filatelică", singura organizatoare a evenimentului. Cu toate acestea, atât filateliştii, în mod individual, cât şi asociațiile filatelice, în mod organizat, au sprijinit EFIRO 1932. Asociația Filateliştilor din România a hotărât să sprijine organizarea expoziției cu suma de 3600 lei, din care 1600 pentru confecționarea unui set de trei medalii, din aur, argint şi bronz[373].

S-au cerut explicații organizatorilor pentru faptul că, deşi banii au fost încasați, medaliile nu au fost confecționate[374], iar conducerea asociației a protestat pentru modul jignitor în care au fost tratați, nefiind invitați nici măcar la vernisajul expoziției[375].

În concluzie, se poate spune că expoziția EFIRO 1932 a fost un moment important din viața filatelică românească. Ea a rămas în conştiința filateliştilor prin marile colecții româneşti care au fost prezente la expoziție, prin colecțiile unor mari filateliști străini care au expus pentru prima dată în România şi prin materialele filatelice editate cu ocazia evenimentului de către Poşta Română. În presa filatelică evenimentul a fost prezentat, atunci

---

371 *Ibidem*, f. 310.

372 *Ibidem,* f. 187.

373 *Proces verbal al Adunării Generale a Asociației Filateliştilor din România*, *din 22 ianuarie 1933*, în „Filatelia pentru toți", nr. 14, februarie 1933, p. 266.

374 *Ibidem.*

375 Idem, nr. 12, decembrie 1932, p. 227.

cât şi ulterior, ca un mare succes. Documentele de arhivă demonstrează însă rezervele unor filatelişti privind graba cu care s-a organizat expoziția şi, în mod special, lipsa de experiență a directorului „Tribunei Filatelice", Alexandru Dojan. Se pare că Alexandru Dojan a văzut în organizarea expoziției o modalitate de a câştiga bani. Modelul „Dojan" va inspira peste ani şi alți filatelişti implicați în organizarea unor expoziții filatelice. Finanțarea expoziției se baza pe suprataxa de 5 lei care se aplica fiecărei coliţe vândute. Aceşti bani au fost viraţi în conturile „Tribunei Filatelice" de către Poşta Română, iar Alexandru Dojan a fost acuzat că şi-a însuşit o parte din ei, rămânând neachitate sumele datorate furnizorilor. Revista „Tribuna Filatelică", în mod special, a prezentat pe larg marea manifestare filatelică din 1932, omițând disputele din culise şi contribuind astfel substanțial la crearea unei imagini pozitive pentru EFIRO 1932, apreciere de care se bucură şi astăzi în rândul filatelişti lor. În 1934 Alexandru Dojan a donat Muzeului Alexandru Saint-Georges invitația la inaugurarea expoziției, prospectul expoziției cu plicul original, un bilet de intrare, 1 bloc de 10 viniete EFIRO, catalogul şi placheta expoziției, „lucrată la Stuttgardt, după planul, schița şi modelul dat de revista organizatoare"[376]. După această dată, numele lui Alexandru Dojan a dispărut din arena filatelică, tot aşa de brusc precum a apărut cu puțin timp înainte de expoziție.

În 1936 a fost organizată la Sibiu o altă expoziție filatelică, între 5 şi 9 decembrie, în sala de festivități a Primăriei. Au expus numai filatelişti sibieni. Dintre exponatele prezentate remarcăm pe cel al Berthei Dengel, care prezintă „Cărți poştale din toată lumea, timbrate pe față" (T.C.V.-uri)[377].

O nouă mare expoziție filatelică are loc la Sibiu în 1938. Pentru această expoziție se solicita D.G.P.T.T. să participe cu un exponat din partea Muzeului P.T.T. care să ilustreze evoluția filateliei în România şi supratipărirea unei serii de timbre româneşti cu textul EFIS (Expoziția Filatelică Sibiu). Ambele propuneri au fost însă refuzate de Poştă. Expoziția a avut loc între 24 şi 30 iulie 1938 în Palatul Brukenthal şi se putea vizita între orele 9 şi 13 şi după amiaza de la 16 la 19. Fără a avea sprijinul unor personalități politice, prin muncă şi seriozitate, filatelişti i sibieni au realizat o expoziție deosebită. S-au editat cu ocazia expoziției mai multe materiale filatelice, printre care viniete şi cărți poştale, iar în incinta expoziției a funcționat un oficiu poştal temporar, unde se puteau aplica ştampilele

[376] A.N.R. – A.N.I.C., fond *Muzeul Saint–Georges, inv. 617*, dosar 1/1934, f. 185.
[377] Tiron Martin, Ion Opriş, *op. cit.*, în *loc. cit.*, nr. 4, noiembrie 1995, p. 32.

speciale ale expoziției. S-a tipărit un frumos catalog, cu 30 de pagini, în format italian, 206 x 117 mm, în limba română şi limba germană, care cuprinde comitetul de onoare, comitetul de organizare şi lista expozanților.

Au fost expuse 43 de colecții. Din Vechiul Regat au expus George Matheescu-Sinaia şi bucureştenii I. Bogdan şi Wilhelm Nathansohn. Colecționarii sibieni au expus 30 de colecții, iar din străinătate au fost expuse 4 colecții din Germania. Au mai fost prezentate publicului colecții din Braşov, Avrig şi Aiud. Vizitatorilor li s-au propus şi multe variante de excursii în împrejurimi. Această idee apare pentru prima dată în programul unei expoziții filatelice şi va reapare abia după 50 de ani în cadrul manifestărilor filatelice din România. Programul a mai cuprins şi câteva conferințe filatelice, dintre care remarcăm pe cea a lui George Matheescu-Sinaia „Însemnătatea filateliei în România şi comemorarea a 80 de ani de la punerea în circulație a primului timbru românesc". Au fost organizate mese festive la restaurantele „Împăratul Romanilor" şi „Colonade"[378].

Între 27 şi 29 mai 1939 are loc la Mediaş o altă expoziție filatelică, cu participarea filateliştilor sibieni şi medieşeni, pe lângă care au mai fost invitați George Matheescu din Sinaia şi Karl Gebauer din Braşov. Deoarece participarea la expoziție pentru sibieni şi medieşeni a fost gratuită, numai cei doi invitați au plătit taxa de participare, dar în acest gest trebuie văzută şi dorința celor doi de a ajuta organizatorii expoziției. Şi cu ocazia acestei manifestări filatelice s-au tipărit mai multe materiale filatelice[379].

Timp de aproape un deceniu nu s-au mai organizat expoziții filatelice în România. Evenimentele politice au împiedecat desfăşurarea unor astfel de evenimente. În 1948 cercul filatelic înființat în jurul revistei „Filatelia", adaptându-se noilor curente ideologice, a încercat să organizeze o expoziție filatelică în Bucureşti cu tema „Filatelia în slujba maselor muncitoare". Expoziția, în ciuda tematicii anunțate, cu tentă evident politică, încerca să realizeze un echilibru între valorile consacrate ale filateliei şi noile tendințe politice. Astfel, se preconiza expunerea mărcilor poştale româneşti „dela 1858-1906 precum şi orice rarități filatelice din orice epocă şi orice țară". În acelaşi timp se dorea expunerea unor „panouri sugestive reprezentând emisiunile moderne româneşti, marcând aportul material al filateliştilor la instaurarea statului democrat de tip nou"[380].

---

[378] Idem, nr. 1, februarie 1996, pp. 19-26; autorii reproduc aici primele 10 pagini ale catalogului, cu foarte multe date interesante şi utile.
[379] Idem, nr. 2, iunie 1996, pp. 25-31.
[380] * * *, *Expoziția Filatelică 1948*, în „Filatelia", nr. 75, 1 februarie 1948, p. 5.

Anunțul, care vestea marea expoziție, preciza că se obținuse aprobarea Direcțiunii Generale a Poştelor şi era prevăzută funcționarea în incinta expoziției a unui oficiu poştal temporar, utilizarea unei ştampile speciale şi tipărirea unei viniete care să marcheze evenimentul[381]. Cum nu mai există nicio semnalare a expoziției credem că ea nu a mai avut loc.

La 27 ianuarie 1950 s-a deschis la Palatul Telefoanelor, numit în epocă localul „Victoria I", *„prima mare expoziție filatelică a Republicii Populare Române*". Dintre oficialitățile prezente la vernisaj amintim pe ministrul Comunicațiilor, ing. N. Profiri şi pe directorul general al Administrației P.T.T., M. Fârşirotu. În alocuțiunea rostită la inaugurarea expoziției, M. Fârşirotu aprecia, în cel mai curat stil comunist, că „prin îndrumarea Partidului Muncitoresc Român şi cu sprijinul Guvernului s-a putut păşi la organizarea filateliei pe baze noi, această manifestare devenind un factor viu de educare în spiritul patriotismului şi al internaționalismului proletar".

Referindu-se la expoziție, directorul general al Poştei, spunea că „părăsind tradiționalismul burghez caracterizat la astfel de manifestări prin prezentarea de piese rare şi colecții de valoare ale particularilor, adică un fel de concurs între marii colecționari acaparatori, expoziția noastră are un caracter de propagandă şi popularizare, urmând să arate vizitatorilor rolul important pe care trebuie să-l joace filatelia în opera de culturalizare a maselor şi tineretului"[382]. Practic expoziția consta în prezentarea unor panouri grafice mari, cu noile emisiuni poştale, alături de timbrele expuse în coli, blocuri sau izolate, precum şi probele de culoare, eseurile şi machetele acestora. Cu ocazia expoziției s-a emis şi o coliță dedicată evenimentului[383]. La expoziție nu au fost expuse colecții private, ci numai cele oficiale ale Poştei şi Fabricii de Timbre.

Între 26 octombrie şi 5 noiembrie 1950 a avut loc la Praga o expoziție filatelică cu un pronunțat caracter propagandistic. La această expoziție a participat „Uniunea Sovietică şi țările de democrație populară" şi „cele câteva sute de cercuri şi asociații filatelice din R.S. Cehoslovacă". Locul fruntaş i-a revenit însă filateliei sovietice. Întreaga expoziție a fost realizată pentru a demonstra cum ilustrează filatelia noile idei politice ce fuseseră impuse Europei de Est. Administrația poştală românească a participat cu un exponat realizat din mărcile poştale emise după 1 ianuarie 1948, în blocuri de patru, fiecare emisiune fiind însoțită de probele de

---

381 *Ibidem*.

382 * * *, *Expoziția filatelică*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 4, 15 februarie 1950, pp. 3-5.

383 Marius Mircu, *Vă amintiți de expoziția din 1950 ?*, în „Îndrumarul filatelistului", 1968, pp. 53-55.

culoare. Colecția românească a fost distinsă cu premiul II, primul loc fiind ocupat de exponatul sovietic. Alături de cele patru panouri pe care erau expuse timbrele româneşti, erau portretele lui Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Ana Pauker. Componenta politică a participării româneşti, care de altfel se încadra perfect în ambianța generală a expoziției, se vede şi din faptul că delegatul filateliei din România la această manifestare filatelică a fost „Tov. Petre Ionescu, directorul Cadrelor din Administrația Poştelor şi Telecomunicațiilor"[384]. Ulterior, exponatul românesc a fost expus, împreună cu cupa de cristal obținută ca premiul al II-lea, la „palatul Victoria II", fost Palatul Poştelor"[385].

Exponatul românesc prezentat la Praga în 1950 a fost expus şi la expoziția internațională de la Budapesta, unde pe lângă țara gazdă au mai expus U.R.S.S., R.P. Chineză, R.P. Mongolă, R.P. Polonă, R.P. Bulgaria, R.P. Albania, R.D. Germană, Austria, Franța, Belgia, Olanda şi Luxemburg[386].

În anul 1951 au avut loc mai multe mici expoziții filatelice, organizate în diferite oraşe ale țării. Toate au prezentat numai mărci poştale emise după proclamarea republicii şi au avut un pronunțat caracter propagandistic. Marii filatelişti din perioada interbelică, precum şi mărcile clasice, româneşti sau străine, nu au fost prezente la aceste manifestări. Iată cum este descrisă în presa vremii expoziția de la Câmpulung: „Cu ocazia zilei Tovarăşului Stalin, salariații Oficiului P.T.T. şi filatelişti din Câmpulung, cu ajutorul organizației P.M.R. au reuşit să înfăptuiască pentru prima oară la Câmpulung o expoziție filatelică." sau „Expoziția a fost vizionată de Comitetul Raional P.M.R., Comitetul ARLUS, de un număr apreciabil de muncitori şi de elevii tuturor şcolilor din localitate"[387]. Au mai avut loc expoziții similare, organizate în cinstea aniversării partidului la Piteşti[388], în cinstea zilei de 23 august la Bacău[389], Arad[390]. Cu ocazia celei dea 72-a aniversări a naşterii lui Stalin au fost organizate trei expoziții filatelice. La Cluj au expus filateliştii Ioan Fărăianu, actor la Teatrul Național, Vasile Erös, cel care a realizat primele plicuri prima zi în

384 * * *, *Expoziția filatelică de la Praga*, în „Filatelie", nr. 2, noiembrie 1950, p. 3.
385 * * *, *Oficiul Filatelic anunță*, în „Filatelie", nr. 4, ianuarie 1951, p. 13.
386 * * *, *Expoziția filatelică internațională dela Budapesta*, în „Filatelie", nr. 13, octombrie, p. 7.
387 * * *, *O expoziție filatelică la Câmpulung*, în „Filatelie", nr. 6, martie 1951, p. 13.
388 * * *, *Expoziția dela Piteşti*, în „Filatelie", nr. 9, iunie 1951, p. 4.
389 * * *, *Manifestări filatelice*, în „Filatelie", nr. 12, septembrie 1951, p. 15.
390 *Ibidem*, p. 6.

România (F.D.C.) şi Ludovic Bogyo [391]. La reuşita expoziției de la Ploieşti şi-a adus contribuția şi filatelistul Mircea Ionescu-Quintus[392]. La Iaşi au fost expuse alături de timbre cu tematică comunistă mărci poştale „Cap de Bour" din emisiunea I-a şi a II-a, timbre „Principatele Unite" şi „Cuza", precum şi prefilatelie. Expoziția a fost vizitată de Walter Roman, ministrul Poştelor şi Telecomunicațiilor din acea perioadă[393].

Propaganda politică era tema centrală a acestor expoziții, care erau reflectate în presă ca o schimbare substanțială de orientare a activității filatelice: *„Filatelia era în trecut un mijloc de capitalizare şi exploatare, era doar un mijloc de plasament al burghezo-moşierimii cari îşi investeau banii storşi din sudoarea oamenilor muncii, în cocoşei, devize precum şi în timbre. Au existat zeci de aşa-zise «cercuri filatelice» ai căror membri se recrutau doar numai din exponenții clasei exploatatore, iar expozițiile filatelice organizate de aceste cercuri erau vizitate de un număr restrâns de oameni. Acesta este tristul trecut"*[394]. Lupta de clasă îşi făcuse apariția şi în cadrul expozițiilor filatelice, care erau acum un mijloc de propagandă comunistă.

Expoziții filatelice cu un pronunțat caracter propagandistic au mai fost organizate în cursul anului 1951 şi la Baia-Mare, unde filatelistul I. Şachirov a prezentat „un tablou mare, pictat de dânsul, reprezentând primul timbru sovietic", la Sibiu, unde „busturile marelui Lenin şi al tovarăşului Stalin, frumos aranjate, pe un piedestal cu flori, dominau expoziția" şi la Sighişoara, *„în cinstea zilei tovarăşului Stalin"*[395].

Aceleaşi expoziții de propagandă aveau loc şi pe plan internațional. Astfel, cu prilejul lunii prieteniei cehoslovaco-sovietice, în noiembrie-decembrie 1951, a avut loc la Košice o expoziție filatelică internațională. România a participat cu o colecție de timbre emise după 1 ianuarie 1948, cu care a ocupat locul al IV-lea „din punct de vedere al colecției" şi locul al III-lea „din punct de vedere al executării artistice [a timbrelor]"[396].

---

391 Au mai contribuit la reuşita expoziției: Teodor Maniu, Ion Neagu, Gh. Ionescu, Anton Matlak şi Elisabeta Pál, responsabila magazinului filatelic (* * *, *Manifestațiuni filatelice*, în „Filatelie", nr. 19-20, aprilie-mai 1952, pp. 18 - 20).

392 Au fost expuse colecții filatelice pe 48 de panouri prin contribuția filateliştilor P.P. Popescu, dr. Ştefan Popescu, G. Ghica, E. Rusu, I. Țigănuş, Mircea Quintus, N. Ivanovici şi I. Grünberg (*ibidem*)

393 Au fost expuse pe 18 panouri selecțiuni din colecțiile ing. C. Apostolide, prof. I. Botezatu, Mircea Oprişan, prof. N. Zaharia, dr. Lionel Herdan, şi prof. V. Olaru (*ibidem*).

394 * * *, *Manifestațiuni filatelice*, în „Filatelie", nr. 14, noiembrie 1951, p. 12.

395 * * *, *Manifestațiuni filatelice în oraşele Baia Mare, Sibiu şi Sighişoara*, în „Filatelie", nr. 18, martie 1952, pp. 14-15.

396 * * *, *Participarea R.P.R. la expoziția filatelică dela Košice*, în „Filatelie", nr. 18, martie 1952, p. 15.

În anul 1954 au avut loc mai multe mici expoziții filatelice organizate la Cluj, 14-24 februarie, Deva, 14-28 martie şi Craiova, 21-31 martie[397]. Seria expozițiilor la care erau expuse numai timbre româneşti emise după 1948 continuă cu cele organizate la Petroşani şi Sebeş[398].

Dezgheţul resimțit în toată societatea românească după moartea lui Stalin în 1953, îşi face simțită prezența şi în filatelie. După un lung şir de expoziții în care erau prezentate numai timbre emise după 1948, la Braşov are loc o expoziție filatelică în mai 1954, unde pe lângă timbrele din R.P.R. şi U.R.S.S., au fost expuse şi mărci clasice româneşti, alături de timbre din R.P. Chineză şi R.P. Coreea, care erau prezentate de studenții chinezi şi coreeni[399].

Propaganda culturală care se poate realiza prin filatelie a fost înțeleasă de autorități, care au început să utilizeze filatelia pentru promovarea imaginii țării peste hotare. Astfel, „Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea" includea filatelia în manifestările culturale pe care le organiza. Institutul a organizat o expoziție filatelică la Bucureşti, cu prilejul „Săptămânii prieteniei româno-maghiare", şi alta dedicată timbrelor cehoslovace[400]. Cu ocazia celei de a 10-a aniversări a eliberării Poloniei s-a deschis la biblioteca institutului din bulevardul Dacia nr. 28 o expoziției dedicată timbrelor poloneze, iar o expoziție similară a fost organizată la Casa de Cultură a Sindicatelor, cu ocazia aniversării a 10 ani de la eliberarea Bulgariei[401].

În cursul anului 1954, „Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea" a mai organizat expoziții filatelice la Budapesta, Paris, Leipzig şi New Delhi[402]. În țară, institutul a organizat o expoziție filatelică dedicată „Săptămânii culturale R.P. Chineze", unde au fost prezentate selecțiuni din colecția oficială a Ministerului Poştelor şi Telecomunicațiilor[403]. În 1956 colecția oficială de mărci a Poştei Române a participat la târgul internațional filatelic ce a avut loc la Paris, în sala de expoziții de la „Porte de Versailles" şi la Buenos Aires, cu ocazia expoziției centenarului timbrului argentinian[404].

---

397 * * *, *Expoziții*, în „Filatelia", nr. 3, martie-aprilie 1954, p. 16.
398 * * *, *Expoziții*, în „Filatelia", nr. 4, mai-iunie 1954, p. 15.
399 *Ibidem.*
400 *Ibidem.*
401 * * *, *Expoziții în Capitală*, în „Filatelia", nr. 5, iulie-august 1954, p. 14.
402 * * *, *Expoziții în străinătate*, în *loc. cit.*
403 * * *, *Expoziții*, în „Filatelia", nr. 7, noiembrie-decembrie 1954, p. 14.
404 * * *, *Timbrele româneşti la Paris şi Buenos Aires*, în „Filatelia", nr. 5, septembrie-octombrie 1956, p. 5.

La toate aceste manifestări filatelice au fost expuse selecțiuni din colecția oficială a Poştei, constând din noile timbre emise după 1948.

Încep şi cercurile filatelice să organizeze expoziții cu caracter internațional. Astfel, „Cercul Filatelic al Casei de Cultură a Sindicatelor" a organizat, în colaborare cu „Întreprinderea Comercială de Stat Filatelia", care aparținea pe atunci de Ministerul Culturii, o expoziție filatelică dedicată timbrului german, cu ocazia celei de a 5-a aniversări a R.D. Germane şi alta în cadrul „Lunii prieteniei româno-sovietice", unde au fost prezentate mărci poştale din cele două țări[405].

În luna decembrie a anului 1956 a avut loc o dublă expoziție filatelică internațională: expoziția timbrului chinez la Bucureşti şi expoziția mărcii poştale româneşti la Pekin. La ambele expoziții au fost expuse colecțiile oficiale ale celor două administrații poştale. Expozițiile au fost organizate prin colaborarea celor două ministere de externe şi dovedesc interesul acordat filateliei ca mijloc de propagandă culturală[406]. Între 14 şi 31 decembrie 1957 s-a desfăşurat la Bruxelles expoziția filatelică „EXPHIBE 57", a 5-a expoziție filatelică anuală a Belgiei, în organizarea asociației „L'Echo philatélique". Tema expoziției a fost „Mărcile poştale din Democrațiile Populare". Este foarte probabil ca expoziția să fi fost inițiată de ministerul de externe sovietic, care urmărea scopuri evident propagandistice. Din România a participat o colecție de mărci recent emise, prezentată de „I.C.S. Filatelia", dintre care ieşeau în evidență câteva serii cu tematica sateliții artificiali ai Pământului şi cățeluşa Laika, prima ființă care a călătorit în cosmos[407].

Tot la sfârşitul anului 1957, între 30 noiembrie şi 2 decembrie a avut loc la Bologna o expoziție de filatelie şi numismatică organizată de revista „Il Collezionista". Țara noastră a participat cu o colecție de mărci poştale „România 1903-1957" trimisă prin „Institutul Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea". Colecția românească a fost distinsă cu medalia de aur[408].

Pe plan intern expozițiile sunt dedicate marilor sărbători politice. Sunt organizate expoziții cu ocazia zilei de 23 august la Constanța, Oradea şi Tg. Mureş[409], sau în cinstea zilei de 7 noiembrie la Galați, Arad şi Sibiu[410].

---

405 *Ibidem.*

406 * * *, *Expoziția timbrului chinez la Bucureşti/Expoziția timbrului românesc la Pekin*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie-februarie 1957, coperta 2.

407 * * *, *Expoziția Mărcile poştale din țările de democrație populară*, în „Filatelia", nr. 2, ianuarie 1958, coperta 2.

408 * * *, *Medalia de aur pentru participarea țării noastre la BOPHILEX*, în „Filatelia", nr. 3 martie 1958, coperta 3.

409 * * *, *Expoziții în țară*, în „Filatelia", nr. 5, iulie-august 1954, p. 14.

Şi în cursul anului 1955 s-a păstrat obiceiul organizării unor expoziții cu ocazia zilei de 23 august, cum ar fi cea care a avut loc la Tg. Mureş[411]. În anul 1956 au avut loc mai multe expoziții filatelice organizate cu prilejul „Lunii prieteniei româno-sovietice" la Sibiu, Braşov, Tg. Mureş, Arad şi Suceava[412].

Trebuie făcută o mențiune specială pentru expoziția organizată cu acelaşi prilej la Iaşi, unde pe lângă timbre cu clasicii marxism-leninismului, pionieri, aviație, sport etc. au fost prezentate mărci poştale „înfățişând Moldova şi Principatele Unite şi Uniunea Poştală Universală"[413]. Ziua de 1 Mai a fost sărbătorită prin expoziții filatelice la Bucureşti, Deva, Iaşi, Constanța şi Oradea[414]. Expoziția filatelică de la Galați, organizată cu ocazia „Zilei Marinei" în 1956, se remarcă atât prin faptul că nu a mai fost dedicată Zilei de 1 Mai, 23 August, 7 Noiembrie sau prieteniei româno-sovietice, cât şi prezenței în expoziție a unor mărci poştale rare, sau cu o tematică inedită pentru acele vremuri, cum ar fi „călătoriile lui Columb sau Compania de Nyassa-Vasco de Gama"[415]. Alte expoziții organizate în țară în aceeaşi perioadă au avut loc la Deva şi Abrud[416]. Odată cu înmulțirea cercurilor filatelice nou înființate a început să crească numărul expozițiilor filatelice organizate în diferite oraşe ale țării. Activitatea unui cerc filatelic se măsura, în primul rând, prin expozițiile filatelice organizate.

Activitatea expozițională internă în anul 1957 a fost influențată de sărbătorirea centenarului mărcii poştale româneşti din 1958. Cu ocazia acestui mare eveniment se urmărea şi înființarea unei asociații filatelice la nivel central, care să reunească toți filateliştii din țară. Pentru aceasta era însă nevoie de organizații filatelice locale. De aceea a fost impulsionată înființarea de noi cercuri filatelice, care au început la rândul lor să-şi manifeste existența organizând expoziții. Pe de altă parte, s-a lansat un adevărat program național filatelic intitulat „În întâmpinarea centenarului primelor mărci poştale româneşti". *„Cercurile filatelice trebuie să organizeze de pe acum câte o expoziție frumoasă, la care să-şi expună colecțiile atât filateliştii înaintați cât şi cei mai vrednici începători. Aceste expoziții au menirea pe de o parte să trezească interesul local pentru centenar; pe de altă parte, să facă*

---

410 * * *, *Expoziții*, în „Filatelia", nr. 7, noiembrie-decembrie 1954, p. 14.
411 * * *, *Expoziția filatelică de la Tg. Mureş*, în „Filatelia", nr. 4-5, septembrie-octombrie 1955, p. 16.
412 * * *, *Manifestări filatelice din țară*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie-februarie 1956, p. 16.
413 *Ibidem.*
414 * * *, *Activitatea filatelică din țară*, în „Filatelia", nr. 3, mai-iunie 1956, p. 17.
415 * * *, *Activitatea filatelică din țară*, în „Filatelia", nr. 5, septembrie-octombrie 1956, p. 16.
416 *Ibidem.*

cunoscute posibilităţile filateliştilor din regiunea respectivă, să aleagă colecţiile vrednice să figureze la expoziţia filatelică internaţională ce se va organiza la Bucureşti în iulie 1958. Colecţiile mai deosebite vor fi, de asemenea, solicitate la expoziţii filatelice de peste hotare, unde ţara noastră va fi invitată"[417].

Deoarece majoritatea cercurilor filatelice nu organizaseră până atunci o expoziţie filatelică, s-au redactat materiale care să îndrume această activitate. Chiar dacă ele erau tributare, în mod formal, sistemului ideologic al timpului, au fost de un real folos organizatorilor de expoziţii. Într-unul din aceste materiale se aprecia că este absolut necesară colaborarea cu organele de partid, de U.T.M., sindicate, pionieri, precum şi cu conducerea instituţiilor, întreprinderilor sau şcolilor. Amănuntele privind organizarea expoziţiilor mergeau până la a preciza că fumatul este interzis în sălile de expoziţii sau că, în cazul când expoziţia nu este organizată chiar lângă intrarea într-o clădire, trebuie puse indicatoare „spre expoziţie". Dincolo de acest spirit poate excesiv de didactic, materialul cuprinde date utile pentru organizatorii unei expoziţii filatelice, care nu numai că nu organizaseră până atunci o expoziţie, dar nici măcar nu vizitaseră o astfel de manifestare[418].

După un şir lung de mici expoziţii filatelice organizate în multe oraşe ale ţării în anul 1957 şi începutul anului 1958, în vara aceluiaşi an se organizează la Bucureşti, între 12 şi 22 iulie, la Palatul Poştelor, o mare expoziţie filatelică intitulată „Expoziţia Filatelică Bucureşti 1958". Expoziţia s-a dorit o repetiţie generală pentru cea care urma să se organizeze în toamnă, pentru a sărbători centenarul mărcii poştale româneşti. Chiar dacă scopul declarat al organizatorilor a fost acela de a selecta exponatele româneşti ce urmau să participe la expoziţia din toamnă, în realitate expoziţia a fost iniţiată de Poştă pentru a face o repetiţie în vederea marelui eveniment care urma să aibă loc în noiembrie. Regulamentul expoziţiei conţine câteva prevederi interesante dintre care unele chiar surprinzătoare pentru acele timpuri. Ilustratele maxime, aflate încă în faza de pionierat participau la expoziţie în cadrul unei anexe la clasa de competiţie. Scrisorile pre-filatelice constituiau o grupare distinctă, ca şi proiectele, machetele şi eseurile mărcilor poştale. Erau interzise mărcile cu conţinut fascist, precum şi cele false sau reparate. O prevedere interesantă se referea la asigurarea globală a colecţiilor expuse contra incendiilor şi furturilor[419].

---

417 * * *, *În întâmpinarea centenarului primelor mărci poştale româneşti*, în „Filatelia", nr. 4, iulie-august 1957, p. 16.

418 Vsevolod Surjicov, *Cum organizăm o expoziţie filatelică*, în „Filatelia", nr. 2, februarie 1958, pp. 12-13.

419 A.M.N.F., *Regulamentul expoziţiei filatelice „Bucureşti 1958" organizată în întâmpinarea centenarului primelor mărci poştale româneşti.*

Au fost expuse colecţii de mărci clasice româneşti şi străine, exponate tematice, colecţii de ilustrate maxime şi a existat şi o clasă pentru tineret. În cadrul exponatelor de timbre clasice româneşti s-au remarcat mărci din a doua emisiune „Cap de Bour", „Cuza" şi „Carol I cu barbă" şi „favoriţi". Din cauza cenzurii, toate timbrele româneşti expuse, care aveau ca imagine efigia regilor Carol I, Ferdinand şi Carol al II-lea purtau denumiri care să evite numele regilor. De exemplu, emisiunea „Ferdinand 1920-1926" era numită „mărci uzuale 1920-1926", „Carol I cu favoriţi" purta titlul „Favoriţi" ş.a.m.d. Sectorul timbrelor străine a fost foarte bine reprezentat, fiind expusă chiar şi prima marcă din lume, celebrul „Penny Black", alături de mărci clasice din statele vechi italiene, statele nordice, Austria, Franţa, Gercia, Turcia, Italia, Elveţia şi altele. Au fost expuse scrisori expediate din Parisul asediat la 1870-1871, prin *ballons montés* la Bucureşti sau cele transportate prin compania D.D.S.G.[420]. Dintre colecţiile tematice s-au remarcat cele cu tema olimpiade, electricitate, telecomunicaţii, „Pro-Juventude", artă, floră, faună etc. Au fost expuse eseuri, plăci de imprimare şi clişeele unor mărci poştale. Juriul expoziţiei a acordat medalii de aur, argint şi bronz pentru fiecare din clasele de expunere.

Prin regulamentul expoziţiei era prevăzut să se acorde un trofeu pentru cel mai bun exponat prezentat în cadrul expoziţiei, intitulat „Cupa Expoziţiei Bucureşti 1958". În urma deliberărilor s-a hotărât ca acest trofeu să nu fie atribuit deoarece „niciunul din expozanţi nu întruneşte condiţiile necesare"[421]. Juriul a mai hotărât ca în clasa „scrisori prefilatelice" să nu acorde nicio medalie de aur, dar a decernat două medalii de argint pentru colecţiile lui Wertheimer-Ghica „Prefilatelie şi începuturile telegrafului românesc" şi a lui Grigore Racoviceanu, „Ştampile din Moldova şi ale oficiilor din Bucureşti şi prefilatelice din Muntenia"[422].

Curios este faptul că în palmaresul oficial, publicat în presă, la clasa de prefilatelie nu există decât o medalie de bronz acordată lui Petre Murea din Timişoara[423]. Din amintirile secretarului juriului de atunci, Teodor Melnic, rezultă că Direcţia Generală de Poştă şi Telecomunicaţii, cea care patrona expoziţia, nu a aprobat acordarea medaliei de argint celor doi mari filatelişti, Wertheimer-Ghika şi Grigore Racoviceanu, datorită conflictului existent între cei doi, conflict care s-a transformat într-un scandal cu răsunet internaţional,

---

420 * * *, *Expoziţia Filatelică „Bucureşti 1958"*, în „Filatelia", nr. 8, august 1958, p. 1 şi următoarele.
421 A.M.N.F., *Proces verbal încheiat în şedinţa juriului „Expoziţiei Filatelice Bucureşti 1958"*.
422 *Ibidem.*
423 * * *, *Premiaţii expoziţiei „Bucureşti 1958"*, în „Filatelia", nr. 8, august 1958, p. 3.

izbucnit după 1940 şi care a continuat până prin anii ’60 cu expertize şi contraexpertize, chiar şi în justiție, pe tema unor ştampile poştale false[424].

În afara concursului au fost expuse schițe şi studii pentru mărci poştale ale unor artişti contemporani: Dimitrie Ştiubei, un pictor deja binecunoscut, Şerban Zainea, un excelent gravor, şi colectivului Dumitrana[425]. Foarte interesante şi mult apreciate de publicul vizitator au fost reconstrucția unui birou telegrafic şi materialele care ilustrau fazele de imprimare ale unei mărci poştale, exemplificându-se concret cu vinieta expoziției[426].

Marea expoziție filatelică internațională din 1958 s-a desfăşurat între 16 şi 30 noiembrie tot la Palatul Poştelor din Bucureşti şi a fost organizată de Departamentul Poştelor şi Telecomunicațiilor din Ministerul Transporturilor şi Telecomunicațiilor. Expoziția a făcut parte dintr-un program de sărbătorire a centenarului primelor mărci poştale româneşti şi a beneficiat din plin de sprijinul autorităților. Au fost implicate mai multe instituții în organizarea evenimentelor pentru a căror bună desfăşurare s-a emis chiar o hotărâre a Consiliului de Miniştri. S-au realizat două filme documentare privind apariția primelor mărci poştale româneşti şi a dezvoltării sistemului poştal. Au fost tipărite multe materiale pentru promovarea evenimentului: afişe, pliante, inclusiv în limbi străine, viniete, mărci poştale, plicuri şi cărți poştale.

Au fost realizate prin întreprinderea „Decorativa”, cea care a lucrat mult pentru sectorul muzeal, două replici ale costumului de surugiu. Au fost puse la dispoziția filateliştilor mai multe ştampile poştale speciale cu care s-au realizat diverse suveniruri filatelice. Sălile din Palatul Poştelor au fost decorate foarte frumos şi aici trebuie menționată contribuția adusă de un grup de artişti care au realizat în holul central o frescă ilustrând istoria poştei în tehnica „sgrafitto”, foarte reuşită.

La inaugurarea expoziției, pe 16 noiembrie 1958, au participat multe oficialități, dintre care cele mai importante au fost Gheorghe Apostol, Emil Bodnăraş, Ştefan Voitec şi Anton Moisescu. Erau, de asemenea, prezenți o parte a şefilor misiunilor diplomatice acreditați la Bucureşti, reprezentanții administrațiilor poştale din țările comuniste, precum şi preşedintele Federației Internaționale de Filatelie, Lucien Berthelot[427]. Seara a fost oferită o recepție în saloanele Palatului Casa Scânteii[428].

---

[424] Mărturie făcută autorului de către Teodor Melnic în data de 4 iunie 2009.

[425] * * *, *Premiații expoziției „Bucureşti 1958”*, în „Filatelia”, nr. 8, august 1958, p. 3.

[426] *Ibidem.*

[427] * * *, *Sărbătorirea centenarului mărcii poştale româneşti,* în „Filatelia”, nr. 12, decembrie 1958, p. 1.

[428] *Ibidem*, p. 4.

La expoziție au participat exponate din: Albania (1), Anglia (5), Egipt (1), Austria (7), Belgia (5), Bulgaria (3), Cehoslovacia (17), Chile (1), China (2), Coreea de Nord (1), Danemarca (2), Elveția (6), Etiopia (1), Finlanda (1), Franța (2), Republica Democrată Germană (32), Republica Federală a Germaniei (3), Grecia (1), India (2), Israel (1), Iugoslavia (18), Japonia (1), Norvegia (1), Olanda (3), Peru (1), Polonia (5), Portugalia (1), România (134), S.U.A. (2), Suedia (1), Ungaria (16), U.R.S.S. (14), Vietnamul de Nord (1)[429]. În contradicție cu această listă care cuprinde 34 de țări, dintre care unele au fost prezente numai prin colecțiile oficiale ale administrațiilor poştale, Lucien Berthelot, preşedintele Federației Filatelice Internaționale, afirma la Televiziunea Română pe 23 noiembrie 1958, că au fost prezenți peste 400 de expozanți din 38 de țări diferite, în afara colecțiilor oficiale[430].

Au fost expuse în cadrul expoziției multe colecții de mărci clasice străine, ceea ce a oferit vizitatorilor un prilej rar de a vedea pe viu astfel de timbre într-o epocă în care circulația persoanelor şi chiar a mărcilor poştale vechi era serios îngrădită. Remarcabil este faptul că o parte din aceste colecții au fost expuse chiar de colecționari români, ceea ce dovedea că existau încă în țară astfel de timbre. Treptat, chiar în perioada comunistă, aceste colecții au fost scoase din țară, astăzi nemaiexistând decât puține colecții de acest gen în România. Erau prezentate vizitatorilor mărci poştale Napoleon III utilizate de poşta franceză la Galați, mărci austriece utilizate la Galați, Ploieşti, Giurgiu şi Bucureşti, timbre din Grecia, scrisori expediate prin „ballons montés" din Parisul înconjurat de armatele prusace în 1871 în România, mărci poştale ungureşti folosite în Banat şi Transilvania, o colecție de timbre ale statelor vechi italiene şi germane, mărci clasice din Portugalia, timbre ale poştelor locale ruseşti, așa-numitele „zemstve", emisiuni poştale locale din China, timbre din statele vechi indiene, din Afganistan, Mauritius, Japonia, Ceylon şi altele[431].

---

[429] *Ibidem.*

[430] *Apud* * * *, Monsieur *Lucien Berthelot, Président de la Fédération Internationale de Philatélie nous parle de la fête du Centenaire*, în „Filatelia", nr. 12, decembrie 1958, coperta 2; numărul țărilor participante la această importantă manifestare filatelică pare să fi fost o adevărată problemă pentru că într-un articol nesemnat, din presa vremii, care reda pasaje largi din cuvântarea rostită la deschiderea expoziției de către Dumitru Simulescu, ministrul Transporturilor şi Telecomunicațiilor, se menționa că au participat filateliști din 32 de țări (vezi * * *, *Sărbătorirea centenarului mărcii poştale românești,* în „Filatelia", nr. 12, decembrie 1958, p. 3).

[431] Prof. dr. ing. Ion S. Antoniu, *Mărcile clasice străine în expoziția Centenarului*, în „Filatelia", nr. 1, februarie 1959, p. 4.

În cadrul expoziției au expus colecții oficiale administrațiile poştale din 19 țări, printre care se remarcă cele din Albania, China, S.U.A., U.R.S.S., Israel şi Etiopia şi muzeele poştale din Berlin, Bruxelles şi Stockholm[432]. Au fost expuse valoroase documente privind istoria poştelor din România de către Arhivele Statului Bucureşti şi Iaşi, colecțiile filatelice ale Academiei Române şi ale Imprimeriei Băncii de Stat (Fabrica de Timbre)[433].

Dintre colecțiile de timbre clasice româneşti trebuie semnalate cele ale lui Nicolae Apostol din Iaşi, Constantin Apostolide din Galați, Constantin Constantinescu din Bucureşti, Otto Fuchs din Bucureşti, Mihai Ghermănescu din Bucureşti, Florica Gorsky din Bucureşti, Ioan Ivanovici din Bucureşti, Eduard Konya din Bucureşti, Grigore Mihalcea din Bucureşti, Maria Murea din Timişoara, Gheorghian Muşat şi Ioan Odor din Bucureşti, Marin Popescu din Craiova, George Potra din Bucureşti, Gheorghe Ralea din Călăraşi, Emil Roman şi Marcel Smutny din Bucureşti, Constantin Țenovici din Craiova, Aurel Teodoru din Dealul Svorişteа, Dorohoi[434]. Dintre acestea, multe sunt nume consacrate, dar există şi nume necunoscute, care atestă că mărcile clasice nu erau colecționate doar de marii filatelişti.

Prezența la vernisajul expoziției a unor personalități importante ale conducerii de partid şi de stat se pare că l-a determinat pe adjunctul ministrului Transporturilor şi Telecomunicațiilor, Dumitru Simulescu, să aprecieze că în trecut „stăpânirea claselor exploatatoare s-a oglindit din plin şi în mărcile poştale. În emisiunile de timbre din acea perioadă se reflectă politica antipopulară a acestor clase, naționalismul şovin, fascismul, pregătirea războiului antisovietic. Mărcile poştale erau dominate de figurile odioase ale foştilor regi ai României, vătafi ai imperialismului, slujitori ai monstruoasei coaliții burghezo-moşiereşti, sugrumători ai luptei poporului pentru eliberarea sa şi pentru o viață mai bună”[435].

Lucien Berthelot aprecia însă în mod deosebit colecția de mărci clasice româneşti a lui Ioan Odor, „remarcabila colecție de eseuri româneşti” a lui Ilie Demetrescu, colecția de timbre a Academiei Române şi pe cea a Poştei[436]. Dar toate aceste colecții erau formate din timbre cu efigiile regilor României, care de altfel se regăseau pe multe alte mărci

---

[432] * * *, *Catalogul Expoziției Filatelice Internaționale organizată cu prilejul Centenarului Mărcii Poştale Româneşti şi al Poştei de Stat*, Bucureşti, noiembrie 1958, p. 25.
[433] *Ibidem.*
[434] *Ibidem,* passim.
[435] * * *, *Sărbătorirea centenarului mărcii poştale româneşti,* în „Filatelia”, nr. 12, decembrie 1958, p. 2.
[436] *Apud * * *, Monsieur Lucien Berthelot ...*

poştale româneşti prezente în expoziție. Cel puțin în privința timbrelor reprezentând efigia regilor cenzura a manifestat un formalism perfect. Erau acceptate astfel de timbre în expoziții, dar nu era permisă utilizarea numelui regelui în titulatura sau chiar în cuprinsul exponatului. De aceea, emisiunile poştale erau denumite prin anii în care au fost puse în circulație, prin procedeul de tipărire (gravate, tipografiate), sau utilizarea unor denumiri neutre, gen „uzuale" sau „efigii". Mărcile cu efigia regelui Mihai erau interzise cu desăvârşire. Scrisori prefilatelice, interesante documente importante pentru istoria poştală a României, au fost expuse de dr. Ion Pitiş, prof. George Potra şi avocat Grigore Racoviceanu[437].

Trebuie făcută o mențiune specială pentru colecția expusă de Poşta Română, care cuprindea, pe lângă mărcile clasice româneşti, eseuri şi probe de culoare, timbre străine din Republica Arabă Unită, R.P.D. Coreeană, R.D. Vietnam, R.P. Mongolă, Ghana, Indonezia şi Liberia. Se demonstra prin aceasta diversitatea şi amploarea acestei importante colecții filatelice[438].

Colectivul artistic condus de Ion Dumitrana, pictorul Dimitrie Ştiubei şi gravorul Şerban Zainea au expus machete şi schițe ale mărcilor poştale pe care le-au realizat[439].

Premiile şi diplomele acordate participanților din străinătate la expoziție au fost distribuite acestora în cadrul unor ceremonii la care au participat diplomații români acreditați în țările respective, uneori chiar la nivel de ambasadori, cum a fost cazul Cehoslovaciei[440].

În anul 1960, în cadrul unei expoziții amenajate la etajul Palatului Poştelor au fost prezentate exponatele româneşti premiate în străinătate. Pentru că expoziția s-a bucurat de succes, „Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea" a organizat o expoziție filatelică similară în anul următor ce a avut loc în sălile din str. Eminescu[441]. În anul 1962, tot prin Ministerul de Externe, colecția oficială a Poştei a participat la expoziția „Argentina 62"[442].

Prima mare expoziție după 1958 a fost Expoziția filatelică „Națională 66" ce a avut loc la Bucureşti între 15 şi 27 noiembrie 1966.

---

437 *Ibidem*, p. 52.

438 *Ibidem*, p. 47.

439 *Ibidem*, passim.

440 * * *, *Ecourile Expoziției Centenarului*, în „Filatelia", nr. 3, iunie 1959, coperta 2.

441 N. Tripcovici, *Expoziții filatelice la Bucureşti, ieri, azi, mâine*, în „Catalogul expoziției filatelice Națională 66", p. 15.

442 Scrisoarea nr. 58.638/16 iulie 1962 a Direcției Relații Culturale din Ministerul de Externe către Ministerul Transporturilor şi Telecomunicațiilor, aflată în A.M.N.F.

Regulamentul expoziției conține câteva precizări ce nu au mai fost întâlnite la alte expoziții. Astfel, taxa de participare pentru expozanți era de 10 lei pentru fiecare panou de expunere, iar standurile întreprinderilor comerciale puteau fi închiriate cu 2000 lei pe întreaga durată a expoziției. Taxa de vizitare a expoziției era stabilită la 1 leu. Comitetul de organizare stabilea suma la care va fi asigurat contra tuturor riscurilor fiecare exponat[443]. În clasa oficială au fost expuse selecțiuni din colecțiile Academiei, Poştei şi Fabricii de Timbre.

În clasa de competiție au fost expuse unele din colecțiile ce mai fuseseră văzute la expoziția Centenarului din 1958, dar şi alte colecții noi. Dintre acestea se remarcă colecția lui C.S. Nicolăescu-Plopşor[444] intitulată „Prefilatelie" care conținea multe scrisori cu ştampilele carantinelor dunărene. A fost singura participare a acestei colecții la o expoziție filatelică. O altă colecție cu subiect asemănător a fost prezentată în afara concursului de Nicolae Tripcovici şi avea titlul „Scrisori de carantină".

Mărcile clasice şi piesele de istorie poştală veche au fost prezente prin colecțiile expuse de Alexandru şi Valeriu Demetrescu, Nicolae Bîrzescu, Mihai Cerchez, Alexandru Chirmiciu, Ilie Demetrescu, Ludovic Dengel, Emanoil Munteanu, Gheorghe Negulescu, Dumitru Paşşalega, Răzvan Panaitescu, Cristina şi Armand Vrânceanu, Pompiliu Voiculeț[445]. Au fost expuse multe colecții interesante de filatelie tematică, tradițională, tineret sau maximafilie. Trebuie remarcată secțiunea rezervată machetatorilor de mărci poştale, unde se puteau întâlni nume ca Gh. Bozianu, Ion Drugă, Harald Meschendörfer, Dimitrie Ştiubei, Aida Tasgian-Constantinescu, Ion Untsch, Şerban Zainea, Silviu Zarimba sau Ion Dumitrana. Juriul expoziției a fost condus de Ion S. Antoniu şi avea în componență alți 16 membri, dintre care unii erau cunoscuți încă din perioada interbelică, cum ar fi negustorii filatelici Onig Tulbengian şi Willy Nathansohn, preşedintele Ion S. Antoniu sau Octav Luchide. Se poate spune că a fost ultima apariție a generației interbelice la o expoziție filatelică.

Analizând palmaresul expoziției se observă că juriul a fost foarte exigent, acordând trei medalii de aur, câte una pentru fiecare clasă de expunere: grupa colecțiilor clasice şi după catalog, cea a colecțiilor tematice

---

443 * * *, *Catalogul expoziției filatelice Națională 66"*, p. 26 şi următoarele.

444 Constantin S. Nicolăescu-Plopşor (1900, Plopşor, jud. Dolj - 1968, Bucureşti), arheolog, istoric, etnograf, folclorist, antropolog, geograf şi numismat. Membru corespondent al Academiei Române din 1963 (dr. Dorina N. Rusu, *op. cit*., p. 586).

445 *Ibidem*, passim.

şi ultima pentru literatură filatelică. Trebuie, de asemenea, remarcată hotărârea juriului de a scoate din competiție două exponate, prezentate de Virgil Petrescu şi Toma Comănescu, pe motiv că nu sunt colecții filatelice în adevăratul sens al cuvântului, ci doar nişte studii, foarte interesante de altfel şi pentru care se propunea transmiterea unor scrisori de felicitare expozanților, constând din compararea mărcilor false cu cele originale. La clasa tematică juriul a acordat medalia de aur colecției „Arta plastică de-a lungul secolelor", aparținând Elisabetei Smirnov, soția lui Constantin Smirnov, membru în juriu, preşedinte al Comitetului de Organizare şi vicepreşedinte al A.F.R.[446].

Următoarea mare expoziție filatelică a fost organizată peste opt ani, în 1974. Expoziția a avut loc tot la „Palatul Poştelor", devenit între timp sediul „Muzeului de Istorie al Republicii Socialiste România". Pe 800 de panouri au expus peste 150 de filateliști. Filatelia în general poate fi considerată un barometru al vieții politice româneşti. Dacă în anii '50 filatelia reflecta încă „lupta de clasă", acum se constată influențe ale cultului personalității lui Nicolae Ceauşescu. Se considera că expoziția, dedicată celui de-al XI-lea Congres al P.C.R. era „prinos de recunoştință adus de filatelia românească partidului iubit şi secretarului său general, preşedintele Republicii Socialiste România"[447]. O parte din marile colecții româneşti au lipsit de la această expoziție, „fiind în stadiul de revizuire pentru marile confruntări internaționale ale anului viitor".

Marile colecții interbelice nu au mai fost expuse, ele dispărând odată cu posesorii lor. Au apărut alte colecții interesante de mărci clasice româneşti, precum cea a lui Kiriac Dragomir, intitulată „Studiul asupra mărcilor litografiate româneşti 1858 - 1872". Alte colecții expuse în „clasa de onoare" au fost formate din mărci clasice româneşti din perioada dintre 1858 şi 1900, precum eseuri sau emisiuni nedantelate emise după 1930.

În clasa de competiție s-au remarcat colecțiile Petre Iosifescu - „România clasice 1858 - 1906", Gheorghe Negulescu – „Obliterări, prefilatelie şi mărci clasice româneşti 1858 - 1872", Gheorghe Bretter – „Obliterări ale poştei austriece pe teritoriul Transilvaniei şi Banatului". Foarte multe colecții au fost expuse în clasele de filatelie tematică, maximafilie, tineret, multe din ele fiind considerate că ilustrează „ideea de bază a expoziției şi simbolul ei festiv-omagial"[448].

---

[446] * * *, *Palmaresul Expoziției Filatelice Națională '66*, Bucureşti, 15-27 noiembrie 1966.
[447] * * *, *Națională 74 - prime impresii*, în „Filatelia", nr. 12, decembrie 1974, p. 2.
[448] *Ibidem.*

Un fapt cu totul inedit este intenția A.F.R. de a organiza o expoziție mondială în România, preconizată a avea loc în 1977. Demersurile pentru organizarea acestei expoziții au început în anul 1974, când preşedintele A.F.R. Constantin Smirnov, s-a adresat conducerii F.I.P. pentru obținerea patronajului necesar pentru un astfel de eveniment[449]. După acordul de principiu al F.I.P., M.T.Tc. a întocmit o notă de prezentare a expoziției, semnată de preşedintele A.F.R. şi de ministrul de atunci al Transporturilor şi Telecomunicațiilor, Traian Dudaş, pe care cu actul nr. 137/197 din ianuarie 1975, a trimis-o lui Ion Şt. Ion, secretar general al Secretariatului General al Consiliului de Miniştri[450]. Se propunea organizarea de către A.F.R. şi M.T.Tc. a unei expoziții mondiale la Bucureşti în anul 1977, cu ocazia sărbătoririi centenarului independenței României. Cu această ocazie urma să se desfăşoare şi Congresului F.I.P., eveniment care se organizează odată la 4 ani, împreună cu cea mai mare expoziție mondială de filatelie din acel an.

Răspunsul primit nu era prea încurajator. Se aprecia că deşi există o experiență în organizarea unor astfel de evenimente, fapt demonstrat de expozițiile similare desfăşurate în alte țări, documentul întocmit de A.F.R. şi M.T.Tc. nu prezintă un plan de acțiune din care să rezulte efortul financiar, în lei şi valută, şi cel de organizare, necesar pentru realizarea expoziției. De asemenea, se impunea obținerea acordului de la Ministerul de Finanțe. În final s-a răspuns, potrivit legii, că astfel de evenimente se aprobă de C.C. al P.C.R. În consecință, după obținerea acordului Ministerului de Finanțe, exprimat prin actul nr. 2228 din 24 februarie 1975, nota a fost completată cu datele solicitate de Secretariatul General al Consiliului de Miniştri şi înaintată de adjunctul ministrului Transporturilor şi Telecomunicațiilor, ing. Gh. Airinei, lui Cornel Burtică, secretar al C.C. al P.C.R. şi Şeful Secției Propagandă a C.C. al P.C.R.[451]. Se preconiza organizarea unei expoziții care să cuprindă circa 3.700 de cadre de expunere şi se estima un buget de 5 milioane de lei şi 45.000 franci elvețieni.

Nu se cunoaşte răspunsul „conducerii superioare de partid", dar cum expoziția nu a avut loc, înseamnă că argumentele aduse pentru organizarea în premieră în România a unei astfel de manifestări nu au reuşit să convingă factorii decizionali să aprobe acest mare eveniment filatelic.

Preconizata expoziție mondială din 1977 s-a transformat într-una națională, dar cu participare internațională. Secția de Propagandă a C.C. al

449 A.M.N.F., dosar *Problema expozițiilor*, nenumerotat.
450 *Ibidem*.
451 *Ibidem*.

P.C.R. a comunicat cu adresa nr. 286/1976 acordul conducerii de partid pentru organizarea expoziției „NAȚIONALA 77”[452].

În 1977, între 19 şi 26 iunie, a avut loc la Ateneul Român, expoziția filatelică „Națională 77”, dedicată „Centenarului Independenței de Stat a României”. Pe plan politic România era în perioada când în urma desprinderii din sfera de influență sovietică încerca să obțină relații cât mai amicale cu două mari supra-puteri, S.U.A. şi China. Acest lucru a fost vizibil şi pe plan filatelic, deoarece la expoziție au participat şi administrațiile poştale din cele două țări, cea chineză prezentând chiar un exponat oficial, ceea ce reprezenta o tradiție care data din anii ’50. De altfel, diplomația românească determinase autoritățile poştale din China şi San Marino să emită câte o serie de timbre cu ocazia sărbătoririi proclamării independenței țării noastre. Ambele serii au fost prezentate atunci la Bucureşti, pentru a demonstra prestigiul de care se bucură țara noastră în lume. Cultul personalității lui Nicolae Ceauşescu a fost, de asemenea, reprezentat la expoziție prin exponatul filatelic „*Promovarea colaborării şi securității europene în R.S.R. sub conducerea Preşedintelui Tov. Nicolae Ceauşescu*” aparținând filatelistului bucureştean Mircea David.

Trebuie remarcată şi expunerea unor colecții din Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia şi U.R.S.S., unele din ele fiind constituite numai din mărci poştale româneşti. Mărcile clasice româneşti au fost reprezentate prin colecțiile Constantin Apostolide – „Primele mărci poştale româneşti, epoca clasică şi postclasică”, Ludovic Dengel – „România clasică 1858-1872”, Ioan Plaiu – „România 1864-1872”, Gheorghe Negulescu – „Obliterări prefilatelice şi timbre clasice româneşti 1858-1872”. Pe lângă alte câteva colecții interesante care tratau perioada 1872-1940, au fost expuse multe colecții tematice, dintre care se detaşau cele de „tematică angajată”, de maximafilie, de întreguri poştale şi colecții de tineret. La această expoziție a apărut pentru ultima dată un nume consacrat din perioada interbelică, Toma Comănescu din Ploieşti, care a expus „Ştampile speciale româneşti”. Juriul expoziției a fost condus de preşedintele A.F.R., dr. Apostol Turbatu, şi a avut în componență alți 10 filateliști, dintre care trebuie remarcați dr. Valeriu Neaga, dr. Nicolae Tripcovici şi Corneliu Spineanu.

Calitatea şi importanța exponatelor româneşti era în continuă scădere. De aceea juriul nu a acordat decât trei medalii de aur. La polul opus erau 51 de colecții cărora li s-a acordat medalia de bronz şi 24 de colecții care nu au obținut decât diplomă de participare. Altor 21 de colecții

[452] Idem, dosar *Direcția Procuraturilor Militare nr. 77*, nenumerotat.

li s-a refuzat participarea deoarece nu întruneau cerințele minime pentru prezentarea la o expoziției națională. Un alt fapt notabil a fost acela că juriul a scos în afara concursului câteva colecții, pentru că aparțineau unor persoane înrudite cu membrii comitetului de organizare sau ai juriului[453].

În 1982 consemnăm o tentativă de organizare a unei expoziții mondiale filatelice de tineret în România. Un informator al Securității, „BELLA", propunea printr-o notă informativă dată ofițerului său de legătură, organizarea unei expoziții filatelice mondiale de tineret în România, în anul 1985, declarat „an al tineretului"[454]. În acest sens, sursa sus amintită a întocmit un proiect de notă, prin care M.T.Tc. cerea aprobarea participării unei delegații filatelice româneşti la expoziția filatelică „Philexfrance '82", când urma să se desfăşoare şi Congresul F.I.P., pentru a cere patronajul acestui for filatelic internațional pentru preconizata expoziție din România. Documentul trebuia să fie semnat de prim-secretarul C.C. al U.T.C. şi ministru pentru problemele tineretului, Pantelimon Găvănescu[455], ministrul de Finanțe, Petre Gigea, ministrul Afacerilor Externe, Ştefan Andrei şi, evident, ministrul Transporturilor şi Telecomunicațiilor, Vasile Bulucea[456]. Nici Pantelimon Găvănescu şi nici cei trei miniştri craioveni nu au semnat documentul, astfel încât organizarea expoziției mondiale de tineret din 1985 a rămas doar în faza de idee.

Ultima expoziție filatelică națională din perioada comunistă s-a desfăşurat între 13 şi 20 noiembrie 1988 la Bucureşti, ocazionată de aniversarea a 130 de ani de la emiterea primului timbru românesc şi 30 de ani de la constituirea A.F.R. De data aceasta nu au fost expuse decât colecții de mărci clasice româneşti: Gheorghe Negulescu – „Scrisori prefilatelice 1814 - 1850 şi mărci clasice 1858 - 1872", Vasile Popescu – „România 1858 - 1872, studiul emisiunilor clasice" şi Gheorghe Cismaş – „Marca şi ştampila poştală românească 1858 - 1872". La acestea mai poate fi adăugată colecția expusă în afara concursului de preşedintele juriului, ing. Mihail Popovici, intitulată „Pionieri ai aerului şi începuturi de poştă aeriană în România".

---

453 * * *, *Naționala 77 – expoziție filatelică dedicată Centenarului Independenței de Stat a României, Palmares*, Bucureşti, 19-26 iunie 1977.

454 A.C.N.S.A.S., fond *Rețea*, dosar S.I.E. nr. 49331, vol. 2, f. 29.

455 Pantelimon Găvănescu este considerat a fi fost unul din apropiații lui Nicu Ceauşescu, promovarea lui în structurile de partid şi de stat datorându-se acestui fapt (Cezar Stanciu, *Traversând infernul, scurtă istorie a comunismului românesc (1948 – 1989)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009, p. 79).

456 A.C.N.S.A.S., fond *Rețea*, dosar S.I.E. nr. 49331, vol. 2, f. 34-35.

Dintre colecţiile publice doar Poşta Română a prezentat selecţiuni din colecţia „Conservatorului Poştal". Marile colecţii româneşti de mărci clasice, de eseuri şi chiar de mărci interbelice începuseră să dispară. Acest lucru s-a petrecut fie prin decesul colecţionarilor, fie prin scoaterea colecţiei din ţară, înşelând vigilenţa celor care controlau strict circulaţia persoanelor şi a mărfurilor în Republica Socialistă România. Este adevărat că mărcile poştale, având dimensiuni mici pot fi cu uşurinţă scoase din ţară, dar când este vorba despre colecţii întregi lucrurile nu mai sunt aşa de simple. Au fost expuse 3 colecţii în clasa filatelie tradiţională, 11 în clasa istorie poştală, 11 colecţii de întreguri poştale, 2 de aerofilatelie, 34 de colecţii tematice, 10 de maximafilie, 7 de tineret şi 10 lucrări în clasa de literatură filatelică[457]. În afară de diminuarea remarcabilă a numărului de colecţii de timbre vechi româneşti, clasice, postclasice şi chiar interbelice, mai trebuie remarcată absenţa colecţiilor de timbre străine prezentate de colecţionarii români, absenţă ce de la această dată se va menţine până în prezent.

Prima expoziţie filatelică naţională organizată în România după 1990 a avut loc între 5 şi 10 aprilie 1996 la „Palatul Parlamentului", concomitent cu o expoziţie internaţională bilaterală România-Israel. Au fost expuse colecţiile a 123 de filatelişti pe 521 feţe de panou.

Tradiţia denumirii EFIRO, de la **E**xpoziţia **Fi**latelică **Ro**mână, folosită pentru prima dată în 1932, a fost reluată în 1998, când s-a organizat EFIRO 1998. Expoziţia a avut loc tot la Palatul Parlamentului şi a beneficiat de patronajul preşedintelui Emil Constantinescu. Au expus 237 de colecţionari pe 1082 feţe de panou. Mărcile clasice româneşti sunt prezente la această expoziţie prin câteva importante colecţii. În primul rând a fost cea a avocatului Mircea Stănculescu, preşedintele F.F.R., intitulată „România 1858 - 1872", care era la acea dată cea mai valoroasă colecţie românească de mărci clasice. A doua colecţie, expusă pentru prima dată în public, a fost cea a vicepreşedintelui Senatului de atunci, Ulm Spineanu, continuatorul colecţiei începute de tatăl său, marele specialist în mărcile „Cap de Bour" emisiunea a II-a, Corneliu Spineanu. A treia colecţie, a dr. Constantin Milu, prezenta documente poştale vechi, începând cu anul 1600, precum şi mărcile clasice româneşti emise între 1858 şi 1872. A fost expusă de către Muzeul Naţional de Istorie a României colecţia Alexandru G. Cantacuzino, pe care o deţinea în custodie de la Academia Română. Din colecţia Poştei Române au fost expuse selecţiuni cuprinzând donaţia Dengel şi mărci din perioada interbelică.

---

[457] * * *, *Catalogul expoziţiei filatelice „Naţionala 88"*, Bucureşti, 13-20 noiembrie 1988.

În anul 2004 a fost organizată la Palatul Parlamentului o altă expoziție filatelică națională sub denumirea de EFIRO 2004. Expoziția a beneficiat de patronajul primului ministru, Adrian Năstase, şi a fost una din cele mai mari expoziții filatelice naționale.

Dar cea mai mare expoziție filatelică organizată în România a fost Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2008. A a fost prima expoziție F.I.P. care a avut loc în țara noastră, fiind organizată la inițiativa Federației Filatelice Române, de către Poşta Română, sub patronajul F.I.P. Acest patronaj implică, în organizarea şi desfăşurarea expoziției, respectarea unor reguli stabilite de F.I.P. La manifestare au participat colecții din 74 de țări, expuse pe peste 3600 de cadre de expunere, în 3 pavilioane din centrul expozițional ROMEXPO. În clasa literatură filatelică au fost expuse 226 de titluri de cărți şi reviste. Bugetul expoziției, suportat de Poşta Română, a fost de 3,5 milioane euro.

EFIRO 2008 a fost organizată cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la apariția primelor mărci poştale româneşti. De aceea, vedetele expoziției au fost mărcile clasice româneşti. În afară de multe colecții private, din țară şi străinătate, care cuprindeau mărci „Cap de Bour", au fost expuse din nou selecțiuni din colecția Academiei Române, a Muzeului Național Filatelic, unde se găseşte acum colecția Poştei şi vechi documente poştale româneşti de la Arhivele Statului din Iaşi. Printre cele mai spectaculoase piese filatelice româneşti expuse au fost matrițele originale cu care s-au imprimat mărcile „Cap de Bour", expuse în „Curtea de Onoare" de către Muzeul Național Filatelic şi vestitul ziar „Zimbrul şi Vulturul" francat cu 8 timbre de 5 parale din emisiunea a II-a „Cap de Bour". În „Curtea de Onoare" au mai fost expuse şi alte colecții vestite, dintre care trebuie evidențiate selecțiunile din faimoasa colecție a reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii, precum şi vestita „scrisoare de la Hiroshima", ce încă mai păstrează urmele radiațiilor bombardamentului atomic din 1945 şi de aceea a fost expusă în condiții de maximă siguranță, într-o cutie de sticlă specială. Expoziția a ridicat importante probleme organizatorilor, fiind prima expoziție de acest tip organizată în România. Prin amploarea sa, după numărul de cadre de expunere, este considerată a doua din lume, după expoziția de la Washington din 2006, când au fost utilizate pentru expunere 3.800 de cadre.

Dacă la expozițiile anterioare F.I.P. participarea românească nu a depăşit 10 colecții la o expoziție, la Bucureşti au fost expuse 80 de colecții cărora li s-au alocat 277 de cadre de expunere[458]. Exponatele româneşti au

[458] * * *, *Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2008, Catalog*, Bucureşti, 20-27 iunie 2008.

obținut 7 medalii de aur, 8 de vermeil mare, 15 de vermeil, 13 de argint mare, 16 de argint, 6 de bronz-argintat, 13 de bronz şi 2 certificate de participare. Au mai fost expuse 7 colecții din străinătate dedicate exclusiv mărcilor poştale vechi româneşti[459].

Juriul expoziției, condus de preşedintele F.I.P. Joseph Wolff, a fost constituit din 56 de filatelişti. România, deşi în 2008 dispunea de trei filatelişti atestați pentru această treaptă de jurizare, nu a avut decât doi reprezentanți, al treilea fiind retras la propunerea F.F.R.

Uniunea Poştală Universală, în colaborare cu F.I.P., a hotărât formarea unei noi clase de competiție rezervată colecțiilor oficiale ale administrațiilor poştale. La EFIRO 2008 a fost admisă pentru prima dată această nouă clasă de expunere în cadrul expozițiilor mondiale, iar România a ocupat locul III, prin exponatul intitulat „Personalități universale şi româneşti" prezentat de S.C. ROMFILATELIA S.A., întreprindere comercială specializată în editarea şi comercializarea mărcilor poştale. Cu ocazia expoziției s-au desfăşurat mai multe congrese şi întâlniri ale organismelor filatelice internaționale, Bucureştiul devenind pentru o săptămână capitala mondială a filateliei. A avut loc atunci Congresul F.I.P., Congresul Asociației Internaționale a Jurnaliştilor Filatelici (A.I.J.P.), întâlnirea anuală a Asociației Internaționale a Editorilor de Cataloage Filatelice (A.S.C.A.T.), reuniunea Federației Europene a Asociațiilor Filatelice (F.E.P.A.), şi altele.

În ciuda unor previziuni sumbre privind prezența la Bucureşti a comercianților de mărci poştale din străinătate, determinate de puterea de cumpărare scăzută a românilor, de numărul mic de filatelişti din România şi de participările anterioare ale acestora la alte expoziții filatelice internaționale din spațiul est-european, au venit totuşi la EFIRO 2008 30 de firme specializate în comerțul cu timbre, fiind amenajat un pavilion destinat în exclusivitate comerțului filatelic. A fost amenajat şi un colț dedicat tineretului unde s-a încercat promovarea filateliei prin diverse acțiuni atractive. În conformitate cu tendințele moderne, programul expoziției de la Bucureşti a cuprins şi multe evenimente culturale, inclusiv recitaluri ale unor vedete de muzică uşoară. Pe un ecran montat în incinta expoziției au rulat în permanență filme ilustrând istoria poştei şi a filateliei româneşti.

Problemele cu care s-au confruntat organizatorii au fost numeroase. În primul rând trebuia găsit un spațiu care să permită montarea celor peste 3.600 de cadre de expunere şi care să aibă şi dotările necesare. Se impunea

[459] * * *, *Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2008, Palmares*, Bucureşti, 20-27 iunie 2008.

asigurarea unei climatizări corespunzătoare pentru piesele filatelice expuse, având în vedere că la sfârşitul lunii iunie era deja caniculă la Bucureşti. Montarea şi demontarea colecţiilor, pe cele peste 3.600 de cadre, trebuia făcută rapid, în maximum trei zile. Asigurarea securităţii exponatelor a fost, de asemenea, o problemă importantă şi aici trebuie subliniat faptul că organizatorii au primit felicitări pentru modul cum au asigurat paza şi securitatea exponatelor de la delegaţia israeliană, cunoscut fiind profesionalismul cu care se face acest lucru la expoziţiile filatelice din Israel. Nu în ultimul rând trebuie amintită problema cazării şi a transportului oficialităţilor participante. Iar traficul bucureştean punea probleme serioase transportului de la hotel la ROMEXPO în condiţiile în care programul de lucru la expoziţie era foarte strict.

În final, toate dificultăţile au fost depăşite cu bine, iar preşedintele F.I.P. Joseph Wolff a remarcat efortul financiar al Poştei Române şi eficienţa echipei organizatoare ca decisive pentru marele succes al expoziţiei EFIRO 2008[460]. Această apreciere, deloc formală, avea în vedere şi faptul că, deşi a iniţiat organizarea expoziţiei, F.F.R. s-a retras pe parcurs, ameninţând chiar cu boicotarea evenimentului şi adoptând o poziţie de neimplicare totală. În mod individual, filateliştii români au sprijinit însă, în diverse etape, organizarea expoziţiei, care va rămâne în istoria mişcării filatelice din România ca cel mai mare eveniment filatelic organizat în ţara noastră. Această performanţă va fi greu de depăşit mulţi ani de acum înainte. Preşedintele Comitetului de Organizare a fost Gabriel Mateescu, director general al Poştei Române în perioada 2000-2004 şi preşedinte al Consiliului de Administraţie al U.P.U. în perioada 2004-2008. Comisarul general al expoziţiei a fost Simona Tărăbăşanu, şef departament Relaţii Internaţionale în Poşta Română, iar activitatea filatelică a fost coordonată de autorul acestei lucrări.

În afara marilor expoziţii filatelice naţionale, au avut loc în România foarte multe expoziţii mici, locale sau regionale, ce au avut o importanţă deosebită, chiar dacă nivelul lor nu era foarte ridicat. Importanţa constă în faptul că aceste manifestări culturale au menţinut şi dezvoltat interesul pentru filatelie printre membrii organizaţiilor filatelice locale şi în acelaşi timp au făcut cunoscut comunităţilor şi autorităţilor, valenţele culturale ale filateliei.

Înfiinţarea A.F.R. în 1958, ca o structură organizatorică centralizată, care grupa toţi filateliştii din ţară, a accelerat procesul de formare a cercurilor

[460] Joseph Wolff, Jose Ramon Moreno, *Jury Report*, în „Expoziţia Filatelică Mondială EFIRO 2008 - Palmares".

filatelice în multe localităţi urbane şi chiar rurale din România. Toate cercurile filatelice dintr-o regiune, şi după reforma administrativă din 1968, dintr-un judeţ, formau filiala regională, respectiv judeţeană, a A.F.R. Existau astfel trei niveluri de expoziţii filatelice. Treapta a III-a era formată din expoziţiile locale, treapta a II-a din expoziţiile judeţene sau interjudeţene şi treapta I-a din expoziţiile naţionale. În acest context au început să fie organizate multe expoziţii filatelice la nivel de cerc, unele din ele având loc în instituţiile unde funcţionau, pe lângă organizaţiile sindicale.

De exemplu, în anii 1971 şi 1972, cercul filatelic „Feroviarul" din Craiova a organizat expoziţii filatelice în sala de aşteptare a gării din localitate, iar cercul filatelic „Constructorul", din acelaşi oraş, a organizat expoziţii filatelice în incinta „Trustului de Construcţii Industriale". De obicei însă, expoziţiile se organizau la Casa de Cultură din fiecare oraş.

Pe plan intern, în afară de sute de expoziţii locale sau judeţene, au mai fost organizate expoziţii naţionale specializate, la care participau colecţii dintr-o singură ramură a filateliei. Astfel de expoziţii specializate pentru filatelie tradiţională, istorie poştală, maximafilie, filatelie tematică, aerofilatelie, astrofilatelie, tineret, întreguri poştale, au fost organizate în diverse oraşe din ţară, unele din ele în mai multe ediţii, devenind o tradiţie.

Au mai fost organizate expoziţii filatelice dedicate unei singure teme, cum ar fi cele unde se expuneau numai colecţii cu tema sport, faună, olimpiade, polară, pompieri etc. Filialele judeţene ale A.F.R. au avut colaborări directe cu societăţi similare din străinătate, astfel încât au fost organizate expoziţii bilaterale, trilaterale sau chiar multilaterale, prin participarea unor societăţi filatelice din diverse ţări. Filiala Dolj a iniţiat în anii '70 un şir de astfel de expoziţii cu cluburile filatelice din Rzeszow, Polonia şi Gorna Oreahoviţa, Bulgaria, iar filiala Timiş a iniţiat un şir de expoziţii trilaterale Timişoara – Fredenstadt (R.F.G.) – Curbevoie (Franţa), la care s-a mai adăugat pe parcurs Hődmeszővasarhely (Ungaria) şi Cracovia (Polonia). Constanţa a avut o colaborare expoziţională cu oraşul Gdansk, iar Bucureştiul cu Sofia, Moscova şi Varşovia.

La nivel naţional s-au organizat mai multe expoziţii bilaterale şi chiar trilaterale, cu Cehoslovacia, Bulgaria, Polonia, Israel, Rusia, Ungaria şi alte ţări. O categorie aparte au constituit-o expoziţiile internaţionale regionale la care a participat România. Au fost două categorii de astfel de expoziţii, cele care grupau ţările socialiste din Europa şi cele la care expuneau ţările din Balcani. Prima categorie era denumită generic SOCFILEX şi expoziţiile se desfăşurau prin rotaţie în respectivele ţări. Şi în România au fost organizate astfel de expoziţii, care au luat sfârşit odată cu căderea comunismului în estul Europei.

A doua categorie, numită BALCANFILA, a supraviețuit anului 1989, ultima ediție a unei astfel de expoziții desfăşurându-se în 2007, la Istanbul, după ce a avut două ediții şi în România.

Filateliştii români au participat la expoziții F.I.P. organizate în străinătate. La aceste manifestări filatelice ei au obținut rezultate frumoase, în special prin colecțiile de mărci clasice româneşti sau cele de istorie poştală. În schimb, cele de filatelie tematică nu au reuşit să atingă nivelul medaliilor câştigate în țară. Explicația poate fi dată de faptul că pentru acest gen de colecții sunt necesare mărci poştale şi alte piese filatelice din cât mai multe țări, nu numai din România. Dificultatea obținerii unor astfel de timbre, în condițiile când România a fost izolată ani întregi de restul lumii civilizate, poate explica aceste rezultate. Ar mai fi chiar dificultatea de a călători pentru a vedea cum arată o colecție tematică modernă, gen unde inovația şi construcția sunt elemente foarte importante, ce nu se regăsesc la colecțiile de istorie poştală sau filatelie tradițională. La acest tip de colecții, în cazul României, piesele filatelice se găsesc chiar în țara noastră şi, cu excepția exponatelor deosebit de valoroase, la care resursele financiare sunt cele mai importante, situația este inversă: colecționarii din străinătate cu greu pot realiza colecții de nivelul celor făcute în țară, deoarece le este dificil să-şi procure piesele necesare.

Trebuie precizat de la bun început că expozițiile filatelice sunt, în general, competitive. Pe plan mondial F.I.P. a realizat regulamente clare de organizare a expozițiilor filatelice şi de evaluare a exponatelor din diverse clase de expunere. Sunt stabilite diverse criterii după care se analizează un exponat. În funcție de modul cum sunt îndeplinite aceste criterii se acordă un punctaj şi totalul punctelor obținute dau tipul de medalie care se poate acorda unei colecții. Această analiza o face juriul expoziției, format din filateliști care trebuie să îndeplinească unele condiții şi să treacă un examen pentru a putea juriza exponatele dintr-o expoziție.

În România, din păcate, calitatea jurizării exponatelor filatelice nu s-a ridicat la nivelul la care această activitate a ajuns în Europa. Aşa se explică de ce unele colecții ce primeau în mod curent medalia de aur la expozițiile organizate în țară nu reuşeau niciodată să depăşească nivelul medaliei de argint în străinătate. Expozițiile au fost prezentate în presa filatelică, în general, în stilul triumfalist, insistându-se pe numărul mare de medalii superioare, de aur şi vermeil, acordate de juriu. Cum aceste medalii rareori au fost confirmate la expozițiile internaționale, rezultă că aprecierile juriilor au fost eronate. De exemplu, expoziția filatelică „Salonul filatelic Bucureşti 2009" a fost prezentată ca un mare succes datorită celor 10 medalii de aur, 8 medalii de vermeil şi 20

de medalii de vermeil acordate de juriu[461]. Despre acelaşi juriu, care a cuprins trei din cei patru membrii de juriu români atestaţi la nivel F.I.P. în 2009, Dan Dobrescu spunea că „a acordat o *ploaie* de medalii de aur", „unor exponate conţinând *făcături*, falsuri sau informaţii eronate din punct de vedere ştiinţific, fără ca aceste deficienţe să le fi adus depunctarea"[462]. Juriile nu au aplicat în mod constant şi serios sistemul punctajelor. Se acordau medaliile pe baza impresiei produse asupra juriului, fără a face exponatului o analiză atentă, în urma căreia să se acorde un anumit punctaj fiecărui criteriu stabilit prin regulamentul de jurizare. De exemplu, în clasa de istorie poştală, exponatele sunt analizate pentru a vedea în ce măsură piesele filatelice expuse indică eforturile şi realizările expozanţilor pe următoarele criterii: tratarea temei şi importanţa ei filatelică (maximum 30 de puncte), cunoştinţe filatelice, studiu personal şi cercetare (maximum 35 puncte), starea de conservare a pieselor şi raritatea lor (maximum 30 puncte), modul de prezentare (maximum 5 puncte). Funcţie de punctajul obţinut se acordă medalii de aur mari (peste 95 de puncte), de aur (peste 90 de puncte), de vermeil mare (peste 85 de puncte), de vermeil (peste 80 de puncte), de argint mare (peste 75 de puncte), de argint (peste 70 de puncte), de bronz-argintat (peste 65 de puncte), de bronz (peste 60 de puncte). Sub 60 de puncte se acordă certificat de participare. Respectarea regulamentelor nu a fost o chestiune care să fie luată în seamă de juriile unor expoziţii filatelice. Astfel, la Salonul filatelic Bucureşti 2009, juriul a acordat o medalie de bronz-argintat la clasa „un panou", cu toate că regulamentul internaţional nu prevede la această clasă decât medalii de aur, vermeil, argint şi bronz[463].

O altă chestiune deficitară a expoziţiilor filatelice româneşti o constituie lipsa asigurărilor colecţiilor care participă la acest gen de manifestări filatelice. Cu foarte puţine excepţii, colecţiile filatelice expuse în cadrul expoziţiilor organizate în România nu au fost niciodată asigurate. De altfel, nici colecţionarii nu sunt obişnuiţi să-şi asigure colecţiile în mod individual, după cum cetăţenii României nu îşi asigură în mod obişnuit bunurile. Colecţiile româneşti, care participă la diverse expoziţii mondiale, în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii, sunt transportate uneori în cala de bagaje a avioanelor fără a avea asigurare[464].

---

461 Dumitru F. Dumitru, *Un succes naţional: Salonul Filatelic BUCUREŞTI 2009*, în „Filatelia", nr. 10, octombrie 2009, p. 18-19.

462 Dan Dobrescu, *Cuvântul editorului*, în „Philatelica.ro" nr. 5, decembrie 2009, p. 1.

463 *Ibidem*.

464 Cristian Scăiceanu, *Impresii de la expoziţia filatelică mondială „Washington 2006"*, în „Filatelia", nr. 8, august 2006, pp. 3-4.

În perioada comunistă realizarea unei expoziții filatelice se făcea prin colaborarea asociației filatelice organizatoare cu instituțiile statului, uneori prin intermediul organizațiilor sindicale, care ofereau în mod gratuit sala unde urma să se desfăşoare expoziția, confecționau panourile de expunere, tipăreau cataloagele şi palmaresurile expozițiilor. Chestiunile legate de cazarea şi masa invitaților erau mai greu de rezolvat, dar s-au găsit soluții la diverse case de oaspeți ale partidului sau cămine de elevi. S-a ajuns la un număr record de expoziții filatelice, uneori chiar prin coborârea nivelului calitativ. S-a creat impresia falsă că un filatelist care participă la o expoziție cu colecția sa este superior altuia care nu participă la acest gen de acțiuni. Fenomenul a apărut în special atunci când Poşta a emis în tiraje reduse unele serii de timbre, ce se distribuiau preferențial, în primul rând expozanților.

După 1990 lucrurile s-au schimbat substanțial şi în acest domeniu. Societățile filatelice nu au mai putut fi sprijinite ca mai înainte, de către întreprinderile de stat. Alinierea României la principiile care animă țările civilizate, prin aderarea la Uniunea Europeană, impune respectarea unor norme chiar şi în domeniul filateliei. Schimbările produse în societatea românească, în special cele cu caracter politic şi economic, cumulate cu respectarea regulilor impuse de F.I.P. pentru organizarea unei expoziții filatelice pun pe alte coordonate organizarea unei astfel de manifestări filatelice.

Organizarea unei expoziții costă mult, baza materială a asociațiilor filatelice s-a uzat fizic şi moral, iar refacerea ei necesită sume mari de bani. În aceste condiții este greu să respecți anumite reguli care prevăd că membrilor de juriu trebuie să li se asigure transportul, cazarea şi chiar o diurnă zilnică. Tipărirea cataloagelor şi palmaresurilor sau baterea medaliilor costă, de asemenea, mult. Din aceste motive numărul expozițiilor organizate după 1990 a scăzut constant. Diminuarea numărului de expoziții se explică prin lipsa fondurilor pe care le reclamă organizarea unor astfel de manifestări, care ar trebui să aibă un nivel calitativ cât mai ridicat. Două aspecte s-au schimbat substanțial în ceea ce priveşte organizarea unei expoziții filatelice după 1989: modelul de manifestare, care implică respectarea unor reguli şi standarde cu care, poate, mulți filatelişti nu au fost obişnuiți şi mecanismul de obținere a banilor necesari expoziției. Tratarea corectă a celor două aspecte va asigura succesul viitoarelor expoziții filatelice în România.

Carte poştală din coajă de mesteacăn, adresată lui C. S. Nicolăescu-Plopşor, în 1965, de către Muzeul de Istorie din Roman (C.S.)

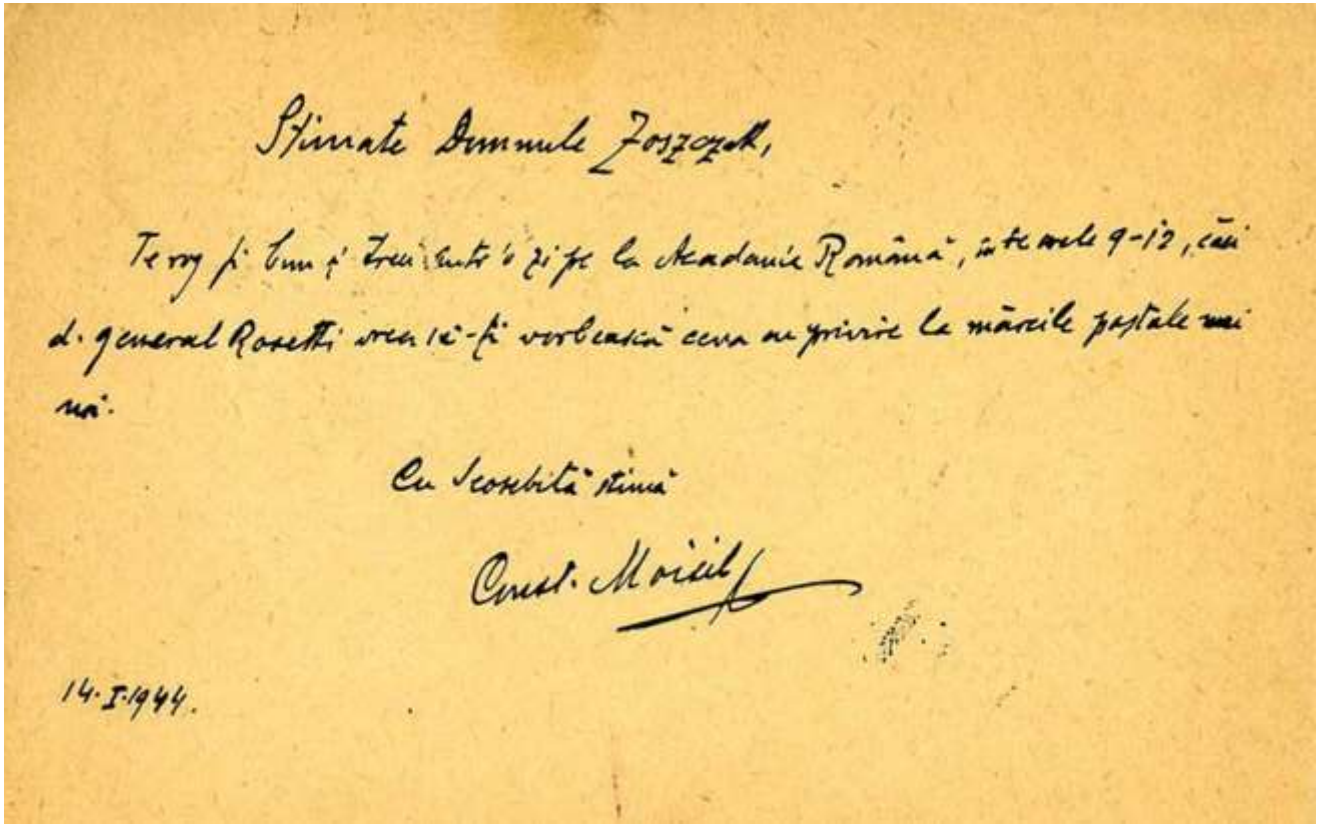

Stimate Domnule Zoszczak,

Te rog fi bun și treci într'o zi pe la Academia Română, între orele 9-12, căci d. general Rosetti vrea să-ți vorbească ceva cu privire la mărcile poștale mai noi.

Cu deosebită stimă

Const. Moisil

14.I.1944.

Corespondență din 1944 între Constantin Moisil şi Rudolf Zoscsak (C.S.)

LISTA

Documentelor şi ştampilelor poştale folosite în Țările Româneşti înainte de introducerea mărcilor

Colecția C.S. Nicolăescu-Plopşor
str. Ion Slavici 3
Tel. 156795

Panoul I.

Regulamente, formulare, curse poştale

1. 1845. Casa poştelor Moldovei. Bilet către căpitanii de pe drumu mare, „pentru a slobozi din stanție în stanție cîte o căruță cu 4 cai şi surugii trebuitori", pe verso staţiile prin care a trecut.

2. 1849. „Sfatul administrativ al prințipatului Țării Româneşti dă lui Nicolae Glogoveanu cu ai dumisale trebuincioşi cai şi surugii de la Craiova pînă la Bucureşti, cu progon hotărât fără opreală".

3. 1839. Cantorul dilijanului din oraşul Brăila. Buletin de călătorie.

4. 1862. Condițiile cu care s-au dat în antrepriză poştele din Țara Românească pe curs de 9 luni cu începere de la 1 august pînă la 1 mai.

5. 1862. „Tablou de cursele poştale în toată România".

6. 1855. „Condițiile poştelor din prințipatul Moldovei".

7. Fără an. Buletin de transport de mărfuri de la Giurgiu la Bucureşti.

8. 1857. Chitanță pentru expediția unei sume de bani.

9. Buletin de călătorie pentru străini al cantorului serviciului diligenței de la Brăila. Scris în limba franceză pentru călătorii străini.

10. Fără an. Acelaşi expus pe verso pentru cunoaşterea condițiilor lor pe care trebuiau să le îndeplinească călătorii.

11. 1857. Adeverință pentru expedierea unei sume de bani.

12. Buletin de expediție pentru mărfuri. Moldova.

Panoul II
Ştampile ale poştilor Țării Româneşti

13. 1860. Stateta stației telegrafice din Craiova către carantina Bechetu, cu ştampilă.

14. 1851. Poşta Caracal. Dovadă pentru o depeşe trimisă la Şopîrlița, cu ştampilă.

15. 1859. Chitanță cu ştampila poşta Buzău, 1846.

16. 1854. Dovadă cu ştampila poştia Giurgiu.

17. 1856. Dovadă de la biroul poştelor din Piteşti pentru o depeşe, cu ştampilă Casa Poştiilor drumului Cîineni.

18. 1853. Dovadă de la Direcția Poştelor drumului Călăraşi şi Oltenița, cu ştampilă.

19. 1856. Chitanță cu ştampila poştia Brăila.

20. 1851. Dovadă pentru primirea unei ştafete la Piatra, cu ştampila poştea Slatina.

21. Fără an. Dovadă a stației telegrafice Ploieşti, cu ştampila „Curierul Rumînesc".

22. 1846. Chitanță a despărțirii drumului Craiovei, cu ştampilă drumul Cîineni.

23. 1856. Dovadă cu ştampila poştia Rîmnicu Vîlcii.

24. 1851. Despărțirea poştelor drumului Călăraşi, cu ştampila Casa poştelor drumului Cîineni.

25. Fără an. Dovadă cu ştampila poştia Rîmnicu Vîlcii.

26. 1846. Direcția poştelor drumului Ploieşti, cu ştampila.

27. 18[...]. Dovadă a Direcției drumului Craiova din Bucureşti, cu ştampilă.

Ştampile ale poştiilor din Moldova
Adeverințe şi chitanțe purtînd ştampile

28. 1852. Expediția poşti Focşani.
29. 1852. Expediția poşti Tg. Vaslui
30. 1852. Expediția poşti Tg. Huşi
31. 1852. Expediția poşti Tg. Tecuciu
32. 1852. Expediția poşti Tg. Galați
33. 1852. Expediția poşti Bacău
34. 1852. Expediția poşti Galați
35. 1852. Expediția poşti Bacău

36. 1852. Expediția poşti Tg. Roman
37. 1857. Retur recipisă.

Ştampile poştale din Țara Românească 1853-1862, cu litere chirilice

38. Bechet
39. Brăila
40. Bucureşti I.
41. Bucureşti II.
42. Buzău
43. Kalafat
44. Kîmpulung
45. Karacalu
46. Kraiova
47. Giurgiu
48. Olteniţa
49. Piteşti
50. Rîmnicu Vîlcii
51. Slatina I.
52. Slatina II.
53. TîrguJiul
54. Tîrgovişte
55. Severinul
56. Turnu
57. Zimnicea I.
58. Zimnicea II.

cu litere latine

59. Ploieşti
60. Brăila

Ştampile poştale din Moldova
Franco

61-75. Diferite ştampile premergătoare introducerii mărcilor poştale folosite la Bacău, Botoşani, Fălticeni, Huşi, Iaşi, Tecuci etc., folosite şi după introducerea mărcilor şi ştampilelor clasice. Între ele la nr. 75 o scrisoare cu marcă de 40 parale „porto scrisorei" obliterată cu ştampilată prefilatelică franko.

Panoul III
Ştampile sanitare „Cordonul Dunării"

76. Scrisoare din mînăstirea Cocoşu Dobrogea adresată „preasfinţitului şi de Dzeu alesului Episcop al Huşului DD. Meletie, cu multă smerenie să adresarisască" purtînd ştampila „Kunrăţit la Căpitănia portului Galaţi".

77. 1850. Iunie 21. Scrisoare pornită de la Brusa adresată de Grigore Ipătescu tatăl Anei Ipătescu iubitului său fiu Grigore G. Ipătescu purtînd ştampila „Sau Kurăţit carantina Brăila".

78. Bilet de liberă circulaţie pe apă purtînd ştampila Vama Brăila.

79. 1842. Paşaport purtînd ştampila Direkţia karantinii Brăila şi ştampila căpitănii portului Brăila.

80. 1858. Paşaport purtînd ştampila direkţiei karantinii Brăila şi ştampila punctului Brăila.

81. 1844. Paşaport purtînd ştampila direkţiei karantinii Giurgiu 1830.

82. 1855. Paşaport purtînd ştampila punctului Giurgiu.

83. 1851. Bilet purtînd ştampila karantinei Giurgiu pentru „Slobodă ieşire din principat a coprinsului din faţă fiind venit cu vaporu curat"

84. Bilet purtînd ştampila punctului Turnu compania din batalionu 2.

85. Idem, purtînd ştampila compania din batalionul 1.

86. 1858. Bilet purtînd ştampila „punctul Izlaz 1830".

87. Scrisoare purtînd ştampila punctului Beketu, roata 4-a din batalionul de grăniceri.

88. Idem aceeaşi ştampilă ceară roşie.

89. 1858. Bilet purtînd ştampila punctului Turnu roata 1 din batalionul de grăniceri.

90. 1852. Paşaport purtînd viza karantinei Severinului cu menţiunea „Curăţat fiind să înaintează comandirului acestui punct" care vizează paşaportul pentru slobodă mergere prin Austria cu ştampila karantinei Turnu Severin.

91. Scrisoare cu ştampila punctului Beketu în ceară roşie.

92. 1831. Scrisoare purtînd ştampila cu ceară roşie „karantina Kalafat".

Ştampile sanitare alei poştei austriece prevăzute cu ştampilele „sigilium sanitatis" ale poştelor austriece din Ţara Românească şi ştampilele în ceară roşie de Turnu Roşu şi Timiş

93. Fără dată. Scrisoare pornită din Bucureşti purtînd ştampila „Bukurestin der Walachiei" şi ştampila „sigilium satitatis" din Bucureşti şi,

un fragment din ştampila cu ceară roşie a punctului de hotar Timiş, indescifrabilă, purtînd adresa „în cinstită mînă dumneaei cocoanii Cleopatra Ghica, cu plecăciune să se dea“ cu precizarea „La Braşov în piaţă“. Poşta austriacă a trecut adresa în limba germană „Madame Kleopatra Ghika in Kronstadt“.

94. 1821. Scrisoare cu adresa în limba grecească către Nicolae Glogoveanu la Sibiu purtînd ştampila poşti austriace din Bucureşti „Bukurest in der Valachei“, ştampila „sigilium sanitatis“ din Bucureşti precum şi trei ştampile în ceară roşie ale punctului de trecere peste frontieră „Rothen turn sigillu sanitatis“.

95. 1822. Scrisoare pornită din Bucureşti la Sibiu cu adresa „cinstit al meu mai mare dumnealui biv val clucer Niculai Glogovanu cu plecăciune“. Poartă ştampila „sigillum sanitatis“ de la Bucureşti şi ştampila „rother thurn sigillum sanitatis“

96. 1845. În scrisoare plecată din Bucureşti purtînd ştampila poşti austriace „bukurest“ şi ştampila „sigillum sanitatis“ tipul 2 Bucureşti.

97. 1821. Scrisoare adresată lui Nicolae Glogoveanu purtînd ştampila „sigillum sanitatis“ de la Craiova şi o splendidă ştampilă în ceară roşie „sigillum sanitatis rother thurn“

98. 1821. Orşova. Paşaportu clucerului Nicolae Glogoveanu purtînd pe verso ştampila „sigillum sanitatis“ a punctului de trecere Orşova.

99. 1836. Recipisa poşti austriace din Bucureşti purtînd pe verso ştampila „sigillum sanitatis“ I Bucureşti.

100. Scrisoare cu adresă în limba ebraică adresată lui Matei Russo purtînd ştampila cu ceară roşie de la Turnu Roşu

101-103. 1822. Trei scrisori adresate lui Nicolae Glogoveanu la Sibiu, purtînd ştampila „sigiliu, sanitatis“ de la Târgu Jiu şi ştampilele cu ceară roşie „sigilii sanitatis rother thurn“

104-106. Trei formulare „sanitäts Fede für personene“ din 1823 - 1831, 1831 pe numele Izrael Abraham, Marcu Lebcovitz şi Suzana Apostolide în care se specifică curăţirea bagajelor şi efectelor. Evident o dată cu aceasta se dezinfecta şi corespondenţa.

Am predat,
C.S. Nicolăescu-Plopşor
str. Ion Slavici nr. 2, etaj II, apart 2

(C.S.)

Anteproiectul privind organizarea Muzeului Poştelor Române, întocmit de Victor Brătulescu, Alexandru Bădăuță şi George Potra în 1959

TOVARĂŞE DIRECTOR GENERAL,

Alăturat, depunem un anteproiect cu privire la creierea unui „Muzeu al Poştelor Romîneşti", anteproiect care – după cum se arată în partea lui finală – urmează a fi dezvoltat tematic şi pe plan, îndată după primirea detaliilor necesare şi cuvenita aprobare de lucru.

1 iulie 1959.

MEMORIU
Privind înființarea Muzeului Poştelor Romîne

Supunem, mai jos, un anteproiect cuprinzând date preliminare cu privire la crearea unui „Muzeu al Poştelor Romîne", ca instrument de documentație asupra trecutului poştal, evoluției şi structurii lui actuale. El va cuprinde, astfel, în această fază, un rezumat succint al istoricului Poştelor în general: deopotrivă în trecutul lor cel mai îndepărtat, ca şi în vremile mai apropiate, la alte popoare ca şi la noi, o trecere în revistă, prin reproduceri sau reconstituiri, a acelor forme, chiar rudimentare, din care s-au dezvoltat cu vremea aşezăm cele pe temeiul cărora, omenirea şi noi, am putut răzbata pînă la perfectul mecanism poştal contemporan.

Existent în toate țările socialiste şi în majoritatea celorlalte, muzeul poştelor este chemat să redea, din acest punct de vedere, cunoscătorilor ca şi oamenilor muncii din țara noastră şi de peste hotare, o imagine concretă, sugestivă şi cît mai cuprinzătoare, mai întâi a acestor începuturi de comunicații poştale: de la formele adînc primitive, pînă la aşezările poştale cunoscute în antichitate.

Acest capitol, bază a muzeului, realizat în deosebi grafic, va grupa inițial aspectele primare ale comunicațiilor şi legăturilor dintre oameni; semnalizările vizuale şi acustice, împreună cu cele dintîi organisme

cunoscute la popoarele vechi (curierii serieni, pedeştri, călări sau cu vehicule). Considerate pe etape, aceste instrumente vor fi înfăţişate, apoi, astfel cum ele au fost utilizate, cu specificul respectiv, de chinezi, perşi, greci şi romani. Odată cu prezentarea Poştei la Romani, vor apare în Muzeu cele dintîi urme de organizări poştale pe teritoriul romînesc, ca elemente de trecere spre primele menţiuni documentare asupra „olacurilor" noastre: hrisovul lui Mircea cel Bătrân.

Este, credem, locul să arătăm aci că, pentru acest material introductiv ca şi pentru întreg conţinut al Muzeului, ni se pare potrivit ca inscripţiile respective să constituie piese de „interpretare" a exponatelor lui. O considerare a fiecăruia dintre aceste exponate, în raport cu condiţiile sociale, politice şi economice ale epocilor pe care le exprimă, procedeu care va înlesni vizitatorilor să cunoască, în acelaşi timp cu partea documentară, şi caracterul exclusivist şi antisocial al aşezărilor poştale din antichitate. După cum, atunci cînd se înfăţişează trecerea de la organizaţiile romane din fosta Dacie la acele romîneşti, care le-au urmat peste veacuri, se va sublinia lipsa de succesiune organică între fostele instituţii poştale romane de pe acest teritoriu şi începuturile Poştei în ţările dunărene; element care va pune în valoare caracterul constructiv al acestor începuturi autohtone, cum şi marile dificultăţi pe care ele le-au întîmpinat, atunci cînd s-au pus bazele organizaţiilor poştale de mai tîrziu.

În capitolul următor, Muzeul va prezenta unele date privind poşta Austriacă, poşta Ţaristă şi poşta Turcească, adecă organizaţiile poştale străine cu care noi am fost în contact din pricina războaielor şi ocupaţiilor militare, punînd accentul pe natura imperialistă a acestor raporturi. Cum şi pe caracterul autarhic pe care, din această pricină, l-au avut întîiele comunicaţii romîneşti; instrumente mai mult în mîna claselor dominante şi exploatatoare decît la dispoziţia nevoilor poporului însuşi.

În acest fel, cea de a treia grupă de exponate cuprinzînd Poştele romîneşti din secolul al XIX-lea pînă la epoca trecerii lor, de la formele de exploatare particulară la începutul de organizare al Poştei de Stat, va constitui capitolul cel mai amplu al acestei părţi introductive a „Muzeului Poştelor Romîne", releuri, hanuri, surugii, însoţitori, popasuri, material, mijloace de transport, aparatură etc. spre a se încheia cu factorii revoluţionari, de sfîrşitul aceluiaşi veac, care a premers şi determinat organizarea poştelor moderne romîneşti.

Odată acest capitol încheiat, Muzeul va tinde la exponarea adevăratei epoci de formare a Poştelor Romîneşti, trecînd de la faza prezentărilor mai mult grafice, la aceia a înfăţişărilor directe, de materiale şi

obiecte, în măsura în care ele vor putea fi adunate şi expuse în sălile respective. Această acțiune va trebui să conțină, cum este firesc, unul din rosturile fundamentale ale muzeului nostru, formînd şi un punct istoric de trecere, către aspectele lui finale: Poştele Republicane şi emisiunile de timbre poştale romîneşti de după 23 August; capitol care va desvolta, puternic şi bogat principiul „Poşta în slujba poporului şi a progresului socialist realizat în țara noastră".

Cu acest capitol ajungem, de fapt, la ceia ce „Hotărîrea Consiliului de Miniştri" Nr. 833/1958 a definit, prin alineatul referitor la acest Muzeu, atunci cînd a hotărît organizarea „în Bucureşti a unei expoziții de mărci poştale romîneşti, cu caracter permanent". Adică utilizarea, în cuprinsul acestei definiții, a materialului şi experienței acumulată cu prilejul manifestărilor jubiliare de anul trecut.

Căci, în realitate, aspectele desfăşurate pînă acum (în prezentul Memoriu) n-au făcut decît să traseze şi să pregătească, introductiv şi pe înțelesul tuturor, folosind un criteriu monografic, cadrul general în care Poştele Republicane şi Filatelia Romînească exprimă şi se întâlnesc organic într-acelaş spirit, socialist şi popular.

Pe această linie, partea finală a Muzeului, echilibrată proporțional cu parte introductivă, făcînd o netă demarcație între trecut şi prezent, ia ca bază anul 1948: anul cînd, prin grija Partidului şi a Guvernului, Poşta şi Filatelia Romînească îşi găsesc şi afirmă, cu adevărat, funcțiile pe care ele sînt chemate să le îndeplinească în R.P.R., precum în orice alt stat socialist. În acest sens Muzeul va arăta între altele, bunăoară, că însăşi tema unui timbru poştal nu are, în noua concepție, un caracter întîmplător: aparține vremii şi complexului constructiv al problemelor şi iar, ca atare, emisiunile poştale trebuie să exprime acest complex, în ordine şi pe măsura în care el este un bun util tuturor.

În ansamblul său, după cum în partea de început, „Muzeul Poştelor şi al Emisiunilor Poştale" se va strădui, astfel, să pună în valoare – şi în acest al doilea sector – inventarul tuturor valorilor filatelice şi poştale socialiste. Ca un fel de imens seminer, documentar şi plastic, al învățăturilor Partidului, formulate pe această cale: gîndire în care, aparent-neînsemnatul timbru poştal, se multiplică într-o infinitate de lecții şi lămuriri demonstrative, închinate cunoaşterii şi trăirii (cît mai temeinice şi eficiente) a vieții poporului nostru, a luptelor pe care el le-a purtat pentru cucerirea libertăților socialiste şi a comorilor realizate prin munca lui.

Din punct de vedere pedagogic-social, Muzeul Poştelor şi al Emisiunilor de Timbre Poştale nu va trebui să fie numai o amplă înşiruire

de valori, fie ea oricît de decorativ prezentată; şi un instrument activ, de orientare şi educare a maselor, la îndemîna muncitorilor din uzine sau de pe ogoare, ca şi a cărturarilor ori profesioniştilor cei mai avansați, din țară sau de peste hotare.

Sub acest raport – care e cel esențial – fiecare emisiune, integrată în concepția care stă la baza politicii de stat în acest domeniu, va fi considerată prin toate cauzalitățile care justifică producerea şi circulația ei.

În acest fel, partea finală a Muzeului va constitui nu numai harta filateliei republicane, ci va înfățișa toată imensa ei configurație de valori, prin prezența în cadrul ei, a tuturor realităților care compun această variată şi constructivă geografie a vremurilor noi, cum şi prin faptul că: departe de a fi epuizate prin emisiunile apărute, aceste realități sporesc zi de zi, prin noi şi noi probleme care se cer rezolvate, – tocmai în numele acestui uriaş spirit socialist care animă astăzi toate sectoarele republicane de creație. Spirit care, împletit cu criteriul **monografic-documentar,** va forma însăşi tema generală a „Muzeului Poştelor şi Emisiunilor Poştale Romîne".

Supunînd aci, acest sumar Ante-Proect al acestui Muzeu, rugăm ca el să fie considerat ca un temei pentru o aprobare de principiu, adăugînd că: tematica de detaliu, cu arătarea amănunțită în plan, a desfăşurării ei pe săli şi panouri, ca şi proiectarea în sine a întregului „Muzeu al Poştelor şi Emisiunilor de Timbre Poştale", urmează a fi întocmită de un colectiv (care a şi întreprins documentația preliminară), pentru a cărui angajare solicităm, deasemeni, cuvenita aprobare.

În numele colectivului
Prof. Victor Brătulescu

(A.M.N.F.)

Capitolul VIII

COMERȚUL FILATELIC

Comerțul, componentă foarte importantă a activității filatelice, a apărut odată cu pasiunea pentru colecționarea mărcilor poştale. Între colecționarii de mărci poştale şi negustorii filatelici a existat mereu o relație de interdependență. Nu se poate concepe colecționarea mărcilor poştale fără existența comercianților de timbre şi nici a acestora fără colecționari.

VIII. 1. Negustori de mărci poştale până în 1948

Se cunoaşte faptul că în perioada de pionierat a filateliei comercianții de mărci poştale au fost cei care, prin reclama făcută activității lor comerciale, au contribuit substanțial la promovarea filateliei. Sprijinirea mişcării filatelice de către comercianții de profil continuă şi astăzi, când, mai ales în străinătate, casele filatelice contribuie cu sume importante de bani la organizarea diverselor acțiuni filatelice, precum expozițiile sau concursurile, publicarea diverselor lucrări sau desfăşurarea unor simpozioane, iar reclama pentru colecționarea mărcilor poştale este făcută aproape în exclusivitate de către acestea. Motivul unei astfel de atitudini este cât se poate de clar. Fără filatelişti, activitatea comercianților filatelici încetează.

La noi în țară, reclama făcută în presă, în ultimul sfert al secolului al XIX-lea, de diverşi comercianți colecționării mărcilor poştale, a contribuit decisiv la apariția acestei pasiuni. Printre primii comercianți de mărci poştale de la noi au fost librarii şi negustorii de antichități.

La început, în reclamele din presă care făceau referire la mărcile poştale nu se preciza dacă era vorba despre mărci poştale destinate colecționării sau utilizării lor pentru francarea scrisorilor. Astfel, ziarul craiovean „Mercantilu" preciza că anunțurile din publicația ieşeană „Curierul de Jassy" se pot plăti şi în mărci poştale[1]. Incertitudinea este

[1] S. Albu, *Evocări filatelice din Oltenia*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie 1966, p. 14.

generată de faptul că timbrele serveau în egală măsură scopului pentru care au fost emise, adică pentru francarea scrisorilor, dar erau căutate şi de colecționari. Librarii vindeau timbre, iar clienții cumpărau mărcile poştale fie pentru a trimite scrisori, fie pentru a le păstra în colecții. Tot în presa craioveană din anii '80 ai secolului al XIX-lea a apărut informația că la „Librăria Românească" de pe „Calea Unirii" se găseau de vânzare mărci poştale la prețuri ieftine[2]. Cum mărcile poştale curente nu se puteau vinde, de regulă, sub valoarea nominală, putem considera că acest anunț viza mărcile poştale pentru colecționari.

Treptat lucrurile încep să se clarifice, atunci când se face precizarea că este vorba despre timbre scoase din uz, care desigur că nu puteau servi decât colecționarilor[3]. În alte situații se preciza în mod clar că se vând „timbre şi mărci pentru colecțiuni". Către sfârşitul secolului al XIX-lea apar şi anunțurile clare de comercializare a mărcilor „Cap de Bour", fapt ce dovedeşte un comerț filatelic evident.

O altă caracteristică interesantă a comerțului filatelic din perioada de începuturi este amestecul dintre antichități şi timbre. Acest lucru se poate observa la frații Şaraga din Iaşi, ale căror anunțuri evidențiau interesul pentru documente vechi, medalii şi monede. Negustorii care practicau acest tip de comerț au impus treptat şi colecționarea scrisorilor şi documentelor poştale, ramură filatelică ce astăzi este cunoscută sub numele de „istorie poştală". Prin vânzarea cu precădere a mărcilor poştale pentru colecționari s-a ajuns ca anumiți negustori să fie considerați comercianți de mărci poştale. Nu se poate afirma că unii dintre ei nu au continuat să vândă şi alte lucruri, precum mărcile curente pentru francarea scrisorilor, antichități, cărți sau caiete de şcoală, dar mărcile poştale pentru colecționari devin principalul lor obiect de activitate.

George Potra o evocă pe negustoreasa Ghisela Popper, care printre antichități şi lucruri de valoare vindea şi timbre, „marfa cea mai căutată pentru noi, elevii de atunci"[4]. Dacă în străinătate se poate vorbi despre o

---

[2] *Ibidem*.

[3] După Silviu N. Dragomir, *op. cit*., p. 29; autorul publică un anunț apărut în ziarul „Universul" din 17/29 iulie 1886, p. 4.

[4] O descriere interesantă a comerciantei, ca şi destinul ei tragic, la George Potra, *Din Bucureştii de altă dată*, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981, p. 465; relatarea este preluată şi în George Potra, *Din Bucureştii de ieri*, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1990, volum II, pp. 291-292; Ghisela Popper era sora exploratorului Iuliu Popper, care la rândul lui era filatelist şi a dus cu el în Patagonia mărci poştale românești, pe care ulterior le-a recuperat Carol Schafhütl de la un comerciant german (vezi pe larg la Carol

specializare a negustorilor pe anumite sectoare ale filateliei, cum ar fi timbrele emise în anumite țări, istoria poştală, filatelia tematică, timbrele fiscale etc., la noi nu a avut loc un astfel de fenomen, negustorii filatelici putându-se împărți în două mari categorii: comercianți mari şi comercianți mici. Toți negustorii din România au vândut de toate, mărci româneşti sau străine, tot ce li s-a cerut sau mai bine zis tot ce au avut. Sigur că timbrele româneşti au fost preponderente în Vechiul Regat, după cum cele austriece şi ungureşti erau mai căutate în Banat, Transilvania şi Bucovina.

Există puține informații despre organizarea negustorilor filatelici din România într-o societate proprie. Comerciantul timişorean Bela Kralicsek a primit în 1920 o diplomă ce atesta 25 de ani de activitate în cadrul „Uniunii Internaționale a Comercianților de Valori Poştale”[5], iar un alt negustor timişorean, Dezideriu Űrmeny a participat tot în 1920 la un congres al comercianților de timbre ce a avut loc la Zűrich, fiind considerat reprezentant al comercianților de mărci poştale din România[6]. Există o informație care evocă o „Societate a Comercianților de Mărci din România”, ce apare în legătură cu organizarea expoziției din 1924, când sunt amintiți preşedintele acesteia, Carol Schafhűtl, şi secretarul Felix Grün. În 1948 mai exista încă „Asociația Comercianților de Mărci Poştale pentru Colecțiuni”, al cărei preşedinte era Gh. Triandafil, iar secretar general Willy Nathansohn, societatea fiind recunoscută ca persoană juridică sub no. 30/1944 şi având sediul în Pasajul Vilacross nr. 1[7].

Apartenența comercianților filatelici la asociațiile colecționarilor a fost mereu o chestiune foarte discutată. În România, atitudinea societăților filatelice față de negustori nu a fost constantă. Vânzătorii de timbre nu erau admişi, în 1891, ca membri în „Societatea Română de Timbrologie”[8]. În 1894, când „Societatea Română de Timbrologie” invita toți colecționarii de timbre, din țară şi din Bucureşti, la o întrunire unde urma să se discute despre expoziția ce va fi organizată şi chiar despre un congres filatelic, se

---

Schafhütl, *Amintirile unui filatelist*, în „Filatelia”, nr. 46, 15 noiembrie 1946, p. 10); pentru uciderea Ghiselei Popper vezi şi la Silviu N. Dragomir, *Un Bucureşti mai puțin cunoscut*, Editura Lucman, 2008, pp. 86-88; pentru pasiunea filatelică a lui Iuliu Popper, vezi la ing. Dan Dumitrescu, *Iuliu Popper, regele Țării de Foc – 150 de ani de la naştere* –, în „Romfilatelia”, nr. 6, iunie 2007, pp. 14-17.

[5] *Apud* Tiron Martin, *op. cit*., p. 25.

[6] *Ibidem*, p. 27.

[7] A.N.R. – A.N.I.C., fond *Ministerul Artelor şi Informațiilor*, dosar nr. 138/1948, f. 12.

[8] * * *, *Societatea Română de Timbrologie*, în „Timbrofilul”, nr. 13, noiembrie-decembrie 1891, p. 1.

interzicea în mod expres accesul negustorilor, afirmând că *„vânzătorii de timbre nu sunt admişi”*[9].

În perioada interbelică negustorii filatelici participă cu colecțiile lor la expozițiile filatelice şi sunt admişi ca membri în societățile de colecționari, unii deținând chiar funcții în conducerea acestora. Aşa a fost cazul lui Carol Schafhűtl, Wilhelm Nathansohn, Arnold Jaslowitz, Hermann Birner, Samuel Lupovici, Onig Tulbendjan şi Franz Secsi, care au fost membri fondatori ai „Asociației Filateliştilor din România”[10]. În 1938 îi întâlnim pe Samuel Lupovici, Wilhelm Nathansohn şi Marcu Martin cenzori ai aceleiaşi societăți[11]. Carol Schafhűtl a fost chiar vicepreşedinte al „Asociației Filateliştilor din România”, iar Wilhelm Nathansohn secretar în 1935[12]. În schimb, o altă asociație de colecționari de mărci poştale, înființată în 1934, numită „Societatea Filatelică Română”, stipula în articolul 6 al statutului că *„poate face parte din societate orice persoană în afară de comercianții de timbre cu firmă înscrisă”*[13].

În darea de seamă a adunării generale a aceleiaşi societăți, care a avut loc la 26 februarie 1939, se preciza la punctul 1 *„ca punct moral, s-a avut în vedere să nu se admită ca membrii, negustorii de timbre”*[14].

S-a afirmat că *„filateliştii i-au ținut pe negustorii de mărci poştale la un index prelungit”* şi că a fost ignorată contribuția acestora la dezvoltarea mişcării filatelice[15]. Opoziția față de apartenența comercianților filatelici la anumite asociații de colecționari de mărci poştale a fost considerată nedreaptă şi pentru motivul că aceştia, buni cunoscători ai mărcilor poştale, au avut, nu în puține cazuri, rezultate remarcabile în domeniul expozițional sau pe tărâmul publicisticii filatelice. Nimeni nu poate contesta aceste calități pe care le-au avut unii din marii noştri negustori de mărci poştale. Motivul pentru care unele societăți filatelice s-au opus primirii în rândurile

---

[9] Pompiliu Voiculeț-Lemeny, *Primele expoziții şi muzee filatelice*, în „Almanahul Filatelic”, Bucureşti, 1983, p. 50.

[10] * * *, *Statutele Asociației Filateliştilor din România*, în „Filatelia pentru toți”, nr. 19, iulie 1933, pp. 379-380.

[11] * * *, *Asociația Filateliştilor din România*, în „Noua Revistă Filatelică Română”, nr. 5, mai 1938, p. 15.

[12] Wilhelm Nathansohn, *Proces Verbal al Adunării Generale a Asociației Filateliştilor din România din 20 ianuarie 1935*, în „Filatelia pentru toți”, nr. 37, ianuarie 1935, pp. 4-5.

[13] * * *, *Societatea Filatelică Română, act constitutiv şi statute*, în „Revista Societății Filatelice Române”, nr. 1, ianuarie 1838.

[14] * * *, *Darea de seamă a Adunării Generale din ziua de 26 Februarie 1939*, în „Revista Societății Filatelice Române”, nr. 3, martie 1939, p. 60.

[15] Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, vol. 4, p. 305.

lor a negustorilor filatelici este cu totul altul. Asociațiile de colecționari sunt formate din oameni cu diverse profesii pentru care filatelia este doar un *hobby*. Negustorii de mărci poştale sunt filatelişti profesionişti. În străinătate negustorii de timbre sunt desemnați uneori chiar sub această denumire *filatelist profesionist*. Diferența substanțială dintre un colecționar de mărci poştale şi un comerciant filatelic este că pentru prima categorie filatelia este doar o pasiune, pe care o practică în timpul liber, pe când pentru comercianți ea este o profesiune, din practicarea căreia îşi câştigă existența. Unii colecționari consideră că nu este corect ca la o expoziție filatelică, care are un pronunțat caracter competitiv, să poată expune şi negustorii de mărci poştale şi colecționarii, deoarece ar fi o competiție inegală, între *amatori* şi *profesionişti*. Aceleaşi considerente generează şi opoziția față de admiterea negustorilor printre membrii unor societăți filatelice. Din acest punct de vedere se poate constata că nu există o discriminare față de negustori ci doar un alt mod de a privi lucrurile. Nici pe plan extern aceste aspecte nu sunt lămurite pe deplin sub acest aspect. Unele societăți acceptă ca negustorii filatelici să devină membri ai respectivei asociații, altele nu. Celebra societate britanică „Royal Philatelic Society" abia de câțiva ani a permis accesul comercianților în rândurile membrilor ei. Cu toată opoziția unora, comercianții de mărci poştale participă chiar şi la expozițiile filatelice organizate sub patronajul F.I.P. pentru că regulamentele F.I.P. nu prevăd interzicerea acestor participări.

Marile firme filatelice sponsorizează uneori diverse manifestări filatelice. Este deja o tradiție acest fapt şi am putea spune că este chiar în firea lucrurilor pentru că activitatea de comerț filatelic trăieşte atâta timp cât există pasiunea pentru colecționarea mărcilor poştale. Relația dintre comercianții filatelici şi expozițiile filatelice este însă mult mai complexă. F.I.P. solicită filateliştilor care doresc să obțină acreditarea de membru de juriu să precizeze dacă lucrează, *full-time* sau *part-time,* pentru o firmă comercială filatelică. Nu se cunoaşte reacția F.I.P. în cazul unor răspunsuri pozitive la aceste întrebări. Din practica membrilor de juriu s-a constatat evitarea, pe timpul lucrărilor juriului, a contactului cu negustorii filatelici. Explicația constă în faptul că aceştia ar putea avea interesul să influențeze deciziile juriului din considerente comerciale. De altfel, este cunoscută tendința unor negustori filatelici de a iniția sau de a susține diverse curente filatelice, în funcție de stocurile pe care le au sau de posibilitățile de a procura diverse piese filatelice. Aşa s-a ajuns ca în colecțiile tematice, ce cu ani în urmă erau constituite majoritar din piese moderne şi contemporane, să fie incluse piese vechi şi rare, cum ar fi eseurile, machetele de mărci

poştale, sau diverse piese de istorie poştală, ce au asigurat succesul unor expozanți. Acest curent a fost promovat şi de negustorii filatelici, care au realizat o deschidere a pieței pentru astfel de produse, urmată de o creştere substanțială a prețului acestora.

Printre comercianții de mărci poştale din România întâlnim foarte mulți evrei. Sunt nume binecunoscute, precum Elias Şaraga, Samuel Lupovici, Heinrich Birnbach, Wihelm Nathansohn, S. Kislinger, A. Hechter, Marcu Martin şi mulți alții[16]. Într-un interviu acordat în 2002, Marcu Martin, nonagenar, stabilit după 1950 în Israel, deapănă unele amintiri despre viața filatelică interbelică din Bucureşti. Printre altele, spune că prin 1938 a reuşit să-şi deschidă un magazin filatelic pe care în perioada „românizării" din 1941 a fost nevoit să-l cedeze unui prieten român, colonelul Triandafil[17]. Cu toate că în interviul amintit Marcu Martin plasează momentul înființării magazinului abia în 1938, în reclamele din presa vremii găsim magazinul, ce era situat pe str. Smârdan nr. 13, încă din 1934[18]. În noiembrie 1939 în presă a apărut un anunț prin care Marcu Martin, fiind concentrat, îşi cerea scuze „onor clientelei" pentru întârzierea cu care rezolva corespondența şi cu care onora comenzile[19]. În februarie 1941 întâlnim magazinul filatelic Marcu Martin tot pe str. Smârdan, dar la nr. 11, la etajul al II-lea[20]. Nu este clar dacă este vorba despre o modificare a numerotării străzii sau s-a mutat magazinul în casa învecinată. În perioada iunie-septembrie 1941 reclama acestuia, nelipsită până atunci, încă din februarie 1934, nu mai apărea în presa filatelică. O regăsim însă în perioada 1942-1943[21]. Este posibil ca perioada când Marcu Martin şi-a „împrumutat" magazinul prietenului Triandafil să fi fost în a doua jumătate a anului 1941.

De altfel, chiar în perioada guvernării legionare, se întâlnesc în presa vremii reclame ale unor firme filatelice care atestă faptul că negustorii de mărci poştale evrei nu şi-au întrerupt activitatea[22]. În afara lui Marcu Martin, pe care deja l-am amintit, în perioada 1942-1943 au fost şi alți comercianți

---

16 O listă foarte bogată a negustorilor de mărci poştale din România poate fi găsită la Silviu N. Dragomir, *op. cit*., vol. 4.

17 Silviu N. Dragomir, *Interviu cu un vechi filatelist profesionist ce face parte din istorie: Marco Martin*, în „Filatelia", nr. 9, septembrie 2002, p. 9.

18 Vezi „Filatelia pentru toți", nr. 25, 1 ianuarie 1934, p. 14; idem, nr. 26, 1 februarie 1934, p. 16.

19 Vezi „Revista Societății Filatelice Române", nr. 11, noiembrie 1939, p. 187.

20 Idem, nr. 2, februarie 1941, pagini nenumerotate.

21 Idem, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1942; idem nr. 7-8, iulie-august 1943; idem nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1943.

22 Vezi reclamele firmelor S. Kislinger & Hechter şi Wilhelm Nathansohn din „Revista Societății Filatelice Române", nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1940.

evrei, precum Wilhelm Nathansohn, Adolf Hechter sau S. Kislinger, ale căror reclame le regăsim în revistele filatelice apărute în acei ani[23].

Pentru desfăşurarea comerţului cu mărci poştale nu era întotdeauna nevoie de un sediu propriu, de un magazin. Desigur că cei care aveau la dispoziție un astfel de spațiu erau avantajați pentru că puteau să intre în legătură directă cu clientul şi puteau şi să achiziționeze mărci, nu numai să vândă, atunci când li se oferea posibilitatea. Cei care nu aveau un magazin propriu închiriau un mic spațiu într-o librărie sau tutungerie. Când nici această variantă nu era disponibilă făceau comerț prin corespondență. Dădeau diverse anunțuri în presa filatelică şi aşteptau comenzile prin poştă, livrând marfa în acelaşi mod.

O metodă des întâlnită la comercianții de mărci poştale era publicarea stocului de mărci poştale disponibil şi cu prețurile aferente fiecărei serii sau categorii de timbre. Acestea se numeau „liste cu prețul curent”[24]. Când listele se întindeau pe câteva pagini şi publicarea lor în reviste, la marea publicitate, devenea prea costisitoare, „prețul curent” se trimitea, la cerere, prin corespondență. În afară de stocurile de mărci pe care le aveau, unii negustori se angajau să „execute mancoliste”. Termenul de „mancolistă” vine din limba franceză şi înseamnă listă de lucruri care lipsesc. În limbajul filatelic, foarte rar, s-a folosit şi termenul de „listă de lipsuri”. Negustorii se bazau pe capacitatea de a găsi, în baza relațiilor filatelice pe care le aveau, toate timbrele pe care cineva le dorea. Considerând cererea clientului comandă fermă, făceau tot posibilul pentru a găsi timbrele cerute. În presa de specialitate se găsesc frecvent anunțuri de acest gen[25].

Un alt mod de a vinde timbre era „la kilogram”. În această categorie intrau desigur mărcile poştale comune, fără o valoare deosebită, care se vindeau în cantități mari, măsurându-se la kilogram. Pe lângă timbrele obişnuite în această categorie intrau şi scrisorile, în general cele adresate băncilor sau altor instituții care primeau multă corespondență[26].

O formă de comerț filatelic foarte des întâlnită în străinătate au fost licitațiile filatelice. În România acest gen nu a fost răspândit. Sunt semnalări

---

[23] „Revista Societății Filatelice Române” nr. 7-8, iulie-august 1942; idem, nr. 9-10, septembrie - octombrie 1942; idem, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1943; idem, nr. 3-4, martie-aprilie, 1943; idem, nr. 7- 8, iulie-august 1943; idem, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1943.

[24] * * *, *Lista de prețuri nr. 7 ROMANIA*, în „Filatelia”, nr. 20, 15 octombrie 1945, pp. 8-9.

[25] Reclama firmei I. Stein în „Filatelia”, nr. 17, 1 septembrie 1945, p. 16 şi a lui M. Martin în „Filatelia pentru toți”, nr. 37, ianuarie 1935, coperta 3.

[26] Vezi reclama firmei Arno Teipel, în „Filatelia pentru toți”, nr. 26, 1 februarie 1934, p. 15.

în presa filatelică despre câteva încercări, dar rezultatele nu au fost deosebite aşa încât ele nu au mai continuat. Astfel „*marele magazin de mărci poştale Filatelist Service, sub direcţiunea Domnului A. Marcu*" anunţa organizarea unui ciclu de licitaţii publice de mărci poştale[27]. Lipsa oricăror reacţii ulterioare ne face să credem că evenimentul nu a avut loc, sau, dacă s-a desfăşurat, rezultatele au fost nesatisfăcătoare şi licitaţiile nu au mai continuat. Şi Poşta a adoptat sistemul licitaţiilor pentru a vinde unele mărci poştale. Primele acţiuni de acest gen datează din jurul anului 1900, dar sistemul a funcţionat constant până după al Doilea Război Mondial. La 20 mai 1943 s-a ţinut o astfel de licitaţie pentru vânzarea din stoc a circa 400 milioane de timbre ce nu mai aveau putere de francare, devenite inutilizabile pentru poştă. Deoarece printre aceste timbre se găseau şi mărci poştale emise în tiraje mici, licitaţia ar fi trebuit să trezească interesul filateliştilor. Nu s-au prezentat decât trei ofertanţi: „Asociaţia Funcţionarilor Băncii Naţionale", Disescu şi I. Alexandrescu[28]. La 20 ianuarie 1946 Poşta anunţa o altă licitaţie pentru vânzarea unor serii contemporane, emise între 1943 şi 1945. La 12 mai 1946 a avut loc o licitaţie de timbre româneşti în sala de festivităţi a Uniunii Sindicatelor din P.T.T. la care s-a observat o tendinţă de scădere a preţurilor practicate de diverşi comercianţi. Volumul tranzacţiilor a fost ridicat, vânzându-se timbre din perioada 1916-1946[29]. Peste o săptămână, altă licitaţie ţinută în acelaşi loc confirma tendinţa de scădere a preţurilor pentru noile serii de timbre, fapt ce se explica prin „avalanşa de emisiuni, multe cu supratаxe"[30].

Comercianţii filatelici vindeau atât mărci vechi cât şi noile timbre emise de Poştă. Ei cumpărau de la Poştă noile emisiuni de mărci poştale şi le revindeau colecţionarilor. Profitau de faptul că Poşta nu avea nici obligaţia şi nici posibilitatea de a asigura vânzarea unor serii complete de mărci poştale la toate oficiile poştale din ţară. Pentru acest lucru ar fi trebuit ţinută o evidenţă strictă pe fiecare timbru în parte, ceea ce era greu de îndeplinit de către oficianţii poştali, obişnuiţi numai cu manevrarea timbrelor pentru francarea scrisorilor, unde nu era importantă decât valoarea nominală a unui timbru, fără să se acorde o importanţă culorii sau desenului timbrului. Deseori erau timbre cu aceeaşi valoare nominală, dar

---

[27] * * *, *Mare eveniment în lumea filatelică*, în „Filatelia", nr. 29, 1 martie 1946, p. 12.

[28] * * *, *Licitaţie publică filatelică*, în „Revista Societăţii Filatelice Române", nr. 3-4, martie-aprilie 1943, p. 27-29.

[29] * * *, *Licitaţii de timbre româneşti*, în „Filatelia", nr. 34, 15 mai 1946, p. 13.

[30] Idem, nr. 35, 1 iunie 1946, p. 11.

care difereau prin culoare sau desen. Exista de obicei un singur loc, un ghişeu la Palatul Poştei, unde se puneau în vânzare noile emisiuni de timbre în serii complete. De aici negustorii le cumpărau şi apoi le vindeau filateliştilor din toată ţara.

Uneori se încerca specularea acestor noi serii de timbre prin acapararea unui număr cât mai mare de serii încă de la început, de către un grup de comercianți[31]. Cu cât tirajul emisiunii era mai mic, cu atât şansele de a specula o emisiune erau mai mari. Odată intrată pe mâinile unor comercianți o cantitate mare dintr-o serie de timbre, ea se putea specula cu uşurință pe o piață unde mărcile respective nu se găseau. Totul era bine pregătit, lansându-se zvonurile necesare privind raritatea seriei. Pe piață se simțea imediat lipsa şi seria devenea foarte căutată şi în consecință foarte bine plătită. O altă metodă speculativă a fost achiziționarea unui număr cât mai mare de exemplare dintr-o singură valoare nominală, de obicei cea mai ieftină, pentru a se putea cumpăra uşor cantități foarte mari. Dar cum o serie de timbre trebuie să fie completă, fără acel timbru colecționarii nu puteau avea seria întreagă. În acest mod se controla pe piața filatelică toată seria, prin deținerea unei mari părți din tirajul timbrului cu valoarea cea mai mică.

O problemă foarte importantă a filateliei, cu care s-au confruntat în egală măsură colecționarii şi comercianții, au constituit-o falsurile de mărci poştale. Pentru autentificarea mărcilor poştale se apela la experți filatelici. Pe plan mondial s-a încercat impunerea unei legi contra falsificatorilor de mărci poştale, delict care în legislația multor state nu exista şi de lipsa căreia puteau profita falsificatorii.

O pondere însemnată a comerțului filatelic a fost realizată chiar de colecționari. Încă înainte de a se organiza prima societate filatelică din România, în 1891, se remarca faptul că la acea dată, printre cei 64 de colecționari de mărci poştale cunoscuți, erau 10-15 care erau şi colecționari şi negustori în acelaşi timp[32]. Printre negustorii de timbre cunoscuți în acea perioadă erau: A. Pancu, debitant de tutun, M. Alcalay, librar, B. Margarette, librar, G. Ionescu, debitant de tutun şi G. Steiner, comerciant de obiecte muzicale din Galați. Colecționarii care se ocupau şi cu negoțul filatelic erau: C.M. Moroiu, G. Huch, M. Leyemdeker - junior, M. Antoniu, T. Basiliad, Arthur Rotschild, E. Winkler, A. Petruțiu. (toți

[31] O descriere a aglomerației ce domnea la ghişeele Poştei cu ocazia punerii în vânzare a unei emisiuni noi de mărci poştale este prezentată la * * *, *În atenția celor în drept*, în „Revista Societății Filatelice Române", nr. 6-7, iunie-iulie 1941, pp. 86-87.

[32] „Timbrofilul", nr. 5, ianuarie 1891, p. 1.

din Bucureşti), C.M. Stitu din Iaşi, G.Gr. Pascu din Codăeşti, T. Arsenti din Tr. Severin şi N. Potamiano din Focşani[33].

Cu toate că numele lui Dimitrie C. Butculescu nu apare printre colecționarii care se îndeletniceau şi cu comerțul de mărci poştale, există un document ce poate fi interpretat în acest sens. Este vorba despre un text în limba franceză, tipărit la Imprimeria G.A. Lăzăreanu, 3, rue Episcopiei, Bucarest, din martie 1895, cu antetul Biroului Preşedintelui Societății Filateliştilor Români, din strada Clemenței nr. 11 bis, care comunica faptul că unul din membrii societății, vinde timbre Principatele Unite, de 3, 6 şi 30 parale, în cantități de câte 6, 50 sau 100 de serii la prețul de 5,50, 43 sau 82 franci[34].

La Bucureşti exista o bursă a colecționarilor de mărci poştale, unde la începutul anului 1891 timbrele româneşti erau foarte căutate, pe când cele străine nu se vindeau, fiind puțin cerute de colecționari[35]. Bursa de timbre se ținea la cafeneaua „Schreiber", de pe bulevardul Elisabeta, aproape în fiecare seară, între orele 20 şi 21. Foarte căutate erau mărcile emise cu efigia domnitorului A.I. Cuza[36].

Comerțul practicat de colecționarii de mărci poştale a fost tot timpul o caracteristică a asociațiilor filatelice din România. Înainte de Primul Război Mondial şi în perioada interbelică el a fost la cote relativ scăzute comparativ cu numărul mare de comercianți de mărci poştale cu firme înscrise la registrul comerțului. După 1949, odată cu dispariția comerțului privat de mărci poştale, negustorii filatelici au devenit în mod oficial colecționari de mărci poştale, dar au continuat să practice în cadrul asociațiilor filatelice comerțul filatelic. Mai mult decât atât, au influențat mulți colecționari să devină şi comercianți neoficiali.

VIII. 2. Rolul B.N.R. în exportul de mărci poştale

Mărcile poştale sunt simboluri ale unui stat. Prin faptul că poartă înscrisă şi o valoare nominală, ele au fost asimilate, în unele situații,

---

[33] Idem, nr. 6, februarie 1891, p. 2.

[34] A.N.R. – A.N.I.C, fond *Butculescu, inv. 1138*, dosar III/105; documentul este reprodus şi la Leonard Paşcanu, *Prima expunere publică a unei colecții filatelice în România*, în „Filatelia", nr. 7-8, iulie-august 2009, p. 8, dar autorul nu dă în mod corect cota din arhive a documentului.

[35] * * *, *Le marché aux timbres à Bucarest*, în „Timbrofilul", nr. 6, februarie 1891, p. 3.

[36] * * *, *La Bourse de Timbres de Bucarest*, în „Timbrofilul", nr. 13, noiembrie-decembrie 1891, p. 2.

bancnotelor şi tratate ca atare. Aşa se face că Banca Națională a României (B.N.R.), încă din 1933, s-a implicat în controlul ieşirii din țară a mărcilor poştale, asimilându-le pe acestea cu moneda României. Desigur că măsura a stârnit protestele filateliştilor din țară şi străinătate[37]. În această situație B.N.R. a revenit asupra măsurilor luate şi prin Ordinul nr. 34260/20 din mai 1933, emis de Oficiul de Control al Devizelor, a anunțat că renunță la restricțiile privind corespondența particulară ce conținea mărci poştale[38]. În 1938 B.N.R. a impus din nou restricții la trimiterea mărcilor poştale în străinătate, stabilind un plafon de 2.000 lei lunar în limita căruia se putea face trimiterea mărcilor fără a solicita autorizația B.N.R.[39].

Controlul B.N.R. asupra trimiterilor mărcilor poştale în străinătate a continuat şi în timpul războiului. După război la B.N.R. s-a organizat un compartiment special, care se ocupa cu controlul timbrelor trimise în străinătate. Adresa acestui compartiment era: „*Banca Națională, localul fost Chrissoveloni, str. Lipscani no. 18, et. IV*". În 1946 compartimentul era condus de un anume Seceleanu, cunoscut ca vechi filatelist, iar plafonul lunar era stabilit la 50.000 lei pentru fiecare țară. Cei care trimiteau mărci poştale sub acest plafon erau considerați amatori, iar profesioniştii, adică comercianții, erau cei care depăşeau plafonul, caz în care erau supuşi unor taxe care ajungeau până la 54% din valoarea trimiterii.

Interesant este că B.N.R. a stabilit prețuri în dolari, franci elvețieni, franci belgieni, franci francezi, coroane, leva şi dinari pentru mărcile poştale din perioada 1939-1946. Pentru aceste valute, B.N.R. a fixat un curs filatelic, diferit de cursul valutar normal[40]. Preşedintele Asociației Filateliştilor din Banat, prof. dr. M. Ghermănescu a protestat public împotriva măsurilor adoptate, demonstrând că plafonul lunar de 50.000 lei, ce echivala cu 2,50 dolari, era prea mic. Demonstrația se referea la seria „Victoria", care costa echivalentul a 5 dolari, şi care nu putea fi trimisă la schimb în străinătate decât în două tranşe, timp de două luni. Mărcile clasice, având prețuri mult mai mari, erau excluse de la schimburile internaționale datorită

---

[37] * * *, *Măsuri greşite şi păgubitoare Țării*, în „Filatelia pentru toți", nr. 16, aprilie 1933, p. 305; în articolul citat se face referire la modul negativ cum a recepționat presa străină, exemplificând cu revista „L'Echo de la Timbrologie" din 15 martie 1933, măsurile restrictive ale Băncii Naționale a României privind exportul de timbre.

[38] * * *, *Ridicarea restricțiilor la exportul mărcilor*, în „Filatelia pentru toți", nr. 18, iunie 1933, p. 347.

[39] * * *, *Către abonați şi cititori*, în „Revista Societății Filatelice Române", nr. 3, martie 1938, pp. 1 - 2.

[40] * * *, *Cum se face schimbul de mărci cu străinătatea - indicațiile Băncii Naționale*, în „Filatelia", nr. 41 - 42, 1 septembrie 1946, pp. 4 - 6.

plafonului impus[41]. Din cauza inflației plafonul s-a actualizat în 1947, devenind 200.000 lei în martie[42] şi chiar 5.000.000 lei în iulie[43]. După stabilizarea din 1947 limita de schimb s-a stabilit la 2.000 lei, s-a calculat un alt curs filatelic al valutelor străine şi au fost stabilite alte prețuri pentru timbrele ce se exportă, în lei[44]. Banca Națională avea servicii filatelice la sucursalele din Braşov, Sibiu, Cluj, Oradea, Brăila, Craiova, Timişoara, Arad şi Lugoj[45]. Plafonul de 2.000 lei s-a păstrat şi după 1948, dar se mai adăugau nişte taxe, inexistente înainte[46]. Sistemul s-a menținut şi în anii următori, doar că birocrația cu care se desfăşura acest control a crescut mult, necesitând completarea multor formulare[47]. Ministerul Comunicațiilor şi Ministerul Comerțului Exterior o emis o decizie comună pentru reglementarea comerțului şi schimbului de timbre cu străinătatea. Plafonul acestor schimburi individuale era stabilit la 2.000 de lei iar prin amatori se înțelegeau filateliştii care aveau abonamente la OFIL (maximum 20 de serii)[48].

Sărăcia şi mizeria din acei ani a făcut ca unii filatelişti să trimită mărci poştale în străinătate în schimbul unor produse care se găseau greu pe piața românească în acea perioadă: medicamente, articole de drogherie, ceai, cafea, cacao, ciocolată, compasuri sau cerneluri speciale şi tuş. Aceste produse erau acceptate în limita unui plafon lunar de 2.000 lei, care era controlat tot de B.N.R.[49].

---

41 M. Ghermănescu, *O părere autorizată, schimbul cu străinătatea trebuie reglementat*, în „Filatelia", nr. 44, 15 octombrie 1946, p. 3.

42 Vezi „Filatelia", nr. 53, 1 martie 1947, p. 7.

43 * * *, *Indicațiunile Băncii Naționale a României în legătură cu schimbul filatelic cu străinătatea*, în „Filatelia", nr. 62, 15 iulie 1947, p. 15.

44 * * *, *Cum se face schimbul de mărci cu străinătatea - indicațiunile Băncii Naționale*, în „Filatelia", nr. 67, 1 octombrie 1947, p. 7.

45 *Ibidem.*

46 * * *, *Cum se face schimbul de timbre cu străinătatea*, în „Filatelia", nr. 9, 1 octombrie 1948, p. 13.

47 * * *, *Schimbul de timbre cu străinătatea*, în „Filatelie", nr. 5, februarie 1951, pp. 10-11.

48 * * *, *Reglementarea comerțului şi schimburilor de timbre cu străinătatea*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 16, 15 august 1949, p. 4.

49 * * *, *Schimbul de timbre cu străinătatea,* în „Filatelie", nr. 5, februarie 1951, pp. 10-11; produsele admise să fie primite din străinătate în urma schimburilor de timbre erau stabilite de autorități şi supuse la taxe vamale mari; lista acestora era următoarea: medicamente în fiole 407 lei/kg, idem în tablete 374 lei/kg, idem vitamine 946 lei/kg, penicilină fiole 18 lei/suta mie unități, streptomicină 18 lei/gram, ciocolată 803 lei/kg, cerneală 187 lei/kg, ceai 2420 lei/kg, cafea 1332 lei/kg, săpun toaletă 473 lei/kg, apă toaletă 4004 lei/kg, pastă de dinți 2134 lei/kg, perii dinți 4422 lei/kg, apă de păr 2849 lei/kg, apă Cologne 1892 lei/kg, briantină 3135 lei/kg, brice de ras 1702 lei/kg, lame de ras 1702 lei/kg, loțiune de păr 2849 lei/kg, parfum fără alcool 8459 lei/kg, pufuri de pudră 19790 lei/kg, piepteni de celuloid 5885 lei/kg („Filatelie", nr. 7-8, aprilie-mai, 1951, p. 15).

După înființarea A.F.R. în 1958, activitatea de control a schimbului filatelic cu străinătatea a trecut în sarcina acestei organizații, care intra în categoria organizațiilor obşteşti în perioada comunistă. Timbrele străine intrau în țară în special prin schimburile filatelice dintre colecționari. În mod oficial nu era permis schimbul de mărci poştale cu străinătatea decât membrilor A.F.R. şi numai prin biroul de schimb al A.F.R. Asta însemna că fiecare filatelist care dorea să corespondeze cu persoane din străinătate trebuia să trimită şi să primească scrisorile numai prin intermediul biroului de schimb al A.F.R. ce funcționa la Bucureşti şi deservea toți filateliştii din țară. Aici toate scrisorile erau înregistrate şi se ținea contabilitatea fiecărei partide de schimb.

Exista un plafon anual ce nu putea fi depăşit. Sigur că având toate datele în mână se putea face oricând un control spre a vedea dacă timbrele intrate în țară prin biroul de schimb se mai găsesc în posesia colecționarului care le primise. Niciodată nu s-au întreprins astfel de măsuri, fapt ce ne face să credem că atât autoritățile statului cât şi conducătorii asociațiilor filatelice au tolerat această formă de comerț filatelic, cu toată opoziția la nivel declarativ, ce nu avea decât un caracter formal.

VIII. 3. Comerțul filatelic în perioada comunistă

Schimbările petrecute în societatea românească după proclamarea R.P.R. la 30 decembrie 1947 nu prevesteau nimic bun pentru comerțul filatelic privat. Comercianții de mărci poştale erau confruntați nu numai cu o scădere a puterii de absorbție a pieței, generată de tensiunile sociale, politice şi economice, dar au fost supuşi la diverse presiuni din partea autorităților statului.

Printre acestea se număr şi Legea nr. 8/1949, care la articolul 8 prevedea depunerea unor declarații detaliate, pe cantități şi valori de vânzare a fiecărui obiect. Autoritățile au considerat că această prevedere trebuia respectată şi de comercianții de mărci poştale, fapt ce a determinat un protest al acestora, înaintat ministrului de finanțe. Protestul, semnat de 14 comercianți, solicita exceptarea de la depunerea declarațiilor a comercianților de mărci poştale, demonstrându-se că aceştia, datorită specificității şi diversității timbrelor, nu pot întocmi astfel de declarații[50].

[50] *Apud* Silviu N. Dragomir, *op. cit.*, vol. 4, pp. 306-307.

La 12 ianuarie 1949 li se comunică comercianților că protestul le-a fost acceptat şi că vor depune declarațiile de stoc pe valori globale de vânzare şi pe țări[51]. Din protestul comercianților rezultă că în ianuarie 1949 nu mai exista o asociație a comercianților de mărci poştale, deoarece actul nu este trimis de o astfel de asociație, ci de un grup de comercianți format din: Dumitru Stoinescu (Calea Victoriei nr. 106), Grigore Popescu (Calea Victoriei nr. 102), Ion Gh. Popescu (str. Rosetti nr. 4), Margareta Glavian (Calea Victoriei nr. 50), Aurel Grozea (str. Doamnei nr. 1), Alexandru Marian (str. Episcopiei nr. 3), Wilhelm Nathansohn (Pasajul Vilacross nr. 1), Marcu Martin (Calea Victoriei nr.16), Marcel Birner (str. Nifon nr. 30), Adolf Hechter (str. Academiei nr. 26), Clement Schachman (str. Wilson nr. 1), Samuel Lupovici (Calea Victoriei nr. 2), Aram Baltazar (str. Petru Maior nr. 71) şi „Lotus" (str. Edgar Quinet nr. 13). Aceşti ultimi 14 comercianți privați de mărci poştale nu s-au bucurat prea mult de facilitatea obținută, pentru că în aprilie 1949 „*din îndrumarea Partidului, Guvernul a naționalizat comerțul filatelic*"[52].

Ministerul Comunicațiilor a emis la 21 ianuarie 1949 decizia nr. 746 prin care se înființa Comisia Specială Filatelică. Preşedintele acestei comisii era un consilier superior din Ministerul Comunicațiilor, vicepreşedintele era un consilier delegat al aceluiaşi minister, iar secretar un inspector tot din minister. Membrii comisiei erau reprezentanții Administrației P.T.T., Monetăriei Naționale (Fabrica de Timbre), Ministerului Artelor şi Informațiilor şi Sindicatului Artelor Frumoase. Comisia avea ca atribuții avizarea condițiilor tehnice, estetice şi de propagandă ale timbrelor ce urmau să fie emise, precum şi orice alte chestiuni de ordin filatelic care-i vor fi supuse[53].

Emiterea de timbre a fost reglementată printr-un decret al prezidiului M.A.N. apărut în Monitorul oficial din 18 februarie 1949. Acesta, prin modificarea articolului 29 din Legea nr. 219 din 1938, stabilea că „emisiunea de timbre şi efecte poştale este un monopol de stat exclusiv al Administrației P.T.T. Timbrele vor purta obligatoriu în text, pe lângă valoarea nominală, cuvintele Republica Populară Română precum şi cuvântul Poşta". Emisiunile cu supratаxă erau interzise iar emisiunile comemorative erau permise „pe baza deciziunii Directorului General P.T.T. cu aprobarea Ministerului Comunicațiilor"[54].

---

[51] *Ibidem*, p. 308.

[52] * * *, *Se deschid noi magazine filatelice*, în „Filatelie", nr. 1, octombrie 1950, p. 12.

[53] * * *, *Înființarea unei comisiuni speciale filatelice pe lângă Ministerul Comunicațiilor*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 4, 15 februarie 1949, p. 4.

[54] „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 5, 1 martie 1949, p. 3.

Este surprinzător faptul că după numai două luni de la 23 august 1944 presa filatelică românească a preluat un material de propagandă sovietică care descria cum este organizată activitatea filatelică în URSS. În acest material se spune că în 1936 „Coghiz"-ul, – oficiul librăriilor sovietice –, a fost însărcinat cu distribuirea mărcilor poştale. Guvernul sovietic a constatat că filatelia „nu este un lux şi nici o manifestare bolnăvicioasă a spiritului uman, ci dimpotrivă o admirabilă preocupare intelectuală, cuprinzând vaste orizonturi şi nebănuite posibilități de înălțare sufletească". În URSS s-a format o comisie pentru elaborarea proiectelor şi eseurilor de timbre. Din comisie făceau parte „cei mai cunoscuți pictori, sculptori şi savanți sovietici" alături de reprezentanți ai sindicatelor muncitoreşti cu drept de a da sugestii. „Coghiz"-ul controla tot comerțul filatelic intern şi extern al U.R.S.S., schimburile individuale cu străinătatea făcându-se prin acest oficiu, care se ocupa şi cu achiziționarea de pe piața internă a colecțiilor filatelice[55]. Modelul sovietic a fost implementat abia peste 5 ani în România, dar trebuie remarcat că a fost copiat cu conştiinciozitate. Mai toate măsurile pe care le vor lua autoritățile române peste ani în privința filateliei îşi au originea în acest model.

Interzicerea comerțului privat cu mărci poştale şi înființarea unei întreprinderi de stat specializată s-a realizat prin Decretul nr. 157/1949 privind organizarea comerțului filatelic al Prezidiului Marii Adunări Naționale. Nu a fost vorba despre o naționalizare a comerțului filatelic privat, deoarece patrimoniul negustorilor de mărci poştale nu a trecut în proprietatea statului, ci de o interzicere a comerțului filatelic privat. Se atrăgea atenția comercianților de mărci poştale că dacă nu respectă prevederile decretului erau pasibili de pedeapsă potrivit legii sabotajului[56]. Unii comercianți de mărci poştale au rămas cu stocuri importante de timbre la data desființării comerțului particular. Au continuat să-şi desfăşoare activitatea, mai discret şi, desigur, fără reclamă. Micul comerț cu timbre a fost practicat în continuare, neoficial, de către negustorii de timbre care şi-au pierdut calitatea oficială de comercianți, dar şi de către colecționari.

La doi ani de la înființarea comerțului filatelic de stat se pare că mai exista o formă neoficială de comerț filatelic privat, motiv pentru care presa

---

[55] A[urel] G[rozea], *„Coghiz"-ul, oficiul de difuzare filatelică, instrument de cultivare a maselor. Câteva cuvinte despre organizarea filateliei în Rusia Sovietică*, în „Filatelia", nr. 2, 15 octombrie 1944, pp. 1-2; peste 5 ani articolul a fost retipărit, dar nesemnat, (* * *, *Cum sunt difuzate emisiunile filatelice în U.R.S.S.*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 6, 15 martie 1949, p. 4).

[56] * * *, *Cum va activa „OFIL-ul"* în „Filatelie, şah, cuvinte încrucişate ", nr. 10, 15 mai 1949, p. 3.

filatelică condamna în cei mai duri termeni comerțul particular: „*de unde în trecut gangsterii burghezo-moşierimii făcuseră din ea* (din filatelie, n.n), *un mijloc de trafic cu sumele strânse din sudoarea celor ce muncesc, astăzi filatelia este pusă la îndemâna oamenilor muncii ca un mijloc de educare a lor. Abuzul de emisiuni dăunau filateliei şi supraprețurile luate pentru aşa-zisele societăți de binefacere umpleau buzunarele guvernanților şi ale clicii lor. Partidul şi Guvernul au luat măsuri de înlăturarea acestui mijloc de jecmănire a poporului. Comerțul filatelic a fost smuls din mâinile negustorilor şi este azi comerț de stat, timbrele devenind accesibile celor ce muncesc*”[57].

În perioada comunistă erau mulți pensionari care îşi completau pensiile prin desfacerea propriilor colecții. Chiar şi persoanele în activitate găseau o sursă suplimentară de venit în micul comerț cu mărci poştale. Se cumpărau colecții întregi, la preț de en-gros, care ulterior erau desfăcute cu amănuntul, de aici rezultând câteodată sume importante de bani. O altă cale de a procura timbre pentru vânzare era schimbul cu străinătatea. Din schimburile făcute cu parteneri din străinătate unii filateliști obțineau mărci poştale din țări foarte căutate pe plan filatelic, în special din Occident. Aceste timbre erau foarte bine vândute pe piața internă, profitând de faptul că „I.C.S. Filatelia” nu putea să asigure vânzarea timbrelor din țările occidentale.

Cu toate că din punct de vedere legal comerțul particular era interzis, sub toate formele sale în perioada comunistă, iar formal nu era acceptat de conducerea asociațiilor filatelice, el niciodată nu a putut fi stopat. La întâlnirile membrilor societăților filatelice, denumite în mod oficial „şedințe de schimb”, se practica un comerț filatelic în toată regula. Foarte puține erau tranzacțiile care se făceau prin schimburi de mărci poştale, în schimb erau foarte numeroase cele care se materializau prin cumpărare-vânzare. Dacă exista un schimb la aceste şedințe, era acela între timbre şi bani. Numărul colecționarilor care practicau comerțul ilicit nu era foarte mare, ei practic asigurau necesarul de timbre pe care comerțul oficial, de stat, nu-l putea face[58]. În general, aceşti vânzători nedeclarați vindeau mărci poştale vechi, timbre străine, scrisori şi documente poştale vechi, adică tot ce comerțul oficial nu putea face. Uneori astfel de cazuri au fost popularizate şi în presa filatelică, mai ales când erau înşelați copiii.

---

[57] * * *, *23 August*, în „Filatelie”, nr. 11, august 1951, p. 3.

[58] La începutul anilor ’50 se lua atitudine împotriva celor care, profitând de lipsa de pe piață a unor serii de timbre le vindeau cu prețuri mari, fiind considerați „speculanți” (* * *, *Demascați speculanții*, în „Filatelie”, nr. 4, ianuarie 1951, p. 13).

Deşi schimbul filatelic cu străinătatea era strict reglementat, fiind interzis a se practica în afara cadrului legal, prin intermediul biroului de schimb al A.F.R., mulți filatelişti au încălcat această interdicție şi au făcut un intens schimb cu parteneri străini, pe cont propriu. Scrisorile acestora erau interceptate de către Securitate, care monitoriza foarte bine acest schimb ilegal[59]. Securitatea aprecia că majoritatea filateliştilor care întreţin relații cu persoane din străinătate au ca scop obținerea de „foloase materiale prin specularea pieselor filatelice primite"[60]. Vânzarea mărcilor poştale primite din străinătate era prezentată în rapoartele Securității ca posibilitate de *„obținere a unor însemnate câştiguri fără muncă"*[61]. Teoretic, comerțul filatelic privat a fost tot timpul interzis, dar dacă volumul vânzărilor nu era mare, el era tolerat, fiind însă atent supravegheat. Securitatea județului Vaslui considera în 1987 că filateliştii Aurel Iancu, Simion Teodoru şi Costel Coman doreau să-şi valorifice colecțiile de timbre şi ilustrate pe căi ilicite şi la prețuri de speculă[62]. În perioada comunistă filatelia a fost percepută de către unii ca o posibilitate de investiție. Timbrele, prin mobilitatea şi volumul mic pe care-l ocupau au trezit interesul unora de a face plasamente financiare. Odată cu trecerea timpului valoarea timbrelor, cel puțin în mod teoretic, creştea, aşa încât au fost cazuri când s-au investit bani mulți în colecții filatelice, chiar şi de către oameni care nu erau pasionați. Având disponibile sume de bani importante, a căror justificare putea fi făcută cu dificultate uneori, aceştia le-au investit în timbre, opere de artă sau bijuterii, toate fiind considerate plasamente sigure. Un astfel de caz ne este relatat de un cunoscut gestionar din comerțul socialist bucureştean[63].

A.F.R. a atras atenția filateliştilor că achiziționarea şi stocarea unui număr mare de serii, în scopul revinderii atunci când valoarea acestora va creşte, poate fi considerată speculă, fapt pedepsit de articolul 295 din Codul Penal[64]. În presă s-au publicat ştiri despre faptul că unii filatelişti au cumpărat din Bucureşti mărci poştale la „prețuri juste" pe care le-au revândut în provincie de 4 ori mai scump. Se aprecia că „este o mare

[59] A.C.N.S.A.S., fond *Documentar*, dosar 124, vol. 4, f. 1-9 şi 13-19; idem, dosar 013502, vol. 28, f. 131-135; în aceste dosare există mii de scrisori xerografiate care atestă controlul corespondenței private a filateliştilor.
[60] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 306.
[61] *Ibidem*, f. 288.
[62] *Ibidem*, f. 292.
[63] Gheorghe Florescu, *Confesiunile unui cafegiu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008, p. 117.
[64] Ernest Morgenstern, *Drepturile şi îndatoririle filateliştilor*, în „ Îndrumarul filatelistului", 1968, p. 45.

greşeală că aceşti speculanţi nu au fost demascaţi şi daţi pe mâna Miliţiei, ca unii ce sabotează comerţul filatelic de stat şi care sunt pasibili de pedepsele prevăzute de lege”[65].

S-a afirmat că la data desfiinţării comerţului filatelic privat existau 48 de unităţi comerciale filatelice, din care peste jumătate erau concentrate în centrul Bucureştiului, iar restul în alte 10 mari oraşe ale ţării[66]. Poşta Română făcea un fel de comerţ filatelic prin vânzarea noilor emisiuni de mărci poştale pe care tot ea le emitea. În urma deciziei de a naţionaliza comerţul filatelic, în cadrul Poştei Române s-a format o entitate specializată în comerţ filatelic, înfiinţată la 15 aprilie 1949, numită Oficiul Filatelic (OFIL), sub conducerea lui Teodor Cutlic[67]. Decretul 157/1949 prevedea, conform modelului sovietic „Coghiz”, trecerea comerţului filatelic intern şi extern, precum şi organizarea schimbului individual de timbre cu străinătatea în sarcina Administraţiei P.T.T. În cadrul acesteia s-a înfiinţat OFIL-ul, cu următoarele atribuţii: execută dispoziţiunile în legătură cu emiterea timbrelor poştale, supraveghind confecţionarea lor; comercializează timbrele P.T.T. retrase din circulaţie; face abonamente filatelice şi asigură serviciul abonaţilor; conservă colecţia oficială de timbre şi efecte poştale a Administraţiei P.T.T.; editează şi face abonamente pentru reviste, cataloage şi publicaţii de specialitate[68].

Preocupările Poştei pentru îmbunătăţirea calităţii timbrelor şi a altor produse filatelice pe care le emitea administraţia poştală erau mai vechi. Prof. ing. Ion Skileru, directorul general al Poştei, a primit în toamna anului 1944 o delegaţie a filateliştilor care i-au prezentat dorinţele acestora. Acestea, valabile în totalitate şi astăzi, au fost: emiterea de timbre cu valori nominale mici şi în tiraje mari, punerea în vânzarea la toate oficiile poştale a mărcilor emise, desfiinţarea colţelor şi a timbrelor cu valorilor nominale care nu corespund niciunui tarif poştal, adică a *aberaţiilor filatelice*[69]. Prin decretul-lege nr. 535 din 22 februarie 1945, semnat de regele Mihai şi

---

[65] ***, *Demascaţi speculanţii*, în „Filatelie”, nr. 4, ianuarie 1951, p. 13.

[66] Ion Soare, *10 ani comerţ filatelic de stat*, în „Filatelia”, nr. 2, aprilie 1959, pp.1-2.

[67] Datele de înfiinţare a OFIL-ului sunt contradictorii; primul director al instituţiei afirmă că Oficiul Filatelic s-a înfiinţat la 15 mai 1949 (Teodor Cutlic, *Prietenii Filateliei*, în „Almanahul Filatelic”, 1990, p. 46), iar al doilea director, Ion Soare, consideră că instituţia s-a înfiinţat în 15 aprilie 1949 (Ion Soare, *op. cit.*); s-ar putea ca unul să fi luat în considerare data când a apărut Decretul 157/1949, iar altul data când s-a înfiinţat efectiv OFIL-ul.

[68] * * *, Înfiinţarea Oficiului Filatelic, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate”, nr. 9, 1 mai 1949, p. 3.

[69] * * *, *Un succes! Revendicările filateliştilor amatori, prezentate d-lui ing. Skileru, directorul general al Poştelor, au fost aprobate*, în „Filatelia” nr. 3, 1 noiembrie 1944, pp. 1-2.

contrasemnat de ministrul Comunicațiilor, Gheorghe Gheorghiu-Dej, se limita numărul de emisiuni poştale la maximum 6 pe an, se limita supratаxa unor timbre la maximum 50% din valoarea nominală a timbrelor respective şi se interzicea emiterea de colițe fără aprobarea regelui[70]. Din păcate decretul nu s-a aplicat. Numai în anul 1945 au fost emise 20 de emisiuni poştale, din care 5 colițe, iar supratаxele au fost de 10 ori mai mari decât valoarea nominală a timbrelor. Încercând să îmbunătățească activitatea sectorului filatelic, Poşta a înființat în 1944 Serviciul de Studii Filatelice[71]. În fruntea acestui nou serviciu a fost detaşat de la Timişoara oficiantul P.T.T. Petru Murea[72], ale cărui preocupări şi rezultate filatelice erau cunoscute. În 1947 şeful serviciului a devenit dr. Teodor Cutlic[73]. Înființarea Oficiului Filatelic[74] în 1949 a însemnat o dezvoltare pe linie comercială a Serviciului Filatelic al Poştei înființat anterior. Sediul OFIL a fost inițial pe str. Smârdan nr. 7. Ulterior OFIL şi-a schimbat numele în „Întreprinderea Comercială de Stat Filatelia" (I.C.S. Filatelia). După schimbarea denumirii, în 1956, s-a schimbat şi sediul, pe str. Biserica Enei nr. 16[75] şi chiar directorul, prin numirea lui Ion Soare. Se pare că a mai existat un sediu, pe str. N. Filipescu nr. 32-34, conform unor reclame apărute în presa vremii[76]. După 1958, când a cedat sediul din str. Biserica Enei nou înființatei A.F.R., I.C.S. Filatelia a funcționat în Palatul Poştei, pe Calea Victoriei. Peste ani întreprinderea va avea un nou nume, Rompresfilatelia, şi va funcționa pe Calea Griviței nr. 64-66.

Încă de la înființare, OFIL a editat o listă de prețuri pentru timbrele româneşti[77]. Lista de prețuri editată de această întreprindere, sub diversele ei nume sub care a activat de-a lungul anilor, a fost principala referință pentru colecționarii români tot timpul, fiind editată şi astăzi. Ea a fost foarte utilă şi pentru vânzările-cumpărările mărcilor poştale româneşti. În

---

[70] „Filatelia", nr. 16, 15 martie 1945.

[71] * * *, *Un succes serviciu de studii filatelice la Direcția Poştei*, în „Filatelia", nr. 5, 1 decembrie 1944, p. 6.

[72] Petru Murea este autorul lucrării «Istoricul timbrelor poştale româneşti 1858-1938», Tipografia Rapid, Timişoara, 1938, 375 pagini.

[73] * * *, *Noul şef al Serviciului Filatelic: o promisiune!*, în „Filatelia", nr. 66, 15 septembrie 1947, p. 12; facem mențiunea că în cuprinsul articolului numele lui Teodor Cutlic este anunțat greşit Dr. C. Cutlic.

[74] * * *, *Înființarea Oficiului Filatelic*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 9, 1 mai 1949, p. 3.

[75] Conform reclamei publicată în „Filatelia", nr. 3, mai-iunie 1956, coperta IV.

[76] „Filatelia" nr. 3, mai-iunie 1955 p. 16 şi idem, nr. 4, iulie-august 1956, p. 16.

[77] ***, *Noua listă de prețuri*, în „Filatelie" nr. 1, octombrie 1950, p. 15.

afară de editarea anuală a listei de prețuri, întreprinderea a editat periodic cataloage filatelice pentru mărcile poştale româneşti. Astfel de cataloage au apărut în 1950, 1951, 1954, 1957, 1959, 1964, 1974 şi 1984.

Conform modelului sovietic, s-a încercat şi vânzarea timbrelor şi accesoriilor filatelice prin librării. La 1 ianuarie 1950 s-a încheiat un acord între Administrația P.T.T. şi C.L.D.C., care a fost reziliat la 1 ianuarie 1951[78]. OFIL-ul a început să-şi facă o rețea de magazine proprii. Primele magazine s-au deschis la Cluj, într-un local din Piața Libertății nr. 19, la Sibiu, pe str. I.V. Stalin nr. 3, la Bucureşti, Arad, Timişoara şi Oradea[79].

Comerțul filatelic de stat a fost criticat mult, încă de la înființarea sa şi până astăzi. Desigur, interzicerea comerțului filatelic privat nu a fost o măsură dreaptă. OFIL a apărut în viața filatelică românească după interzicerea comerțului particular cu mărci poştale şi a avut greaua misiune de a suplini lipsa negustorilor particulari. În mare măsură apreciem că s-a achitat cu bine de această sarcină. În afara timbrelor româneşti, I.C.S. Filatelia a pus în vânzare şi mărci străine, din țările socialiste. După introducerea sistemului de vânzare a timbrelor româneşti pe bază de abonament, metodă introdusă de Poşta Română înainte de apariția OFIL, sistemul s-a extins şi pentru mărcile din U.R.S.S., Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia, Ungaria, China, Albania, Vietnam, Coreea de Nord. Această măsură a făcut ca în România să se găsească mărci din Albania sau China, care peste ani au devenit foarte căutate, pentru că din cauza izolării lor, mărcile din cele două țări nu se găseau în multe țări din lume. Comerțul cu mărci poştale a beneficiat de rețeaua formidabilă a Poştei Române, multe oficii poştale având ghişee speciale pentru vânzarea produselor filatelice. După 1965 au început să apară, tot în cadrul rețelei poştale, chiar magazine specializate în vânzarea timbrelor.

I.C.S. Filatelia a avut, ca multe alte instituții ale statului comunist, un plan de realizări valutare, ce se realiza din exportul de timbre româneşti. De multe ori interesele colecționarilor erau lezate de faptul că se exportau cantități mari din anumite serii de timbre ce nu mai ajungeau pe piața internă decât într-un număr mic de exemplare. Pentru a gestiona astfel de situații, A.F.R., în colaborare cu Poşta, a întocmit un regulament de distribuire a mărcilor poştale cu tiraj redus, dar acest fapt nu a anulat nemulțumirea filateliştilor care nu puteau achiziționa timbrele în cantitățile

[78] „ Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 2, 15 ianuarie 1950, p. 8 ; „Filatelie" nr. 4, ianuarie 1951, p. 13.
[79] „Filatelie", nr. 11, august 1951, pp. 6, 14, 15; idem, nr. 12, septembrie 1951, p. 14.

dorite. În ciuda obligației de a avea un export cât mai mare, care să contribuie la încasările valutare ale țării, directorul general adjunct al Poştei, dr. Virgil Şchiopârlan, a recomandat conducerii I.C.S. Filatelia să nu exporte mărci clasice româneşti, care chiar dacă nu fac parte din lista timbrelor susceptibile de a fi înregistrate în patrimoniul cultural național, sunt rarități ce constituie *„fondul de bază al tezaurului nostru filatelic"*[80].

Vânzarea timbrelor la kilogram s-a practicat şi în perioada comunistă, dar oarecum într-o manieră diferită de ce se întâmpla în anii interbelici. Mărcile la kilogram erau cumpărate, şi nu vândute, de către I.C.S. Filatelia, de la instituții, întreprinderi şi particularii ce puteau oferi astfel de cantități şi viza timbre decupate sau nedecupate de pe plicuri. După achiziționare, mărcile erau dezlipite de pe hârtia plicului sau fragmentului de plic şi erau introduse în circuitul filatelic ca timbre obliterate. Prețul achiziției era diferențiat: 15 lei pentru 1 kg de timbre decupate şi 0,50 lei pentru un kilogram de plicuri cu timbre[81]. În timp prețul a crescut la 30 lei/kg iar întreprinderilor, instituțiilor şi organizațiilor li se atrăgea atenția că au *obligația* de a preda corespondența lor la „I.C.S. Filatelia", conform H.C.M. nr. 446 din martie 1956[82]. Timbrele rezultate din spălarea plicurilor şi fragmentelor cumpărate la kilogram erau introduse în plicurile filatelice, produs de mare succes în epocă printre copii şi tineri, care la un preț rezonabil, de numai 3 sau 4 lei, puteau cumpăra timbre româneşti sau străine. Aşa au fost atraşi mulți spre filatelie, iar astăzi produsul este evocat cu nostalgie de cei care au început filatelia în această manieră.

O altă caracteristică importantă a comerțului practicat de I.C.S. Filatelia a fost aceea că a şi cumpărat timbre de la colecționari, în afară de vânzări. De fapt, sistemul a fost foarte profesionist. Era stabilit un anumit nivel pentru stocurile fiecărei serii de timbre. Când stocul era peste numărul prevăzut, se vindeau acele serii, iar când stocul scădea, se cumpărau. Uneori condițiile impuse colecționarilor erau inacceptabile. Un filatelist din Mediaş, ing. Iosef Oláh, a încercat în 1975 să vândă firmei „Kunz" din Viena colecția sa de scrisori şi mărci poştale din prima emisiune austriacă. Colecția cuprindea 55 de plicuri şi 25 de timbre. Tranzacția urma să se facă, conform procedurilor legale, prin Rompresfilatelia, care urma să încaseze 50.000

[80] Arhivele Muzeului Național Filatelic, dosar *Legea 63 din 1 noiembrie 1974 privind activitatea patrimoniului național*, nenumerotat.
[81] Reclamă în „Filatelia", nr. 3, mai-iunie 1955, p. 16.
[82] Reclamă în „Filatelia", nr. 1, ianuarie 1958, p. 15.

şilingi de la austrieci şi să-i ofere colecţionarului 4.000 lei. În aceste condiţii filatelistul a refuzat să-şi mai vândă colecţia. Peste un an, acesta a trimis colecţia în Austria, unde s-a vândut la licitaţie cu 96.000 şilingi. După reţinerea comisioanelor, filatelistul a primit cca. 70.000 şilingi. În 1978, Tribunalul judeţean Bacău, în urma sesizării Direcţiei Generale a Vămilor, a judecat dosarul nr. 1850 privind scoaterea ilegală din ţară a unei colecţii filatelice şi a condamnat prin sentinţa penală nr. 777, la 28 noiembrie 1978, pe filatelistul Oláh Josef la 2 ani şi 6 luni închisoare plus confiscarea parţială a averii[83].

Mărcile se vindeau la nivelul preţurilor stabilite prin lista de preţuri, iar achiziţiile se făceau la acelaşi preţ, aplicând însă un rabat de 25%, cuvenit în mod legal întreprinderii. Pentru vânzarea plicurilor cu mărci poştale româneşti sau străine, pe care le vindea I.C.S. Filatelia, se achiziţionau de la colecţionari aşa numitele „sortimente", constând în pachetele de câte 100 de timbre din aceeaşi marcă poştală. Mulţi filatelişti au găsit un debuşeu important pentru mărcile lor poştale şi au făcut foarte bune afaceri cu statul, obţinând sume de bani importante.

Mai trebuie subliniat că între 1952 şi 1958, I.C.S. Filatelia a fost în subordinea Ministerului Culturii, iar prin H.C.M. Nr. 101 din 22 ianuarie 1958 a trecut din nou la M.T.Tc. Comercializarea pe plan extern a mărcilor poştale româneşti s-a realizat până în 1972 de către CARTEXIM, între 1972 şi 1984 de ILEXIM, iar după această dată de Rompresfilatelia.

VIII. 4. Activitatea de comerţ filatelic după 1990

După 1990 comerţul filatelic românesc nu a avut o evoluţie spectaculoasă. Dacă la desfiinţarea comerţului privat de mărci poştale din 1949 erau în jur de 50 de mici firme de profil în toată ţară, după 1990 nu s-au mai înfiinţat decât foarte puţine. Dintre acestea enumerăm: „Aron şi fii" la Timişoara, „Luphila" la Lugoj, „Zimbrul Carpatin", „CEMA" S.R.L. şi „Universal S.R.L." la Bucureşti. Cea mai mare firmă filatelică privată înfiinţată după 1990 este „Yaman" care a reuşit să organizeze şi câteva licitaţii filatelice importante. Licitaţiile filatelice, manifestări obişnuite în Occident, sunt mari raritaţi în România, doar trei firme au reuşit să

[83] Ion Opriş, *Caz filatelic penal*, în „Curierul filatelic", nr. 35, februarie 1993, p. 5.

organizeze astfel de manifestări[84]. Au existat preocupări pentru înfiinţarea unei asociaţii a comercianţilor de mărci poştale, care urma să se numească „Asociaţia comercianţilor de filatelie şi numismatică" Comitetul director provizoriu era condus de Mircea Manole, patronul firmei „Zimbrul carpatin", în calitate de preşedinte. Vicepreşedinţi erau Dumitru Pisoschi, expert şi Aurel Anton, director-editor al revistei „Curierul filatelic" din Sibiu. Secretarul comitetului era Cezar Vasilescu, patronul firmei „Cema". Poate şi pentru faptul că Mircea Manole nu a reuşit să atragă şi alţi comercianţi de mărci poştale în jurul iniţiativei sale, aceasta nu a depăşit stadiul de intenţie[85]. Întreprinderea de stat specializată în comerţul filatelic, Rompresfilatelia şi-a schimbat numele în 1992, devenind Romfilatelia, iar în 2004 s-a desprins din Poşta Română, devenind societate comercială pe acţiuni cu capital integral de stat, la care acţionarul unic este Poşta Română. Sediul noii societăţi s-a mutat pe str. Fabrica de Chibrituri nr. 28, în curtea Fabricii de Timbre. Cu toate eforturile depuse, şi în mare parte realizate, de schimbare a calităţii şi a aspectului timbrelor româneşti, vânzările acestora au scăzut considerabil, ca urmare a reducerii cererii. Numărul filateliştilor a scăzut dramatic, iar dintre cei rămaşi, foarte puţini mai colecţionează noile timbre apărute. Desigur că în aceste condiţii Romfilatelia şi-a schimbat strategia, trecând de la o producţie de masă la o producţie specializată, promovând noi produse şi realizând multe emisiuni în comun cu administraţiile poştale din alte ţări. Prin desprinderea de Poşta Română, Romfilatelia a pierdut accesul la reţeaua de oficii poştale din toată ţara şi astfel numărul magazinelor s-a redus simţitor, rămânând numai cu 7 magazine, trei în Bucureşti şi câte unul în Braşov, Timişoara, Cluj şi Bacău. Firma s-a adaptat la noile condiţii cu rezultate foarte bune. După 1990 directorii întreprinderii au fost Alexandru Lache, Ionel Cuejdeanu, Marian Jianu, Vladimir Ionescu şi Cristina Popescu.

Comerţul filatelic continuă să se desfăşoare în cadrul şedinţelor de schimb ale cercurilor filatelice şi la târgurile de antichităţi, cartofilie şi filatelie, manifestări pe care le organizează cu oarecare periodicitate diverse asociaţii filatelice membre ale Federaţiei Filatelice Române. Cele mai populare astfel de târguri filatelice se organizează trimestrial la Braşov şi la Bucureşti şi anual la Constanţa, Deva, Bacău, Timişoara şi în alte câteva oraşe.

---

[84] După câteva încercări, „Aron şi fii" din Timişoara şi o mică firmă braşoveană au renunţat, rămânând de actualitate doar „Yaman".

[85] Vezi în „Curierul filatelic", nr. 26, mai 1992, p. 10.

În lumea filatelică românească s-a întâmplat un fenomen curios, pe fondul scăderii drastice a numărului de filateliști în țară a crescut numărul colecționarilor care practică comerțul de mărci poștale în mod neoficial. Foarte mulți colecționari s-au transformat în negustori și au renunțat chiar la completarea și dezvoltarea colecțiilor în favoarea unui comerț filatelic din ce în ce mai intens. Acest tip de comerț se practică intens pe site-ul de vânzări-cumpărări *eBay,* unde pot fi întâlniți foarte mulți vânzători din România.

Lipsa de cerere a pieselor filatelice pe piața românească, corelată cu importanta scădere a numărului filateliștilor, a condus la reorientarea vânzărilor către străinătate, inclusiv prin amintitul site *eBay*, favorizând plecarea din țară a unei importante cantități de material filatelic. Fluxul de piese filatelice România-străinătate funcționează în ambele sensuri, existând și situații când se aduc în țară piese filatelice, dar relația este dezechilibrată, existând o tendință masivă de ieșire din țară a unor astfel de piese. Dr. Liviu Nicolae Cristea întocmise în anii '80 un inventar al celor aproximativ 200 de piese cu ștampile prefilatelice românești cunoscute de el, pe localități. Astfel de piese, atingeau la licitații prețuri de peste 100 mărci germane. După 1990, pe fondul unui dezinteres pentru colecționare în România, au fost oferite cantități însemnate de astfel de piese care nu au mai fost căutate în Occident, iar în țară se puteau cumpăra cu 10 mărci bucata, nemaivorbind de faptul că ele sunt totuși documente istorice.

În perioada anilor '70-'80 mulți filateliști, dar și ne-filateliști, au considerat timbrele un bun plasament pentru economiile lor, sau pur și simplu au dorit să lase copiilor sau nepoților moștenire o colecție filatelică. După 1990 au încercat să vândă aceste acumulări, ceea ce a sporit oferta existentă și în condițiile unei cereri aproape inexistente, piața timbrelor românești practic s-a prăbușit. Timbrele românești emise în perioada 1965 - 1989, cu câteva excepții, sunt nevandabile astăzi pentru că nu sunt amatori să le cumpere, negustorii oferind prețuri derizorii la achiziția lor.

Capitolul IX

FILATELIA SUB SUPRAVEGHEREA SERVICIILOR SECRETE

Primul document întâlnit ce atestă supravegherea unei asociații filatelice din partea serviciilor secrete datează din timpul celui de al Doilea Război Mondial. Un raport al Prefecturii Poliției Capitalei din 7 mai 1943 constata în cercurile filatelice bucureştene o abundență de mărci poştale sovietice, cum ar fi seriile „New York", „Armata sovietică", „Crimeea", „Lenin", „Stalin" şi „Kalinin". Conform aceluiaşi raport, în Bucureşti funcționau două asociații filatelice. Membrii Societății Filatelice Române se întâlneau săptămânal în sala din str. Episcopiei nr. 2, la etaj, iar cei ai celeilalte societăți îşi desfăşurau şedințele de schimb în sala „Eintracht". La Societatea Filatelică Română responsabilul cu propaganda filatelică era avocatul I. Bogdan, care locuia pe Calea Victoriei nr. 2 şi care, conform anunțului publicat în „Revista Societății Filatelice Române" nr. 1-2/1943, căuta insistent mărci poştale ruseşti. Polițiştii au constatat că răspândirea acestor timbre pe piața filatelică se făcea de către comerciantul evreu Kisslinger, care locuia pe Calea Victoriei nr. 100. Din cercetările efectuate, s-a observat că acesta vindea colecțiile de timbre ruseşti la prețuri foarte mici, mult sub cota din catalogul Yvert. Raportul aprecia că difuzarea acestor timbre pe piața filatelică este un mijloc de propagandă bolşevică, deoarece pe toate timbrele sovietice apare *„emblema comunistă (secera şi ciocanul)*". Se considera că mărcile erau foarte căutate de tineret, în special de elevii de liceu[1].

Analizând acum faptele petrecute atunci, avem cu totul o altă viziune asupra lucrurilor întâmplate. În primul rând se impune precizarea că nu putea fi vorba despre serii de timbre noi, emise în U.R.S.S. după începerea războiului. Acestea nu ar fi putut intra în țară, deoarece contactele directe dintre filateliştii sau comercianții români şi cei sovietici erau imposibile în acei ani. Era vorba de serii mai vechi, care intraseră în

[1] A.N.R.- A.N.I.C., fond *Preşedinția Consiliului de Miniştri. Serviciul Special de Informații 1920 - 1949*, dosar nr. 2/1928, f. 78.

România înainte de declanşarea celei de a doua conflagraţii mondiale. Anunţul dat de I. Bogdan, care era un colecţionar cunoscut al unor astfel de timbre, a atras însă atenţia poliţiştilor. Vânzarea de către comerciantul Kisslinger a timbrelor sovietice mult sub cota din catalogul Yvert nu era deloc un fapt neobişnuit, cunoscându-se că mărcile se vând efectiv la un anumit procent din cota de catalog. Scăderea acelui procent indică de fapt o lipsă de interes pe piaţă pentru mărcile respective. Dar, un informator a prezentat nişte fapte reale într-un ambalaj propagandistic, pentru a-şi justifica, probabil, plata informaţiilor pe care le dădea poliţiei. Existau şi coincidenţe nefericite: în revista menţionată, I. Bogdan era numit responsabil „*cu conducerea serviciului de propagandă*" al societăţii şi acelaşi I. Bogdan anunţa în revistă că este interesat de achiziţionarea urgentă a unei mari liste de mărci ruseşti, ale căror numere din catalogul Yvert ocupau o jumătate de pagină de revistă[2].

Faptele au ajuns şi în atenţia Serviciului Special de Informaţii (S.S.I.). „Investigaţiile efectuate în mod discret au stabilit" că Societatea Filatelică Română era condusă în acea perioada de general dr. D. Simici, în calitate de preşedinte, E. Papiniu ministru plenipotenţiar şi avocat Grigore Racoviceanu, vice-preşedinţi, general Traian Cocorăscu, avocat I. Bogdan, Constantin A. Sava, profesor Florin Zaharia, dr. Oancea, ing. Ion S. Antoniu, ing. Ilie Demetrescu, şi Gustav Noska, membrii, inspector M. Iacob, casier şi avocat V. Marin, secretar.

Din societate făceau parte numeroşi membri, în special evrei, care aveau afaceri cu timbre în toată lumea. Şedinţele comitetului societăţii aveau loc la sediul din str. Episcopiei nr. 2, iar comercializarea şi schimburile se ţineau în sala „Eintracht". S-a constatat din cercetările întreprinse că mulţi comercianţi de mărci poştale erau evrei, în frunte cu Samuel Kisslinger, care vinde multe timbre sovietice la preţuri derizorii, în scop de propagandă, deseori oferind gratuit astfel de timbre, în special evreilor.

Din cazierele Poliţiei rezulta că Samuel Kisslinger, născut în Bucureşti în anul 1908, avea domiciliul (fost proprietar) în str. Constantin Foca nr. 1. Samuel Kisslinger fusese internat în lagărul de la Tg. Jiu la 27 iulie 1941, conform dosarului nr. 4007, fiind trecut în registrele evreilor propuşi pentru internare de către Direcţiunea Generală a Poliţiei, la poziţia 38 cu menţiunea „face propagandă în favoarea Sovietelor". Din acelaşi dosar rezultă că Samuel Kisslinger mai fusese anchetat şi în 1940 în

[2] „Revista Societăţii Filatelice Române", nr. 1-2, ianuarie-februarie 1943, p. 17 şi 21; idem, nr. 3-4, martie-aprilie 1943, p. 20.

legătură cu o contrabandă de devize. Pe vremea când era minor, conform dosarului nr. 73.796 al Poliției Judiciare, Samuel Kisslinger fusese cercetat pentru furt şi internat în Penitenciarul de Corecție al Minorilor de unde a evadat. După majorat a fost anchetat pentru utilizare de număr fals la automobil şi pentru ultrajul unui gardian public. Din lagărul de la Tg. Jiu a fost pus în libertate la 2 iulie 1942, în urma adresei nr. 18.692 a Ministerului de Interne. Era considerat un „*element dubios prin excelență*"[3].

Se poate constata o diferență de profesionalism între cercetarea efectuată de organele de Poliție şi cea a Agenturii I-a din S.S.I., în favoarea Serviciului Special de Informații. În urma cercetărilor întreprinse, I. Bogdan a fost scos din cauză, deoarece probele care-l incriminau erau doar aparente. Samuel Kisslinger, având un cazier bogat şi fiind evreu, internat în lagăr pentru propagandă sovietică, a fost considerat fără ezitare suspectul nr. 1 al unei propagande cu mărci poştale sovietice, care în realitate nu credem că a existat. A fost o implicare conjuncturală a serviciilor secrete, determinată de starea de război şi de clişeele antievreieşti din epocă.

Mai trebuie spus că în acei ani societatea românească era supusă controlului cenzurii militare. Dacă aceasta nu a luat în considerare anunțul publicat de I. Bogdan înseamnă că nu a considerat acest lucru periculos. În cazul I. Bogdan – S. Kisslinger, spre deosebire de Poliție şi S.S.I., cei de la Cenzura Militară au dovedit un înalt profesionalism în judecarea acestui pseudo-caz, pe care, pe bună dreptate, l-au ignorat.

În anii 1945-1946 organele S.S.I. au mai făcut cercetări cu privire la asociațiile şi societățile filatelice, cu prilejul demarărilor procedurilor de obținere a răspunderii juridice de către respectivele societăți, când judecătoriile solicitau informații despre conducerile şi scopurile înființării societăților, în vederea depistării unor persoane indezirabile datorită activității lor în timpul războiului antisovietic. Se trimiteau astfel S.S.I.-ului actele prezentate de o societate la instanțele judecătoreşti, inclusiv statutele şi tabelele cu numele, adresa, profesia, apartenența politică şi religia persoanelor din comitetele de conducere şi ale membrilor fondatori. S.S.I.-ul verifica aceste date şi trimitea avizul judecătoriilor în vederea perfectării înregistrării juridice a societăților filatelice. Un astfel de dosar este cel trimis la S.S.I. cu ocazia înființării „Cercului Filatelic Braşov", în anul 1946[4]. Şi de

[3] A.N.R.- A.N.I.C., fond *Preşedinția Consiliului de Miniştri. Serviciul Special de Informații 1920 - 1949*, dosar nr. 2/1928, f. 83 şi 84.
[4] A.C.N.S.A.S., fond *Documentar*, dosar 012965.

această dată considerăm că a fost vorba tot despre o implicare de conjunctură a S.S.I.-ului.

După 1949, prin înființarea Securității, lucrurile aveau să se schimbe fundamental pentru întreaga societate românească. Desigur că nici filateliştii nu au fost ignorați de către noua structură informativă creată.

Până în anul 1984 implicarea Securității în problemele filatelice s-a făcut punctual, atunci când apăreau probleme ce țineau de securitatea statului printre colecționarii de mărci poştale. Astfel, în anul 1978 Securitatea a fost alertată de un fapt aparent banal, şi anume de publicarea în revista „Filatelia" a unui articol în cadrul căruia apărea, ca ilustrație, o marcă care evoca artileria română la Calafat în timpul războiului de independență din 1877. Faptul nu ar fi fost neobişnuit, dacă marca respectivă nu ar fi făcut parte dintr-o serie emisă în 1943, intitulată „Centenarul artileriei române" şi care mai cuprindea timbre ce ilustrau artileria română în 1919 la trecerea Tisei, precum şi aspecte din al Doilea Război Mondial în Caucaz, la Stalingrad, la asediul Odesei şi la cel al Sevastopolului. Din aceste motive, seria a fost interzisă în totalitatea ei de către autoritățile comuniste.

Publicarea imaginii unui timbru dintr-o serie interzisă a fost imediat semnalată de unii filatelişti organelor de securitate. Nu se cunosc cauzele care au determinat această semnalare. Poate a fost vorba despre o îndatorire cetățenească îndeplinită exemplar, sau poate au fost unele polițe ce trebuiau plătite unor colegi de pasiune. Odată sesizate, organele de securitate au declanşat o anchetă amplă, deoarece în „U.R.S.S. se putea interpreta negativ apariția în presa românească a unui timbru dintr-o serie cu tematică antisovietică"[5]. Cum A.F.R. era îndrumată şi controlată de Poştă, a fost întrebat directorul general adjunct al D.G.P.Tc., dr. Virgil Şchiopârlan, dacă a aprobat publicarea timbrului. Acesta a negat şi, mai mult decât atât, a declarat că l-a atenționat pe redactorul-şef al revistei „Filatelia" să nu publice acel timbru.

Organele de securitate au luat legătura cu Cornel Popescu, de la Secția de Presă a C.C. al P.C.R., care le-a declarat că a primit o sesizare despre activitatea redactorului-şef C. Agiu de la revista „Filatelia" şi că în luna iunie 1978 a dispus o anchetă soldată cu destituirea redactorului. Sesizarea primită şi ancheta realizată au fost depuse în mapă la Dumitru Popescu. În apărarea sa, C. Agiu a invocat acordul pentru publicarea timbrului obținut de la „Institutul de Istorie de pe lângă C.C. al P.C.R.".

[5] Idem, dosar 1, vol. 14, f. 13.

Mircea Muşat, de la Secția de Propagandă a C.C. al P.C.R. a declarat că a avut o discuție pe această temă cu Constantin Agiu, căruia i-a afirmat că timbrul izolat nu prezintă niciun pericol, dar că în esență el nu a dat nicio aprobare pentru publicarea materialului[6].

Deseori rapoartele organelor de securitate consemnau şi evenimente cu caracter economic, care aparent nu aveau nicio legătură cu securitatea statului. Astfel, nota nr. D-3/090316 din 15 mai 1984 preciza că în cursul anului 1981, la depozitul Oficiului Special pentru Editarea Timbrelor (O.S.E.T.) din Calea Griviței, au dispărut timbre în valoare de 520.000 lei. Furtul a fost comis de Păun Gheorghe, lucrător comercial la Rompresfilatelia în noaptea de 1/2 mai 1981, în timp ce era ofițer de serviciu. Se aprecia că evenimentul a fost favorizat de neglijența directorului Titus Georgescu în păstrarea cheilor. În 1984 autorul furtului şi cei trei complici au fost condamnați la pedepse privative de libertate[7].

Acelaşi document mai consemnează şi alte ilegalități comise în lumea filatelică: trei controlori de calitate de la O.S.E.T. au sustras în mod organizat de la întreprinderea poligrafică „Filaret", locul unde se tipăreau timbrele, mărci poştale şi colițe în valoare de 50.000 lei; I.N., gestionar la Comturist, a sustras de la A.F.R. timbre în valoare de 400.000 lei; V.N., tehnician la I.M.G.B., a scos peste hotare timbre în valoare de peste 50.000 mărci germane; S.D., fost contabil la biroul de schimb cu străinătatea al A.F.R. a folosit ilegal conturile unor filateliști şi a expediat în străinătate timbre în schimbul cărora a primit bunuri în valoare de 120.000 lei[8].

Conform raportului nr. 00391431 din 9 august 1978 al Direcției I-a, Securitatea nu avea în supraveghere mişcarea filatelică în ansamblul ei, deoarece A.F.R., fiind organizație obştească, nu intra în preocupările niciunei unități de securitate[9].

Lucrurile aveau să se schimbe fundamental în anul 1984, când raportul nr. D-3/00156601 din 24 septembrie al Direcției a III-a constata că serviciile de spionaj şi organizațiile reacționare din străinătate erau preocupate de a studia şi contacta persoane din rândul radioamatorilor şi filateliştilor, care prin specificul activităților intrau în contact cu cetățeni străini sau organizații din exterior. Din aceste motive, se propunea deschiderea dosarului-problemă „Contraspionaj în rândul radioamatorilor,

---

[6] *Ibidem*, f. 14.
[7] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 63.
[8] *Ibidem*.
[9] Idem, dosar 1, vol. 14, f. 16.

filateliştilor şi al altor persoane reunite în asociații similare", cu sediul la Direcția a III-a (Contraspionaj). Activitatea informativ-operativă a acestei probleme trebuia să fie în atenția tuturor unităților de securitate, pe principiul „muncii în obiectiv-problemă". În această acțiune urmau să fie implicate, în principal, următoarele unități de securitate: Direcția a III-a pentru contraspionaj în rândul filateliştilor, Direcția a IV-a pentru contraspionaj în rândul militarilor activi filatelişti şi Unitatea Specială „S" pentru interceptarea scrisorilor[10].

Propunerile din raportul D-3/0015601/1984 au fost analizate, sistematizate şi verificate, iar în anul următor, la 12 august 1985, general-maior Aurelian Mortoiu, şeful Direcției a III-a a Securității a semnat un alt raport, nr. D-3/00151009, care a stabilit cadrul general de supraveghere informativă a mişcării filatelice din România. Dat fiind importanța acestui raport, îl vom reda mai jos în întregime[11]:

„Raport D-3/00151009/12.08.1985 CONTRASPIONAJ ÎN RÂNDUL RADIOAMATORILOR, FILATELIŞTILOR ŞI ALTOR PERSOANE REUNITE ÎN ASOCIAȚII ASEMĂNĂTOARE

MINISTERUL DE INTENE
DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI
DIRECȚIA A III-A

În R.S.R. fiinţează cluburi şi asociaţii care reunesc după criterii profesionale sau pasiuni comune un mare număr de persoane care pe linia organizaţiilor respective intră în contact cu cetăţeni străini sau asociaţii similare din exterior.

Unele din persoanele care activează în aceste organizaţii lucrează cu secrete de stat sau în locuri unde se concentrează astfel de secrete, au fost la post sau specializare în străinătate, efectuează călătorii în interes de serviciu sau particular în străinătate, sunt semnalate cu legături suspecte în rândul cetăţenilor străini sau au manifestări şi atitudini necorespunzătoare. Se constată o intensificare a studierii, contactării şi recrutării de către serviciile de spionaj străine a unor astfel de persoane.

Pentru a contracara astfel de acţiuni se propune constituirea unui cadru organizat şi unitar pentru desfăşurarea eficientă a activităţii de securitate. Se propune:

[10] Idem, dosar 013502, vol. 22, f. 16.
[11] Idem, dosar 007929, vol. 407, f. 1.

1. Deschiderea dosarului problemă „Contraspionaj în rândul radioamatorilor, filateliştilor şi altor persoane reunite în asociații asemănătoare" cu sediul la Direcția a III-a.

2. Activitatea informativ-operativă în această problemă să se desfăşoare în toate unitățile de securitate pe principiul muncii în obiectiv-problemă în conformitate cu prevederile anexe la prezentul raport.

Măsurile stabilite în anexă au fost stabilite împreună cu unitățile centrale de securitate implicate cu sarcini în aceste probleme.

Şeful Direcției
General – maior
Mortoiu Aurelian"

În anexele raportului se precizau unitățile implicate în acțiune: Direcția I-a, Direcția a II-a, Direcția a IV-a, Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă (U.S.L.A.) şi compartimentele corespunzătoare din teritoriu[12]. Surprinde în mod evident implicarea U.S.L.A. în acțiunea de contraspionaj în rândul filateliştilor!

Dacă până în 1985 A.F.R. nu a intrat în atenția Securității, fiind considerată o organizație obştească, de la această dată activitatea informativă în cadrul A.F.R. a fost desfăşurată de către Direcția a III-a[13]. Anexele raportului prezentat mai sus definesc categoriile de persoane considerate suspecte, care au fost incluse în dosarul problemă:

„Cetățeni români, membrii ai asociațiilor respective ce nu sunt incluşi în evidența altor probleme de muncă şi care:
- lucrează cu secrete de stat sau la obiective unde se concentrează asemenea date;
- au fost la post, studii sau specializări în străinătate;
- întrețin legături cu străini sau efectuează deplasări frecvente în exterior;
- au rude în străinătate care întrețin legături cu servicii de spionaj sau organizații reacționare ori sunt cunoscute cu atitudini şi manifestări ostile statului român;
- lucrează în obiective în care au posibilitatea de a intra în contact cu cetățeni străini pe diferite căi;
- vizitează ambasade, biblioteci, firme străine sau participă la acțiuni protocolare cu străini;
- au atitudini şi manifestări ostile ori sunt preocupați să intre în legătură cu posturi de radio sau organe de presă străine;
- au avut comportări suspecte pe timpul deplasărilor în străinătate;

[12] *Ibidem*, f. 2.
[13] *Ibidem*, f. 3.

- în relațiile cu străinii încalcă regulamentul clubului sau asociației;
- primesc din străinătate aparatură, piese, materiale şi literatură de specialitate;
- sunt posesorii unor colecții sau timbre de valoare ce fac parte din patrimoniul cultural național, semnalați cu intenția de a le scoate din țară;
- sunt semnalați că dețin timbre prohibite sau alte asemenea materiale şi au preocupări de a le difuza;
- sunt legături apropiate ale unor persoane aflate în baza de lucru a organelor de securitate;
- în cadrul activităților pe linie de asociație sau club sunt suspecți de comiterea sau facilitarea unor fapte de natură să afecteze securitatea statului"[14].

Până la data de 1 decembrie 1985 unitățile centrale şi teritoriale de securitate aveau obligația de a verifica membrii asociațiilor filatelice în scopul selecționării şi includerii în baza de lucru pe profil a persoanelor suspecte[15]. Pentru prelucrarea automată a datelor s-a stabilit un cod al informațiilor privind activitățile filatelice. Orice informație care purta codul *1784* însemna că se referă la *FILATELIŞTI*[16].

Pentru asigurarea supravegherii informative a categoriilor de persoane stabilite prin anexele raportului s-a ordonat selecționarea de surse cu posibilități de informare pe lângă elementele suspecte şi recrutarea de noi surse care să fie folosite în problemă. Pentru prevenirea încălcării actelor normative ce reglementau relațiile cu străinii s-a ordonat efectuarea de pregătiri informative colective şi individuale[17].

Se impun câteva precizări privind utilizarea unor termeni specifici întâlniți în rapoartele organelor de securitate. Prin „*bază de lucru*" sau „*baza operativă*" se înțelege lista persoanelor suspecte care sunt în atenția organelor de securitate. Aceasta era administrată de Centrul de Informatică şi Documentare (C.I.D.). „*A fi luat în lucru*" sau „*a fi lucrat*", înseamnă că o persoană este cercetată din punct de vedere informațional de către organele de securitate. Existau două etape de acțiuni informative: „*lucru operativ*", când se făcea cercetare la „*mapă*" şi „*lucru activ*", când cercetarea se făcea prin supraveghere informativă, supraveghere informativă generalizată, şi dosar de urmărire informativă.

Cercetarea la „*mapă*" însemna culegerea de informații generale despre o anumită persoană, de la vecini, colegi de serviciu sau organele de miliție. Ea dura maximum 6 luni şi se termina, funcție de rezultatul

[14] *Ibidem*, f. 3 şi 4.
[15] *Ibidem*, f. 5.
[16] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 41.
[17] Idem, dosar 007929, vol. 407, f. 5.

cercetărilor, fie prin închiderea dosarului şi trimiterea lui la „*baza de date*", fie prin luarea în „*lucru activ*".

„*Luarea în lucru activ*" putea să fie realizată prin „*supraveghere informativă*" (S.I.), când obiectivul era cercetat prin informatori dirijaţi spre el, „supraveghere informativă generalizată" (S.I.G.), când în afara informatorilor se folosea şi serviciul „S" (interceptarea corespondenţei) şi „*dosar de urmărire informativă*" (D.U.I.), când, în afară de interceptarea corespondenţelor, se mai folosea filajul (serviciul „F") şi mijloacele de tehnică operativă (T.O.), care puteau fi interceptarea convorbirilor telefonice (I.C.T.) şi punerea sub ascultare a telefonului de la serviciu şi instalarea de microfoane acasă şi la serviciu (I.C.I.). Sursele de informare erau şi ele de mai multe feluri: agenţi, informatori, colaboratori, persoane de încredere, persoane de sprijin, surse cu aprobare (colaborarea membrilor de partid cu securitatea necesita aprobarea organelor P.C.R.).

Raportul nr. 317/OD/-D/001784 din 3 noiembrie 1987 conţine analiza măsurilor întreprinse pentru supravegherea informativă a filateliştilor, în toată ţara, în perioada 1 ianuarie 1986 - 30 septembrie 1987. Din acest document rezultă că din numărul total de 78.678 de filatelişti care făceau parte din A.F.R., au fost identificate 5.440 de persoane care intrau în categoriile nominalizate pentru a fi incluse în baza de lucru a Securităţii. S-au obţinut informaţii despre 240 elemente suspecte, din care 179 au fost luate în „lucru activ", 35 prin D.U.I. şi 144 prin S.I. Se mai aflau în „lucru" alte 323 de elemente, din care 56 în D.U.I. şi 267 în S.I. Au fost finalizate prin măsuri de securitate 63 de cazuri. Erau în curs de verificare 247 informaţii de primă sesizare. Au fost recrutate 74 de noi surse, iar numărul surselor folosite în total pentru supravegherea filateliştilor a fost de 591. Au fost efectuate 57 de pregătiri contrainformative colective şi 763 individuale.

Activitatea Securităţilor judeţene din Arad, Argeş, Constanţa, Dâmboviţa, Dolj, Harghita, Iaşi, Timiş, Satu Mare, Sibiu şi Suceava a fost apreciată pozitiv de Direcţia a III-a. Acţiunile acestora au vizat următoarele aspecte:

a) relaţii neoficiale cu străini suspecţi de apartenenţă la servicii de informaţii:

- „MARIAN", lucrat prin D.U.I. la Timiş, întreţinea relaţii cu fugarul „GEORGE" din S.U.A., suspect a fi fost agent C.I.A., de la care primea literatură filatelică pe care o difuza în ţară;

b) iredentism:

- „NEMA", cetățean elvețian şi „GEZA", cetățean suedez, lucrați la Harghita pentru scoaterea din țară a unor aşa-zise „dovezi filatelice a apartenenței Ardealului la Ungaria";

c) relațiile unor cetățeni români cu antecedente politice sau manifestări ostile cu cetățeni străini ce fac parte din organizații reacționare:

- „BENDEA", „BUDURU" şi „OLARU", lucrați la Harghita, „MARCEL" şi „PETRICĂ" lucrați la Timiş, aveau legături cu elemente legionare;

d) scoaterea din țară a unor piese filatelice:

- „CHIMISTUL", lucrat la Bihor, cetățean australian, a fost reținut la frontieră cu piese filatelice de valoare. A fost amendat cu 10.000 de dolari şi trecut pe lista persoanelor indezirabile;
- „BOC", lucrat la Galați, turist belgian descoperit la controlul vamal cu 113 plicuri dintr-o colecție filatelică din Bucureşti;

e) încălcarea instrucțiunilor A.F.R. de schimb filatelic cu străinătatea:

- au fost depistați filatelişti care scoțând ilegal din țară timbre şi materiale filatelice şi-au creat conturi în străinătate. Astfel de cazuri au fost la Arad, Bihor, Braşov, Cluj, Hunedoara şi Timiş;

f) cetățeni români cu preocupări filatelice care întrețineau relații cu posturile de radio „Europa Liberă" şi „Vocea Americii", de la care au primit materiale filatelice:

- „NATALIA", lucrată la Brăila, „GABI" şi „NUCU" lucrați la Gorj;

g) diverşi filatelişti dețineau timbre prohibite pe care au încercat să le comercializeze.

- „KOMAN", la Bihor, „CRISTESCU", la Dolj, „PETRESCU", la Timiş;

Securitățile din județele Alba, Brăila, Cluj, Covasna, Giurgiu, Neamț, Olt şi Vrancea au fost criticate pentru că nu au luat în lucru niciun element. Securității Bucureşti i s-a reproşat că din 17.580 de filatelişti grupați în 29 de cercuri, nu a luat în lucru decât „un element"[18].

Raportul, întocmit de Şeful Serviciului 7 din Direcția a III-a, maior Dumitru Oproiu, a fost apreciat ierarhic, dar i s-a reproşat că nu rezulta cu claritate dacă filateliştii erau într-adevăr o categorie de persoane vizată de serviciile de spionaj sau numai de la caz la caz au fost o cale de transmitere a unor date şi informații[19]. Observația conducerii Direcției a III-a este foarte interesantă şi ridică o problemă importantă. S-a creat un dosar-problemă în cadrul Securității care viza filateliştii, dar nu era pe deplin lămurit dacă

[18] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 316-318.
[19] *Ibidem*, f. 188.

aceştia erau subiectul acțiunii serviciilor de spionaj străine. Altfel spus, se iroseau timp şi resurse pentru a face contraspionaj acolo unde nu era cazul. Argumentul adus de inițiatorii programului de contraspionaj în rândul filateliştilor a fost cazul „CUCU" din Braşov, când spionajul vest-german l-a recompensat pe un cetățean român pentru serviciile aduse cu o cantitate mare de mărci poştale. Constatându-se această metodă de plată în cazuri de spionaj, s-au luat măsurile necesare de supraveghere informativă a filateliştilor, posibili beneficiari ai unor astfel de plăți. Metoda în cauză a fost evocată ca posibilitate şi de Securitatea Bihor, în actul nr. 3131/TL/0011640 din 14 octombrie 1987[20].

Securitățile județene raportau periodic rezultatele statistice ale activității de contraspionaj în rândul filateliştilor. Astfel, prin raportul nr. 370/MV/0057216 din 14 octombrie 1987, Securitatea Arad raporta că dintre filateliştii arădeni au fost identificate 207 elemente suspecte, 46 care lucrau cu secrete de stat, 5 care au fost la studii şi specializări în străinătate, 80 care aveau legături cu străini sau care făceau frecvente deplasări în exterior, 25 care aveau rude în străinătate ce erau în legătură cu servicii de spionaj sau organizații reacționare, 15 care lucrau la obiective unde aveau posibilitatea de a intra în contact cu străini, 6 care aveau atitudini ostile şi legături cu posturi de radio străine, 7 care au avut comportament suspect în timpul deplasărilor în străinătate, 3 care încălcau regulamentul asociației în legătură cu relațiile cu străinii, 4 care primeau din străinătate aparatură şi literatură, 2 care aveau colecții cu piese de patrimoniu şi doreau să le vândă, 12 cu legături suspecte cu persoane din baza de lucru a Securității şi 2 suspecți de comiterea unor fapte de natură să afecteze securitatea statului[21].

Au fost identificați filatelişti care aveau legături cu persoane din străinătate, presupuse a face parte din servicii de spionaj. Astfel de cazuri au fost:

- „LOTRU", lucrat prin D.U.I. din 1987, director al unei întreprinderi bucureştene care făcea dese deplasări în străinătate şi avea legături cu un comerciant vest-german ce se afla în atenția UM 0650[22];
- „CUCU", la Braşov, când spionajul vest-german a plătit informațiile primite prin mărci poştale[23];

[20] *Ibidem*, f. 288.
[21] *Ibidem*, f. 300-302.
[22] *Ibidem*, f. 312-314.
[23] *Ibidem*, f. 307-308 şi 119.

- „BEBE", la Argeş, lucrat prin D.U.I., cercetător, era suspectat de culegere şi transmitere de informaţii în favoarea spionajului din R.F.G.; achiziţiona mărci poştale de valoare din ţară şi străinătate, avea legături intense cu filatelişti străini, avea rude în străinătatea şi făcuse cerere de plecare definitivă din ţară[24];
- I.G., filatelist din Călăraşi, lucrat prin D.U.I. pentru legături suspecte cu un străin interesat de detaliile topografice cu care lucra românul; în urma verificărilor a fost scos din cauză[25];
- „VLAD", inginer la o întreprindere cu profil de apărare din judeţul Hunedoara, relaţii cu filatelişti străini, avea intenţia de a valorifica colecţia de timbre în străinătate; filateliştii cu care era în contact îi cereau şi date despre activitatea profesională, situaţia economico-socială, sau activitatea altor filatelişti; cazul s-a finalizat prin recrutarea filatelistului cu scopul de a influenţa partenerii străini[26];
- „SANDU", lucrat prin S.I. la Vâlcea, fost asistent medical, pensionat pe caz de boală, deţinător a unor valoroase colecţii filatelice şi numismatice, avea relaţii intense cu filatelişti străini, în corespondenţa internă folosea fraze asemănătoare unui cod pentru transmiterea de mesaje[27];
- o sursă a Biroului III din Vrancea semnala existenţa a două persoane din străinătate, una dintre ele fost cetăţean român, stabilit în R.F.G., iar a doua cetăţean francez, pensionar, interesate în colecţionarea mărcilor poştale care oglindesc activitatea de poliţie[28];
- „ARGUS", lucrat prin D.U.I. la Cluj, şef de lucrări la Politehnică, a stat 4 ani în S.U.A. pentru specializare şi doctorat, era preocupat de obţinerea de valută prin timbre pentru a o cheltui cu ocazia deplasărilor în străinătate, din verificările făcute nu rezulta că a folosit filatelia pentru transmitere de informaţii[29];
- „IULIUS", lucrat prin D.U.I. la Bucureşti, inginer la o întreprindere de prospecţiuni geologice şi geofizice, avea acces inclusiv la date

[24] *Ibidem*, f. 303-304.
[25] *Ibidem*, f. 296.
[26] *Ibidem*, f. 284
[27] *Ibidem*, f. 257.
[28] *Ibidem*, f. 256.
[29] *Ibidem*, f. 252.

privind platforma de foraj marin „Gloria" şi avea relaţii suspecte cu un filatelist francez bănuit de spionaj[30];

- „FIL", lucrat prin D.U.I. la Iaşi, bănuit de a avea legături cu persoane suspecte de apartenenţă la spionajul vest-german, cazul s-a finalizat prin recrutarea obiectivului[31];
- „FARCAŞ", lucrat prin S.I. la Mureş, filatelist, avea legături cu filatelişti vest-germani şi era suspectat de spionaj[32];
- „WILI", lucrat prin S.I. la Mureş, filatelist, medic, era suspect de trădare[33];
- „VASILE", lucrat prin D.U.I. la Sibiu, vastă corespondenţă filatelică, a fost lucrat şi pe linia „OCULTA";
- „CAROL", lucrat prin D.U.I. la Sibiu, membru al conducerii comunităţii evreieşti din Mediaş, avea legături cu ambasada Israel, oferea timbre de valoare deţinătorilor de secrete de stat[34];
- sursa „COSTIN" a Securităţii Arad informa în 1987 că preşedintele clubului filatelic din Eisenberg (R.D.G.), cu care clubul filatelic arădean era în parteneriat, era suspect de spionaj, deoarece cu ocazia vizitelor în România a făcut fotografii bust pentru fiecare filatelist român pe care nu le-a mai dat niciodată acestora, iar în timpul deplasărilor din R.D.G. românii au fost supravegheaţi discret de un filatelist german care a ascuns faptul că are cunoştinţe de limba română; în timpul vizitei în România, preşedintele cercului german a fotografiat, în mod discret, cu ocazia unei excursii, barajul de la Valea Leşului şi a pus întrebări despre mina recent deschisă în zona Stâna de Vale[35];
- K.O., din Braşov, condamnat în 1979 la 20 de ani pentru trădare, a fost eliberat în 1986; printre legăturile filatelice ale braşoveanului se număra şi Serghie Volohovschi, din Bucureşti, pasionat filatelist, condamnat pentru afaceri cu timbre în afara cadrului legal; la telefon vorbeau uneori un limbaj convenţional[36];
- Securitatea Caraş-Severin raporta la 3 iulie 1989 că inginerul N.B. avea legături cu unii angajaţi ai „Institutului de Sociologie şi

[30] *Ibidem*, f. 139.
[31] *Ibidem*, f. 117.
[32] *Ibidem*, f. 112.
[33] *Ibidem*.
[34] *Ibidem,* f. 267.
[35] Idem, dosar 013502, vol. 30, f. 121.
[36] *Ibidem,* f. 178.

Pedagogie Socială" de la Universitatea din Műnster, R.F.G., care fac parte dintr-o grupă ce se ocupa cu deportarea saşilor în U.R.S.S. după război; cei doi îi solicită românului diverse date, inclusiv prin filatelie; se acționează pentru protecția specialistului român, care are acces la date secrete, pentru prevenirea antrenării lui în acțiuni contrare intereselor statului[37];

- sursa „BOTOŞĂNEANU" a Securității Botoşani informa că la filiala A.F.R. Botoşani a venit pe 13 octombrie 1989 un cetățean din R.S.S. Moldovenească, Iulian Popa, care se declara filatelist şi numismat, dar care s-a constatat că nu cunoştea mare lucru din aceste domenii; s-a considerat a fi o vizită suspectă[38].

Informațiile oferite câteodată de către Securitate par concepute pentru a fi pe placul organelor politice cărora le erau destinate în final. Astfel:

- de la Botoşani se raporta la 3 august 1988 că în perioada 23-29 iulie 1988 s-a desfăşurat în localitate o expoziție filatelică internațională de maximafilie; delegata din Ungaria, Szekely Judith, a afirmat că înainte de plecarea în România a fost instruită tendențios privind vizita în țara noastră, spunându-i-se că va fi primită rece de către oficialități ca urmare a deteriorării relațiilor dintre cele două țări, că va găsi în România oameni înapoiați din punct de vedere cultural, care nu aveau ce îmbrăca şi ce mânca, că nu erau biserici, iar acolo unde au rămas, oamenii nu aveau voie să le frecventeze; cu ocazia vizitei la mânăstirile din nordul Moldovei a văzut contrariul şi a declarat că la reîntoarcerea în Ungaria va descrie realitățile din țara noastră pentru a contrazice ce i s-a spus inițial;
- sursa „TEODORESCU" afirma că delegatul Vladimir Sadovnikov din U.R.S.S. era cunoscător al limbii române, dar a ascuns acest lucru şi s-a interesat la sursa „TEODORESCU" dacă nu este discriminat din cauza originii sale ruse; delegatul rus a mai afirmat că nivelul de trai din R.S.S. Moldovenească era superior celui din România; delegatul bulgar Nikolai Grancharov era şi el cunoscător al limbii române, dar nici el nu a făcut cunoscut acest lucru, tot timpul adoptând o atitudine rezervată[39];

[37] Idem, dosar 013502, vol. 28, f. 182.
[38] *Ibidem,* f. 324.
[39] *Ibidem*, f. 273.

- sursa „CRISTIAN" din Bacău informa că în timpul desfăşurării expoziției filatelice SOCFILEX, din țările socialiste ale Europei, care a avut loc la Bacău în perioada 7-14 octombrie 1989, redactorul-şef al revistei poloneze „Filateliszta" a declarat că la întoarcerea în țară va atrage atenția colegilor de la alte publicații care era adevărata realitate din România şi cât diferea ea de cele ce fuseseră prezentate în presa poloneză;
- sursa „PANAIT" care a însoțit delegația maghiară a informat că un membru al acesteia, Csonka Győrgy, a încercat să obțină informații despre condițiile de trai din România (venit mediu, prețuri etc.); întrebările erau puse când ceilalți membri ai delegației maghiare nu erau de față; Csonka Győrgy a fotografiat toți reprezentanții oficialităților române şi le-a studiat tot timpul comportamentul, la masă sau la discuții cu delegații străini; se bănuia că acesta era reprezentantul serviciilor secrete maghiare, aşa cum s-a mai întâmplat şi în 1983, când din delegația filatelică maghiară a făcut parte lt. col. Rozsa Bella; aceeaşi sursă a mai informat că Anatoli Guba, delegatul U.R.S.S., a mai fost la Bacău în timpul războiului, când era căpitan de căi ferate şi că acum a găsit Bacăul complet schimbat, dintr-o aşezare rurală devenind un oraş frumos, care dovedeşte forța poporului român; Iuri Behterev, redactorul-şef al revistei sovietice de filatelie şi-a exprimat față de sursa „PANAIT" interesul pentru multinaționalism în cadrul revistei pe care o conduce; ideea de multinaționalism a fost abordată şi de Csonka Győrgy; Sanka Nikolova, din Bulgaria, s-a interesat despre problemele de mediu şi preocupările autorităților române de contracarare a acestora[40];
- sursa „TIBERIU", prezentă şi ea la manifestarea filatelică de la Bacău din perioada 7-14 octombrie 1989, informa că Jerzy Klima, din Polonia, i-a declarat că Polonia este cu un picior în groapă şi că în aceste condiții se întreba retoric cui îi mai arde de filatelie! Csonka Győrgy i-a declarat sursei „TIBERIU" că dacă Polonia este cu un picior în groapă atunci Ungaria este cu totul în groapă şi că filatelia ar fi un lux în această perioadă; maghiarul mai declara că este posibil ca partidul comunist maghiar să se desființeze iar el, care a fost membru al acestui partid aproape 40 de ani, va trebui să se înscrie în alt partid, funcție de programul acestuia[41].

[40] *Ibidem*, f. 321.
[41] *Ibidem*, f. 355.

Scoaterea din țară a unor timbre şi materiale filatelice a fost cercetată în următoarele cazuri:

- un colecționar din Bacău, a fost suspectat de a fi printre filateliştii care scoteau din țară cantități mari de timbre şi colițe nedantelate, care făceau concurență prin prețurile scăzute comerciantului vest-german cu care avea contract Rompresfilatelia pentru desfacerea acestora[42];
- „NELU" şi „SILVIU", filateliști din Braşov, erau semnalați că aveau legături filatelice cu persoane din Elveția şi Belgia, legături realizate prin intermediul unei persoane din Ungaria[43];
- „FILATELISTUL", lucrat prin D.U.I. la Argeş, pensionar, deținea timbre de patrimoniu pe care a încercat să le scoată din țară; măsurile întreprinse împotriva lui au fost îndepărtarea din Comitetul Executiv al A.F.R., al cărui membru era, şi avizarea negativă pentru plecările în străinătate[44];
- de la Arad se raporta la 14 octombrie 1987 tendința manifestată de unii filateliști cu vechi stagii pe linie filatelică, cu funcții de conducere în asociațiile filatelice, de a valorifica în exterior colecțiile lor de timbre[45];
- „CHIMISTUL", „CAMELEONUL" şi „CORNEL", lucrați prin D.U.I. la Bihor pentru tentativa de a scoate din țară timbre valoroase şi bunuri susceptibile de a face parte din patrimoniul cultural național; au fost soluționate prin anunțarea organelor de miliție[46];
- „FOTOGRAFUL", lucrat prin D.U.I. la Hunedoara, fotograf profesionist, a lucrat la ARCOM între 1974 şi 1975, avea legături cu cetățeni străini; prin intermediul unui cetățean francez domiciliat la Orăştie a încercat să scoată din țară material filatelic pentru a fi valorificat în exterior[47];
- „PROIECTANTUL", era lucrat prin S.I. la Gorj, pentru scoaterea din țară a unor timbre şi monezi; în studenție a fost condamnat pentru activități potrivnice statului, iar în penitenciar a fost în anturajul lui Max Bănuş [48];

---

[42] Idem dosar 013502, vol. 29, f. 315.
[43] *Ibidem*, f. 307.
[44] *Ibidem*, f. 303.
[45] *Ibidem*, f. 302.
[46] *Ibidem*, f. 288.
[47] *Ibidem*, f. 284.
[48] *Ibidem*, f. 280 şi 96.

- cazul „GABI" de la Gorj se referea la scoaterea din țară a unor timbre şi monezi prin trecerea ilegală a frontierei în Iugoslavia, de unde a fost predat autorităților române; a fost condamnat şi se afla în penitenciar, unde era lucrat informativ[49];
- „POPA", era lucrat prin D.U.I. la Suceava pentru scoatere din țară a unor timbre[50];
- „SAVA", profesor stabilit în străinătate, era preocupat să scoată din țară timbre şi monede[51];
- „CORNEA", era lucrat prin S.I. la Timiş pentru scoaterea din țară, prin intermediul unui cetățean vest-german, a unei colecții filatelice pentru valorificare[52];
- „ZORRO", era lucrat prin D.U.I. la Timiş pentru valorificarea în străinătate a unor timbre şi depunerea banilor la sora sa, care domicilia în străinătate[53];
- „POPA" fost avocat, era lucrat prin S.I. la Cluj, pentru scoaterea din țară a unor timbre;
- „MARIN" era lucrat la Cluj pentru schimburi filatelice cu parteneri externi din care a realizat un depozit valutar în Franța[54];
- „ZANC", era lucrat la Cluj, pentru realizarea unui fond valutar în Franța, rezultat dintr-o vastă corespondență cu filatelişti din Anglia, Franța şi Belgia;
- „MARIS" era lucrat la Cluj pentru corespondență cu filatelişti din Anglia şi Franța[55];
- Eustațiu Cornel Laurențiu, lucrat prin S.I. la Timiş pentru scoatere de timbre din țară[56];
- „RADU" era lucrat la Bucureşti pentru realizarea unor venituri substanțiale din schimburi filatelice ilegale cu filatelişti occidentali[57];
- U.M. 0647 trimitea la 4 august 1988 Direcției a III-a interceptarea unei scrisori expediată de Victor Sârbu din Timişoara către Renert Jacob din Canada, ce conținea mărci poştale vechi, printre care şi un

[49] *Ibidem*.
[50] *Ibidem*, f. 264.
[51] *Ibidem*
[52] *Ibidem*, f. 261.
[53] *Ibidem*.
[54] *Ibidem*, f. 252.
[55] *Ibidem*.
[56] *Ibidem*, f. 135.
[57] *Ibidem*, f. 312.

timbru de 30 parale Principatele Unite (evaluat atunci la 450 lei) şi unul de 2 parale Cuza (evaluat la 1.300 lei)[58];
- „VASILE" era luat în lucru prin S.I. la Hunedoara pentru că adresa lui era o căsuță poştală prin care un cetățean israelian făcea schimburi cu filatelişti din țară[59];
- „DUMITRU", „MANOLE", „CIOC" şi „PAPUC", erau lucrați la Dolj pentru că ofereau mărci poştale partenerilor externi de la care solicitau cafea, ciocolată, articole cosmetice şi medicamente[60];
- un colecționar din Craiova, cunoscut cu activitate intensă ca filatelist, a fost depistat de Unitatea Specială „S" că a primit, în schimbul timbrelor trimise, trei cecuri în valoare de 1000 $, 500 $ şi 1200 franci francezi de la Thierry Colle din Franța[61]; seful Direcției a III-a, general-maior Aurelian Mortoiu, a transmis Securității Dolj, prin actul nr. 373/OD/00145419 din 15 mai 1989, ordinul dat de adjunctul ministrului, general-maior Gianu Bucurescu, de a se lua imediat în lucru activ filatelistul craiovean şi în termen de trei luni să se raporteze măsurile luate[62];
- sursa „STOIAN" din Bucureşti semnala cazul unui cunoscut filatelist bucureştean, pe care-l caracteriza drept „unul dintre cei mai eficienți" filatelişti din punct de vedere al câştigurilor în bani şi materiale filatelice, realizate prin vânzarea în străinătate a plicurilor aerofilatelice; a făcut călătorii cu scop filatelic în India, China, Japonia, S.U.A., Franța, Brazilia şi Spania, unde a valorificat diverse materiale filatelice; ofițerul de securitate care a primit nota informativă propunea semnalarea cazului la Serviciul 7[63];
- raportul de activitate al Unității Speciale „S" pe perioada ianuarie-septembrie 1989 semnala că prin controlul efectuat asupra trimiterilor poştale externe expediate sau adresate unor persoane cu preocupări filatelice, în perioada menționată, s-a permis identificarea a peste 150 de date şi informații de interes operativ; ocolind calea legală oferită de A.F.R. pentru schimbul filatelic cu străinătatea, o serie de filatelişti făceau acest schimb direct; pentru secretizarea schimbului, unii au recurs la sistemul „post-restant", la

[58] Idem, dosar 013502, vol. 30, f. 272.
[59] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 284.
[60] *Ibidem*, f. 311.
[61] Idem, dosar 013502, vol. 28, f. 215.
[62] *Ibidem*, f. 217.
[63] *Ibidem*, 254.

căsuțe poştale, din care unele erau închiriate pe numele altor persoane, sau foloseau drept căsuțe poştale adresele unor rude sau prieteni; raportul menționa şi sistemul de disimulare a unor materiale filatelice între filele unei cărți sau între două ilustrate sau cărți poştale; pentru scoaterea unor cantități mai mari de materiale filatelice se apela uneori la intermediari sau se profita de vizitele efectuate personal în străinătate; caracterul suspect al unor astfel de legături era dat şi de faptul că unii filateliști îşi creau depozite valutare în străinătate pe care le foloseau pentru procurarea de aparatură tehnică din Vest; alți filateliști solicitau şi primeau bunuri alimentare pe care uneori le comercializau; din unele trimiteri poştale expediate de cetățeni români de naționalitate germană sau maghiară reieşeau sentimente naționaliste şi atitudini „necorespunzătoare"[64].

Trebuie remarcat că sistemul de disimulare menționat de raport nu era în realitate decât o simplă metodă de protejare a timbrelor trimise prin scrisoare împotriva îndoirii în timpul manipulării plicului.

Organele de securitate au depistat cazuri de deținere de materiale filatelice prohibite în următoarele cazuri:

- „CRISTESCU", luat în lucru activ la Dolj pentru deținere de timbre prohibite[65];
- „FABIAN", luat în lucru la Braşov pentru deținere de timbre prohibite, preocupat de a le difuza în exterior; s-a luat măsura prevenirii ajungerii în străinătate a acestora[66];
- „VALENTIN", lucrat prin D.U.I. la Argeş, medic veterinar pensionar, fost legionar, rude în emigrația legionară, la percheziția efectuată s-au găsit timbre legionare care au fost reținute; a fost avertizat şi a continuat urmărirea informativă[67];
- „ENESCU", lucrat prin D.U.I. la Harghita, profesor de filozofie, deținere de timbre legionare, discuri cu înregistrări național-iredentiste, finalizat prin atenționare[68];
- „PETRESCU", lucrat prin S.I. la Timiş, medic, 62 de ani, comercializează mărci prohibite; la Timiş au fost semnalate 20 de cazuri de comercializare a timbrelor legionare[69];

---

[64] Idem, dosar 013502, vol. 20, f. 11-14.
[65] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 310-311.
[66] *Ibidem*, f. 307.
[67] *Ibidem*, f. 303.
[68] *Ibidem*, f. 281.
[69] *Ibidem*, f. 261.

- „POPESCU ION", lucrat prin D.U.I. la Brăila, fost legionar, deținere de materiale filatelice legionare; a fost finalizat prin avertizare şi recrutare[70];
- „CÂRJE", lucrat la Dolj pentru deținere de timbre prohibite[71];
- „MATEESCU", lucrat la Argeş pentru deținere de timbre legionare, finalizat prin avertizare[72];
- Serviciul 310 de la Securitatea Bucureşti raporta cazul unui filatelist, căruia i s-a găsit la percheziția efectuată 102 timbre legionare; alte circa 9.000 de astfel de timbre erau depozitate la o prietenă a mamei sale; au urmat încă două percheziții, pentru care filatelistul şi-a dat acceptul (?!), la finalul cărora filatelistul a declarat că deținea timbrele de la un unchi ce fusese mare negustor de timbre în perioada interbelică şi care i le-a lăsat lui în 1964, când a emigrat în Israel; s-a stabilit că filatelistul a vândut astfel de timbre interzise mai multor bucureşteni, obținând în total 40.000 lei[73].

Securitatea a urmărit şi filateliştii care erau considerați că au avut comportament şi atitudini necorespunzătoare, că au avut relații cu persoane cu antecedente politice, că au frecventat biblioteci şi ambasade străine sau au avut legături cu posturi de radio străine. Dintre situațiile de acest tip enumerăm următoarele:

- „BADEA", profesor la o şcoală generală, luat în lucru activ la Dolj pentru comportament necorespunzător în străinătate şi legături neoficiale cu cetățeni străini;
- „TITU", luat în lucru la Dolj pentru relații cu suspecți fugiți în R.F.G. şi primire de literatură occidentală[74];
- „BARBU", luat în lucru prin D.U.I. la Braşov deoarece în timpul unei deplasări externe a solicitat unele mărci poştale;
- „ROSMAN", luat în lucru prin D.U.I. la Braşov pentru întreținerea unor relații suspecte cu cetățeni vest-germani; o circumstanță agravantă în acest caz era deținerea unei colecții importante de mărci poştale[75];
- „ŞTEFAN", luat în lucru prin D.U.I. la Argeş pentru legături suspecte cu filatelişti străini şi cetățeni români cu antecedente

[70] *Ibidem*, f. 121.
[71] *Ibidem*, f. 115.
[72] *Ibidem*, f. 98.
[73] *Ibidem*, f. 60-61.
[74] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 310.
[75] *Ibidem*, f. 307-308.

politice; era deținătorul unei valoroase colecții filatelice; cazul a fost finalizat prin recrutarea obiectivului;
- „TEDI", lucrat prin D.U.I. la Argeş pentru legături filatelice cu străinătatea[76];
- „NICU", secretar al filialei A.F.R. Alba, era verificat în urma unei semnalări a Securității Teleorman privind legături cu ambasada R.F.G.[77];
- „TIBI", a fost luat în lucru la Vaslui pentru legături cu străinătatea, iar cazul a fost finalizat prin recrutare[78];
- „POŞTAŞUL", luat în lucru prin D.U.I. la Bihor pentru relații neoficiale cu filateliști străini, recrutarea lui era în curs de finalizare[79];
- „OCTAVIAN", profesor de limba engleză, filatelist, luat în lucru prin S.I. la Hunedoara pentru legături cu biblioteca S.U.A.;
- „ANTON", deținător al unei importante colecții filatelice, a făcut cerere de plecare definitivă din țară, intenționa să lucreze la „Europa Liberă"[80];
- „BUDURU" şi „BENDEA", luați în lucru prin D.U.I., „OLARU" luat în lucru prin S.I., toți la Harghita, au fost eliberați după condamnarea din 1983 pentru complot; după eliberare au avut acțiuni virulente, fiind lucrați şi de Serviciul Informații Interne din Direcția I-a;
- „KOSZTI", lucrat prin S.I. la Harghita pentru relații suspecte cu străini[81];
- „NUCU", lucrat prin D.U.I. la Gorj pentru că a primit timbre de la postul de radio „Vocea Americii" şi Biblioteca S.U.A. de la Bucureşti[82];
- „NICOLAS", filatelist pasionat, lucrat prin D.U.I. la Sibiu pentru deplasări frecvente în exterior[83];
- „MARCEL" şi „PETRICĂ", foşti legionari, erau lucrați prin S.I. la Timiş;

[76] *Ibidem*, f. 303-304.
[77] *Ibidem*, f. 299.
[78] *Ibidem*, f. 292.
[79] *Ibidem*, f. 288.
[80] *Ibidem*, f. 284.
[81] *Ibidem*, f. 281.
[82] *Ibidem*, f. 280.
[83] *Ibidem*, f. 267.

- „VASILESCU" era lucrat prin S.I. la Timiş pentru manifestări ostile[84];
- „GRUIȚĂ", medic, a fost la specializare în străinătate, era lucrat prin D.U.I. la Cluj pentru relații suspecte cu emigrația;
- „TAVI", era lucrat la Cluj pentru antecedente politice (fost membru P.N.Ț.)[85];
- „BĂNĂȚEANU", profesor de limba engleză, era lucrat prin D.U.I. la Buzău pentru frecventarea Bibliotecii S.U.A., a fost depistat de UM 0647 că avea 15 corespondenți filatelici externi, dar măsurile informative au relevat că în relațiile cu străinii s-a limitat numai la probleme filatelice[86];
- „COMAN", fost conducător legionar local, filatelist, era lucrat prin D.U.I. la Mureş[87];
- „MARTA" era lucrat prin S.I. la Iaşi pentru relații cu străinătatea şi legături cu posturi de radio, a fost avertizat dar continuă supravegherea[88];
- „NATALIA", a fost lucrat la Brăila pentru că o profesoară pensionară a solicitat şi primit timbre de la postul de radio „Vocea Americii"; cazul a fost finalizat prin atenționare[89];
- o sursă din Vrancea informa că filatelista Emilia Drăguşin i-a relatat că şi-a format colecția de francaturi mecanice din plicurile de corespondență curentă pe care le primea o anumită ambasadă şi care i-au fost cedate ei[90].

O problemă care a fost urmărită cu multă atenție de Securitate a fost chestiunea iredentismului maghiar. Pe plan filatelic acțiuni de acest gen au fost semnalate de Securitățile județene Harghita, Bistrița-Năsăud şi Arad. Dintre cazurile de acest gen exemplificăm:

- „NEMA" era cazul unui cetățean elvețian de origine maghiară, Peter Stefan Nema, care era suspectat de a fi folosit filatelia pentru atragerea unor cetățeni de naționalitate maghiară ca să poată fi exploatați informativ în temeiul concepțiilor naționaliste maghiare; în acest scop a lansat în cercurile filatelice din Transilvania apelul de

[84] *Ibidem*, f. 261.
[85] *Ibidem*, f. 252.
[86] *Ibidem*, f. 245.
[87] *Ibidem*, f. 112.
[88] *Ibidem*, f. 117.
[89] *Ibidem,* f. 305.
[90] Idem, dosar 013502, vol. 30, f. 105.

a conlucra la o temă filatelică „Naționalități şi probleme de frontieră în bazinul carpatin 1920-1947"; a inițiat scoaterea din țară a unor piese filatelice cu tema respectivă; cazul a fost lucrat de Securitatea Bistrița-Năsăud în colaborare cu cele din Cluj şi Harghita, sub controlul Direcției a III-a, serviciul 9[91];

- „GEZA", era cazul unui cetățean suedez de origine maghiară, lucrat de Securitatea Harghita pentru scoaterea din țară a unor piese filatelice ce ar putea fi speculate de revizionismul maghiar.

Sursa „COSTIN" de la Arad a dat mai multe note informative despre aspecte filatelice desfăşurate în special în Ungaria care vizau activități revizioniste:

- în octombrie 1986 informa că în Ungaria urma să apară un catalog filatelic în care erau cuprinse şi emisiunile din timpul ocupației române în Ungaria din 1919, precum şi cele de poştă locală din 1944 din Transilvania; sursa mai relata că în catalog vor apărea şi unele hărți, sub pretext că sunt poştale, care nu sunt decât un mijloc de propagandă al revizionismului maghiar[92];
- în ianuarie 1987 sursa aducea la cunoştința Securității că filateliştii ardeleni Eugen Friedl din Braşov şi Geza Sipos din Odorhei şi-au vândut în Ungaria colecțiile lor de poştă locală transilvăneană deoarece în România acest tip de colecție nu era apreciat; se considera că înstrăinarea unor astfel de piese filatelice poate face obiectul speculațiilor revizioniste din partea organizațiilor reacționare din exterior[93]; în urma acestei note s-a luat măsura informării Securității Braşov pentru clarificarea condițiilor în care Eugen Friedl a vândut colecția;
- în martie 1987 aceeaşi sursă declara că este preocupată să redacteze un catalog al ştampilelor de cenzură poştală folosite în Transilvania între 1919 şi 1920; ştampilele poştale utilizate în acea perioadă în Transilvania erau în marea lor majoritate încă în limba maghiară, motiv pentru care în Ungaria ele sunt considerate ungureşti, când de fapt sunt româneşti, ilustrând perioada de tranziție la administrația poştală românească[94];
- în noiembrie 1987 atrăgea atenția că revista „Filatelia" evita să publice studii despre emisiunile de poştă locală din Transilvania anilor 1944-

[91] *Ibidem*, f. 298 şi 281.
[92] Idem, dosar 013502, volum 30, f. 22
[93] Idem, dosar 013502, volum 26, f. 68.
[94] Idem, dosar 013502, volum 30, f. 50.

1945 şi din acest motiv aceste timbre nu sunt foarte populare în țară, pe când în străinătate ele sunt foarte căutate, exemplificând cu vânzarea unei astfel de colecții la o licitație în Elveția pentru suma de 13.500 franci elvețieni; colecția a aparținut inițial filatelistului sibian Ludovic Dengel şi a fost vândută unui evreu din Bucureşti care avea paşaport de plecare definitivă din țară; semnala şi un alt caz, de la Braşov, când colecția de poştă militară austro-ungară a lui Arpad Bitai a fost vândută şi nu a mai reapărut pe piață[95];

- tot în noiembrie 1987 sursa informa că revista maghiară „Philatelica" va publica studiul lui Balzsay Agoston despre emisiunile poştale ale Transilvaniei de Nord din 1944 şi că de fapt, piesele filatelice care ilustrează acest articol sunt ale filatelistului braşovean Eugen Friedl, care a fost nevoit să le publice în Ungaria pentru că în România nu se accepta publicarea lor[96];

- în aceeaşi lună sursa menționa că a auzit că va fi publicat la Bucureşti un catalog al mărcilor poştale româneşti, în trei volume, ce nu va cuprinde emisiunile de poştă locală din Transilvania de Nord; aprecia că este o mare greşeală filatelică şi politică[97];

- în decembrie 1987 sursa prezenta discuțiile pe care le-a avut la Budapesta cu Gábor Visnyovsky, un important filatelist maghiar, despre emisiunile poştale care au circulat în Transilvania în timpul celor două războaie mondiale; sursa îl considera pe filatelistul maghiar Surány un extremist, iar pe Visnyovsky un moderat, care l-a mai temperat pe Surány; ofițerul de securitate care a primit nota propunea păstrarea legăturilor cu Visnyovsky pentru a-l influența pozitiv prin sursă[98];

- tot în decembrie 1987 sursa informa că filatelistul braşovean Eugen Friedl şi Geza Sipos din Odorhei l-au ajutat cu informații şi piese filatelice pe un filatelist maghiar care a publicat un articol în revista ungară „Philatelica"; i s-a cerut sursei să identifice persoanele care mai dețin în România astfel de piese filatelice şi persoanele din exterior interesate[99];

---

[95] *Ibidem*, f. 153.
[96] *Ibidem*, f. 154.
[97] *Ibidem*, f. 176.
[98] *Ibidem*, f. 185, 186, 187.
[99] Idem, dosar 013505, vol. 26, f. 109.

- în februarie 1988 „COSTIN" declara că i-a propus lui László Surány din Ungaria să publice împreună un articol despre mărcile ocupației franceze la Arad în 1919 şi despre falsurile ştampilelor prefilatelice maghiare; se aprecia că publicarea celor două articole va avea un efect pozitiv pentru țara noastră din punct de vedere politic şi filatelic; Securitatea Arad propunea avizarea favorabilă a colaborării sursei „COSTIN" cu Surány, dar conducerea Direcției a III-a amâna avizarea până la o viitoare analiză a sursei, cu ocazia unui control care urma să se facă la Arad în martie 1988[100];
- necunoscând decizia Direcției a III-a, sursa „COSTIN" insistă într-o notă ulterioară, pentru urgentarea aprobării colaborării cu Surány[101];
- după această notă, sursa „COSTIN", foarte prolifică de altfel, nu mai apare prezentă cu nicio informație.

Securitatea a fost preocupată şi de relațiile filateliştilor români cu colecționarii din R.F.G. Pe această linie se remarcă notele informative date de sursa „COSTIN" despre publicarea unui catalog de ştampile de cenzură poştală româneşti în R.F.G., de către filatelistul timişorean ing. Mircea Teleguț:

- la 25 martie 1987 sursa „COSTIN" a avut o discuție cu ing. Mircea Teleguț, din Timişoara, în urma căreia a reuşit să identifice pe autorul catalogului filatelic „Cenzura poştală în România, partea I-a, 1913-1920", publicat în R.F.G., în persoana filatelistului timişorean; lucrarea a fost trimisă inițial la A.F.R., dar nu a primit avizul necesar; Teleguț i-a relatat sursei că în prezent lucrarea se găseşte sub tipar în R.F.G., pentru că un filatelist vest-german a avansat banii tipăririi, urmând să-i recupereze după valorificarea lucrării pe piața filatelică; din discuție sursa nu a putut să stabilească împrejurările în care lucrarea a fost scoasă din țară[102]; în urma acestei note, Securitatea Arad a raportat că prin măsuri de supraveghere informativă a depistat că ing. Mircea Teleguț a tipărit o carte în străinătate fără aprobare legală[103];
- în noiembrie 1987 sursa informează că a apărut în R.F.G. catalogul de ştampile româneşti de cenzură poştală, autori fiind Teleguț şi Thielk; de fapt, autorul este numai Mircea Teleguț, deoarece

[100] Idem, dosar 013502, volum 30, f. 201.
[101] *Ibidem*, f. 202.
[102] *Ibidem* f. 90.
[103] *Ibidem*, f. 183.

Horst Thielk s-a angajat doar cu editarea şi finanțarea catalogului; Teleguț a recurs la această soluție deoarece A.F.R. nu a aprobat tipărirea lucrării, iar consultarea manuscrisului, depus la biblioteca A.F.R., nu se putea face decât cu aprobarea preşedintelui A.F.R[104].

Într-un raport de activitate înaintat Direcției a III-a, Securitatea județeană Arad scotea în evidență informațiile de valoare operativă obținute, cu referire la activitatea unor asociații filatelice din exterior, în special din R.F.G., şi la preocupările unor cetățeni străini de origine română de a intra în contact cu filateliști din țară, recunoscuți pentru activitatea lor filatelică dar şi posesori de colecții valoroase. Se evidenția şi faptul că s-a reuşit cunoaşterea din timp a intențiilor unor filateliști din Ungaria de a redacta articole *„neavenite"* la adresa țării noastre. Prin măsurile de influențare întreprinse s-a reuşit împiedecarea apariției articolelor respective[105].

Un alt aspect urmărit de Securitate a fost activitatea filateliştilor din R.F.G. care se ocupau cu studierea şi colecționarea mărcilor poştale româneşti, în special timbrele clasice şi istoria poştală. Oraşul german unde era concentrată această activitate era Műnchen, unde era şi sediul postului de radio „Europa Liberă", a cărui rubrică filatelică era realizată de dr. Liviu N. Cristea (alias Radu Pârvan) şi tot acolo locuia preşedintele grupării de studii „România" din Germania, expertul Fritz Heimbűchler.

Pentru supravegherea dr. Liviu N. Cristea Securitatea a folosit, printre altele, o sursă braşoveană, „CHIVU DANIEL", care în calitate de cunoscut filatelist l-a contactat de câteva ori pe realizatorul rubricii filatelice a postului de radio „Europa Liberă". Informațiile oferite sunt destul de vagi şi fără valoare informativă. În mai 1985 informatorul „CHIVU DANIEL" a fost instruit informativ înainte de plecarea în străinătate. În R.F.G. a venit în contact cu dr. Liviu N. Cristea, angajat al postului de radio „Europa Liberă", sub pseudonimul „RADU PÂRVAN"[106]. În timpul unei alte deplasări în R.F.G. informatorul l-a întâlnit pe dr. Liviu N. Cristea şi pe Georg Műller[107]. Altă dată, sursa braşoveană l-a vizitat acasă pe dr. Liviu N. Cristea, ocazie cu care acesta l-a întrebat şi despre viața din România, fiind interesat în special despre aprovizionarea cu alimente a populației; în urma acestei note informative, Securitatea Braşov cerea aprobarea pentru

---

[104] *Ibidem*, f. 177.
[105] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 302.
[106] *Ibidem*, f. 119.
[107] Ing. Gheorghe Musceleanu, cunoscut maximafilist român, după plecarea în R.F.G. şi-a schimbat numele, devenind Georg Műller.

continuarea legăturii sursei sale cu dr. Liviu N. Cristea sub controlul organelor braşovene[108].

Gruparea filatelică „Arbeitsgemeinschaft Rumänien" (ARGE Rumänien) era condusă din 1970 de expertul german Fritz Heimbűchler şi reunea mulți filateliști din Marea Britanie, R.F.G., Elveția, Austria, Olanda, în general vorbitori de limbă germană. Despre activitatea acestei grupări sursa „COSTIN" relata în noiembrie 1986 că în cadrul Uniunii Filateliştilor din Germania funcționa „Grupa de lucru România", cu sediul la Műnchen, condusă de Fritz Heimbűchler, colecționar şi expert al mărcilor „Cap de Bour"; activitatea grupei consta în sprijinirea membrilor pentru achiziționarea pieselor filatelice româneşti; gruparea edita un buletin din care un exemplar era trimis bibliotecii A.F.R., la Bucureşti, dar era posibil ca şi alți filateliști români să primească acest buletin, printre aceştia numărându-se ing. Mircea Teleguț din Timişoara care coresponda cu unii membrii ai grupării; sursa afirma că nu cunoştea dacă activitatea grupării era folosită şi în scopuri politice sau dăunătoare intereselor țării, dar este cert faptul că Heimbűchler şi o parte a membrilor aveau legături cu „numitul" Cristea Liviu, comentatorul rubricii filatelice de la „Europa Liberă"[109].

Supravegherea informativă efectuată de organele de Securitate a avut efecte asupra asociațiilor filatelice chiar din punct de vedere organizatoric. Influența Securității s-a manifestat prin faptul că informațiile obținute erau transmise factorilor politici care luau măsurile necesare. Ca urmare a unor astfel de informații, ce relevau grave deficiențe în activitatea A.F.R. central, Securitatea propunea sesizarea „Consiliului Central pentru Controlul Muncitoresc al Activităților Economice şi Sociale". În urma acestui control, dispus de C.C. al P.C.R., ca urmare a informațiilor primite de la Securitate, s-au descoperit fapte care au condus la demiterea unor persoane din conducerea A.F.R. Din punct de vedere legislativ, Securitatea sugera în rapoartele întocmite în urma informațiilor obținute, schimbarea statutului A.F.R. în scopul întăririi controlului exercitat de M.T.Tc. asupra A.F.R. Urmare acestor solicitări, M.T.Tc. a întocmit mai multe proiecte de modificare a statutului A.F.R.[110]. În alte situații, obținând informații de la sursa „DINU VASILE" din Piteşti despre nereguli financiare la A.F.R. central, cum a fost cazul unor premieri fictive pentru a obține bani ca să se

[108] A.C.N.S.A.S., fond *Documentar*, dosar 013502, vol. 30, f. 253.
[109] Idem, dosar 013502, vol. 26, f. 68 şi 69.
[110] Idem, dosar 012502, vol. 29, f.68.

plătească unele expertize contabile neprevăzute în buget[111], Securitatea a trimis informația Serviciului Economic al Miliției Bucureşti, pentru valorificare pe linie de miliție[112].

După cum am văzut, organele de partid aprobau propunerile transmise de M.T.Tc. cu candidații la diverse funcții de conducere din A.F.R. Dar aprobarea nu se dădea decât în urma avizului organelor de securitate privind persoanele respective. Au fost situații când nu era vorba despre alegeri, ci se făcea numai o simplă verificare a conducerii A.F.R. de către organele de securitate. Aşa s-a întâmplat în anul 1984, când Securitatea, verificând membrii Comitetului executiv al A.F.R. a constatat că unii sunt chiar sursele lor, iar pentru alții s-a cerut avizul organelor de securitate din județele unde domiciliau[113].

Uneori, prin sursele de care dispunea, Securitatea influența chiar programarea acțiunilor unor filiale A.F.R. Sursa „COSTIN" de la Arad informa că în urma discuțiilor pe care le-a avut cu preşedintele filialei A.F.R. Arad, S. Cojocar, i-a propus acestuia includerea în planul de activitate pe anul 1988 a unei excursii a filateliştilor arădeni la expoziția mondială de filatelie care urma să aibă loc la Praga şi organizarea unui simpozion şi a unei expoziții filatelice la Arad, discutând chiar şi despre persoanele propuse să facă parte din juriu[114].

O expoziție filatelică era un eveniment important nu numai pentru filateliști, ci şi pentru organele de securitate. La expoziție participau, în calitate de expozanți, membri de juriu sau vizitatori, filateliști din toată țara şi uneori chiar şi din străinătate. În anul 1989 a fost organizată la Bacău expoziția filatelică internațională SOCFILEX '89. Organele de securitate din Bacău au solicitat prin radiogramă tuturor securităților județene, inclusiv cea a Bucureştiului, să comunice persoanele de pe raza lor de competență care vor participa la expoziție şi modul cum erau acestea cunoscute de organele de securitate, pentru a se lua măsurile de supraveghere care se impun[115]. Raportul întocmit după închiderea expoziției, de către organele de securitate, menționa că s-a acționat pentru a oferi străinilor participanți la expoziție programe culturale, excursii şi condiții favorabile pe timpul desfăşurării activităților, cu scopul de a exercita o influență pozitivă cu

[111] Idem, dosar 013502, vol. 22, f. 7
[112] *Ibidem*, f. 8
[113] Idem, dosar 012502, vol. 29, f. 7.
[114] Idem, dosar 013502, vol. 30, f. 189.
[115] Idem, dosar 013502, vol. 28, f. 141.

privire la realităţile româneşti. S-a urmărit să se demonstreze străinilor, cu prilejul excursiilor din judeţele Neamţ şi Bacău, că satele româneşti nu erau demolate aşa cum pretindea presa internaţională. Nu au fost probleme de interes operativ printre filateliştii români prezenţi la expoziţie, care au luat contact cu străinii[116].

Un alt raport, întocmit, după închiderea unei expoziţiei naţionale organizate în 1986, precizează că prin intervenţia directă a ofiţerului ce răspundea de problema „filatelişti", s-a conlucrat cu organul central A.F.R. şi beneficiind de sprijinul organelor locale de partid s-au luat măsuri ca toate organismele de lucru (Comitet de Onoare, Comitet de Organizare, juriu, comisii de lucru etc.) să cuprindă persoane cu probitate morală şi profesională recunoscută şi care nu aveau preocupări suspecte pe linie de securitate. Toate materialele expoziţiei, afişe, catalog, diplome etc., au fost verificate înainte de tipărire. În organismele de lucru şi juriu au fost introduse surse ale organelor de securitate, inclusiv ofiţeri cu preocupări filatelice, fapt ce a asigurat o preselecţie riguroasă a exponatelor, eliminându-se din competiţie două exponate ce prin tratarea subiectului şi piesele folosite nu reflectau cu fidelitate mesajul angajant urmărit de organizatori. S-a verificat să nu apară în expoziţie piese filatelice prohibite sau care contravin principiilor eticii şi echităţii socialiste. Toţi filateliştii oaspeţi au fost cazaţi *„pe mijloace speciale şi încadraţi cu surse din problemă şi de la locul de cazare şi masă*". Prin aceste acţiuni s-au urmărit eventuale contacte ale filateliştilor cu turiştii străini cazaţi în hotel sau comercializarea, pe căi oculte, a unor materiale filatelice prohibite. Din verificările întreprinse nu au rezultat astfel de activităţi. Raportul Securităţii aprecia că preşedintele A.F.R., dr. Apostol Turbatu, preşedintele comisiei de maximafilie a A.F.R., dr. Valeriu Neaga, ec. Ioan Stănescu, prof. Veniamin Micu şi ing. Constantin Dumitru, toţi invitaţi de la Bucureşti, au fost tot timpul în centrul atenţiei organelor locale, au dovedit responsabilitate, fiind un exemplu pozitiv pentru toţi filateliştii din ţară[117].

Supravegherea din punct de vedere informativ a unei expoziţii filatelice este raportată şi de Securitatea Arad, care printr-o radiogramă din 1986, informa că s-au asigurat măsurile specifice de control cu ocazia expoziţiei filatelice naţionale de istorie poştală[118].

---

[116] Idem, dosar 013502, vol. 22, f. 321.
[117] Idem, dosar 013502, vol. 26, f. 48.
[118] *Ibidem*, f. 49.

Referitor tot la sectorul expoziţional trebuie menţionată şi intervenţia Securităţii în cazul unui cunoscut filatelist ploieştean, care a solicitat şi obţinut adeverinţă din partea A.F.R. pentru a participa la expoziţia filatelică internaţională Stokholmia '86 ca expozant. Pe această bază a obţinut viza de ieşire din ţară, dar în realitate ca expozant figura fiica sa, în vârstă de 15 ani. În urma acestor informaţii, Direcţia a III-a a cerut prin telex, Securităţii Prahova, să facă verificările necesare şi să reexamineze oportunitatea acordării vizei de ieşire din ţară[119].

La 31 decembrie 1985 Securitatea dispunea de 591 de surse care puteau fi folosite în obţinerea de informaţii despre filatelişti. În perioada de la 1 ianuarie 1986 şi până la 30 septembrie 1987 au mai fost recrutaţi încă 74 de informatori cu potenţial pentru activitatea filatelică, ca urmare a sarcinilor stabilite prin referatul nr. D/3/00151009 din 12 august 1985, întocmit de Direcţia a III-a, care instituia dosarul-problemă *„filatelişti"*. Trebuie spus că nu toţi cei 665 de informatori ai Securităţii erau filatelişti.

Sursele folosite de Securitate pentru problema contraspionajului în rândul filateliştilor erau acei informatori cu potenţial în această activitate, dar nu neapărat filatelişti. Ei puteau fi dintre vecini, rude, prieteni, colegi de serviciu, diverşi prestatori de servicii etc. Pe de altă parte trebuie spus că din rândul filateliştilor au fost informatori ai Securităţii care erau folosiţi în alte domenii decât problema „filatelişti", cum ar fi de exemplu diverse activităţi profesionale, în care aceştia activau sau aveau legături.

Pentru recrutarea unor informatori care erau membri de partid Securitatea avea nevoie de aprobarea organelor P.C.R. Aprobarea era necesară şi în cazul supravegherii unor astfel de membri, cum a fost de exemplu cazul „SIMIONESCU" de la Suceava[120]. În afară de informatori mai erau folosite şi „persoane de sprijin".

Situaţia surselor, centralizată pe judeţe, este cuprinsă în tabelul de mai jos:[121]

Securitatea judeţeană	Filatelişti identificaţi	Suspecţi	Luaţi în lucru	D.U.I.	S. I.	Surse recrutate	Total surse
Alba	40						4
Arad	207	35	8	2	6	11	15
Argeş	503	9	9	3	6	2	12
Bacău	103	3	3	-	3	2	5

[119] *Ibidem*, f. 14.
[120] Idem, dosar 013502, vol. 29, f. 264.
[121] *Ibidem*, f. 319 - 320.

Bihor	27	-	4	1	3	-	9
Bistrița - Năsăud	42	-	3	-	3	4	11
Brăila	13	-	-	-	-	3	12
Botoşani	398	6	4	2	2	3	6
Braşov	326	-	5	1	4	-	15
Buzău	880	4	4	1	3	1	24
Caraş-Severin	16	5	5	1	4	3	25
Călăraşi	34	3	3	-	3	-	5
Cluj	148	-	-	-	-	6	52
Constanța	263	-	6	-	6	-	19
Covasna	14	3	-	-	-	-	5
Dâmbovița	221	15	9	2	10	3	10
Dolj	14	6	6	1	5	3	8
Galați	33	7	2	1	1	2	13
Giurgiu	-	-	-	-	-	2	5
Gorj	-	5	5	2	5	-	12
Harghita	371	5	5	3	2	3	14
Hunedoara	58	18	6	1	5	7	18
Ialomița	180	2	2	-	2	2	10
Iaşi	51	-	11	2	9	-	7
Maramureş	18	-	2	-	2	-	18
Mehedinți	8	-	1	-	1	1	9
Mureş	36	-	2	-	2	1	4
Neamț	115	-	-	-	-	-	14
Olt	18	5	2	-	2	2	8
Prahova	65	5	2	-	2	3	15
Satu Mare	21	12	15	2	13	3	19
Sălaj	39	6	4	-	4	1	20
Sibiu	64	3	3	1	2	2	24
Suceava	57	-	8	3	5	4	19
Teleorman	4	4	3	-	3	4	18
Timiş	550	42	7	2	5	-	23
Tulcea	119	3	2	1	2	-	11
Vaslui	26	14	4	1	3	3	15
Vâlcea	285	-	2	-	2	3	16
Vrancea	120	-	-	-	-	-	12
Bucureşti	25	20	1	1	-	-	10
TOTAL						74	591

Securitatea apela şi la informatori din alte domenii pentru realizarea supravegherii informative a filateliştilor. În această situație era Securitatea

Argeş, care raporta în octombrie 1987 că pentru problema „filateliști" dispune de 12 informatori, din care 8 erau de la contraspionaj şi 4 de la informații interne[122]. Securitatea Ialomița, deşi recunoştea că „pe raza noastră de competență nu se desfăşoară o activitate susținută", utiliza 10 surse de informare, din care 4 erau de la Biroul III[123]. Securitatea Caraş-Severin raporta în 1987 că folosea 25 de informatori, utilizați însă şi pe alte linii de muncă[124]. La Timiş erau folosiți 13 informatori şi 10 surse cu aprobare[125]. La Vâlcea, pentru creşterea volumului informațiilor de profil, au fost selecționați şi recrutați 3 dintre filateliştii cu colecții valoroase şi activitate intensă[126]. Securitatea județeană Vrancea folosea pentru supravegherea filateliştilor 3 surse din rândurile lor şi alte 9 cu posibilități informative, de la locurile lor de muncă[127]. De supravegherea filateliştilor maramureşeni se ocupau 6 informatori, 4 persoane de sprijin şi 8 surse cu aprobare[128]. Securitatea județeană Mureş folosea pentru problema „filateliști" 2 informatori şi 2 surse cu aprobare din cadrul Biroului III, dar şi alte surse din rândul filateliştilor, care se aflau în legătura unor ofițeri din alte domenii de activitate[129].

La Arad existau 45 de surse care se ocupau cu supravegherea filateliştilor, din care 20 erau legăturile ofițerilor din Biroul III[130]. Filateliştii gorjeni erau supravegheați din punct de vedere informativ de către 6 informatori şi 9 colaboratori ai organelor de securitate[131]. O performanță informativă deosebită a fost realizată la una din filialele județene ale A.F.R., unde Securitatea a reuşit să infiltreze în conducerea acesteia un activist al Comitetului Județean de Partid, trei ofițeri din Inspectoratul Județean al Ministerului de Interne şi trei informatori[132]. Biroul de Contraspionaj din cadrul Securității județului Botoşani dispunea de 6 informatori recrutați din rândul filateliştilor, iar în evidențele altor compartimente mai existau încă 3 informatori proveniți dintre filateliști[133].

---

122 *Ibidem,* f. 304.
123 *Ibidem*, f. 294.
124 *Ibidem*, f. 290.
125 *Ibidem*, f. 261.
126 *Ibidem*, f. 257.
127 *Ibidem*, f. 256.
128 *Ibidem*, f. 245.
129 *Ibidem*, f. 238.
130 *Ibidem*, f. 102.
131 *Ibidem*, f. 96.
132 *Ibidem*, f. 76.
133 Idem, dosar 013502, vol. 27, f. 64.

Câteodată dosarele de urmărire informativă sau supraveghere informativă întreprinse împotriva unor filateliști se finalizau prin recrutarea obiectivului ca informator. Aşa au fost cazurile „ŞTEFAN”[134] şi „CRISTIAN GEORGESCU”[135] la Argeş sau ale celor 2 persoane cercetate de Securitatea Ialomița pentru relații suspecte cu străinii în 1987[136]. La Caraş-Severin, din 7 cazuri finalizate în anul 1987, unul a fost prin recrutare[137]. În aceeaşi perioadă şi la Securitatea județului Dâmbovița un caz s-a finalizat prin recrutare[138]. Securitatea Suceava a finalizat în 1987 două cazuri de S.I. prin recrutare: „TUDOR” şi „GANEA”[139]. La Maramureş cazul „GRIGORE” a fost finalizat prin atragerea obiectivului la colaborare şi folosirea sa ca sursă cu aprobare[140]. Cazul „MARCEL” de la Cluj a fost finalizat şi el prin recrutare[141].

Pentru coordonarea activității de supraveghere informativă a filateliştilor în cadrul fiecărei securități județene a fost numit un ofițer responsabil cu problema „1784”. Gradul acestuia varia de la un județ la altul, adică de la locotenent, proaspăt absolvent al Şcolii de Ofițeri în cazul Securității Timiş[142], la locotenent-colonel la Dolj[143].

Au fost şi situații când întâlnirile filatelice aveau loc acasă la unii filateliști, într-un cerc mai restrâns, care asigura un confort sporit şi poate mai multă linişte. Astfel de situații au fost sesizate imediat de organele de securitate, care au considerat că motivul unor astfel de reuniuni era dorința de a scăpa de controlul informativ al securității[144].

În concluzie, apreciem că în ciuda eforturilor depuse de organele de securitate, care au dispus de o rețea informativă destul de largă în rândurile filateliştilor, rezultatele obținute au fost modeste. Nu s-a depistat niciun caz important întâmplat în mediile filatelice care să fi adus atingere securității naționale. Acest lucru nu s-a datorat incompetenței ofițerilor de securitate ci faptului că astfel de cazuri nu au existat.

---

134 Idem, dosar 013502, vol. 29 f. 304.
135 *Ibidem*, f. 98.
136 *Ibidem*, f. 294.
137 *Ibidem*, f. 290.
138 *Ibidem,* f. 287.
139 *Ibidem*, f. 264.
140 *Ibidem*, f. 249.
141 *Ibidem*, f. 129.
142 *Ibidem*, f. 261.
143 *Ibidem*, f. 115.
144 *Ibidem*, f. 261.

CAPITOLUL X

MĂRCILE POŞTALE, MIJLOACE EFICIENTE DE PROPAGANDĂ

X.1. Propaganda prin mărci poştale până în 1920

Prin propagandă se înțelege popularizarea unor idei politice, sociale, economice sau de altă natură în rândul unor grupuri, mai mari sau mai mici, de persoane. În documente, cuvântul se pare că a fost folosit pentru prima dată de către papa Grigore al IX-lea, în 1622, atunci când a întemeiat „Sacra Congregatio de Propaganda Fide" pentru a apăra catolicismul în fața protestantismului[1].

Timbrele au fost mereu un mijloc foarte eficient de propagandă. Eficiența constă în faptul că fiecare marcă poştală este tipărită, pentru a-şi îndeplini scopul financiar[2], în sute de mii, sau chiar milioane de exemplare. Mesajul transmis de imaginea ce este imprimată pe marca poştală poate ajunge, odată cu scrisoarea aferentă, în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Se realizează astfel o propagandă în spațiu fără niciun efort, cu condiția ca timbrul să fie imprimat cu imaginea dorită. În timp, propaganda prin timbre durează mult, prin faptul că acestea sunt colecționate şi păstrate cu grijă în albume sau clasoare, mult timp după emiterea lor. Astfel, şi astăzi, la mult timp după încetarea oficială a propagandei fasciste sau comuniste, mărcile poştale emise în acele perioade, continuă să transmită mesaje propagandiste, asemenea unor materiale radioactive, ale căror radiații nu încetează niciodată.

Propaganda se poate utiliza în orice sector al activității umane, fie el politic, economic, cultural, sau artistic. Dintre toate, propaganda politică

---

[1] *Apud* Eugen Denize, *Propaganda comunistă în România (1948 - 1953)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009, p. 17.

[2] Facem precizarea că mărcile poştale nu au un scop poştal, deoarece ele nu contribuie la transmiterea propriu-zisă a corespondențelor poştale, ci doar atestă faptul că taxele pentru respectivele trimiteri au fost plătite, şi din acest motiv considerăm că timbrele au un scop financiar, chiar dacă caracterul lor este poştal, atunci când se utilizează în serviciile poştale.

este cea mai des întâlnită. În multe situații termenii *propagandă* sau *propagandist* induc automat ideea de politică.

Mărcile „Cap de Bour" apărute în 1858 au fost primele timbre de propagandă din România. Alegerea bourului cu steaua între coarne, stema de veacuri a Moldovei, ca ilustrație pentru primele mărci poştale, a fost un act de propagandă, menit să promoveze ideea națională în preajma Unirii din 1859. Tot timbre cu pronunțat caracter propagandistic au fost şi mărcile „Principatele Unite", care prin redarea stemei Principatelor Unite, bourul moldovean şi vulturul muntean, constituia un mesaj clar al aspirațiilor naționale spre independență. Mărcile poştale emise în 1865, cu efigia domnitorului A.I. Cuza poartă inscripția POŞTA ROMÂNĂ. De altfel, Mihai Berza descrie foarte limpede caracterul propagandistic al acestor serii de timbre: *„în aceste condiții, era normal ca atunci când, în 1858, s-a luat hotărârea emiterii în Moldova a unor mărci poştale, să se recurgă la acest simbol permanent al țării. Capul de bour cu steaua între coarne, reprezentat veacuri de-a rândul pe cele mai felurite materiale şi obiecte şi aşezat la loc de cinste peste tot, apare acum şi pe o marcă menite unei deosebite celebrități. Iar când, curând după aceea, se va fi săvârşit cea dintâi unire, bătrânul bour moldovean, îngemănat cu acvila Țării Româneşti, se va face crainicul în cele patru zări ale acestui mare act din istoria poporului nostru"*[3]. Alte mărci poştale cu mesaj propagandistic au fost cele emise în 1913, atunci când pentru a marca intrarea în componența teritoriului național a Cadrilaterului, Poşta Română a pus în circulație în decembrie 1913 o emisiune de mărci poştale formată din 10 timbre, ale căror imagini sugerează redobândirea de către regele Carol I a Cadrilaterului stăpânit de domnitorul Mircea cel Mare[4].

În ajunul Primului Război Mondial au apărut în România câteva timbre de ajutor, inițiate de diverse asociații, cu scopuri propagandistice. Ele nu au fost emise de Poştă şi nu au fost destinate francării corespondențelor poştale. Erau timbre de ajutor, emise de organizații pe care din păcate nu le-am putut identifica. Primul dintre ele a fost emis în anul 1915 şi utilizarea lui pe scrisori sau cărți poştale era benevolă. Imaginea imprimată pe timbru reprezenta un soldat român privind spre Transilvania[5]. În urma protestelor legației austro-ungare la Bucureşti timbrul a fost retras

---

[3] M. Berza, *Stema Moldovei, originile heraldice ale mărcii „Cap de Bour", în amintirea acad. Const. Moisil*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie 1958, p. 20.

[4] Facem mențiunea că pe marca cu valoarea nominală de 15 bani a seriei, efigia domnitorului este însoțită de textul *„Mircea cel Mare"*, formulă folosită şi de istoriografia din perioada comunistă.

[5] * * *, *Timbre de Ajutor emise în 1915*, în „Filatelia pentru toți" nr. 7, iulie 1932, p. 122.

din circulație. Ziarul „Patria" a reuşit să obțină clişeele originale şi a imprimat în mod neoficial acest timbru. Autoritățile au intervenit şi au confiscat noul tiraj imprimat, din care au ajuns totuşi pe piață 20.000 exemplare, şi au arestat pe directorul ziarului, avocatul Al. I. Casimir. Ziarul a imprimat şi o carte poştală cu imaginea timbrului pentru a contribui la propaganda în vederea intrării în război de partea Antantei pentru dezrobirea fraților din Transilvania. La Cabinetul de Stampe al Bibliotecii Academiei Române există o astfel de carte poştală care oferă informații interesante, printre care nu se găseşte, din păcate, autorul desenului sau inițiatorii emiterii timbrului[6].

Alte două timbre de ajutor apărute tot în 1915, reprezintă efigia împăratului Traian, o trimitere mai mult decât evidentă la latinitatea poporului român şi conțin inscripția *„Traian timbru de ajutor pentru ardeleni 1915"*. După încheierea războiului, când autoritățile române au început să fie instalate în Transilvania, au fost găsite în oficiile poştale cantități importante de mărci poştale maghiare. Acestea au fost inițial tolerate la francarea corespondențelor, aşa cum şi coroanele ungureşti au fost acceptate ca mijloace de plată. În 1919 s-a luat hotărârea de a supratipări aceste timbre. Supratiparul consta dintr-un ansamblu format din textul *REGATUL ROMÂNIEI P.T.T.* şi cifrul regelui Ferdinand. După localitatea unde s-a executat supratipărirea sunt cunoscute două emisiuni poştale, „Cluj" şi „Oradea". Nu împărtăşim opinia unor filatelişti care consideră că aceste timbre au fost supratipărite din considerente poştale, ca urmare a dificultăților de aprovizionare cu timbre de la Bucureşti, deoarece astfel de timbre supratipărite sunt rar întâlnite pe corespondențele circulate în acei ani. Şi bancnotele au fost supratipărite, dar din considerente economice. În urma deciziei autorităților româneşti de a preschimba coroanele ungureşti aflate în circulație în Transilvania, se introduceau ilegal din Ungaria coroane, fapt ce sporea presiunea asupra monedei româneşti. Spre deosebire de bancnote, apreciem că supratipărirea mărcilor poştale s-a făcut din rațiuni de propagandă, pentru a sublinia ideea că de acum Transilvania este pământ românesc. Acțiunea se impunea deoarece, este cunoscut faptul că în multe sectoare ale administrației, vechii funcționari maghiari aveau reticențe în a se subordona noilor autorități.

Tot în 1919, după ce intraseră în Bucovina, trupele Diviziei a 8-a, comandată de generalul Zadic, au ocupat temporar Pocuția, pentru a face

[6] Cartea poştală are codul R I 9 (498); mulțumim şi pe această cale domnului Emanuel Bădescu de la Cabinetul de Stampe al B.A.R. care ne-a semnalat această piesă.

joncțiunea cu armata cehoslovacă, întrerupând astfel legăturile lui Béla Kun cu bolşevicii. Din inițiativa unui maior român, mărcilor poştale austriece găsite în oficiile poştale din provincie li s-a aplicat un supratipar cu textul *C.M.T.* (Comandamentul Militar Teritorial). Supratiparul nu a fost inițiat de autoritățile româneşti şi în consecință nu a fost recunoscut ca atare. Se consideră că a fost o inițiativă privată, neoficială, şi care nu a fost impusă de necesități poştale, corespondențele francate cu astfel de timbre fiind rarisime. În timpul conflictului militar din 1919 cu guvernul lui Béla Kun care a instaurat Republica Sfaturilor în Ungaria, armata română a ocupat temporar o mare parte a teritoriului maghiar. Mărcile poştale ungureşti găsite în oficiile poştale maghiare au fost supratipărite cu textul *ROMÂNIA ZONA DE OCUPAȚIE P.T.T.* şi cifrul regelui Ferdinand. Nici în acest caz necesitățile poştale nu au impus acțiunea, aceasta fiind generată în mod evident de considerente propagandistice. În mod similar, pe timpul ocupației germane din România, între 1917 şi 1918, au fost în circulație pe teritoriul ocupat timbre germane cu supratiparul *MV.i.R.* (Militärverwaltung in Rumänien) sau, mai simplu, „*Rumänien*".

X. 2. Propaganda prin timbre în perioada interbelică

În 1928 a apărut o emisiune poştală ce aniversa 10 ani de la unirea Basarabiei cu România şi alta care marca împlinirea a 50 de ani de la revenirea Dobrogei la patria mamă. În 1929, a fost pusă în circulație cu întârziere, o altă serie de timbre pentru sărbătorirea a 10 ani de la unirea Transilvaniei cu România. Toate cele trei emisiuni de mărci poştale au mai mult un caracter istoric decât unul propagandistic.

Emisiunile de mărci poştale româneşti dintre 1930 şi 1940 oglindesc măsurile autoritare ale regelui Carol al II-lea de a controla întreaga societate românească. „Mica Înțelegere", organizație de securitate regională, înființată în 1921 prin convenții de alianțe defensive bilaterale între România, Cehoslovacia şi Iugoslavia, a fost subiectul a două emisiuni poştale, în 1936 şi 1937. Seria din 1936 constă dintr-un supratipar cu textul CEHOSLOVACIA YUGOSLAVIA 1920-1936 aplicat pe două timbre uzuale cu efigia lui Carol al II-lea. O altă organizație politică a fost „Înțelegerea Balcanică", formată în 1934 de România, Iugoslavia, Grecia şi Turcia. Şi aceasta a fost reprezentată pe mărcile poştale româneşti, prin seriile emise în 1938 şi 1940.

În 1935 Primăria Bucureştiului inaugurează o serie de manifestări culturale cunoscute sub numele de „Luna Bucureştilor". Evenimentele beneficiază şi de o popularizare prin două serii de timbre emise cu prilejul ediţiilor din 1936 şi 1938, ambele emisiuni fiind formate din timbre cu portretul regelui Carol al II-lea, fapt ce demonstrează tendinţa suveranului de a-şi asocia persoana cu orice eveniment important al ţării. Constituţia din 1938, cea care introduce din punct de vedere juridic regimul autoritar al regelui Carol al II-a, a fost marcată printr-o serie de 3 timbre puse în circulaţie la 27 februarie 1938, adică exact în ziua în care Constituţia a fost promulgată. Toate cele trei mărci poştale ale emisiunii reprezintă efigia suveranului.

Legea privind fondul naţional al aviaţiei datează din mai 1930 şi prevedea realizarea acestuia din emiterea unor timbre speciale, denumite „Timbrul aviaţiei", şi din cele poştale emise pentru poşta aeriană. După urcarea pe tron a regelui Carol al II-lea, au fost emise mai multe timbre, din vânzarea cărora trebuia să se strângă bani pentru „cheltuieli de investiţiuni în materiale de aviaţie, în infrastructură şi subvenţiuni pentru exploatarea liniilor de navigaţie aeriană"[7]. A fost emisă o serie de două timbre, fără caracter poştal, pentru sprijinirea „Asociaţiei Române pentru Propaganda Aviaţiei" (A.R.P.A.), în 1931. În 1931 şi 1932 au fost emise câte o serie de trei timbre, intitulată „Timbrul Aviaţiei", a căror utilizare pe corespondenţe era obligatorie. Neaplicarea acestor timbre pe corespondenţe se taxa la destinatar, scop în care au fost emise alte două timbre „Taxa de plată Timbrul aviaţiei". În 1936 şi 1938 au apărut alte două serii, fără utilizare poştală obligatorie, denumite „Fondul Aviaţiei". Pe unele dintre mărcile poştale emise între 1938 şi 1940 s-a aplicat o suprataxă în folosul „Fondului Aviaţiei".

În martie 1938 Cehoslovacia, aliata României din „Mica Înţelegere" este desfiinţată ca stat, după ocuparea ei de către Germania. Cehia este anexată de Germania, prin crearea „Protectoratului Boemiei şi Moraviei", iar Slovacia devine stat independent, dar fără Ucraina Subcarpatică, care este ocupată de Ungaria. Războiul ajunsese la graniţele României. În aceste condiţii, se decretează mobilizarea parţială a armatei române, concentrându-se trupe în Transilvania. Pentru atragerea de fonduri şi de la populaţie în vederea înarmării ţării, se emite în iunie 1939 o serie de mărci poştale intitulată „Pentru înzestrarea armatei", cu o suprataxă pentru

[7] ***, *Istoria României în date*, (coordonator: Dinu C. Giurescu), ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2007, p. 413.

colectarea fondurilor necesare. În noiembrie 1939 se emit şi „bonuri pentru înzestrarea armatei”[8]. Acțiunea propagandistică continuă şi în 1940, când seria de mărci poştale puse în circulație în 1939 este supratipărită cu textul „Pro Patria”.

În deceniul al treilea al secolului XX, curentul legionar, speculând nemulțumirile generate de imperfecțiunile sistemului politic existent, începea să câştige aderenți şi simpatizanți, în special din rândul tineretului. Pentru a contracara această tendință, Carol al II-lea a popularizat cercetăşia, inclusiv prin emiterea unor serii de mărci poştale, cum au fost cele din anii 1931, 1932, 1934 şi 1936. Trebuie menționat faptul că pe unele din aceste timbre apare chiar regele. Deoarece nu a reuşit să facă din cercetăşie o organizație prin care să atragă tineretul de partea lui şi să diminueze potențialul de simpatizanți ai mişcării legionare, regele Carol al II-lea a desființat cercetăşia şi a creat o nouă organizație a tineretului, numită „Straja Țării”[9]. Pentru propaganda organizației s-au emis o serie de mărci poştale în anii 1938, 1939 şi 1940. A existat însă şi o perioadă de tranziție, când cele două organizații de tineret au coexistat în cadrul „Oficiului pentru Educarea Tineretului Român” (O.E.T.R.). Şi această organizație a beneficiat de popularizarea prin timbre în anii 1935 şi 1935. În cadrul seriei din 1935, pe fiecare din cele cinci timbre apare câte o imagine sugestivă: un străjer, un cercetaş, un străjer şi un cercetaş alături de harta României, un grup de străjeri şi cercetaşi, şi patronul organizației, regele Carol al II-lea.

Domnia regelui Carol al II-lea a avut un caracter autoritar, mai toate evenimentele importante desfăşurate în această perioadă fiind patronate de către rege. Motivele unei astfel de atitudini pot fi multiple, dar cel puțin trei par evidente: sporirea popularității în rândul populației prin patronarea a cât mai multe evenimente, atragerea unor beneficii, fie ele de ordin material sau moral, de partea sa, rezultate în urma desfăşurării evenimentului şi nu în ultimul rând impunerea voinței regale în derularea respectivelor acțiuni. Având în vedere aceste considerente se poate aprecia că au

[8] *Ibidem*, p. 443.

[9] Diferența dintre cercetăşie şi străjerie era destul de mare. Prima era o organizație internațională, benevolă, care urmărea educarea în spirit sportiv a tineretului. A doua era o organizație pur românească, inițiată de Carol al II-lea, paramilitară, din care făceau parte în mod obligatoriu toții tinerii. Pentru a atrage în cadrul organizației câți mai mulți tineri cu înclinații legionare, pe care ulterior să-i formeze aşa cum dorea, străjeria a introdus salutul fascist şi s-a inspirat din sistemul de organizare legionar. Conducerea organizației „Straja Țării” a fost deținută onorific de Marele Străjer Carol al II-lea, iar din punct de vedere executiv a fost realizată de Teofil Sidorovici, cumnatul lui Silviu Brucan.

caracter de propagandă politică seriile de mărci poştale emise cu ocazia celui de al IX-lea „Congres Internațional de Istoria Medicinii" care a avut loc la Bucureşti în 1932, a expoziției filatelice EFIRO 1932 sau înființării „Uniunii Federațiilor Sportive din România"[10].

În iunie 1940 s-au sărbătorit 10 de ani de domnie ai regelui Carol al II-lea. Manifestările nu au fost deloc grandioase, datorită conjuncturii externe şi presiunii la care era supusă țara din partea vecinilor U.R.S.S., Ungaria şi Bulgaria. Totuşi, a fost emisă o serie de 6 timbre ce aniversa evenimentul.

După forțarea regelui Carol al II-lea de a părăsi tronul în favoarea fiului său Mihai[11], România este proclamată, la 14 septembrie 1940, „stat național-legionar". Începe o nouă perioadă de propagandă politică prin mărcile poştale româneşti, dar care a durat foarte puțin, din noiembrie 1940 până în ianuarie 1941. Inițiativa imprimării unor mărci legionare a aparținut lui Traian Popescu, vice-preşedinte al Asociației Filateliştilor din România, şef de cuib din familia „Mihai Viteazul"[12].

După obținerea acordurilor necesare din partea conducerii familiei legionare, Traian Popescu s-a adresat „Ajutorului Legionar" pentru a obține patronajul acțiunii. Ilie Gârneață, conducătorul acestei instituții legionare, a acceptat şi el propunerea şi l-a desemnat pe avocatul Nicolae Chisălicescu să-l ajute pe Traian Popescu să tipărească mărcile respective. Colonelul Teodorescu, directorul general P.T.T., nu a agreat ideea şi atunci cei doi legionari s-au dus la Preşedinția Consiliului de Miniştri pentru a-i cere sprijinul lui Horia Sima.

Dându-şi seama că nu are autoritatea de a impune realizarea unor mărci poştale, şeful mişcării legionare a obținut pentru cei doi subalterni o audiență la generalul Antonescu, care a aprobat în final emiterea mărcilor legionare, dând ordinele cuvenite directorului general P.T.T., colonelul Teodorescu. Primul timbru legionar a fost pus în circulație la 8 noiembrie

---

[10] U.F.S.R. a fost înființată în 1933, prin transformarea unor mai vechi federații sportive ce datau din 1912; a activat până în 1940, când a fost transformată în Organizația Sportului Românesc.

[11] Suveranul a omis în mod deliberat să folosească termenul „*abdicare*" în actul semnat cu ocazia transferului de prerogative regale fiului său Mihai, cu speranța revenirii pe tron când împrejurările o vor permite.

[12] Traian Popescu, în cea mai deplină disciplină legionară, a prezentat ideea tipăririi unor mărci poştale legionare şefilor săi ierarhici din familia „Mihai Viteazul", ing. Stăncescu şi Vică Negulescu. Cei doi au aprobat cu entuziasm propunerea (vezi la Horia Sima, *Era Libertății. Statul Național Legionar*, volum I, Editura Gordian, Timişoara, 1995, p. 202); în continuare toate detaliile despre mărcile poştale legionare sunt luate din această sursă.

1940 la Iaşi şi reproduce portretul lui Corneliu Codreanu şi propoziţia testamentară a lui Ion Moţa „Să faci, Căpitane, o ţară ca soarele sfânt de pe cer".

Al doilea timbru a apărut la 30 noiembrie, comemorând ziua când osemintele lui Corneliu Codreanu au fost aduse la Casa Verde. Şi acest timbru are portretul Căpitanului şi cunoscuta lui declaraţie „În 48 de ore după biruinţă vom fi alături de Axa Roma–Berlin". Ultimele două timbre şi o coliţă au fost puse în circulaţie la Bucureşti, la 13 ianuarie 1941 şi au fost emise pentru a comemora eroii legionari Ion Moţa şi Vasile Marin[13]. Chiar Horia Sima subliniază importanţa propagandei prin mărci poştale, atunci când afirmă că: „Din emisiunile de timbre legionare, conform convenţiilor poştale internaţionale, s-au trimis o mie de serii din fiecare Biroului Uniunii Poştale de la Geneva. Această instituţie le repartizează apoi tuturor statelor membre şi le imprimă şi în buletinul ce-l publică. În modul acesta emisiunile legionare au fost cunoscute în întreaga lume iar cataloagele internaţionale le-au reprodus pe baza indicaţiilor oficiale de la Geneva"[14]. Din punct de vedere propagandistic mărcile legionare sunt bine realizate, nelipsind simbolurile legionare, precum gardul de fier şi arhanghelul Mihail, şi nici culoarea verde. După rebeliunea legionară din 21-22 ianuarie 1941 şi îndepărtarea mişcării legionare de la putere nu au mai fost emise în România timbre cu subiect legionar.

X. 3. Propaganda filatelică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial

După intrarea României în război, cu puţine excepţii, toate mărcile poştale româneşti emise în perioada dintre 22 iunie 1941 şi 8 mai 1945 au susţinut efortul de război al ţării, atât prin imaginile reproduse pe timbre în scop propagandistic cât şi prin supratаxele destinate colectării de fonduri pentru război. Au fost emise serii de mărci poştale cu ocazia eliberării Cernăuţiului, la 5 iulie 1941 şi a Chişinăului, la 16 iulie 1941 şi căderii

[13] La 13 ianuarie 1937 legionarii români Ion Moţa şi Vasile Marin au murit în Spania, în lupta de la Majadahonda; ei făceau parte din grupul de voluntari legionari plecaţi să lupte alături de armata generalului Franco; alţi 500 de voluntari români, printre care şi Walter Roman, au luptat în cadrul Brigăzilor Internaţionale, alături de armata republicană.
[14] Horia Sima, *op. cit*., p. 203.

Odesei la 16 octombrie 1941[15], prin supratipărirea unor emisiuni emise anterior. În 1941 mai apare o emisiune formată din patru timbre şi o coliță dedicată „frăției de arme româno-germane" şi o alta, reprezentând monumente istorice, dintre care multe sunt din Basarabia şi Bucovina, provincii eliberate în iulie 1941 de către armata română[16].

În 1942 apar serii care aniversează un an de la dezrobirea Basarabiei şi respectiv a Bucovinei. „Consiliului de Patronaj" îi este dedicată o serie apărută în 1943[17], an în care mai apare şi o serie de 8 mărci poştale cu ocazia sărbătoririi centenarului artileriei, din care 4 timbre ilustrează participarea artileriei româneşti la asediul Odesei şi al Sevastopolului[18], precum şi în bătăliile de la Stalingrad[19] şi din Caucaz[20]. Pentru a marca împlinirea a trei ani de domnie ai regelui Mihai se emite o marcă poştală, pe care lângă portretul suveranului apare şi efigia mareşalului Antonescu[21]. Activitatea Societății de Cruce Roşie, foarte importantă mai ales pe timp de război, a fost susținută şi prin apariția mai multor emisiuni de mărci poştale, în anii 1941, 1942, 1943 şi 1945.

Transnistriei i-au fost dedicate emisiuni poştale în anii 1941, 1942 şi 1943[22]. Tot în categoria mărcilor poştale care au servit propaganda politică

---

[15] Asediul Odesei a însemnat două luni de lupte grele, iar pierderile Armatei a IV-a în această bătălie au fost foarte mari: 17.729 morți, 63.345 de răniți şi 11.471 de dispăruți (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 454).

[16] În luptele pentru eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord armata română a participat cu 473.103 militari din care a pierdut 24.396 militari morți, răniți şi dispăruți (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 453).

[17] Consiliul de Patronaj a fost o organizație caritabilă înființată de Maria Antonescu ca o replică la societatea de Cruce Roşie patronată de regina Elena; colaboratoarea principală a Mariei Antonescu în cadrul Consiliului de Patronaj a fost Veturia Goga; în timpul războiului organizația îşi propunea să ajute financiar familiile soldaților aflați pe front; după război Maria Antonescu a fost arestată şi acuzată de gestionarea frauduloasă a fondurilor Consiliului de Patronaj.

[18] Sevastopolul a fost ocupat la 1 iulie 1942 de către trupele române şi cele germane (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 455).

[19] Bătălia de la Stalingrad s-a încheiat la 2 februarie 1943 prin capitularea trupelor române şi germane încercuite; în luptele din Cotul Donului, Stepa Calmucă şi Stalingrad, armata română a pierdut 155.010 morți şi dispăruți, inclusiv 6 generali prizonieri (*ibidem*, p. 457).

[20] La 20 noiembrie 1942 trupele române şi cele germane încep retragerea din Caucaz, stabilind un cap de pod la Kuban, care va rezista până în toamna anului 1943 (*ibidem*, p. 456).

[21] La 22 august 1941 generalul Ion Antonescu este înaintat la gradul de mareşal (*ibidem*, p. 453).

[22] La 19 august 1941 se instituie administrația civilă românească în teritoriul cuprins între Nistru şi Bug, numit Transnistria; Guvernământul Civil al Transnistriei a avut sediul inițial la Tiraspol şi a fost mutat la Odesa din 17 octombrie 1941; prof. Gh. Alexianu este numit guvernator civil (*ibidem*); pe teritoriul Transnistriei au fost în circulație mărci poştale emise

trebuie considerate şi emisiunile de timbre dedicate lui Andrei Mureşanu în 1942, Avram Iancu în 1943 şi unor importante personalități istorice ardelene în acelaşi an 1943. A mai fost o emisiune intitulată „Pentru ardeleni" care a fost realizată în 1944, dar care nu a fost pusă în circulație decât în 1945. Aceste timbre vizau ocuparea Ardealului de Nord de către Ungaria prin Dictatul de la Viena din 1940.

O altă emisiune poştală care aparent nu are legătură cu propaganda este „Ziua Sporturilor" din 1943, dar „Organizația Sportului Românesc" a luat ființă în 1940 prin transformarea U.F.S.R. şi a fost subordonată în perioada războiului Preşedinției Consiliului de Miniştri. În toată perioada războiului anti-sovietic nu au fost emise decât 7 emisiuni poştale care să nu facă parte din categoria timbrelor de propagandă politică: „Asociația Generală a Inginerilor din România" (A.G.I.R.) în 1943, „Asistența P.T.T." în 1944, „Bicentenarul Poştei Române" în 1944, „dr. N. Kretzulescu" în 1944, „Rădăşeni" în 1944 şi „30 de ani de la înființarea Federației Române de Rugby în 1944".

După 23 august 1944 nu mai apar mărci poştale care să susțină efortul de război pe frontul de vest, singura excepție fiind colița din 1945 dedicată refacerii clădirii Bibliotecii Fundației Carol I, bombardată de aviația germană.

X. 4. Propaganda prin mărci poştale în perioada 1945 – 1948

Odată cu instaurarea în România, la 6 martie 1945, a guvernului pro-comunist condus de dr. Petru Groza, propaganda politică prin mărci poştale capătă o nouă orientare şi chiar o nouă dimensiune. Până în 1958, când trupele sovietice părăsesc țara putem vorbi despre o propagandă sovieto-comunistă, urmată apoi, până în 1989 de o propagandă naționalist-comunistă.

Foarte multe organizații comuniste, înființate în acea epocă, au avut parte de o popularizare puternică prin mărci poştale. Astăzi, unele dintre aceste organizații sunt de mult uitate, dar timbrele continuă să le evoce din clasoarele filateliştilor. Primele mărci poştale de propagandă ale noii

---

de Poşta Română care nu au avut putere de francare decât în acest teritoriu, nefiind utilizate în România, corespondența sosită în țară din Transnistria fiind considerată externă.

ideologii au apărut în 1945, când sub denumirea „Apărarea Patriotică”[23] a apărut o serie de timbre şi o coliță în memoria *„victimelor terorii hitleriste”* din România. Seria comemorează valori umane total inegale: I.G. Duca, Virgil Madgearu, Nicolae Iorga, dar şi Bernáth Andrei[24], Filimon Sârbu şi Ilie Pintilie[25]. În acelaşi an mai apare o serie „Apărarea Patriotică” în care valorile comuniste sunt bine evidențiate. Timbrele acestei serii sunt dedicate amnistiei generale, amnistiei militare şi diviziei de voluntari „Tudor Vladimirescu”[26]. Organizației i-a mai fost dedicată o serie de timbre în 1947. A.R.L.U.S.[27] a fost o organizație înființată cu scopul de a coordona orientarea

[23] „Organizație de apărare a militanților comunişti şi antihitlerişti” înființată în 1940 pe scheletul „Ajutorului Roşu”, ale cărei organizații teritoriale au fost puse sub conducerea regionalelor şi județenelor de partid; după 23 august 1944 activitatea „Apărării Patriotice” s-a concentrat pe mitinguri şi acțiuni de agitație (Oana Ilie, *Propaganda politică. Tipologii şi arii de manifestări. 1945- 1958*, volumul I, teză de doctorat, Universitatea din Bucureşti, 2009, p. 135).

[24] Andrei (Andor) Bernáth (1908, Sânpaul, jud. Târnava - 1944, lagărul de la Râbnița), militant comunist cu bogată activitate în zona Târgu Mureş şi ulterior în închisori, „Bondi“ cum îi spuneau prietenii, a supraviețuit cutremurului din 1940 la închisoarea Doftana, a trecut prin închisorile de la Caransebeş, Vapniarka şi Râbnița, unde a fost executat de Gestapo în timpul retragerii, la 17 martie 1944 (* * *, *Luptători pentru pace, socialism şi fericirea poporului,* vol. I, Editura Tineretului, 1955, pp. 279-287); Andor Bernáth a plecat clandestin în U.R.S.S. în 1930, unde a urmat şcoala de cadre a Kominternului, care-l desemnează la reîntoarcerea în România, şef al U.T.C. (Stelian Tănase, *op. cit*., p. 264); Nicolae Manolescu a afirmat că deține de la Gogu Rădulescu informația conform căreia Bernáth Andor este tatăl copilului Ilonkăi Papp, născut în închisoarea Văcăreşti; după ieşirea din închisoare aceasta s-a căsătorit cu alt activist comunist, Grigore Răceanu şi a devenit Ileana Răceanu, iar fiul ei, Mircea Răceanu este diplomatul român care a fost arestat cu puțin timp înainte de decembrie 1989 sub acuzația de spionaj.

[25] Ilie Pintilie (1903, Iaşi - 1940, închisoarea Doftana), muncitor ceferist, activist comunist, arestat în 1939 şi condamnat la 3 ani închisoare, mort în penitenciarul Doftana la cutremurul din 1940 (* * *, Luptători..., pp. 155-167); propaganda comunistă a dat numele său unor instituții şi străzi, printre care şi fosta Şosea Bonaparte din Bucureşti, fapt ridiculizat de Păstorel Teodoreanu printr-o epigramă.

[26] Divizia „Tudor Vladimirescu” a fost creată pe teritoriul U.R.S.S. la 2 octombrie 1943, dintre prizonierii români ademeniți la doctrina comunistă de propaganda Anei Pauker şi supuşi presiunilor fizice şi morale ale sovieticilor; divizia a luptat sub comandă sovietică şi în uniformă sovietică pe frontul de vest, iar voluntarii au mai fost cunoscuți sub numele de „panduri”, de la oştenii lui Tudor Vladimirescu; în bătălia de la Debreczen divizia a suferit pierderi mari; Păstorel Teodoreanu a sintetizat rolul factorului politic în organizarea şi conducerea diviziei printr-o acidă epigramă.

[27] Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică (A.R.L.U.S.) a fost înființată la 12 noiembrie 1944, după ce inițiativa pentru formarea unei astfel de organizații fusese luată de un grup de intelectuali la 20 octombrie acelaşi an în casa profesorului Constantin I. Parhon; ideea era mai veche şi aparținuse lui Petre Constantinescu-Iaşi care a înființat în 1932 „Amicii U.R.S.S.”, reuşind să adune în cadrul asociației mai mulți intelectuali de stânga printre care şi pictorul Mac Constantinescu, la adresa căruia, din

pro-sovietică a întregii societăți româneşti. Au fost create secții ale organizației în toate sectoarele de activitate: economie, ştiință, literatură şi filozofie, ştiință aplicată, ştiințe sociale, armată, transport şi telecomunicații, învățământ, presă, propagandă şi sport-turism. A beneficiat de serii de timbre de propagandă în 1945, 1946, 1947, 1948, 1951, 1952 şi 1955. „Confederației Generale a Muncii" (C.G.M.)[28] i s-au dedicat seriile de mărci poştale din 1945 şi 1947. Orientarea comunistă a organizației era evidentă şi din faptul că pe seria din 1945 apăreau, pentru prima dată în istoria mărcii poştale româneşti, portretele lui Karl Marx, Friedrich Engels şi Vladimir Ilici Lenin. „Organizația Sportului Popular" (O.S.P.)[29] a fost subiectul mai multor serii de mărci poştale apărute în anii 1945, 1946 şi 1948. După 1944 „Frontul Plugarilor"[30] a fost un aliat constant şi de nădejde al comuniştilor în jocul de alianțe practicat. De aceea autoritățile au emis două emisiuni de mărci poştale, în 1945 şi 1946, care proslăveau micul partid al dr. Petru Groza .

Reforma agrară din martie 1945[31] a fost un eveniment important care a fost valorificat de propaganda comunistă inclusiv prin emiterea unei emisiuni

---

str. Luterană nr. 25, soseau adeziunile şi corespondența asociației; preşedintele organizației a fost ales Constantin I. Parhon, care însă, ca şi alte personalități de marcă din conducerea asociației, făcea parte şi din societatea „Amicii Statelor Unite" (vezi pe larg la Adrian Cioroianu, *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2005);

[28] Confederația Generală a Muncii (C.G.M.) a fost inițial o organizație sindicală de inspirație socialistă, constituită în 1926, având printre inițiatori pe Ioan Flueraş (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 394); a fost desființată de Carol a II-lea prin decret regal în 1938 (*ibidem*, p. 439) şi reînființată în ianuarie 1945 la Congresul general al Sindicatelor Unite, de comunişti, pentru a controla toată mişcarea sindicală (*ibidem*, p. 467); Gheorghe Apostol, un important lider comunist a fost ales preşedinte al C.G.M. la 20 februarie 1945 (Gheorghe Parusi, *Cronica Bucureştilor, 20 septembrie 1459-31 decembrie 1989. Zilele, faptele, oamenii Capitalei de-a lungul a 530 de ani*, Editura Compania, 2007, p. 629).

[29] Este foarte curios cum o organizație care nu a fost înființată oficial decât în 1946 a beneficiat de propagandă prin mărci poştale cu un an înainte; în martie 1946 a apărut legea de înființare a Organizației Sportului Popular (O.S.P.), ca unic conducător al mişcării sportive de performanță şi de masă din România, controlată de P.C.R. (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 474); O.S.P. a fost desființată de C.C. al P.M.R. în 1949.

[30] Frontul Plugarilor, organizație țărănească de stânga, a fost înființată în 1932 de un *„grup eterogen de activişti politici ardeleni, disidenți, dezamăgiți şi dezinteresați (față) de Partidul Național-Țărănesc al lui Iuliu Maniu"*(Adrian Cioroianu, *op. cit*., p. 151); la Congresul din noiembrie 1933 de la Deva dr. Petru Groza a fost ales preşedinte, iar în 1953, după ce şi-a îndeplinit rolul dat de comunişti, organizația s-a autodesființat.

[31] Reforma agrară a expropriat a noua parte din suprafața agricolă a țării; fiecărei familii beneficiare i-a revenit cca. 1, 1 ha în timp ce la reforma agrară din 1921 o familie a fost împroprietărită cu 4,3 ha, iar la cea inițiată de A.I. Cuza în 1864 i-a revenit câte 4 ha. Totul va fi anulat prin colectivizarea agriculturii începută în 1949.

poştale formată dintr-o serie de 5 timbre şi o coliță în 1946. Trebuie remarcat faptul că pe unul din timbrele seriei ca şi pe coliță de altfel, apare figura impozantă a dr. Petru Groza. Apariția liderilor comuniști români în viață pe mărcile poştale nu a fost o tradiție a Poştei Române. Nicolae Ceauşescu nu a apărut pe timbre decât în 1985, iar Gh. Gheorghiu-Dej a fost comemorat pe timbre numai la moarte. Din acest motiv apariția dr. Petru Groza pe mărcile din 1946 trebuie reținută ca o excepție importantă.

În 1945 „are loc prima sărbătorire în stil comunist a zilei de Armindeni, devenită Ziua solidarității internaționale a oamenilor muncii din întreaga lume"[32]. Ziua de 1 mai va fi promovată inclusiv prin numeroase emisiuni poştale în 1946, 1947, 1948, 1950 şi 1952.

O altă organizație susținută de propaganda comunistă prin emiterea unei serii de timbre în 1946 a fost „Federația Democrată a Femeilor din România" (F.D.F.R.)[33]. Printre prea multele instituții româno-sovietice înființate în acea perioadă se numără şi „Institutul de Studii Româno-Sovietice"[34], care a fost imortalizat pe timbre printr-o serie apărută în 1947.

Mărcile poştale româneşti emise în această perioadă dovedeau, în suficientă măsură, ataşamentul țării noastre față de valorile comuniste, încât la 17 noiembrie 1947, unui oarecare Markelov, „reprezentant sovietic la Bucureşti", i-au fost oferite diverse serii de timbre în bloc de 4[35].

---

[32] Sărbătoarea a fost făcută cu mult fast, Bucureştiul fiind cutreierat toată ziua de maşini cu megafoane care transmiteau mesajul ministrului Propagandei, P. Constantinescu-Iaşi şi ordinul de zi al lui Stalin; în Piața Victoriei are loc un mare miting la care participă Gheorghe Apostol, iar seara la Teatrul Național are loc Festivalul Muncii unde dr. Petru Groza aduce un omagiu lui Stalin (Gheorghe Parusi, *op. cit*., p. 631).

[33] Între 5 şi 7 martie 1946 are loc la Bucureşti primul Congres al femeilor din România, ocazie cu care se constituie Federația Democrată a Femeilor din România, organizație controlată de comuniști (*ibidem*, p. 636); în 1948 se hotărăşte constituirea unei unice organizații a femeilor, Uniunea Femeilor Democrate din România (U.F.D.R.) având în conducere pe Ana Pauker, preşedinte de onoare, Constanța Crăciun, preşedinte executiv şi Alexandra Sidorovici, secretar (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 504).

[34] Inaugurarea institutului s-a făcut în iunie 1947 în prezența unor importante personalități: patriarhul Alexei al Moscovei şi întregii Rusii, generalul I.Z. Susaikov, ambasadorul S.I. Kavtaradze, dr. Petru Groza, Teohari Georgescu, Lucrețiu Pătrăşcanu, Octav Livezeanu, Ana Pauker, Miron Constantinescu, Iosif Chişinevschi, Leonte Răutu, ş.a. (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p.493); inaugurarea a avut loc în Palatul Cantacuzino, ce va deveni peste ani sediul Uniunii Compozitorilor şi din 1956 Muzeul George Enescu (Gheorghe Parusi, *op. cit*., p. 643); conducerea era formată din Ştefan Nicolau, Andrei Oțetea, Constantin I. Parhon, Alexandru Rosetti şi Eugen Bădărău (Oana Ilie, *op. cit*., p. 111); institutul a fost desființat în 1963 (Cezar Stanciu, *op. cit*., p. 56).

[35] A.M.N.F., dosar *Comenzi 1948 - 1958*, nenumerotat.

X. 5. Propaganda filatelică în perioada R. P. R.

Timbrele Republicii Populare Române, în special cele emise până la moartea lui Stalin, seamănă destul de mult cu cele sovietice, mai ales prin subiectele abordate, dar chiar şi prin grafică. Mimetismul pro-sovietic se aplica în întreaga societate românească, iar mărcile poştale, ca parte a acesteia, nu puteau face excepție. Octavian Iliescu relatează că în ianuarie 1953 ministrul Finanțelor, Dumitru Petrescu, venit să inspecteze pregătirile pentru deschiderea Muzeului B.N.R. a întrebat dacă Gossbank din Moscova are un asemenea muzeu. Răspunzându-i-se negativ, a luat o decizie care i-a năucit pe cei din jur: „Şi-atunci, a replicat el sec, nouă ce ne trebuie?"[36]. Dincolo de aspectele anecdotice, lucrurile erau mult mai serioase. Într-o şedință a Biroului Politic al C.C. al P.M.R. se discuta despre aprobarea participării unor sportivi români la o competiție internațională. Înainte de a se lua o decizie, s-a pus problema dacă şi tovarăşii sovietici participă la concursul respectiv. Un bun cunoscător al subtilităților moscovite, Emil Bodnăraş, a făcut o remarcă relevantă pentru cazul pe care-l analizăm, sugerând să se întrebe Moscova dacă nu cumva doreşte ca România să participe chiar dacă sovieticii nu trimit o delegație acolo.

Abdicarea forțată a regelui Mihai, prin şantaj şi amenințare, la 30 decembrie 1947, s-a consemnat filatelic prin supratipărirea mărcilor poştale uzuale „Vederi" aflate în circulație, cu textul R.P.R. (Republica Populară Română), aplicat peste efigia suveranului, precum şi o bară care anula coroana regală de deasupra efigiei. Mărcile nesupratipărite au continuat să fie admise pe corespondențe până în vara anului 1948, circulând în paralel cu cele supratipărite. Dacă atunci nu a fost emis niciun timbru pentru a marca în mod special abdicarea regelui şi proclamarea Republicii Populare Române, evenimentul va fi foarte des aniversat, prin emisiuni de mărci poştale din cinci în cinci ani, iar în 1949 s-a emis o marcă şi pentru prima aniversare. Alte două importante evenimente ale anului 1948, naționalizarea şi reforma învățământului, au trecut fără să se emită în acel an mărci poştale pentru ele. Abia în 1950 s-a emis o serie de timbre care aniversa doi ani de la naționalizarea principalelor mijloace de producție[37], iar reforma învățământului[38] a fost sărbătorită filatelic după 10 ani, în 1958.

---

[36] Cristian Păunescu, *op. cit.*, p. 198.

[37] Naționalizarea principalelor întreprinderi industriale, bancare, de asigurări şi transport a însemnat distrugerea sectorului privat al economiei cu scopul creării sectorului socialist;

Atragerea tineretului către ideologia comunistă a fost tot timpul în atenția organelor de partid şi implicit a organelor de propagandă. Scopul acestei atenții deosebite acordate tineretului era controlul politic pe care comuniştii doreau să-l dețină asupra acestei categorii de populație. La 21 ianuarie 1945 a fost constituită „Mişcarea Tineretului Progresist din România", dar, nemulțumiți de randamentul politic al acesteia, la scurt timp, comuniştii au decis înființarea „Tineretului Progresist", *organizație unică a tineretului democrat din România*[39]. Noua organizație, care reunea toate societățile şi organizațiile de tineret pro-comuniste din țară, este ilustrată printr-o serie de mărci poştale, emisă în 1946 sub titlul „Tineretul Progresist", ale căror imagini prezintă un țăran, un sportiv, un student, un muncitor şi mai mulți tineri sub faldurile unui steag roşu. Organizația de tineret comunistă a fost înființată în 1921, prin transformarea celei social-democrate, urmând exemplul P.C.R. Din 1924 a fost scoasă în afara legii. După o activitate sincopată şi neclară în perioada interbelică, a urmat după război o perioadă de căutări şi clarificări, caracterizată prin diverse acțiuni de reorganizare, inclusiv prin organizarea unei Conferințe Naționale a Tineretului Muncitoresc în 1947 care decidea înființarea U.T.M[40]. Dar cum *lumina vine de la răsărit*[41], în 1948 Komsomolul decidea la Moscova înființarea unei organizații comuniste româneşti, *rezerva de cadre a partidului*, care nu va fi realizată decât peste un an, în 1949[42]. Pentru a pune în practică indicațiile venite de la Moscova, propaganda comunistă a decis, printre altele, emiterea unei serii de timbre care să prezinte Uniunea Tineretului Muncitoresc (U.T.M.) încă din 1948[43]. Timbrele au aceleaşi subiecte ca şi cele emise în 1946 pentru organizația „Tineretul Progresist": un muncitor, o

---

prin naționalizare au fost confiscate, fără despăgubiri, întreprinderi care asigurau 90% din producția țării (Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 508).

[38] Legea pentru reforma învățământului din 1948, de inspirație sovietică, prevedea unificarea şi laicizarea învățământului, învățământul elementar dura 7 ani, iar liceele inițial 3, apoi 4 ani (*ibidem*, p. 510).

[39] Oana Ilie, *op. cit*., p. 149.

[40] *Ibidem,* p. 151.

[41] Expresia, care a făcut carieră în epocă, vine de la titlul unei conferințe ținută de Mihail Sadoveanu la 1 martie 1945 la sala Dalles.

[42] Adrian Cioflanca, *Rolul UTC în angrenajul totalitar*, în „22 Revista Grupului Pentru Dialog Social", 22 decembrie 2006.

[43] Uniunea Tineretului Muncitoresc (U.T.M.) a luat ființă în martie 1949, cu ocazia Conferinței Naționale a Tineretului care s-a ținut la Ateneu; din conducerea organizației făceau parte Paul Cornea, Ianos Fazekas, Gheorghe Florescu ş.a. (*ibidem*).

țărancă, un intelectual şi un grup de tineri care defilează cu un drapel roşu cu portretul lui Filimon Sârbu[44].

În 1948 a fost emis un timbru care aparent nu are nimic de-a face cu propaganda politică. Este vorba despre marca poştală dedicată prieteniei româno-bulgare şi care ilustrează un țăran român şi unul bulgar dându-şi mâna peste Dunăre. În realitate însă, mesajul politic al timbrului este foarte important deoarece el a fost pus în circulație cu ocazia semnării „Tratatului de prietenie, colaborare şi asistență mutuală între România şi Bulgaria, pe o perioadă de 20 de ani"[45]. Interesant este că în planul secund se observă silueta podului dintre Giurgiu şi Ruse, care va fi construit abia peste 6 ani[46]. Se remarcă faptul că propaganda comunistă nu a reacționat la fel în 1947 când la Bucureşti a fost semnat „Tratatul de prietenie, colaborare şi asistență mutuală dintre România şi Iugoslavia", mulțumindu-se atunci cu confecționarea unei ştampile publicitare care a fost aplicată pe toată corespondența poştală circulată şi care avea textul *Trăiască prietenia româno-iugoslavă*, fără să emită şi o marcă poştală[47]. Nici

---

[44] Filimon Sârbu (1916, sat Herepeia, com. Vețel, jud. Hunedoara - 1941, Jilava), militant al mişcării muncitoreşti, arestat şi condamnat de mai multe ori pentru activitate comunistă şi antifascistă, ultima dată în iunie 1941 când a fost condamnat la moarte şi executat (* * *,*Dicționarul Enciclopedic Român*, vol. 4, Editura politică, Bucureşti, 1966, p. 427); dintr-o biografie oficială rezultă că în 1941 a desfăşurat o bogată activitate clandestină la Constanța, sub falsa identitate de Lițu şi a fost arestat, în urma trădării unui anume Caravan, pe 22 iunie, în timp ce pregătea încălcarea camuflajului pe timp de noapte prin iluminarea Constanței în timpul unui atac aerian sovietic (* * *, *Luptători...*, pp. 213-221); alte surse pun în evidență căderea întregii rețele comuniste din Dobrogea, inclusiv a lui Filimon Sârbu *„prins că semnaliza inamicului, la Constanța, pozițiile româno-germane"*, ca fiind imputabilă lui Constantin Pârvulescu (Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, Editura Humanitas, Bucureşti, f. a., p. 447); faptul că Filimon Sârbu a semnalizat avioanelor inamice este evocat destul de vag şi de Corneliu Coposu (* * *, *Mărturisiri. Corneliu Coposu în dialog cu Vartan Arachelian*, Editura Humanitas, 1996, pp.94 - 96).

[45] Tratatul a fost semnat cu ocazia vizitei la Bucureşti, între 15 şi 16 ianuarie 1948, a unei delegații guvernamentale bulgare condusă de Gheorghi Dimitrov (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 503); în onoarea oaspeților bulgari, la fostul Palat Regal, a fost oferită o recepție, prima de la abdicarea regelui (Gheorghe Parusi, *op. cit*., p. 648); Gheorghi Dimitrov, figură legendară a mişcării comuniste internaționale, a murit în timpul unei vizite la Moscova, iar trenul mortuar, în drum spre Sofia, a fost întâmpinat la gara Băneasa de dr. Petru Groza şi Ana Pauker la 4 iulie 1949 (*ibidem*, p. 663).

[46] „Podul Prieteniei", care leagă oraşul Giurgiu de Ruse, a fost inaugurat în iunie 1954, fiind considerat la acea dată cel mai lung pod combinat de şosea şi cale ferată din Europa şi construit într-un timp record, de numai doi ani şi trei luni de la atacarea lucrărilor (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 537).

[47] Tratatul a fost semnat cu ocazia vizitei la Bucureşti, între 17 şi 19 decembrie 1947, a unei delegații guvernamentale iugoslave în frunte cu Iosip Broz Tito (*ibidem*, p. 501); urmând directivele trasate de la Moscova, tratatul a fost denunțat de guvernul român la 1 octombrie

„Tratatului de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală între Ungaria şi România", semnat în ianuarie 1948 la Budapesta cu ocazia unei vizite guvernamentale conduse de dr. Petru Groza[48] nu i-a fost dedicată o marcă poştală în 1948, ci abia peste doi ani, în 1950 şi nici atunci nu s-a emis o marcă specială pentru eveniment ci doar s-a supratipărit un timbru din seria de mărci uzuale în curs cu textul *Trăiască prietenia româno-maghiară*. Foarte curios este că şi tratatul similar încheiat la Moscova în 1948 cu U.R.S.S. nu a fost omagiat pe plan filatelic decât la aniversarea a cinci ani, în 1953. S-ar putea ca partea sovietică să nu fi agreat ideea emiterii unei mărci poştale pentru acest tratat în 1948[49].

Către sfârşitul anilor '50 a apărut un conflict între cele două supraputeri comuniste U.R.S.S. şi China. Fără a trece în mod făţiş de partea Chinei, România a căutat să dezvolte relaţiile cu aceasta, mizând pe faptul că o astfel de poziţie i-ar oferi un avantaj în relaţiile cu sovieticii, fie şi numai pentru un rol de mediator. Încă de la proclamarea Republicii Populare Chineze în 1949 guvernul român a fost preocupat de stabilirea neîntârziată a relaţiilor diplomatice cu China. În 1954, între 11 şi 19 octombrie, preşedintele M.A.N. dr. Petru Groza a făcut o vizită oficială la Pekin. În acest context trebuie interpretată marca poştală emisă la 7 octombrie 1954, sub titlul „Săptămâna culturii chineze" şi care reproduce „Coloana Păcii" de la Pekin.

Prima Constituţie comunistă a României a fost cea din 1948. Evident că subiectul a făcut imediat obiectul unei serii de timbre, formată din trei mărci emise în culorile roşu, galben şi albastru, pe care este reprezentată printr-o alegorie, noua constituţie comunistă. Noua stemă comunistă a României a fost tipărită pe o serie de mare tiraj, a unor mărci uzuale apărute în 1948. Concepţia grafică a stemei era de inspiraţie sovietică, mărcile poştale româneşti care ilustrează stema comunistă fiind foarte asemănătoare cu cele sovietice, ce prezintă stemele diverselor republici din componenţa U.R.S.S. În 1952 s-a adoptat o nouă Constituţie, în care rolul P.M.R., ca forţă conducătoare şi al U.R.S.S., ca autoare a eliberării României de sub jugul fascist, sunt foarte clar exprimate. Academicianul Dinu C. Giurescu scoate în evidenţă

1949 (*ibidem*, p. 519); a urmat o perioadă foarte tensionată în relaţiile bilaterale româno-iugoslave, incluzând lucrări de fortificaţii la graniţa iugoslavă şi deportarea din zona de frontieră a unei categorii de populaţie considerată „nesigură".

[48] *Ibidem*, p. 504.

[49] Tratatul a fost semnat de dr. Petru Groza şi I.V. Stalin, în calitate de preşedinţi ai Consiliului de Miniştri din cele două ţări, prevedea printre altele şi repatrierea prizonierilor de război, inclusiv a celor deportaţi după 23 august 1944, iar România a fost prima ţară „*democrat-populară*" care a semnat un astfel de tratat cu U.R.S.S. (*ibidem*, p. 504).

faptul că noua constituție exprimă etapa de maximă sovietizare a Republicii Populare Române[50]. Pe marca poştală emisă cu acest prilej, în 1952, apare denumirea noului act fundamental al țării „*Constituția Construirii Socialismului*". Pentru a reflecta schimbările din noua constituție s-a adoptat şi o nouă stemă, la care schimbarea majoră este introducerea stelei sovietice. Noile mărci poştale, cu stema modificată, au apărut într-o serie de mărci poştale din 1952.

„Propaganda propagandei", aşa s-ar putea numi evenimentul organizat între 12 şi 19 septembrie 1948 de Sindicatul Ziariştilor Profesionişti sub denumirea „Săptămâna Presei Democrate", ce a prilejuit punerea în circulație a unei emisiuni formate din 7 timbre în acelaşi an. Presa comunistă a mai fost prezentă pe mărcile poştale ale R.P.R. prin emisiunile dedicate ziarului „Scânteia", organul de presă al P.M.R., cu ocazia aniversării a 20 ani de la apariție în 1951 şi 25 de ani în 1956. În anul 1950 a început construcția Casei Scânteii[51] ce urma să adăpostească cel mai mare combinat poligrafic din țară, sedii de redacții şi edituri. Construcția a fost finalizată în 1956, dar macheta ei apare deja pe un timbru emis în 1951, iar edificiul, considerat un simbol al realizărilor comuniste, ilustrează o marcă poştală pusă în circulație în 1959.

A 25-a comemorare a morții lui V.I. Lenin este subiectul unei emisiuni formate din două timbre care au apărut în 1949[52]. Este a doua apariție a portretului lui Lenin pe timbrele româneşti, după cea din 1945, dar marele lider comunist va face subiectul mai multor emisiuni de mărci poştale, cu ocazia aniversării naşterii, a comemorării morții, a aniversării revoluției din octombrie sau chiar cu alte prilejuri. Aşa încât mărci poştale cu chipul lui V.I. Lenin au mai fost emise în anii 1954, 1955, 1957, 1960[53],1961, 1962. Ceilalți doi „părinți" ai comunismului mondial, Karl Marx şi Friedrich Engels au fost şi ei prezenți de câteva ori pe timbrele româneşti. Karl Marx în 1953 şi 1961 iar Friedrich Engels doar în 1961.

---

[50] Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 531.

[51] Una din clădirile emblematice ale Bucureştiului comunist, concepută după modelul Universității Lomonosov din Moscova, a fost locul unde s-au tipărit mai toate ziarele comuniste.

[52] În unele cataloage filatelice emisiunea este prezentată eronat sub denumirea de „A 25-a *aniversare* a morții lui V.I. Lenin" [s.n.] (*România - catalogul timbrelor poştale, volumul II, 1948 - 1989*, S. C. Zimbrul Carpatin, Bucureşti, f. a., p. 10).

[53] Ar mai trebui menționat şi faptul că una din mărcile emise în 1960 reprezintă statuia lui Lenin din Piața Scânteii, operă a sculptorului Boris Caragea, inaugurată la 21 aprilie 1960 în prezența lui Gheorghe Gheorghiu-Dej şi care a fost îndepărtată după revoluția din decembrie 1989.

Între 1948 şi 1965, au apărut doar câteva timbre dedicate militanților socialişti şi comunişti din România. Primul astfel de timbru este cel dedicat lui Alexandru Sahia[54], în 1948, în cadrul seriei „Săptămâna presei democrate". Urmează I.C. Frimu[55] în 1949, Filimon Sârbu şi Pavel Tcacenco[56] în

[54] Alexandru Sahia, pseudonimul lui Alexandru Gh. Stănescu (1908, Mănăstirea, jud. Ilfov-1937, Bucureşti), scriitor şi publicist apropiat mişcării comuniste, întemeietor al publicațiilor „Veac nou" şi „Bluze albastre" (* * *, *Dicționarul Enciclopedic Român,...*, p. 279); cercetările efectuate de Stelian Tănase relevă însă alte aspecte ascunse de propaganda comunistă: în timpul unei călătorii în U.R.S.S. a fost anchetat la închisoarea Liublianka, fiind suspectat de spionaj, exclus din partid la întoarcerea în România; a venit din U.R.S.S. dezamăgit de comunismul pe care-l văzuse în Țara Sovietelor, întocmai ca şi Panait Istrati şi André Gide; răpus de tuberculoză, moartea sa a fost exploatată propagandistic de comuniştii care-l puseseră la index în timpul vieții (Stelian Tănase, *op. cit.*, pp. 222-230).

[55] Ion C. Frimu (1871, Bârzeşti, jud. Vaslui-1919, Văcăreşti), militant de seamă al mişcării muncitoreşti din România, a avut un rol important în crearea primelor sindicate, unul din reformatorii Partidului Social-Democrat, organizator al mişcărilor muncitoreşti din decembrie 1918, în urma cărora a fost arestat (* * *, *Dicționarul Enciclopedic...*, p. 467).

[56] Pavel Antip-Tcacenco, personaj important şi misterios al activității comuniste desfăşurate în România, informațiile despre viața lui sunt neclare şi controversate, tipic pentru teroriştii care îşi ascund identitatea pentru a se proteja cât mai bine. Propaganda oficială punea aceste lucruri pe seama modestiei, spunând că *„este fiu al Basarabiei. Data exactă şi locul naşterii nu le vom putea stabili decât atunci când valorile politice potolite vor da posibilitatea cercetătorului să se cufunde în biblioteci şi arhive şi să cerceteze urmele lăsate de un luptător pe cât de mare, pe atât de modest, în preocupările căruia nu a fost niciodată şi aceea ca posteritatea să-i cunoască mai în amănunt viața*" (B. Zaharescu, *Pavel Tcacenco. Conferință ținută în aula Fundației Carol I în ziua de 11 martie 1945*, Editura Partidului Comunist din România, 1945, pp. 5-6); există şi o variantă „ucraineană" a naşterii, conform căreia Tcacenco s-ar fi născut lângă Kiev în 1899 (Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 90); varianta românească dă ca dată a naşterii tot anul 1899, dar lângă Tighina, părinții fiind muncitorul feroviar Iacob Antip şi Smaranda Gheorghiu, Tcancenco nefiind decât un *nom de guerre* luat mai târziu (www.morarup.narod.ru); colaborator apropiat al lui Christian Racovski, adept al instaurării comunismului în România prin forță şi terorism, Pavel Antip-Tacenco a utilizat nu mai puțin de alte 12 nume conspirative: Ivan Baranov, Vladimir, Naum, Ludmir, Abricosov, Kalman Strahman, Bespiatti, Vlad, Ştefan (Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 510); după ce a fost arestat de trei ori în România şi tot de atâtea ori a reuşit să evadeze, dispariția lui din viața politică românească este, ca şi data şi locul naşterii, învăluită în mister; varianta oficialităților spune că a reuşit să evadeze pe când era condus sub escortă de la stația C.F.R. Visterniceni la închisoarea militară Chişinău în 1926 (telegramă de presă publicată în ziarul „Dimineața" din 13 septembrie 1926); trecerea în U.R.S.S. după evadarea din august 1926 este susținută şi de către Stelian Tănase, care aduce ca argumente declarațiile lui David Fabian Finkelstein făcute în timpul unei anchete efectuate în 1928 de Komintern, precum şi semnalări privind moartea „eroului" în timpul „marii terori" din 1937 (Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 91); varianta comunistă susține că Tcaceno a fost împuşcat în august 1926, fiind legat cu lanțuri la mâini şi picioare (B. Zaharescu, *op. cit.*); timbrul emis pentru comemorarea lui Pavel Tcacenco a avut o evoluție pe măsura personajului pe care-l comemora: pus în circulație la 15 decembrie 1951, nu a avut

1951. În 1953 a existat intenția propagandei comuniste de a emite o serie de 4 timbre care să comemoreze câțiva „eroi a tineretului": Vasile Roaită[57], Elena Pavel[58], Petre Gheorghe[59] şi Ludovic Minschi[60]. Din motive necunoscute seria nu a mai apărut[61].

Omniprezent în propaganda comunistă din perioada 1945-1953, Iosif Visarionovici Stalin, *tătucul popoarelor*, nu se regăseşte pe timbrele româneşti decât de două ori! Portretul lui nu apare decât în 1949, când s-au aniversat 70 de ani de la naştere[62] şi într-o serie dedicată pionierilor, din

---

valabilitate de francare decât 6 săptămâni, deoarece reforma monetară de la sfârşitul lui ianuarie 1952 l-a scos din circulație, fiind utilizat ulterior supratipărit cu noua valoare nominală, iar la sfârşitul anilor '80 cenzura l-a trecut pe lista timbrelor interzise.

[57] Vasile Roaită (1914, Bucureşti - 1933, Bucureşti), membru al U.T.C., ucenic la Atelierele C.F.R. Griviția, în timpul grevei din februarie 1933 a fost împuşcat în timp ce acționa sirena (***, *Luptători....*, pp. 113 - 120); numele său a fost intens exploatat de propaganda comunistă, oraşul Eforie Sud purtând o perioadă numele Vasile Roaită.

[58] Elena Pavel-Sârbu (1915, Soroca - 1943, închisoarea Ploieşti), militantă comunistă, a activat în „Ajutorul Roşu", arestată şi condamnată la 25 de ani muncă silnică, în drum spre penitenciarul Mislea este depusă în tranzit la Ploieşti, unde moare în timpul bombardamentului închisorii efectuat de aviația americană la 1 august 1943 (* * *, *Luptători...*, pp. 255 - 261); în afara datelor seci din biografia oficială, există informații mult mai interesante despre „eroina clasei muncitoare", cum ar fi intenția nefinalizată a acesteia de a se căsători cu Gheorghe Gheorghiu-Dej în 1938, înaintea mariajului cu alt lider comunist, tot feroviar, Ştefan Pavel; Elena Pavel a avut două surori, ambele implicate activ în mişcarea comunistă: Maria (Mariusia) a devenit „amanta oficială" a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej după 1944, iar Victoria a fost „tehnica" şi soția lui Ştefan Foriş (Stelian Tănase, *op. cit.*, pp. 324 - 325).

[59] Petre Gheorghe (1908, Bazargic - 1943, Ploieşti), militant comunist, a activat la Bazargic, Constanța, Iaşi şi Bucureşti, a fost arestat în 1942 de Gestapo, condamnat la moarte şi executat la 8 februarie 1943 pe poligonul de la Câmpul lui Bot de lângă Ploieşti (* * *, *Luptători...*, pp. 243 - 251); biografia oficială nu spune însă că Petre Gheorghe a făcut parte din grupul comuniştilor români de origine bulgară, susținuți la Moscova de Gheorghi Dimitrov, că „*de la sfârşitul anului 1936 a fost în permanență în conflict cu conducerea partidului*", că la un moment dat organizația de Bucureşti condusă de el nu s-a mai subordonat conducerii P.C.R., fapt ce adus la dizolvarea ei de către Ştefan Foriş, şi că în general Gheorghe Petre, *nom de guerre* Iancu, nu a realizat nimic deosebit, fiind preocupat numai de ascensiunea lui în partid, iar gafele şi stângăciile sale au dus la arestarea a zeci de comuniști, rețeaua condusă de el fiind infiltrată de informatori (Stelian Tănase, *op. cit.*, pp. 304 - 305 şi 360 - 361).

[60] Ludovic Minschi (1916, Oradea - 1935, Oradea), fiul unui emigrant rus stabilit la Oradea, secretar al Comitetului Județean U.T.C. Oradea, arestat în 1935, a murit în închisoare (* * *, *Luptători...*, pp. 123 - 131)

[61] În colecțiile Muzeului Național Filatelic există cele patru machete, foarte frumos executate din punct de vedere grafic, care atestă intenția Poştei de a emite o astfel de serie.

[62] Între 15 şi 17 decembrie 1949 la Academia Română a avut loc o sesiune omagială cu „prilejul aniversării tovarăşului Stalin, la împlinirea vârstei de 70 de ani" (Gheorghe Parusi,

1951. Chiar şi aşa, apariţia lui pe mărcile poştale româneşti era o mare excepţie de la regula nescrisă, conform căreia pe timbre româneşti nu apar persoanele în viaţă. În 1949, cu ocazia aniversării a 70 de ani de la naşterea lui Stalin au mai fost emise timbre cu acest prilej în U.R.S.S., Ungaria, Albania, Bulgaria, Polonia şi Cehoslovacia. Interesant de remarcat ni se pare faptul că atunci când au decis să reprezinte pe timbrele lor portretul lui Stalin, cu diverse ocazii, cum a făcut şi România cu amintita serie „Pionieri" din 1951, alte ţări au alăturat şi portretul liderului comunist naţional, precum Klement Gottwald în Cehoslovacia, sau Mao Zedong în China.

Relaţiile R.P.R. cu „marele prieten de la răsărit", U.R.S.S., au fost deosebit de strânse în perioada 1948-1957. Propaganda comunistă din acea perioadă prezenta tot timpul „măreţele realizări ale poporului frate sovietic". Mărcile poştale, fiind un mijloc de acţiune al propagandei, surprind foarte bine spiritul epocii. În afara seriilor A.R.L.U.S., prezentate separat, au fost emise nu mai puţin de 16 serii de mărci poştale din 1948 şi până în 1965, care, într-o formă sau alta, prezintă prietenia româno-sovietică.

Câteva dintre serii merită comentarii aparte. După ce în anii celui de-al Doilea Război Mondial propaganda oficială a emis o serie de timbre care aveau ca subiect camaraderia de arme româno-germană, în 1948 a venit rândul glorificării „Frăţiei de arme româno-sovietice" prin emiterea unei serii de 7 mărci poştale. În acei ani din prima jumătate a deceniului al cincilea a secolului XX se considera că eliberarea României de sub „jugul fascist" a fost realizată de Armata Roşie, participarea armatei române fiind trecută în plan secund sau chiar omisă. Este interesant de observat cum mărcile poştale urmăresc evoluţia în timp a acestei idei. Astfel, marca emisă în 1949 pentru aniversarea evenimentului[63], prezintă un tanc sovietic aclamat de populaţia civilă. În 1954, acelaşi eveniment a fost marcat printr-un timbru pe care apare Monumentul Ostaşului Sovietic din Bucureşti, sugerând iarăşi că acţiunea ar fi fost realizată numai de Armata Roşie. Aniversarea din 1959 este prezentată pe timbrul emis cu acest prilej de o construcţie

---

op. cit., p. 663); în Piaţa Universităţii s-a desfăşurat la 21 decembrie un „grandios miting de sărbătorire a tovarăşului Stalin", iar presa a prezentat pe larg aniversarea (*ibidem*).

[63] Parada militară şi demonstraţia oamenilor muncii cu ocazia aniversării a cinci ani de la „eliberarea patriei de către glorioasa armată sovietică" s-a desfăşurat pentru ultima dată în Piaţa Victoriei (din anul următor ea se va desfăşura în Piaţa I.V. Stalin – viitoarea Piaţă a Aviatorilor), iar în tribuna oficială alături de Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ana Pauker şi Vasile Luca a participat şi mareşalul K.E. Voroşilov (*ibidem*).

grafică simbolică, iar în anul 1960 Monumentul Ostaşului Sovietic este redat pe mărcile poştale emise cu ocazia aniversării a 15 ani de la înfrângerea fascismului. Este o diferență importantă între marca din 1954 şi cea din 1960, cu toate că ambele reprezintă Monumentul Ostaşului Sovietic[64].

Prietenia româno-sovietică este pusă în valoare şi de mărcile poştale emise în 1952, când s-au sărbătorit 75 de ani de la cucerirea independenței de stat. Cu această ocazie a fost emisă o emisiune poştală formată din două timbre. Prima valoare reprezintă lucrarea „Atacul de la Smârdan" a lui Nicolae Grigorescu, căreia i s-a implantat însă un soldat rus în prim plan[65]. Timbrul a preluat imaginea unui afiş de epocă, realizat de colectivul DRALCO – Ion Drugă, Lipa Alămaru, Ilie Costescu – pe care Dimitrie Ştiubei l-a transpus pe marca poştală. De altfel, macheta acestui timbru nu este semnată[66]. Se pare că ideea nefericită a colectivului DRALCO, în afara timbrului emis, a mai generat şi alte preluări, pentru că la intrarea în Biblioteca Centrală Militară, până după cutremurul din 1977, a existat în partea stânga un basorelief inspirat de „Atacul de la Smârdan" la care s-a adăugat soldatul rus. Al doilea timbru prezintă imaginea unui soldat român şi a unuia sovietic în uniformele şi cu armamentul de la începutul anilor '50. Desigur că ilustrația timbrului nu are nimic de a face cu independența României din 1877.

Bunele relații româno-sovietice reies şi din faptul că pe mărcile poştale ale R.P.R. au fost omagiați diverşi oameni de cultură şi de ştiință ruşi: A.S. Puşkin în 1949[67], N.V. Gogol şi I.P. Pavlov în 1952, V. Maiakovski în 1953, V.I. Miciurin în 1955 şi M. Gorki în 1956. Acestea au fost singurele emisiuni de timbre dedicate în mod special unor savanți sau oameni de cultură ruşi. Au mai apărut pe timbre F. Dostoievski în cadrul unei serii de aniversări culturale din 1956, alături de alte 9 personalități, A.S. Popov, într-o serie asemănătoare din 1959 şi regizorul C.S. Stanislavski în 1963.

---

[64] Monumentul, operă a sculptorului Constantin Baraschi, a fost amplasat până în 1990 în Piața Victoriei şi era un obelisc de marmură de 12 m pe care se ridica o statuie în bronz de 3 m (*ibidem*, p. 629) ; înălțimea mare la care era amplasată statuia i-a oferit lui Păstorel Teodoreanu prilejul de a face o epigramă usturătoare la adresa ostaşului sovietic.

[65] Cristian Scăiceanu, *Montaj sau trucaj?*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie 1991.

[66] Macheta se află în colecțiile Muzeului Național Filatelic.

[67] Comemorarea a 150 de ani de la moartea poetului a fost un eveniment căruia i s-a acordat o mare importanță, fiind organizat un festival la Operă, o expoziție la Ateneu, recitări de poezii în şcolile elementare şi medii, iar la Uniunea Scriitorilor au vorbit despre poet Zaharia Stancu, Mihai Beniuc şi Maria Banuş, ultimii doi având şi traduceri proprii din poezia lui Puşkin (Gh. Parusi, *op. cit.* , p. 662).

Şi la această categorie de timbre se remarcă o evoluţie descendentă, din punct de vedere propagandistic.

Conform ideologiei comuniste, rolul conducător în construirea socialismului îi revenea „clasei muncitoare", considerată a fi cea mai avansată din punct de vedere ideologic. De aceea, mai multe emisiuni poştale din prima jumătate a anilor '50 sunt dedicate acestei categorii sociale. Dintre acestea se remarcă cele apărute în anii 1951, 1952, 1953 şi 1954 cu ocazia „Zilei Minerului" care se sărbătorea la 12 august pentru a aniversa greva de la Lupeni din 1929, atunci când „călăii lui Maniu, în frunte cu prefectul Rosvány au tras în plin, să ucidă"[68]. În 1955 a fost emisă o serie de 12 timbre uzuale, cu tiraje foarte mari, al căror subiect sunt diverşi muncitori. La seria de mărci poştale uzuale din 1960, muncitorii apar mai puţin, o parte din subiectele timbrelor ilustrând meseriile sau activităţile, fără ca muncitorul să mai apară explicit. Practic, după 1955 nu mai apar serii cu tematică „muncitorească".

Industrializarea ţării a fost una din preocupările permanente ale autorităţilor comuniste. Sprijinul propagandistic pentru această importantă acţiune s-a manifestat pe plan filatelic prin timbrele emise la începutul anilor '50 care evocau „Planul de stat"[69] şi „Planul cincinal"[70]din 1951, iar după 1960 au început să figureze pe mărcile poştale realizările din acest domeniu, precum seria „Construcţii industriale" din 1963. În cadrul industrializării un loc important l-a ocupat electrificarea ţării[71]. Pentru această acţiune nu s-au emis mărci poştale, deşi pregătirile au fost într-o fază avansată[72].

---

[68] * * *, *Ziua Minerilor*, în „Filatelia", nr. 11, august 1951, p. 4.

[69] Planul de Stat pentru 1950 a fost aprobat de către Marea Adunare Naţională la 29 decembrie 1949 şi prevedea încheierea activităţii de refacere economică a ţării, în vederea întocmirii şi realizării de planuri economice de perspectivă (Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 519).

[70] Primul plan cincinal al României comuniste a fost conceput de Miron Constantinescu, preşedintele Comisiei de Stat a Planificării, cu colaborarea unor economişti români şi sovietici; planul a fost adoptat prin „Legea planului cincinal de dezvoltare a economiei naţionale pe anii 1951-1955", din 16 decembrie 1950 (*ibidem*., p. 523).

[71] Plenara C.C. al P.M.R. din octombrie 1950 a adoptat planul de electrificare al României pe 10 ani (1951 - 1960) ce prevedea construirea de noi termo- şi hidrocentrale, dezvoltarea celor existente, construirea de linii de transport a energiei electrice şi valorificarea potenţialului energetic al ţării (*ibidem*).

[72] În colecţiile Muzeului Naţional Filatelic există o serie de machete pentru o emisiune care în final nu a mai fost tipărită, şi din care rezultă câteva lozinci interesante, de genul *„Electrificarea trebuie făcută înaintea industrializării"*.

După ce în 1945 au realizat reforma agrară, iar în campania electorală din 1946 au folosit intens lozinca de sorginte legionară „omul şi pogonul", după 1948 comuniştii au acționat intens pentru transformarea socialistă a agriculturii[73]. În 1953 a apărut o serie intitulată „Agricultura socialistă" formată din trei timbre, iar în 1955 nu mai puțin de trei serii: „Pomicultura", „Zootehnia" şi „Plante industriale". Colectivizarea agriculturii a fost o campanie dură, care a generat multe revolte țărăneşti urmate de represalii crunte[74]. Mărcile poştale care ilustrează campania de colectivizare prezintă o față total diferită a cruntei realități, pe timbre putându-se vedea numai țărani zâmbitori, holde bogate şi animale de rasă. Colectivizarea agriculturii a fost ilustrată de mărcile poştale emise în 1956, cu ocazia aniversării a 7 ani de la înființarea primelor gospodării agricole colective (G.A.C.), în 1959, când s-au sărbătorit 10 ani şi în 1962 când s-a declarat în mod oficial încheiată campania de colectivizare a agriculturii. După această dată au mai fost emise câteva serii de timbre cu tematică agricolă, care conform strategiei propagandistice, demonstrau rezultatele miraculoase ale colectivizării: „Animale de rasă" în 1962, „Cultura legumelor timpurii", „Sericicultură şi apicultură", „Fructele izvor de sănătate", toate trei în 1963.

Armata populară, cea care avea sarcina să apere „cuceririle revoluționare ale poporului" a beneficiat în deceniul 5 de o puternică susținere propagandistică prin mărci poştale. Au fost emise serii de timbre cu ocazia „Zilei Armatei" în 1951, 1952, 1953, 1954, 1957 şi 1958. Pe timbrele seriilor din 1951 şi 1958 apar infanterişti, marinari şi aviatori, dar în 1954 au fost emise serii speciale pentru marina şi aviația militară. După 1958 nu mai apar aşa de des timbre puse în circulație cu ocazia „Zilei Armatei", apărând doar o singură marcă poştală în 1964. Trebuie remarcat faptul că în 1960 a apărut o serie compusă din 7 valori, care deşi se intitulează „Ziua Aviației" conține numai aspecte din aviația civilă, sanitară şi utilitară. Până în 1958 „Ziua Armatei" se sărbătorea pe 2 octombrie, fapt redat şi pe timbrele respective[75].

---

[73] Plenara C.C. al P.M.R. din 3 - 5 martie 1949 a hotărât transformarea socialistă a agriculturii şi întărirea alianței dintre clasa muncitoare şi țărănime (*ibidem*, p. 516).

[74] Colectivizarea agriculturii însemna deposedarea de pământ a țăranilor şi integrarea lor în gospodării agricole colective (din 1965 cooperative agricole de producție) după modelul sovietic al colhozurilor; campania de colectivizare forțată a fost foarte dură, peste 80.000 de țărani fiind arestați, torturați, condamnați sau executați; un rol important în această campanie l-a avut Nicolae Ceauşescu, ministru adjunct al Agriculturii în acea perioadă (*ibidem*).

[75] Data de 2 octombrie a fost declarată „Ziua Forțelor Armate" prin Decretul nr. 125 din 20 iulie 1951 în onoarea înființării la 2 octombrie 1943 a primei divizii de voluntari români,

Sindicatele erau considerate „cureaua de transmisie" dintre partid şi masele populare. Propaganda comunistă a popularizat activitatea sindicală, sub diversele ei aspecte, prin mai multe serii de mărci poştale, inclusiv prin congresele şi conferinţele internaţionale controlate de comunişti. Astfel de serii au fost emise în anii 1949, 1953, 1955, 1957 şi 1961. Organizaţiile de tineret şi studenţi au fost şi ele atent monitorizate de comunişti, iar propaganda a mediatizat intens, inclusiv prin mărci poştale, festivalurile şi congresele internaţionale ale acestora. Au fost emise mărci poştale pentru organizaţii internaţionale de tineret precum Uniunea Internaţională a Studenţilor (1952) sau Federaţia Mondială a Tineretului Democrat (1960). Festivalurile studenţeşti de la Berlin (1951), Bucureşti (1953)[76], Moscova (1957), Viena (1959), Helsinki (1962), toate organizate şi controlate de comunişti, au făcut subiectul unor emisiuni poştale. Controlul comunist se întindea asupra tuturor categoriilor sociale, astfel încât au fost organizate diferite manifestări internaţionale cu participarea unor organizaţii de femei, iar ziua de 8 martie, declarată „Ziua Internaţională a Femeii" la iniţiativa militantei comuniste Clara Zetkin[77] avea să devină aproape o zi naţională. Aceste acţiuni au fost popularizate prin serii de timbre în 1952, 1953, 1955, 1956, 1958 şi 1960.

După modelul sovietic, au fost înfiinţate şi în România organizaţii de pionieri în 1949[78]. În anul înfiinţării nu a fost emis niciun timbru pentru a marca evenimentul, dar anul următor a fost pusă în circulaţie prima serie

---

„Tudor Vladimirescu", constituită din prizonierii din U.R.S.S.; începând cu 1959 „Ziua Armatei" se sărbătoreşte pe 24 octombrie, când ultimul colţ de pământ românesc a fost eliberat în 1944. Cronologia înfiinţării diviziei „Tudor Vladimirescu" este următoarea: în septembrie 1943 are loc un congres al prizonierilor români la Krasnodarsk, care îi solicită lui Stalin acordul pentru înfiinţarea diviziei, aprobare dată de acesta la 2 octombrie iar la 15 noiembrie 1943 se constituie efectiv unitatea. Ziua de 2 octombrie nu reprezintă deci data înfiinţării efective, ci data aprobării lui Stalin (Stelian Tănase, *op. cit*., p. 313)!

[76] Festivalul s-a desfăşurat între 2 şi 14 august 1953 şi la el au participat peste 30.000 de tineri veniţi din toată lumea; amestecul exotic de populaţii şi costume stârneşte curiozitatea populaţiei, mai ales copii, care se ţineau după grupurile de străini ca la bâlci; cu ocazia festivalului s-au realizat în Capitală câteva importante construcţii: Opera, stadionul „23 August", clădirile noi de pe bulevardul Muncii şi din Bucureştii Noi (Gheorghe Parusi, *op. cit*., p. 678); festivalul a necesitat sume uriaşe de bani şi a fost precedat timp de câteva luni de o acută criză alimentară datorită faptului că trebuiau formate rezervele alimentare necesare participanţilor (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 533).

[77] Adrian Cioroianu, *op. cit*., p. 113.

[78] Primul detaşament de pionieri s-a înfiinţat în Bucureşti la Şcoala de fete nr. 10 de lângă Cişmigiu (Gheorghe Parusi, *op. cit*., p. 661); iniţial detaşamentele de pionieri erau sub conducerea U.T.M. (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 517).

de timbre dedicată pionierilor, cu ocazia sărbătoririi unui an de la înființarea primelor detaşamente de pionieri. De-a lungul anilor au fost emise mai multe serii de timbre dedicate pionierilor. Din 1950 şi până în 1955 emisiunile pentru pionieri au fost anuale, după care, la fel ca şi alte subiecte ale propagandei comuniste, nu mai apare niciun timbru până în 1965. Merită menționată seria din 1955 care prezintă pe unul din timbre Palatul Pionierilor care funcționa pe atunci la Palatul Cotroceni[79]. După 1960 lucrurile se nuanțează mult pentru că încep să apară serii de timbre dedicate copiilor în general, nu numai pionierilor.

Puține au fost evenimentele istorice ale neamului românesc omagiate prin mărcile poştale ale R.P.R. Unirii Principatelor din 1859 i-au fost dedicate două emisiuni poştale, la aniversarea a 90 de ani, în 1949 şi la sărbătorirea centenarului în 1959. Nu s-a emis nicio marcă poştală în schimb pentru aniversarea Marii Uniri din 1918. Ardealul era un punct sensibil pentru propaganda comunistă şi de aceea a fost evitată, prin mărcile poştale, orice referire la această temă[80]. A mai fost omagiat pe mărcile poştale Războiul de Independență din 1877, dar într-o manieră cu totul pro-sovietică şi pro-rusă, în 1952. Ştefan cel Mare apare pe timbre în 1954. În 1957 s-au emis timbre ce ilustrează istoria României cât nu s-au emis în toată perioada din 1945 până atunci: bătălia de la Mărăşeşti, răscoala din 1907, răscoala de la Bobâlna şi din nou Ştefan cel Mare şi războiul de independență în anul 1957. Mişcarea muncitorească a fost prezentă pe timbrele R.P.R. prin seriile emise pentru omagierea grevei docherilor din Galați din 1916 şi grevei din 1920. Foarte bine reprezentată pe timbre a fost greva de la Griviția din 1933, care a fost evocată pe mărcile poştale emise în 1953, 1958 şi 1963.

Tot în cadrul manifestărilor de mimetism pro-sovietic se înscrie seria de timbre emisă în anul 1950 sub numele de „Gata pentru Muncă şi Apărarea Patriei" (G.M.A.). Complexul sportiv G.M.A. a fost introdus prin

---

[79] Decizia de a atribui Palatul Cotroceni organizației de pionieri, înființată doar de câteva zile, a fost luată de Biroul Politic al C.C. al P.M.R. la 10 mai 1949 (Gheorghe Parusi, *op. cit.*, p. 661); Inaugurarea Palatului Pionierilor la Cotroceni s-a făcut la 1 iunie 1950, în prezența unor importanți lideri comuniştti: Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu şi Iosif Chişinevschi; la festivitățile de inaugurare a luat cuvântul Nicolae Ceauşescu, ministrul Forțelor Armate; Palatul Pionierilor a funcționat la Cotroceni până în 1985 când a fost mutat în Parcul Tineretului (*ibidem*, p. 666).

[80] Una din acuzațiile ce i s-au adus lui Lucrețiu Pătrăşcanu a fost aceea de „naționalist", în urma discursului de la Cluj din 12 iunie 1946, când a criticat cercurile revizioniste maghiare din Cluj, care provocaseră grave incidente între români şi unguri.

Hotărâre a Consiliului de Miniştri la 14 mai 1950 şi viza pregătirea paramilitară a tineretului începând cu vârsta de 15 ani[81]. Se adresa „maselor largi muncitoreşti, tineri şi vârstnici, bărbaţi şi femei", era transpunerea unui model (GTO) şi avea ca scop:

„- educarea oamenilor muncii în spiritul adevăratului patriotism şi al moralei proletare, în spiritul dragostei nețărmurite față de Marea Uniune Sovietică şi față de genialul ei conducător Iosif Vissarionovici Stalin;

- contribuie la ridicarea măiestriei sportive şi la dezvoltarea tehnicei exercițiilor cu caracter utilitar;

- dezvoltă deprinderea igienei şi a antrenamentului continuu, în scopul menținerii capacității de muncă şi de apărare a Patriei;

- combate cosmopolitismul în sport, care se manifestă prin slugărnicie față de sportul în descompunere din țările capitaliste"[82].

În dorința de a controla cât mai bine mişcarea sportivă din țară, la 9 august 1949, s-a înființat Comitetul de Cultură Fizică şi Sport (C.C.F.S.)[83]. Noua instituție comunistă care coordona mişcarea sportivă din România va fi popularizată prin două mărci poştale abia peste 3 ani, în 1952. Competițiile sportive internaționale organizate în România în acei ani au fost prezentate propagandistic ca victorii ale comunismului în sport, de multe ori emițându-se şi serii de mărci poştale cu aceste ocazii: Jocurile Mondiale Universitare de Iarnă, desfăşurate la Poiana Stalin în 1951, Turul Ciclist al R.P.R. din 1951, Campionatele Mondiale de Tenis de Masă de la Bucureşti din 1953, Campionatele Europene de Volei din 1955, Campionatele Europene de Canotaj Academic de la Snagov din 1955 sau Campionatele Europene de Tir din 1955. După acest an se diminuează mult influența propagandei în cazul emisiunilor poştale cu caracter sportiv, apărând serii de mărci poştale dedicate Jocurilor Olimpice de la Melbourne în 1956, Roma în 1960, Innsbrück şi Tokyo 1964 sau Jocurilor balcanice din 1959. Pe lângă acestea au continuat să apară şi timbre dedicate unor competiții sportive cu caracter politic, precum „Cursa Păcii" din 1957 sau „Spartachiada Tineretului" din 1958. Încep să apară şi serii de timbre fără ocazia unor evenimente sportive speciale, ci numai pentru propagandă

[81] Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 521.

[82] * * *, *Complexul G.M.A.*, în „Filatelia", nr. 1, octombrie 1950, p. 5.

[83] Încă din 1948 se hotărâse, în cadrul unei conferințe dedicate sportului, încetarea activității sportive profesioniste (Dinu C. Giurescu, *op. cit.,* p. 507).

sportivă: „Sport" în 1959, „Sporturi pentru copiii de la sate" din 1960[84], „Sporturi de munte" în 1960, „Sporturi nautice" în 1962 şi „Natație" în 1963.

Pe plan cultural, propaganda comunistă a reuşit la începutul anilor '50 să *confişte* orice eveniment cultural şi să-l transforme în acțiune propagandistică. Astfel, sărbătorirea centenarului naşterii lui Mihai Eminescu este făcută cu mult fast la Ateneu, unde portretul poetului este aşezat pe o pânză roşie, alături de citate din Lenin şi Stalin. Printre invitați se aflau Ana Pauker, dr. Petru Groza, Iosif Chişinevshi şi ambasadorul sovietic S. Kaftaradze. Cuvântările se încheie cu lozinci de genul „trăiască şi să se întărească prietenia tuturor popoarelor constructoare ale socialismului şi comunismului."[85]. În cadrul manifestării omagiale nimeni nu a vorbit de includerea poetului pe lista ce conținea peste 8.000 de titluri şi autori interzişi de cenzură, din opera „luceafărului poeziei româneşti" nefiind acceptate decât câteva poezii, printre care „Scrisoarea a III-a", „ Împărat şi proletar", „Înger şi demon" sau „Viața", care sunt ilustrate printr-o grafică angajată, datorată pictorului Dimitrie Ştiubei, pe mărcile seriei puse în circulație cu acest prilej. La fel s-a întâmplat şi în 1952 când s-a emis o serie de mărci poştale cu ocazia centenarului naşterii lui Ion Luca Caragiale. Pentru a ilustra timbrele au fost alese din opera dramaturgului, cu tentă politică în mod evident, „O scrisoare pierdută" şi „1907".

Atunci când nu au fost sărbători, ele au fost inventate de către propaganda comunistă. În 1951 a fost organizată „Săptămâna Muzicii Româneşti", între 22 şi 30 septembrie, sub lozinca „Să cântăm pacea şi prietenia între popoare". Manifestarea, care a avut şi un caracter internațional, îşi propunea să demonstreze că „arta poate exprima ideile cele mai înaintate în mod nestăvilit" pentru că „eliberată de cătuşele decadentismului, formalismului şi cosmopolitismului, arta noastră se desvoltă pe linia realist-socialistă". Imaginile celor trei timbre emise cu acest prilej în 1951 reflectă ideile manifestării. În 1954 s-a desfăşurat o „Decadă a culturii" în cinstea zilei de 23 august, prilej pentru emiterea unei serii de patru mărci poştale care să prezinte cele mai reprezentative realizări comuniste în domeniu: un cămin cultural de la sate, Casa Scânteii, Casa Radiodifuziunii şi Teatrul de Operă şi Balet.

În luna august a anului 1950 Traian Vuia, bătrân şi bolnav, după ce şi-a petrecut mare parte din viață în Franța, se întoarce în România pentru a

---

[84] În cadrul acestei serii a apărut un timbru care ilustrează un tradițional sport românesc, oina, care de atunci nu a mai apărut pe timbrele româneşti.

[85] Gheorghe Parusi, *op. cit.*, p. 665.

fi îngropat în pământul străbun. Faptul s-a întâmplat repede, la 2 septembrie a murit şi a fost înmormântat la Cimitirul Bellu[86]. De obicei, în astfel de situații propaganda oficială nu ar fi scăpat prilejul de a prezenta pe larg cum o mare personalitate a vieții publice, un inventator de renume, a abandonat o țară din lagărul capitalist pentru a se stabili în România, acolo unde *zorii comunismului începeau să mijească*. S-a întâmplat însă un lucru greu de explicat, la 22 august 1950 a apărut o serie de trei timbre dedicate lui... Aurel Vlaicu. Cum în acea vreme nu apăreau timbre fără un motiv bine determinat, de regulă politic, şi cum nu se împlinea un număr rotund de ani de la naşterea, moartea sau primul zbor al aviatorului, nu ne rămâne decât să credem că ... a fost confundat cu Traian Vuia, căruia în 1956 i-a fost dedicat un timbru pentru a aniversa 50 de ani de la primul său zbor.

Emisiunea de mărci poştale apărută în 1950 sub banalul titlu „Congresul Comitetelor de Luptă pentru Pace" făcea de fapt propagandă pentru o acțiune politică complexă, care viza constituirea unui organism internațional capabil să facă presiuni asupra Organizației Națiunilor Unite (O.N.U.) pentru promovarea intereselor sovietice, în condițiile în care O.N.U. a refuzat sistematic până în 1955 admiterea țărilor de „democrație populară". În afara timbrelor, Poşta Română a folosit cu scop propagandistic ştampile publicitare, la multe oficii poştale din țară, cu textul „Luptăm pentru pace". Ciudatul slogan, cu termeni antagonici, puternic utilizat de propaganda comunistă, a rămas în memoria românilor şi prin formula de încheiere a oricărei cereri, fie ea şi pentru aprobarea banalului concediu de odihnă.

Mărcile poştale au fost cadouri ideale, oferite în scop propagandistic, unor personalități politice ale epoci. În 1958 au fost date din partea D.G.P.Tc. 20 de albume conținând mărcile poştale emise în perioada 1948 - 1959 membrilor Biroului Politic al C.C. al P.M.R. şi vicepreşedinților Consiliului de Miniştri[87]. Albume asemănătoare au mai fost oferite unor membri ai corpului diplomatic acreditat la Bucureşti, precum şi unor instituții centrale care urmau să le trimită, sub formă de cadou, şefilor unor organisme internaționale[88].

Se poate vedea cu uşurință că mărcile poştale româneşti emise în perioada 1948 - 1958 sunt puternic marcate de o propagandă pro-sovietică. După 1958 este cu totul altă situație, ca urmare a unei acțiuni declanşate de

[86] *Ibidem*, p. 667.
[87] A.M.N.F., dosar *Eliberări de timbre pentru albume 1953 - 1958*, nenumerotat.
[88] *Ibidem*.

Gheorghe Gheorghiu-Dej[89], pe care Adrian Cioroianu o numeşte „derusificare" şi care „nu înseamnă decât un liberalism de circumstanță, impus din motive ce îmbinau rațiuni economice şi de orgoliu național"[90]. După 1958 şi până în 1965 timbrele emise în România cu mesaj pro-sovietic aproape dispar sau sunt prezente împreună cu cele care au un subiect american, cum este cazul emisiunilor cu tematica cosmos, fapt de neimaginat în anii '50. Cele cu pronunțată tentă comunistă se diminuează simțitor şi încet-încet începe să apară o situație de normalitate, reflectată şi de mărcile poştale obişnuite, care ilustrează reptile, pisici, poveşti, flori, animale, sport etc.

Din anul 1954 şi până în 1969 au apărut la Madrid, din inițiativa lui Traian Popescu 54 de serii de viniete, care chiar dacă nu au statutul unor mărci poştale, nefiind emise de o autoritate recunoscută de Uniunea Poştală Universală, le menționăm doar pentru a face o comparație cu tematica celor emise în această perioadă în țară. Astfel de viniete, cu scop pur propagandistic au fost emise de diverse organizații ale exilului din Albania, Croația, Estonia, Germania de Est, Lituania, Prusia Orientală, România, Ucraina şi Ungaria[91]. Cele 54 de serii de viniete au avut următoarele tematici: „Europa", 14 serii, „U.N.E.S.C.O.", 8 serii, Crăciunul, 7 serii, Anticomunism, 10 serii, Istoria României, 5 serii, Istoria filateliei româneşti, 4 serii, Cosmos, 3 serii, Sport, 2 serii şi Floră-Faună, 1 serie. Subiectele unora dintre emisiunile de viniete editate la Madrid sunt aceleaşi cu cele ale mărcilor poştale apărute în țară, diferind desigur prin maniera de interpretare a evenimentului, dar şi prin păstrarea vechilor norme ortografice[92]: Astfel de emisiuni au fost: Bătălia de la Mărăşeşti (1957), 500 de ani de la urcarea pe tronul Moldovei a lui Ştefan cel Mare (1957), „Centenarul Primului Timbru Poştal al Moldovei" (1958), „Centenarul Unirii Principatelor Unite" (1959), „Olimpiada de la Roma" (1960),

---

[89] În 1963, Gheorghe Gheorghiu-Dej, făcând abstracție de faptul că şi el a fost unul din inițiatorii acțiunii, condamna tendințele de rusificare: *„am avut situații când din clasa a I-a s-a introdus în mod obligatoriu învățarea limbii ruse, ca a doua limbă maternă după limba română. Cine a putut să facă acest lucru? Nişte oameni cu atitudine slugarnică, în dorința de a satisface anumite tendințe care se manifestau, tendințe de rusificare"* (Cezar Stanciu, *op. cit*., p. 57).

[90] Adrian Cioroianu, *op. cit*., p. 218.

[91] Descrierea detaliată a vinietelor apărute la Madrid, inclusiv plicurile speciale, la Traian Popescu; Flor Strejnicu, *Din lupta exilului românesc din Spania împotriva comunismului*, Editura Imago, Sibiu, 1994, p. 6.

[92] La 1 aprilie 1954 au intrat în vigoare noile norme ortografice ce urmăreau să diminueze elementele de latinitate şi să aducă limba cât mai aproape de substratul slav, mergând până la a scrie ROMÎNIA în loc de ROMÂNIA (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 534).

„Campania mondială împotriva foamei" (1963). La polul opus pot fi considerate emisiunile cu tematica lupta anticomunistă, din care amintim numai pe cele dedicate legionarilor sau atacului asupra ambasadei române de la Berna din 1954[93].

Canalul Dunăre – Marea Neagră început în 1949, a rămas reprezentat în filatelie doar prin corespondențele deținuților care au trudit, iar unii au şi murit acolo. Nu au fost emise timbre cu Canalul, deşi au existat mai multe încercări. Propaganda comunistă a pregătit sistematic apariția unei astfel de emisiuni. Într-un articol publicat în 1949 se spunea că *„toate marile realizări ale geniului de construcție socialist au fost înregistrate pe timbre. Şi marele baraj de pe Nipru, şi metropolitanul din Moscova, şi canalul Volga-Don*", toate au fost reproduse pe „vinietele poştei sovietice". Luând ca exemplu mărcile „marelui nostru vecin de la Răsărit", se propunea Administrației P.T.T. emiterea unei serii dedicate Canalului Dunăre – Marea Neagră[94]. Execuția canalului avansa încet, ca de altfel şi preconizata emisiune poştală. Astfel, în 1950 într-un alt articol, care aproape că reproduce pe cel din 1949, se spunea că *„barajul de pe Nipru, uriaşul Canal Volga – Don, metropolitanul din Moscova, sunt reproduse în minunate realizări pe timbrele poştale ale Uniunii Sovietice*". *„Luând exemplu de la minunata filatelie sovietică, Administrația PTT a pregătit o frumoasă emisiune închinată măreței lucrări din țara noastră, canalul Dunăre – Marea Neagră*". Se menționa o emisiune formată din trei valori, imprimată în două culori[95]. Cele trei mărci ale emisiunii reprezentau: un traseu al canalului luminat de razele stelei de pe Kremlin, către care priveau un grup de muncitori, sugerând ajutorul pe care ni-l dădea U. R. S. S la construirea canalului; un muncitor „viguros" în prim plan având în spatele lui aspectul viitor al regiunii, canalul, oraşe noi, elevatoare în porturi, fabrici, toate acestea reprezentând înflorirea Dobrogei; un muncitor şi o muncitoare în haine de sărbătoare arătând unui pionier oraşul şi portul Midia, străjuit de „soarele dinspre Răsărit", marcă

[93] În noaptea de 14 spre 15 februarie 1954 un grup de cinci tineri români din exil, Oliviu Beldeanu, Ion Chirilă, Dumitru Ochiu, Stan Codrescu şi Teodor Ciuchină, au luat cu asalt legația României de la Berna (Traian Popescu, Flor Strejnicu, *op. cit*., pp. 15 - 17); în timpul atacului, şoferul ambasadei, Aurel Şețu, având gradul de colonel de Securitate, refuză să se predea şi este împuşcat mortal; conducătorul grupului, Oliviu Beldeanu, este condamnat şi executat în ianuarie 1959 (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 539).

[94] * * *, *Sugestii pentru o emisiune Canalul Dunăre - Marea Neagră*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 17, 1 septembrie 1949, p. 4.

[95] * * *, *Emisiunea Canalul Dunerea – Marea Neagră*, în „Flatelie", nr. 1, octombrie 1950, p. 7.

ce reprezenta o viaţă mai bună pentru cei ce muncesc[96]. Emisiunea a fost programată să apară la sfârşitul anului 1950 şi urma să aibă patru valori, ale căror machete au fost realizate de Dimitrie Ştiubei. Se decisese renunţarea la marca care reprezenta ajutorul pe care ni-l dădea U.R.S.S. la construirea canalului, şi tipărirea în culori schimbate a câte două din subiectele enunţate iniţial: „canalul aduce o viaţă mai bună celor ce muncesc" şi „canalul va aduce înflorirea Dobrogei"[97]. În vederea transformării lor în mărci poştale, machetele au fost prezentate diverselor organisme pentru avizare. Astfel pe verso, ele poartă avizul Direcţiei Generale a Canalului Dunăre - Marea Neagră, consemnat prin semnătura directorului general, Gh. Hossu, şi ştampila rotundă cu stema R.P.R. a unităţii. Mai există şi menţiunea Oficiului de Presă al Canalului „machetele au fost văzute şi aprobate de tov. Director General Gh. Hossu". Comitetul pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniştri a aprobat la 18 noiembrie 1950 cele două machete prezentate, dar cum cineva mai presus de acest organism a decis ca emisiunea să nu mai apară, machetele au fost returnate Administraţiei P.T.T. prin actul nr. 68244 din 2 ianuarie 1951[98]. Oficial s-a anunţat că apariţia emisiunii, prevăzută a avea loc în decembrie 1950, a fost amânată pentru o dată care se va stabili ulterior[99]. În primul rând trebuie remarcat faptul că ajutorul pe care-l dorea România din partea U.R.S.S. pentru construirea canalului nu a venit şi ca urmare şi marca proiectată în acest sens a fost abandonată. În al doilea rând este posibil ca la nivelul conducerii P.M.R. să se fi cunoscut încă de la sfârşitul anului 1950 că lucrările de execuţie a canalului vor eşua lamentabil, aşa încât au stopat şi emisiunea poştală care ar fi glorificat un eşec.

X. 6. Epoca Ceauşescu

Anul 1965 aduce schimbări majore în viaţa politică românească, fiind începutul celei de-a treia etape a comunismului în România. În martie 1965 încetează din viaţă Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Nicolae Ceauşescu este

---

[96] * * *, *Ce emisiuni de timbre se află în lucru*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 8 - 9, 15 aprilie - 1 mai 1950, p. 8.
[97] * * *, *Ultima emisiune a anului 1950*, în „Filatelie", nr. 2, noiembrie 1950, p. 5.
[98] Atât actul de returnare, cât şi machetele, se află la Muzeul Naţional Filatelic.
[99] * * *, *Emisiunea Canalul Dunăre - Marea Neagră*, în „Filatelie", nr. 4, ianuarie 1951, p. 13.

ales în funcția de prim-secretar al P.M.R. În iulie Congresul al IX-lea al partidului decide schimbarea numelui în Partidul Comunist Român (P.C.R.), iar în august este proclamată Republica Socialistă România (R.S.R.) odată cu adoptarea unei noi Constituții care consfințeşte victoria deplină şi definitivă a socialismului. Noua etapă va avea caracteristicile ei proprii, pe care mărcile poştale le vor reflecta fidel.

Apartenența României socialiste la marea mişcare comunistă mondială va fi pusă în evidență destul de discret, prin câteva timbre emise cu ocazia aniversărilor marilor clasici ai marxism-leninismului şi ale revoluției din 1917. Timp de un sfert de veac nu au apărut decât 6 timbre cu ocazia unor astfel de aniversări: în 1967 (Semicentenarul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie şi 100 de ani de la apariția lucrării lui Karl Marx, „Capitalul"), în 1970 (Centenarul naşterii lui Vladimir Ilici Lenin şi 150 de ani de la naşterea lui Friedrich Engels) şi abia după 17 ani mai apare un timbru, în 1987, dedicat aniversării a 70 de ani de la Revoluția din Octombrie.

Chiar dacă nu se poate vorbi despre un anti-sovietism în politica P.C.R. din această perioadă, constatăm, în ceea ce priveşte politica emisiunilor poştale, o prudență extremă referitor la apariția pe timbrele R.S.R. a unor subiecte „sovietice". Cel mai des, U.R.S.S. a fost prezentă pe timbrele româneşti prin emisiunile poştale cu tematică cosmos, dar întotdeauna acestea au fost însoțite şi de timbre ce prezentau activitatea astronauților americani, sau români şi sovietici în cazul cosmonauților Dumitru Prunariu şi Leonid Popov. A mai fost emisă o serie de timbre cu ocazia Jocurilor Olimpice de la Moscova, dar şi în acest caz există un lung şir de astfel de emisiuni dedicate tuturor olimpiadelor, inclusiv celor din S.U.A. Personalitățile sovietice nu au apărut pe mărcile poştale româneşti decât izolat şi întotdeauna în seriile respective au fost reprezentați oameni de seamă din toată lumea. Astfel, Iuri Gagarin este unul din subiectele seriei de timbre aniversare din 1971, iar alte mărci din acea emisiune îi reprezintă pe F. Magellan, I. Kepler şi E. Rutherford, o pictură „marină" a lui A.I. Aivazovski este alăturată unor picturi flamande cu acelaşi subiect în cadrul seriei din 1971, avioanele sovietice Antonov şi Iliushin sunt prezentate în 1976 împreună cu mărcile Douglas şi Boeing, Andrei Tupolev împreună cu Louis Blériot, Anthony Fokker, frații Wright, Traian Vuia şi Aurel Vlaicu fac parte dintr-o serie de pioneri ai aviației din 1978, iar Țiolkovki Konstantin Eduardovici şi Serghei Koroliov sunt prezenți pe mărcile poştale din 1989 împreună cu Werner von Braun, Hermann Oberth, Conrad Haas şi Robert Goddard. În total au fost emise timp de 25 de ani doar 7 mărci care evocă personalități ale ştiinței şi culturii sovietice. Pentru

comparație semnalăm faptul că în 1976 a fost emisă o serie formată din 6 timbre cu viniete şi o coliță dedicată aniversării bicentenarului independenței Statelor Unite. Bicentenarul revoluției franceze a beneficiat şi el de o emisiune poştală formată din 6 timbre şi o coliță în 1989. În anul 1971, Elena şi Nicolae Ceauşescu participă la serbările fastuoase organizate la Teheran de către şahinşahul Iranului, Mohammad Reza Pahlavi Aryamehr, pentru aniversarea a 2500 de ani de existență a statului iranian. Evenimentului i-a fost dedicată o marcă poştală românească şi-l va inspira pe conducătorul statului român să organizeze serbări asemănătoare pentru aniversarea împlinirii a *„2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat şi independent sub conducerea lui Burebista*", în 1980, ocazie cu care a fost emisă o coliță. Academicianul Dinu C. Giurescu, sintetizând hotărârile Congresului al IX-lea al P.C.R. în domeniul politicii externe, constată accentuarea cursului *„...autonom, nonconformist față de Moscova şi cu orientare ostentativă spre Occident*"[100]. Mărcile poştale româneşti emise după 1969 ilustrează foarte bine această tendință. Dacă în 1965 cu ocazia celei de a VI-a Conferințe a miniştrilor P.T.T. din țările socialiste este pusă în circulație o marcă poştală ilustrând portretele lui Lenin şi Engels pe fundalul unui drapel roşu, în 1969 apare un timbru cu ocazia celei de a VII-a Conferințe a miniştrilor de poştă şi telecomunicații, fără să se mai precizeze dacă la conferință participă numai țările socialiste, iar desenul mărcii reproduce simbolul universal P.T.T., goarna şi fulgerele. Începând cu anul 1969 şi până în 1989, anual s-au emis timbre dedicate „colaborării cultural - economice intereuropene". Țările din lagărul socialist au boicotat Jocurile Olimpice desfăşurate la Los Angeles în 1984, atât pe plan sportiv cât şi pe plan filatelic. Excepție a făcut România, care a participat la Olimpiadă, ocupând locul 2 în clasamentul națiunilor cu cele mai multe medalii, fapt consemnat şi printr-o emisiune poştală. Între 1973 şi 1986 în România au apărut 9 emisiuni poştale, în general formate din blocuri sau colițe, cu ocazia participării țării noastre la Conferințele pentru Securitate şi Cooperare în Europa (C.S.C.E.). Comparativ cu frecvența emisiunilor dedicate C.S.C.E. sau colaborării cultural-economice intereuropene, trebuie să precizăm că a fost emisă o singură marcă poştală cu referire la colaborarea economică cu țările socialiste, în 1974, când s-au aniversat 25 de ani de la formarea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.).

Pe plan intern însă, organizațiile comuniste, inclusiv cele de tineret şi copii, au avut constante apariții pe mărcile poştale emise între 1965 şi 1989.

[100] Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 608.

Timbre dedicate P.C.R. au apărut în 1969, cu ocazia Congresului al X-lea, în 1971 pentru a marca semicentenarul P.C.R., în 1973, când s-au aniversat 25 de ani de ani de la înfăptuirea unității organizatorice şi politice a clasei muncitoare din România sub conducerea P.C.R., în 1974, pentru Congresul al XI-lea, în 1979, cu ocazia celui de al XII-lea Congres, în 1981, când s-au sărbătorit 60 de ani de la făurirea P.C.R., 1982, cu ocazia Conferinței P.C.R., în 1984 pentru a marca lucrările Congresului al XIII-lea, în 1985, când s-au împlinit 20 de ani de la Congresul al IX-lea, în 1986, cu ocazia aniversării a 65 de ani de la înființarea P. C. R. şi 1989 când s-a emis ultima emisiune poştală cu tematică comunistă, dedicată celui de-al XIV-lea Congres.

U.T.C. a apărut pe mărcile emisiunilor poştale din anii 1966, 1972, 1982, 1985, 1987, mişcării sindicale i-au fost dedicate timbre în anii 1966 şi 1971, iar organizațiilor de pionieri în 1968, 1974, 1979, 1980 şi 1982. Seria de timbre emisă în anul 1979 cu ocazia „Anului Internațional al Tineretului" cuprinde pe lângă două timbre dedicate pionierilor şi două mărci care reprezintă „şoimi ai patriei"[101].

În Constituția din 1965 era stipulat în mod clar că în România socialismul a învins. Realizările regimului comunist de-a lungul timpului au fost bine evidențiate prin mărcile poştale emise pentru a aniversa cooperativizarea agriculturii în 1966, 20 de ani de la încheierea cooperativizării agriculturii în 1982 şi 25 de ani de la acelaşi eveniment în 1987 sau 30 de ani de la naționalizare în 1978.

Istoria mişcării muncitoreşti din România, temă des abordată pe mărcile R.P.R., a fost foarte slab reprezentată pe timbrele R.S.R., nefiind evocate prin emisiuni poştale decât greva de la Lupeni, pe un timbru din anul 1979 şi cea din 1933 pe o marcă emisă în 1983. Nici liderii comunişti nu au fost prezenți de prea multe ori pe timbrele apărute între 1965 şi 1989. A fost emis un singur timbru pentru a-l omagia pe militantul socialist Ştefan Gheorghiu în 1979. Dr. Petru Groza, *tovarăşul de drum*, apare şi el o singură dată pe mărcile poştale ale României socialiste, în 1984, cu ocazia centenarului naşterii. La comemorarea unui an de la moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, a fost emisă în 1966, o coliță. Nu este lipsit de interes menționarea faptului că poşta sovietică a emis o marcă poştală în amintirea liderului comunist român chiar în anul morții, în 1965, adică înaintea Poştei Române. Dintre intelectualii care au sprijinit mişcarea comunistă şi cărora

[101] Organizația „Șoimii Patriei", care urmărea îndoctrinarea copiilor preşcolari şi a celor din clasa a I, cu vârste între 4 şi 7 ani, a fost înființată în 1976, iar activitatea ei se desfăşura sub îndrumarea organizațiilor de pionieri (Dinu C. Giurescu, *op. cit*., p. 650).

le-au fost dedicate mărci poştale în perioada 1965-1989, putem aminti pe Panait Istrati, dr. Constantin I. Parhon şi Mihail Sadoveanu, dar trebuie spus că evocarea acestora pe timbre nu s-a făcut în context politic. Mărcile poştale respective le-au fost dedicate în calitate de reprezentanți de seamă ai vieții cultural-ştiințifice româneşti.

Este interesant de urmărit cum a evoluat denumirea actului de la 23 august 1944 înscrisă pe mărcile poştale emise pentru aniversarea evenimentului. Epoca eliberării României de către trupele sovietice se încheiase de mult, dar după 1965 denumirile oficiale reflectă căutările ideologiei partidului cu privire la denumirea loviturii de stat organizată de regele Mihai. În 1969 s-au emis timbre pentru a aniversa *25 de ani de la eliberarea României de sub jugul fascist*, mărcile poştale din 1974 au aniversat *30 de ani de la insurecția națională armată antifascistă*, în 1979 timbrele emise au fost dedicate *eliberării patriei de sub dominația fascistă*, în 1984 s-a aniversat *revoluția de eliberare socială şi națională*, iar în 1989 mărcile poştale emise au aniversat *revoluția de eliberare socială şi națională, antifascistă şi antiimperialistă*. În perioada R.P.R. mărcile poştale care erau emise de „Ziua Victoriei", cu ocazia aniversării înfrângerii hitlerismului, reprezentau de regulă Monumentul Ostaşului Sovietic din Bucureşti sau Statuia Victoriei de la Berlin. În 1960 s-a produs prima breşă în acest lanț de reprezentări, atunci când pe cele două mărci emise cu ocazia aniversării evenimentului a apărut Monumentul Ostaşului Sovietic, dar şi Monumentul Eroilor Patriei[102]. În perioada 1965-1989 înfrângerea hitlerismului este simbolizată pe timbrele aniversare numai cu Monumentul Eroilor Patriei, pentru a sublinia că românii sărbătoresc evenimentul omagiind propria lor contribuție la înfrângerea trupelor hitleriste.

Pedalând excesiv pe latura naționalismului, Nicolae Ceauşescu dorea să fie confundat cu românitatea. Aşa a apărut un mare număr de emisiuni poştale cu caracter istoric pe care sunt prezentate monumente, bătălii, revoluții, războaie, voievozi, într-un cuvânt istoria României. Prin folosirea excesivă a unor momente din istoria țării pentru a-l preamări şi proslăvi pe Nicolae Ceauşescu s-a produs un efect de saturație în rândul populației, ce a dus la demonetizarea exemplelor istorice, făcând un deserviciu istoriei României. Uneori mărcile poştale au fost incluse în expozițiile culturale organizate de autoritățile româneşti în străinătate. Un

[102] Monumentul a fost inaugurat în fața Academiei Militare la 17 august 1957 şi este opera sculptorilor Marius Butunoiu, Zoe Băicoianu, I. Dămăceanu şi T.N. Ionescu (Gheorghe Parusi, *op. cit*., p. 691).

astfel de caz a fost cel din 1979, când Consiliul Culturii şi Educației Socialiste, sub semnătura Tamarei Dobrin, solicita D.G.P.T.T. în martie 1979, prin actul nr. 4571, împrumutul pe o perioadă de 20 de luni a unor emisiuni de mărci şi întreguri poştale a căror tematică tratează originea poporului român. Se făcea mențiunea în actul respectiv că timbrele vor fi incluse într-o expoziție itinerantă prin 12 țări, intitulată „Civilizația dacogeților în perioada clasică", manifestare aprobată prin hotărâre prezidențială[103]. Dr. Virgil Șchiopârlan, director general adjunct al D.G.P.T., îi trimite Tamarei Dobrin la 6 aprilie 1979 exponatul filatelic solicitat, dar nu sub formă de împrumut, aşa cum se solicitase, ci cu titlu definitiv, urmând ca acesta să rămână în proprietatea Consiliului Culturii şi Educației Socialiste, pentru a fi utilizat şi cu alte ocazii. Deoarece întregurile poştale se epuizaseră, colecția era formată numai din mărci poştale[104]. Festivalului național al culturii şi educației socialiste „Cântarea României"[105] i-a fost dedicat o serie de mărci poştale în 1981, iar fenomenului similar inițiat pe plan sportiv, „Daciada"[106], o altă serie în 1978. Dincolo de aspectele groteşti rezultate din compararea lui Nicolae Ceauşescu cu diverse personalități istorice, trebuie reținut ca un fapt pozitiv emiterea în cei aproape 25 de ani ai „epocii Ceauşescu" a unui număr de timbre cu subiect istoric mai mare decât în restul de 125 de ani de istorie a timbrului românesc. Muzeul Brukenthal, Muzeul de Artă al R.S.R., Muzeul de Istorie al R.S.R., Muzeul Satului şi Muzeul Ceasurilor din Ploieşti au fost prezente pe mărcile poştale româneşti prin multe piese din colecțiile lor reproduse pe mărcile poştale.

Cultul personalității lui Nicolae Ceauşescu a ajuns în anii '80 la forme aberante în întreaga societate românească. Şi pe vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej exista o formă de adulare a conducătorului care poate fi interpretată ca un cult al personalității. Dar diferența față de cultul personalității practicat pe timpul lui Nicolae Ceauşescu este enormă. Aşa-zisul cult al personalității al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej are accente

---

103 A.M.N.F., dosar *Legea 63 din 1 nov. 1974 privind patrimoniul național*, nenumerotat.

104 *Ibidem.*

105 Înființat la primul Congres al Educației Politice şi Culturii Socialiste, care a avut loc între 2 şi 4 iunie 1976.

106 Competiția sportivă „Daciada" a fost aprobată de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. în august 1977 şi a reunit la prima ediție peste 8,9 milioane de „sportivi", adică aproape jumătate din populația României, ceea ce nu poate fi decât o absurditate.

naive şi chiar ridicole[107]. Referitor la Nicolae Ceauşescu, pe mărcile poştale cultul personalităţii s-a manifestat sub trei forme: citate din „opera" sa, programe economice iniţiate de Nicolae Ceauşescu, ulterior considerate „ctitorii", şi nu în ultimul rând portretul său imprimat pe mărcile poştale, în condiţiile în care personalităţilor în viaţă nu li se acorda acest privilegiu. În anul 1975, cu ocazia Conferinţei pentru Securitate şi Colaborare Europeană de la Helsinki, s-a emis o coliţă pe care apare citatul „*Avem marea răspundere în faţa popoarelor noastre, a întregii omeniri, să facem totul pentru a deschide calea unei epoci de colaborare şi pace, într-o lume a dreptăţii şi libertăţii sociale şi naţionale. Nicolae Ceauşescu*" . Un citat asemănător apare şi pe coliţa apărută în 1980 cu ocazia Conferinţei pentru Securitate şi Colaborare Europeană de la Madrid: „*Adresăm un apel solemn guvernelor popoarelor Europei de a acţiona cu hotărâre pentru securitatea şi pacea continentului nostru. Nicolae Ceauşescu*".

Cu ocazia aniversării a 20 de ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R. a apărut în 1985 o serie de mărci poştale unde sunt prezentate, sub genericul *Epoca Ceauşescu*, Transfăgărăşanul, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Metroul şi irigarea terenurilor agricole. Trebuie semnalat faptul că atât Metroul cât şi Transfăgărăşanul sau irigaţiile au mai apărut şi altă dată pe timbre, fără să fie considerate „ctitorii" prezidenţiale. Sintagma *Epoca Ceauşescu* a fost iniţiată de propaganda comunistă în iulie 1985, când la Muzeul de Istorie al R.S. România a fost deschisă expoziţia jubiliară *Epoca Ceauşescu - bilanţ de glorioase înfăptuiri socialiste şi de măreţe perspective*.

Academicianul Dinu C. Giurescu consideră expoziţia „una din cele mai grăitoare demonstraţii a cultului personalităţii, manifestat în forme aberante şi groteşti, în legătură directă cu expoziţiile dedicate în 1949 lui

[107] În anul 2008 la Muzeul Naţional de Istorie a României s-a organizat o expoziţie a cultului personalităţii la cei doi lideri, unde s-au putut vedea unele din cadourile primite de Gheorghe Gheorghiu-Dej, în general foarte modeste şi cu multe greşeli de ortografie, chiar numele prim-secretarului P.R.M. fiind ortografiat *Ghiorghe*, iar despărţirea în silabe le crea unele probleme celor care-i trimiteau cadouri lui Gheorghe Gheorghiu-Dej; modestia cadourilor primite de Gheorghe Gheorghiu-Dej se poate remarca şi din lista cadourilor primite cu ocazia împlinirii a 49 de ani, la 8 noiembrie 1950: o damigeană de 10 litri de vin de Lechinţa şi o pijama din partea oamenilor muncii de la Fabrica „Republica" din Oraşul Stalin, o trusă de scule de precizie de la oamenii muncii din Cugir etc. (A.N.R.- A.N.I.C., fond *C.C. al P.C.R.*, dosar nr. 193/1950, passim); în 1952 Gheorghe Gheorghiu-Dej a cerut presei să înceteze acţiunea de proslăvire a numelui său, interzicând practic cultul personalităţii (Eugen Denize; Cezar Mâţă, *România comunistă. Statul şi propaganda. 1948 – 1953*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2005, p. 153).

Iosif Vissarionovici Stalin, la împlinirea vârstei de 70 de ani"[108]. Expoziția, concepută a fi temporară, s-a transformat într-una permanentă prin includerea darurilor primite de Elena şi Nicolae Ceauşescu, din țară şi străinătate. Rezultatul senzațional şi de neimaginat până atunci, obținut de Nadia Comăneci la Olimpiada de la Montreal din 1976 a determinat apariția unei mărci poştale şi a unei coliţe pe care apare numele şi portretul gimnastei[109]. A fost una din puținele excepții de la regula conform căreia personalitățile în viață nu pot figura pe mărcile poştale. Nici măcar stabilirea în România în 1969 a savantului Henri Coandă nu a generat apariția unui timbru cu portretul acestuia, apelându-se în acest caz la emiterea unei mărci poştale pe care figurează avionul cu reacție conceput de savant, dar nu şi portretul acestuia.

În anul 1985 Nicolae Ceauşescu apare pentru prima dată pe o marcă poştală. Atunci a fost pusă în circulație o emisiune poştală cu ocazia inaugurării Canalului Dunăre-Marea Neagră. Pe coliţa emisiunii apare, tăind panglica inaugurală, cuplul prezidențial Elena şi Nicolae Ceauşescu. În anul următor, cu ocazia aniversării a 65 de ani de la „făurirea P.C.R." apare din nou portretul preşedintelui pe o marcă poştală, emisă mai mult pentru a oferi un prilej de manifestare a cultului personalității decât din considerente justificate, deoarece 65 de ani nu este o aniversare „rotundă", iar Nicolae Ceauşescu avea trei ani când Argetoianu a arestat toți participanții la acel Congres.

Seria aparițiilor prezidențiale pe mărcile poştale româneşti continuă în 1988, când se emite un timbru cu ocazia *aniversării a 70 de ani şi a peste 55 de ani de activitate revoluționară* pentru Nicolae Ceauşescu. Suita timbrelor reprezentative pentru cultul personalității se încheie simetric, în 1989, când Elena şi Nicolae Ceauşescu apar din nou pe o marcă poştală. Este vorba despre coliţa emisă cu ocazia aniversării a 50 de ani de la *marea demonstrație patriotică, antifascistă şi antirăzboinică de la 1 Mai 1939*. Imaginea coliței reprezintă portretele din tinerețe ale cuplului, scoase în prim plan, pe fundalul unei mase de demonstranți. Falsificarea fotografiei care demonstrează participarea celor doi la demonstrația de 1 mai din 1939 este un fapt cunoscut.

---

[108] Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 719.

[109] În afară de o popularitate imensă, pentru acest succes extraordinar Nadia Comăneci a mai primit titlul de „Erou al Muncii Socialiste" şi Medalia de aur „Secera şi Ciocanul" ca şi „Marele Premiu al Academiei Sporturilor din Franța" (*ibidem*, p. 654).

Mai puțin cunoscut este faptul că în 1984 a apărut un timbru dedicat împlinirii a 45 de ani de la *marile demonstrații antifasciste şi antirăzboinice din România* şi care prezintă unele diferențe față de timbrul din 1989. Desenul timbrului din 1984 reprezintă o masă de demonstranți din care este adus în prim plan un cuplu de tineri, care însă nu seamănă deloc cu Elena şi Nicolae Ceauşescu. Există şi o inscripție, „Ceauşescu-România", care aduce demonstrația la nivelul anilor '80, când se scandau curent astfel de lozinci. Nu numai denumirea evenimentului omagiat s-a modificat din 1984 până în 1989, dar chiar şi participanții, căci cuplul anonim şi simbolic din 1984 a căpătat o identitate precisă în 1989. Menționăm că în numismatică, deşi au existat încercări încă din 1969, nu au fost emise nici monede[110] şi nici medalii cu portretul lui Nicolae Ceauşescu.

X. 7. Cenzura, latura defensivă a propagandei

Mărcile poştale au ajuns în atenția cenzurii abia după 23 august 1944. Până la această dată orice discuție despre cenzura timbrelor rămâne în cadrul speculațiilor teoretice. Un astfel de exercițiu, pur teoretic, ar putea fi cazul expunerii unei colecții de mărci poştale sovietice, în timpul războiului, în cadrul unei expoziții filatelice. Desigur că în acest caz cenzura ar fi considerat că se face propagandă comunistă şi ar fi interzis expunerea colecției respective. Dar astfel de cazuri nu au existat şi nu merită să fie luate în considerare decât în mod ipotetic.

După 23 august 1944 lucrurile se schimbă radical. Actul de la 23 august 1944 a avut implicații şi în filatelie. Ministerul Propagandei a emis un comunicat pe care-l redăm în întregime mai jos:

Comunicatul Ministerului Propagandei

Direcția Propagandei din Ministerul Propagandei atrage atenția tuturor colecționarilor de timbre poştale din Capitală şi din provincie să comunice printr-un borderou întreaga cantitate de timbre pe care o posedă şi a căror răspândire ar dăuna bunelor relațiuni dintre România şi Națiunile Unite (conform dispozițiunilor art.16 din convenția de Armistițiu). Această comunicare va fi

[110] Vezi pe larg la Ernest Oberländer-Târnoveanu, Ştefan Ursachi, *Proiectul necunoscut al unor monede româneşti din metal prețios în 1969*, în „Muzeul Național", nr. XVII, 2005, pp. 439-449.

făcută până la 6 august 1945 de către colecționarii din capitală şi până la 20 august 1945 de către cei din provincie. Borderoul va menționa: numele şi prenumele, profesiunea şi adresa exactă, numărul seriilor complete sau descompletate ce posedă şi denumirea pe țări. Borderourile se vor depune la Direcția Propagandei, Calea Victoriei, 141, cei care nu se vor conforma vor suferi rigorile legii publicate în Monit. Oficial din 4 mai 1945. Tot odată Direcția Propagandei face cunoscut că nu a autorizat pe nici un colecționar sau vre-o asociație filatelică să colecteze declarații în sensul dispozițiilor de mai sus. Cei care uzează în acest mod de numele Direcției Propagandei vor fi deferiți justiției[111].

Ulterior termenul pentru depunerea borderourilor s-a prelungit până la 1 octombrie 1945 şi se precizează lista mărcilor care trebuie declarate. Această listă conține mărcile poştale cu referire la Basarabia şi nordul Bucovinei, legionarism, Transnistria, regimul antonescian şi războiul antisovietic[112]. Aceste timbre, cărora după 1948 li se vor adăuga şi cele cu efigia regelui Mihai, vor fi considerate interzise până la 22 decembrie 1989.

Era interzisă comercializarea şi deținerea lor şi au fost mulți filatelişti care au făcut obiectul unor percheziții ale Securității în căutarea unor astfel de timbre. Mai mult decât atât, în cataloagele filatelice internaționale intrate în țară oficial prin intermediul A.F.R., aceste serii erau anulate cu cerneală neagră, astfel ca imaginea timbrelor să nu poată fi identificată. Cu toate riscurile, filatelişti au căutat să-şi completeze colecțiile cu aceste timbre, care se vindeau „la negru" la prețuri foarte mari, cu toate riscurile la care se expuneau deopotrivă, vânzătorii şi cumpărătorii. După 1990, când interdicția acestor timbre a căzut, valoarea lor a revenit la cote normale. Toate cataloagele şi listele de prețuri publicate în România după 1945 vor ignora existența acestor timbre, cu excepția „Catalogului Mărcilor Poştale Româneşti 1984" ce le va menționa, dar fără ilustrații şi cu mențiunea „mărci neexpozabile şi necomercializabile". Pentru acest fapt punerea în vânzare a catalogului a fost interzisă şi el a fost ținut în depozitele Poştei până după 1990.

---

[111] * * * *Comunicatul Ministerului Propagande*i, în „Filatelia", nr. 15, 1 august 1945, p. 3.

[112] Lista detaliată a mărcilor ce trebuiau declarate era următoarea: *Basarabia 1928, Codreanu poşta aeriană, Codreanu, Moța şi Marin, Colițe Moța şi Marin, Chişinău, Cernăuți, Transnistria Duca Vodă, Frăția de arme, Colița Frăția de arme, Odesa, Colițe Odesa, Ajutorul de iarnă Mânăstiri, Un an Transnistria, Un an Basarabia, Un an Bucovina, Doi ani de război, Colițe Doi ani de război, Trei ani de domnie* şi *Jubileul artilerie* (numai patru valori); vezi comunicatul oficial în „Filatelia", nr. 16, 15 august 1945, p. 1.

În 1951 a apărut o serie de mărci poştale dedicată comemorării centenarului morții pictorului C.D. Rosenthal. Trimis într-o misiune secretă în Transilvania, a fost arestat şi depus în închisoarea de la Pesta, unde s-a sinucis spre a nu trăda sau, după alte surse, a fost asasinat. Pictorul era prezentat de propaganda comunistă ca „cel dintâi revoluționar care a prevăzut trădarea marei burghezii aliată cu moşierimea, aşa cum reiese aceasta dintr-o scrisoare către prietenul său C.A. Rosetti"[113]. Seria este formată din patru timbre, care reproduc două din tablourile pictorului, în culori schimbate: „România revoluționară" şi „România rupându-şi cătuşele". Este foarte curios cum cenzura comunistă din acea vreme a avizat favorabil apariția acestor timbre, care din mai multe motive nu corespundeau valorilor moral-politice ale timpului. În primul rând modelul pictorului pentru cele două tablouri a fost soția prietenului său C.A. Rosetti. Maria Rosetti era însă englezoaică şi este greu de înțeles cum propaganda comunistă a acceptat ca un tablou ce simboliza România să fie realizat de un evreu care a avut drept model o englezoaică, într-o epocă în care xenofobismul şi antisemitismul nu erau deloc de neglijat. Dar cel mai important lucru pentru care cenzura nu ar fi trebuit să aprobe marca este că tabloul „România rupându-şi cătuşele" reprezintă în planul doi un templu masonic care primeşte lumina. Simbolul masonic din tablou este mai mult decât evident şi de aceea este inexplicabilă atitudinea permisivă a cenzurii. De altfel, tabloul este reluat pe mărcile poştale româneşti, în 1998, când a fost emisă o coliță cu ocazia Zilei Tricolorului. De data aceasta machetatorul, prin poziționarea textului şi prin luminozitatea tabloului a făcut neinteligibil templul masonic din planul secund.

În anul 1987 D.G.P.Tc. a intenționat să editeze o nouă ediție a Catalogului Mărcilor Poştale Româneşti, în 3 volume, plecând de la ediția din 1984, corectându-se greşelile ce au dus la interzicerea punerii în vânzare a catalogului. Prin actul nr. 3487 din 8 septembrie 1987, Mihai Dulea, vicepreşedintele Consiliului Culturii şi Educației Socialiste, comunică lui Stelian Pintilie, adjunctul ministrului Transporturilor şi Telecomunicațiilor, aprobarea suplimentării planului de tipărituri al M.T.Tc. cu lucrarea „Catalogul Mărcilor Poştale Româneşti", în 3 volume, tiraj 25.000 exemplare, cu modificările propuse de minister, dar şi cu unele noi, care erau cuprinse într-o anexă[114]. Propunerile din anexă se refereau la două categorii de emisiuni. Prima categorie o formau unele emisiuni

[113] * * *, *Centenarul pictorului Constantin D. Rosenthal*", în „Filatelie", nr. 10, iulie 1951, p. 5.
[114] A.C.N.S.A.S., *Fond Documentar*, dosar nr. 013502, vol. 30, f. 84.

definite ca indezirabile încă din 1945 deoarece conțineau timbre ce evocau Cadrilaterul, nordul Bucovinei sau Basarabia, precum şi administrația tranzitorie românească din Ardeal, pe care editorii catalogului din 1984, cu bună ştiință, încercau să le introducă în circuitul public.

A doua categorie este absolut surprinzătoare pentru că introduce pe lista timbrelor interzise mărci emise în perioada comunistă, în special pe cele care tratează eliberarea României de către Armata Roşie, misteriosul şi controversatul personaj Pavel Tcacenco, dar şi, în mod inexplicabil, emisiunea Palatul Pionierilor din 1953[115]. Aceste noi propuneri au bulversat pur şi simplu autoritățile statului. Catalogul nu a mai apărut, dar chiar şi organele de securitate au fost luate prin surprindere de noile prevederi. Securitatea județeană Bacău semnala Direcției a III-a unele probleme constatate la cataloagele internaționale filatelice Yvert şi Michel sosite la Bacău în 1988. Mărcile legionare din catalogul Yvert nu fuseseră anulate, cum în mod obişnuit se făcea până atunci, cu cerneală tipografică, iar în catalogul Michel erau anulate şi timbrele din seriile ARLUS emise după 1944, *fapt ce provoacă derută şi interpretări tendențioase a politicii noastre față de U.R.S.S.* Până la clarificarea problemelor semnalate s-a luat măsura retragerii din biblioteca A.F.R. Bacău a celor două cataloage[116].

Din cercetările efectuate de Direcția a III-a împreună cu Unitatea Specială „S" a rezultat că există un singur exemplar din catalogul Yvert la care nu s-au anulat mărcile legionare şi că acesta a ajuns la Bacău. Se cerea trimiterea lui la Unitatea Specială „S", care se ocupa cu supravegherea informativă a Rompresfilateliei, instituția care avea sarcina să facă anulările respective, pentru continuarea cercetărilor. În ceea ce priveşte catalogul Michel, Direcția a III-a informa sec că dispoziția de anulare a anumitor mărci comuniste fusese dată de Consiliul Culturii şi Educației Socialiste[117].

Chestiunea eliberării României de către armata sovietică era numai o mică parte dintr-un conflict mult mai larg, româno-sovietic, dus de cele mai înalte cercuri ale puterii din cele două țări, care trena de mult dar s-a acutizat după declanşarea perestroicii de către Mihail Gorbaciov şi care s-a tranşat la 22 decembrie 1989. De multe ori instituțiile statului român, care nu erau la curent cu detaliile şi evoluția conflictului, erau puse în situații dificile. Propaganda sovietică a impus în 1984 emiterea de către administrația poştală din U.R.S.S. a unui timbru care aniversa 40 de ani de

[115] *Ibidem*, f. 85.
[116] *Ibidem*, f. 232.
[117] *Ibidem*, f. 235.

la eliberarea României şi care reprezenta Monumentul Ostaşului Sovietic din Bucureşti. În 1987, când această emisiune poştală a ajuns la Rompresfilatelia, în cadrul unui import de timbre din U.R.S.S., Comisia Filatelică care funcționa în cadrul M.T.Tc. nu a avizat favorabil distribuția emisiunii prin comerțul de stat. Pentru a scăpa de stocul de mărci devenit necomercializabil, M.T.Tc. s-a adresat B.N.R., care gestiona Conservatorul de Timbre, propunându-i achiziționarea întregului stoc, care nu se putea desface pe piața filatelică internă. Numai că B.N.R. a refuzat să facă achiziția, motivând, pe de o parte că mărcile respective nu sunt avizate favorabil, iar pe de altă parte deja primise prin intermediul Biroului Poştal al U.P.U. cele trei exemplare care se trimiteau în mod curent[118].

Începând cu anul 1987 planul de emisiuni şi întreguri poştale ce urmau să se editeze pe parcursul unui an se aproba personal de Nicolae Ceauşescu, prin decrete prezidențiale. S-au emis astfel decretele nr. 45 din 19 martie 1987, nr. 26 din 5 martie 1988 , nr. 63 din 8 mai 1989 şi nr. 131 din 5 octombrie 1989 care prevedea suplimentarea planului pe 1989.

X. 8. Propaganda prin mărci poştale după 1990

După revoluția din decembrie 1990 nu mai există o instituție centrală care să coordoneze activitatea propagandistică a emisiunilor poştale. Emiterea timbrelor fiind însă un monopol de stat, era firesc ca autoritatea poştală, cea care avea privilegiul să emită mărci poştale, să reflecte interesele statului român prin timbrele pe care le pune în circulație. Aprobarea planului de emisiuni poştale se face în această perioadă de către o „Comisie Filatelică" instituită prin ordin al ministrului Telecomunicațiilor.

Anul 1990 a fost marcat, din punct de vedere filatelic, de timbrele emise cu ocazia revoluției din decembrie 1989. Au apărut în acest an 4 emisiuni poştale dedicate evenimentului, totalizând 16 timbre şi o coliță. În timp, interesul pentru acest subiect se estompează, urmând cursul general al societății. Doar în 1999 a mai apărut o marcă poştală care aniversează 10 ani de la eveniment.

Se constată în tematica mărcilor poştale emise după 1990 o tendință recuperatorie şi într-o mai mică măsură reparatorie, pentru ideile şi valorile considerate inoportune în anii trecuți să apară pe timbre. Printre astfel de

[118] A.M.N.F., dosar *Circulare 1987*, nenumerotat.

subiecte este religia. Începând cu anul 1991 apar anual, cu o inexplicabilă excepție în 1997, mărci poştale dedicate Paştelui şi Crăciunului. Multe dintre acestea au ca ilustrație icoane, dar au fost alese şi alte variante de ilustrare a timbrelor, mai vesele, mai moderne, nonconformiste, precum Moş Crăciun la calculator, sau ouăle roşii pentru emisiunea de Paşti, motiv pentru care timbrele respective se încadrează mai mult la tradiții decât la religie. De altfel, toate timbrele din capitolul religie au unele particularități care le dau mai multe valențe. Au fost emise multe emisiuni poştale reprezentând biserici şi mânăstiri, inclusiv moderna biserică „Sfânta Maria" din Cleveland, construită în stil maramureşean, dar maniera în care au fost prezentate le duc mai mult în sfera turismului şi a istoriei, mai ales pe cele abuziv demolate în perioada comunistă, decât în tematica religie.

Ortodoxismul a apărut foarte clar pe seria din 1993 dedicată unor personalități recent canonizate de Biserica Ortodoxă Română: Ştefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu şi Antim Ivireanul. Cu prilejul aniversării a două milenii de existență a creştinismului a fost emisă o marcă poştală în anul 2000. Sub titlul „Vizita Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea" a fost pusă în circulație o emisiune în 1999, unde alături de papă este reprezentat şi patriarhul Teoctist. În anul 2003 a apărut o serie ce aniversează 25 de ani de pontificat ai Papei Ioan Paul al II-lea, iar în 2005 s-a comemorat moartea Papei, după 27 de ani de pontificat, prin altă emisiune poştală. Celebra expresie „Habemus Papa" s-a materializat în România printr-o emisiune din anul 2005 formată din 2 timbre şi o coliță, dedicată alegerii cardinalului Josef Ratzinger papă, sub numele de Benedict al XVI-lea. Moartea Î.P.F. patriarh Teoctist a fost comemorată printr-o emisiune în anul 2007.

Pentru a menaja o eventuală lezare a sentimentelor majoritar ortodoxe ale populației, prin apariția pe mărcile poştale româneşti a papei Ioan Paul al II-lea, emise probabil din considerente geopolitice, pe timbrele respective apare şi patriarhul Teoctist. Astfel s-a încălcat principiul care a domnit în filatelia românească peste 140 de ani, acela de a nu se emite mărci poştale cu personalități în viață. Până în 1999 această regulă a fost respectată, excepțiile fiind foarte puține. Începând cu anul 2000 au fost emise mărci poştale dedicate atletei Gabriela Szábo, fotbalistului Gheorghe Hagi, gimnastei Nadia Comăneci, tenismenului Ilie Năstase, canotoarei Elisabeta Lipă, atletei Iolanda Balaş şi canotorului Ivan Patzaichin. Uneori prilejurile cu care au fost emise timbrele respective sunt discutabile. Astfel, Gheorghe Hagi este omagiat în 2001 pentru 17 ani de activitate la echipa națională de fotbal, Nadia Comăneci este aleasă tot în 2001 pentru a reprezenta marile evenimente mondiale ale secolului XX, iar canotoarea

Elisabeta Lipă ca purtătoare a flăcării olimpice la Olimpiada de Iarnă de la Torino din 2006. Au apărut pe mărci poştale şi actorii Radu Beligan, Dina Cocea, Carmen Stănescu şi Colea Răutu. Dintre personalităţile străine întâlnim pe mărcile poştale româneşti pe politicienii Margaret Thatcher şi Deng Xiaoping cu prilejul revenirii Hong Kong-ului la China în 1997 şi tenorul Luciano Pavarotti care a susţinut un concert la Bucureşti cu ocazia eclipsei de soare din 1999.

După anul 1989 regalitatea nu a fost o temă de actualitate în societatea românească, cu toate că au fost unele episoade în timpul vizitelor în ţară ale regelui Mihai intens mediatizate şi comentate de opinia publică. În această perioadă au fost emise câteva timbre care evocau monarhia indirect, prin prezentarea regilor Carol I şi Ferdinand în contextul aniversării unor momente istorice importante, precum Independenţa din 1877 sau Marea Unire din 1918. Abia după stabilirea oficială în ţară a regelui Mihai au apărut mărci poştale cu subiect clar monarhic. Aceste serii au apărut în 2006, când s-au aniversat 140 de ani de la fondarea dinastiei regale şi 125 de ani de la proclamarea Regatului. În mod prudent, pentru ilustrarea acestor mărci poştale s-a ales soluţia de a folosi unele timbre apărute înainte de 1948, rezultând „timbre pe timbre". În anul 2008 a apărut o serie de mărci poştale dedicată reginei Maria, pe care, alături de portretul acesteia mai apar coroana şi semnătura suveranei.

Tendinţele politice pro-europene ale guvernelor care au condus România post-revoluţionară au determinat o lungă şi bogată serie de acţiuni propagandistice printre care se află şi emiterea unor serii de mărci poştale cu subiecte europene. Începând cu anul 1991 au fost emise anual una sau chiar mai multe emisiuni poştale cu astfel de subiecte. În afară de mărcile poştale cu tematică generală Europa, drumul parcurs de România pentru aderarea la Uniunea Europeană a fost marcat prin serii de timbre emise în 1993, când România a devenit membru cu drepturi depline al Consiliul Europei, în 2003 când s-au sărbătorit 10 ani de la acest eveniment, în 2005 când s-a semnat tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană, în 2006 când printr-o emisiune poştală comună România şi Bulgaria anunţă intrarea împreună în Uniunea Europeană şi în 2007 când, de la 1 ianuarie, ţara noastră devine în mod oficial membru al Uniunii Europene. Mărcile poştale dedicate anual Europei au avut diferite subiecte care urmăreau să demonstreze varietatea de idei şi activităţi de pe „bătrânul continent". Din acest punct de vedere emisiunea poştală apărută în 1992 are un subiect mai îndepărtat de ideile europene: 500 de ani de la descoperirea Americii de către Cristofor Columb. De altfel, imaginile

mărcilor respective, foarte puțin modificate, au fost folosite pentru a ilustra o altă emisiune poştală din acel an intitulată „500 de ani de la descoperirea Americii".

Aderarea României la alianța nord-atlantică N.A.T.O. a fost subiectul unor emisiuni poştale, în 2002, când țării noastre i-a fost adresată în mod oficial invitația de aderare, în 2004, când România a devenit oficial membru al alianței şi în 2008, când la Bucureşti a avut loc *summit*-ul alianței.

Meritele unor mari personalități politice ale perioadei interbelice au fost evocate prin mai multe mărci poştale dedicate după 1989 lui Ion C. Brătianu, Ionel I.C. Brătianu, Iuliu Maniu, Iancu Flondor, Pantelimon Halippa, Ion Mihalache, Corneliu Coposu, Armand Călinescu şi I.G. Duca.

Expozițiile şi târgurile filatelice internaționale sunt evenimente importante care atrag mulți vizitatori, nu numai din rândul filateliştilor, şi constituie mijloace foarte eficiente de propagandă filatelică. De aceea, administrația poştală românească a pus în circulație de-a lungul anilor foarte multe emisiuni cu prilejul unor astfel de evenimente. Având şi speranța realizării unor profituri însemnate prin cumpărarea acestor timbre de către filatelişti sau vizitatori ai expozițiilor, lucru care nu s-a realizat întotdeauna, administrația poştală românească a emis aproape anual astfel de emisiuni poştale. Se remarcă în mod deosebit anii 1991, 1993, 1996 şi 1997 când au fost emise câte 4 serii în fiecare an. Debutul acestei acțiuni a fost în anul 1991 când au fost puse în circulație trei emisiuni.

O noutate față de sistemul centralizat şi etatizat al epocii comuniste a fost propaganda prin mărcile poştale de care au beneficiat în perioada post-revoluționară unele societăți private sau organizații non-guvernamentale. Astfel de timbre au fost emise în 1992 pentru „Galeriile de artă Apollo", în 1995 şi 2010 pentru organizația „Salvați Copiii" şi în 1997 pentru organizația „Green Peace" şi firma „CONNEX". România a mai popularizat prin mărcile poştale emise acțiuni de propagandă pentru protecția mediului la care țara noastră nu avea însă o implicare directă. În această categorie intră seria pusă în circulație în 1992 pentru protejarea faunei din regiunile nordice, marca poştală emisă în 1998 pentru „Anul Internațional al Oceanelor" sau timbrele din 2007 dedicate protecției faunei polare. Moartea prințesei Diana de Wales, survenită în 1999, a fost un eveniment care a captat atenția opiniei publice mondiale, eveniment reflectat de mai multe serii de mărci poştale emise în toată lumea, acțiune la care şi România s-a raliat printr-o controversată coliță apărută în acel an.

Propaganda culturală s-a materializat prin emiterea a numeroase mărci poştale care reprezintă monumente, personalităţi, organizaţii şi instituţii culturale. Remarcăm în mod deosebit timbrele dedicate muzeelor, inclusiv prin piese din colecţiile acestora: Muzeul Naţional de Artă al României, Muzeul Naţional de Istorie a României, Muzeul de Istorie şi Arheologie Constanţa, Muzeul Căilor Ferate, Muzeul Naţional al Hărţilor şi Cărţii Vechi, Muzeul Naţional Filatelic, Muzeul Ţăranului Român, Muzeul Naţional al Satului, Muzeul Naţional Militar şi Muzeul Naţional de Istorie Naturală „Grigore Antipa".

Un caz deosebit este cel al Palatului Poştelor, clădire de pe Calea Victoriei în care din 1901 a funcţionat Poşta Centrală până în 1971, când clădirea a devenit sediul nou înfiinţatului Muzeu Naţional de Istorie al R.S. România. După 1989 în monumentalul imobil îşi desfăşoară activitatea Muzeul Naţional de Istorie a României, Muzeul Sporturilor şi Muzeul Naţional Filatelic. Orice timbru, dedicat uneia sau alteia dintre cele trei instituţii de cultură, nu poate fi disociat de existenţa timp de 7 decenii a Poştei Centrale în inima Capitalei. Acest fapt demonstrează eficienţa propagandei prin mărcile poştale, chiar după ce subiectul, fie el monument, personalitate sau eveniment, evocat pe timbru, şi-a încheiat existenţa. Ideea ne duce cu gândul la monumentele imperiale austriece care mai toate poartă inscripţia „A.E.I.O.U." [119].

[119] Literele reprezintă abrevierea expresiei *Austriae est imperare orbi universo* (Austria va exista până la sfârşitul lumii).

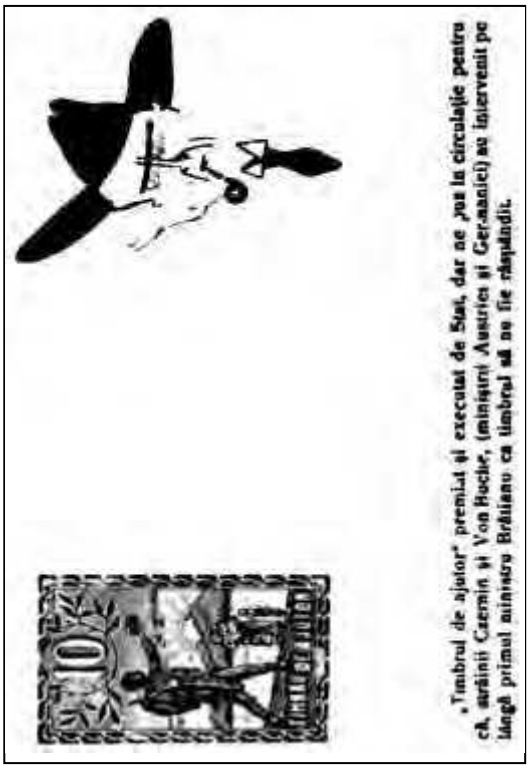

„Timbrul de ajutor" premiat şi executat de Stan, dar ne „pus la circulaţie pentru că, arătînd Czernin şi Von Hoche, (miniştrii Austriei şi Germaniei) au intervenit pe lîngă primul ministru Brătianu ca timbrul să nu fie răspîndit.

• Iată încă o dovadă de cât putere au nemţii în România şi de câtă slugărnicie sunt capabili guvernanţii noştri.

Nu este îngăduit Românului să spue în ţara lui, nici ce vrea, nici ce trebue; nu este îngăduit Românului să spue că vrea să treacă Carpaţii, să-şi întregească neamul pământul şi idealul naţional.

Ziarul „Patria", cel care a învederat publicului uneltirile şi trădarea guvernului, a reuşit să pue mâna pe clişeul original, să tipărească şi să împartă gratuit acest timbru, dar guvernul a confiscat şi clişeele noastre şi noile timbre din care n'au scăpat decât prima emisiune de 20 de mii.

Pentrucă timbrul acesta pecetluieşte şi idealul nostru naţional şi mişelia celor de sus, l'am imprimat pe cărţi poştale singurul mijloc de răspândire.

Alăturea dăm caricatura directorului nostru d. advocat Al. V. Casimir, arestat, pentru că a „îndrăznit" să dea la lumină şi această nouă murdărie a guvernului, sigilată cu timbrul ce va rămâne istoric.

Ziarul „Patria"

Timbru de Ajutor din 1915 şi carte poştală dedicată acestuia (B.A.R.)

Macheta unei mărci poştale realizată de Oswald Adler în 1951 (M.N.F.)

Macheta mărcii de 1.10 lei din seria „75 de ani de la proclamarea independenței de stat a României" emisă, în 1952 (M.N.F.)

Afiş propagandistic al colectivului DRALCO (B.A.R.)

Macheta timbrului de 50 bani din seria „75 ani de la proclamarea independenței de stat a României", realizată după un afiş propagandistic (M.N.F.)

Nicolae Ceauşescu pe mărci poştale (D.D.)

Nicolae Ceauşescu pe mărci poştale (D.D.)

Nicolae Ceauşescu pe probe de monede (M.N.I.R.)

Afişe propagandistice şi mărcile poştale inspirate de acestea (B.A.R. şi M.N.F.)

Machetele unor mărci poştale neemise, dedicate
Canalului Dunăre - Marea Neagră. 1950 (M.N.F.)

Machetele unor mărci poştale neemise, dedicate unor „eroi ai tineretului". 1953 (M.N.F.)

Capitolul XI

ARTIŞTI PLASTICI REALIZATORI DE MĂRCI POŞTALE

XI. 1. Clasificări ale mărcilor poştale

Timbrele emise strict din considerente poştale, pentru francarea diverselor trimiteri poştale, se numesc „mărci uzuale”[1]. Întrucât cumpărătorii acestor timbre nu sunt interesați în mod special de aspectul lor, ele având doar rolul de a atesta că plata pentru serviciul de transport al trimiterii respective a fost făcută, imaginea acestor timbre nu este foarte elaborată. În general, astfel de mărci poştale au reprezentat mult timp doar stema țării, efigia suveranului sau a şefului statului respectiv şi alte diverse simboluri naționale. După al Doilea Război Mondial şi pe acest tip de mărci poştale au început să apară diferite alte imagini.

Mărcile poştale emise în scopuri propagandistice, pentru a promova o idee, un eveniment, o instituție, o personalitate etc., sunt cunoscute sub numele de mărci poştale „comemorative”. Terminologia românească nu este foarte clară sub acest aspect, fiind folosit şi termenul de „timbre aniversare”[2]. Pentru astfel de timbre, cumpărătorii, care în general sunt filatelişti, sunt interesați în primul rând de subiectul mărcilor poştale şi de aceea reprezentarea grafică a acestor timbre este mult mai elaborată. După 1900, dată când au început să fie tipărite astfel de timbre, mărcile poştale şi-au schimbat aspectul, devenind mult mai atractive. La această situație a contribuit în egală măsură subiectul timbrului şi realizarea lui artistică. Au început să apară timbre cu tematica faună şi floră, fiind foarte căutate şi apreciate mărcile cu flori şi animale din țările exotice. Alte subiecte des

[1] În limba română a circulat în perioada interbelică şi termenul de „mărci curente”, împrumutat din fr. *timbres courrants*; în engleză ele sunt cunoscute sub numele *definitive stamps,* iar în germană *Dauermarken*.

[2] În limba engleză termenul de „commemorative stamps” include în mod explicit şi timbrele cu subiect aniversar (vezi la L.N. Williams, *op. cit*., p. 20).

întâlnite pe mărcile comemorative sunt peisajele, monumentele, operele artistice, sportul, oamenii de seamă, diverse evenimente şi altele. Diversificarea subiectelor care apăreau pe mărcile poştale comemorative a generat apariţia unei alte categorii de timbre, cele denumite „tematice". Acestea grupează toate timbrele cu o anumită temă: pictură, sculptură, istorie, hărţi, faună, cosmos, floră, Crucea Roşie, aviaţie, sport, heraldică, munţi, universităţi, vitralii etc.

Timbrele comemorative au fost influenţate şi de chestiuni de ordin comercial. Atunci când tematica „cosmos" s-a impus printre colecţionarii de mărci poştale, au început să fie emise timbre cu acest subiect şi de către ţări care nu aveau nicio legătură cu programul de cercetări spaţiale. Moartea prinţesei Diana a generat un şir de emisiuni poştale şi în multe ţări care nu erau membre ale Commonwealth-ului. Alt subiect care nu se justifică decât din raţiuni financiare ar fi moartea papei Ioan Paul al II-lea, comemorat prin emisiuni poştale chiar în ţări ortodoxe. Lista poate continua prin enumerarea ţărilor africane care au emis mărci poştale cu ocazia Jocurilor Olimpice de iarnă. Toate aceste subiecte controversate sunt susţinute exclusiv de încasările pe care le aduc administraţiilor poştale emitente, subiectele fiind la modă şi foarte căutate pe piaţa filatelică. Şi cum în afară de aspectul educativ administraţiile poştale trebuie să ţină seamă şi de chestiunile financiare, totul capătă o explicaţie, chiar dacă aceasta nu poate fi acceptată întotdeauna ca o justificare.

XI. 2. Machetele în procesul de realizare a mărcilor poştale

În procesul de realizare a unui timbru, artistul are un rol foarte important pentru că el este creatorul acelui timbru. O schemă logică de realizare a unei mărci poştale ar putea avea trei etape.

Prima, se referă la partea de concepţie, are o dominantă artistică şi ar putea începe cu ideea, care îi este impusă artistului; urmează schiţa, care este transpunerea grafică a ideii, materializată apoi într-o machetă, o schiţă mai elaborată, având dimensiuni de câteva ori mai mari decât timbrul care se va tipări şi care ţine cont de procedeul de imprimare ce va fi adoptat pentru realizarea tiparului. Schiţa este realizată de obicei în creion, şi reprezintă o sumară idee a mărcii poştale. Este utilă pentru inventarierea

elementelor grafice pe care va trebui să le înglobeze viitoarea marcă poştală şi pentru dispunerea lor în planul grafic. De obicei aceste schiţe rămân în arhivele artiştilor. În limba engleză se foloseşte termenul *sketch* pentru a desemna această fază[3]. Următorul pas este un desen al artistului, *artist's drawing*[4], care este mai elaborat, mai finisat, deseori în culori. Acest desen este supus comisiei instituite de autoritatea poştală în vederea selecţiei sau aprobării. Selectarea sau aprobarea proiectelor mărcilor poştale se poate face fie printr-un concurs public, fie printr-un concurs pe bază de invitaţii, fie prin încredinţare directă unui artist. În situaţia concursurilor, proiectele participă la competiţie sub anonimatul unui *motto*, care desemnează autorul. Urmează executarea unui model, care este desenul acceptat cu modificările impuse de procedeul grafic ales pentru imprimarea timbrelor de către autoritatea poştală. Metoda prin care se tipăreşte o marcă influenţează foarte mult desenul artistului; un desen pregătit pentru un anume tip de imprimare nu poate niciodată să fie folosit pentru alt procedeu tipografic fără a i se face modificările necesare. Aceste modificări constau în stabilirea unor detalii care nu pot fi redate prin oricare procedeu tipografic la fel, în stabilirea tonurilor şi semitonurilor, a luminozităţii desenului etc. De exemplu, tipărirea unei mărci poştale care reproduce un tablou necesită o pregătire specială, diferenţiată pentru fiecare metodă de imprimare. Ultima etapă în realizarea artistică a unei mărci poştale o reprezintă executarea unui desen, în creion şi tuş, deseori colorat, care ilustrează viziunea artistului la dimensiunile reale ale mărcii poştale. Această piesă, denumită în limba engleză *miniature works of art*[5] nu are o denumire în limba română. De altfel, chiar şi limba engleză, mult mai precisă şi mai bogată în sensuri în cazul filateliei, nu are denumiri consacrate pentru acest capitol, mai puţin studiat şi deci mai puţin cunoscut, cel de realizare a mărcilor poştale. În limba română toate realizările artiştilor, descrise în etapele prezentate mai sus, sunt cunoscute sub denumirea generică de „machete". Termenul, în mod evident, nu poate să corespundă pentru fiecare concept grafic în parte, realizat în etapele succesive descrise mai sus.

A doua etapă, cu un pronunţat caracter tehnic, se referă la transpunerea realizării artistice în forma de tipar, concretizată prin clişee individuale sau placa de tipar, care poate fi, funcţie de procedeul tehnic,

[3] L.N. Williams, *op. cit*., p. 111.
[4] *Ibidem*, p. 113.
[5] *Ibidem*, p. 115.

cilindru, placă etc. şi care conţine în mod obligatoriu eseurile şi probele de tipar ce se realizează cu scopul de a controla secvenţial transformarea operei artistului în marcă poştală. Această etapă se încheie cu aprobarea definitivă a probelor de planşe, atunci când se dă „B.T.-ul”[6]. În acest moment se face analiza finală a mărcii poştale şi se observă în ce măsură aceasta păstrează mesajul şi detaliile operei artistice ce a stat la baza realizării timbrului. Pe perioada realizării probelor de tipar se aduc mici corecturi unor detalii de desen, se aleg culorile definitive, dar activitatea artistică, creaţia, trece în plan secund. Există o singură excepţie, în cazul în care procedeul tipografic de imprimare al mărcii poştale este gravura. În această situaţie, realizarea matriţelor de tipărire, necesită gravură în oţel sau cupru şi această operaţie este realizată tot de un artist, gravorul. Fineţea detaliilor mărcilor imprimate prin gravură face ca aceste timbre să fie foarte apreciate de către colecţionari.

Ultima fază cuprinde tipărirea în tirajul stabilit al timbrului aprobat şi distribuirea lui în reţeaua comercială.

Din punct de vedere grafic, la realizarea unei serii de mărci poştale îşi pot aduce contribuţia mai mulţi artişti, în sensul că fiecare realizează unul sau mai multe timbre din seria respectivă. În această situaţie, cataloagele filatelice româneşti menţionează două sau mai multe nume drept autori ai unor emisiuni poştale, dar fără a indica contribuţia exactă a fiecăruia, prin nominalizarea autorului fiecărui timbru în parte. Cu totul altfel stau lucrurile în literatura filatelică străină, unde se dau explicaţii clare privind realizarea fiecărui timbru în parte[7]. Există şi situaţii când mai mulţi artişti au realizat în comun o singură marcă poştală. Deşi pare paradoxal la prima vedere, situaţia se explică prin specializarea artiştilor pentru centrul mărcii, planul secund sau ancadramentele timbrului[8]. Procedura se întâlneşte şi în alte domenii artistice, când doi sau trei artişti realizează împreună un afiş de exemplu.

Progresul tehnic a adus schimbări importante şi în grafica mărcilor poştale. Au început să fie imprimate mărci poştale pe folie de aur sau de argint, pe plută, pe hârtie impregnată cu aromă de ciocolată sau de trandafiri. Austria a emis timbre tipărite pe hârtie cu inserţii minuscule de

---

[6] În perioada interbelică *bunul de tipar* era dat de directorul general al Poştei Române şi de către directorul Fabricii de Timbre; ambele semnături se pot vedea pe colile de probe definitive aflate în expoziţia permanentă a Muzeului Naţional Filatelic.

[7] Vezi pe larg la * * *, *Dallay - Timbres de France*, Édition 2003-2004.

[8] Este cazul timbrului „Ziua Mărcii Poştale”, cu vinietă, din 1960, realizat de Petre Grant, Alexandru Alexe şi Ion Drugă.

cristale Swarowski. Există timbre realizate tridimensional, care prin înclinarea lor succesivă, schimbând permanent unghiul sub care se priveşte marca, se poate vedea traiectoria unei mingi de rugby care trece printre buturi, cum este cazul unei recente mărci emise în Franța. Dar cel mai important lucru este folosirea graficii pe calculator în realizarea mărcilor poştale. Acest avantaj oferit de tehnica zilelor noastre schimbă mult procesul clasic de realizare a unui desen pentru un timbru. Facilitățile oferite de calculator au o latură pozitivă, prin faptul că diminuează munca artistului pentru realizarea unui desen necesar imprimării unei mărci poştale. Calculatorul nu poate însă înlocui „sclipirea" pe care talentul şi munca unui artist o pot aduce în realizarea desenului mărcilor poştale. Calculatorul este foarte util în stabilirea ancadramentelor, a fonturilor textului şi în general facilitează schimbările de ordin secundar. Din păcate se constată în ultima perioadă o creştere a fenomenului de includere în desenul unei mărci poştale a fotografiilor sau altor imagini care cu ajutorul calculatorului sunt rapid transpuse în desenul unui timbru. Marea problemă în astfel de situații este că scade originalitatea realizării grafice şi chiar calitatea ei. Nu se poate compara din punct de vedere valoric un desen realizat în perioada interbelică cu o prelucrare pe calculator făcută în zilele noastre, după o fotografie sau altă imagine de epocă.

XI. 3. Artişti care au realizat mărci poştale româneşti

Prin tirajul de sute de mii, sau chiar milioane de exemplare, în care sunt tipărite mărcile poştale acestea au o foarte largă răspândire, fapt care face ca funcția educativ-propagandistică a timbrelor să fie foarte importantă. În afara tirajului, aria de răspândire a mărcilor este foarte mare, timbrele unei țări ajung prin intermediul colecționarilor sau datorită utilizării lor pentru francarea scrisorilor, pe întreg globul pământesc. Toate aceste lucruri ar fi trebuit să atragă artiştii spre conceperea grafică a mărcilor poştale. Ce artist nu şi-ar dori ca opera lui să circule prin toată lumea şi să fie multiplicată în milioane de exemplare? Şi totuşi, în realitate, lucrurile nu stau aşa. Realizarea grafică a timbrelor face parte în mod cert din fenomenul artistic. Numai că ea nu este poziționată undeva în centrul fenomenului, ci mai curând am putea spune că deține un loc la periferie.

În lumea artelor, arta decorativă a stat pe plan secund în comparație cu pictura, sculptura sau arta monumentală. Aceasta ar putea fi prima cauză care a determinat marii artiști să fie reticenți când a fost vorba să macheteze mărci poştale. O a doua cauză ar putea fi constrângerile la care erau supuşi cei care doreau să realizeze machete pentru mărcile poştale. Artiştii, prin excelență, sunt cunoscuți ca oameni cu spirit liber. Le va fi fost greu să accepte termenele stricte impuse de programul apariției unor mărci poştale sau tema emisiunii poştale, la care de multe ori se adăugau şi unele elemente grafice obligatorii. Tot la categoria constrângeri trebuie luate în considerare şi dimensiunile mici, de numai câțiva centimetri, ale timbrelor. Spre deosebire de miniatură, unde lucrurile sunt clare de la început, macheta unui timbru se face de câteva ori mai mare decât marca poştală, iar aprecierile finale sunt făcute analizând timbrul tipărit, ceea ce înseamnă că artistul trebuie să prezinte o operă care să țină cont de reducerea machetei la dimensiunile timbrului şi de procedeul tipografic ales pentru imprimare, ceea ce nu este întotdeauna foarte uşor de făcut. În sfârşit, ultima cauză ar putea fi cea financiară, macheta unei mărci poştale niciodată nu s-a plătit foarte bine. În cadrul artei decorative, ilustrația de carte şi afişul, care se apropie cel mai mult de machetarea mărcilor poştale, erau mai bine plătite decât machetele timbrelor. Administrațiile poştale, ce dețin monopolul emiterii timbrelor, plătesc prost artiştii, fapt care îi determină pe cei consacrați să se îndrepte spre alte sectoare ale societății, acolo unde talentul şi reputația lor artistică îi fac să câştige mult mai bine[9]. Comisiile de selecție a machetelor mărcilor poştale nu aleg întotdeauna cele mai valoroase realizări, din punct de vedere artistic. În astfel de situații există riscul ca un artist refuzat odată, să nu mai încerce nicicând să macheteze timbre. Un exemplu relevant este cazul pictorului Marius Bunescu, al cărui nume-l întâlnim printre expozanții Expoziției Generale din 1906, cu un proiect de timbru jubiliar, lucrat în peniță, pentru care a fost distins cu placheta acordată colaboratorilor[10]. Cum nu a fost emisă nicio marcă poştală machetată de Marius Bunescu înseamnă că proiectul nu a fost acceptat, iar Marius Bunescu nu a mai încercat altădată să macheteze timbre.

---

[9] Petre Oprea afirma într-o discuție avută cu autorul, la 12 iulie 2009, că unui artist i se plăteau 7.000 - 8.000 lei pentru o pictură în ulei cu mai multe personaje, preț incomparabil cu cele câteva sute de lei cu care se plătea o machetă de timbre poştale.

[10] * * *, *Expoziținea Generală Română din 1906*. *Serbarea distribuirii premiilor şi recompenselor acordate juriului, exposanților şi colaboratorilor*, Imprimeria statului, Bucureşti, 1907, p. 625.

Dintre toate ramurile artelor plastice afişul este cel mai apropiat de mărcile poştale. El sintetizează cel mai bine aplicabilitatea graficii în raportul complex ce există între artă şi mijloacele de comunicare în masă[11]. Atât afişul, cât şi mărcile poştale au o dublă funcţie, funcţională şi estetică. Forţa de comunicare şi în cazul timbrelor şi în cazul afişelor este de necontestat. Graficienii, şi atunci când realizează afişe, şi atunci când realizează mărci poştale, pot fi vizuali, când folosesc elemente de fantezie şi conduc opera lor spre artele decorative, şi cerebrali, când utilizează elemente abstracte mergând mai mult pe forţa ideilor decât pe forţa desenului[12]. De fapt, se poate spune că timbrele nu sunt altceva decât nişte afişe în miniatură. Doi dintre marii artişti ai genului, Iosif Cova şi Iosif Molnar, au fost şi realizatori de mărci poştale. Uneori chiar afişele au fost folosite pentru ilustrarea unor timbre[13].

În 1949, atunci când s-a înfiinţat întreprinderea de stat „Decorativa", s-a încercat, fără succes, includerea printre atribuţiile acesteia şi a realizării machetelor grafice pentru mărcile poştale. În documentele folosite la fundamentarea actului de înfiinţare se găsesc mai multe referiri la timbre. Astfel, într-un referat nedatat care menţiona starea necorespunzătoare a propagandei vizuale, printre sectoarele considerate deficitare erau enumerate şi timbrele[14]. În două proiecte de H.C.M. grafica timbrelor apare menţionată printre obiectele de activitate a „Decorativei"[15] . Însă în H.C.M. nr. 941 din 18 august 1949, prin care s-a înfiinţat „Decorativa", nu mai apare în mod explicit, printre atribuţiile Decorativei,[16] realizarea machetelor grafice pentru timbre

Dintre numele artiştilor realizatori de timbre foarte puţine se regăsesc printre participanţii la expoziţiile consacrate de artă. La saloanele oficiale organizate până în 1947, inclusiv la cele de grafică, au participat Oswald Adler, Ludovic Bassarab, Ioana Bassarab, Aurel Bordenache, George Chirovici, Alexandru Clavel, Ştefan Constantinescu, Mac Constantinescu, Iosif Cova, Ion Dem Demetrescu, Horaţiu Sava Dumitriu, Nicolae Grant, Petre Grant, Ary Murnu, Gabriel Popescu, Costin Petrescu, Octav Roguski,

---

11 Gh. Cosma, *Afişul românesc*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1980, p. 5.
12 *Ibidem*, p. 8.
13 Vezi emisiunile poştale „ Ziua ceferiştilor" din 1952, „Al III-lea Congres al Sindicatelor din R.P.R." din 1953, „A XV-a eliberare a patrie noastre" din 1959 şi „Al III-lea Congres al P.M.R." din 1960.
14 A.N.R. – A.N.I.C., fond *Ministerul Artelor şi Informaţiilor-Secretariat*, dosar nr. 3/1949, f. 17.
15 *Ibidem*, f. 2 şi 12.
16 *Ibidem*, f. 1.

Dimitrie Ştiubei şi Şerban Zainea[17]. Toți aceşti artişti au realizat şi machete de timbre. Unele dintre aceste nume le întâlnim şi printre participanții la expozițiile Societății „Tinerimea Artistică" în perioada 1902 - 1937[18].

Critica de artă menționează foarte rar activitatea artiştilor pe tărâmul machetării timbrelor. Petre Oprea consemnează doar două astfel de articole, în legătură cu Şerban Zainea şi Octav Roguski[19]. Octavian Barbosa remarcă preocupări pentru realizarea mărcilor poştale la nouă artişti: Vlad Crivăț, Imre Drocsay, Ilie Haşigan, Eugen Palade, Ilie Schön, Leonida Nazarov, Dimitrie Ştiubei, Ion Untsch şi Şerban Zainea[20]. Mircea Deac a reținut realizările pe plan filatelic ale artiştilor: Oswald Adler, Ludovic Bassarab, Vlad Crivăț şi Harald Meschendőrfer[21]. Theodor Cornel menționează şi el machetele de mărci poştale ale lui Ludovic Bassarab printre realizările de seamă ale artistului[22]. În 1906 a apărut un articol care prezintă concursul organizat de administrația poştală română, la acea vreme condusă de arhitectul Grigore Cerkez, pentru realizarea unor machete de timbre ce urmau să aniverseze 40 de ani de domnie ai regelui Carol I[23]. Articolul consideră că deşi erau numeroase, proiectele prezentate la concurs au fost în general slabe. Sunt remarcate totuşi cele prezentate de Alexandru Clavel, Gabriel Popescu şi Costin Petrescu. Concursul a mai vizat şi unele timbre de binefacere, ce urmau să fie emise în folosul unor societăți patronate de regina Elisabeta. La această categorie s-au remarcat machetele propuse de Nicolae Grant şi V. Mantu. Proiectele celor doi artişti au fost considerate peste ani că ilustrează curentul *Art Nouveau* în filatelie[24].

Destul de rar artiştii au participat la saloanele de artă oficiale cu machete de timbre. Astfel, la expoziția „Grafica 1954" Oswald Adler a expus proiectul pentru marca poştală dedicată lui Victor Babeş,

---

[17] Vezi pe larg la Petre Oprea, *Expozanți la Saloanele Oficiale de pictură, sculptură şi grafică, 1924 - 1944*, Direcția pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Național a municipiului Bucureşti, 2004; idem, *Expozanți la Saloanele Oficiale de pictură, sculptură şi grafică 1945 - 1947*, Direcția pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Național a municipiului Bucureşti, 2007.

[18] Idem, *Artişti participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice 1902-1937*, Editura Maiko, Bucureşti, 2006.

[19] Idem, *Expoziții personale ale artiştilor plastici consemnate în presa bucureşteană a anilor 1918 - 1944*, Editura Maiko, Bucureşti, 2008, pp. 91 şi 116.

[20] Octavian Barbosa, *Dicționarul artiştilor români contemporani*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1976.

[21] Mircea Deac, *Lexicon critic şi documentar. Pictori, sculptori, desenatori din România - secolele XV - XX*, Editura Medro, Bucureşti, 2008.

[22] Theodor Cornel, *Figuri contimporane din România. Dicționar biografic*, 1909, p. 181.

[23] * * *, *Concursuri*, în „Arhitectura", nr. 1, ianuarie-februarie, 1906, pp. 52-54.

[24] Paul Constantin, *Arta 1900 în România*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972, p. 175.

Cristea Müller a prezentat trei proiecte de timbre, iar Şerban Zainea a participat cu macheta mărcii Nicolae Bălcescu[25]. În acelaşi an, Oswald Adler a participat la *Expoziția anuală de stat a artelor plastice 1954* cu o machetă pentru marca poştală dedicată lui Barbu Iscovescu[26]. În anul următor, Şerban Zainea a expus 6 portrete gravate cu dăltița în metal reprezentând pe Charles Montesquieu, Hans Christian Andersen, Friedrich Schiller, Miguel Cervantes, Walt Whitman şi Adam Mickiewicz[27]. Toate gravurile au fost folosite ca machete pentru seria de mărci poştale „Mari aniversări culturale" emisă în decembrie 1955. Tot în 1955 Gh. Ceglacoff cerea Poştei împrumutarea a 7 machete realizate de el pentru a participa cu ele la o expoziție regională de artă, iar Alexandru I. Brătescu-Voineşti făcea o solicitare similară în 1956, pentru 6 machete (patru de la emisiunea „Plante medicinale" şi două de la „Luna Pădurii") în vederea expunerii la expoziția anuală de artă[28].

Nu se poate vorbi în filatelie despre o periodizare a mărcilor poştale generată de curentele artistice. Se pot găsi, punctual, la diferite emisiuni poştale, influențe ale stilului *art nouveau*, cum a fost cazul emisiunilor de binefacere prezentate anterior, elemente de *art deco* şi motive populare ce sugerează influențe ale stilului arhitectural neoromânesc la unele emisiuni din perioada interbelică, sau elemente de *tematică angajată* şi *realism socialist* la timbrele din perioada comunistă, dar nu se poate spune că timbrele emise într-o perioadă determinată de timp ar aparține unui anume curent artistic. Petre Oprea aprecia că în arta românească în general nu se pot face astfel de periodizări şi de aceea nici în filatelie nu se pot regăsi perioade dominate de aceste stiluri artistice[29]. În schimb, mărcile poştale reflectă perioadele istorice când au fost emise: domnia regelui Carol I, domnia regelui Ferdinand, prima domnie a regelui Mihai, domnia regelui Carol al II-lea, scurta perioada legionară, războiul antisovietic, perioada 1945-1948, perioada ocupației sovietice, perioada lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, „epoca" Ceauşescu, perioada după 1990.

---

[25] * * *, *Expoziția Grafica 1954, grafică de şevalet, ilustrație, afiş, caricatură, grafică mică*, august - septembrie, 1954, Bucureşti, pp. 5, 16, şi 23.

[26] * * *, *Expoziția anuală de stat a artelor plastice 1954*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1954, p. 50.

[27] * * *, *Expoziția interregională de pictură, sculptură şi grafică*, decembrie 1955 - ianuarie 1956, Bucureşti.

[28] Din enumerarea valorilor nominale (0,03; 0.05; 0,10; 0,20; 0,35; 0,55; 1,0 leu) rezultă că solicitarea lui Gh. Ceglacoff se referă la emisiunea „Uzuale" din 1955 (A.M.N.F., dosar *Machete timbre specimene 1951 - 1963*, nenumerotat).

[29] Convorbire avută cu istoricul de artă în 24 iulie 2009.

Nici literatura filatelică nu a fost prea darnică cu artiştii care au realizat machetele mărcilor poştale. Au fost câteva articole de prezentare a unor machetatori, precum Şerban Zainea, Iosif Cova sau Ion Dumitrana, în special în perioada comunistă[30]. Sunt şi articole cu consideraţii critice asupra realizatorilor de machete, care însă tratează mai mult nerealizările de ordin tehnic, precum ieşirea din cadrul mărcilor a unor porţiuni din desen sau culori mai puţin fericit alese, chestiunile de ordin artistic fiind tratate la modul general[31]. Se remarcă, prin spiritul incisiv adoptat, ce nu corespunde întotdeauna unor considerente artistice, analiza critică făcută de Eugen Dimitriu graficii mărcilor poştale româneşti din deceniul 8 al secolului trecut[32].

Desigur, critica graficii mărcilor poştale ar fi trebuit făcută de criticii de artă. Cum subiectul nu a fost considerat niciodată suficient de important, nici de către artişti, nici de către critici, astfel de analize lipsesc. Totuşi, există încercări de critică făcute din perspective tehnice, care vizează mai mult pregătirea insuficientă a machetelor pentru un anume procedeu de imprimare a timbrelor sau lipsa de colaborare a artiştilor la realizarea unei machete la unele serii emise în cursul anului 1956. Astfel, la emisiunea „Recensământul populaţiei" se aprecia că „pentru unitatea de prezentare artistică ar fi fost bine dacă la ambele valori cadrul ar fi fost identic". Cele două timbre au fost machetate de artişti diferiţi: Cr. Műller şi Ion Dumitrana. La seria „Vânătoarea" se constata că la timbrele care reprezintă râsul, veverița şi cocoşul de munte, animalele apar rupte de mediul în care trăiesc. La timbrele respective s-au realizat machete separate

---

[30] Din această categorie se pot enumera articolele: George Ricus, *O oră cu un creator de mărci poştale*, în „Filatelia", nr. 4, iulie-august, 1957, pp. 8-9); Şerban Zainea, *Cum am realizat emisiunea „Centenarului"*, în „Filatelia" nr. 11, noiembrie 1958, p. 39; Andy Constantinescu, *Un reputat creator de mărci poştale - 70 de ani de la naşterea lui Şerban Zainea*, în „Filatelia" nr. 9, septembrie, 1977, p. 4; Teodor Cutlic, *Dumitru Ştiubei*, în „Almanahul Filatelic 1987, p. 156; Andy Constantinescu, *Memento: Dimitrie Ştiubei*, în „Filatelia" nr. 4, aprilie, 1977, p. 12; Dr. T. Cutlic, *Iosif Cova*, în „Filatelia" nr. 5, mai, 1981, p. 9; H. Iohan, *Ion Dumitrana - la 25 de ani de activitate*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie, 1972, p. 11; Dr. T. Cutlic, *Ion Dumitrana în grafica noastră filatelică*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie, 1976, p. 5; Andy Constantinescu, *Să pictezi, să gravezi, să creezi*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie, 1978, p. 9 (prezentare Ion Dumitrana).

[31] Dintre articolele din această categorie amintim următoarele: * * *, *Vom avea în anul acesta timbre mai izbutite ?*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie - februarie 1957, p. 1; Arh. Gh. Bleyer, *Consideraţii asupra esteticii mărcilor poştale*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie-februarie, 1957, p. 3 (din păcate între titlu şi conţinut nu există nicio legătură, articolul având un pronunţat conţinut ideologic); Dr. N. Tripcovici, avocat I. Tedescul, *Machete şi machetatori la mărcile româneşti*, în „Filatelia" nr. 11, noiembrie 1958, pp. 33 - 38 şi 48.

[32] Eugen Dimitriu, *Machetator şi ...machetatori*, în „Filatelia", nr. 9, septembrie, 1990, pp. 6-7.

pentru animale, care sunt figurile centrale, şi pentru planul secund, ce reprezenta cadrul natural. În cele trei cazuri invocate nu există machetă pentru cadrul natural şi acest lucru este sesizabil la timbre. La seria „Luna pădurii" se constata că inscripția *Luna pădurii 1956* se pierde în fondul verde. Machetele respective, realizate de Alex. Brătescu-Voineşti, sunt foarte frumoase, clare, cu detalii bine conturate. Din păcate tipărirea s-a făcut cu cerneală verde pe hârtie tot verde, astfel încât inscripția nu mai era vizibilă decât cu greu. Pentru marca poştală „A 85-a aniversare a Comunei din Paris" se aprecia că *„o culoare mai închisă, de pildă un roşu-violet, ar fi determinat o mai mare claritate a figurilor din grupul de luptători aflați pe baricade*". Nu se poate reproşa artistului acest lucru, deoarece au fost patru eseuri de culoare, în culori diferite, din care s-a ales în mod neinspirat, de către factorii de decizie, acel cenuşiu deschis în care s-a tipărit marca. Despre timbrul emis cu ocazia „Congresului Internațional al Femeilor Muncitoare" se spunea că *„este imprimat într-o culoare nepotrivită. O nuanță de albastru s-ar fi potrivit mai bine cu desenul. Pictorul probabil că nu cunoaşte tehnica imprimării timbrelor, lucru care reiese din insuficienta nuanțare a tonalităților. În ceea e priveşte desenul, femeia aflată la tribună pare să aibă mâna stângă amputată, iar planiglobul care iese din cadru nu este bine centrat*". Sunt critici dure adresate machetatorului Ion Dumitrana, cel care cunoştea cel mai bine procedeele tehnice de imprimare a unei mărci poştale, pentru că a parcurs toate treptele, de la ucenic la maistru tipograf, în Fabrica de Timbre. Marca dedicată „Zilei Internaționale a Copilului" realizată de Aida Tasgian, este criticată pentru că *datorită unui defect de compoziție, capul copilului din ilustrație nu apare în întregime pe timbru. De asemenea, pentru ochiul unui filatelist inscripția apare plasată prea spre dreapta*. Timbrul emis cu ocazia celei de „A 50-a aniversare a grevei docherilor" a fost machetat de Leonida Nazarov. Despre această marcă poştală critica menționează: *„amintim cu acest prilej tinerei noastre generații cu pictori tehnica bătrânului Murnu, care rezolva până la ultimul detaliu toate imaginile de pe desenul timbrului, chiar cele din al doilea plan, fapt în genere neglijat la ultimele timbre. Din acest punct de vedere, credem că ar putea servi drept model şi tehnica pictorilor sovietici, care nu neglijează niciun detaliu. De exemplu, ceasul de pe turnul Kremlinului, de mărimea capului unui ac de gămălie ne indică şi o anumită oră*". Despre emisiunea „Insecte" se menționa că *„este regretabil că în legenda timbrelor nu s-a indicat că este vorba despre insecte dăunătoare*". Timbrului dedicat lui Th. Aman i se reproşează că *„tiefdrukul este foarte pretențios*

pentru desenul liniar, fapt de care pictorul timbrului nu a ținut seamă. Din această cauză filateliştilor li s-a oferit un timbru inexpresiv şi de o culoare ca de doliu"[33].

Foarte multe lucrări sunt consacrate greşelilor de machetare ale mărcilor poştale, subiect care va fi tratat separat, mai jos. Vorbind despre indiferența cu care lumea filatelică a tratat machetatorii de mărci poştale, Silviu N. Dragomir spunea că „pentru filatelişti, machetatorii mărcilor poştale se constituie într-o categorie profesională de *meseriaşi*, numai bună de criticat, indiferent motivul. Niciodată nu a existat vreo apropiere sesizabilă între cele două tagme, rareori pătrunzând în presa filatelică unele relatări cu privire la munca de pregătire a emisiunilor poştale"[34].

În România nu a existat niciodată tradiția ca la lansarea unei emisiuni poştale să fie prezentat machetatorul acesteia. Dacă acest lucru se poate reproşa administrației poştale, asociațiilor filatelice li se poate imputa faptul că nu popularizează în rândul filateliştilor machetatorii de timbre, prin organizarea unor întâlniri cu aceştia, cu ocazia expozițiilor filatelice, aşa cum se procedează în alte țări. Dacă machetatorul este responsabil de eventualele greşeli pe care le face, tot lui ar trebui să i se cuvină şi aprecierile şi laudele atunci când este cazul.

Dintre succesele machetatorilor români trebuie amintite distincțiile cu care au fost răsplătiți la diverse concursuri internaționale. Astfel, cu prilejul lunii prieteniei cehoslovaco-sovietice, în noiembrie-decembrie 1951, a avut loc la Košice o expoziție filatelică internațională. România a participat cu o colecție de timbre emise după 1 ianuarie 1948, cu care a ocupat locul IV „din punct de vedere al colecției" şi locul III „din punct de vedere al executării artistice"[35]. În anul 1957 a avut loc în organizarea revistei italiene „Sport-Phila" şi sub patronajul Comitetului Olimpic Național Italian, un concurs al timbrelor cu subiect sportiv din întreaga lume. Mărcile româneşti cu subiect sportiv au fost bine apreciate, fiind distinse cu „Medalia Comitetului Olimpic Italian pentru volei" (marca de 55 bani din seria „Campionatele europene de volei", machetator neidentificat), „Medalia Comitetului Olimpic Italian pentru canotaj" (timbru de 55 bani din seria „Campionatele europene de canotaj academic, machetator Oswald Adler) şi „Trofeul Uniunii Italiene de Tir" (marca de 1 leu din seria „Campionatele europene de tir", machetator

[33] Toate criticile privind emisiunile poştale ale anului 1956 au fost preluate din * * *, *Anul filatelic 1956*, în „Filatelia", nr. 6, noiembrie-decembrie, 1956, p. 1.
[34] Silviu N. Dragomir, *op. cit*., vol. 4, p. 156.
[35] * * *, *Participarea R.P.R. la expoziția filatelică dela Košice*, în „Filatelie", nr. 18, martie 1952, p. 15.

Oswald Adler). La concursul internațional inițiat de comitetul de organizare al expoziției filatelice mondiale „Welt-Internationale-Philatelische-Ausstellung (W.I.P.A.)", în anul 2006, mărcile poştale româneşti emise în 2004 au ocupat un meritoriu loc 8. În acelaşi an, revista filatelică germană „Deutsche Briefmarken-Revue" a organizat un concurs pentru desemnarea celei mai frumoase mărci poştale din Europa emisă în cursul anului 2004. Timbrul românesc care-l reprezintă pe Amerigo Vespucci, machetat de Ioan Octavian Penda, s-a clasat pe locul 7.

Artiştii care au realizat machete de mărci poştale reprezintă aproape toate ramurile artelor plastice. Niciunul dintre ei nu a lucrat exclusiv mărci poştale, toți au avut realizări, mai mari sau mai mici, şi în alte domenii. Totuşi, au fost artişti care s-au specializat în realizarea mărcilor poştale, unii fiind angajați permanenți ai Fabricii de Timbre, întreprinderea tipografică unde se imprimau mărcile poştale, sau ai Romfilateliei, întreprindere specializată în editarea şi comercializarea timbrelor. Dintre aceşti graficieni menționăm pe Ion Dumitrana, Aida Tasgian, care a semnat machetele timbrelor şi sub numele Aida Tasgian-Constantinescu şi Aida Tasgian-Philipovici, ambele situații în urma căsătoriei, Rodica Coteanu, George Ursachi, Alina Munteanu şi Mihai Vămăşescu. Se poate spune că activitatea lor artistică a fost cu precădere în domeniul filateliei. Ei au lucrat machete de mărci poştale atât în calitate de angajați permanenți ai întreprinderii cât şi în calitate de colaboratori externi. Formula este mai greu de înțeles. Fiind angajați, aveau ca sarcină de serviciu realizarea unor machete, a căror realizare le era atribuită în mod direct dar, în acelaşi timp, puteau participa la concursurile organizate pentru machetarea unor emisiuni poştale unde intrau în concurență cu alți artişti. Uneori au câştigat concursurile şi s-au tipărit timbrele după machetele lor, alteori nu au fost declarați câştigători.

Procedeul de desemnare a machetatorilor unor emisiuni poştale a fost fie încredințarea directă, fie concursul. Fiecare din variante prezintă avantaje şi dezavantaje, şi din această cauză administrația poştală nu a aplicat, în mod consecvent, un singur procedeu. Astfel, la 29 septembrie 1962 a avut loc o şedință cu artiştii realizatori de machete pentru mărcile poştale, la sediul O.S.D.T. din cadrul D.G.P.Tc. Pe ordinea de zi a şedinței figura repartizarea temelor pentru emisiunile anului 1963. Au participat la şedință următorii artişti: Iosif Cova, Dimitrie Ştiubei, Ion Dumitrana, Harald Meschendörfer, Ion Untsch, Aurel Predescu, Leonida Nazarov, Ilie Schön, Vlad Crivăț, Adrian Lucaci, Marcel Vasiliu şi Aida Tasgian. Au fost invitați dar nu s-au prezentat artiştii: Alexandru Alexe, Lipa Alămaru,

Cristea Condacci, Virgil Ciocârdel, Ioan Ciubotaru, Ion Drugă, Petre Grant, Vincenţiu Grigorescu, Iosif Molnar, Pavliu Nazarie, Iulian Olaru, Eugen Palade, Florica Vasilescu, Radu Veluda şi Şerban Zainea. În cadrul şedinţei unii artişti şi-au exprimat nemulţumirea pentru modul cum se stabilesc machetatorii mărcilor poştale. În cadrul şedinţei s-au desemnat autorii machetelor emisiunilor poştale ale anului 1963:

- „Apicultură şi sericicultură", 6 timbre, Petre Grant şi Ion Drugă.
- „Munca în transporturi", 6 timbre, Lipa Alămaru şi Leonida Nazarov.
- „Păsări de rasă", 8 timbre, Ion Dumitrana şi Ion Untsch.
- „Construcţii ale socialismului", 6 timbre, Cristea Condacci şi Dimitrie Ştiubei.
- „Sport", 8 timbre, Vlad Crivăţ şi Radu Veluda.
- „30 de ani de la greva ceferiştilor", 2 timbre, Iosif Cova.
- „Fructe", 8 timbre, Adrian Lucaci şi Ilie Schön.
- „Artişti", 8 timbre, Şerban Zainea.
- „Ziua mărcii poştale", 6 timbre, Florica Vasilescu şi Vlad Muntean.
- „Cultura legumelor timpurii", 6 timbre, Harald Meschendörfer.
- „Cosmonautica", 4 timbre, Aurel Predescu şi Vincenţiu Grigorescu.

Se remarcă faptul că, deşi nu au fost prezenţi la şedinţă, unii artişti au fost nominalizaţi pentru realizarea unor emisiuni. În afara emisiunilor programate, au mai fost tipărite în cursul anului 1963 şi alte emisiuni: „Campania mondială împotriva foametei (F.A.O.)", „Congresul mondial al femeilor - Moscova", „Jocurile Olimpice de iarnă de la Innsbrück", „Împădurirea" şi „Muzeul Satului". Machetele acestor serii de timbre au fost realizate de angajaţii Fabricii de Timbre, Aida Tasgian („Congresul mondial al femeilor-Moscova" şi „Muzeul Satului") şi Ion Dumitrana (restul emisiunilor).

Faţă de cele programate au mai apărut schimbări privind reducerea numărului de timbre din unele serii, dar şi referitor la autorii unor emisiuni. Astfel, seria „Munca în transporturi" (numele seriei va fi „Mijloace de transport") şi „Cosmonautica" au fost machetate de Ion Dumitrana şi acelaşi artist a rămas singurul autor al seriei „Păsări de rasă". Şi la alte emisiuni unde iniţial erau prevăzuţi doi autori a rămas unul singur: „Construcţii ale socialismului" (Dimitrie Ştiubei), „Fructe" (Ilie Schön), „Cultura legumelor timpurii" (Aida Tasgian). Alte schimbări au fost la seriile „30 de ani de la greva ceferiştilor", machetată de Ilie Schön şi „Ziua mărcii poştale" realizată de Ion Untsch. Practic, din planul anunţat doar trei emisiuni au rămas cu autorii desemnaţi iniţial: „Apicultură şi sericicultură", „Sport" şi „Artişti".

Poşta Română a apelat la sistemul de concursuri publice pentru machetarea mărcilor poştale încă din 1906, când rezultatele concursului au fost publicate în revista „Arhitectura". Concursurile se organizau pentru stabilirea autorilor de machete pentru o singură emisiune sau pentru întreg planul de emisiuni poştale pe un an. Stabilirea temelor, ca şi alte condiții impuse machetatorilor, sunt elemente interesante, ce merită să fie observate la aceste concursuri. În anul 1944, s-a organizat un concurs pentru emiterea seriei „Dezrobirea Transilvaniei". Premiul I era în valoare de 200.000 lei, premiul al II-lea de 100.000 lei şi premiul al III-lea de 50.000. În acest fel se recompensau şi artiştii ale căror machete nu fuseseră declarate câştigătoare, atrăgând cât mai mulți participanți cu potențial artistic ridicat. La concursul din 1944 se cerea participanților întocmirea a 11 machete cu subiecte din viața istorico-culturală a fiecăruia din cele 11 județe ce fuseseră ocupate prin Diktatul de la Viena. Pe lângă subiectul respectiv, machetele mai trebuiau să conțină efigia unei personalități din viața politică sau culturală a Transilvaniei. Lucrările se cereau a fi executate în laviu cu semitonuri cât mai variate. Dimensiunile machetelor se impuneau a fi de 5 ori mai mari decât dimensiunea timbrelor. Modelele, în plicuri sigilate, cu un motto trebuiau depuse la cabinetul Directorului General al Poştei[36].

În 1949, ca urmare a schimbărilor legislative din sectorul filatelic, numărul concursurilor publice a fost mai mare decât în alți ani. Pentru selectarea machetelor emisiunii „Planul de stat" s-au cerut, prin concurs public, machete care să reprezinte următoarele subiecte: crearea industriei grele în R.P.R. (subiect principal) şi rolul culturii în această direcție (subiect secundar); drumul spre colectivizarea agriculturii (subiect principal) şi rolul culturii în această direcție (subiect secundar). Subiectele principale trebuiau reprezentate în prim plan. Premiile erau în valoare de 14.000 lei, 3.000 lei şi 2.000 lei. Nu puteau participa la concurs decât artiştii membri ai Sindicatului Artelor Frumoase şi ai Sindicatului Artelor Mixte[37]. Trebuie remarcat că li s-au cerut artiştilor reprezentări aproape imposibile, precum crearea industriei grele în R.P.R. şi rolul culturii în această direcție!

La concursul organizat pentru emisiunea „5 ani de la 23 August 1944" se dădeau dimensiunile timbrului, de 25/30 mm sau 23/39 mm şi se cereau machete de 10 ori mai mari, executate numai în negru, pentru că se

[36] „Filatelia", nr. 3, 1 noiembrie 1944, p. 6.
[37] * * *, *Concurs pentru machete de timbre*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 13, 1 iulie 1949.

preconiza emitere unui timbru monocolor[38]. Premiul I, în valoare de 14.000 lei a fost câştigat de Dimitrie Ştiubei, premiul al II-lea, de 3.000 lei, i-a revenit lui Dumitru Leorda, iar Ludovic Pollack şi Nicolae Pruncu au câştigat fiecare câte un premiu III, în valoare de 2.000 lei[39].

Şi emisiunea „A 70-a aniversare a naşterii lui I.V. Stalin", foarte importantă din punct de vedere politic, a beneficiat de un concurs pentru alegerea machetelor. Se cerea artiştilor să execute o machetă de 10 ori mai mare decât dimensiunile timbrului (25/30 mm), cu centrul într-o culoare şi cadrul într-alta. După concurs, machetele vor deveni proprietatea Administrației P.T.T. Premiile aveau aceleaşi valori ca la concursurile anterioare[40].

În 1950 Comisiunea Filatelică de pe lângă Ministerul Comunicațiilor a reținut următoarele schițe prezentate la concursul de machete: pentru portretul lui M. Eminescu, schița lui Emeric Droczai (mențiuni pentru I. Dumitrana şi M. Olarian); pentru „Viața" schița lui D. Ştiubei (mențiuni I. Dumitrana şi M. Olarian); pentru „Proletarul" schița lui D. Ştiubei (mențiune M. Olarian); pentru „Înger şi demon" schița lui D. Ştiubei; pentru „Scrisoarea a III-a" schița lui D. Ştiubei (mențiuni I. Dumitrana şi M. Olarian)[41].

Pentru emisiunea „Aurel Vlaicu" din 1950 concursul de machetare era dotat cu aceleaşi premii valorice. Se cerea un model unic, compus din portretul aviatorului Aurel Vlaicu în stânga, un avion de transport în dreapta şi un subiect ales de concurenți pentru planul al II-lea. Dimensiunile timbrului erau de 28/24 mm şi se cereau machete de 7 până la 10 ori mai mari[42].

Pentru machetarea emisiunilor anului 1964 D.G.P.Tc. a organizat un concurs. Pentru fiecare serie a fost anunțat subiectul, numărul de timbre, valorile nominale, procedeul de imprimare şi modul de prezentare a machetelor. Concursul a fost popularizat prin anunțuri în incinta

---

[38] * * *, *Concurs pentru desenul unui timbru*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 14, 15 iulie 1949, p. 9.

[39] * * *, *Premierea machetelor „23 August"*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 17, 1 septembrie 1949, p. 10.

[40] * * *, *Concurs artistic pentru macheta timbrului închinat sărbătoririi a 70 de ani de la naşterea marelui învățător al clasei muncitoare, Iosif Visarionovici Stalin*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 19, 1 octombrie 1949, p. 4.

[41] * * *, *Machetele emisiunii M. Eminescu*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 2, 15 ianuarie 1950, p. 8.

[42] * * *, *Concurs pentru noile timbre de aviație*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 8-9, 15 aprilie - 1 mai 1950, p. 7.

oficiilor P.T.T. şi la magazinele filatelice, unde se găseau regulamentul de concurs, normele tehnice şi tematica emisiunilor[43]. Machetele au fost prezentate, fiecare, sub un motto, ce permitea ulterior identificarea autorilor şi au fost analizate de „Comisia filatelică", compusă din funcționari superiori din D.G.P.Tc., delegați ai Ministerului Finanțelor, Fondului Plastic, întreprinderilor „Cartimex" şi „Filatelia", Fabrica de Timbre şi A.F.R.

În urma analizării machetelor prezentate au fost selecționate lucrările prezentate de Silviu Zarimba pentru emisiunea „Acvariul de la Constanța", Alexandru Ionescu-Iaşi şi Ilie Mihăescu pentru seriile „Puncte turistice de la munte" şi „Aniversări culturale 1964", Ion Untsch pentru timbrele „Grădina Zoologică", Ion Dumitrana pentru emisiunea „Concursul internațional George Enescu", Aida Tasgian-Constantinescu pentru seria „Fructe de pădure" şi Iordache Rusu pentru mărcile poştale dedicate „Olimpiadei de la Tokyo".

Premiul I, în valoare de 5.000 lei, a revenit machetelor „Olimpiada de la Tokyo", realizate de Iordache Rusu, student în anul III la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu".

Au fost acordate trei premii II, fiecare în valoare de 3.000 lei, pentru emisiunile „Acvariul de la Constanța (Silviu Zarimba de la I.C.S. „Decorativa"), „Grădina Zoologică"(Ion Untsch, de la Uniunea Artiştilor Plastici) şi „Fructe de pădure" (Aida Tasgian-Constantinescu de la Fabrica de Timbre).

Premiul al III-lea, în valoare de 1.500 lei s-au acordat pentru machetele „Puncte turistice de la munte" (Alexandru Ionescu-Iaşi şi Ilie Mihăescu), „Jocurile balcanice 1964" (Silviu Zarimba şi Mircea Giurcă, de la I.C.S. „Decorativa") şi „Ziua mărcii poştale" (Ion Dumitrana, de la Fabrica de Timbre).

Cu toate că machetele prezentate sub motto-ul „13-13-13" de către Iordache Rusu pentru emisiunea „Olimpiada de la Tokyo" au câştigat locul I, emisiunea a fost realizată în colaborare cu artistul Ion Dumitrana de la Fabrica de Timbre. Menționăm şi faptul că pentru emisiunea „Hipism" nu a fost reținută niciuna din lucrările prezentate, seria realizându-se pe baza machetelor lui Ion Dumitrana. Valoarea premiilor acordate a mobilizat artiştii pentru participarea la concurs[44]. Se pare că nici acest sistem de

[43] Reclamă în „Filatelia", nr. 1, ianuarie 1964, coperta IV-a; idem, nr. 2, februarie 1964, coperta a IV-a.

[44] I.S.A. [probabil Ion S. Antoniu], *Concursuri pentru machetarea mărcilor poştale româneşti*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie 1964, p. 1.

alegere a machetelor prin concurs nu a reuşit să atenueze nemulţumirile artiştilor, puse în evidenţă şi în şedinţa din 1962. Vlad Crivăţ, şi el realizator de mărci poştale, a criticat dur, în calitate de critic de artă, noile emisiuni poştale româneşti. După ce remarca progresele făcute în grafica timbrelor româneşti în ultimul timp şi aprecia pozitiv câteva serii precum „Viticultura" din 1960, „Apicultura" din 1963, „Flori" din 1964, toate realizate P. Grant şi I. Drugă, „Reptile" din 1965, autor Aida Tasgian-Constantinescu, „Atletism" din 1957, semnată de V. Grigorescu, „Jocurile Olimpice de la Innsbrück", opera lui I. Dumitrana, „Grădina zoologică" din 1964 realizată de I. Untsch şi „Păsări cântătoare" din 1959 machetată de H. Meschendörfer, a trecut la o critică necruţătoare privind grafica unor emisiuni poştale. Astfel, despre seria „Puncte turistice de la munte", realizată de Al. Ionescu-Iaşi şi I. Mihăescu, care a primit la concursul din 1964 un premiu III, criticul spunea că *„este greu de imaginat că s-ar putea realiza ceva mai urât pe o temă atât de frumoasă. Culoare, desen, factură, compoziţie, paginaţie, totul este realizat la nivelul unui diletantism de cea mai proastă calitate, care flatează până şi binecunoscutul desen de pe pachetele de ţigări Carpaţi*". Emisiunea „A XX-a aniversare a eliberării patriei" din 1964, machetată de I. Ursa era în opinia criticului un *„exemplu flagrant de nepricepere artistică şi diletantism*". Timbrele seriei „Jocuri balcanice" din 1964, machetate de S. Zarimba şi M. Giurcă, care obţinuse un premiu III la concursul de machete din 1964 erau, în opinia criticului, *„urât paginate, desenate stângaci şi dovedind foarte vagi cunoştinţe de anatomie*", iar emisiunea „Campionatele europene de tir" din 1965, realizată de H. Dăscălescu era considerată *„sub orice nivel*". Seria de timbre „Muzeul Satului" din 1963 a fost desenată de Aida Tasgian-Constantinescu şi gravura clişeelor realizată de Ion Dumitrana. Emisiunea *„păcătuieşte printr-un desen încărcat şi de o stângăcie de-a dreptul jenantă; prin grave şi elementare greşeli de perspectivă în desen, prin greşeli de compoziţie şi de paginaţie, precum şi printr-un colorit sumbru şi nearmonios*". Seria de timbre „Păsări domestice" din 1962, machetată de I. Dumitrana *„prin cromatica sa ţipătoare şi prin naturalismul desenului este la nivelul abziehbild-urilor din anii copilăriei*". Despre emisiunea „Animale de rasă" machetată de I. Untsch spunea că i se pare mai degrabă destinată unui manual de zoologie decât unei serii de timbre poştale. La ultimele două emisiuni criticul remarca o deficienţă de compoziţie, animalele şi păsările fiind *„portretizate" şi apreciază ca nepotrivită situaţia primirii unei scrisori francată cu o marcă cu cap de bou, de porc, de gâscă sau de curcan*". În sfârşit, nici seria *„Arhitectura românească modernă*" realizată de Aida Tasgian nu a scăpat de critica lui Vlad Crivăţ, care considera că

timbrele emisiunii *„nu depăşesc ca valoare artistică nici grafica etichetelor de pe cutiile de chibrituri, cu al căror aspect desuet ne-am obişnuit de mult, din păcate”*[45]. Vlad Crivăț reproşa Comisiei filatelice că nu apela la graficieni reputați şi că recurgea, de regulă, la serviciile unor diletanți care rareori reuşeau să depăşească un nivel meşteşugăresc[46]. Trebuie subliniat faptul că articolul, ce pare a fi fost singura critică profesionistă exprimată cu privire la grafica mărcilor poştale româneşti, nu se adresa neapărat filateliştilor, ci factorilor decizionali în selectarea machetelor de mărci poştale. Din păcate, prin publicarea articolului într-o revistă care circula mai mult în mediile artistice decât în cele filatelice, nu a avut efectul dorit şi a trecut neobservat atât în mediile filatelice cât şi în cele poştale.

A fost anunțat în presa filatelică un concurs similar de machete şi pentru emisiunile poştale ale anului 1966[47].

Au fost însă şi artişti cu remarcabile realizări în diferite domenii ale artelor plastice, şi care, surprinzător sau nu, au realizat şi machete de mărci poştale. Din această categorie amintim pe arhitecții Alexandru Clavel, Jean Pompilian, Nicolae Nedelescu şi Gheorghe Leahu, sculptorul Mac Constatinescu, pictorii Ştefan Constantinescu şi Ludovic Bassarab, gravorul Gabriel Popescu sau graficienii Marcel Chirnoagă, Iosif Cova, Iosif Molnar, Eugen Palade şi Gustav Cseh.

O categorie aparte o formează filateliştii, colecționarii de mărci poştale, care au realizat machetele unor timbre. Ei nu sunt numeroşi şi nici lista emisiunilor poştale realizate de ei nu este lungă. În această situație sunt Alec Bartoş, Veniamin Micu, Ioan Daniliuc, Dan Țăran, Mircea Dragoteanu şi Leonard Paşcanu. Primii doi sunt artişti plastici cu studii de

---

[45] Vlad Crivăț, *Grafica timbrelor româneşti*, în „Arta plastică”, nr. 7-8, 1966, pp. 46 - 47.

[46] Artiştii cu care O.S.D.T. colabora pentru machetarea mărcilor poştale în acea perioadă sunt următorii: Alexandru Alexe, Calea Griviței nr. 240; Simion Bolunduțiu, str. Latină, nr. 8; Vlad Crivăț, str. Lister nr. 52; Aida Tasgian, str. Eminescu nr. 161; Ion Dumitrana, str. Producției nr. 1; Adrian Dăscălescu, str. Ardeleni nr. 8; Ion Drugă, bvd. Republicii nr. 86; Mircea Giurcă, str. Petre Poni nr. 16; Petre Grant, şoseaua Mihai Bravu nr. 107; Ilie Haşigan, bvd. 1 Mai nr. 170; Florin Ivănuş, str. Platoşei nr. 18; Adrian Laslea, bvd. Ştirbei Vodă nr. 2; Harald Meschendörfer, str. Traian Demetrescu nr. 11, Braşov; Ion Nicolau, str. Ana Davila nr. 11; Eugen Palade, str. Subcetate nr. 102; Dimitrie Ştiubei, str. Roma nr. 42; Vladimir Stoianov, str. Dăişoara nr. 7; Ion Untsch, str. Ana Ipătescu nr. 20; Ionel Ursa, str. Pictor Andreescu nr. 19; Şerban Zainea, str. Bach nr. 10; Silviu Zarimba, str. Carei nr. 99; Ilie Schön, str. Sfinții Voievozi nr. 17; Iosif Cova, str. Negulici nr. 23; Aurel Popescu, str. Cățelu nr. 29; Iosif Molnar, str. Dr. Chiru Iliescu nr. 15; Alexandru Ionescu-Iaşi, str. Aviator Zorileanu (A.M.N.F., dosar *Machetatori 1962 - 1967*, nenumerotat).

[47] „Filatelia”, nr. 8, august 1965.

specialitate şi o activitate profesională artistică recunoscută. Col. dr. Ioan Daniliuc şi Dan Ţăran au altă pregătire profesională decât cea artistică, dar prin talentul lor au realizat machetele grafice a sute de ştampile speciale şi diplome utilizate la manifestările filatelice cât şi numeroase întreguri poştale emise de Poşta Română.

Artiştii români au realizat machete şi pentru mărcile poştale ale altor state. Printre aceştia se numără Ioan Daniliuc, care a machetat timbre pentru Moldova, Oswald Adler, care după emigrarea în Israel în 1960 a realizat timbre pentru Israel, Burundi, Togo şi Guineea, Ion Dumitrana, care a fost autorul unor machete pentru câteva state arabe şi Mihai Mănescu, machetator al unor emisiuni poştale din străinătate. La rândul ei, administraţia poştală românească a utilizat machetele unor cetăţeni străini pentru imprimarea timbrelor româneşti. Este cazul artiştilor din Moldova care, după 1990, au machetat mai multe emisiuni româneşti. Dintre aceşti machetatori amintim pe Ludmila şi Oleg Cojocari, Elena Caracenţev, Simion Zamşa, Ivan Pâcev, Lică Saiciuc, toţi fiind şi autorii unor reuşite machete realizate pentru administraţia poştală moldovenească[48]. Unele mărci poştale, emise în cadrul unor emisiuni comune, cu alte state, au fost realizate de artişti din ţările respective. Aşa s-a întâmplat în 1965, când Borivoje Lazarevic a machetat emisiunea comună cu Iugoslavia, în 1966, când pentru emisiunea „A VI-a Conferinţă a miniştrilor P.T.T. din ţările socialiste" s-a utilizat macheta realizată în China, fără a nominaliza autorul, în 2004, când emisiunea comună cu China a fost realizată de Wang Huming, în 2006, când emisiunea comună cu Bulgaria a fost o cooperare între bulgarul Zvetlin Balezdrov şi românul Sorin Târlea şi în 2007 când Marina Kalezic din Serbia şi Livia Penda au machetat emisiunea comună România - Serbia.

După 1990 numele artiştilor realizatori de mărci poştale a început să fie înlocuit, câteodată, cu nume de firme. În unele cazuri fenomenul se poate explica prin faptul că, în baza unor contracte, anumite firme au pus la dispoziţia administraţiei poştale machetele mărcilor respective, trecând sub tăcere numele artiştilor care au lucrat efectiv acele machete. În astfel de situaţii sunt firmele: „Art Design", care a realizat emisiunile „Descoperiri în fauna cavernicolă peştera Movile" din 1993, „Biserica Sf. Maria din Cleveland SUA" din 1994, „Pui de animale domestice" din 1994 şi

[48] * * *, *Catalogul mărcilor poştale ale Republicii Moldova, 1991-2001*, Editura TISH, Chişinău 2001; vezi şi * * *, *Catalogul mărcilor poştale ale Republicii Moldova, 2001-2006*, Editura TISH, Chişinău, 2007.

„Evenimente-Anul Internațional al Munților şi Anul Internațional al Ecoturismului" din 2002; „M.A.C.S.", cu emisiunile „225 ani Uzinele Reşița" din 1996 şi „Turneul Final al Campionatului European de Fotbal Anglia '96" din 1996; „D.C. Communication" pentru seria de timbre „Uniunea Europeană-Romania 2000" din anul 2000; „M.J.-P. Cousin" pentru emisiunea „Europa 2000" şi „E.D. Cartis" pentru cele două serii din anul 2000 „Millenium - secolul XX-1" şi „Millenium - secolul XX-2".

Din perspectivă istorică, apariția unor firme după 1990 în calitate de machetatori de mărci poştale, nu este în România o noutate. Încă din timpul domniei regelui Ferdinand, în 1926, atelierul fotografic „Julietta" participase la un concurs organizat de Direcția Generală a Poştelor, Telegrafelor şi Telefoanelor (D.G.P.T.T.) pentru realizarea unei mărci poştale cu valoarea nominală de 5 lei. Proprietarul atelierului, Adolf Klingsberg, era înştiințat prin adresa D.G.P.T.T. nr. 96.765 din 22 iunie 1926 că modelul cu motto-ul *Bucureşti*, propus de atelierul fotografic „Julietta", a fost premiat cu suma de 20.000 lei. În vederea încasării premiului se sugerează efectuarea unor modificări pentru ca literele să devină mai citețe, iar „timbrul să capete un specific mai românesc"[49]. Marca poştală propusă atunci de atelierul „Julietta" nu a mai fost tipărită[50]. În iulie 1932 Carol al II-lea a inițiat tipărirea unei serii de mărci poştale cu caracter de binefacere, unde printre modelele aprobate deja de rege erau şi două propuse de atelierul „Julietta"[51]. Nu se ştie de ce, dar nici aceste timbre nu au mai fost tipărite, ultima mențiune despre ele datând, în corespondența dintre Poştă şi Palatul Regal, din septembrie 1932[52]. Prima marcă poştală a cărei machetă a fost realizată de atelierul fotografic „Julietta" a apărut în 1932, când a fost tipărită prima coliță din filatelia românească, emisă cu ocazia expoziției filatelice EFIRO 1932. Marca reprezenta portretul regelui Carol al II-lea[53]. După acest prim succes, atelierul fotografic „Julietta" a mai trimis regelui şi alte proiecte de mărci poştale, pe care suveranul le-a găsit interesante şi a propus Poştei să înlocuiască timbrele în curs cu valorile nominale de 10 şi 16 lei[54]. O altă marcă poştală a cărei machetă a fost realizată de atelierul fotografic „Julietta" este „Luna Bucureştilor" din 1936[55]. Aprobarea dată de regele

[49] ***, în „Tribuna Filatelică" nr. 5, aprilie 1932, p. 54.
[50] Edouardo Cohen, *Contributions à l'étude des essais des timbres-postes de Roumanie*, A. Molder, Lisbonne, 1945.
[51] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea*, dosar 209/1932, f. 55.
[52] *Ibidem*, f. 89.
[53] Idem, dosar nr. 72/1940, f. 111.
[54] Idem, dosar nr. 209/1932, f. 119.
[55] Conform machetei expuse la Muzeul Național Filatelic.

Carol al II-lea pentru macheta propusă de cunoscutul atelier fotografic bucureştean lua în considerare şi faptul că Luna Bucureştiului „coincide cu jubileul de 70 de ani al regalității" şi includea prevederea ca marca având valoarea nominală de 6 lei, să nu fie vândută pe durata manifestărilor decât în localurile unde au loc festivitățile[56]. Atelierul fotografic „Julietta" a considerat un mare succes aprobarea dată pentru macheta propusă, şi ca urmare a expus macheta în vitrina atelierului. Palatul Regal a intervenit prin Eugeniu Buhman, care i-a solicitat lui Klinsberg, proprietarul atelierului, să predea Poştei macheta originală, precum şi orice clişeu sau reproducere, pentru a se evita contrafacerile, şi să scoată din vitrină modelul expus[57]. Ultimele timbre machetate la atelierul „Julietta" au fost cele din seria „Carol al II-lea – 10 ani de domnie" din 1940[58].

În anul 1947 apare pe lista machetatorilor de mărci poştale întreprinderea „Decorativa", care va amenaja expozițiile muzeelor din țară timp de peste 3 decenii în perioada comunistă. Cele trei serii de timbre machetate în 1947 de întreprinderea „Decorativa" sunt „A.G.I.R.", „Ziua economiei" şi „Apărarea patriotică"[59].

De-a lungul timpului administrația poştală românească a emis mărci poştale ale căror imagini erau realizate de alți autori decât machetatorii de mărci poştale. În această categorie intrau operele de artă, fotografiile, siglele unor instituții, monede şi altele. Pentru aceste situații se pune problema paternității mărcilor poştale. Cine sunt autorii timbrelor ? Cei care realizează machetele sau autorii imaginilor reproduse pe mărcile poştale? Atât administrația poştală emitentă cât şi cataloagele filatelice au tratat inconsecvent această chestiune. Cel mai simplu a fost să ignore problema şi să nu apară niciun nume pentru realizatorul unor astfel de timbre. Aşa a fost cazul seriilor „Arheologie daco-romană din 1978", „Tablouri împuşcate în timpul revoluției", din 1990, „50 de ani UNICEF", din 1996 reprezentând desene de copii, „Centenar Victor Brauner", din 2003, „Fragmente din columna lui Traian (I)" din 2004, „Fragmente din columna lui Traian (II)" din 2004 şi altele.

Mai multe serii de mărci poştale, reprezentând reproduceri de artă, apar cu machetatori: „Autoportrete" din 1972, machetator Ion Dumitrana, „Autoportrete" din 1971, machetator Aida Tasgian-Constantinescu,

---

[56] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea*, dosar nr. 149/1936, vol.1, f. 61
[57] *Ibidem*, f. 69.
[58] *Ibidem*..
[59] *Ibidem.*

„Balcanfila III", care reproduce diverse picturi, din 1971, machetator Ion Dumitrana, „Reproduceri de artă – Idel Ianchelevici" din 2004 şi „Artişti romani contemporani", din 2005, machetator Mihai Vămăşescu şi exemplele pot continua.

Pentru acelaşi tip de emisiuni poştale, care au ca subiect reproduceri de artă, a fost folosit şi termenul de *încadrator* pentru machetatorul seriilor respective. Exemplificăm aceste cazuri cu unele emisiuni apărute înainte de 1990, care îl au ca *încadrator* pe Ion Dumitrana: „Reproduceri de artă din Galeria Națională" din 1966 şi 1967, „90 de ani de la proclamarea independenței de stat a României" şi „60 de ani de la răscoala țăranilor din 1907" din 1967, „Reproduceri de artă", două serii apărute în 1968. După 1990 situații similare au fost la seriile reproducând icoane, emise cu ocazia Sfintelor Paşti sau a Crăciunului. La astfel de serii apar ca *încadratori* Gabriela Petre, pentru seria „Sf. Paşti" din 1991, Dana Grigoriu, pentru seria „ Crăciun" 1991 sau Aurora Andrei, la seria „Sf. Paşti" din 1992.

Transpunerea unei opere de artă pe o marcă poştală este tot un act artistic, care merită consemnat ca atare. Este similar fotografierii. O operă de artă, funcție de unghiul din care este surprinsă pe aparatul fotografic, funcție de luminozitate, de poziționarea în prim plan şi de efectele prelucrării imaginii, poate apărea în mod diferit în fotografii. Toate reuşitele sau eşecurile unei astfel de acțiuni i se datorează fotografului. Prin urmare, acelaşi raționament poate fi utilizat şi în cazul reproducerii pe timbre a unei opere de artă. Termenul de *încadrator* se potriveşte mai mult pentru caracteristicele grafice ale textelor care completează imaginea unui timbru ca şi pentru chenarul unei mărci poştale. De fapt Şerban Zainea explică foarte clar care este contribuția unui machetator în cazul reproducerilor pe mărcile poştale a unor opere de artă: „*Iată, de pildă, aici, macheta gata realizată a mărcii «Lupta de la Smârdan». Pasionații filateliei ca şi toți care vor vedea această marcă, vor recunoaşte, fără nici-o ezitare, celebrul tablou al lui N. Grigorescu. Ba, mai mult, aş dori ca ei să poată aprecia marca, tot astfel cum ar admira lucrarea originală, micşorată. Pentru a ajunge la transpunerea tabloului în machetă a trebuit să intervin cu zeci de operațiuni asupra originalului. Aici am ajuns la unul din secretele celui care transpune pe mărci pânze celebre. Pictorul machetator păstrează din tablou elementele esențiale, estompând sau trecând în planul al doilea tot ce ar întuneca imaginea. Redusă la dimensiunea unei mărci poştale, celebra lucrare a lui Grigorescu «Lupta de la Smârdan» nu reprezintă decât a 230-a parte din lucrarea originală. O reducere simplistă ar face ca macheta să apară, dacă nu o pată de culori nedefinite, cel mult o bucățică de hârtie întunecată în care prospețimea şi valoarea estetică a tabloului s-au pierdut. Aici*

intervine munca creatoare a machetatorului. Astfel, la această machetă a trebuit să luminez cerul, să las în prim plan soldatul pornit cu arma la atac, în spiritul tabloului lui Grigorescu, să trec în penumbră-lucru foarte necesar pentru claritate - soldații din planul 2 şi 3. În felul acesta s-a născut macheta mărcii înfățişând «Lupta de la Smârdan» pe care ar recunoaşte-o oricine, fără să aibă sentimentul unei reveniri. Este, în fond, o muncă pe care ar fi dus-o chiar autorul acestui tablou, dacă şi-ar fi propus să-l transpună la această dimensiune"[60].

În sfârşit, o ultimă remarcă legată tot de inconsecvența administrației poştale emitente. În mod cu totul nejustificat, după părerea noastră, apar câteodată, alături de machetatorii propriu-zişi ai unor mărci poştale, sau chiar în locul acestora, numele unor persoane a căror contribuție la realizarea timbrului respectiv este că au pus la dispoziție un document sau o imagine, fie ea din colecția proprie sau nu, şi care a fost folosită la realizarea respectivei mărci poştale. Activitatea de documentare pentru realizarea mărcilor poştale este foarte importantă, în multe cazuri chiar meritorie, pentru că ideile pot genera emisiuni foarte apreciate, dar documentaristul nu este machetator. De fapt, documentarea trebuie să o facă chiar artistul. Este edificatoare mărturia lui, Şerban Zainea privind activitatea de documentare pentru realizarea machetelor unei emisiuni poştale[61].

XI. 4. Detalii din viața şi activitatea unora din cei mai importanți machetatori

Ludovic Bassarab a fost, fără îndoială, unul dintre cei mai buni machetatori români de mărci poştale. Machetele sale, realizate în tehnică mixtă, sunt în mare parte expuse la Muzeul Național Filatelic. A realizat mărci poştale între anii 1922 şi 1932. La un moment dat s-a numărat printre machetatorii preferați ai regelui. Aşa se explică scrisoarea lui Buhman trimisă Poştei la 3 aprilie 1931, prin care comunica dorința regelui de a se executa un nou timbru de aviație, pentru care Carol al II-lea a avizat pe Ludovic Bassarab şi Ary Murnu, dar se făcea cunoscut Poştei că mai poate desemna şi alți machetatori pe care să-i avizeze[62]. Printre realizările lui s-a

[60] George Ricus, *op. cit.*, - interviu cu Şerban Zainea.
[61] Şerban Zainea, *Cum am realizat emisiunea „Centenarului"*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie, 1958, pp. 39-41.
[62] A.N.R. - A.N.I.C. fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea,* dosar nr. 157/1931, f. 21.

numărat şi marca de 10 lei albastru, ce îl reprezintă pe regele Carol al II-lea primind defilarea armatei, şi care urma să se folosească în mod curent pentru corespondenţa poştală, din anul 1932. Proiectul mărcii a fost trimis regelui pentru aprobare cu adresa D.G.P.T.T. nr. 70.521 din 19 aprilie 1932[63]. Dar proiectul propus de Ludovic Bassarab nu a plăcut regelui, aşa încât a fost returnat cu indicaţia lui Eugeniu Buhman: *M.S. doreşte ca alăturatul proiect de timbre de 10 lei franco să fie modificat*[64]. Un alt pictor a refăcut, conform indicaţiilor regale, macheta propusă de Bassarab. Directorul General al Poştei, generalul Banu Florescu, îi trimitea la 27 mai 1932 câteva rânduri lui Eugeniu Buhman, pentru a însoţi timbrele refăcute de un pictor de la Fabrica de Timbre, după modelul Bassarab. Banu Florescu aprecia că efigia regelui este mai reuşită decât la Bassarab şi considera că noile lucrări executate la Fabrica de Timbre demonstrau că nu mai aveau nevoie de serviciile lui Ludovic Bassarab[65]. Pe lângă scrisoarea privată a generalului Banu Florescu ajunge la Palatul Regal şi cererea oficială de aprobare a noilor mărci de 10 lei refăcute[66]. Regele aprobă timbrele propuse, care se şi tipăresc[67]. Reacţia presei internaţionale faţă de noul timbru de 10 lei nu a fost deloc favorabilă. Astfel, revista franceză „L'Echo de la Timbrologie" nr. 876 din 30 iunie 1932, cea mai importantă şi cu cel mai mare tiraj din presa filatelică străină, anunţa la pagina 630 noul timbru românesc: *Roumanie - un nouveau 10 lei bleu claire, nous present le roi Carol figé sur un cheval en bois et saluant du bâton (de marechal) l'armée qui défile devant lui*. Presa românească a protestat pentru „ironiile de prost gust cu care francezii au primit noul timbru românesc"[68]. Reacţia francezilor faţă de refacerea proiectului lui Ludovic Bassarab se pare că a demonstrat că acesta a avut dreptate şi nu regele Carol al II-lea. Oricum, după acest episod Ludovic Bassarab nu a mai machetat decât o singură serie de timbre, „Sanatorii P.T.T." care a apărut în luna octombrie a aceluiaşi an. La Fabrica de Timbre a început să lucreze pictorul Ştefan Constantinescu. La Muzeul Naţional Filatelic este expusă macheta mărcii de 10 lei albastru care are şters cu tuş alb numele machetatorului şi nu putem afirma cu certitudine dacă este macheta originală al lui Bassarab sau macheta refăcută. Mai trebuie subliniat şi faptul că regele Carol al II-lea nu a moştenit pasiunea

[63] Idem, dosar nr. 209/1932, f. 36.
[64] *Ibidem*, f. 35.
[65] *Ibidem*, f. 44.
[66] *Ibidem*, f. 46.
[67] *Ibidem*, f. 45.
[68] * * *, *Tout est bien qui finit bien...*, în „Tribuna Filatelică", nr. 7-8, 1 septembrie 1932, p. 80.

pentru echitație a mamei sale, nu a fost niciodată un bun călăreț şi aluzia usturătoare a francezilor pentru modul cum stătea suveranul în şa a atins un punct sensibil[69].

Octav Roguski, a fost elev al lui G.D. Mirea la Şcoala de Belle Arte şi a făcut parte din generația lui Tonitza şi a lui Şirato. Mulți ani a fost conservator la Muzeul de Etnografie şi Artă Populară, al cărui director a fost Tzigara-Samurcaş. În 1925, când s-a pus problema sărbătoririi semicentenarului Societății Regale Române de Geografie, inclusiv printr-o emisiune poştală, secretarul societății, Tzigara-Samurcaş, a apelat la colaboratorul său de la muzeu pentru machetarea emisiunii, care s-a pus în circulație cu doi ani întârziere, în 1927[70].

Dimitrie Ştiubei, comandor de marină, este cunoscut mai ales pentru picturile sale marine. A realizat mărci poştale timp de peste 30 de ani, între 1931 şi 1964. Foarte multe dintre acestea nu poartă numele întreg al artistului, aşa cum se obişnuieşte, ci doar un „S" „ca un zbor de pescăruş", fapt ce-l singularizează printre machetatorii mărcilor poştale româneşti[71]. A fost unul dintre puținii graficieni care şi-au semnat şi întregurile poştale realizate[72]. A făcut parte din cercurile din jurul regelui Carol al II-lea şi în timpul domniei acestuia a machetat, singur sau în colaborare cu alți artişti, mai multe serii de timbre. Pentru aniversarea celor 50 de ani ai vasului marinei militare „Mircea", regele comunica Poştei, prin intermediul lui Buhman, că locotenentul de marină Ştiubei din Constanța lucrează la patru proiecte de timbre, care după aprobarea regală vor fi trimise Poştei[73]. Pe copia scrisorii trimisă Poştei există o notiță de mână făcută probabil de Eugeniu Buhman, conform căreia subiectele pentru această emisiune ar fi monitoare pe Dunăre şi vasul „Mircea". Trebuie reținut faptul că Poşta era încunoştiințată după ce regele hotărâse ce subiecte vor ilustra timbrele şi cine executa machetele. După aprobarea suveranului, machetele au fost trimise Poştei pentru a se tipări seria respectivă la Fabrica de Timbre[74]. Acelaşi lucru se întâmplă şi în 1935, când

---

[69] Prințul Nicolae afirma că nu şi-a văzut fratele mai mare niciodată în şa, decât în timpul paradelor când călărea un bătrân cal alb (*apud* Petre Dogaru, *op. cit.*, p.24).

[70] Ing. Ilie Demetrescu, *Jubileul Societății de Geografie 1927*, în „Filatelia", nr. 10, octombrie 1965, p. 4.

[71] Andy Constantinescu, *Memento: Dimitrie Ştiubei*, în „Filatelia" nr. 4, aprilie 1977, p. 12.

[72] Prin „întreguri poştale" se înțeleg plicurile şi cărțile poştale, emise de Poştă, care au deja imprimat timbrul ce permite utilizarea lor în serviciul poştal.

[73] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - Regele Carol al II-lea*, dosar 157/1931, f. 10.

[74] *Ibidem*, f. 28.

Buhman cerea Poştei să dea în lucru la Fabrica de Timbre o serie de 5 timbre dedicate Oficiului de Educaţie a Tineretului Român (O.E.T.R.), ale căror machete sunt executate de căpitanul Ştiubei şi aprobate de rege[75]. Relaţiile lui cu regele Carol al II-lea datează dinainte de urcarea pe tron a acestuia[76]. După Restaurația din 1930 Ştiubei devine căpitan, ulterior maior şi este numit ofiţer de ordonanţă al regelui[77]. După 1948 activitatea de machetator continuă, realizând machetele multor serii de timbre româneşti.

Şerban Zainea, cunoscut pictor şi grafician, are rezultate remarcabile în filatelie, unde a realizat între anii 1940 şi 1968 o serie de emisiuni filatelice dintre care se remarcă în mod deosebit cele realizate prin gravură. Prezentarea realizărilor lui filatelice începe de regulă cu emisiunea, foarte frumoasă de altfel, „Aniversări culturale" din 1955, prima emisiune gravată realizată în România. Se trece sub tăcere faptul că debutul filatelic al artistului a avut loc în anul 1940 când a realizat cele două timbre dedicate lui Corneliu Zelea Codreanu şi seria Majadahonda, emisă cu ocazia comemorării eroilor legionari Ion Moţa şi Vasile Marin[78]. După 1955 a

---

75 Idem dosar nr. 137/1935 f. 59 şi 60.

76 Astfel, într-o scrisoare trimisă din Bucureşti în ianuarie 1930, locotenentul Ştiubei îi mărturisea regelui regretul că nu a putut veni la Paris pentru a profita de amabilitatea şi generozitatea viitorului rege, care-i promisese sprijinul pentru realizarea unei expoziții în capitala Franței (Carol al II-lea, *op. cit*., vol. 1, pp. 35-36).

77 Eugeniu Buchman susține că intrarea lui Ştiubei în cercurile regale se datora soției acestuia, care o cunoştea de mai mulți ani pe Duduia; Dimitrie Ştiubei a realizat, la indicațiile lui Ernest Urdăreanu desenele după care s-au executat uniformele „Frontului Renaşterii Naționale (Eugeniu Arthur Buhman, *op. cit*., pp. 357 şi 457); Regele Carol al II-lea menționează în jurnalul său aranjamentele pe care le-a făcut Duduia cu familia unei anumite domnişoare Yvonica, pentru ca aceasta să stea mai mult în preajma viitorului rege Mihai, de care Marele Voievod de Alba Iulia sfârşeşte prin a se îndrăgosti (Carol al II-lea, *op. cit*., pp. 170, 171, 176, 183, 249, 250, 379, 380, 382, 384, 391, 399); Marcel – Dumitru Ciucă şi Narcis-Dorin Ion, cei care au îngrijit publicarea însemnărilor lui Carol al II-lea, au identificat enigmatica domnişoară ca fiind Yvonica Ştirbey, dar alte surse spun că este vorba despre fata vitregă a comandorului Ştiubei (Petre Dogaru, *Casa Regală, femeile fatale, masoneria şi dictatorii secolului XX*, Editura Aldopress şi Editura Tritonic, p. 210); confuzia este uşor de făcut între cele două nume, Ştirbei şi Ştiubei, care diferă doar printr-o literă.

78 Şerban Zainea a făcut parte dintre artiştii care aderaseră la Legiune, numele lui fiind întâlnit, chiar dacă nu cu lucrări de tematică legionară, printre participanții la expoziția „Munca legionară în artă" inaugurată la 22 decembrie 1940 la sala Dalles. Legăturile lui Şerban Zainea cu legionarii par să dateze mai de mult, făcând parte din grupul plastic legionar „Luchian" înființat de Alexandru Bassarab. Marca pentru poştă aeriană „Codreanu" din 1940 chiar este semnată „S.Z. Cuibul Luchian". Desigur că activitatea legionară a lui Şerban Zainea, atât cât a fost, nu a rămas fără urmări şi în 1945 a fost cercetat în vederea epurării din „Sindicatul Artelor Frumoase". Numele artistului a fost eronat trecut pe lista de

realizat multe timbre cu subiect cultural, nefiind un adept al temelor angajate. A realizat o singură marcă cu tematică comunistă, ce reproduce chipul lui V.I. Lenin, în 1960.

Ion Dumitrana ajunge la 14 ani ucenic la Fabrica de Timbre. Directorul din acea perioadă, ing. Gheorghe Ioachimescu, a urmărit îndeaproape evoluția ucenicilor, fiind preocupat de evoluțiile profesionale ale acestora. Ion Dumitrana a ajuns maistru heliograf dar s-a specializat şi ca desenator, ajungând, alături de Şerban Zainea, unul din puținii specialişti români în gravarea mărcilor. A studiat la Academia de Arte Frumoase pictura cu Alexandru Ciucurencu şi gravura cu Simion Iuca. A urmat cursuri de specializare în Franța, unde a studiat gravura cu Jules Piel, decanul de vârstă al gravorilor francezi din acea perioadă[79]. Activitatea lui artistică a fost legată de filatelie, la expozițiile artistice participând rar. A fost distins cu „Ordinul Muncii" şi „Medalia Muncii".

Harald Meschendörfer este cunoscut ca pictor şi grafician, având din 1932 propriul atelier în Braşov. Tatăl său, Adolf Meschendörfer, era colecționar de mărci poştale şi poate acest lucru a avut o influență peste ani, când a început să macheteze timbre. Între anii 1955 şi 1968 a machetat 22 serii de mărci poştale româneşti. Creațiile sale filatelice au fost premiate cu câte o medalie la expozițiile filatelice de la Bucureşti din 1958 şi 1966 precum şi la Paris în 1964. A rămas foarte cunoscut în filatelia românească prin emisiunea „Flora Carpatină" din 1957. La două din valorile nominale ale seriei, o singură dată în coala de 100 de bucăți, se găseşte o marcă ce are inițiala *M*, pe care artistul a pus-o intenționat în macheta respectivă, realizând astfel unele mărci de 100 de ori mai rare decât altele. La seria „Lumea copiilor" din 1962 apar şi copii săi pe timbre: pe timbrul de 55 de bani apar Ursula şi Wolfgang, iar pe valoarea de 1,20 lei apare Ingrid cântând la pian[80]. Una dintre cele două fete a mai fost subiectul unei alte lucrări a artistului, realizată în cărbune şi intitulată „Fetița mea dormind"[81].

---

epurări *Ştefan* Zainea. Nu se ştie cât de mult l-a ajutat această greşeală, dar în 1955 artistul apare din nou printre realizatorii de mărci poştale şi niciodată nu s-a vorbit în presa filatelică postbelică de activitatea lui ca machetator al unor timbre legionare (vezi pe larg la Mihai Pelin, *Deceniul prăbuşirilor (1940 - 1950) - viețile pictorilor, sculptorilor şi arhitecților români între legionari şi stalinişti*, Editura Compania, f. a).

[79] Andy Constantinescu, *Să pictezi, să gravezi, să creezi...*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie 1978, p. 9.

[80] Uwe Konst, *Porträts kronstädter Briefmarkenentwerfer: Ludwig Hesshaimer, Harald Meschendörfer, Oswald Adler*, în „Forschungen zur Volks- und Landeskunde", Band 46-47, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu, 2003/2004, pp. 206-218.

[81] * * *, *Expoziția Grafica 1954, grafică de şevalet, ilustrație, afiş, caricatură, grafică mică*, august-septembrie, 1954, p. 15.

XI. 5. Greşeli de machetare la mărcile poştale româneşti

Pe plan filatelic sunt foarte apreciate şi căutate cu asiduitate de către colecţionari erorile filatelice. Acestea sunt mărci poştale care prezintă abateri majore de la marca standard, emise în tiraje extrem de mici, uneori sunt chiar unicate. Ele apar ca urmare a unor neglijenţe în procesul de fabricaţie al timbrelor şi din punct de vedere tipografic sunt rebuturi, mărci care nu ar fi trebuit să ajungă în circuitul comercial. În general sunt considerate erori tipărirea în alte culori decât cele destinate mărcii respective, lipsa sau deformarea unor elemente de desen ca urmare a uzurii unor clişee etc.

Prin mărci cu greşeli de machetare se înţeleg acele timbre care au o greşeală de concepţie, în general imputabilă machetatorului, şi care apare la tot tirajul unei emisiuni poştale. Astfel de mărci nu apar ca urmare a unor defecţiuni în procesul de imprimare, ele apar din faza de machetare şi sunt considerate erori de concepţie.

Pe plan mondial au fost inventariate peste 8.000 de mărci poştale cu greşeli de machetare[82]. Jean-Paul Schroeder estima că procentul anual de mărci poştale greşit machetate este de 5%[83]. În România numărul timbrelor cu greşeli de machetare este mare, Sergiu Găbureac estimându-l, numai pentru perioada comunistă la 25%[84]. Părerea lui Andrei Potcoavă este că din totalul de 6.265 de timbre emise în România între 1858 şi 2005, 1.138 au greşeli de machetare, adică un procent de 18,2%[85]. Ambele procente par a fi exagerate, dar chiar şi 10%, cât pare a fi în realitate, este foarte mult. Desigur, numărul de mărci poştale româneşti cu greşeli de machetare, fie ele majore sau minore, este foarte mare şi ar trebui să îngrijoreze factorii de decizie ai administraţiei poştale emitente. Despre greşelile de machetare ale mărcilor

---

[82] Jean-Pierre Mangin, *Guide Mondial des Timbres Erronés*, Editions Yvert et Tellier, volume 1 et 2; fiind o lucrare de autor şi volumul de mărci poştale imens, se poate presupune că în realitate numărul mărcilor poştale de pe tot globul greşit machetate este mai mare; de altfel se spune că în anul 1960 a avut loc la Roma o expoziţie filatelică unde au fost prezentate peste 2.000 de timbre cu greşeli de machetare (Ing. Mircea-Nicolae Pătrăşcoiu, *Catalog specializat al mărcilor poştale româneşti cu „greşeli de machetare" 1858-1998*, Ediţiile „Colecţionarului", Bucureşti, 1998, p. 3).

[83] Afirmaţie făcută în prefaţa lucrării lui Jean-Pierre Mangin.

[84] Sergiu Găbureac, *De ce-i frumoasă filatelia românească*, în „Filatelia", nr. 9, septembrie 2006.

[85] Andrei Potcoavă, *Gereşeli* (sic!) *de machetare pe mărci poştale româneşti 1858-2005*, Editura Sitech, Craiova, 2008, p. 76.

poştale româneşti s-a scris mult, au fost publicate deseori semnalări în presa filatelică, au apărut chiar şi câteva volume[86]. Greşelile de machetare se pot împărți în trei categorii importante: greşeli de compoziție în grafica mărcilor poştale, greşeli ale textelor care însoțesc imaginile timbrului şi greşeli de ortografie. Prima categorie este imputabilă în totalitate machetatorului, în timp ce următoarele două categorii se datorează unor erori de documentare, care nu au fost făcute neapărat de către artist.

În prima categorie intră tot felul de greşeli de imagine, constând în general din poziționarea greşită a personajelor sau obiectelor redate pe mărcile poştale. Cea mai spectaculoasă greşeală de acest gen a apărut în anul 1993, când a fost emisă o coliță cu ocazia aniversării a 75 de ani de la Marea Unire. Colița, machetată de Aida Tasgian-Philipovici, reprezenta portretul regelui Ferdinand pe fundalul hărții României Mari. Pe hartă provinciile unite cu România în anul 1918 erau colorate în alte nuanțe de brun decât restul teritoriului. Din greşeală, cu nuanța de culoare aferentă Basarabiei a fost colorată şi Delta Dunării, care a intrat în componența statului român în 1878 şi nu în 1918[87]. După observarea greşelii colița s-a retras din circulație şi a fost înlocuită cu alta, la care tot teritoriul țării era colorat la fel. Ideea de a prezenta pe o marcă poştală harta României Mari, cu teritorii ce aparțin în prezent statelor vecine, a fost foarte îndrăzneață, pentru că nu de puține ori astfel de inițiative au avut consecințe grave în alte țări[88]. Un alt exemplu, din aceeaşi categorie, este seria emisă în 1927, intitulată „Cincantenarul Independenței", la care pe timbrele cu format orizontal scutul țării era redat greşit, cu cartierele 1 şi 4 albe, iar 2 şi 3 negre, corect fiind invers. Interesant de observat este faptul că la timbrele format vertical din aceeaşi emisiune nu există această greşeală de machetare. Machetatorul emisiunii a fost pictorul George Chirovici. Cu toate că

---

[86] Dintre acestea amintim lucrările Ing. Mircea-Nicolae Pătrăşcoiu, *Catalog specializat al mărcilor poştale româneşti cu greşeli de machetare 1858-1998*, Edițiile „Colecționarului", Bucureşti, 1998 şi Andrei Potcoavă, *op. cit*., 2008.

[87] Cristian Scăiceanu, *Roumanie 1993, BF YT 232 - Debordement sur le delta du Danube*, în „L'Echo de la Timbrologie", No. 197, juin 2006, p. 34.

[88] Teritoriul Chaco, având o suprafață egală cu jumătate din cea a Franței, a fost intens disputat în perioada interbelică între Bolivia şi Paraguay, conflictul fiind alimentat şi de timbrele pe care fiecare din cele două state le emiteau cu harta acelui teritoriu, până când în 1932 Paraguay a pus în circulație un timbru cu harta regiunii Chaco şi o inscripție care spunea că teritoriul este şi va fi paraguayan; în urma emiterii acestui timbru, Bolivia a atacat şi a început un război sângeros în care au murit peste 150.000 de oameni şi care s-a sfârşit cu victoria Paraguayului în 1935 (vezi la Guy Coutant, *La Guerre du Chaco: 150.000 de morts à cause de timbres*, în „OPUS 5", Académie Européenne de Philatélie, 2005, pp. 91-93).

greşeala datează din 1927 ea nu a fost descoperită decât în 1972, şi tocmai în Australia, de către ing. Chris Trevers, filatelist român care a semnalat eroarea în „Australian Stamp Monthly" din februarie 1972[89]. În 1932 a apărut o marcă poştală machetată de Ludovic Bassarab, care comemora 500 de ani de la moartea domnitorului Alexandru cel Bun. Anii de domnie ai acestuia sunt trecuți greşit pe marcă *1406* - 1432 în loc de *1400* - 1432. După doi ani marca a fost retrasă din circulație şi distrusă. Se spune că filateliştii au semnalat eroarea marelui istoric Nicolae Iorga, care a intervenit la regele Carol al II-lea pentru retragerea din circulație a emisiunii[90]. Au rămas în circuitul filatelic 100.000 de exemplare din tirajul inițial de 500.000, fapt ce a făcut ca timbrul să fie foarte căutat ulterior de filatelişti. Am putea considera că aceasta nu este o greşeală de machetare propriu-zisă deoarece se datorează unei erori de documentare. Lucrurile nu stau însă aşa, deoarece a fost semnalat faptul că machetatorul a propus autorităților poştale două machete, dintre care una avea anii de domnie inscripționați în mod corect. Din considerente estetice a fost preferată una din machete, din păcate cea care avea anii de domnie greşiți. Tot în categoria greşelilor de machetare trebuie inclus şi cazul din 1928, când acelaşi Ludovic Bassarab a executat machetele pentru emisiunea „Semicentenarul unirii Dobrogei cu România". Una dintre machete, realizate în tehnică mixtă, reprezintă Balcicul văzut de pe mare. Directorul Fabricii de Timbre a dat bunul de tipar pentru imprimare numai că cineva, ulterior aprobării directorului, a sesizat greşeala istorică şi o astfel de marcă poştală nu s-a imprimat niciodată[91]. Balcicul, odată cu întregul Cadrilater a intrat în componența statului român după al doilea război balcanic, în 1913, şi nu are nicio legătură cu Pacea de la Berlin din 1878, în urma căreia Dobrogea a revenit României. Chiar dacă nu este o marcă poştală, trebuie menționat în cadrul acestui capitol şi timbrul de ajutor emis în 1915, care ilustrează un soldat român privind spre munții ce despărțeau Transilvania de Vechiul Regat. În mod simbolic, din spatele munților răsare soarele. În realitate răsăritul soarelui nu poate fi văzut niciodată din vest sau nord.

A doua categorie este compusă din texte în care denumiri şi date ştiințifice sau culturale au fost folosite în mod greşit pe mărcile poştale,

---

[89] *Apud* Mihail Popovici, *O eroare de machetare fără consecințe în filatelie*, în „Filatelia", nr. 10, octombrie 1990, p. 5.

[90] * * *, *O eroare puțin cunoscută în filatelie*, în „Filatelia", nr. 1, 1 octombrie 1944, p. 10.

[91] Cristian Scăiceanu, *50 de ani de la unirea Dobrogei cu România*, în „Magazin de Filatelie, Cartofilie şi Numismatică", nr. 100, octombrie-decembrie, 2006, pp. 4-7.

fiind greşeli de fond. În România, prima greşeală de acest tip a apărut odată cu mărcile poştale, adică în 1858 când au fost emise primele patru timbre „Cap de Bour" ce aveau inscripția greşită *ПОРТО* СКРИСОРИ în loc de *ФРАНКО* СКРИСОРИ. Greşeala constă în utilizarea termenului de PORTO, care semnifică că taxele poştale se achită de destinatar pe când ideea introducerii mărcilor poştale era tocmai aceea de a găsi o modalitate care să ateste că taxele poştale se plătesc de expeditorul unei scrisori şi ar fi trebuit folosit termenul FRANCO. A doua serie de timbre „Cap de Bour" păstrează aceeaşi termeni, doar că sunt scrişi cu caractere latine. O altă greşeală de acest gen, semnalată după foarte mulți ani de la apariția timbrelor, se referă la seriile din 1943 şi 1945 , „Figuri ardelene" şi respectiv „Pentru Ardeleni", care fiecare cuprind câte un timbru dedicat lui Samuil Micu. Numai că portretul de pe mărci nu aparține corifeului Şcolii Ardelene, ci unui precursor, cu nume asemănător, episcopul Inocențiu Micu-Klein. Eroarea a fost semnalată abia în 1976[92]. În 1956 a fost emis un timbru ce aniversa 5 ani de la înființarea primelor gospodării agricole colective. De fapt, în acel an se împlineau 7 ani de la formarea primelor G.A.C.-uri, care fuseseră înființate în 1949[93]. În 1951, dată la care ar fi început înființarea primelor *colhozuri* româneşti, conform mărcii poştale din 1956, existau deja 1.029 de astfel de gospodării formate din 65.974 de familii şi care deținеau 286.640 de hectare[94], pentru că acțiunea începuse de fapt în 1949. Marca s-a retras imediat din circulație şi s-a emis alta care avea textul corect. Există mărci poştale româneşti cu greşeli penibile referitoare la numele unor personalități istorice şi artistice: *Al. Ion* Cuza (1948 - machetator A. Damian), *Niculaie* Bălcescu (1948 - machetator Ary Murnu), *Mihail* Eminescu (1950 - machetator Emerich Drocsay), *Ioan* de Hunedoara (1956 - machetator Şerban Zainea). În anul 2005 Mihai Vămăşescu a machetat o serie de timbre dedicată artiştilor români contemporani. Marca care reprezintă lucrarea „Monstrul" are inscripționat greşit numele autorului, *Cristian* Paleologu în loc de *Ciprian* Paleologu. Seria exemplelor poate continua cu folosirea unor denumiri ştiințifice greşite, în latină, pentru diverse specii de plante sau animale.

---

[92] Dan Floriţa-Seracin, *O greşeală de machetare*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie, 1976, p. 8.

[93] La 24 iulie 1949 s-au înființat primele gospodării agricole colective în județele Sibiu, Vaslui, Arad şi Cluj (Dinu C. Giurescu coordonator, *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, 2003, p. 518).

[94] *Ibidem*, p. 525.

Ultima categorie, cea a greşelilor de formă, vizează utilizarea incorectă a limbii române pe textele ce apar pe timbre. Cele mai frecvente greşeli de acest gen sunt nefolosirea punctelor în cazul abrevierilor şi lipsa punctului pe litera I.

De multe ori, din dorința de a găsi cât mai multe greşeli de machetare, au fost incluse pe lista acestora multe mărci care în opinia noastră nu se încadrează în această categorie. Pentru a exemplifica acest exces de zel precizăm că se includ printre timbrele cu greşeli de machetare şi acele mărci poştale care nu poartă numele machetatorului, deşi alte valori nominale din aceeaşi serie au inclus numele respectiv. Se invocă în aceste cazuri o prezentare neunitară a seriei. Marca poştală este în ultimă instanță reproducerea grafică a unui produs artistic şi este la latitudinea autorului dacă vrea sau nu să-şi semneze opera. Din analiza machetelor aflate în colecțiile Muzeului Național Filatelic rezultă că numele machetatorului nu era trecut întotdeauna de acesta pe machetă şi deci nu făcea parte din macheta propriu-zisă, ci pur şi simplu era adăugat ulterior, prin lipirea unei hârtii bătute la maşina de scris, sau inscripționat de mână. Sunt şi situații când autoritatea emitentă a preferat să nu treacă numele machetatorului pe timbru, din diverse motive. Sunt considerate de către unii greşeli de machetare timbrele care poartă numele machetatorului de forma „M Stoian" sau „GH. Leahu" în loc de „*M.* Stoian" sau „*Gh.* Leahu". Să ne aducem aminte că Dimitrie Ştiubei semna machetele cu acel *S* care simboliza zborul unui pescăruş. Aceste situații sunt mai mult decât discutabile, pentru că intrăm pe tărâmul artistic unde lucrurile nu mai sunt doar în alb şi negru, regulile sunt mult mai flexibile şi până la urmă machetatorul îşi poate alege un pseudonim sub care să-şi prezinte public opera. De ce nu ar putea fi considerate cele două exemple, prezentate mai sus, pseudonimul artiştilor?!

Tot în mod forțat au fost trecute la capitolul greşeli de machetare cazurile când marca poştală a fost pusă în circulație în alt an decât cel înscris pe timbru. Acest lucru s-a întâmplat în general din cauze obiective şi nu i se poate în niciun caz imputa machetatorului. Au fost câteva emisiuni machetate în 1947 care din diverse motive au fost emise abia în 1948, când numele României devenise Republica Populară Română. Considerăm nejustificată includerea printre greşelile de machetare ale unor astfel de timbre. De asemenea, se judecă uneori după regulile de acum fapte întâmplate de mult. Astfel, sunt considerate greşeli de machetare de către unii filatelişti formulări de genul „*dela*" în loc de „*de la*", „*exposiție*" sau „*expozițione*" în loc de „*expoziție*" ş.a.m.d. Trebuie avut în vedere care erau

regulile la *data emiterii timbrului*, şi mai ales dacă existau reguli sau dacă se foloseau forme paralele pentru acelaşi cuvânt. Analiza textelor de pe mărcile poştale a fost făcută de către unii filatelişti ca şi cum acestea ar fi texte obişnuite care se supun regulilor ortografice normale. O marcă poştală nu este un document obişnuit, ea este mai apropiată de afiş, de grafica reclamelor, unde intervin frecvent excepţii de la regulile de punctuaţie, generate de considerente estetice.

XI. 6. Contribuţii la stabilirea autorilor unor machete de mărci poştale româneşti

Stabilirea autorilor unor machete de timbre nu este întotdeauna un lucru simplu. Aceasta se datorează faptului că autoritatea poştală emitentă nu a înscris tot timpul numele machetatorului în colţul din dreapta jos al timbrului, aşa cum se obişnuieşte. În ceea ce priveşte documentele care să ateste numele machetatorilor, acestea sunt foarte greu de găsit pentru că nu au fost păstrate. Pe machetele timbrelor artiştii nu au trecut întotdeauna numele lor, acest fapt fiind lăsat în sarcina „Fabricii de Timbre", care câteodată a completat aceste machete cu numele machetatorilor, prin inscripţii de mână sau texte bătute la maşină, dar care uneori sunt inexacte sau ridică semne de întrebare. Aşa este cazul mărcilor din anul 1975 „375 de ani de la prima unire politică a Ţărilor Române sub Mihai-Viteazul", când numele machetatorului este trecut în mod greşit FILIPOVICI când de fapt ar fi trebuit scris PHILIPOVICI. Cu siguranţă că machetatorul ar fi ştiut să-şi inscripţioneze în mod corect propriul nume, dacă ar fi făcut el însăşi această operaţie. Mulţi autori filatelici nu precizează izvoarele informaţiilor folosite aşa încât uneori este imposibil ca acestea să fie verificate şi informaţiile eronate sunt preluate, prin citare sau nu, din autor în autor, perpetuând greşeli. Silviu N. Dragomir aprecia că „în articole, ca şi în cărţi sau cataloage, machetatorii au fost trecuţi alandala, doar prin *simple şi neverificate preluări făcute prin acel binecunoscut sistem: din autor în autor!* "(s.n.)[95]. Pentru edificare dăm un singur exemplu: machetatorul emisiunii poştale „Expoziţia filatelică binaţională Israel-România" din 1993 a fost

[95] Silviu N. Dragomir, *op. cit*.

considerat fie Marcel Iancu[96] (care ar fi realizat performanța să macheteze timbre la 12 ani după moarte!), fie Mihai Vămăşescu[97], când de fapt Aida Tasgian-Philipovici este cea care a făcut ancadramentul pentru această serie[98]. În urma cercetării machetelor originale aflate în colecțiile Muzeului Național Filatelic, a deciziilor de punere în circulație a emisiunilor poştale, atâtea câte s-au păstrat, aflate de asemenea în arhiva Muzeului Național Filatelic, a articolelor de presă şi a literaturii filatelice, am reuşit să completăm unele pete albe din lista machetatorilor, să corectăm unele inexactități. Prezentăm mai jos câteva astfel de situații:

- V. Mantu a realizat desenul seriei „Torcătoarea" emisă în 1906, conform machetei publicate în revista „Arhitectura"[99]. Petre Murea afirmă că pictorul s-a inspirat după un desen al reginei Elisabeta[100].
- Nicolae Grant este autorul desenului pentru seria „Țesătoarea"[101], după un desen al reginei Elisabeta[102], în CMPR 1984 fiind greşit trecut Costin Petrescu ca machetator.
- Alexandru Clavel este machetatorul seriei „25 de ani de la proclamarea regatului", desenul fiind publicat în presa din 1906[103].
- Firma „John Sellers and Sons" din Sheffild, Marea Britanie, a realizat matrița-mamă, în oțel, care a servit la confecționarea plăcilor de tipar cu care au fost imprimate mărcile seriei „25 de ani de la proclamarea regatului", conform poansonului de pe spatele matriței[104].
- Costin Petrescu este autorul desenului mărcii cu valoarea nominală de 5 bani din seria „Carol I - 40 de ani de domnie". Desenul a fost publicat în presa din 1906[105]. CMPR '74 consideră ca machetator pe S. Pompilian.
- Gheorghe Audisio este autorul machetei seriei „Timbru de Ajutor" din 1916. Pe mărci este trecut numele Audisio, care din păcate nu spunea mare lucru, putând fi interpretat şi ca un pseudonim. În

---

[9696] Gheorghe Tudor, Onel Lisandru, Gheorghe Mermeze, *Călăuza filatelistului – mărci poştale 1990 - 2008*, f. e., Bucureşti, 2008, p. 18.

[97] Andrei Potcoavă, *op.cit*., p. 407.

[98] Conform Deciziei nr. 14/21. 08. 1993 a D.G.P.T.T. de punere în circulație a emisiunii, aflată în arhiva Muzeului Național Filatelic.

[99] * * *, *Concursuri*, în „Arhitectura", nr. 1, ianuarie-februarie, 1906, pp. 52-54.

[100] Petre Murea, *Istoricul Timbrelor Poştale Româneşti*, Tipografia Rapid, Timişoara, 1938, p. 154.

[101] * * *, *Concursuri,...*

[102] Petre Murea, *op. cit*.

[103] * * *, *Concursuri,...*

[104] Matrițele se află în colecția Muzeului Național Filatelic.

[105] * * *, *Concursuri,...*

realitate este vorba despre un personaj cât se poate de real, ale cărui lucrări au fost premiate în 1916 la Şcoala Superioară de Arhitectură, unde era elev[106].

- Ludovic Bassarab este considerat de CMPR 1984 ca fiind machetatorul timbrelor cu valorile nominale de 1 ban, 3 bani, 50 bani, 1 leu şi 2 lei din seria „Silistra" apărută în 1913. Doar machetele mărcilor de 15 bani şi 2 lei sunt semnate de pictor, restul nu poartă nicio mențiune. De asemenea, machetele din 1928 reprezentând portretul regelui Mihai copil poartă inscripția *„revăzut şi corectat - bun de imprimat Ludovic Bassarab*", ceea ce poate sugera ideea că machetele inițiale au fost realizate de alt artist şi că Bassarab doar le-a corectat.
- Ary Murnu este autorul machetei pentru timbrele cu valorile nominale de 3 lei, 4 lei, 6 lei şi 7,5 lei din seria „Uzuale Carol al II-lea" din 1930, conform machetelor.
- Petre Grant şi Mac Constantinescu sunt autorii machetelor mărcilor poştale din seria „Recensământul populației" din anul 1930.
- Pentru seria „Centenarul Armatei" din 1931, cataloagele filatelice menționează ca machetatori pe Ary Murnu şi Ludovic Bassarab, fără a preciza ce machete a realizat fiecare. Ary Murnu a machetat valorile nominale de 25 bani, 50 bani, 2 lei şi 3 lei, iar Ludovic Bassarab pe cele de 1 leu, 7,50 lei şi 16 lei[107]. În CMPR 1974 este eronat trecut Dimitrie Ştiubei ca fiind realizatorul machetei pentru timbrul de 7,50 lei.
- Atelierul fotografic „Julietta", proprietar Klingsberg, a realizat machetele pentru colița EFIRO 1932, valorile de 3+3 lei şi 6+6 lei din seria „Jamboreea Națională Sibiu" 1932, „Luna Bucureştiului" din 1936 şi „Carol al II-lea, 10 ani de domnie" în 1940.
- Dimitrie Ştiubei, în afară de machetele deja cunoscute, a mai realizat şi seria „Oficiul pentru Educarea Tineretului Român" (O.E.T.R.) din 1935, conform machetelor de la Muzeul Național Filatelic. Tot el a machetat valorile nominale de 50+50 bani, 1+1 leu, 6+3 lei, 10+5 lei din seria „O.E.T.R. – Costume" din anul următor, ale căror machete se află la acelaşi muzeu. În 1939, acelaşi pictor a realizat cel puțin machetele valorilor nominale de 25+25 bani, 50+50 bani, 1+1 leu şi 7,5 lei din seria „Centenarul naşterii regelui Carol I", restul machetelor nefiind semnate. După 1948 a mai realizat macheta

[106] „Arhitectura" nr. 2, 1916, p. 84.
[107] A.N.R. - A.N.I.C., fond *Casa Regală - regele Carol al II-lea*, dosar nr. 137/1935, f. 70.

valorii nominale de 20 lei din seria „Aniversarea a 75 de ani Uniunea Poştală Universală" din 1949. O altă realizare, până acum necunoscută, a pictorului este seria „Pomicultură şi legumicultură" din 1955. În 1957 a realizat timbrul cu valoarea nominală de 3,25 lei din seria „Sateliții artificiali ai Pământului".

- Ştefan Constantinescu a machetat timbrele de 2+1 lei , 3+1 lei şi 4+2 lei din seria O.E.T.R. 1936.
- Ion Demetrescu a machetat seria „Jamboreea Națională Braşov" în 1936[108].
- Ioana Bassarab a machetat marca poştală cu valoarea nominală de 2+1 lei din seria „Uniunea Federațiilor Sportive din România" (U.F.S.R.) din 1937, restul valorilor fiind realizate după machetele lui Dimitrie Ştiubei.
- Aurel Bordenache a realizat machetele pentru timbrele cu valorile nominale de 50+50 bani, 2+2 lei şi 7,50 lei din seria „Straja Țării-Voievozi" 1938, restul valorilor fiind machetate de Dimitrie Ştiubei. În CMPR 1974 este trecut în mod greşit ca machetator arh. Richard Bordenache.
- Seria „Ceferiada" din 1939 este atribuită lui Gh. Chiriac şi arh. N. Nedelescu. Silviu N. Dragomir consideră că desenele aparțin arhitectului N. Nedelescu şi că doar pregătirea pentru tipar a fost făcută de Chiriac, care „*s-a trecut «moț» şi el pe mărci. Unul este artist iar celălalt simplu meseriaş, al cărui nume nici măcar nu avea ce căuta sub chenarul mărcii*"[109]. Pentru restabilirea adevărului trebuie subliniat faptul că Gheorghe Chiriac este un artist cunoscut, fiind un grafician care a participat la expoziții internaționale, prezent în dicționarele şi lexicoanele de specialitate[110].
- Iosif Cova şi Iosif Molnar, doi maeştrii ai afişului românesc, au realizat macheta coliței de la seria „1 Mai, ziua muncii" 1946. Pe timbrele seriei apar inițialele machetatorului care este identificat de CMPR 1974 ca fiind Cristea Műller, machetele nefiind semnate. Este însă posibil ca inițialele CM să provină de la cuplul Iosif Cova - Iosif Molnar, care a machetat colița emisiunii. În sprijinul acestei idei prezentăm cazul timbrelor seriei „A.R.L.U.S." din 1945, machetată de Iosif Cova şi Iosif Molnar şi unde timbrele poartă inițiale C.M.

[108] Idem, dosar nr. 149/1936, f. 16.
[109] Silviu N. Dragomir, *op. cit*., p. 157.
[110] Vezi la Octavian Barbosa, *op. cit*. p. 105 şi Mircea Deac, *op. cit.* p. 105.

sau M.C., adică Cova-Molnar sau Molnar-Cova. Cei doi artişti au mai machetat şi seria „Tineretul progresist" din anul 1946 şi „Confederația Generală a Muncii" (C.G.M.) din 1947 conform semnăturilor de pe machete. Iosif Molnar a realizat în 1959 un afiş pentru sărbătorirea a 15 ani de la *eliberarea* României. Tot el este şi autorul machetei coliței care a fost emisă în 1959 cu acest prilej.

- „Decorativa", care avea printre angajați şi colaboratori mulți artişti specializați în arta decorativă, a realizat machetele seriilor „Asociația Generală a Inginerilor din România" (A.G.I.R.), „Ziua Economiei" şi „Apărarea Patriotică", toate din 1947, fără a putea preciza numele artiştilor care au lucrat aceste machete.
- Seria „1 Mai, ziua muncii" din 1948 a fost realizată de Ion Dumitrana (valoarea de 8+8 lei) şi St. Wladimir (restul de trei machete). CMPR 1974 menționează numai pe St. Wladimir ca machetator. Tot Ion Dumitrana este autorul machetei de 30 lei din seria „Aniversarea a 75 de ani Uniunea Poştală Universală" din 1949. Artistul a mai realizat şi machetele emisiunilor „9 Mai Ziua Victoriei" şi „Ziua Copilului" din 1955. În 1956 a mai machetat valoarea de 1,75 lei din seria „Recensământul Populației", timbrul emis cu ocazia „Conferinței Internaționale a Femeilor de la Budapesta" şi seria „Insecte dăunătoare". O altă realizare a lui Ion Dumitrana este marca de 3,75 lei din seria „Sateliții artificiali ai Pământului" apărută în 1957. În 1959 a machetat timbrul de 1,60 lei din seria „Anul Geofizic Internațional".
- Drocszy[111] sau Drocsay[112] Imre, a realizat macheta timbrului de 11 lei albastru reprezentând portretul lui Mihai Eminescu din seria „Centenarul naşterii lui Mihai Eminescu" din 1950; în cataloagele filatelice numele artistului apare *Droczay* Emeric.
- Timbrele seriei „Un an de la înființarea organizației de pioneri" din anul 1950 au fost realizate de Nazarie Pavlin (valoarea de 8 lei), Angela Rosenblum (valoarea de 11 lei) şi Nicky Popescu (valoarea de 31 lei).
- Oswald Adler a realizat şi macheta timbrului emis în 1955 cu ocazia „Conferinței Sindicale Internaționale a Muncitorilor din Funcțiuni Publice şi Asimilate" care a avut loc la Viena.
- Graficianul Andrei Ionescu a machetat seria „Palatul Pionierilor din Bucureşti" apărută în 1955.

[111] Mircea Deac, *op. cit.*, p. 163.
[112] Octavian Barbosa, *op. cit.*, p. 162.

- Gh. Ceglacoff a realizat machetele grafice pentru primele 7 valori nominale din seria „Uzuale" din 1955.
- Cristea Műller a realizat macheta timbrului „Al IV-lea Congres A.R.L.U.S.", pe cea a seriei „Casa de Economii şi Consemnațiuni-C.E.C." din 1955 şi valoarea de 55 bani din seria „Recensământul Populației", din 1956.
- Alexandru I. Brătescu-Voineşti, fiul scriitorului, a machetat seria „Plante industriale" din 1955 şi „ Luna pădurii" din 1956.
- Şerban Zainea a realizat timbrul din 1956 dedicat lui Iancu de Hunedoara.
- Leonida Nazarov este autorul machetei pentru marca poştală apărută în 1957 cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la războiul de independență a României.
- Gustav Cseh a machetat timbrul de 55 bani lilas din seria „520 de ani de la răscoala de la Bobâlna".
- Aida Tasgian a realizat timbrele de 1,55 lei şi 1,75 lei din seria „Anul Geofizic Internațional" din 1959.
- Seria „Încheierea colectivizării agriculturii" din 1962 a fost machetată de Eugen Palade (valoarea de 40 bani), Ion Dumitrana (valoarea de 55 bani) şi Aurel Predescu (valoarea de 1,75 lei).

Machete de mărci poştale din seria „50 de ani de la unirea Dobrogei“ 1928. (M.N.F.)

Machete de mărci poştale din seria „50 de ani de la unirea Dobrogei“ 1928. (M.N.F.)

Machete de mărci poştale (M.N.F.)

Machete de mărci poştale (M.N.F.)

Machete de mărci poştale (M.N.F.)

Machete de mărci poştale (M.N.F.)

Machete de mărci poştale (M.N.F.)

Machete de mărci poştale (M.N.F.)

Modelare de mărci poştale (M.N.F.)

Modelar de mărci poştale seria „Vederi". 1947 **(M.N.F.)**

Modelar de culoare pentu timbrul de 11 lei din seria „Centenarul I.L. Caragiale". 1952 **(M.N.F.)**

Modelar de culoare pentru timbrul de 55 bani - din seria „60 de ani de la moartea pictorului Gh. Tattarescu". 1954 ***(M.N.F.)***

Modelar de culoare pentru timbrul de 35 bani - din seria „Luna Pădurii". 1953 ***(M.N.F.)***

Modelar de culoare pentru timbrul de 1.75 lei - din seria „Al IV-lea Festival Mondial al Tineretului şi Studenţilor pentru Pace şi Prietenie". 1953 ***(M.N.F.)***

Modelar de culoare pentru seria „Centenar M. Eminescu - supratipar". 1952 **(M.N.F.)**

Modelar pentru seria „Ziua Internațională a Copilului". 1954 **(M.N.F.)**

Modelare pentru timbrul de 55 bani muzeul „V.I. Lenin - I.V. Stalin" din seria „Muzee". 1955 **(M.N.F.)**

Modelare pentru timbrul de 55 bani – din seria „Aniversări". 1954 ***(M.N.F.)***

Modelare pentru timbrul de 5 bani - din seria „Zootehnie". 1955 ***(M.N.F.)***

Modelar pentru seria „50 de ani de la greva docherilor din Galați". 1956 ***(M.N.F.)***

Modelar de culoare pentru timbrul de 1 leu - din seria „Vânătoare". 1956 ***(M.N.F.)***

Modelar pentru timbrul de 3,25 lei - din seria „Prima planetă artificială a sistemului solar“ **(M.N.F.)**

Matrițe de mărci poştale (M.N.F.)

Concluzii

Mişcarea filatelică din România este un complex fenomen cultural, cu o răspândire deloc neglijabilă în societate, desfăşurat timp de un secol şi jumătate. Studiul întreprins de noi a vizat trei direcţii principale.

În primul rând am identificat şi analizat în mod critic informaţiile publicate în presa filatelică timp de peste un secol. În acelaşi mod au fost tratate şi alte volume de studii şi cercetări filatelice, care împreună cu presa formează literatura filatelică. Importante informaţii despre activitatea filatelică am găsit şi în lucrări sau publicaţii cu caracter cultural, artistic sau istoric.

În al doilea rând am căutat să evidenţiem interacţiunea dintre societate şi mărcile poştale emise. În acest sens am încercat să poziţionăm apariţia unor timbre în contextul istoric al epocii. Mesajul transmis de o marcă poştală are două componente. Aparent, valoarea informativă este dată doar de imaginea timbrului. La aceasta se adaugă însă o altă componentă, deseori mai subtilă, pe plan ideatic, care este determinată de contextul istoric în care a apărut timbrul respectiv. Numai prin suprapunerea celor două componente se poate înţelege în mod corect informaţia transmisă de o marcă poştală. Ilustraţia timbrului fiind evidentă, am încercat să punem în valoare în cadrul lucrării mesajul transmis de mărcile poştale în conexiune cu momentul istoric în care au apărut, pentru că acesta a avut rolul determinant. Numai aşa trebuie privite timbrele emise de-a lungul istoriei. Privind lucrurile din acest punct de vedere, regăsim fără nicio dificultate pe mărcile româneşti ideile epocii istorice în care au apărut. Foiletonarea atentă a unui album cu timbre româneşti ne aduce în faţa ochilor epoca premergătoare Unirii, domnia lui A. I. Cuza, epoca domnitorului şi apoi regelui Carol I, domnia regelui Ferdinand şi a reginei Maria, domnia regelui Carol al II-lea, domnia regelui Mihai, - cu subcapitole distincte reprezentate de scurta perioadă legionară, de anii celui de-al Doilea Război Mondial şi de instaurarea comunismului în România - , perioada comunistă ale căror timbre reliefează în mod clar cele două epoci, Dej şi Ceauşescu, şi în sfârşit, anii de după 1989.

În al treilea rând ne-am îndreptat atenţia spre fondurile arhivistice. Aici am descoperit documente inedite referitoare la fenomenul filatelic în cele mai neaşteptate locuri. Faptul că astfel de documente se găsesc în

fonduri precum Casa Regală – Regele Carol al II-lea, Casa Regală – Regina Maria personale, Consiliul de Miniştri, C. C. al P. C. R., C. A. S. B. I. sau la A. C. N. S. A. S. probează dimensiunea complexității fenomenului filatelic. Valoarea documentelor este incontestabilă pentru cercetare. Evident că şi în filatelie se întâmplă acelaşi lucru. Documentele scot din sfera prezumțiilor anumite aspecte şi le aşează temeinic în cea a certitudinilor. Aşa că, din acest punct de vedere, multe ipoteze sunt confirmate sau infirmate de documente sau lansează noi direcții de cercetare.

Coroborând rezultatele cercetărilor noastre din cele trei direcții enunțate mai sus, am reuşit să corijăm unele date privind filatelia românească, să confirmăm documentar anumite ipoteze sau să le infirmăm pe altele. În acest mod credem că am stabilizat unele informații, care în lipsa unor atestări documentare erau interpretabile. Prin eliminarea unor incertitudini, au dispărut unele pete albe din istoria mişcării filatelice româneşti. Foarte important ni se pare faptul că pe măsura aprofundării studiului ştiințific al fenomenului filatelic românesc apar noi perspective şi noi direcții de cercetare. Includem în aceste idei şi studiile interdisciplinare în cadrul cărora filatelia poate avea un aport interesant. Datorită modului cum filatelia a captat informații din cele mai diverse activități umane: artă, ştiință, cultură, sport, comerț etc., fenomenul filatelic are o complexitate surprinzătoare. Din punct de vedere ilustrativ, filatelia este utilă în cele mai diverse domenii, pentru că pe mărcile poştale se regăsesc informații din botanică, zoologie, cultură, sport, politică, civilizație şi mai ales din istorie. Interacțiunea filateliei cu toate aceste domenii se manifestă prin receptarea informațiilor şi redarea lor pe mărcile poştale, pe cele două planuri menționate mai sus, ilustrativ şi ideatic.

Cercetările întreprinse demonstrează că mişcarea filatelică este rezultatul condițiilor istorice în care a evoluat filatelia şi filateliştii. Fenomenul filatelic a fost explicat în ansamblul său, prezentând originile şi premizele care au dus la apariția, dezvoltarea şi evoluția mişcării filatelice, cu particularitățile specifice societății româneşti. Mişcarea filatelică românească a fost influențată, în mod firesc, de factori sociali, economici şi politici pentru că filateliştii au adoptat, de bună voie sau forțați de împrejurări, valorile cultural-morale ale regimurilor politice sub care au trăit. Au fost identificate şi influențe externe în filatelia românească, venind din sfera politică, culturală, artistică sau comercială.

Demersul nostru, demonstrează utilitatea cercetărilor ştiințifice asupra fenomenului filatelic. Am urmărit să evidențiem importanța pieselor filatelice ca dovezi documentare, în special pentru istorie, dar

neexcluzând alte domenii, pentru că ele lămuresc aspecte economice, sociale şi politice. Mărcile şi documentele poştale, fiind bunuri culturale, au o semnificaţie aparte în cadrul muzeelor. Includerea unor astfel de piese în patrimoniul cultural naţional mobil, chiar în clasa tezaur, demonstrează pe deplin importanţa şi utilitatea lor în cultura naţională. În cadrul geografiei culturale, filatelia a avut o contribuţie proprie. Fie că au avut loc în cadrul schimburilor culturale, fie că au fost organizate de societăţi filatelice, expoziţiile filatelice au avut un rol important pentru că timbrele promovează cultura şi istoria unei ţări. Un alt aspect al utilităţii demersului nostru credem că este reliefarea unui sector mai puţin cunoscut al artei româneşti, machetarea mărcilor poştale. Cunoaşterea machetatorilor timbrelor româneşti pune în evidenţă consacrarea unor artişti în acest domeniu şi oferă tuşe de culoare date de realizările în machetarea timbrelor ale unor artişti cunoscuţi pe plan naţional sau chiar celebrităţi mondiale, precum Juan Miró.

Fiind o lucrare de pionierat, considerăm că acest domeniu prezintă încă multe aspecte care vor putea fi cercetate şi documentate în viitorul apropiat. La începutul demersului nostru intuiam complexitatea fenomenului numit *mişcarea filatelică*. Acum, după parcurgerea unei etape de cercetări, materializată prin această teză de doctorat, am descoperit noi direcţii de cercetare, generate de conexiunile filateliei cu alte domenii, nebănuite înainte, şi realizăm că, în ciuda aparenţelor, se cunosc puţine lucruri despre acest vast subiect. De aceea credem, în urma unei atente analize a rezultatelor cercetării noastre, că filatelia, într-o abordare ştiinţifică, poate fi considerată o disciplină auxiliară a istoriei.

THE HISTORY OF THE PHILATELIC MOVEMENT IN ROMANIA

Taking into consideration the indisputable fact that the philately is circumscribed to the cultural and historic phenomenon, the aim of Mr. Cristian Scăiceanu's book thesis is to see if philately is an auxiliary discipline of the history. The phenomenon named *the philatelic movement in Romania* was analyzed in this work from another perspective, not like a hobby as the philately is generally considered. A scientifical approach of the philately was adopted, considering its connections with the society where it was developed, because if the postage stamps are deemed to be a truthful mirror of the times when they were issued, then the philatelic movement also reflects the advance of the society. The result was an interdisciplinary work, situated between the preoccupations for philately, culture and history. The book tries to clarify what the philatelic phenomenon meant for the Romanian society for almost 150 years, who were the performers who acceded on the philatelic stage and how the philately was perceived by the society.

The work numbering over 750 pages is divided in 11 chapters. The first two chapters of the thesis deal with the apparition of the passion for the postage stamp in the world, the ways by which philately arrived in our country and the first stamp collectors in Romania. The passage from the individual activity to the foundation of the first philatelic associations and their development in time, through all the stages performed by Romania at the end of the 19th century until the first decade of the 3rd millenium, is the subject of the 3rd chapter.

The next three chapters are dedicated to great collectors of the Romanian stamps, Romanians and also foreigners, among them standing out the King Carol I, the greatest Romanian philatelist of all times. The exhibition phenomenon in philately is analyzed in the 7th chapter, including the history of the philately in museums and public collections from Romania, the exposition of some philatelic colections at general exhibitions as well as to the philatelic exhibitions organized in our country.

In the 8th chapter the stamps trade is presented, made by both dealers and collectors since the 19th century. The surveillance of the philatelic phenomenon by the secret services of the former regime is

described in the next chapter and to the propaganda, which all authorities of any times tried to induce through the postage stamps they issued, is allotted the 10th chapter. The last chapter is dedicated to the artists who realized the designs of the postage stamps and the manner in which they did it. For explaining some philatelic terms used during this study, a glossary is attached. From the unpublished documents discovered in archives during the research, those important and relevant were selected and presented in annexes.

Being a pioneer's work, this field has many aspects which could be analyzed and presented in the close future.

L'HISTOIRE DU MOUVEMENT PHILATELIQUE EN ROUMANIE

Partant du fait incontesté que la philatélie se circonscrit au phénomène culturel-historique, le but de notre démarche est de voir si la philatélie est une discipline auxiliaire de l'histoire. Nous nous sommes proposé, dans ce qui suit, d'analyser le phénomène qu'on dénommera *le mouvement philatélique en Roumanie*, d'une autre perspective, pas celle du hobby, comme est en général perçue la philatélie. Nous avons choisi d'aborder la philatélie d'une manière scientifique, en prenant en considération ses connexions avec la société dans laquelle elle s'est développée, parce que, si à juste titre on dit que les timbres-poste sont un fidèle miroir des temps lors desquels ils ont été émis, cela veut dire que le mouvement philatélique reflète le parcours de la société.

C'est pour cela que nous nous sommes proposés de réaliser un ouvrage interdisciplinaire, situé entre les préoccupations de philatélie, de culture et d'histoire. Nous souhaitons éclaircir ce que le phénomène philatélique a signifié pour la société roumaine pendant près de 150 ans, qui ont été les acteurs ayant monté sur la scène philatélique et comment la philatélie a été perçue par la société.

L'ouvrage est structuré en 11 chapitres. Les deux premiers chapitres de l'ouvrage traitent de l'apparition de la passion pour le timbre-poste dans le monde, les filières par lesquelles la philatélie est arrivée dans notre pays et les premiers collectionneurs de timbres en Roumanie. Le passage de l'activité individuelle à la formation des premières associations philatéliques et leur développement au cours du temps, par toutes les étapes parcourues par la Roumanie de la fin du XIXème siècle jusqu'à la première décennie du IIIème millénaire est le sujet du chapitre III.

Vient ensuite le chapitre IV, dédié à certains grands collectionneurs de timbres-poste roumains, roumains et également étrangers. Le chapitre V traite de la confiscation de la collection philatélique du baron Wilhelm von Witzleben par les autorités militaires soviétiques en 1944, y compris l'inventaire complet de cette fabuleuse collection. Le chapitre VI est dédié à la passion du roi Carol II pour la philatélie. Le phénomène de l'exposition en philatélie est analysé dans le chapitre VII et comporte une histoire de la philatélie dans les musées et collections publiques en Roumanie,

l'exposition de certaines collections philatéliques aux expositions générales, et également les expositions philatéliques organisées dans notre pays.

Le VIIIème chapitre présente le commerce des timbres-poste, pratiqué aussi bien par les négociants que par les collectionneurs dès le XIXème siècle. La surveillance du phénomène philatélique par les services secrets est montrée dans le chapitre suivant, et la propagande que les autorités de tous temps ont essayé d'induire par les timbres-poste émis lui est allouée au chapitre X. Le dernier chapitre est dédié aux artistes ayant réalisé des maquettes de timbres-poste et la manière dont ils l'ont fait. Un glossaire est attaché pour l'explication de certains termes philatéliques utilisés tout au long de l'ouvrage. Parmi les documents inédits rencontrés au cours de la recherche dans les archives, ceux considérés comme importants et révélateurs ont été sélectionnés et sont présentés en annexes. En conclusion une manière scientifique pour aborder la passion pour les timbres-poste et beaucoup, énormément, de documents inédits découverts dans les archives.

GESCHICHTE DER PHILATELISTISCHEN BEWEGUNG IN RUMÄNIEN

Ausgehend von der unbestrittenen Tatsache, dass Philatelie ein kulturell-geschichtliches Phänomen ist, hinterfragen wir als Ziel unseres Vorhabens, ob die Philatelie als Hilfswissenschaft der Geschichte betrachtet werden kann. Wir haben uns vorgenommen, dass als „Philatelistische Bewegung in Rumänien" bezeichnete Phänomen aus einer anderen Perspektive zu analysieren, nicht jener des Hobbys, sondern wie die Philatelie allgemein wahrgenommen wird. Wir haben uns entschieden, die Philatelie wissenschaftlich zu untersuchen und dabei die Verbindungen zu der Gesellschaft, in welcher sie sich entwickelt hat, zu betrachten. Grund hierfür ist, dass so wie Briefmarken als ein getreuer Spiegel der Zeiten betrachtet werden, in welchen sie verausgabt wurden, auch die Philatelie die Entwicklung der Gesellschaft widerspiegelt. Daher haben wir eine interdisziplinäre Arbeit in den Bereichen Philatelie, Kultur und Geschichte verfasst. Wir möchten klären, was das Phänomen Philatelie für die rumänische Gesellschaft während 150 Jahren bedeutet hat, welche Akteure auf die philatelistische Bühne gestiegen sind und wie Philatelie von der Gesellschaft wahrgenommen wurde.

Die Arbeit ist in 11 Kapitel unterteilt. Die ersten beiden Kapitel stellen das Aufkommen des weltweiten Interesses für Briefmarken vor, wie die Philatelie unser Land erreicht hat und porträtiert die ersten Briefmarkensammler in Rumänien. Der Übergang von der Beschäftigung des Einzelnen mit Briefmarken zur Gründung erster Vereine von Sammlern sowie deren Entwicklung in Rumänien vom Ende des 19. Jahrhunderts bis zum ersten Jahrzehnt des 3. Jahrtausends sind Thema des dritten Kapitels.

Es folgt Kapitel 4, welches großen Sammler rumänischer Briefmarken aus dem In- und Ausland gewidmet ist. Die Enteignung der Briefmarkensammlung von Baron Wilhelm von Witzleben durch die sowjetischen Behörden im Jahr 1944 wird im fünften Kapitel dargestellt. Dem Interesse von König Karl II. für Briefmarken ist das sechste Kapitel gewidmet. Das Ausstellen von Briefmarken wird im siebten Kapitel aufgezeigt und umfasst eine Geschichte der Briefmarken in Museen und

öffentlichen Sammlungen, dem Ausstellen von Briefmarken bei allgemeinen Ausstellungen sowie bei Briefmarkenschauen.

In Kapitel acht wird der Handel mit Briefmarken dargestellt, sowohl durch Händler als auch Sammler seit dem 19. Jahrhundert. Die Überwachung der Philatelie durch die Geheimdienste wird im nächsten Kapitel untersucht, während das zehnte Kapitel den Briefmarken als Propagandainstrument der Regierenden während der unterschiedlichen Perioden gewidmet ist. Das letzte Kapitel ist den Entwerfern von Briefmarken gewidmet.

Um philatelistische Begriffe zu erklären, ist der Arbeit ein Glossar angehängt. Von den während der Archivforschungen entdeckten Unterlagen wurde eine Auswahl der wichtigsten Dokumente in den Anhang aufgenommen. Zusammenfassend ist die Arbeit eine wissenschaftliche Untersuchung der Leidenschaft für Briefmarken und viele, sehr viele einmalige Dokumente, welche in Archiven entdeckt wurden.

ÎN LOC DE POSTFAȚĂ...

Complexitatea filateliei şi contactele sale interdisciplinare

Cartea abordează un subiect inedit, ceea ce îi conferă un înalt grad de originalitate. Se poate pune întrebarea dacă abordarea unui asemenea subiect se justifică din punctul de vedere al ştiinței istoriei. Răspunsul este categoric afirmativ, fiindcă la o analiză atentă filatelia nu este o simplă pasiune de colecționar, ci are valențe culturale importante, reflectă istoria într-un mod specific iar obiectul său central, marca poştală, reprezintă unul dintre simbolurile care definesc, alături de drapel, imn şi monedă, identitatea națională şi suveranitatea unei țări. Colecționarea mărcilor şi a altor elemente ale istoriei poştale, nu poate fi despărțită de evenimentele care marchează evoluția unei țări şi astfel filatelia se înscrie printre preocupările culturale care pot prezenta un interes real în cercetarea istorică.

Volumul are un pronunțat caracter interdisciplinar, fiindcă abordează subiectul nu ca o simplă prezentare a unui „hobby" ci se bazează pe o perspectivă istorică, marca poştală fiind văzută ca un document care ilustrează epoca în care a fost emisă şi a circulat, iar colecționarea efectelor poştale – care constituie obiectul filateliei – poate fi considerată un act de cultură şi adeseori un element de cercetare ştiințifică istorică. Lucrarea analizată se bazează pe o cercetare foarte atentă şi serioasă a unei bogate bibliografii, a documentelor de arhivă şi a imaginii mărcilor poştale, depăşind de fapt conținutul titlului, fiindcă nu se limitează doar la mişcarea filatelică ci se ocupă şi cu condițiile istorice în care au fost concepute timbrele fiecărei perioade, tematica lor, rolul care li s-a atribuit în momentul emiterii lor şi evenimentele care au afectat mişcarea filatelică.

Concluziile lucrării scot în evidență trei preocupări principale ale autorului:

- identificarea şi analiza critică a informațiilor din presa filatelică şi publicațiile cu caracter cultural, artistic şi istoric;
- evidențierea interacțiunii dintre societate şi mărcile poştale emise în diferite perioade: valoarea informativă dată de imaginea timbrului cuplată cu mesajul transmis în contextul istoric dat;

- valorificarea informațiilor depozitate în fonduri arhivistice necercetate până în prezent.

Complexitatea filateliei şi contactele sale interdisciplinare cu cele mai diverse activități umane (artă, ştiință, sport, comerț, politică, civilizație, istorie etc.) sunt subliniate în concluziile lucrării. Se menționează importanța pieselor filatelice ca dovezi istorice documentare şi se subliniază importanța colecțiilor filatelice ca bunuri ale patrimoniului cultural național care trebuie protejat.

Cartea impresionează nu numai prin volumul ei ci mai ales prin seriozitatea cu care autorul a studiat subiectul în cele mai mici amănunte, prin documentarea extrem de bogată precum şi prin modul exemplar de redactare. Cercetarea întreprinsă de autor se încadrează în mod categoric în domeniul ştiințelor istorice, dar se citeşte nu numai ca o lucrare ştiințifică ci şi ca un text de mare interes cultural.

Consider că autorul merită felicitări pentru modul în care a conceput şi realizat o lucrare deosebit de interesantă, originală şi valoroasă din punct de vedere ştiințific. Volumul „Istoria mişcării filatelice din România" va fi primit cu mult interes de cititorii cu sau fără preocupări filatelice pentru că reprezintă o realizare culturală semnificativă.

Acad. **Ionel Haiduc**

Un inedit frapant...

Cristian Scăiceanu este cunoscut ca autorul unor articole de specialitate publicate de-a lungul anilor în presa filatelică. În lucrarea de față preocupările anterioare se continuă, dar amploarea lor ia proporții cu adevărat impresionante. Calitativ este o muncă de ani de zile, excelent dusă la capăt. Ce aduce nou autorul propunând această cercetare de un inedit frapant? O redefinire a legăturilor dintre filatelie şi istorie. Masiva cercetare a dlui Scăiceanu face cu totul inutilă întrebarea dacă filatelia e o ştiință auxiliară a istoriei. Pentru cine avea îndoieli demonstrația autorului este pe deplin lămuritoare: de la primele emisiuni de timbre din 1858, toți atâția paşi către afirmarea națională şi până la evenimentele ce marchează istoria zilelor noastre între filatelie şi istorie a existat o căsătorie care n-a cunoscut divorțul în nici un moment, în nicio perioadă, nici sub ocupațiile străine, nici sub dictaturile de mai mică sau mai mare durată. Filatelia a exprimat timpul istoric şi l-a marcat. Lucrarea domnului Scăiceanu scoate în evidență episoade necunoscute din istoria filateliei româneşti în urma unei asidui cercetări în arhive sau dă alte dimensiuni demersului filatelic românesc prin informația istorică descifrată şi pusă la dispoziție. De pildă, despre pasiunea filatelică a regilor Ferdinand şi mai ales Carol al II-lea, cel mai mare filatelist român al tuturor timpurilor, confiscarea colecției von Witzleben, soarta muzeului Saint-Georges, a colecțiilor Alexandru G. Cantacuzino, a colecției Academiei Române, a aceleia a Conservatorului de Timbre al Poştei Române. Evident, autorul ține seamă de contribuțiile aduse până acum istoriei filateliei româneşti, de lucrările lui Silviu N. Dragomir (cu a sa primă Istorie a filateliei româneşti), ale lui Valeriu Neaga, Leonard Paşcanu, Tiron Martin (foarte bună carte a acestuia „Istoria filateliei din Timişoara şi împrejurimi"), Valentin Berezovschi… Ține seama de toate aceste contribuții şi de multe altele (excelentă Bibliografia care însoțeşte lucrarea), dar le continuă îmbogățindu-le cu noi informații şi cu noi pagini ale lucrării Cristian Scăiceanu e convins că multe alte mărturii despre evoluția filateliei române stau în arhivele de la Muzeul Național Filatelic, de la Poşta Română, Cabinetul Numismatic al Academiei, Muzeul Național de Artă, stau în fondurile Casa Regală, Casa de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice, Muzeul Saint-Georges şi Consiliul de Miniştri sau în arhivele CNSAS. Arhivele se pot completa cu mărturiile celor implicați în mişcarea filatelică, încă în viață. Cristian Scăiceanu face şi

aceasta, în lucrarea sa, preluând amintiri de la Titus Orădean, Teodor Melnic, Gilda Roşca, Octavian Iliescu sau istoricul de artă Petre Oprea.

În România, ne spune Silviu N. Dragomir, (în volumul 4 al lucrării sale, care a apărut în 2007), sunt peste 250 de filatelişti care s-au remarcat de-a lungul anilor. Între ei unii mari precum: Dimitrie Butculescu, Constantin M. Moroiu, Heinrich Birnbach, Elias Şaraga, George Matheescu-Sinaia, Constantin Minescu, Rudolf Zoscsak, Eduard Cohen… (dl. Scăiceanu numără alți 15). Sunt şi câțiva colecționari străini care au în colecțiile lor mărci poştale româneşti valoroase. Numărul filateliştilor nu e mare (proporțional e scăzut față de al țărilor din Apusul şi Centrul Europei.). Lipsa numărului e compensată adeseori de calitatea celor existenți. Dacă ar fi să considerăm valoarea regelui Carol al II-lea după colecția sa filatelică suveranul interbelic ar fi un rege mare, nu controversat cum e şi un detestat aşa cum era în 1940 când el abdica în zgomotul căderii granițelor țării.

Lucrarea e echilibrată şi acoperă tema credem sub toate unghiurile posibile: momente şi forme ale dezvoltării filateliei în România, marii filatelişti, (specială evidențiere a colecțiilor lui Carol II şi von Witzleben), fenomenul expozițional în filatelie, comerțul filatelic, filatelia şi propaganda, artişti plastici realizatori de mărci poştale, filatelia sub supravegherea Securității.

Autorul ştie să nu tehnicizeze excesiv îngreunând lectura. Limbajul tehnic nu lipseşte, dar, pe ansamblu, textul e cursiv, de comunicare. Autorul stăpâneşte bine proprietatea termenilor şi are o exprimare de bună ținută intelectuală. O lucrare care bucură şi stârneşte interes.

Prof. univ. dr. **Ion Bulei**

O lucrare de sinteză

Exceptând unele lucrări semnate de Marcel Dănescu, Valeriu Neaga, Nicolae Tripcovici, Leonard Paşcanu, Silviu N. Dragomir şi alţi câţiva – foarte puţini – cercetători ai fenomenului filatelic, în literatura de specialitate din ţara noastră, nu exista până acum o lucrare de sinteză, unitară, consacrată mişcării filatelice din România. Aceasta fiind situaţia putem aprecia meritele lucrării lui Cristian Scăiceanu, care sub coordonarea prof. univ. dr. Ioan Opriş a reuşit să realizeze o substanţială carte dedicată acestui subiect.

Planul lucrării este bine structurat, fiecare capitol fiind dedicat unui aspect al mişcării filatelice, conexiunilor acesteia cu stadiul dezvoltării social-economice a ţării, modului în care evenimentele istorice au fost reflectate în emisiunile de mărci poştale etc., oferindu-ne posibilitatea de a cunoaşte şi înţelege etapele evoluţiei mişcării filatelice româneşti de-a lungul unui secol şi jumătate.

Autorul a realizat o excelentă lucrare dedicată fenomenului filatelic românesc. Analizele sale prezintă fenomenul filatelic din ţara noastră în strânsă legătură cu mişcarea filatelică internaţională şi cu situaţia internă din ţară, dar şi cu statutul internaţional al României. Planul lucrării este bine conceput, urmărind clarificarea numeroaselor aspecte legate de recunoaşterea mişcării filatelice din ţara noastră. La redactarea lucrării Cristian Scăiceanu a folosit o bibliografie deosebit de bogată, am spune chiar exhaustivă. De asemenea, a adus în circuitul ştiinţific numeroase informaţii inedite din arhive româneşti, aflate în circuitul public sau privat. A folosit şi numeroase surse de informare orale. Autorul demonstrează că stăpâneşte metodologia cercetării ştiinţifice, expunerea sa este clară, concluziile bine argumentate.

Prof. univ. dr. **Ion Calafeteanu**

GLOSAR DE TERMENI FILATELICI

Abklatsch. Imprimare în oglindă a imaginii unor mărci poştale pe spatele unei coli de hârtie pe care, iniţial, au fost tipărite mărci poştale în poziţie normală.

Aerofilatelie. Ramură a filateliei ce se ocupă cu colecţionarea mărcilor şi corespondenţelor circulate prin poşta aeriană.

Ancadrament. Element decorativ, care mărgineşte imaginea unei mărci poştale.

Astrofilatelie. Ramură modernă a filateliei ce se ocupă cu colecţionarea mărcilor emise în legătură cu zborurile cosmice.

Ballon monté. Balon cu echipaj, folosit de poşta franceză pentru expedierea corespondenţei poştale în timpul asediului Parisului în 1871; scrisorile expediate astfel se numesc în filatelie *ballon monté.*

Bloc. Grup de mărci poştale neseparate între ele.

Cartofilie. Disciplină distinctă de filatelie, care are drept scop colecţionarea, studierea şi expunerea, conform anumitor criterii, a cărţilor poştale ilustrate.

Clişeu. Formă de tipar cu elemente tipăritoare, executată din metal, lemn, cauciuc, sau diverse materiale sintetice.

Centru. Denumire purtată de elementul central din imaginea unei mărci poştale.

Coală de mărci poştale. Coală de hârtie, de obicei de formă dreptunghiulară, conţinând un ansamblu de mărci imprimate. Numărul mărcilor poştale tipărite pe o coală variază în funcţie de dimensiunile mărcilor, de concepţia emisiunii, precum şi de formatul colii de hârtie pe care se tipăresc.

Coliţă. Coală de hârtie de dimensiuni mici pe care sunt tipărite una sau mai multe mărci poştale (identice sau diferite, dantelate sau nedantelate), pe marginile căreia se găsesc imprimate, în cele mai multe cazuri, ornamente şi inscripţii legate de tema sau de scopul emisiunii.

Dantelură. Separarea mărcilor din cadrul unei coli, prin perforare cu ajutorul unor maşini speciale de perforat, destinată uşurării desprinderii mărcilor din coala de hârtie pe care au fost tipărite.

Efect poştal. Imprimat cu valoare, specific serviciului poştal. Se numesc efecte poştale toate imprimatele de poştă (în afara mărcilor poştale)

care au înscrisă pe ele valoarea prin simplă tipărire sau prin mărci poştale fixe.

Eroare. Marcă poştală (sau întreg poştal) care prezintă caracteristici diferite (detalii de imagine, culoare, supratipar, dantelură, hârtie etc.) faţă de cele ale mărcii (sau întregului) „tip".

Eseu. Imagine de probă realizată prin oricare din procedeele de imprimare, înainte sau în timpul tipăririi, cu scopul de a alege modelul, culoarea, hârtia şi de a controla apoi procesul de fabricaţie.

Exponat. Ansamblul de mărci poştale şi alte piese filatelice, însoţit de explicaţii, montat pe foi de expunere, destinat a fi prezentat într-o expoziţie de către un expozant.

Fals. Denumire dată mărcilor şi/sau pieselor filatelice lipsite de autenticitate, contrafăcute total sau parţial.

Filatelie polară. Ramură a filateliei care se ocupă cu colecţionarea mărcilor, documentelor şi întregurilor poştale având ca temă aspecte legate de munca şi activitatea desfăşurată în regiunile arctice şi antarctice, precum şi de modul de funcţionare a poştei în aceste ţinuturi.

Filatelie tematică. Ramură a filateliei care se ocupă cu colecţionarea mărcilor poştale şi a întregurilor poştale în funcţie de subiectul ilustrat de acestea, precum şi de informaţiile oferite de documentele filatelice sau poştale.

Filatelie tradiţională. Ramură a filateliei care se ocupă cu colecţionarea mărcilor poştale şi a celorlalte piese filatelice apărute într-una sau mai multe ţări, aranjate în ordine cronologică după catalog.

Filigran. Semn distinctiv sau inscripţie constând din desene, cifre, litere, formate în masa hârtiei sau imprimate pe aceasta. Filigranul este folosit ca marcă de fabricaţie pentru a indica proveniența hârtiei.

F.D.C. Prescurtare a expresiei engleze *FIRST DAY COVER* (plic prima zi).

Francatură. Ansamblul mărcilor poştale folosite pentru francarea unei corespondenţe sau ansamblul semnelor de francare aplicate cu ajutorul maşinilor de francat (francatură mecanică) pe o corespondenţă pentru achitarea costului transportului prin poştă, de la expeditor la destinatar, potrivit tarifului poştal.

Franco. Inscripţie pe mărci sau ştampile poştale care indică faptul că plata taxei poştale a fost plătită de către expeditor.

Greşeală de machetare. Eroare comisă de machetator, soldată cu apariţia unor emisiuni poştale cu elemente de machetare greşite.

Gumă. Denumire dată stratului adeziv de pe spatele timbrelor poştale.

Ilustrată maximă. Carte poştală ilustrată ce are aplicată pe faţă o marcă poştală şi o ştampilă. Ilustraţia cărţii poştale, a mărcii şi a ştampilei trebuie să constituie o triplă concordanţă.

Istorie poştală. Ramură a filateliei care se ocupă cu colecţionarea pieselor filatelice şi a documentelor poştale ce au legătură directă cu organizarea serviciilor poştale, cu căile de transmitere a corespondenţei poştale (în toate perioadele sau numai într-o anumită perioadă de timp), cu tarifele poştale etc.

Întreg poştal. Imprimat (plic, carte poştală, banderolă pentru ziare, blancuri poştale şi telegrafice, aerogramă, etc.) emis de administraţia poştală, care poartă tipărită figurina unei mărci fixe şi – de la caz la caz – inscripţii şi ilustraţii suplimentare, în funcţie de natura întregului poştal respectiv.

Maximafilie. Ramură a filateliei care constă în colecţionarea ilustratelor maxime.

Obliterare. Acţiune de anulare, prin ştampilare, perforare sau tipărire, a puterii de francare a unei mărci poştale lipite pe o scrisoare, pe un act sau pe un efect poştal, cu scopul de a evita refolosirea ei.

Odontometru. Instrument inventat în anul 1884 de A. Legrand, pentru măsurarea danturii mărcilor poştale.

Porto. Inscripţie pe mărci sau ştampile poştale care indică faptul că plata taxei poştale se va face de către destinatar.

Prefilatelie. Ramură a filateliei care se ocupă cu colecţionarea şi studierea documentelor poştale şi mai ales a ştampilelor poştale din perioada premergătoare apariţiei mărcilor poştale adezive.

Probă de tipar (culoare, gravură, planşă). Eşantion de tipar (în diverse culori, desene, pe diferite hârtii) în vederea alegerii şi aprobării definitive a unei mărci poştale.

Ranversat. Defecţiune de tipar ce constă în întoarcerea imaginii centrale cu 180^0 faţă de celelalte elemente ale desenului.

Reimpresiune. Denumire sub care sunt cunoscute mărcile poştale retipărite (oficial sau particular) cu plăcile sau clişeele originale (eventual reparate), după expirarea valabilităţii lor de francare (retragerea din circuitul poştal).

Supratipar. Inscripţie tipărită în negru sau în altă culoare pe o marcă poştală cu scopul de a-i modifica valoarea, destinaţia sau scopul.

Surşarj. Neologism, de provenienţă franceză – *surcharge*, cu semnificaţia supratipar.

Şarnieră. Fâşie mică de hârtie subțire, transparentă, rezistentă, gumată pe o parte, folosită de către filateliști pentru fixarea mărcilor poştale în albume.

Ştraif. Grup de mărci poştale detaşate dintr-o coală, cuplate între ele în poziție orizontală sau verticală.

Taxă de factaj. Taxă poştală percepută în trecut pentru predarea la domiciliu a trimiterilor poştale aparținând poştei.

Taxă de plată. Taxă ce trebuie achitată de către destinatar la primirea unei trimiteri poştale nefrancate sau insuficient francată.

Tête-bêche. Expresie franceză, cu semnificația cap-întors, intrată în limbajul filateliştilor pentru a indica perechi (orizontale sau verticale) de mărci poştale, aşezate în coală în poziție inversată una față de cealaltă cu 180^0

U.P.U. (Uniunea Poştală Universală). Organizație internațională la nivel guvernamental, înființată la 9 octombrie 1874 (cu denumirea, până în anul 1878, de Uniunea Poştală Generală), printre statele fondatoare figurând şi România. Scopul U.P.U. constă în promovarea colaborării între statele membre în domeniul serviciilor poştale.

Uzat, ~ ă. Timbru sau marcă poştală care – prin utilizare la francare – şi-a îndeplinit misiunea şi care poartă semnul anulării (ştampilă manuală, mecanică, linii trase cu cerneală sau cu creion chimic, perforare, rupere, etc.).

Uzuale. Mărci poştale emise în scopul satisfacerii în primul rând a necesităților poştale, având de obicei un îndelungat termen de valabilitate la francare şi care se tipăresc în număr foarte mare, fie într-un singur tiraj, fie în tiraje succesive, pe măsura cerințelor.

Valoare facială (nominală). Valoarea înscrisă pe fața mărcii poştale, exprimată în moneda țării respective, reprezentând taxa poştală pentru care este valabil timbrul conform tarifului poştal în vigoare.

Varietate. Marcă poştală care se evidențiază în cadrul emisiunii poştale din care face parte prin particularități de nuanță, dantelură, hârtie, filigran, deformări ale desenului sau tiparului, alte abateri sau neconcordanțe, etc., care o deosebesc de marca poştală tip.

Varietate de tipar. Varietate în care particularitățile se datorează tiparului.

BIBLIOGRAFIE

ARHIVE.

A. C. N. S. A. S.
Fond *Documentar*, dosare: 1 vol. 14, 99 vol. 1 şi 2, 000124 vol. 4, 000134 vol. 23, 007929 vol. 40 şi 407, 012965, 013502, vol. 20, 22, 26, 27, 28, 29, 30.

Fond *Informativ*, dosare: 256626, 256625 vol. 1 şi 2, microfilm 49089/ SB rola 574, 256624 vol. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Fond *Reţea*, dosare: 4514 / SB rola nr. 93, 076177, vol. 1 şi 2, 116304, 303248, 303249 vol. 1 şi 2, SIE 772, SIE 49331, vol. 1 şi 2.

A. N. R. - A. N. I. C.

Fond *C. C. al P. C. R. – Cancelarie vol. 1*, dosare: 46/1945, 71/1945, 363/1945, 96/1946, 162/1947, 19/1948, 130/1950, 179/1950, 193/1950, 42/1951, 80/1951, 95/1951, 7/1958.

Fond *C. C. al P.C. R. - Secţia Administrativ - Politic* dosare: 62/1953, 16/1959, 17/1959.

Fond *Consiliul de Miniştri inv. 3039*, dosare: 29/1945, 71/1945, 82/1945, 157/1945, 43/1946, 118/1946, 167/1946, 49/1947, 162/1947, 112/1951.

Fond *Consiliul de Miniştri – Cabinet N. Hodoş inv. 3116* , dosare: 1579/1949, 1581/1949.

Fond *Consiliul de Miniştri – Cabinet Bodnăraş*, dosar 49/1947.

Fond *Ministerul Agriculturii şi Silviculturii. Direcţia Gospodărie Secretariat* dosare : 103/1945 - 1949, 48/1948 - 1951, 196/1950.

Fond *Ministerul Artelor şi Informaţiilor*, dosare: 138/1948, 500/1948, 3/1949, 225/1949, 299/1949, 879/1949, 1005/1949, 145/1950, 145/1950, 299/1950.

Fond *Auşnit personal inv. 1518*.

Fond *Cantacuzino familial inv. 1289*.

Fond *Cantacuzino familial inv. 1830*.

Fond *Milcu Ştefan inv. 1097*.

Fond *Morţun V. Inv. 612*.

Fond *Muzeul Saint-Georges inv. 654*, dosare: 1, 2, 14.

Fond *Saint-Georges inv. 1126*, dosare: XVII / 48, XV /14, XV / 9.

Fond *Muzeul Saint–Georges inv. 617*, dosare: 1/1934, 2/1935, 3/1935, 5/1938, 6/1939, 7/1940, 8/1941, 10/1943, 11/1944, 12/1945, 13/1946, 14/1947, 15/1948, 18/1939-1948, 16/1949, 17/1950, 19/1947-1950, 22/1946, 24/1935, 25/1936, 26/1937, 27/1938, 29/1940, 31/1942, 32/1942, 33/1944, 34/1945, 35/1946, 36/1947, 37/1948, 38/1949,39/1945, 40/1946, 41/1945, 42/1948, 43/1949, 44/1950, 45/1938, 46/1939, 47/1940, 48/1941, 49/1942, 50/1943, 51/1944, 52/1945, 53/1946, 54/1947, 55/1948, 56/1949, 57/1950, 58/1934, 59/1935, 60/1936, 66/1942, 67/1943, 69/1945, 70/1946, 71/1947, 75/1925, 79/1939, 80/1940, 81/1941, 82/1942, 83/1943, 86/1946, 87/1947, 88/1948, 89/1949, 90/1945 - 1949.

Fond *Butculescu familial inv. 1138*, dosare: I/34, II/37, II/38, II/62, II/138, II/163, II/284, III/13, III/14, III/105, III/181.

Fond *Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Serviciul Special de Informaţii 1920 - 1949*, dosar nr. 2/1928, 21/1933, 16/1934, 22/1934, 134/1940, 92/1941, 93/1941, 190/1941, 57/1942.

Fond *Casa Regală – Oficiale*, dosare: 75/1867, 27/1870, 7/1913, 88/1914, 56 /1919, 48/1921, 3/1927 , 4/1927.

Fond *Casa Regală. Regele Carol al II-lea*, dosare: 164/1930, 157 1931, 193/1931-1937, 184/1932, 216/1932, 209/1932, 159/1933, 166/1933, 206/1933, 145/1934, 149/1934, 175/1934, 188/1934, 130/1935, 137/1935, 149/1936, 163/1936, 220/1936,101/1937, 161/1937 vol. 1 şi 2, 162/1937, 176/1937, 180/1938, 191/1938, 201/1938, 291/1938, 293/1938, 298/1938, 91/1939, 108/1939, 185/1939, 72/1940, 124/1940.

Fond *Casa Regală. Principele Carol*, dosare: 1/1923, 1/1924, 1/1925, 2/1925.

Fond *Casa Regală. Carol Caraiman*, dosare: 1/1926, 3/1927, 3/1928, 4/1928, 1/1929, 2/1929.

Fond *Casa Regală. Bunurile fostului rege Carol al II-lea*, dosare: 12/1940, 13/1940, 1/1941, 3/1942, 2/1943.

Fond *C. A. S. B. I.* pachet 146, dosar 141 lit. „W".
pachet 67, dosar nr. 50.

Fond *Casa Regală. Regina Maria Personale* dosar V / 506 / 1928.

A. M. N. A.R.
Dosar *„1952-1953 Procese verbale obiecte de patrimoniu"*.

A. M. R.
Fond *D. C. I./ 1974*, dosare: 3049, Ofițeri Activi Artilerie vol. 5, Ofițeri Activi Infanterie crt. 6/3, vol. 2 şi 19.
Fond *Memorii Bătrâni lit. „C"* dosare: 11, 12, 39, 57, dosare:
Idem lit. *„G"* , dosar 29.
Idem lit. *„F"*, dosar 5.
Idem lit. *„P",* dosar 19.
Idem lit. *„R"*, dosar 16.
Idem lit. *„S"*, dosar 8.

A. C. N. B. A. R.
Fond *Filatelie*, dosare nenominalizate şi nenumerotate.

ARHIVE FILATELICE

A.**M.N.F**.
Dosare: „Serviciul Emisiuni Reclamații A. F. R", Ordin M. T. Tc. Nr. 522/1987 privind activitatea A. F. R., A. F. R., Reglementări, Decret nr. 429/1985 privind regimul timbrelor poştale, Reclamații A. F. R., Problema Expozițiilor Filatelice, Direcția Procuraturilor Militare, Plenara A. F. R. 1987, Circulare 1987, Comenzi 1848-1958, Machete timbre-specimene 1951-

1963, Eliberări de timbre pentru albume 1053-1965, Serviciul Conservator 1936-1940 , Serviciul Conservator 1931-1935.

CATALOAGE, DICȚIONARE, ENCICLOPEDII.

- ***, *Annuaire de Roumanie, annonces de Bucarest 1885*, editor Fr. Damé
- ***, *Anuarul Bucurescilor 1885*, editor ziarul „Românul".
- ***, *Anuarul Bucurescilor pe 1886-1887*, editor Carol Göbl.
- ***, *Anuarul Bucurescilor pe1887-1888*, editor Carol Göbl.
- ***, *Anuarul Bucurescilor pe1888-1889*, editor Carol Göbl.
- ***, *Anuarul Bucureştilor*, editor Tipografia „Românul", Carol Göbl, Bucuresci, 1885
- ***, *Almanach Highlife de l'Indépendance Roumaine*, Editura Socec, Bucureşti, 1894
- ***, *Annuaire de Roumanie, guide du commerce*, editor Fr. Damé, 1884.
- ***, *Annuaire de Roumanie. Annonces de Bucarest. Guide de Commerce*, Editor Frédéric Damé, str. Clemenței 1, Bucureşti, 1882.
- ***, *Annuaire Générale de Roumanie (officiel) pour 1879, guide adresses*, editor Frédéric Damé et Emille Galli, Bucarest, 1879.
- ***, *Annuaire Générale de Roumanie, Annonces de Bucarest. Guide de Commerce*, Editor Frédéric Damé, str. Clemenței 1, Bucureşti, 1885.
- ***, *Annuaire Générale de Roumanie, guide du commerce*, Imprimerie de l'Etat, Bucarest, 1882.
- ***, *Anuarul Bucurescilor pe anul 1887/1888*, Tipografia Carol Göbl, Bucuresci.
- ***, *Anuarul General al Agriculturii, Comerciului şi Industriei României*, editor C. I. Brăiloiu, 1907.
- ***, *Anuarul General al României*, 1910.
- ***, *Anuarul General al României, adrese din Bucuresci şi districte, 1897 - 1898*, editor ziarul „l'Indépendance Roumaine", Bucuresci
- ***, *Anuarul General al României, al Comerciului, Industriei şi Administrației*, editor Emille Melbert, 1900
- ***, *Anuarul general al României, indicator al Agriculturei, Comerțului, Industriei, Magistraturei şi Administrației, lucrare patronată de Onor. Camera de Comerț şi Industrie Bucureşti, ediție revăzută şi completată cu binevoitorul concurs al Autorităților Române de Societatea nume colectiv „Anuarul General al României C. I. Brăiloiu*, Atelierele Grafice ale

„Societății în nume colectiv Anuarul General al României C. I. Brăiloiu", Bucureşti, 1908.
- ***, *Anuarul Național al României, almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte, 1891 - 1892*, editor Ch. Delattre.
- ***, *Anuarul Național al României, almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte 1893*, editor Ch. Delattre.
- ***, *Anuarul României, almanach de adrese pentru comerciu, industrie şi administrațiunile publice din Bucuresci şi districte*, editor Ch. Delattre, 1890.
- ***, *Anuarul Socec. România şi Capitala Bucureşti*, an IV, 1913
- ***, *Anuarul Socec. România şi Capitala Bucureşti,* an II, 1911
- ***, *Catalog prescurtat al Colecțiilor Al. Gh. Cantacuzino*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1919.
- ***, *Catalogul expoziției anuale de artă a Republicii Populare Române*, Bucureşti, 1950
- ***, *Călăuza oficială şi catalogul exposițiunii autorizat de comisarul general*, Atelierele Grafice Socec, Bucureşti, 1906.
- ***, *Dicționar Enciclopedic*, coordonatori generali: Marcel D. Popa, Anicuța Tudor, Alexandru Stănciulescu,. ediția a 3-a, Editura Enciclopedică, Bucureşti 1993 - 2006, 7 vol.
- ***, *Dicționarul Enciclopedic Român*, vol. 4, Editura politică, Bucureşti, 1966.
- ***, *Enciclopedia educației fizice şi sportului din România,* vol. 2, Editura Aramis*, 2002*
- ***, *Enciclopedia României*, 1943, vol. IV
- ***, *Evrei din România. Breviar biobibliografic*, Editura Hasefer, Bucureşti, 2008
- ***, *Exposițiunea Generală Română din 1906, Serbarea distribuirii premiilor şi recompenselor acordate juriului, exposanților şi colaboratorilor*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1907.
- ***, *Expoziția anuală de grafică 1956*, catalog, Bucureşti, 1956.
- ***, *Expoziția anuală de grafică 1957*, catalog, Bucureşti, 1957.
- ***, *Expoziția anuală de grafică*, 1960, catalog.
- ***, *Expoziția anuală de stat a artelor plastice (pictură, sculptură, grafică)*, catalog, 1953.

- ***, *Expoziția anuală de stat a artelor plastice 1954*, catalog, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1954.
- ***, *Expoziția anuală de stat a artelor plastice 1954*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1954.
- ***, *Expoziția de afişe I. Cova*, Bucureşti, f. a.
- ***, *Expoziția de afişe şi de grafică publicitară Molnar 62*, Bucureşti, 1962.
- ***, *Expoziția de desen satiric şi caricatură*, catalog, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1954.
- ***, *Expoziția Grafica 1954, grafică de şevalet, ilustrație, afiş, caricatură, grafică mică*, august - septembrie, 1954, Bucureşti.
- ***, *Expoziția interregională de pictură, sculptură şi grafică*, catalog, Bucureşti, decembrie 1957 - ianuarie 1958.
- ***, *Expoziția interregională de pictură, sculptură şi grafică*, decembrie 1955-ianuarie 1956, Bucureşti.
- ***, *Expoziție retrospectivă de grafică militantă*, catalog, Bucureşti, 1960.
- ***, *Noul dicționar explicativ al limbii române,* Editura Litera Internațional, Bucureşti, 2002.
- ***, *Oraşele României*, catalog de expoziție, Muzeul Național de Istorie a României, Bucureşti, 2008.
- ***, *România în timpul lui Carol I*, catalog de expoziție, Muzeul Național de Istorie a României, Bucureşti, 2006.
- ***, *România, anuarul general, lucrare sub înaltul patronaj al onor. Camerei de Comerciu şi Industrie Bucuresci, întocmit după ultimele date cu binevoitorul concurs al onor. Ministerului de Interne şi al tuturor autorităților din țară*, editor Nic. I. Anastasescu, Atelierele Grafice „Anuarul General", Bucureşti, 1909.
- ***, *Tout Bucarest. Almanach du High Life, édité par l'Indépendance Roumaine*, XIII -ème année, Imprimerie de „l'Indépendance Roumaine", 1897; 1901; 1902; 1903; 1904; 1905; 1906;
- Barbosa, Octavian, *Dicționarul artiştilor români contemporani*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1976.
- Bezviconi, Gheorghe, *Necropola Capitalei*, dicționar enciclopedic, (ediția a II-a, revăzută şi completată), Editura Museum, Chişinău, 1997, p. 152.
- Borda, Valentin, *Călători şi exploratori români*, Editura Sport – Turism, Bucureşti, 1985.
- Constantin, Paul, *Dicționarul universal al arhitecților*, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.

- Cornel, Theodor, *Figuri contimporane din România*, dicţionar biografic, Bucureşti, 1909.
- Dan, Petre, *Asociaţii, cluburi, ligi, societăţi*, dicţionar cronologic, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985.
- Deac, Mircea, *Lexicon critic şi documentar. Pictori, sculptori, desenatori din România - secolele XV - XX*, Editura Medro, Bucureşti, 2008.
- Dobre, Florica (coordonator), *Membrii C. C. al P. C. R. 1945 - 1989*, dicţionar, cu un studiu introductiv de Nicoleta Ionescu-Gură, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2004.
- Ene, Elena; Vida, Mariana, *Gravura în relief. Artişti din România 1900 - 1950,* catalog, Muzeul Naţional de Artă al României, Cabinetul de Desene şi Gravuri, Bucureşti, 1997.
- Ionescu, Grigore*, Bucureşti, ghid istoric şi artistic*, Fundaţia pentru Literatură şi Artă Regele Carol al II-lea, 1938.
- Nestorescu-Bălceşti, Horia, *Enciclopedia ilustrată a francmasoneriei din România*, cu un cuvânt înainte de acad. Dan Berindei, Editura Phobos, Bucureşti, 2005, vol. 1, 2, 3.
- Niţă, Dodo; Tomuleţ, Virgil, *Dicţionarul benzii desenate din România*, ediţia a II-a, Editura MJM, Craiova, 2005.
- Predescu, Lucian, *Enciclopedia României Cugetarea*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O. - Editura Vestala, 1999.
- Prut, Constantin, *Dicţionar de artă modernă şi contemporană*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2002.
- Rusu, Dorina N., *Membrii Academiei Române*, dicţionar, ediţia a III-a, revăzută şi adăugită cu un cuvânt înainte de Academician Eugen Simion, Editura Enciclopedică/Editura Academiei Române, Bucureşti, 2003.
- Rusu, Olga *Patrimoniul cultural ieşean, Cimitirul Eternitatea*, Editura Alfa, Iaşi, 2008.

CATALOAGE, DICŢIONARE, ENCICLOPEDII FILATELICE.

- ***, *Catalog Filatelic Oficial al Timbrelor Republicii Populare Române 1951*.
- ***, *Catalog Filatelic oficial al timbrelor Republicii Populare Române*, aprobat cu ordinul Nr. 560/1953, 1954.

- ***, *Catalogul mărcilor poştale ale Republicii Moldova, 1991 - 2001*, Editura TISH, Chişinău 2001.
- ***, *Catalogul mărcilor poştale ale Republicii Moldova, 2001 - 2006*, Editura TISH, Chişinău, 2007.
- ***, *Catalogul mărcilor poştale româneşti*, două ediţii, Bucureşti, 1959 şi 1964.
- ***, *Catalogul Timbrelor Poştale Româneşti, vol. 1, 1858 - 1947*, S. C. Impex Zimbrul Carpatin,Bucureşti, 2006.
- ***, *Catalogul expoziţiei EFIRO 1932*, f. e., f. a.
- ***, *Catalogul expoziţiei filatelice „Naţionala 66”* f. e., f. a..
- ***, *Catalogul expoziţiei filatelice „Naţionala 88”*, Bucureşti, 13 - 20 noiembrie 1988.
- ***, *Catalogul Expoziţiei Filatelice Internaţionale organizată cu prilejul Centenarului Mărcii Poştale Româneşti şi al Poştei de Stat*, Bucureşti, noiembrie 1958.
- ***, *Classiques du monde,1840 – 1940*, catalogue mondial de cotation, Edition Yvert et Tellier, 2005.
- ***, *Dallay - Timbres de France*, Édition 2003 - 2004.
- ***, *România-catalogul timbrelor poştale, volumul II, 1948-1989*, S. C. Zimbrul Carpatin, Bucureşti.
- Cojocar, Mihai, Ing., *Catalogul Timbrelor Fiscale Româneşti,* f. e., Bucureşti, 2000.
- Dănescu, Marcel, *Dicţionar filatelic*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1979.
- Dănescu, Marcel, *Filatelia de la A la Z*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1987.
- Dragomir, Kiriac; Surpăţeanu, Gh., *Catalogul mărcilor poştale româneşti*, Bucureşti, 1974.
- Dragomir, Silviu, N., *Istoria filateliei româneşti*, vol. 1-4, f. e., Bucureşti, 2000 - 2007.
- Gross, O.,Gryżewski, K., *Incursiune în lumea timbrelor*, Editura „Albatros”, Bucureşti, 1983.
- Konrad, Francisc, *România - Catalog filatelic*, publicat în trei ediţii, Oradea, 1946, 1947, 1948.
- Murea, Petre, *Istoricul timbrelor poştale româneşti 1858 - 1938*, Tipografia Rapid, Timişoara, 1938.

- Pătrăşcoiu, Mircea-Nicolae, ing., *Catalog specializat al mărcilor poştale româneşti cu „greşeli de machetare" 1858-1998*, Ediţiile „Colecţionarului", Bucureşti, 1998.
- Spineanu, Corneliu, (coordonator), *Catalogul mărcilor poştale româneşti*, vol.1-2, Bucureşti, 1984.
- Tudor, Gheorghe; Onel, Lisandru; Mermeze, Gheorghe, *Călăuza filatelistului – mărci poştale 1990 - 2008*, f. e., Bucureşti, 2008.
- Williams, L. N., *Fundamentals of Philately*, American Philatelic Society, State College, Pennsylvania, 1990.

LUCRĂRI GENERALE

- ***, *Album cu reproduceri din expoziția de stat a artelor plastice din R.P.R.* , Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1952.
- ***, *Ce e nou la expoziție*, în „Curierul Expoziției", an II, nr. 15 - 16, 15 ianuarie 1906.
- ***, *Concursuri*, în „Arhitectura", nr. 1, ianuarie-februarie, 1906.
- ***, *Cronică*, în „Buletinul Societății Numismatice Române", nr. 57 - 58, ianuarie - iunie 1926.
- ***, *Daruri oferite Reginei şi Regelui*, în "Românul" 6/18 noiembrie 1894.
- ***, *Luptători pentru pace, socialism şi fericirea poporului,* vol. I, Editura Tineretului, 1955.
- ***, *Membrii Societății Numismatice Române la 1 ianuarie 1925*, în „Buletinul Societății Numismatice Române, nr. 53 - 54, ianuarie - iuie, 1925.
- ***, *Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani*, Editura Politică, Bucureşti, 1968.
- Berindei, Dan, *Epoca Unirii*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1979.
- Berza, Mihai, *Originile heraldice ale mărcilor „Cap de Bour"*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie 1958
- Buhman, Eugeniu Arthur, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României, memorii 1898 - 1940*, ediție îngrijită de Cristian Scarlat, Editura Sigma, 2006.
- Bulei, Ion, *Lumea românească la 1900,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1981.

- Bulei, Ion, Lumea românească la 1900. Oameni, obiceiuri, moravuri, vol. II, Editura Pro, Bucureşti, 2006.
- Buzdugan, George; Luchian, Octavian; Oprescu, Constantin, C., *Monede şi bancnote româneşti*, Editura Sport – Turism, 1977.
- Cantacuzino, Alexandru, *Amintiri de la înființarea Societății Numismatice Române*, în „Buletinul Societății Numismatice Române", nr. 37, ianuarie - martie 1921.
- Capşa, Şt., *Placheta Expoziției Filatelice Române*, în „Cronica numismatică şi arheologică", nr. 95, ianuarie – februarie, 1943.
- Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune - însemnări zilnice*, editori Marcel-Dumitru Ciucă şi Narcis Dorin Ion, vol. 1, Editura Silex, Bucureşti 1995.
- Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune, însemnări zilnice*, editori Marcel-Dumitru Ciucă şi Narcis Dorin Ion, vol. 2, Editura Şansa S. R. L., Bucureşti, 1996.
- Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune, însemnări zilnice*, editori Marcel-Dumitru Ciucă şi Narcis Dorin Ion, vol. 3, Editura SATYA SAI, Bucureşti, 1996.
- Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune, însemnări zilnice*, editori Marcel-Dumitru Ciucă şi Narcis Dorin Ion, vol. 4, (1943 - 1945), Editura „Curtea Veche", Bucureşti, 2000.
- Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune, însemnări zilnice*, editori Marcel-Dumitru Ciucă şi Narcis Dorin Ion, vol. 5 (1946 - 1948), Editura „Curtea Veche", Bucureşti, 2001.
- Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune, însemnări zilnice*, editori Marcel-Dumitru Ciucă şi Narcis Dorin Ion, vol. 6 (1949 - 1951), Editura „Curtea Veche", Bucureşti, 2002.
- Carol, King of Rumania, *The First Issues of Moldavia, 1858*, în „The London Philatelist", nr. 694, septembrie 1950.
- Cartland, Barbara, *Viața scandaloasă a regelui Carol-iubirile şi pasiunile sale*, Editura Sturion, Bucureşti , 1992.
- Cioflanca, Adrian, *Rolul UTC în angrenajul totalitar*, în „22- Revista Grupului Pentru Dialog Social", 22 decembrie 2006.
- Cioroianu, Adrian, *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, Editura „Curtea Veche", Bucureşti.
- Constantin, Paul, *Arta 1900 în România*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972.

- Coposu, Corneliu, *Mărturisiri. În dialog cu Vartan Arachelian*, Editura Humanitas, 1996.
- Cosma, Gh., *Afişul românesc*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1980.
- Denize, Eugen; Mâță, Cezar, *România comunistă. Statul şi propaganda. 1948 – 1953*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2005.
- Denize, Eugen, *Propaganda comunistă în România (1948 - 1953)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009.
- Dimitriu, Dragu Victoria, *Poveşti ale Domnilor din Bucureşti*, Editura „Vremea", Bucureşti, 2005.
- Dimitriu, Dragu Victoria, *Doamne şi domni la răspântii bucureştene*, Editura „Vremea", Bucureşti, 2008.
- Dogaru, Petre, *Casa Regală, femeile fatale, masoneria şi dictatorii secolului XX*, Editura Aldopress şi Editura Tritonic., f. a.
- Dragomir, Silviu, N., *Un Bucureşti mai puțin cunoscut*, Editura Lucman, Bucureşti, 2008.
- Florescu, Gheorghe, *Confesiunile unui cafegiu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008.
- Giurescu, Dinu C., (coordonator), *Istoria României în date,* ediția a II-a revăzută şi adăugită, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2007.
- Gramatopol, Mihai, *Gustul eternității*, vol. I şi II, Editura Meridiane, 2006.
- Ilie, Oana, *Propaganda politică. Tipologii şi arii de manifestări. 1945 - 1958*, volumul I, teză de doctorat, Universitatea din Bucureşti, 2009.
- Iliescu, Octavian, *Cabinetul numismatic al Bibliotecii Academiei R. P. Române în pragul celui de al X-lea deceniu de la întemeierea colecțiilor sale*, în „Studii şi Cercetări de Bibliologie", vol. V, Editura Academiei R. P. Române, Bucureşti, 1963.
- Iliescu, Octavian, *Începuturile Societății Numismatice Române*, în „Revista de Istorie" nr. 11, noiembrie 1981.
- Ionescu, Silvan, *Fotografi în România 1840-1940*, în „Muzeul Național" vol. XX, Muzeul Național de Istorie a României, 2008.
- Ioniță, Ionel, *Muzee bucureştene după al doilea război mondial*, în „Muzeul Municipiului Bucureşti – Materiale de Istorie şi Muzeografie", vol. XVII.
- Ioniță, Ionel, *Muzee memoriale şi colecții bucureştene în perioada 1945 - 2000*, Editura Domini Serv, 2009.
- Marino, Adrian, *Viața unui om singur*, Editura Polirom, Bucureşti, 2010.

- Minescu, Constantin, *Istoria Poştelor Române*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1916.
- Moisil, Constantin, *Colecția Docan*, în „Cronica numismatică şi arheologică", nr. 101, ianuarie-martie 1935.
- Oberländer – Târnoveanu, Ernest; Ursachi, Ştefan, *Proiectul necunoscut al unor monede româneşti din metal preţios în 1969*, în „Muzeul Național", nr. XVII, 2005.
- Octavian, Tudor, *Pictori români uitați*, Editura NOI Media Print, Bucureşti, 2003.
- Olteanu, Virgil, *Ilustratori români 1850 - 2000. Repere bibliofile*, Editura Retromond, Bucureşti, 2000.
- Oprea, Petre, *Opera lui Iosif Iser în Muzeul de Artă al Republicii Socialiste România*, în „Revista Muzeelor" nr. 2, 1967.
- Oprea, Petre, *Expozanți la Saloanele Oficiale de pictură, sculptură şi grafică, 1924 - 1944*, Direcția pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Național a municipiului Bucureşti, 2004.
- Oprea, Petre, *Artişti participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice 1902 - 1937*, Editura Maiko, Bucureşti, 2006.
- Oprea, Petre, *Expozanți la Saloanele Oficiale de pictură, sculptură şi grafică 1945 - 1947*, Direcția pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Național a municipiului Bucureşti, 2007.
- Oprea, Petre, *Expoziții personale ale artiştilor plastici consemnate în presa bucureşteană a anilor 1918 - 1944*, Editura Maiko, Bucureşti, 2008.
- Opriş, Ioan, *Procesul ziariştilor „naționaliști" 22 mai – 4 iunie 1945*, Editura Albatros, Bucureşti, 1999.
- Opriş, Ioan, *Istoria muzeelor din România*, Editura Museion, Bucureşti, 1994.
- Opriş, Ioan, *Transmuseographia*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2003.
- Opriş, Ioan, *Istoricii şi Securitatea*, vol. I-II, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2004 - 2006.
- Opriş, Ioan, *Donații şi donatori*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2005.
- Opriş, Ioan, *Muzeosofie*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2006.
- Parusi, Gheorghe, *Cronica Bucureştilor, 20 septembrie 1459 - 31 decembrie 1989. Zilele, faptele, oamenii Capitalei de-a lungul a 530 de ani*, Editura Compania, 2007.
- Paul al României, *Carol al II-lea, rege al României,* Editura Holding Reporter, Bucureşti, 1991.

- Pârvan, Katiuşa, *Prezența României la expozițiile universale de la Paris- mărturii medalistice*, în „Muzeul Național", vol. XIX.
- Pârvan, Katiuşa, Tudor, Martin, *Onoarea Națiunilor. Ordine şi decorații*, catalog de expoziție temporară, vol. 4, Muzeul Național de Istorie al României, septembrie – decembrie 2009.
- Păun, Ştefan; Blănaru, Ioana, *Muzeul „Al. Saint-Georges*", Cartea Universitară, Bucureşti, 2007.
- Păunescu, Cristian, *Banca, banii şi bancherii. Pagini de istorie bancară*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2009.
- Păunescu, Cristian; Ştefan, Marian, *Legendele Bătrânei Doamne. Oameni şi întâmplări din trecutul Băncii Naționale a României,* ediția a III-a, Editura Oscar Print, 2009.
- Pelin, Mihai, *Deceniul prăbuşirilor (1940 - 1950) - viețile pictorilor, sculptorilor şi arhitecților români între legionari şi staliniști*, Editura Compania, f. a.
- Penda, Octavian Ioan, *Men, Money and Art*, album, f. e, f. a.
- Potra, George, *Din Bucureştii de altă dată*, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981.
- Potra, George, *Din Bucureştii de ieri*, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1990, 2 volume.
- Quinlan, Paul, D., *Regele Playboy Carol al II-lea al României*, Editura Humanitas, Bucureşti 2001.
- Rădulescu, Sorin, *În căutarea unui muzeu dispărut: Colecția Al. G. Cantacuzino*, în „Muzeul Național Cotroceni, Colocviul Național de Istorie, Istoria Artei Decorative, Conservare - Restaurare şi Relații Publice", vol. 1, p. 151, Bucureşti, 2009.
- Săvulescu, Constantin, *Cronologia ilustrată a fotografiei în România*, Asociația Artiştilor Fotografi, Bucureşti, 1985.
- Sima, Horia, *Era Libertății. Statul Național Legionar*, volum I, Editura Gordian, Timişoara, 1995.
- Stanciu, Cezar, *Traversând infernul, scurtă istorie a comunismului românesc (1948 – 1989)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009.
- Tănase, Stelian, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, Editura Humanitas, Bucureşti, f. a.
- Tecuceanu, Horia, *Greşeala căpitanului Apostolescu*, Editura Facla, Timişoara, 1973.

- Verzea, Mihaela, *Regina Maria - fostul principe Carol. Corespondențe din perioada regenței*, în „Magazin Istoric", decembrie 2008, ianuarie 2009, februarie 2009.
- Zaharescu, B., *Pavel Tcacenco. Conferință ținută în aula Fundației Carol I în ziua de 11 martie 1945*, Editura Partidului Comunist din România, 1945

LUCRĂRI DE SPECIALITATE (FILATELICE).

- ***, *Activitatea filatelică din țară*, în „Filatelia", nr. 3, mai-iunie 1956.
- ***, *Activitatea filatelică din țară*, în „Filatelia", nr. 5, septembrie-octombrie 1956.
- ***, *Anul filatelic 1956*, în „Filatelia" nr. 6, noiembrie-decembrie, 1956
- ***, *Asociația Filateliştilor din România*, în „Noua Revistă Filatelică Română", nr. 5, mai 1938.
- ***, *Către abonați şi cititori*, în „Revista Societății Filatelice Române" nr. 3, martie 1938.
- ***, *Cercul „Prietenii Filateliei"*, în „Filatelia", nr. 3, martie - aprilie, 1954
- ***, *Chemare către filateliştii din țară*, în „Tribuna Filatelică", nr. 6, 15 iulie 1932
- ***, *Comunicatul Ministerului Propagande*i, în „Filatelia" nr. 15, 1 august 1945.
- ***, *Cum se face schimbul de mărci cu străinătatea - indicațiile Băncii Naționale*, în „Filatelia", nr. 41 - 42, 1 septembrie 1946.
- ***, *Cum se face schimbul de mărci cu străinătatea-indicațiunile Băncii Naționale*, în „Filatelia", nr. 67, 1 octombrie 1947.
- ***, *Cum se face schimbul de timbre cu străinătatea*, în „Filatelia", nr. 9, 1 octombrie 1948.
- ***, *Cum va activa „OFIL-ul"* în „Filatelie, şah, cuvinte încrucişate ", nr. 10, 15 mai 1949.
- ***, *D.G.P.T.T. - 10 ani de activitate 1930 - 1940*, Imprimeria Națională.
- ***, *Darea de seamă a Adunării Generale din ziua de 26 Februarie 1939*, în „Revista Societății Filatelice Române", nr. 3, martie 1939.
- ***, *De la Asociația Filateliştilor din R.P.R.*, în „Filatelia", nr.12. decembrie 1958

- ***, *Dela Asociația filateliştilor din România*, în „Filatelia pentru toți", nr. 19, iulie 1933
- ***, *Demascați speculanții*, în „Filatelie" nr. 4, ianuarie 1951
- ***, *Despre cercurile filatelice*, în „Filatelie" nr. 6 martie 1951
- ***, *Din viața cercurilor filatelice*, în „ Filatelie", nr.7 - 8, aprilie - mai 1951
- ***, *Distincțiuni acordate de Prima Expoziție Filatelică Română EFIRO 1932*, în „Tribuna Filatelică " nr. 1, ianuarie 1933.
- ***, *Ecourile Expoziției Centenarului*, în „Filatelia" nr.3, iunie 1959
- ***, *EFIRO 1932, I-a expoziție de propagandă organizată de Tribuna Filatelică*, în „Tribuna Filatelică", nr. 6, 15 iulie 1932 „Tribuna Filatelică" an II, nr. 7 - 8, septembrie 1932
- ***, *Expoziția dela Piteşti*, în „Filatelie" nr. 9, iunie 1951.
- ***, *Expoziția Filatelică „Bucureşti 1958*", în „Filatelia" nr. 8, august 1958.
- ***, *Expoziția Filatelică 1948*, în „Filatelia" nr. 75, 1 februarie 1948.
- ***, *Expoziția filatelică de la Praga*, în „Filatelie", nr. 2, noiembrie 1950.
- ***, *Expoziția filatelică de la Tg. Mureş*, în „Filatelia" nr. 4 - 5, septembrie - octombrie 1955.
- ***, *Expoziția filatelică internațională dela Budapesta*, în „Filatelie", nr.13, octombrie 1951.
- ***, *Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2008, Catalog*, Bucureşti, 20 - 27 iunie 2008.
- ***, *Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2008, Palmares*, Bucureşti, 20 - 27 iunie 2008.
- ***, *Expoziția Filatelică Română (EFIRO) – Regulament*, în „Tribuna Filatelică" nr. 7 - 8, 1 septembrie 1932.
- ***, *Expoziția filatelică*, în „Filatelie, şah, cuvinte încrucişate", nr. 4, 15 februarie 1950.
- ***, *Expoziția mărcile poştale din țările de democrație populară*, în „Filatelia" nr. 2, ianuarie 1958.
- ***, *Expoziția timbrului chinez la Bucureşti /Expoziția timbrului românesc la Pekin*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie - februarie 1957.
- ***, *Expoziții în Capitală*, în „Filatelia", nr. 5, iulie - august 1954.
- ***, *Expoziții în țară*, în „Filatelia", nr. 5, iulie - august 1954.
- ***, *Expoziții*, în „Filatelia", nr. 3, martie - aprilie 1954.
- ***, *Expoziții*, în „Filatelia", nr. 4, mai - iunie 1954.
- ***, *Expoziții*, în „Filatelia", nr. 7, noiembrie - decembrie 1954.

- ***, *Fel de fel*, în „Revista Societății Filatelice Române", nr. 2, februarie 1938.
- ***, *Filateliştii Ploeşteni*, în „Filatelia" nr. 32, 15 aprilie 1946.
- ***, *Indicațiunile Băncii Naționale a României în legătură cu schimbul filatelic cu străinătatea*, în „Filatelia", nr. 62, 15 iulie 1947.
- ***, *Informațiuni*, în „ Curierul Expoziției" an II, nr. 18, 29 ian. 1906.
- ***, *Istoricul Societății*, în „Monitorul Societății Filatelice Române", nr. 1, sept. 1892.
- ***, *În atenția celor în drept*, în „Revista Societății Filatelice Române" nr. 6-7, iunie - iulie 1941.
- ***, *În întâmpinarea centenarului primelor mărci poştale româneşti*, în „Filatelia" nr. 4, iulie - august 1957.
- ***, *La Bourse de Timbres de Bucarest*, în „Timbrofilul", nr. 13, noiembrie-decembrie 1891.
- ***, *La Société Roumaine de Timbrologie*, în „Timbrofilul", nr.16, noiembrie 1892.
- ***, *Le marché aux timbres à Bucarest*, în „Timbrofilul", nr. 6, februarie 1891.
- ***, *Le Musée Postal de Bucarest*, în „Timbrofilul", an II, nr.12, octombrie 1891.
- ***, *Licitație publică filatelică*, în „Revista Societății Filatelice Române", nr. 3-4, martie-aprilie 1943.
- ***, *Lista de prețuri nr.7 ROMANIA*, în „Filatelia" nr. 20, 15 octombrie 1945.
- ***, *Manifestațiuni filatelice în oraşele Baia Mare, Sibiu şi Sighişoara*, în "Filatelie", nr. 18, martie 1952.
- ***, *Manifestări filatelice din țară*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie - februarie 1956.
- ***, *Manifestări filatelice*, în „Filatelie", nr. 12, septembrie 1951.
- ***, *Manifestări filatelice*, în „Filatelie" nr. 14, noiembrie 1951.
- ***, *Mare eveniment în lumea filatelică*, în „Filatelia", nr. 29, 1 martie 1946.
- ***, *Marea Expoziție Filatelică Română EIRO 1932*, în „Tribuna Filatelică" nr. 2 - 3, februarie - martie 1933.
- ***, *Măsuri greşite şi păgubitoare Țării*, în „Filatelia pentru toți", nr. 16, aprilie 1933.
- ***, *Medalia de aur pentru participarea țării noastre la BOPHILEX*, în „Filatelia" nr. 3, martie 1958.

- ***, *Monsieur Lucien Berthelot, Président de la Fédération Internationale de Philatélie nous parle de la fête du Centenaire*, în „Filatelia" nr.12, decembrie 1958.
- ***, *Nachrichten - Vereinsleben*, în „ Der Banater Philatelist", număr festiv, nr. 8 - 9, 1924.
- ***, *Naţionala 74 - prime impresii*, în „Filatelia" nr. 12, decembrie 1974.
- ***, *Naţionala 77 – expoziţie filatelică dedicată Centenarului Independenţei de Stat a României, Palmares*, Bucureşti, 19-26 iunie 1977.
- ***, *Noua listă de preţuri*, în „Filatelie" nr. 1, octombrie 1950.
- ***, *Noul şef al Serviciului Filatelic: o promisiune!*, în „Filatelia", nr. 66, 15 septembrie 1947.
- ***, *O afacere cu mărci poştale. Cum a fost furat Statul, anual, cu zeci de milioane* în „Porunca Vremii" din 2 noiembrie 1940 .
- ***, *O expoziţie filatelică la Câmpulung*, în „Filatelie", nr. 6, martie 1951.
- ***, *Oficiul Filatelic anunţă*, în „Filatelie" nr. 4, ianuarie 1951.
- ***, *Palmaresul Expoziţiei Filatelice „Naţionala 66"*, Bucureşti, 15 - 27 noiembrie 1966.
- ***, *Participarea R.P.R. la expoziţia filatelică dela Košice*, în „Filatelie", nr. 18, martie 1952.
- ***, *Poşta la Expoziţie*, în „ Curierul Expoziţiei", an I, nr. 8, 27 nov. 1905.
- ***, *Premiaţii expoziţiei „Bucureşti 1958"*, în „Filatelia" nr. 8, august 1958.
- ***, *Printre filateliştii din Oradea*, în „Filatelia", nr. 3, mai - iunie, 1956.
- ***, *Proces verbal al Adunării Generale a Asociaţiei Filateliştilor din România, din 22 ianuarie 1933*, în „Filatelia pentru toţi", nr. 14, februarie 1933.
- ***, *Procesul verbal nr. 23 al şedinţei din 19 iunie*, în „Analele Academiei Române" seria II-a, tom I, sesiunea extraordinară a anului 1879.
- ***, *Ridicarea restricţiilor la exportul mărcilor*, în „Filatelia pentru toţi", nr. 18, iunie 1933.
- ***, *S-a prăbuşit un mit! S-a destrămat o legendă! Poporul respiră mai liber! Trăiască Republica Populară Română!*, în „Filatelia", nr. 74, 15 ianuarie 1948.
- ***, *Sărbătorirea centenarului mărcii poştale româneşti,* în „Filatelia" nr. 12, decembrie 1958.

- ***, *Schimbul de timbre cu străinătatea*, în „Filatelie" nr. 5, februarie 1951.
- ***, *Se deschid noi magazine filatelice*, în „Filatelie" nr. 1, octombrie 1950.
- ***, *Societatea Filatelică Română, act constitutiv şi statute*, în „ Revista Societății Filatelice Române", nr. 1, ianuarie 1838.
- ***, *Societatea Română de Timbrologie*, în „Timbrofilul", nr. 13, noiembrie - decembrie 1891.
- ***, *Societatea Română de Timbrologie*, în „Timbrofilul", nr. 18, martie, 1893.
- ***, *Statutele Asociației Filateliştilor din România*, în „Filatelia pentru toți", nr. 19, iulie 1933.
- ***, *Strămoşul albumului filatelic*, în „Almanahul Filatelic" 1987.
- ***, *Timbre de Ajutor emise în 1915*, în „Filatelia pentru toți" nr. 7, iulie 1932.
- ***, *Timbrele româneşti la Paris şi Buenos Aires*, în „Filatelia" nr. 5, septembrie - octombrie 1956.
- ***, *Tout est bien qui finit bien...*, în „Tribuna Filatelică" nr. 7 - 8, 1 septembrie 1932.
- ***, *Un serviciu de studii filatelice la Direcția Poştei*, în „Filatelia", nr. 5, 1944.
- ***, *Vom avea în anul acesta timbre mai izbutite?*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie - februarie 1957.
- ***, *Ziua Minerilor*, în „Filatelia" nr. 11, august 1951.
- Albu, S., *Evocări filatelice din Oltenia*, în „Filatelia" nr. 4, aprilie 1966.
- Antoniu, Ion, S., prof. dr. ing., *Mărcile clasice străine în expoziția Centenarului*, în „Filatelia" nr. 1, februarie 1959.
- Arghir, George, prof. univ. dr. ing., *Asociația Filateliştilor din județul Cluj*, în „Curierul filatelic" nr. 31 - 32, octombrie – noiembrie 1992.
- Berezovschi, Valentin, *Evocări din istoria filateliei craiovene*, Editura Sitech, Craiova 2005.
- Birnbach, Heinrich, *Două jubilee*, în "Tribuna Filatelică", nr. 7-8, 1 septembrie 1932.
- Bleyer, Gh., arh., *Considerații asupra esteticii mărcilor poştale*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie - februarie, 1957.
- Bogdan, I., *Albumul cu timbre poştale al Direcțiunii G-le P.T.T.*, în „Revista Societății Filatelice Române", nr. 8 - 9, august - septembrie 1938.

- Chiriac, Marinel, *Celebra colecție a regelui Carol al II-lea şi soarta acesteia*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie 2006.
- Cohen, Edouard *Contributions à l'étude des essais des timbres-poste de Roumanie*, A. Molder, Lisbonne 1945.
- Cohen, Eduard, *Secretariatul General şi organizarea Expoziției EFIRO 1932*, în „Tribuna Filatelică" nr. 7 - 8, 1932.
- Cohen, Eduardo, (fără titlul), în „Filatelia" nr.11, noiembrie 1958.
- Comănescu, Toma, *Îndemn*, în „Filatelia pentru toți", nr. 8, august 1932.
- Constantinescu, Andy, *Memento: Dimitrie Ştiubei*, în „Filatelia" nr. 4, aprilie, 1977.
- Constantinescu, Andy, *Un reputat creator de mărci poştale - 70 de ani de la naşterea lui Şerban Zainea*, în „Filatelia" nr. 9, septembrie, 1977.
- Constantinescu, Andy, *Să pictezi, să gravezi, să creezi*, în „Filatelia" nr. 11, noiembrie, 1978.
- Costescu, Emilian, *Un colț de cultură românească - Muzeul Al. Saint-Georges al Fundațiilor Culturale Regale ale României*, în „Revista Societății Filatelice Române", an III, martie 1939, nr. 3.
- Coutant, Guy, *La Guerre du Chaco: 150.000 de morts à cause de timbres*, în „OPUS 5", Academie Européenne de Philatelie, 2005.
- Cristea, Liviu, dr., *Patriarhul filateliei româneşti*, în „Curierul Filatelic" nr. 34 din 1993.
- Cristescu, Eugen, *Un misterios carnet filatelic elvețian este suspect de plastografiere*, în „Atac", nr. 685, 18 august 2006.
- Crivăț, Vlad, *Grafica timbrelor româneşti*, în „Arta plastică", nr. 7 - 8, 1966.
- Cutlic, Teodor, *Unde se găsesc mărcile noastre clasice?*, în „Filatelia" nr. 5, mai 1957.
- Cutlic, Teodor, dr., *Ion Dumitrana în grafica noastră filatelică*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie, 1976.
- Cutlic, T[eodor], dr., *Şi ei au fost..., şi ei sunt filateliști*, în „Almanahul Filatelic", 1978.
- Cutlic, Teodor, *Dumitru Ştiubei*, în „Almanahul Filatelic" 1987.
- Cutlic, Teodor, dr., *Iosif Cova*, în „Filatelia" nr. 5, mai, 1981.
- Cutlic, Teodor, *Prietenii Filateliei*, în „Almanahul Filatelic" 1990.
- Dengel, Ludovic, *Istoria oficiilor particulare şi mărcile lor, foste în circulație pe teritoriul României de astăzi*, Sibiu, 1947.
- Dimitriu, Eugen, *Machetator şi ...machetatori*, în „Filatelia", nr. 9, septembrie, 1990.
- Dinulescu, Puşi, *Defecte de tipar*, în „Almanahul Filatelic" 1981.

- Dobrescu, Dan, *Cuvântul editorului*, în „Philatelica.ro" nr. 5, decembrie 2009.
- Dragomir, Kiriac, *Ştampilografie poştală (România 1822 - 1910)*, f. e, f. a.
- Dragomir, Silviu, N., ing.. *Remember*, în „Almanahul Filatelic" 1981
- Dragomir, Silviu, N., *Din istoria filateliei româneşti*, în „Almanahul Filatelic" 1987.
- Dragomir, Silviu, N., *Din istoria filateliei româneşti*, în „Almanahul Filatelic" 1989
- Dragomir, Silviu, N., *Constantin M. Moroiu - un filatelist veşnic controversat*, în „Filatelia", nr. 3, martie 2002.
- Dragomir, Silviu N., *Interviu cu un vechi filatelist profesionist ce face parte din istorie: Marco Martin*, în „Filatelia" nr. 9, septembrie 2002.
- Dragomir, Silviu N., *Restituir : Baronul Job Wilhelm von Witzleben*, în „Filatelia" nr. 10, octombrie 2003.
- Dragomir, Silviu, N., *In Memoriam, Interviu la „masa umbrelor"*, în „Filatelia", nr. 6, iunie 2009.
- Dragoteanu, Mircea, dr., *Istoria poştelor locale transilvănene, Păltiniş (Hohe Rinne), Bistra, Măgura*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 1998.
- Fery, F., *Medalia expoziției filatelice*, în „Cronica numismatică şi arheologică", nr. 56 - 62, mai – august, 1925.
- Dumitrescu, Dan, ing., *Iuliu Popper, regele Țării de Foc – 150 de ani de la naştere* -, în „Romfilatelia", nr. 6, iunie 2007.
- Florița-Seracin, Dan, *O greşeală de machetare*, în „Filatelia" nr. 4, aprilie, 1976.
- Găbureac, Sergiu, *De ce-i frumoasă filatelia românească*, în „Filatelia" nr. 9, septembrie 2006.
- Gheorghiu, C. N., ing., *Importanța presei filatelice*, în „Revista Filatelică Română", nr. 2, februarie 1937.
- Ghermănescu, M., *O părere autorizată, schimbul cu străinătatea trebuie reglementat*, în „Filatelia", nr. 44, 15 octombrie 1946.
- Grozea, Aurel, *„Coghiz"-ul, oficiul de difuzare filatelică, instrument de cultivare a maselor. Câteva cuvinte despre organizarea filateliei în Rusia Sovietică*, în „Filatelia", nr. 2, 15 octombrie 1944.
- Grozea, Aurel, *S-a înființat ora filatelică la radio*, în „Filatelia", nr. 75, 1 februarie 1948.
- Haiduc, Ionel, acad., *Filatelia şi istoria chimiei*, în „Romfilatelia", nr. 1, august 2006.

- Heimbüchler, Fritz, *Romania – The Bull's Heads of Moldavia 1852-1862*, f. e., f. a.
- Huron, Alain, *La vie de Joseph Osmond Barnard, le graveur des „Post Office" de l'Île Maurice*, în „Opus 5", Académie Européenne de Philatélie, 2005.
- Huron, Alain, *Le blue Penny Museum, Musée d'histoire et d'art de l'Île Maurice* în „Opus 5", Académie Européenne de Philatélie, 2005.
- Huron, Alain, *Les „Post Office" d'Île Maurice, entre légende et réalité*, în „Opus 5", Académie Européenne de Philatélie, 2005.
- Iohan, H., *Ion Dumitrana - la 25 de ani de activitate*, în „Filatelia", nr. 11, noiembrie, 1972.
- Ionescu – Quintus, Mircea, *Pasiunea mea, filatelia!*, în „Romfilatelia", număr pilot, iulie 2006.
- Kállai, László; Popescu, G.; Ghițeanu, Marian, *În 20 de ani Poşta a prăpădit Tezaurul filatelic românesc*, în „Ziua", nr. 4690, 13 noiembrie 2009.
- Kállai, László, *Împotrivă*, în „Philatelica.ro", nr. 2, iunie 2009.
- Konst, Uwe, *Porträts kronstädter Briefmarkenentwerfe: Ludwig Hesshaimer, Harald Meschendörfer, Oswald Adler*, în „Forschungen zur Volks- und Landeskunde", Band 46 - 47, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu, 2003/2004.
- Kurzberg, A. , *Filatelie sau Filotelie*, în „Revista Filatelică Română", nr. 3, martie 1937.
- Levy, A. D., *Amintiri de demult*, în „Filatelia" nr. 66, 1947.
- Mangin, Jean- Pierre, *Guide Mondial des Timbres Erronés*, volume 1 - 2, Editions Yvert et Tellier, f. a.
- Marino, Adrian, *Gânduri despre timbre*, în „Almanahul Filatelic", 1987.
- Marino, Adrian, *Sensul filatelic*, în „Almanahul Filatelic" 1987.
- Martin, Tiron; Opriş, Ion, *Contribuții la istoria filatelică a Sibiului şi împrejurimilor*, în „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina", nr. 1, februarie, nr. 2, iunie, nr. 3, septembrie, nr. 4 noiembrie 1995, nr. 1 februarie şi nr. 2 iunie 1996.
- Martin, Tiron; Opriş, Ion, *Activitatea filatelică la Sibiu şi o serie de localități din Ardeal şi Banat în perioada 1940 - 41*, în „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina", nr. 3, noiembrie, 1996.

- Martin, Tiron; Opriş, Ion, *Activitatea filatelică la Sibiu şi o serie de localităţi din Ardeal şi Banat în perioada 1940 - 41*, în „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina", nr. 3, noiembrie, 1996.
- Martin, Tiron, Opriş, Ion, *Activitatea filatelică la Sibiu şi o serie de localităţi din Ardeal şi Banat în anii 1942 - 1943*, în „Cercul de studii pentru istorie poştală Ardeal, Banat, Bucovina", nr. 4, decembrie, 1996.
- Martin, Tiron, *Istoria filateliei în Timişoara şi împrejurimi*, Editura „Eurobit", Timişoara, 2003.
- Matheescu, George, *Pentru Congresul dela Bucureşti*, în „Der Banater Philatelist", număr festiv 8 - 9, 1924.
- Matheescu, George, *Chemare către Filatelişti*, în „Tribuna Filatelică", nr. 7 - 8, 1 septembrie 1932.
- Melnic, Teodor, *Remember*, în „Filatelia" nr. 9, septembrie 2002.
- Minescu, Constantin, *Prima emisiune a timbrelor poştale în Moldova cap de zimbru rotunde*, în „Revista Filatelică Română ", nr. 2, februarie 1937.
- Mircu, M[arius], *La fabrica „Electromagnetica" din Bucureşti s-a născut un cerc filatelic muncitoresc*, în „Filatelia", nr. 2, martie - aprilie 1956.
- Mircu, Marius *1957 Cercul filatelic Bucureşti*, în „Îndrumarul filatelistului", 1968.
- Mircu, Marius, *Vă amintiţi de expoziţia din 1950?,* în „Îndrumarul filatelistului", 1968
- Monteoru, T., *Statutul şi filatelia*, în „Filatelia", nr. 56, 15 aprilie 1947.
- Morgenstern, Ernest, *Drepturile şi îndatoririle filateliştilor*, în „Îndrumarul filatelistului",1968.
- Nathansohn, Wilhelm, *Proces Verbal al Adunării Generale a Asociaţiei Filateliştilor din România din 20 ianuarie 1935*, în „Filatelia pentru Toţi", nr. 37, ianuarie 1935.
- Neaga, Valeriu, S., dr., *Începuturile activităţii filatelice româneşti,* în „Filatelia" nr. 7 - 8, iulie – august 1998.
- Neaga, Valeriu, S., dr., *Activitatea filatelică românească în perioada interbelică (1918 - 1940*), în „Filatelia" nr. 9, septembrie 1998.
- Neaga, Valeriu, S., dr., *Vsevolod Surjicov (1925 – 1976)*, în „Filatelia", nr. 3, martie 2000.
- Neaga, Valeriu, S., dr., *Incursiuni în istoricul filateliei bucureştene*, în „Filatelia", nr. 7 - 8, iulie - august 2001.

- Paşcanu, Leonard, *Va avea România un muzeu poştal?*, în „Filatelia" nr. 3, martie 1998.
- Paşcanu, Leonard, *Colecția George Cantacuzino-Nababul*, în „Filatelia" nr. 10 octombrie 1998.
- Paşcanu, Leonard, *A apus soarele filateliei româneşti*, în „Filatelia", nr. 3, martie 1999.
- Paşcanu, Leonard, *Noi date privind placheta expoziției EFIRO - 1932*, în „Filatelia" nr. 11, noiembrie 2002.
- Paşcanu, Leonard, *Alexandru Cantacuzino Răfoveanu* în „Filatelia" nr. 12 decembrie 2002.
- Paşcanu, Leonard, *Întoarcerea regelui filatelist!*, în „Filatelia" nr. 2, februarie 2003.
- Paşcanu, Leonard, *Cine a fost primul filatelist român?*, în „Filatelia" nr. 3, martie 2003.
- Paşcanu, Leonard, *Medalia expoziției filatelice - Bucureşti 1924*, în „Filatelia" nr.7 - 8 iulie – august 2004.
- Paşcanu, Leonard, *Societatea Timbrophilă din Bucureşti - 1903*, în „Filatelia", nr. 12, decembrie 2004.
- Paşcanu, Leonard, *Monaco - 1928. Prima Expoziție Filatelică Internațională unde a participat un filatelist român: GEORGE MATHEESCU-SINAIA*, în „Filatelia" nr. 3, martie 2005.
- Paşcanu, Leonard, *Diplomatul Nicolae Titulescu - pasionat filatelist*, în „Filatelia" nr. 6, iunie 2005.
- Paşcanu, Leonard, *Colecția filatelică a regelui Carol al II-lea a fost furată!*, în „Filatelia" nr. 12, decembrie 2005.
- Paşcanu, Leonard, *Realitate sau fals periculos?*, în „Filatelia" nr. 7, iulie 2006.
- Paşcanu, Leonard, *Statutele Societății Filatelice Române din Iaşi - 1903*, în „Filatelia", nr.10, octombrie 2007.
- Paşcanu, Leonard, *Expertize şi experți*, în „Filatelia", nr. 1, ianuarie 2009.
- Paşcanu, Leonard, *O variantă neaprobată a vignetei Expoziției Generale din 1906*, în „Filatelia" nr. 2, februarie 2009.
- Paşcanu, Leonard, *Fiscalotelia, o nouă ramură a filateliei?*, în „Filatelia", nr. 6, iunie 2009.
- Paşcanu, Leonard, *Prima expunere publică a unei colecții filatelice în România*, în „Filatelia", nr. 7 - 8, iulie - august, 2009.
- Pătraşcu, Ion, *Începuturile filateliei în Oltenia*, în „Filatelia" nr. 3, 1967.

- Pârlogeanu, Adrian, *Din lumea interlopă a mărcilor poştale, crime, falsuri, escrocherii*, Editura Aldus, 1999.
- Poiană, Ion, dr., *Falsuri şi contrafaceri în filatelie*, Editura Alma Mater, Sibiu, 2006.
- Popa, Ioan, *Din viața filatelică olteană*, în „Filatelia", nr. 12, 15 noiembrie 1948.
- Popescu, Traian; Strejnicu, Flor, *Din lupta exilului românesc din Spania împotriva comunismului*, Editura Imago, Sibiu, 1994.
- Popovici, Mihail, *O eroare de machetare fără consecințe în filatelie*, în „Filatelia" nr. 10, octombrie 1990.
- Popovici, Mihail, ing., *Ecouri EFIRO 98*, în „Filatelia" nr. 10 octombrie 1998.
- Potcoavă, Andrei, *Gereşeli* (sic) *de machetare pe mărci poştale româneşti 1858 - 2005*, Editura Sitech, Craiova, 2008.
- Racoviceanu, Grigore, *O vizită la Fabrica de Timbre*, în „Filatelia", nr. 12, 15 iunie 1945.
- Racoviceanu, Grigore, *Ştampile vechi româneşti*, în „Filatelia", nr. 35, 15 iunie 1946.
- Racoviceanu, Grigore, *Ştampilele poştale folosite în Țările Române până în anul 1881*, Editura Transporturilor şi Telecomunicațiilor, Bucureşti, 1963.
- Racoviceanu, Grigore, *Collections et études des timbres classiques roumains*, în „Balasse Magazine", nr. 225, avril 1976.
- Racoviceanu, Grigore; Konya, Eduard, *Falsurile „Moroiu"*, în „Filatelia", nr. 4, aprilie 1968.
- Ricus, George, *O oră cu un creator de mărci poştale*, în „Filatelia" nr. 4, iulie - august, 1957.
- Ruga, Lucian, *Un muzeu al filateliei*, în „Filatelia", nr. 2, 15 octombrie 1944.
- Săndulescu, Ovidiu, *Filateliştii gălățeni s-au constituit în cerc filatelic sub auspiciile filialei ARLUS*, în „Filatelia", nr. 10, 15 octombrie 1948.
- Săndulescu, Ovidiu, *Activitatea cercului filatelic ARLUS din Galați*, în „Filatelie, Şah, Cuvinte încrucişate", nr. 4, 15 februarie 1949.
- Săvoiu, Emanoil, *Din viața filatelică de la sfârşitul secolului trecut*, în „Almanahul Filatelic" 1985.
- Scăiceanu, Cristian, *Montaj sau trucaj*, în „Filatelia" nr. 11, noiembrie 1991.

- Scăiceanu, Cristian, *Încetarea activității poştelor străine în România - 1869*, în ***, „România în timpul lui Carol I", catalog de expoziție, Muzeul Național de Istorie a României, Bucureşti, 2006.
- Scăiceanu, Cristian, *Roumanie 1993, BF YT 232 - Debordement sur le delta du Danube*, în „L'Echo de la Timbrologie", No. 197, juin 2006.
- Scăiceanu, Cristian, *Impresii de la expoziția filatelică mondială „Washington 2006"*, în „Filatelia", nr. 8, august 2006.
- Scăiceanu, Cristian, *50 de ani de la unirea Dobrogei cu România*, în „Magazin de Filatelie, Cartofilie şi Numismatică, nr. 100, octombrie-decembrie, 2006.
- Scăiceanu, Cristian, *Filatelia la Parlamentul European*, în „Philatelica.ro", nr. 2, iunie 2009.
- Schafhütl, Carol, *Amintirile unui filatelist*, în „Filatelia", nr. 46, 15 noiembrie 1946.
- Schafhütl, Carol, *Expoziții filatelice în România*, în „Filatelia", an III, nr. 47 (53), 1 decembrie 1946.
- Soare, Ion, *10 ani comerț filatelic de stat*, în „Filatelia", nr. 2, aprilie 1959.
- Surjicov, Vsevolod, *Cum organizăm o expoziție filatelică*, în „Filatelia" nr. 2, februarie 1958.
- Tebeica, Val, *Gh. Matheescu-Sinaia*, în „Filatelia" nr. 3, martie 1958.
- Tripcovici, Nicolae, dr.; Tedescul, I., avocat, *Machete şi machetatori la mărcile româneşti*, în „Filatelia" nr. 11, noiembrie 1958.
- Tripcovici, Nicolae, *Expoziții filatelice la Bucureşti, ieri, azi, mâine*, în „Catalogul expoziției filatelice Naționala 66", 1966.
- Tripcovici, Nicolae, *Expoziții şi exponate*, în „Îndrumarul Filatelistului" 1968.
- Tripcovici, Nicolae, *Expoziții şi exponate*, în „Îndreptarul Filatelistului", 1969.
- Tripcovici, Nicolae, *Filatelia, pasiune, competiție, studiu*, Editura Sport - Turism, Bucureşti, 1987.
- Tudor, Vadim, Corneliu, *Gânduri despre timbre*, în „Almanahul Filatelic" 1987.
- Virvilis, Anthony *The use of the term philotely in the 19th century*, în „OPUS IX", Académie Europeénne de Philatélie, 2009.
- Voiculeț-Lemeny, Pompiliu, *1894: Prima expoziție filatelică din Bucureşti*, în „ Filatelia" nr.6, 1971.

- Voiculeț-Lemeny, Pompiliu, *Prime expoziții şi muzee filatelice*, în „Almanahul Filatelic" 1983.
- Wertheimer-Ghika, Jacques, *Documentele Poştei Române. Cartea Mărcilor Cap de Bou*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, [1945].
- Wertheimer-Ghika, Jacques, *Cartea Mărcilor Principatele Unite*, ediție bilingvă româno-franceză f. e., [1946].
- Wertheimer-Ghika, Jacques, *Şarlatani în postură de experți ai vechilor mărci româneşti*, f. e., f. a.
- Wohlberg, Iosif, „*Momente din viața filatelică a Aradului*", în „Filatelia", nr.26, 15 decembrie. 1945.
- Wolff , Joseph, Moreno, José Ramon, *Jury Report*, în „Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2008 - Palmares".
- Zainea, Şerban, *Cum am realizat emisiunea „Centenarului"*, în „Filatelia" nr. 11, noiembrie 1958.

Site-uri generale

http://pages.prodigy.net/nnita/biblio.htm,.
www.morarup.narod.ru

http://www.ghyka.com//Familles/Cantacuzino

Site-uri filatelice

www. f-i-p.ch
www.romfilatelia.ro
www.muzeulfilatelic.ro

Mărturii:

- Bartos, Vadim Alexandru, artist plastic.
- Bucan, Simona, artist plastic.
- Bulacu, Aurel, artist plastic.
- Ciupitu, Luminița, artist plastic.
- Cojoc, Gabriel Decebal, artist plastic.
- Coroama, Radu, nepotul dr. Ion Plăcințeanu.
- Cumpătă, Silvia, artist plastic.

- Furnea, Claudiu, artist plastic.
- Iliescu, Octavian, fost şef al Cabinetului Numismatic al B. A. R.
- Ioniță, Ionel, director Muzeul de Istorie al Municipiului Bucureşti.
- Lie, Stela, artist plastic.
- Malanețchi, Vasile, redactor şef , revista „Atelier", Chişinău.
- Mănescu, Andrei, artist plastic.
- Mănescu, Mihai, artist plastic.
- Oltean, Radu, artist plastic.
- Oprea, Petru, istoric de artă.
- Paul de România.
- Sala, Marius, academician
- Tasgian, Aida, artist plastic.
- Vămăşescu, Mihai, artist plastic.

Mărturii filatelice

- Konst, Uwe, ziarist german.
- Maassen, Wolfgang, preşedintele A. I. J. P.
- Melnic, Teodor, secretarul juriului expoziției „Bucureşti 1958".
- Orădean, Titus, directorul tehnic al expoziției Centenarul Mărcii Poştale Româneşti 1958.
- Roşca, Gilda, referent relații externe F. F. R. în perioada 1991 - 2008.

Periodice

- Analele Academiei Române, 1879.
- Arhitectura, 1906.
- Buletinul Camerei de Comerț şi Industrie, 1889 - 1948.
- Curierul Expoziției, 1905 - 1915.
- Bucureşti. Materiale de istorie şi muzeografie, anuarul Muzeului Municipiului Bucureşti, 2004 - 2008.
- Magazin istoric, 1967 - 2010.
- Muzeul Național, anuarul Muzeului național de Istorie a României, 1997- 2009.
- Revista P.T.T., 1926 - 1940.

Periodice filatelice

- Cercul de studii filatelice Ardeal, Banat, Bucovina, 1995 - 2010.
- Curierul Filatelic, Sibiu, 1990 - 2009.
- Der Rumäniensammler, München, 1969 - 2009.

- Filatelia pentru toți, Bucureşti, 1932 - 1934.
- Filatelia, Bucureşti, 1944 - 1948
- Filatelia, Bucureşti, 1954 - 2009.
- Filatelia Română, 1898
- Filatelie, Bucureşti, 1950 - 1952
- Filatelie, şah, cuvinte încrucişate, Bucureşti, 1949-1950.
- Filatelistul Român, 1921 - 1922.
- Magazin de filatelie, cartofilie şi numismatică, Constanța, 1995 - 2009.
- Monitorul Societății Filatelice Române, Bucureşti, 1892.
- Noua Revistă Filatelică Română, Bucureşti,1937 - 1938.
- Philatelica.ro, 2009
- Revista Filatelică Română, 1937 - 1941.
- Revista Societății Filatelice Române, Bucureşti, 1937-1943.
- Romanian Philatelic Studies, New York, 1977 - 1982.
- Romanian Postal History Bulletin, Libertyville, USA, 1993 - 1998.
- Romfilatelia, 2006 - 2008.
- Timbrofilul, Bucureşti,1890 - 1893.
- Tribuna Filatelică, Bucureşti, 1931 - 1933.

Colecții

- colecția dr. Diana Mandache
- colecția Cabinetului de Stampe al B.A.R.

Colecții filatelice

- colecția Cabinetului Numismatic al B.A.R.
- colecția Dan N. Dobrescu
- colecția Muzeului Național Filatelic
- colecția Cristian Scăiceanu

INDICE DE NUME

A

Abricosov – 491
Adalbert, Toader – 83
Adameţei – 55
Adler, Oswald – 522, 536-538, 541, 542, 549
Agiu, Constantin – 443, 444
Agoston, Balzsay – 463
Airinei, Gh. – 334, 394
Aivazovski, A.I. – 505
Alămaru, Lipa – 494, 542, 543
Albu, Dem. – 59
Albu, S. – 416
Alcalay, M. – 46, 49, 424
Alecsandri, Vasile – 77
Alexa, Augustin – 341
Alexandrescu, I. – 423
Alexandrescu, Romeo – 113
Alexandrescu, Sică – 51
Alexandru (Rege al Iugoslaviei) – 224
Alexandru cel Bun – 560
Alexandru, Puia – 84
Alexe, Alexandru – 533, 542, 548
Alexei (Patriarhul Moscovei şi al întregii Rusii) – 485
Alexianu, Gh. – 481
Alexiu, C. – 70
Alfonso al XIII-lea (Rege al Spaniei) – 273
Allaci, Luca – 352
Allen, Thomas – 256-261, 263-265, 272-275
Aman, Th. – 540
Amundsen, Lars – 138
Anastasescu, Victor – 375
Anastasiu, Raul – 86
Anastasiu, Victor – 367
Andersen, Hans Christian – 538
Andreanu, Gh. – 104
Andreescu, D. – 85
Andrei, Aurora – 552
Andrei, Ştefan – 396
Andrei, Valeriu – 82
Andrews, prof. – 250
Andronescu, Petrache – 352
Angelescu, C. – 366
Anghel, Ştefan Şt. – 85
Antalffy, Ştefan – 85
Antip, Iacob – 491
Antip, Pavel (zis Tcacenco) – 491, 515
Anton, Aurel – 438
Antonescu, Ion (mareşal) – 240, 311, 479, 481
Antonescu, Maria – 481
Antoniu, D. – 54
Antoniu, G. – 84
Antoniu, Ion S. – 80, 93, 94, 96, 102, 103, 389, 392, 441, 546
Antoniu, M. – 85, 424
Apostol, Gheorghe – 388, 484
Apostol, Nicolae – 390
Apostolide, Constantin – 81, 89, 382, 390, 395
Argetoianu, Constantin – 511
Arghezi, Tudor – 318
Arghir, George – 72
Arginteanu, C. – 101
Armenopol, N. – 83
Arnold, Ernst – 47
Aron, A. – 81
Aron, Pavel – 111, 113
Arsenti, T. – 425
Arşinel, Alexandru – 51
Aryamehr, Mohammad Reza Pahlavi – 506
Aslan, Garabet – 65

Astancăi, Gheorghe – 327
Atanasiu, Ilie Gh. – 355
Atanasiu, Victor prof. – 370
Audisio, Gheorghe – 564
Averescu, Alexandru – 76
Avery, William – 138
Avidon, dr. – 262

B

Baader, Henrik – 357
Babeş, F. – 352
Babeş, Victor – 298, 301, 537
Baer, Albert – 350
Baer, S. – 370
Baeten, Maurice – 256, 257
Bakony, Kálmán (Koloman) – 83, 100, 104
Balasse, Willy – 138, 257, 262, 264
Balaş, Iolanda – 517
Baldocchi, Pierre – 148
Balezdrov, Zvetlin – 549
Balmuş, Constantin – 87
Baltazar, Aram – 429
Banuş, Maria – 494
Baranov, Ivan – 491
Baraschi, Constantin – 494
Barbosa, Octavian – 537, 566, 567
Bardocz, Arpad – 70
Baron, M. – 96
Baroncea, Simion dr. 366, 77
Bârsan, Ion V. – 355
Bartoş, Alec-Vadim – 548
Bascovici (Bascowits, Bascowitz), Gheorghe (George) – 45, 46, 48, 54, 58
Basiliad, T. – 48, 424
Bassarab, Alexandru – 556
Bassarab, Ioana – 536, 566
Bassarab, Ludovic – 28, 230, 246, 247, 536, 537, 548, 553, 560, 565
Batovici, Ioan – 355
Bayer, S. – 369
Bădărău, Eugen – 485
Bădăuţă, Alexandru – 327, 412
Bădeanu – 313
Bădescu, Emanuel – 234, 475
Băicoianu, Zoe – 508
Băjescu, M.H. – 354
Bălăcescu, Corneliu – 299, 300
Bălănescu, C. – 100
Bălcescu, Nicolae – 306, 318, 538
Bălţăţeanu, Gh. – 85
Bănărescu, ing. – 87
Bănuş, Max – 455
Becheanu – 352
Beck, Martius – 360
Beck, W. – 59
Bedig, A. – 45
Bedö, Ferencz – 88
Bedöhazy, Ernö – 257
Behterev, Iuri – 454
Beldeanu, Oliviu – 503
Belgrader, Tiberiu – 85, 96
Beligan, Radu – 51, 517
Bella, Rozsa – 454
Bellu, Stelian – 367, 370
Beniuc, Mihai – 494
Bensimon, Moscu – 370
Bercovici, Izi – 88
Bereczky, Otto – 104
Berey, Stefan – 68-70, 358, 360
Berezovschi, Valentin – 32, 84, 88, 118, 605
Berindei, Dan – 30, 48
Berlingin, René – 138, 261, 262, 264, 265, 274
Bernáth, Andor (Andrei) – 483
Bernescu, Dimitrie – 355
Bertalanfy, Emil – 70
Berthelot, Lucien – 108, 388, 389, 390
Bertoncini, Gian Luigi – 140
Berza, Mihai – 36, 474
Bespiatti – 491

Bezviconi, Gheorghe – 62, 67
Bianu, Ion – 303, 606
Bidet, Paul – 375
Birnbach, Heinrich – 128, 130, 255, 259, 260, 366, 369, 370, 372, 375, 421, 606
Birner, Hermann – 78, 255, 419
Birner, Marcel – 429
Biró, Ladislau – 85
Biscarbon (Bisckarborn), R. – 54, 56
Bitai, Arpad – 463
Bîrzescu, Nicolae – 392
Blake, Allen – 257
Blănaru, Ioana – 308, 318
Blériot, Louis – 505
Bleyer, Gh. – 539
Bobeică, Vladimir – 94
Bobeş, N. – 370
Bodnăraş, Emil – 99, 102, 122, 123, 124, 125, 388, 486
Boeriu, ing. – 83
Bogdan, Damian – 316
Bogdan, I. – 79, 80, 329, 331, 370, 379, 440, 441, 442
Bogdănescu, M. – 370
Bogyo, Ludovic – 382
Boian, I. – 372
Bojin, Teodor 100
Boker jr., John R. – 138
Bolaffi, Alberto – 369
Bolunduțiu, Simion – 548
Booty, Frederick – 40
Bordenache, Aurel – 28, 536, 566
Bordenache, Richard – 566
Bostner, Auer – 83
Botez, Alex. – 82, 100
Botez, Laurențiu – 103
Botezatu, I. – 382
Bottuschan, Carl – 45
Bozianu, Gh. – 392
Braida, Victor – 146, 152, 161
Brâncoveanu, Constantin – 516
Brâncuşi, Constantin – 300
Bratu, Nicolae – 367
Braun, Werner von – 505
Brăileanu, E. – 82
Brăiloiu, C.I. – 66, 305
Brăneanu, I. – 346
Brătăşanu, Şt. – 87
Brătescu-Voineşti, Alexandru I. – 538, 540, 568
Brătianu, Ion C. – 519
Brătianu, Ionel I.C. – 519
Brătianu, N. – 354
Brătianu, Vintilă – 235
Brătulescu, Victor – 327, 412, 415
Bree, J. van – 71
Breitffuss, F.L. – 41
Bretter, Gheorghe – 393
Brezoescu, C. – 84, 88
Brignon-Sale, Amélie – 41
Brodtbek, P. – 140
Brown, Mont 40
Brucan, Silviu – 478
Brumă, P. – 152, 161
Bucher, Josef – 370
Bucurescu, Gianu – 457
Budişteanu, Alexandru – 67
Buhman (Buchman), Eugeniu Arthur – 130, 221, 266-230, 233-236, 238-247, 249, 253-256, 258, 261, 264-266, 370-374, 376, 377, 551, 555, 556
Bujar, W. – 149, 151
Bulucea, Vasile – 396
Bunescu, Alexandru – 367, 370
Bunescu, Marius – 354, 535
Burebista – 506
Burmuz, M. – 84
Burrus, Maurice – 138
Burtică, Cornel – 394
Butculescu, Dimitrie C. – 24, 44, 48, 49, 53, 54, 56-63, 67, 68, 126, 127, 305, 346, 347, 357, 425, 604
Butunoiu, Marius – 508
Buzdugan, George – 234, 247, 536, 559
Buzoianu, Viorel – 113, 114

C

Calafeteanu, Ion – 605
Callaro, N. – 59
Cameniță – 272
Câmpeanu, Constanța – 51
Canaly, Igor – 100
Cância, Costică – 44, 45, 49
Cância, Petre (Petrache) – 44, 49
Cantacuzino (Cantacuzino-Alca), Alexandru G. – 31, 67, 68, 298, 300-308, 347, 353, 369, 397, 603
Cantacuzino, Elisa – 307
Cantacuzino, Grigore – 353
Cantacuzino–Nababul, George Grigore – 304, 305
Cantacuzino-Paşcanu – 318
Cantacuzino-Râfoveanu, George (Gogu) – 304
Cantemir, Dimitrie – 36
Cantemir, G. – 59
Capelaro, Karlo – 88
Cappelan, Carol – 81
Capşa, Şt. – 374
Cara, Ştefan – 103
Caracenţev, Elena – 549
Caragea, Boris – 490
Caragiale, Ion Luca – 500
Caragiale, Marica Matei – 314
Caraiman, Carol – 223
Cârnu-Munteanu, G. – 367
Carol al II-lea (Rege al României) – 25, 27, 31, 32, 36, 38, 41, 42, 95, 129-131, 221-292, 303, 307, 309, 310, 311, 329, 342, 366, 368, 369, 371-374, 377, 387, 476-479, 484, 538, 550, 551, 553-556, 560, 592, 593, 595, 603, 604
Carol I (Rege al României) – 31, 79, 131, 246, 255, 304, 349-351, 387, 474, 482, 518, 537, 538, 565, 592
Cârstocea, căpitan – 366
Cartianu, avocat – 366
Cartland, Barbara – 272, 273
Casimir, Al.I. – 475
Caspary, Alfred H. – 138
Cavadia, Ivoraş – 82
Cazes, Henri – 61
Căciulescu, Horia – 51
Călinescu, Armand – 519
Cămărăşescu, Ion – 252
Ceauşescu, Elena – 506, 510, 511
Ceauşescu, Nicolae – 97, 323, 324, 340, 393, 395, 485, 496, 506, 508-512, 515, 524-526
Ceauşescu, Nicu – 396
Ceglacoff, Gh. – 538
Celăreanu, Constantin C. – 80
Cercel, Corneliu – 83
Cerchez, Mihai – 392
Cerkez, Grigore – 537
Cerne, Titus Teodor – 48
Cervantes, Miguel – 538
Cesianu (n. Ghermani), Maria – 61
Cesianu, Ion Ştefan – 48, 61
Champion, Théodor – 223, 224, 232, 242, 255-257, 259-265, 369, 370, 375
Chan, Marcel – 130
Chardinal, Alex. – 46
Chiperi, Vasile – 85
Chiriac, Gh. – 566
Chiriac, Marinel – 273
Chiriacescu, M. – 104
Chirilă, Ion – 503
Chirmiciu, Alexandru – 104, 392
Chirnoagă, Marcel – 548
Chiru, C. – 348
Chisălicescu, Nicolae – 479
Chişinevschi, Iosif – 485, 498, 500
Christodorescu, Gheorghe – 370
Ciaraciev, S. – 105
Cicirean, Gh. – 103
Ciobanu, Trajan – 76
Ciocan, C.I. – 56
Ciocârdel, Virgil – 543
Cioroianu, Adrian – 484, 497, 502

Cismaş, Gheorghe – 396
Ciubotariu, Vasile – 145
Ciubotaru, Ioan – 543
Ciucă, Marcel-Dumitru – 556
Ciuchină, R. – 83
Ciuchină, Teodor – 503
Ciucurencu, Alexandru – 557
Ciuhodariu, maior – 75
Ciurea, C. – 370
Claudian, Virgil – 85
Clavel, Alexandru – 536, 537, 548, 564
Coandă, Henri – 51, 511
Cocărescu, George – 116
Cocea, Dina – 517
Cocorăscu, Traian – 79, 441
Cocorescu, George Aurelian – 332
Codreanu, Corneliu Zelea – 480, 556
Codrescu, Stan – 503
Cohen, Eduard (Edouardo) – 77, 131, 132, 133, 134, 267, 268, 274, 366, 367, 369, 370, 375, 550, 604
Cohen, Puiu – 370
Cohn, Aurel – 372
Cojocar, Mihai – 351, 353
Cojocar, S. – 467
Cojocari, Ludmila – 549
Cojocari, Oleg – 549
Colle, Thierry – 457
Colorian, A. – 66
Columb, Cristofor – 385, 518
Columbeanu, cpt. – 72
Coman, Costel – 432
Coman, Victor – 104
Comăneci, Nadia – 511, 517
Comănescu, Toma – 71, 83, 365, 393, 395
Condacci, Cristea – 543
Condeescu (Condiescu), Nicolae M. – 222
Condeescu, M. – 223, 225, 227
Condeescu, Nicolae G. – 222
Condeescu, Nicolae T. – 222
Constantin, Cazacu – 89
Constantin, Paul – 78
Constantinescu, Andy – 539, 555, 557
Constantinescu, C. – 83
Constantinescu, Constantin – 390
Constantinescu, Emanoil – 89
Constantinescu, Emil – 397
Constantinescu, G.V. – 84
Constantinescu, Ioan – 84, 89
Constantinescu, Mac – 483, 536, 548, 565
Constantinescu, Miron – 485, 495
Constantinescu, Ştefan – 536, 548, 566
Constantinescu-Iaşi, Petre – 483, 485
Cooper, Daniel – 39
Coposu, Corneliu – 488, 519
Coppier, François – 58
Corciovă, St. – 362
Cornea, Paul – 487
Cornel, Theodor – 77, 537
Coroamă, Radu – 80
Cosma, Aurel – 332
Cosma, Gh. – 536
Costea, Victor – 340
Costescu, Dimitrie I. – 48
Costescu, Emilian A. – 78, 79, 312, 314
Costescu, Gh. – 82
Costescu, Ilie – 494
Costescu, Ştefan – 86
Coteanu, Rodica – 542
Coutant, Guy – 559
Cova, Iosif – 536, 539, 542, 543, 548, 566,
Crantea, Gh. – 85
Crăciun, Constanţa – 485
Crăciun, Petre – 103
Creţu, I. – 103
Cristea, Liviu Nicolae (alias Pârvan, Radu) – 45, 46, 74, 110, 135, 302, 321, 356, 362, 439, 465, 466
Cristescu, Alex. – 370
Cristescu, Eugen – 52
Cristescu, I. – 85
Cristescu, Petre col. – 86
Cristescu, Vasile – 104
Cristu, Ion (Jean) P. – 48
Crişan, Titus – 89

Crivăț, Vlad – 537, 542, 543, 547, 548
Crussman – 87
Cseh, Gustav – 548, 568
Csintos, Zoltan – 358
Cuejdeanu, Ionel – 438
Cuteanu, Septimiu 370
Cuteanu, Victor – 332
Cutlic, Teodor – 51, 85, 90-93, 329, 433, 434, 539
Cuțăr, Ilie – 104
Cuza, A.I. – 48, 425, 474, 484, 592

D

Damé, Fréderic – 304
Damianovici, Stanislau – 82
Dan, Petre – 77
Danciu, Constantin – 106
Danielopol, D.A. – 305
Daniliuc, Ioan – 548, 549
Daraban, Emil – 87
Dârnu, Aurelian – 119
Daroczi, Francisc dr. – 84
Darvas, Emerich – 70, 358
Dauth, H.J. – 41
David, Mircea – 395
Davidson, David – 352
Dămăceanu, I. – 508
Dănescu, Eugenia – 38
Dănescu, I. – 81
Dănescu, Marcel – 29, 607
Dăscălescu, Adrian – 548
Dăscălescu, H. – 547
Deac, Mircea – 537, 567
Decebal – 351
Deculescu, Constantin dr. – 367
Delattre, Ch. – 48, 53, 56, 304, 307
Dellon (Delon), L. – 58, 59
Demetrescu, Alexandru – 392
Demetrescu, Ilie – 78-80, 96, 101, 134, 135, 390, 392, 441, 555
Demetrescu, Ion Dem – 536, 566
Demetrescu, Valeriu – 392
Demetrian, C. – 56
Dengel, Bertha – 378
Dengel, Ludovic (Ludwig) – 72-74, 132, 133, 332, 333, 364, 392, 397, 395, 463
Denize, Eugen – 473, 510
Dessila, C.D. – 55, 59
Deutsch, F. – 358
Deutsch, Sigmund – 83
Deutscher, Magda Daisy – 144
Diaconescu, Ion – 83
Diaconescu, Paul – 82
Diamandi, D.G. – 352
Diamandopol, G.D. – 63, 346
Diana (Prințesa de Wells) – 519, 531
Diatoc (călugăr) – 128
Diča, Pavel – 140
Dickens, Charles – 39
Dieten, J.L. van – 257
Dimitriu, Eugen – 539
Dimitriu, Victoria Dragu – 79, 134, 307
Dimitrov, Gheorghi – 488, 492
Dinulescu, Puşi – 51
Disescu – 423
Dissescu, C. – 26
Dobre, Florica – 97
Dobrescu, Dan – 118, 403
Dobrescu, Dem. I. – 367
Dobrin, Tamara – 509
Docan, Nicolae – 26, 297, 298, 301, 309
Docan, V. – 75, 85
Dogaru, Petre – 555, 556
Doicescu, Octav – 78, 79
Dojan (Aldo), Alexandru – 312, 365-367, 370-376, 378
Dombi, Arpad – 100
Doncea, Constantin – 134, 135, 343
Doneaud, Ernest – 78
Donici, I. – 354
Donos, D. – 87
Dorogan, Dumitru – 82
Dostoievski, F. – 38, 494

Dostoievski, Grigorievna Anna – 38
Dragomir, Kiriac – 116, 131, 135, 136, 356, 393
Dragomir, Silviu N. – 45-48, 52, 57, 59-61, 71, 75-77, 106, 116, 118, 126, 150, 272, 302, 306, 308, 346, 356, 361-364, 369, 417, 418, 419, 421, 428, 541, 563, 566, 603-605
Dragoş (voievod) – 36
Dragoteanu, Mircea – 548
Drăgotescu, N. – 83
Drăguşin, Emilia – 461
Drocszy (Drocsay), Imre (Emeric) – 537, 545, 567
Drugă, Ion – 392, 494, 533, 543, 547, 548
Duca, I.G. – 348, 483, 519
Dudaş, Traian – 394
Dulea, Mihai – 514
Dumitrana, Ion – 391, 392, 539, 540, 542-549, 551, 552, 557, 567, 568
Dumitraşcu, A. – 82
Dumitraşcu, I. – 78
Dumitrescu, Al. – 101
Dumitrescu, Dan – 418
Dumitrescu, M. – 81
Dumitrescu, N.G. – 303
Dumitrescu, O. – 85
Dumitrescu, Tr. – 100
Dumitrescu, V. – 84
Dumitriu, Horaţiu Sava – 536
Dumitru, Constantin – 468
Dumitru, Dumitru F. – 403
Dumitru, Dumitru I. – 149

E

Economides, Paul – 81
Eduard al VII-lea (Rege al Marii Britanii) – 39
Eftimie, Alexandru – 84
Ehrentheil, Leo – 41
Elefant, Lazăr – 45, 49
Elefterescu, Christea D. – 48
Elena (Regina Mamă) – 245, 307, 481
Eliade, Mircea – 51
Elisabeta (Regină a Greciei) – 241
Elisabeta (Regină a României) – 304, 537
Elisabeta a II-a (Regină a Marii Britanii) – 139, 398
Eminescu, Mihai – 500, 545, 567
Enache, Petru – 111
Enescu, George – 51, 485
Engels, Friedrich – 94, 484, 490, 505, 506
Eremia, Purece – 82
Erös, Vasile – 381
Eschenasy, Sandu – 47
Esra, Jose – 370
Eterle, Fory – 51
Eustaţiu, Cornel Laurenţiu – 456
Evanghelis, Linos – 88

F

Fabergé, Agathon – 42
Fabergé, Oleg Agathonovici – 42
Faibel, Hedy-Erwin – 140
Fârşirotu, M. – 91, 380
Faruk (Rege al Egiptului) – 36, 138
Fazekas, Ianos (Iosif) – 97, 487
Fărăianu, Ioan – 84, 89, 381
Feldman, David – 269
Fenyö, Stefan – 358
Ferdinand (Rege al României) – 131, 221, 224-226, 228, 229, 235, 236, 239, 241, 245-247, 363, 387, 476, 518, 538, 550, 559, 592, 603
Ferhat, Anton – 370
Ferrary, Philippe de la Renotière de – 41, 42, 138, 144, 268
Ferrary, Rafael Gallière de – 41
Fery, F. – 363
Fessler – 363

Fiatska, Bela – 69, 70, 358, 358, 360, 362
Fiatska, Rudolf – 363
Field, David – 265
Filitti, Ella – 234
Finkelstein (Finchelstein), J. – 56, 59
Finkelstein, David Fabian – 491
Flamm, D. – 151
Flondor, Iancu – 519
Florescu, Banu – 241, 244, 367, 376
Florescu, George – 31
Florescu, Gheorghe – 432, 487
Florescu, Mihai – 82
Florian, Z. – 79
Floriţa-Seracin, Dan – 561
Flueraş, Ioan – 484
Fokker, Anthony – 505
Foriş, Ştefan – 492
Franasovici, Richard – 46
Franco, Francisco – 480
Franyő, Zoltan – 367
Frenkel, Moise (Mozu) – 147,148, 162, 332
Friedl, Eugen – 462, 463
Friedl, Rudolf – 256
Friedl, Siegmund – 41
Frimu, Ion C. – 491
Fuchs – 93
Fuchs, Otto – 390

G

Gabrielescu, Vasile – 332
Gagarin, Iuri – 505
Galery, Solo – 76
Galli, Emile – 304
Ganea, T. – 81
Gaspar, Constantin – 87
Găbureac, Sergiu – 118, 558
Găvănescu, Constantin – 359
Găvănescu, Pantelimon – 396
Gebauer, Karl – 75, 379
Geblescu, G.R. – 362
Geggerl, I. – 366
Geldman, Leon H. – 355
George al VI-lea (Rege al Marii Britanii) – 139
George al V-lea (Rege al Marii Britanii) – 36, 139, 257
Georgescu – 85
Georgescu, A. – 87
Georgescu, C.M. 325
Georgescu, Christian – 71
Georgescu, G. – 86, 366
Georgescu, George – 70
Georgescu, I.A. – 70
Georgescu, Nicolae – 77
Georgescu, Teohari – 485, 498
Georgescu, Tiberiu – 89
Georgescu, Titus – 444
Gervescu, Mircea – 88
Ghemiş, Gh. – 82
Gheorghe, Dan – 81
Gheorghe, Luca – 83
Gheorghe, Petre – 492
Gheorghiu, C.N. – 330
Gheorghiu, Constantin – 79
Gheorghiu, Ion – 96, 322
Gheorghiu, M. – 82
Gheorghiu, Smaranda – 491
Gheorghiu, Ştefan – 507
Gheorghiu, Vladimir – 97
Gheorghiu–Dej, Gheorghe – 97, 99, 122-124, 125, 381, 434, 485, 490, 492, 493, 502, 509, 538
Gheorghiu-Sgârieci, N. – 238
Ghermănescu, M. – 83, 96, 102-104, 106, 390, 426, 427
Gherţovici, Charlotte – 318
Ghica, G. – 382
Ghica, Grigore (voievod) – 349
Ghika, Al. – 351
Ghika, Grigore (prinţ) – 338
Ghiţeanu, Marian – 270
Gibbons, Stanley – 265

Gide, André – 491
Gigea, Petre – 396
Giroveanu, Aurel – 51
Giurcă, Mircea – 546, 547, 548
Giurescu, Dinu C. – 477, 481, 484, 485, 487, 488, 490, 495, 497, 499, 503, 506, 507, 510, 561
Giuvara, G. – 48
Giwelb (Giwellb), M. – 257, 262, 263
Glavany, Alfred – 45
Glavian, Margareta – 429
Gmach, Gertlieb – 141
Göbl, Carol – 304, 307
Goddard, Robert – 505
Goga, Veturia – 481
Gogol, N.V. – 494
Goldfinger, P. – 83
Goldstein, E. – 100
Goldstein, Marcel – 81, 88
Gomez, Miguel – 273
Gorănescu, G. – 54
Gorbaciov, Mihail – 515
Gorjan, Augustin – 324, 329
Gorki, M. – 494
Gorsky, Florica – 390
Gösmann, H. – 377
Gottfriedt, Franz – 364
Gottwald, Klement – 493
Goutman (Gutman), Victor – 68, 71, 352
Goya, Francisco – 229
Grain, Franz – 88
Gramatopol, Mihai – 327
Grancharov, Nikolai – 453
Granirer, Iacob – 85
Grant, Nicolae – 536, 537, 564
Grant, Petre – 533, 536, 543, 547, 548, 565
Grey, John Edward – 40
Grieve, maior – 261
Grigore al IX-lea (papa) – 473
Grigore, Marin – 339
Grigorescu, Nicolae – 253, 494, 552
Grigorescu, Vincenţiu – 543, 547
Grigoriu, Dana – 552
Grobe, Hans – 262, 264
Groenke, Kurt – 370
Gross, O. – 38, 87, 269
Groza, Petru – 482, 484, 485, 488, 489, 500, 507
Grozea, Aurel (Gross, Aron) – 85, 87, 92, 270, 272, 429, 430
Grűn, Felix – 222, 361, 418
Grün, Geza – 85
Grünberg, I. – 382
Grünner – 364
Gryżewski, K. – 38, 269
Guba, Anatoli – 454
Gunhardt, Karl Egon – 74, 364
Gunthard, Karl Egon dr. – 73
Győrgy, Csonka – 454

H

Haas, Conrad – 505
Hackmey, Joseph – 140
Hagi, Gheorghe – 517
Haiduc, Ionel – 52, 604
Halippa, Pantelimon – 519
Hanciau, Louis – 40
Hard, Blanche – 237
Harmer, Gordon – 260, 274, 275
Harmer, H.R. – 257, 258, 260, 261, 263, 264, 269, 274, 275
Haşigan, Ilie – 537, 548
Hechter, Adolf – 146, 147, 152, 161, 421, 422, 429
Hegedus, Z. – 81
Heiduschka, Alfred – 70
Heimbüchler, Fritz – 110, 117, 126, 138, 268, 271, 465, 466
Helmis, C. – 370
Herdan, Lionel dr. – 82, 382
Hermann, Ignatie – 71, 81
Hérpin, Georges – 37, 40

Herşcovici, Mişu (Moritz) – 93, 94
Hertescu, M. – 100
Herwich, Maximilian – 105
Heskia, S. – 59
Hess, S.W. – 257
Hette, Ernest-Paul – 55
Hette, P. – 55, 56, 59
Hette, Richard Paul – 55
Hill, Rowland – 35, 38
Hind, Arthur – 257, 258, 260, 268
Hirsch, Paul – 140, 141
Hohenzollern, Charles de – 241
Hohenzollern, Franz-Josef de – 241
Hohenzollern, Friedrich de – 241, 258
Hohler, G. – 78
Hönig – 364
Höpfner, Thomas – 141
Horciung, C. dr. – 81
Horescu, L. dr. – 375
Horga, Ion – 81
Hornstein, Herman – 46
Horvath, Vasile – 102, 338
Hossu, Gh. – 504
Huch, Gustav – 48, 424
Hulot, Anatole – 256
Huming, Wang – 549
Huzoiu prof. – 85

I

Iacob, M. – 441
Iancu, Aurel – 432
Iancu, Marcel – 100, 564
Ianculescu, Magda – 51
Ianculovici, Al. – 85
Ifrim, Gh. – 354
Ilie, Oana – 483, 485, 487
Iliescu – 352
Iliescu, Leontin – 46
Iliescu, Octavian – 34, 46, 295, 299, 300, 301, 306, 308, 486, 604
Iliescu, Şerban – 104
Iliescu, Traian G. – 352
Ilin, A. – 41
Iliushin – 505
Ioachimescu, Gheorghe – 253, 557
Ioan Paul al II-lea (papa) – 516, 531
Ioanovici, N. – 71
Ion, Ion Şt. – 394
Ion, Narcis-Dorin – 556
Ioneanu, N. – 100
Ionescu, Alexandru – 89
Ionescu, Andrei – 567
Ionescu, Constantin – 72, 81, 84
Ionescu, Costică – 85
Ionescu, G. – 424
Ionescu, Gheorghe – 331, 382
Ionescu, Grigore – 303
Ionescu, I. – 78
Ionescu, Ioana – 370
Ionescu, Mihail – 367
Ionescu, Petre – 152, 381
Ionescu, Ştefan – 68, 142
Ionescu, T.N. – 508
Ionescu, Theodor – 54, 55
Ionescu, Vladimir – 438
Ionescu-Gură, Nicoleta – 97
Ionescu-Iaşi, Alexandru – 546-548
Ionescu-Quintus, Mircea – 332, 382
Ioniță, Ionel – 327, 336
Ionuțaş, E. – 103
Iorga, Nicolae – 327, 483, 560
Iosifescu, Petre – 102
Iovănescu, Dan – 87
Ipsilanti, Vodă – 354
Irimescu, Nic. – 370
Isacu, Gh. – 89
Iscovescu, Barbu – 538
Iscrulescu, Nicolae – 334
Iser, Iosif – 318
Isidro, Paya Noguero – 140
Isopescu-Sadagura, ing. – 370
Istrate, Ef. – 59
Istrati, I.C. – 351, 353

Istrati, Panait – 491, 508
Iuca, Simion – 557
Ivanovici, Ioan – 390
Ivanovici, N. – 382
Ivănuş, Florin – 548
Ivireanul, Antim – 516

J

Jacob, Renert – 456
Jacobsohn, Leo – 68
Jakots, Geza von – 69, 72, 73, 133, 360, 362, 364
Jalea, Ion – 374
James, Victor F. – 257, 261
Janos, Streda – 105
Jaretzky, Rolf-Dieter – 140
Jarosiewicz, W. – 96
Jaslowitz, Arnold dr. – 78, 419
Javet, Jules – 47
Jecan, Ioan – 89
Jelinek, Viktor – 73, 364
Jianu, Marian – 438
Jiglău, Laurenţiu – 88

K

Kaftaradze, S. – 500
Kalchkoff, Franz – 41
Kalezic, Marina – 549
Kalinderu, N. – 77
Kállai, László – 119, 270
Kálmán, Sigmund – 70
Kandel, Adolf – 372
Kapri, Marcel – 82
Kardas – 83
Kardon, Karl von – 41
Kardos, Wilhem – 358
Kavtaradze, S.I. – 90, 485
Kepler, I. – 505
Kirileanu, G.T. – 100
Kirileanu, Grigore – 100
Kirilovici, Andrei – 370, 375
Kisantal, Ioan – 133
Kisslinger (Kislinger), Samuel – 421, 422, 441, 442
Klei, Berta – 45
Klein, Eugen – 265
Kleinberg, W. – 93
Klenk, Alexandru S. – 48, 54, 57, 58
Klenk, D. – 356
Klima, Jerzy – 454
Klingsberg, Adolf – 550, 551, 565
Kloss, Paul – 40
Koch, H. – 41
Koch, Paul – 370
Köhler, Heinrich – 261, 263
Kohn, David – 58
Konst, Uwe – 144, 557
Konya, Dana Petrişor – 79
Konya, Eduard S. – 53, 78, 79, 390
Kornfeld – 83
Koroliov, Serghei – 505
Kosak, Philipp (Philip) – 256, 257
Kosch, A. – 77, 366
Kovacs, Eugen – 85
Kralicsek, Bela – 418
Kralicsek, Hilda – 358
Kremling, Othmar – 364
Kriegsfeld, Ritter von – 42
Kun, Béla – 476
Kurzberg, A. – 38

L

Lache, Alexandru – 438
Lahovary, Alexandru – 341
Lallier, Justin – 44
Laplante, Edouard de – 40
Laptev, Paul – 140

Laptew – 233
Lascăr, Vasile – 48
Laslea, Adrian – 548
László, Oscar – 45
Lazarevic, Borivoje – 549
Lazarovici, V. – 83
Lăzăreanu, G.A. – 425
Lea, J.E. – 257
Leahu, Gheorghe – 548
Lebăda, I.Gr. – 238
Leclercq, Georges (George) – 256, 257
Legrand, Jacques Amable (dr. Magnus) – 40
Leipnik, Emanuel (Emanoil) – 221, 358, 363, 367
Leipnik, M. – 360
Lemoine, Henry – 257
Lendecker, H. – 59
Lenin, Vladimir Ilici – 382, 484, 490, 500, 505, 506, 557, 585
Léon, Edmond – 139
Leorda, Dumitru – 545
Levrault, Oscar Berger – 40
Levy, A.D. – 46, 52
Leyemdeker jr., M. – 48, 424
Liadov, P. – 41
Lichiardopol, Mihai – 273
Lichtenstein, Alfred F. – 138
Liechti, Friedrich – 70, 358
Liesenfeld, H. – 84
Lietzow, Paul – 40
Lindberg, H. – 59
Lindenberg, Karl – 40
Lindner, C. – 84
Lipă, Elisabeta – 517
Lisandru, Onel – 564
Litzika, C. – 65, 66, 67
Livadas (Livada), C.D. – 53, 55, 59
Livezeanu, Octav – 485
Logadi, I. (J.) – 48
Lovás, Anton – 70
Lowe, Robson – 38
Luca, Vasile – 493, 498
Lucaci, Adrian – 542
Luchian, Octavian – 234
Luchide, Octav – 146-148, 152, 161, 162, 392
Lucian, Artur – 332
Ludmann, J. Árpád – 85
Ludmir – 491
Lulude, I. – 83
Lun Ken Cin – 105
Lupescu, Elena – 223, 228, 234, 256, 275
Lupovici, Samuel – 76, 77, 86, 237, 331, 360, 369, 370, 372, 419, 421, 429
Lupu, Vasile – 295

M

Maassen, Wolfgang – 138, 144, 150
Macaraciuc, N. – 81
Macarovici, George – 46, 49
Macovei, Florin – 322
Macrymichalos, Stefan – 37, 38
Macsai – 85
Madgearu, Virgil – 483
Magellan, F. – 505
Mahe, Pierre – 42
Maiakovski, V. – 494
Malaxa – 271
Malhasovici, Cristea (Christian) – 53, 55, 56, 59
Malonovschi, Cusma Sergheevici – 149
Mancen – 40
Manciu, Gheorghe – 72
Mandache, Diana – 272, 274
Mangin, Jean-Pierre – 558
Maniu, Iuliu – 82, 495, 519
Maniu, Teodor – 382
Manoilescu, Mihail – 226
Manole, Arghira – 88
Manole, Mircea – 438
Manolescu, Alexandru – 228
Manolescu, Dumitru – 354

Manolescu, Ion – 367
Manolescu, Nicolae – 483
Mantu, V. – 537, 564
Manu, C. – 310, 316
Marant, J.N. – 355
Marcvişiu, Ion – 83
Margarethe (Margarette), B. – 49, 424
Maria (Regină a României) – 224, 225, 226, 228, 248, 518, 592, 593
Marian, Alexandru A. – 316, 429
Marin, I. – 103
Marin, Iacob – 85
Marin, V. – 441
Marin, Vasile – 480, 556
Marinescu, Călin – 118
Marinescu, Florea (Florică) – 258, 261
Marinescu, Gabriel – 367
Marini, Ernesto – 255, 257
Marino, Adrian – 51, 52
Marioara (Regină a Iugoslaviei) – 241
Markelov – 485
Martin, Marcu – 419, 421, 422, 429
Martin, Tiron – 32, 65, 68, 74, 76, 130, 131, 221, 338, 342, 357, 358, 360, 363, 364, 365, 378, 418, 603
Martin, Valeriu – 78, 79
Marx, Karl – 94, 484, 490, 505
Massaci, Al. – 75
Mateesco, C. – 59
Mateescu, A. – 55
Mateescu, Constantin – 354
Mateescu, Cornelia – 103
Mateescu, Dinu – 83
Mateescu, Gabriel – 400
Mateescu, N. – 83
Matei, Rodica – 319
Matheescu, M. – 58
Matheescu-Sinaia (Mateescu, Mateesco), George (Gh.) – 55, 59, 71, 75, 79, 128-131, 238, 254, 259, 271, 272, 356, 357, 360, 361, 362, 364-367, 369, 370, 372, 375, 379, 604
Matheescu-Sinaia, Maria-Sevilla – 131, 271
Matlak, Anton – 382
Mâţă, Cezar – 510
Maury, Arthur – 47, 49
Mavrocordat, Nic. – 67
Mavrodi, Alex. – 367
Mayer, F. – 377
Mazilu, Ioan R. – 355
Mazilu, prof. – 82
Mănescu, Iosef – 55
Mănescu, Mihai – 549
Mărgăritescu, Mihai – 58
Meiltz, E. – 87
Melbert, Emille – 63, 307
Melnic, Teodor – 34, 96, 102, 103, 104, 137, 387, 604
Menzel, Fanny – 358
Mermeze, Gheorghe – 564
Merzianov, I. – 83
Meschendörfer, Adolf – 557
Meschendőrfer, Harald – 392, 537, 542, 543, 547, 548, 557
Meschendörfer, Ingrid – 557
Meschendörfer, Ursula – 557
Meschendörfer, Wolfgang – 557
Michăilescu, Ghiţă – 65
Miciurin, V.I. – 494
Mickiewicz, Adam – 538
Micu, Iosif – 102
Micu, Samuil – 561
Micu, Veniamin – 468, 548
Micu-Klein, Inocenţiu – 561
Mihai (Rege al României) – 131, 232, 237, 238, 239, 245, 252, 508, 556, 270, 307, 391, 479, 481, 486, 513, 518, 538, 565, 592
Mihail (arhanghel) – 480
Mihail, Ioan – 85
Mihailesco, G. – 59
Mihailovici, Mihai – 88
Mihalache, Ion – 519
Mihalcea, Grigore – 390

Mihăescu, Gh. – 87
Mihăescu, Ilie – 546, 547
Mihăescu, Petre D. – 354
Mihăilescu, Amedeo – 301
Mihăilescu, C. – 75
Mihăilescu, D. – 151
Mihăilescu, Ghiță – 54, 59, 66
Milcu, Ştefan Marius – 51, 103, 104, 106
Miloi, Gh. – 81
Milu, Constantin – 136, 397
Mincev, D.N. – 105
Minea, Ioan – 88
Minescu, Constantin N. – 77, 78, 131, 324, 325, 349, 365, 366, 367, 369, 370, 375, 604
Minschi, Ludovic – 492
Mircea cel Bătrân – 413, 474
Mircea, I. – 100
Mircu, Marius – 90, 95, 96, 380
Mirea, G.D. – 555
Miró, Juan – 332, 594
Mirow, Friedrich – 105
Misail (călugăr) – 36
Mitrea, Bucur – 316
Mitroiu – 89
Modestov, M. – 41
Modreanu, Florin – 82
Moëns, Jean – 40
Moga, I. – 89
Moga, Octavian – 73
Moisescu, Anton – 388
Moisescu, Petre – 149, 152
Moisil, Constantin – 36, 298, 302, 316, 411
Molder, A. – 267
Moldoveanu – 87
Molnar, Iosif – 536, 543, 548, 566, 567
Monteoru, T. – 330
Montesquieu, Charles – 538
Moreno, Jose Ramon – 400
Morgenstern, Ernest – 31, 432
Moroiu, Constantin M. – 48, 52-59, 61-64, 67, 126, 127, 347, 356, 424, 604
Moroiu, Constantin R. – 56, 57
Moroiu, Hélène – 53, 56
Mortoiu, Aurelian – 445, 446, 457
Morțun, Vasile Gh. – 65, 66
Moschkau, Alfred – 40, 41
Moşoiu, V. – 81
Motti, H. – 229
Moța, Ion – 480, 556
Müller, Coloman – 102
Műller, Cristea –537, 539, 566, 568
Műller, Georg – 465
Muntean, Vlad – 543
Munteanu, Alina – 542
Munteanu, Emanoil – 392
Munteanu, Francisc – 51
Murea, Maria – 390
Murea, Petre (Petru) – 80, 83, 103, 322, 387, 434, 564
Mureşan, Ioan – 88
Mureşanu, Andrei – 482
Murnu, Ary – 28, 230, 233, 246, 247, 536, 553, 565,
Musceleanu, Gheorghe ing. – 465
Mussolini, Benito – 224
Muşat, Gheorghe – 85
Muşat, Gheorghian – 390
Muşat, Mircea – 444

N

Nagy, Iosif – 85
Nanu, Vasile – 82, 100
Naszoda, Zoltan – 104
Nathansohn, Willy (Wilhem) – 77, 152, 271, 298, 331, 367, 369, 392, 418
Naum – 491
Nazarie, Pavliu (Pavlin) – 543
Nazarov, Leonida – 537, 540, 542, 543, 568
Nădejde, Mircea – 316
Nămoloiu, Celion – 85, 322

Năstase, Adrian – 398
Năstase, Ilie – 517
Neaga, Valeriu S. – 32, 57, 64, 65, 68, 70, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 102, 104, 108, 136, 361, 395, 468, 603, 605
Neagu, Ion – 382
Necula, Gh. – 96
Nedelescu, Nicolae – 548, 566
Negrea (general-maior) – 339
Negrea, G. Popescu – 78
Negrea, J. – 76
Negreanu, Mihai – 86
Negru, Traian – 104
Negruzzi, Alexandru – 79, 80
Negulescu, Gheorghe – 392, 393, 395, 396
Negulescu, Vică – 479
Neguşin, Ion – 89
Nestorescu-Bălceşti, Horia – 55, 56, 57, 79
Neumann – 83
Nichita, George – 316
Nicolae (principe) – 225, 226, 227, 228, 555
Nicolae al II-lea – 42
Nicolae, Dan – 72
Nicolaescu, Vladimir – 83
Nicolaide – 81
Nicolau (ing.) – 370
Nicolau, A. – 145
Nicolau, D. – 67
Nicolau, Ion – 548
Nicolau, Şt.I. – 61, 65
Nicolau, Ştefan – 485
Nicolăescu-Plopşor, C.S. – 300, 392, 405, 407, 411
Niculescu, Luca P. – 352
Niculescu, Spiridon – 63, 346
Nikolova, Sanka – 454
Nissen, Chas. – 265
Nissen, Harry – 257
Nistor, Dimitrie – 357, 358
Noica, Constantin – 80
Noska, Gustav – 78, 79, 80, 86, 322, 441
Novac, Ioan – 88
Novak, František Dr. – 139
Novotny, C. – 75
Nuber, C.F. – 26
Nuri, Hussein – 81, 260
Nüssbaum, T. – 88
Nuţă, Constantin – 334

O

Oancea, N. – 79, 80, 322, 376, 441
Obedenar, Pantelie – 61
Oberländer-Târnoveanu, Ernest – 512
Oberth, Hermann – 505
Ochiu, Dumitru – 503
Ochs, Martin – 82
Odobac, Radu – 349
Odobescu, I. (Jean) – 54, 55
Odor, Constantin – 334
Odor, Eliza – 334
Odor, Ioan I. – 76, 311, 312, 334, 335, 390
Oláh, Iosef – 436, 437
Olarian, M. – 545
Olaru, Iulian – 543
Olaru, V. – 382
Oltean, Aurel – 85
Oprea, Petre – 318, 535, 537, 538, 604
Oprescu, C. – 87
Oprescu, Constantin C. – 234
Opriş, Ioan – 28, 66, 127, 133, 134, 327, 332, 343
Opriş, Ion – 74, 130, 131, 333, 338, 364, 365, 378, 437
Oprişan, Mircea – 382
Oproiu, Dumitru – 449
Orădean, Titus-Traian – 34, 81, 93, 94, 96, 108, 116, 117, 137, 328, 604
Orlaf, Jules – 45
Öszy, Aladar – 74
Oteteleşanu, I. – 48, 61

Oteteleşanu, Lelia – 61
Oţetea, Andrei – 485

P

Pâcev, Ivan – 549
Pál, Elisabeta – 382
Palade, Eugen – 537, 543, 548, 568
Paladi (magistrat) – 82
Pally, Zenaida – 51
Panaitescu, Ion C. – 65-67, 353
Panaitescu, Răzvan – 84, 392
Panaitescu, V. lt. col. – 367, 370
Pancu, Alecu G. – 49, 58, 65, 66, 424
Panfil, Ion – 316
Pantelimon – 89
Pantiş, Sorin – 117, 137
Papacostea, Petre – 342
Papadache, Georges – 81
Papadopol, Octav – 328
Papae, Mihai – 307
Papazoglu, Dimitrie lt. col. – 367
Papazoglu (Pappazoglu) -Pazu, D. – 78, 367, 370, 373, 374, 376, 377
Papiniu, Eugen – 79, 441
Paplica, Pompiliu – 78
Papp, Ilonkăi – 483
Parhon, Constantin I. – 483, 484, 485, 508
Pârlogeanu, Adrian – 130
Parsons, dr. 140
Parusi, Gheorghe – 310, 484, 485, 488, 492, 494, 497, 498, 500, 508
Pârvan, Katiuşa – 234, 348
Pârvulescu, Constantin – 488
Pascu, Emil – 85
Pascu, Grigore Gh. – 48, 53, 55, 59, 64, 425
Pâslaru, Vladimir – 145
Paşcanu, Leonard – 32, 44, 52, 64, 65, 76, 116, 117, 127, 129, 131, 135, 268, 271, 273, 275, 304, 305, 325, 341, 350, 351, 363, 374, 425, 548, 603, 605
Paşşalega, Dumitru – 343, 392
Pataki, George – 110
Pateschanbidem, Emerich – 88
Patzaichin, Ivan – 517
Pauker, Ana – 381, 483, 485, 488, 493, 498, 500
Paul (Prinţ de România) – 228
Pavarotti, Luciano – 518
Pavel, Elena – 492
Pavel, Ştefan – 492
Pavel-Sârbu, Elena – 492
Pavlidis, N. dr. – 100
Pavlin, Nazarie – 567
Pavlov, I.P. – 494
Pavlovici, Velisar – 103
Păcuraru, Ion – 84
Păltineanu, P. – 56
Pătraşcu, Ion – 44, 47, 52
Pătrăşcanu, Lucreţiu – 485
Pătrăşcoiu, Mircea-Nicolae – 558, 559
Păun, Gheorghe – 444
Păun, Ştefan – 308, 318
Păunescu, Cristian – 106, 144, 146, 304, 486
Pelin, Mihai – 557
Pemberton, Eduard – 40
Penda, Ioan Octavian – 28, 542
Penda, Livia – 549
Pera, Dumitru – 149
Perdy, Georg – 73
Petac, Viorel – 323
Petculescu, Elena – 114
Petersilie, Eduard – 369, 370, 377
Petrăchescu, Ion – 354
Petre, Gabriela – 552
Petre, Gheorghe – 492
Petrescu, Camil – 51
Petrescu, Costin – 28, 536, 537, 564
Petrescu, Dumitru – 486
Petrescu, M. – 355
Petrescu, Virgil – 393

Petrov, T.I. – 145
Petrovici, Anghel D. – 354
Petruțiu, A. – 48, 58, 424
Philbrick, Frederick – 138
Phillips, C.J. – 257, 258
Piel, Jules – 557
Pierides, Luca Z. – 58, 59
Pillat, Dinu – 80
Pintilie, Ilie – 483
Pintilie, Lucian – 36
Pintilie, Stelian – 113, 514
Pisoschi, Dumitru – 438
Pitiş, Ion – 391
Plaiu, Ioan – 395
Plăcinţeanu, Gheorghe (Ginel) – 80
Plăcinţeanu, Ion – 80, 96, 102
Pleşea, Ioniţă – 47, 49, 352
Pleşu, Gh. – 103
Pogorevici, Vlad – 104
Polgar, Alex Dr. – 358
Polisciuc, Grigore – 83
Pollack, Ludovic – 545
Pompilian, Jean – 548
Pompilian, S. – 564
Pool, Max – 257
Popa, Ioan – 84
Popa, Iulian – 453
Popa, Romeo – 84
Popeea, Miza – 79
Popescu, Angelo Barbu – 113
Popescu, Aurel – 548
Popescu, Aureliu I. – 367
Popescu, Cornel – 443
Popescu, Cristina – 438
Popescu, Dumitru – 443
Popescu, G. – 270
Popescu, Gabriel – 28, 536, 537, 548
Popescu, George – 103
Popescu, Gh. – 83
Popescu, Grigore – 429
Popescu, Ion – 459
Popescu, Ion Gh. – 429
Popescu, Marin – 104, 390
Popescu, Nicky – 567
Popescu, P.P. – 382
Popescu, Ştefan – 104, 382
Popescu, Traian – 78, 79, 479, 502, 503
Popescu, Vasile – 396
Popescu, Vlad – 149
Popov, A.S. – 42, 494
Popov, Leonid – 505
Popovici, Gh. – 103, 354
Popovici, Mihail – 396, 560
Popovici, V. – 360
Popovici, Victor – 89
Popp, Victor – 300
Popper, Ghisela – 417, 418
Popper, Iuliu – 418
Porubski, Jean – 47, 72, 84
Potamiano, N.D. – 53, 59, 425
Potcoavă, Andrei – 558, 559, 564
Potcoavă, Vasile – 89
Potra, George – 321, 326, 390, 391, 412, 417
Prager, Sigmund – 352
Preda, Gh. – 104
Predescu, Aurel – 542, 543, 568
Predescu, Lucian – 308, 355, 358
Predescu, Titus – 333
Presman, Al. – 55
Profiri, N. – 380
Provera, Pietro – 140
Prunariu, Dumitru – 505
Pruncu, Nicolae – 545
Pupu, R. – 85
Purcăreanu, Ion – 48
Puşkin, A.S. – 494

Q

Quinlan, Paul D. – 275

R

Racoviceanu, Grigore – 53, 79, 80, 130, 134, 299, 312, 321, 322, 337, 387, 391, 441
Racoviță, Emil – 51
Racovski, Christian – 491
Radu, Emil – 96
Rainer, Josef – 45
Raitcho, Raitchev – 140
Ralea, Gheorghe – 390
Ralescu, Ştefan – 96, 103
Ramberg, J. – 271
Ranter, Niki – 82
Rappaporte, J. – 255, 256
Raşeev, Sergiu – 96, 102, 106
Raşianu, I. – 65, 66
Râşnoveanu, N.R. – 352
Ratzinger, Josef (papa Benedict al XVI-lea) – 516
Ravinojevits, Gifko – 45
Răceanu, Grigore – 483
Răceanu, Ileana – 483
Răceanu, Mircea – 483
Răducanu, Constantin – 238
Rădulescu, Darie – 82
Rădulescu, G. – 81
Rădulescu, Ghiță A. – 355
Rădulescu, Gogu – 483
Rădulescu, I. – 87
Rădulescu, Mihai Sorin – 304, 306-308
Răut, I. – 85
Răutu, Colea – 517
Răutu, Leonte – 97, 485
Ressel, E.I. – 352
Ressel, Karl (Carol) – 76, 362, 363
Ricus, George –539, 553
Rietdijk, J.K. – 257
Ringheanu, Valeria – 83
Ritter, K. v. – 45
Rivolta, Achille dr. – 140
Roaită, Vasile – 492
Roguski, Octav – 536, 537, 555
Roman (colonel) – 364
Roman, Elly – 51, 93, 94
Roman, Emil – 390
Roman, Petre – 324
Roman, Walter – 382, 480
Romanov, Rudolf – 358
Roosevelt, F.D. – 37, 245
Rosenberg, Alfred A. – 64
Rosenblum, Angela – 567
Rosenthal, Constantin D. – 513, 514
Rosetti, Alexandru – 485
Rosetti, C.A. – 62, 514
Rosetti, Maria – 514
Rosetti, Radu – 300, 302
Rosvány (prefect) – 495
Roşca, Gilda – 34, 119, 606
Roşu, P. – 87
Rothschild, Alphonse de – 138
Rotschild (baron) – 42
Rotschild, Alfred – 48
Rotschild, Arthur – 48, 424
Rozenberg, Emil – 81
Rubănescu, Mihai – 102
Ruga, Lucian – 87
Runceanu, Aurel – 271
Rusu, Dorina N. – 67, 79, 102, 103, 295, 297, 392
Rusu, E. – 382
Rusu, Iordache – 546
Rusu, Olga – 48, 55
Rutherford, E. – 505

S

Sabbarese, Giuseppe – 84
Sacerdoțeanu, Aurelian – 316
Sadoveanu, Mihail – 51, 508
Sadovnikov, Vladimir – 453
Sahia, Alexandru (Stănescu, Alexandru Gh.) – 491

Saiciuc, Lică – 549
Saint-Georges, Alexandru – 31, 304, 308-321, 378
Sala, Marius – 38
Samitca, Ignat – 46
Samoilă, Gh. – 81
Samson, Edouard – 45
Sarkozy, Nicolas – 37
Sassower, Gabriel – 140, 321
Sauders, G.W. – 257, 261
Sava, A. – 78, 79
Sava, Constantin A. – 441
Savil, Lotti – 318
Savopol, Gh. – 47, 72, 87
Saxemberg – 55
Sălcianu, Virgil – 118
Săndulescu, Cr. – 54
Săndulescu, Ovidiu – 88, 89
Săulescu, Victor – 48
Săveanu, Maur – 87
Săvoiu, Emanoil – 61
Sârbu, Filimon – 483, 488, 491
Sârbu, Victor – 456
Sbiera, I.R. – 85
Scarlat, Cristian – 221
Scăiceanu, Cristian – 23, 31, 47, 68, 73, 132, 302, 343, 403, 494, 559, 560, 595, 603, 605
Schachman, Clement – 429
Schafhütl, Carol – 68, 77, 78, 312, 359, 361-364, 366, 417, 418, 419
Scherrer, Horst – 110
Schiffer, Ionel – 87, 93, 94, 299, 337
Schiller, Friedrich – 538
Schmidt, K.K. – 41
Schmitt, Paul – 58, 59
Schmückle, Fritz – 364
Schneider, Emil – 88
Schneider, Francisc – 88
Schöder, Emil – 88
Schön, Ilie – 543, 548, 537, 542
Schönberg, Moritz – 70
Schönberger, M. – 358
Schrehter, Felix – 88
Schroeder, Jean-Paul – 558
Schuster, Norbert – 73
Schwartz, Jacques – 58, 59
Scorpan, Laurenţiu – 88
Sebestyen, Eugen – 70
Secăreanu, M. – 75
Secăşeanu, Corneliu – 146, 337
Secsi, Franz – 78, 419
Seinfurt, Petre – 83
Sekula, Béla – 224, 229, 257
Selig, Julius – 88
Semo, M. – 81
Seritgian, Nubar – 82
Severeanu, George – 134
Sidoli, George F. – 366
Sidorovici, Alexandra – 485
Sidorovici, Teofil – 478
Silişteanu, C. – 87
Silva, Pandele dr. – 66
Silvan-Ionescu, Adrian – 72
Silvestri, Constantin – 51
Sima, Horia – 79, 479, 480
Simici, Dumitru P. – 77, 79, 80, 86, 96, 322, 367, 441
Simion, Eugen – 67
Simionescu, D.G. – 354
Simionescu, Dimitrie – 238
Simniceanu, Teodor – 72
Simonidis, Miltiadis – 45
Simu, Ioan – 77, 366
Simulescu, Dumitru – 102, 339, 389, 390
Sincovich – 359
Singuriadis, Ady – 82
Sipos, Geza – 462, 463
Sîndulecu, Ovidiu – 88
Skileru, Ion – 433
Smirnov, Constantin L. – 106, 393, 394
Smirnov, Elisabeta – 393
Smizko, Alexander – 105
Smutny, Marcel – 390
Soare, Constantin – 299
Soare, Ion – 433

Soccec, Jean – 311
Soccec, Lisette – 311
Solomko, P. – 41
Solomon, Alexandru – 81
Soltischi, Constantin – 84
Sonbrand, D. – 88
Spigoff – 145
Spineanu, Corneliu – 31, 137, 395, 397
Spineanu, Ulm – 137, 397
Stainforth, F.J. – 39
Stalin, Iosif Visarionovici – 95, 381, 382, 383, 485, 486, 489, 492, 493, 497, 500, 510, 585
Stanciu, Cezar – 396, 485, 502
Stancovici, N. – 77
Stancu, Zaharia – 494
Stanislavski, C.S. – 494
Stăncescu – 479
Stănculescu, Mircea – 116, 117, 136, 397
Stănescu, Carmen – 517
Stănescu, Gheorghe – 332
Stănescu, Ioan – 468
Stănică, G. – 56
Stegărescu, Al. – 81
Stein, I. – 422
Steinberg, Lazăr – 127
Steindler, J.P. – 140
Steiner, G. – 424
Steinger, Martin – 358
Stelian – 93
Stematiu, Matei – 77, 86
Sterian, Anghel I. – 71
Sternberg, Ludovic – 84
Stingheanu, Titu – 75
Stitu, C.M. – 425
Stoenescu, D. – 78
Stoianov, Vladimir – 548
Stoica, Chivu – 150
Stoica, D. – 145
Stoicescu, Aurora – 96
Stoiculescu, I.B. – 71
Stoinescu, Dumitru – 429
Stoiu, N. – 84
Stone – 274
Strahman, Kalman – 491
Strejnicu, Flor – 502, 503
Sturdza, Zoe – 301
Sturdza-Şcheianu, Dimitrie C. – 24, 46, 295, 296, 301
Sturzu – 89
Suchanek – 359
Suciu, Petre – 85
Suciu, Vladimir – 102
Sunsbo-jr., Ivar – 140
Suppantschitsch, Viktor – 41
Surány, László – 463, 464
Surjicov, Vsevolod – 96, 101, 109, 386
Surpăţeanu, Aurel – 136
Susaikov, I.Z. generalul – 485
Sutzu, M. – 26
Suţu, Alexandru – 67
Sylva, dr. – 65
Szábo, Gabriela – 517
Szábo, M. – 83
Szalay, Adalbert – 72, 134, 360, 367
Szekely, Judith – 453
Szepes, Aladar – 105
Sziesel, Carol – 85
Szilagy – 83
Szömörkenyi, Z. – 81

Ş

Şachirov, I. – 382
Şaguna, Andrei – 83
Şapira, Marcel – 118
Şaraga-Iaşi, Elias – 45, 49, 64, 128, 312, 330, 360, 369, 370, 375, 421, 604
Şcerbinski, N.S. – 41
Şchiopârlan, Virgil – 111, 334, 443, 509
Şchiopu, N. – 100
Şerban – 73
Şerban, Mihail – 316, 331
Şerbănescu, N. – 100

Şeţu, Aurel – 503
Şirato, Francisc – 253
Şragăr, fraţii (Şaraga, Schrager) – 45, 46
Ştefan – 491
Ştefan cel Mare – 498, 503, 516
Ştefan, Marian – 106, 144
Ştefănescu, N. – 82
Ştirbey, Yvonica – 556
Ştirbu, I. – 84
Ştiubei, Dimitrie – 28, 247, 388, 391, 392, 494, 500, 504, 537, 542, 543, 545, 548, 555, 556, 563, 565, 566
Ştrul, Iţicovici – 354

T

Tabacovici, George – 370
Tapling, Thomas Keay – 138
Târlea, Sorin – 549
Tasgian-Constantinescu (Philipovici), Aida – 392, 540, 542, 543, 546, 547, 548, 551, 559, 563, 568
Tattarăscu (Tatarescu), Gh. – 336, 337, 338
Tăchescu, Stelică – 100
Tănase, Ioan C. – 85
Tănase, Stelian – 483, 488, 491, 492, 497
Tănăsescu, N. – 84
Tănăsescu, Victor – 366
Tărăbăşanu, Simona – 400
Tărăntuş, G. – 100
Tebeica, Val – 96, 129, 356
Tecuceanu, Horia – 133
Tedescul, I. – 539
Teipel, Arno – 422
Telecan, Cornel – 342
Teleguţ, Mircea – 83, 464, 465, 466
Teoctist (Patriarh al Bisericii Ortodexe Române) – 516
Teodoreanu, Păstorel – 80, 483, 494
Teodoreanu, Zenaida – 320, 340
Teodorescu (colonel) – 479
Teodorescu, Costin I. – 352
Teodorescu, I.G. – 75
Teodorescu, Ion – 82
Teodorescu, Sandu – 88
Teodoru, Aurel – 390
Teodoru, P. – 85
Teodoru, Simion – 432
Terner, Albert – 145
Teutsch, Volkmar – 100
Thatcher, Margaret – 517
Thielk, Horst – 465
Thielly, Etiénne – 81, 89
Thompson, A.G. – 257
Thorand, Colonel –
Thorand, I. (Josef) – 48, 53, 54, 56, 57, 59, 356, 357
Tiberiu-Cluj, Ştefan – 370
Tilea, V.V. – 366, 370, 373, 374, 375
Tillich, Rudolf – 358
Tito, Iosip Broz – 488
Tocilescu, Gr. – 26
Todiraşcu, Gh. – 85
Tomasini, Roberto – 139
Tomlynson, John – 40
Tonitza, Nicolae – 260
Topciu, C. – 83
Toplicescu, J.D. – 45
Toth, Alexandru – 100
Traian (Împărat) – 351, 475
Trevers, Chris – 141, 560
Triandafil, Gh. – 86, 316, 418, 421
Trincão – 267
Tripcovici, Nicolae – 29, 94, 96, 103, 133, 135, 139, 140, 293, 294, 303, 391, 392, 395, 539, 605
Tudor, Corneliu Vadim – 51
Tudor, Gheorghe – 564
Tudor, Martin – 234
Tulbendjan, Onig – 78, 131, 300, 419, 322, 392
Tupolev, Andrei – 505
Turbatu, Apostol – 106, 114, 395, 468

Turpin, F.B. – 256, 257, 258, 259, 260, 262, 264, 265
Turtureanu, Traian – 47, 71

Ţ

Ţăran, Dan – 548, 549
Ţenovici, Constantin –72, 84, 88, 390
Ţetzu, Ion – 352
Ţigănuş, I. – 382
Ţiolkovki, Eduardovici Konstantin – 505
Ţiulescu, Emanoil – 106
Ţuchel, Şt. – 83

U

Ulea, Octav – 266
Ulianu, N. – 86
Untsch, Ion – 392, 537, 542, 543, 546-548
Urdăreanu, Ernest – 263, 274, 556
Urdăreanu, Monique – 275
Ureche (crnicar) – 36
Urechia, V.A. – 47, 49
Ürmeny, Desideriu (Desieriu, Dezideriu) – 68, 70, 360, 363, 418
Ürmenyi, Alexandru – 68
Ursa, Ionel – 548
Ursachi, George – 542
Ursachi, Ştefan – 512
Urziceanu, C. ing – 369, 370

V

Valentin Borda – 327
Van An Go – 105
Varga, Ştefan – 84
Vartan, Iacob – 82
Vasilescu, Bibi – 82
Vasilescu, Cezar – 438
Vasilescu, Florica – 543
Vasilescu, Grigore – 81, 88
Vasilescu, Scarlat – 346
Vasilescu, Viorica – 320
Vasiliad, Alex. – 48
Vasilian, Ion C. – 151, 161, 152
Vasilievski, M.N. – 41
Vasiliu, Marcel – 542
Vasinca – 85
Vass, Ferdinand – 364
Vămăşescu, Mihai – 542, 552, 561, 564
Veluda, Radu – 543
Vergotti, C. – 71, 86
Verzea, Mihaela – 224
Vespucci, Amerigo – 542
Vicol, C. – 87
Vidrighin, C. – 59
Vidrighin, C.I. (J.) – 55, 59
Vidrighin, Stan – 357
Vinaş, A. – 100
Vincenz, Edmond – 47
Vintilă, Petre – 51
Virgil, Mihail lt. col. – 75
Virvilis, Anthony – 37, 38
Visnyovsky, Gábor – 463
Vişinoiu, Eugenia – 38
Vişoianu, Constance – 370
Vişoianu, Petre – 367, 369, 370, 375
Vlad – 491
Vlad, Iulian – 336
Vlad, Tiberiu – 104
Vladimir, G. – 81, 491
Vladimirescu, Tudor – 332, 483, 497
Vladislav, C. dr. – 81
Vlaicu, Aurel – 501, 505, 545
Vlădoianu, Mihai – 82
Vogoride, Nicolae – 36
Vogt, Georg – 68
Voiculescu, Vasile – 36, 80

Voiculeț-Lemeny, Pompiliu – 57, 62, 303, 304, 306, 308, 346, 347, 356, 392, 419
Voinea, Stelian – 88, 100, 103
Voinea, Şt. – 84
Voitec, Ştefan – 388
Volohovschi, Serghie – 452
Voroşilov, K.E. – 493
Vrânceanu, Armand – 392
Vrânceanu, Cristina – 392
Vuia, Traian – 501, 505
Vulpe, Marin – 113

W

Walter, Arthur – 358
Weichherz, Arthur – 91
Weinberger, Alfred – 138
Weisz, Arthur – 70
Weprich, Hans – 73
Wertheimer-Ghika (n. Elefterescu), Georgeta – 336, 338
Wertheimer-Ghika, Jacques – 132, 145, 146, 147,148, 150, 161, 162, 238, 298, 301, 332, 337, 338, 339, 340, 341, 370, 379, 387, 419, 421, 422, 429
Wetzel, Victor – 40
Whitman, Walt – 538
Williams, L.N. – 37, 532
Williams, Ulmar – 257
Wilson, John – 139
Winkler, E. – 48, 53, 424
Winter, Richard – 333
Witzleben, Job Wilhelm von – 25, 31, 129, 144-152, 160, 161, 162, 163, 238, 255, 262, 263, 317, 338, 341, 362, 369, 370, 372, 373, 603, 604
Wladimir, St. – 567
Wohlberg, Iosif – 81
Wolff, Joseph – 399, 400
Worthmann, Jacques – 45, 49
Wright, fraţii – 505

X

Xiaoping, Deng – 517

Y

Yasuki Ota – 140

Z

Zadic, generalul – 475
Zaharescu, B. – 491
Zaharia, Florin – 441
Zaharia, Ion – 104
Zaharia, N. – 82
Zaharia, N. – 82, 382
Zainea, Şerban – 28, 388, 391, 392, 537, 538, 539, 543, 548, 552, 553, 556, 557, 561, 568
Zainea, Ştefan – 557
Zamfirescu, Anastasie – 104
Zamfirescu, M.P. – 71
Zamşa, Simion – 549
Zanglidis, Al. – 86
Zarimba, Silviu – 392, 546, 547, 548
Zănescu, Al. – 85
Zberea, Rodislav – 100
Zborover, I. – 82
Zedong, Mao – 493
Zeibg, H. – 74
Zetkin, Clara – 497
Zielinski, Aurel – 83
Zielinski, Maximilian – 83

Zintz, Rudolf – 364
Zipser, Olga – 358
Zissu, D. – 67, 68
Zlate, Ion F. – 93, 94
Zografi, Vasile – 352
Zoltán, László – 84
Zoscsak, Karoline – 364
Zoscsak, Rudolf – 68, 73, 77, 131, 132, 142, 144, 238, 244, 263, 296, 297, 300, 301, 302, 317, 322, 338, 360, 362, 366, 367, 369, 370, 375, 411, 606